

**REGÉNYCSARNOK,
A KÜLFÖLDI REGÉNYIRODALOM
LEGJELESEBB MŰVEIBŐL SZERKESZTVE**

**KIADJA
RÉCSI EMIL**

HIUSÁG VÁSÁRA

REGÉNY

**IRTA
THACKERAY M. VILMOS**

**ANGOLBÓL FORDÍTOTTA
SÜKEY KÁROLY**

**PEST. 1853.
EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

TARTALOM

ELSŐ KÖTET

A függöny előtt.

ELSŐ FEJEZET.

Chiswick-Mall.

MÁSODIK FEJEZET.

Melyben Sharp és Sedley kisasszony táborározási előkészületeket tesz.

HARMADIK FEJEZET.

Rebeka szemben az ellenséggel.

NEGYEDIK FEJEZET.

A zöld selyem erszény.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A mi barátunk Dobbin.

HATODIK FEJEZET.

Vauxhall.

HETEDIK FEJEZET.

Queens'-Crawley-i Crawley.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Négyszem közt és bizalmasan.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Családi arc képek.

TIZEDIK FEJEZET.

Miss Sharp kezd barátokat szerezni magának.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Arkádiai egyszerűség.

MÁSODIK KÖTET.

TIZENKETTŐDIK FEJEZET.

Ez a fejezet csupa érzélgés.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Érzélgő és egyéb dolgok.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Miss Crawley otthon.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Melyben Rebeka férje rövid időre megjelenik.

TIZENHATODIK FEJEZET.

A levél a varrópárnán.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Miképen vásárolt meg Dobbin kapitány egy zongorát.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

Ki játszott a zongorán, melyet Dobbin kapitány vásárolt.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

Miss Crawley ápolás alatt.

HUSZADIK FEJEZET.

Melyben Dobbin kapitány Hymen postájaként lép fel.

HARMADIK KÖTET.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

Perpatvar egy örökös nő miatt.

HUSZONKETTŐDIK FEJEZET.

Egy házasság, s a mézes hetek egy része.

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

Dobbin kapitány mint közbenjáró.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET.

Osborne ur előveszi a családi bibliát.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

Melyben a főszemélyek mind jónak látják Brightont elhagyni.

HUSZONHATODIK FEJEZET.

London és Chatham közt.

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

Amália az ezredhez csatlakozik.

HUSZONNYOLCZADIK FEJEZET.

Amália beront Németalföldre.

HUSZONKILENCZEDIK FEJEZET.

Brüsszel.

HARMINCZADIK FEJEZET.

”Az én rózsám’ otthonn hagytam.”

NEGYEDIK KÖTET.

HARMINCZEGYEDIK FEJEZET.

Sedley Józsi gondoskodik a hugáról.

HARMINCZKETTŐDIK FEJEZET.

József ur futásnak ered s a háboru véget ér.

HARMINCZHARMADIK FEJEZET.

Miss Crawley miatt nagyon aggódnak rokonai.

HARMINCZNEGYEDIK FEJEZET.

Crawley James urfi pipája kialszik.

HARMINCZÖTÖDIK FEJEZET.

Özvegy és anya.

HARMINCZHATODIK FEJEZET.

Miként lehet jól élni semmi jövedelemből.

HARMINCZHETEDIK FEJEZET.

Ugyanazon tárgy folytatatik.

HARMINCZNYOLCZADIK FEJEZET.

Egy család, mely szűken van el.

HARMINCZKILENCZEDIK FEJEZET.

Egy cynicus fejezet.

ÖTÖDIK KÖTET.

NEGYVENEDIK FEJEZET.

Melyben a család Beckyt rokonának elismeri.

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET.

Becky meglátogatja ősei kastélyát.

NEGYVENKETTŐDIK FEJEZET.

Mely az Osborne családról szól.

NEGYVENHARMADIK FEJEZET.
Melyben az olvasó megkerüli a jó reménység fokát.
NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET.
Egy hosszadalmas fejezet London és Hampshire közt.
NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET.
Hampshire és London közt.
NEGYVENHATODIK FEJEZET.
Küzdelmek s próbáltatások.
NEGYVENHETEDIK FEJEZET.
Gaunt House.
NEGYVENNYOLCZADIK FEJEZET.
Az olvasót bevezetjük a legjobb társaságba.
NEGYVENKILENCZEDIK FEJEZET.
Az olvasót megvendégljük három fogással s egy csemegével.

ELSŐ KÖTET

A függöny előtt.

Midőn a bábjáték igazgatója szinpadának függőnye előtt ül, s elszerte néz a vásárban, buskomoly hangulat szállja meg kedélyét, a mint a zajos piacot szemléli. Van itt nagyban evés, ivás, szerelmeskedés, kaczerkodás, nevetés, sirás, dohányzás, verekedés, táncz és zene; vannak itt jobbra-balra tolakodó hír- és becsületvadászok, nőkre kacsingató piperőczők, zsebmetsző gazemberek, résen levő rendőrök, sátraik előtt szájaskodó nyeglék, s az aranyfüstös tánczosokat és szegény öreg kifestett képü ugroncokat bámuló vidékiek, kiknek hátulsó zsebeikben mozgékony ujju egyének működnek. Igen, ez a h i u s á g v á s á r a ; bizonyára nem erkölcs, s nem is a vidámság helye, ámbár eléggé zajos. Nézzetek csak a játszók arczaira, midőn már megszűntek működni, s Tom Foot (a bohóc) lemossa orcájáról a festéket, mielőtt nejevel s kis Jack Pudding-jaival (Paprika Jancsi) ebédhez ülne a vászon mögött. Nemsokára fölvonul a függöny, s ő fején és lábain keresztülbukfenczezve, hangosan kiabálja: hogy vannak önök?

Ugy hiszem, gondolkozó egyénekre nézve ilyszerü látványoknál, sem sajátmaguk, sem pedig mások jókedve nem nyomasztó. Imitt-amott mulatságot szerezhetsz vagy megindíthatsz holmi nedélyes vagy érzelgős mellékjelenet, például, egy kedves gyermek, ki a mézeskalácsos kirakatot bámulja; egy csinos leány, ki szeretője minden szavára elpirul, mig az vásárfiát válogat számára; vagy a szegény bohóc, ki amott a kocsi mögött ugrásaiból élő becsületes családjával csontokon rágódik. Az általános benyomás egyébiránt inkább buskomoly mint vidám. Midőn haza mentél, józan szemlélődő, nem épen szeretetlen hangulatban helyet foglalsz, előveszed könyveidet, vagy pedig dolgod után látsz.

Én nem tudok más erkölcsi tanuságot kötni a jelen történethez, melynek tárgya: a h i u s á g v á s á r a .

Sokan a vásárt egészben véve erkölcstelennek tartják, s attól, házi személyzetökkel egyetemben, többnyire távol maradnak. Igazuk lehet. De kik más szempontból veszik a dolgot, s kiknek hajlamuk van a dologtalanságra, jó indulatra, vagy épen a gunyra, azok talán befordulhatnak egy félórára, s megszemlélhetik a mutatványokat. Van itt mindenféle jelenet: rémséges viadal; hatalmas, nagyszerü lovaglás; képek a magas körökből s a mindennapi életből; van itt az érzelgő számára szerelmeskedés, s e mellett egy s más könnyed és vidám dolog; - mig az egész látvány illőleg fel van díszítve s fényesen kivilágítva a szerző saját csilárjai által.

Mi van még több mondanivalója a bábjáték igazgatójának? Még hátra van, méltányolni a szivességet, mellyel Anglia minden nagyobb városában, hol mutatványait kiállította, fogadtatott, s hol őt a nyilvános sajtó vezetői, s a minden rendü és rangu tisztelt közönség kedvező figyelemre méltatták. Ő büszke azon gondolatra, hogy bábjai a birodalom legjobb társasköreit is kielégítették. Becky, a híres kis báb, mondják, igen hajlékony, s igen sok elevenséggel mozog a sodronyon. Az Amália nevü alak, noha bámulói már kevesebbek, szinte a legnagyobb műgonddal esztergályoztatott ki s ruháztatott fel a szerző által; valamint Dobbin, bár kissé ügyetlennek látszik, mégis igen mulatságosan s természetesen tánczol. Szerették többen a kis gyermek tánczát is. Elvégre tessék figyelemre méltatni ama fényes öltözetü nemes ur alakját, melynek kiállításánál semmi költség sem kiméltetett, s melyet e rendkívüli mutatvány végén elvisz az ördög.

S most, mélyen bókolva pártfogói előtt, visszavonul az igazgató, és a függöny felgördül.

L o n d o n . Junius 28. 1848.

ELSŐ FEJEZET. Chiswik-Mall.

A jelen század első évtizedének egy fényes juniusi reggelén, Miss Pinkerton chiswik-malli leánynevelő intézetének nagy vasrács-kapuja elébe egy terjedelmes családi kocsi közeledett, két jó husban levő, fényesen felszerszámozott lóval, melyeket egy parókát s háromszögű kalapot viselő kövér kocsis hajtott, óránként alig négy mérföldet haladó lépésben. A mint a kocsi Miss Pinkerton fényes czimertáblájával szemben megállt, egy a kövér kocsis mellett ülő fekete szolga, rögtön kifejté karika lábait az ülésből, s meghuzta a csengetyüt; mire legalább is huszig való ifju arcot lehetett látni, a derék, ószerű kőépület keskeny ablakain kitekintgetni. Sőt a figyelmes vizsgáló még a jótermészetű Pinkerton Jemina kisasszony vörös orrát is felismerhette volna, néhány nappali szobája ablakában álló geranium-bokor fölött.

„Mrs. Sedley kocsija, néném!” szólta Jemina kisasszony. „Sambo a fekete szolga épen most csengetett, s a kocsisnak új vörös mellénye van.”

„Megtetted-e a Sedley kisasszony távozására szükséges előkészületeket?” kérdé maga Miss Pinkerton, ama méltóságteljes urhölgy, ki Dr. Johnson barátnője volt, s még magával Chapone asszonysággal is levelezésben állt.

„A leányok,” felelt Jemina kisasszony, „már négy óra óta fenn vannak s rendezik bőröndjeiket, s egy bokrétát is kötöttünk számára.”

„Mondd fü z é r t, Jemina hugom, az sokkal szebben hangzik.”

„Igen, egy füzért, majdnem oly nagyot mint egy szénaboglya; azonkívül két üveg levendulavizet is tettem Amália ládájába, a készítmód leírásával együtt, Sedleyné asszonyság számára.”

„S reményem, Miss Jemina, hogy egyuttal Sedley kisasszony számadását is lemásoltad. Nemde ez az? Igen jól van - kilenczvenhárom font és négy shilling. Légy szives megírni a czimet: John Sedley, Esquire; s pecsételd be a levélkét, mit nejének irtam.”

Jemina szeme előtt testvérének egy sajátkezüleg irt levele oly nagy tisztelet tárgya volt, mintha valamelyik uralkodó írta volna. Miss Pinkerton csak azon rendkívüli esetekben szokott személyesen írni a szülőkhez, midőn növendékei kiléptek az intézetből, vagy férjhez menni készültek. Egyetlen egyszer irt még, midőn t. i. a szegény Birch kisasszony vöröshimlőben meghalálozott; mikor is Jemina kisasszony szentül hitte, miszerint ha Birchné asszonyságot képe s valami leánya halála fölött vigasztalni, azt egyedül Miss Pinkerton szelid, kegyes és gazdag szónoki erővel irt levele teheti, melyben az eseményt hirül adja.

A „levélke,” mit Miss Pinkerton jelenleg irt, következő vala:

Chiswik-Mall, Junius 15. 18-

„Asszonyom! Van szerencsém Sedley Amália kisasszonyt, hat évi ittléte után szülőinek visszaszolgáltatni, mint egy fiatal urhölgyet, ki méltó arra, hogy mivel és finom körökben illő helyét elfoglalja. Önök tapasztalni fogják, hogy mindazon erények, melyek egy jól nevelt fiatal angol urhölgyet jellemeznek, s mindazon képességek és kellékek, mik születése s társasági állásához megkívántatnak, bizonyára nem hiányoznak a szeretetreméltó Sedley kisasszonyban, ki sz o r g a l m a s e n g e d e l m e s s é g e által kedvesse tette magát tanítói előtt, s szelid jó kedélyével ifjabb és idősebb iskolatársnőit egyiránt elbájolta.

Őnök tapasztalni fogják, hogy zenében, táncban, helyesírásban, s a himzés és varrás minden nemében, megvalósítá baráti körének legforróbb ohajtásait. A földiratban maradt még némi kívánni való, s a hátdeszkának a közelebbi három évben naponként négy óranyi pontos és folytonos használata, igen ajánlható azon méltóságos magartartás megszerzésére, mely minden kitünő állásu és miveltségü urhölgynek annyira szükséges.

A vallás és erkölcsstan elveit illetőleg, Sedley kisasszony méltónak fog találatni azon intézethez, melyet a nagy Lexicograph látogatásával, s a mindenkitől csodált Chapone asszonyság pártfogásával tisztelt meg.

Amália kisasszony, az intézetből távoztával, magával viszi társnői szívét s tanítónője szeretetét és becsülését, kinek ezennel van szerencséje maradni,

Asszonyom,
lekötelezett alázatos szolgálója
Pinkerton Borbála.

U. I. Sharp kisasszony megy Sedley kisasszonnyal. Igen esedezem, hogy Sharp kisasszony ottmulatása ne terjedjen tovább tiz napnál. Azon főrangu család melynél alkalmazást nyert, ohajtja szolgálatának mielőbb hasznát vehetni.”

Miss Pinkerton, miután a levélírást elvégezte, hozzáfogott a maga és a Sedley kisasszony nevét Johnson szótárába, a boritéknak egy tiszta lapjára beírni, - e nevezetes munkával intézetből eltávozó növendékeit szokta mindig megajándékozni. A boritékon belől szinte láthatók valának másolatban azon „sorok” melyeket egy fiatal hölgynek, midőn Miss Pinkerton intézetét elhagyná, irt a megboldogult nagy tiszteletü Dr. Johnson Sámuel. Egyébiránt is a Lexicograph nevét mindig ajkain hordá e méltóságteljes hölgy, miután a nagy férfinak egy intézetében tett látogatása alapítá meg hírét s szerencsáját.

Jemina kisasszony, parancsot kapván nénjétől, elővenni a szekrényből a szótárt, abból két példányt vett ki. Miután Miss Pinkerton elvégezte a beírást az egyikbe, Jemina, kétkedő félénk arccal átnyújtotta a másik példányt is.

„Ki számára ezt, Miss Jemina” szólott Miss Pinkerton, tiszteletet parancsoló hidegséggel.

„Sharp Becky számára,” felelt Jemina, rendkívül remegve, s fonnyadt arczától kezdve le egész nyakig elpirulva, mialatt nénjének hátat fordított, „Sharp Becky számára, hisz ő is elmegy.”

„Miss Jemina!” kiáltott fel Miss Pinkerton, oly hangosan, hogy csak a legnagyobb fejezetbetükkel lehetne írásban kifejezni. „Eszeden vagy-e? Tedd vissza a szótárt a szekrénybe és soha többé ne merészelj ily szabadságot venni magadnak.”

„Jol van, néném, de hisz az egész csak két shilling és kilencz fillér, s a szegény Becky szerencsétlen lesz, ha nem fog kapni.”

„Küldd ide rögtön Sedley kisasszonyt,” monda Miss Pinkerton. S így a szegény Jemina, nem mervén többet szólani, nyugtalanul, és izgatottan eltipegett.

Sedley kisasszony atyja londoni kereskedő volt meglehetősen vagyon birtokában; Sharp kisasszony pedig szegődött növendék¹, kiért Miss Pinkerton, azt hitte úgy is eleget tett, ha távozásakor nem is részelteti a szótárjándék nagy szerencsájében.

¹ Articed pupil. Növendékek, kik részesülnek az intézet minden javadalmaiban, s díj fejében segéd-tanítónői szolgálatra kötelezik magokat. (Ford.)

Bár a tanítónők levelének csak annyi hitelt lehet adni, mint a siriratoknak, mégis, miután megtörténik, hogy néha csakugyan mulik ki oly ember is az árnyékvilágból, ki valóban megérdemli mindazon dicséretet, melyet a kömetsző rakott tetemei fölébe: így, a fiú- és leánynevelő-intézetekben is előfordul néha, hogy a növendék teljesen méltó azon dicséretre, melyet a részrehajlatlan tanítótól nyert. Sedley Amália egy volt e ritka fiatal hölgyek közül, s nemcsak megérdemelt minden Miss Pinkerton által reáarakott dicséretet, hanem azon kívül még több kellemes tulajdonai is voltak, melyeket azon koros, pompáskodó női Minerva, a közte és növendéke közti rang- és korkülömbösnél fogva nem láthatott.

Mert azonkívül hogy énekelni tudott mint egy pacsirta, s táncolni mint egy szinpadi táncmester, s e fölött szépen himezni, s oly helyesen irni, mint akár egy szótár: el annyira szelid, jó, gyöngéd, vidám és nemesszívű volt, hogy minden hozzá közelállónak szeretetét megnyerte magától Minervától kezdve, le a mosogató szolgálóig, s a félszemű czukor-süteményes asszony leányáig, kinek szabad volt süteményeit hetenként egyszer az intézetbeli kisasszonyoknak árulni. Amáliának huszonnégy növendék közül tizenkét lelkibarátnője volt. Még maga a mindenkire irigykedő Brigg kisasszony sem szólt soha rosztat fölére, s a nagyságos és kegyelmes Miss Saltire, (Lord Dexter unokája), megadta hogy finom növése van; Miss Schwartz, a göndörhaju mulat kisasszony, az nap, melyen Amália eltávozott, annyira nem birt könnyeivel, hogy Floss orvos után kellett küldeni, ki repülő sóval kábitotta el, s úgy állította meg könnyeit. Miss Pinkerton ragaszkodása, mint azt e jeles asszonyság magas állása s kitünő erényeitől lehetett várni, méltóságteljes és nyugodt volt; azonban Jemina kisasszony Amália eltávozásának már csak gondolatára, több izben dagadttá sirta szemeit s csupán testvérétöli félelemből nem esett görcsökbe, mint a kétszeresen fizető Schwartz kisasszony. Ily fényűzés a bánatban, csupán a külön szobát tartó növendékeknek van megengedve. A tisztos Jemina kisasszonynak kötelessége volt a számadásokat vezetni, a mosás-, foltozás-, pudding-, ezüst- és cserépedény- s a szolgálatttevő személyzetre felügyelni. De miért beszéljünk többet róla? Valószínű, hogy e percztől fogva egész az örökkévalóságig többé egy szót sem fogunk fölére hallani, s ha egyszer be lesz a nagy vaskapu utánunk csukva, sem ő, sem pedig méltóságteljes nénje nem fog többé történetünk kis világában megjelenni. Miután azonban Amáliával igen gyakran fogunk találkozni, szükség mindjárt ismeretségünk elején ki nyilvánítunk, hogy ő a legjobb s legkedvesebb teremtések egyike volt; s valóban szerencse hogy miután mind az életben, mind pedig különösen a regényekben annyi sötét kedélyű rosz emberrel találkozunk, végre is egy ily romlatlan s jóindulatu teremtés lesz folytonos kíséretünk. Minthogy nem hősnő, szükségtelen személyét leírni. Különben is tartok tőle, hogy orra kisebb, s arca gömbölyűbb és pirosabb volt, mintsem az egy hősnőhez illenék. Orczáin egyébiránt az egészség rózsaszine piroslott, s ajkain a legfrisebb mosoly; szemei a legvidámabb s legártatlanabb kedvtől ragyogtak, kivéve midőn könnyel voltak tele, mi valóban igen gyakran megtörtént, miután annyira együgyű volt, hogy egy kanári madár halála, egy a macska által elfogott egér, s egy bár mily ügyetlenül végződő beszély felett képes volt könnyekre fakadni, s ha találkozott ember, ki elég szivetlen volt, keményen szólani hozzá - bezzeg meggyült a baja annak. Még maga Pinkerton kisasszony is, e szigoru istennőszerű hölgy, csupán egyszer dorgálta meg őt, s mindamellert hogy a gyöngéd érzelmeket épen oly kevésbé ismerte mint az algebrát, mégis minden segédtanítónak utasításba adta, hogy Sedley kisasszonnyal a lehető leggyöngédebben bánjanak, mert a szigoru bánásmod felette sérti.

Midőn eljött a válás napja, Sedley kisasszony zavarban volt, örüljön-e inkább, vagy pedig sirjon? Örült, hogy haza mehet, de nagyon sajnálta, hogy az intézetet el kell hagynia. Laura, a kis árva, már három nap óta járt folyást körülötte, mint valami ebecske. Tizennégy ajándékot kellett elfogadni- s visszazonoznia, tizennégy ünnepélyes ígéretet kellett tennie, hogy minden héten irni fog. „Küld leveleimet boriték alatt nagyatyámhoz, gróf Dexterhez” mondá Saltire

kisasszony (ki mellesleg mondva, inkább fősvény volt). „Ne gondolj a postabérrel, édes kedvesem, hanem irj minden nap” szolt a göndörhaju, heves indulatu, egyébiránt igen nemesszivü és melegkeblü Schwartz kisasszony; s a kis Laura, ki épen most tanulta a kerek betüket írni, megfogta barátnöje kezét, s komoly merengéssel tekintve arczára, mondá: „Amália! ha irok, anyámnak fogom kegyedet szólítani.”

Nem kétlem hogy János urfi olvasván e könyvet a clubb-ban, e leirt részletekről el fogja mondani hogy igen bohók, köznapiak, érdektelenek, s tulérzelgősök. Sőt látom a mint János urfi e perczen, (az ürüczomb- s egy itcze bortól kissé fölhevülve) előveszi irónját, meghuzza e szavak alatt „bohó” „érdektelen” stb. s oda írja mint saját megjegyzését, hogy: i g a z. Ugyde ő nagyszellemü férfi, ki mind az életben, mind pedig a művészetben, a nagyszerüt és hősit bámulja, s épen azért jobb ha ezt intésül veszi, s másfelé fordul.

Miután Sambo, Sedley kisasszony virágait, ajándékait, ladáit és kalaptokjait a kocsiban elhelyezte, - egy igen kicsiny megviselt bőrönddel együtt, melyre Sharp kisasszony czime volt csinosan felszegezve, s melyet Sambo arczfintoritva adott át a kocsisnak, s ez gunymosollyal helyezett el, - miután mindez megtörtént - ütött a búcsu órája. E pillanat keservét azonban fölötte enyhítette azon bámulatra méltó beszéd, melyet Miss Pinkerton tartott a növendékeknek. Nem azért, mintha e búcsuszózat bölcselmi eszméket költött volna fel Amáliában, vagy pedig okoskodásból eredő nyugalommal fegyverzette volna fel kedélyét, mert az egész szónoklat igen czifra, unalmas és üres volt: de miután Sedley kisasszony a nevelőnőtől még mindig nagyon félt, nem bátorkodott jelenlétében bánatának korlátlan folyamot engedni. Mint ünnepélyes alkalmaknál szokott lenni, midőn a szülők gyermekeiket meglátogatják - kalács s egy üveg bor volt az asztalra feltéve, s miután ebből mindnyájan részesültek, - Sedley kisasszony távozhatott.

„Ugy-e bizony, Becky, kegyed is be fog menni elbúcsuzni Miss Pinkertontól?” szolt Jemina egy fiatal hölgyhöz, kire mostanig senki sem figyelt, s ki, kalaptokját kezében tartva, ment le a lépcsőkön.

„Azt hiszem hogy meg kell tennem,” mondá Sharp kisasszony nyugodtan, Jemina nem kis bámulatára, s miután ez utóbbi kopogtatott az ajtón, s szabadságot nyert bemehetni, Sharp kisasszony egész elfogulatlanul előre lépett, s szolt francia nyelven a legtökélyesb hangejtéssel: „Mademoiselle, je viens vous faire mes adieux.”²

Miss Pinkerton nem értett francziául; ő csupán igazgatta azokat, a kik értettek: azonban ajkait harapva s római orral ellátott tisztos fejét, (melyet egy ünnepélyes kinézésü turban fedett) komolyan felbiccentve mondá: „Sharp kisasszony, kívánok kegyednek jó reggelt.”

Mialatt így szolt, felemelte egyik kezét, részint jeltadni a búcsura, részint alkalmat nyújtani Sharp kisasszonynak, hogy egyik ujját, melyet e czélra nyujtott ki, kézszorításul elfogadja.

Azonban Sharp kisasszony egyedül saját kezeit kulcsolta, s meghajtván magát hideg mosollyal, nem fogadta el e nagy tiszteletet; mire Miss Pinkerton felfelé tolta turbánját, még pedig sokkal bosszusabban mint valaha. Különben is mindig volt némi ellenségeskedés a fiatal hölgy és Miss Pinkerton közt, s rendesen mindig az utóbbi huzta a rövidebbet, „Áldjon meg az isten, édes gyermekem!” szolt, megölelve Amáliát, s ennek vállain keresztül kancsalul hunyorított Sharp kisasszony felé. „Jöjön kegyed, Becky” mondá Miss Jemina, nagy nyugtalansággal vonván Sharp kisasszonyt maga után - s a nappali terem ajtaja örökre bezárodott hátuk mögött.

² „Kisasszony, kegyedtől búcsuzni jöttem.”

Ezután még alant az udvarban kezdődtek az elválási küzdelmek. Nem lehet szavakat találni mindezeknek elmondására. Összegyűlt az egész cselédség, minden barátnő, minden kisasszony, ott volt maga a tánczmester is, ki éppen most érkezett meg, s egyszerre oly tolakodás, ölelkezés, csókolódzás, és sirás támadott, kísérve a Schwartz kisasszony szobájából jövő görcsös feljajdulásoktól, minőt semminemű toll nem képes leírni, s minden érzékeny szívű örömelebb elhallgat. Az ölelkezésnek vége lett, az elválás megtörtént minden oldalról, azaz Sedley kisasszony elvált barátnőitől, miután Sharp kisasszony pár percczel azelőtt egész nyugodtsággal beült a kocsiba. Őt senki sem siratta.

A karikalábu Sambo, még mindig könnyező fiatal urnője után bezárta a kocsiajtót, s felhágott a bakra. „Megállj!” kiáltott Jemina kisasszony, egy csomaggal kezében a kapu felé rohanva.

„Csak egy kis vajás kenyér husszeletekkel; tudja édesem! megéhezhet,” szólt Amáliához, „és Becky, Sharp Becky” folytatá „itt van kegyed számára egy könyv, melyet néném... az az hogy én... Johnson szótára, tudja kegyed; - nem szabad e nélkül távoznia. Isten veletek! Hajts kocsis! Isten áldjon!”

S a jó teremtés visszament a kertbe, egészen elfogultan a felindulástól.

De mi dolog! Alighogy a kocsi megindult, Sharp kisasszony kidugta halvány arcát az ablakon, s a könyvet annak rendje szerint visszadobta a kertbe.

Jemina majdnem elájult félelmében. „Soha - soha” mondá, „mily vakmerő!” s a heves felindulás nem engedte, hogy az egyik vagy másik elkezdett mondatot befejezze. A kocsi elrobogott, a nagy kaput bezárták, és tánczleczkére csengettek. Most a két elutazott fiatal hölgynek áll a világ, s e szerint isten hozzád Chiswick-Mall!

MÁSODIK FEJEZET.

Melyben Sharp és Sedley kisasszony táborározási előkészületeket tesz.

Midőn Sharp kisasszony, a közelebbi fejezetben elmondott hőstettet végrehajtotta, s látta, hogy a szótár a kis kert kövezetén átrepül, s a bámuló Jemina lábaihoz hull, - arcán, hol elébb csupán a gyűlölség élénk szinezete volt látható, rögtön mosoly derült fel, mely egyébiránt alig volt kellemes - s a fiatal hölgy könnyült kebelével hanyatlott vissza az ülésbe, mondván: „Elég ennyi a szótárnak! hála istennek, hogy Chiswick-ből eljöhöttem.”

Sedley kisasszony e dacz által éppen annyira meg volt lepetve, mint maga Jemina. Mit nem is lehet csudálni, ha tekintetbe vesszük, hogy még csak néhány percz óta hagyta el az intézetet, s az ott töltött hat év benyomásait nem törölkötte ki emlékéből ily rövid idő. Sőt vannak emberek, kiknél az iskolai tekintélyek és ijedelmek hatása maradandó. Magam ismertem egy hatvannyolcz éves urit, ki egykor a reggelinél, izgatott hangulattal mondá: „azt álmodtam az éjszaka, hogy gyermekkori tanítómától verést kaptam.” A képzelődés ötvenöt évvel vezetett visszafelé álmában, s a tanító és botja, most, hatvannyolcz éves korában éppen oly félelemmel töltötte el, mint midőn tizenhárom éves volt. Valljon mi történt volna, ha a tanító, most, midőn hatvannyolcz éves, megjelenik előtte egy nagy vesszővel s reáírvall: „gazember! ved le a nadrágod...?” No, nem lehet csodálni, ha Sedley kisasszony rendkívül nyugtalan volt, látván az engedelmesség elleni dacot.

„Hogy tehetted ezt, Rebeka?” szólt elvégre, egy kis szünet után.

„Miért ne tettem volna? azt gondolod talán hogy Miss Pinkerton ide jön, s visszaparancsol a sötét lyukba?” felelt Rebeka nevetve.

„Nem, de...”

„Én gyűlölöm az egész házat,” folytató Miss Sharp, „s reményelem hogy soha sem fogom többé látni. Szeretném ha ott volna a Themse fenekén, magával Miss Pinkertonnal együtt, kinek én bizonyára nem segítenék. Hah! mint szeretném látni, midőn eviczkélne a vízben a turbánnal, a lebegő uszályal, s felfelé álló hegyes orrával, mely annyira hasonlít a csónak elejéhez.”

„Hallgass!” szólt Sedley kisasszony.

„Miért? félsz talán hogy a fekete szolga kifogja fecsegni? Ő visszamehet ha akar, s megmondhatja Miss Pinkertonnak hogy egész lelkemből gyűlölöm. Szeretném ha megtenné, s szeretném ha nekem magamnak is módom lenne azt megmutatni. Két éve, mióta nem láttam egyebet tőle boszuság- és szégyennél. Soha sem volt egyetlen barátném, soha senkitől egy jó szót nem hallottam, kivéve téged. Nekem kellett a gyermekleányokra gondot viselni, nekem a kisasszonyokkal francziául beszélni, elannyira, hogy végre saját anyanyelvemtől undorodtam. De ugy-e pompás egy tréfa volt, Miss Pinkertonnal francziául beszélni? Ő francziául egy szót sem ért, ezt azonban csupa hiuságból nem mutatta. Mint hiszem, itt az ok, a miért őt el kellett hagynom, s ennél fogva éljen a franczia nyelv, Vive la France! vive l'Empereur! vive Bonaparte!”

„Oh, Rebeka, Rebeka, szégyeld magad!” kiáltott fel Sedley kisasszony, mert ez volt a legnagyobb káromlás, mit Rebeka egész mostanig mondott. Angliában ekkor azt mondani: Éljen Bonaparte! annyi volt mint: Éljen Lucifer! „Hogy lehetnek,” folytató Amália „ily gonosz boszuálló gondolataid.”

„A bosszu lehet hogy gonosz, de igen természetes,” felelt Rebeka. „Én angyal nem vagyok.” S igazat szólva nem is volt.

E rövid párbeszéd folytán, mely azalatt történt, míg a kocsí a folyam partján csak vontatva haladott előre, megjegyezhetjük, hogy bár Rebeka kétszeresen adott hálát az istennek; - egyszer, mert megszabadult egy oly személytől kit gyűlölt, s másodszer, mert alkalma volt elleneit némi zavarba hozni: - mégis e két eset közül egyik sem oly természetű, hogy részint vallásos hálálkodásnak lehetne indoka, s részint jóindulatra, s kiengesztelhető kedélyre mutatna. Rebeka, e szerint épen nem volt jóindulatu vagy könnyen engesztelhető. Az egész világ rosszul bánt vele, mondá e fiatal misanthrop, (vagy inkább misagyn, mert bizvást mondhatjuk róla, hogy a férfiak világáról még eddig nagyon kevés tapasztalatai voltak) - s mi hozzátehetjük e mondásához, hogy mindazon egyik vagy másik nembeli személyek, kikkel a világ rosszul bánik, azon bánásmódot teljesen megérdemlik. A világ egy tükör, mely mindenkinek saját arczatát adja vissza. Tekints mogorván belé, s meglátod, hogy sötét képet mutat; ha ellenben mosolygó arcczal fordulsz feléje, s vele együtt nevetni tudsz, jóindulatu és vidám társra fogsz benne találni. Ehez tartsa magát mindenki, midőn fiatal. Annyi bizonyos, hogy bár a világ nem vette számba Rebekát, de felőle sem tudta senki, hogy valakiért valami jót tett volna. Különben sem lehet várni, hogy huszonnégy fiatal hölgy közül, mindenik oly szeretetreméltó legyen, mint e mű hősnője, Sedley kisasszony, ki annyira jóindulatu és gyöngéd volt, hogy minden alkalmat megragadott, Rebeka kemény szívet meglágyítani, sötét kedélyét felderíteni, és saját neme iránti ellenséges indulatát, ezer jó szó és szivesség által, habár csak egyszer, legyőzni.

Sharp kisasszony atyja művész volt, s Miss Pinkerton iskolájában rajzleczkéket adott. Egyéb-iránt kellemes társalgásu értelmes ember volt; gondtalan művészi életet élt, s adósságcsiná-

lásra és korcsmai életre mindig nagy hajlamot mutatott. Mámoros kedvében mindig meg szokta verni feleségét és leányát, s midőn kijózanodott, a mámor utóférdalmában, mindig a világot káromolta, hogy tehetségeit nem képes eléggé méltányolni, s többi művész-társait, - a bolondokat - szidalmazta, még pedig néha igen elmésen, s néha igen méltán. Miután sok bajába és fáradságába került a megélhetés, s lakása körül egy mérföldnyire mindenkinek adós volt, azt hitte segít magán, ha nőül vesz egy francia származású hölgyet, ki a színházi dal-személyzethez tartozott. Sharp kisasszony, anyjának e szerény állását nem szokta soha emlegetni, csupán a későbbi években említett néha olyasmit, hogy anyja egy gascogne-i nemes családból eredett, s ebbe nem kevés büszkeséget helyezett, sőt a mint haladott elő évek folytán szerencsés helyzetében, elődeinek rangja és fénye is mindig a szerint növekedett.

Rebeka anyja tudott volt magának némi nevelést szerezni, s leánya tiszta párisi hangejtéssel beszélt francziául. Ez akkor igen ritka képesség volt, s ennek köszönhette Rebeka, hogy az igazhitű Miss Pinkertonhoz bejutott. Mert miután anyja már elhalt, s atyja nem tartotta hihetőnek hogy a *delirium tremens* rohamából, mely ekkor harmadszor jött reá, ezuttal kiláboljon, egy erélyes és szenvedélyes hangu levelet irt Miss Pinkertonnak, melyben az árva Rebekát pártfogásába ajánlotta, s nemsokára sirjába szállott, miután előbb még két törvényszolga pörölt holtteste felett. Rebeka tizenhét éves korában jött az intézetbe, mint szegődött növendék, hol kötelessége volt, mint már láttuk, francziául beszélni, a miért szabad tartást s néhány guinea évi fizetést kapott, s tetszése szerint az intézetbeli tanítóktól tanulhatott.

Termete kicsiny és vézna volt, arcza halvány, haja homokszínű; szemeit rendesen lesütve hordozta, de midőn felpillantott, nagyok, sajtáságos kifejezésűek és vonzók voltak, annyira hogy Crisp ur, a káplán, Rebeka szemeitől, melyek az iskola-padoktól kezdve a papszékiig, a templom minden zugát bejárták, szerelmi lángra gyult. Ez elvakult fiatal ember anyja által bemutatva Miss Pinkertonnak, ott néha theázni szokott, s a mondott eset után rögtön némi házasságféle dolgon jártatta eszét, miként ez kisült egy elfogott levélből, melyet a félszemű gyümölcsárusné kellett volna hogy átadjon. Természetes, hogy ennek következtében Crisp urat, édes anyja azon körből rögtön eltávolította; de Miss Pinkertonnak nyugtalanságot okozott már maga e gondolat, hogy egy ily sas találkozik galambjai közt, s el is küldte volna Rebekát azonnal, ha nem lett volna köteles ez esetben bizonyos kárpotlási öszveget fizetni; Rebeka azonban hiában erősítette, hogy ő Crisp urral soha és sehol többször nem találkozott, mint magánál Pinkerton kisasszonynál kétszer, theázás alkalmával: ezt neki Pinkerton kisasszony semmiképen sem akarta elhinni.

Egy némely egészen felnőtt és kifejlett növendék mellett Rebeka úgy nézett ki, mint valami gyermek. Azonban látszott rajta a szegénység szomorú kora-érettsége. Több kiméletlen hitelezőt utasított el olykor-olykor fecsegései által atyjától, s nem egy mesterembert hozott jó hangulatba s birt reá néha, hogy újra hitelezzen, habár csak még egy ebédre való. Rendesen atyjával volt mindenütt - ki büszke volt elmésségére - s hallgatta mindig a szilaj társaság beszédeit, melyek gyakran igen rosszul illettek egy leányhoz. Ő azonban, mint mondani szokta, soha sem volt leány, ő nő volt, már nyolcz éves korától fogva folytonosan. Oh, miért kellett Miss Pinkertonnak ily veszedelmes madarat bocsátani kalitkájába?

Egyébiránt való, hogy Miss Pinkerton Rebekát a legszendébb teremtésnek tartotta, oly bámulatosan tudta mindig az *ingénue* szerepét játszani, valahányszor atyjával az intézetet meglátogatta. Miss Pinkerton egy szerény és ártatlan gyermekleánynak tartotta: s még csak egy évvel azelőtt, hogy Rebeka az intézetbe ment, bár a tizenhat évet már betöltötte, komoly méltosággal, s rövid szónoklat mellett egy bábót ajándékozott neki, mely, mellékesen mondva, Swindle kisasszonyé volt, kitől elvétellett, minthogy a tanórák alatt játszott vele. Képzeltetni mennyire nevettek, az apa és leánya, midőn az estély után haza gyalogoltak, s mennyire jött

volna dühbe Miss Pinkerton, ha látta volna, hogy saját torzalakját mily ügyesen idomította ki a bábból Rebeka! Ő a torzalakkal párbeszédet szokott tartani, melyek az egész művészi városrészt mulattatták, s midőn a fiatal festők összejöttek, hogy henye, kicsapongó és kedélyes öreg pajtásukkal vizes pálinkájukat megigják, mindig megkérdezték Rebekától, hogy itthon van-e Miss Pinkerton? s valóban a szegény teremtés oly ismeretes volt mindenki előtt, mint épen Lawrence, vagy West igazgató. Egyszer szerencséje volt, több napot tölthetni az intézetben, s akkor Jeminát hozta haza, Miss Jemmi nevet adván egy másik bábnak; mert mindamellettt hogy Jemina annyi kalácsot és csemegét adott neki, hogy három gyermeknek is elég lett volna, s e fölött távozásakor két shillinggel ajándékozta meg, mégis épen oly kiméletlenül feláldozta őt is, mint nényét, miután erősebb volt a nevetető multság, mint a hála iránti érzülete.

Megtörténvén a gyászos eset, a nevelő intézet vált házi körévé. A hely szigorú rendtartása nyomasztó volt reá nézve; az imádság, ebéd, tanítási órák, és a séta, melyek mind kolostori pontossággal tartattak meg, türelmét annyira kifárasztották, miszerint gyakran oly sajnálkozással tekintett vissza az atyja műteremébeni szabad szegénységre, hogy mindenki, sőt még ő maga is, azt képzelte, hogy atyja iránti bánat emészti ily szerfölött. Ő nem igen volt azelőtt képmutató, míg jelen magánya meg nem tanította, hogy az legyen. Hölgytársaságban soha sem forgott; atyja, minden kicsapongásai mellett, tehetségdus ember volt, s beszédei sokkal jobban mulattatták Rebekát, mint azon hölgytársaságé, mellyel az intézetben volt körülvéve. Az idős tanítóné pöffeszkedő üressége, testvérének bohóságig menő jóindulata, az idősb leányok együgyü fecsegése és botrányhajhászata, s a tanítónők hideg illedéke, őt egyaránt untatta, s szerencsétlenségére, nem volt gyöngéd anyai szive, hogy a kisebb gyermekek ártatlan csevegése, kikkel rendesen foglalkozott, megnyugtatta, és érdeklette volna; annyira, hogy két évig volt közöttök, s mégis egy sem találkozott, ki távozásán bánkodott volna. A gyöngéd, jó Sedley Amália volt egyedül, kihez némileg simulni tudott; de ki az egyébiránt, ki Amália iránti hajlamának ellen birt volna állani?

A körébeni fiatal hölgyek meglegedése s magasabb állása, mindig az irigység kinjaival töltötte el Rebekát. „Minő képet csinál ez a leány” mondá egyszer, „azért, mivel egy gróf unokája.” „Mint csusznak-másznak ama kreolnő előtt százezer fontjáért. Én ezerszer elmesebb s kellemesebb vagyok, mint ő, minden gazdagsága mellett, s van oly jó nevelésem mint a gróf unokájának, minden családfája mellett, s mégis mindenki által mellőzve vagyok. S valljon míg otthon voltam atyámnál, nem maradtak-e el a férfiak minden multságaikból, csak-hogy az estvét velem tölthessék?” Elhatározta, e börtönből mindenképen szabadulni; elkezdett önállón működni, s jövendőjére nézve, először élteben, összhangzó terveket csinálni.

Ennek következtében lehetőleg fölhasználta a tan-órákat, s miután zenében, s nyelvekben kiképezte magát, hamar keresztül ment azon rövid tanfolyamon, mely akkor a leányoknak szükséges volt. A zenében folytonosan gyakorolta magát, s annyira vitte, miszerint egyszer, midőn a növendékek sétálni voltak, s ő otthon maradt, mindenki hallottára egy darabot oly jól eljátszott, hogy Minerva nagy bölcsen azt gondolta, miszerint Rebeka által megkimélhetné a kisebb növendékek zene-költségei egy részét; minek következtében tudatta Rebekával, hogy ezután kötelessége lesz a kisebbeket zenében oktatni.

Rebeka ellenmondott, most először, s a nevelőné nagy bámulatára. „Én azért vagyok itt, hogy francziául beszéljek a gyermekekkel” mondá röviden „nem pedig hogy zenét tanítsak, s ön számára pénzt kiméljek meg. Adjon ön pénzt, s én tanítani fogok.”

Minervának engedni kellett, s e naptól fogva ki nem állhatta Rebekát. „Harminczöt év óta” mondá, s valóban igaza is volt, „nem találtam senkit, ki házamban tekintélyemet kétségbe merte volna hozni. Én viperát tápláltam keblemben.”

„Viperát... bolond beszéd;” szólt Rebeka a koros hölgynek, ki majd elájult bámultában. „Ön tartott engem, mert hasznára voltam. Köztünk nem lehet semmi szó háladatosságról. Én gyülölöm e helyet, s el akarom hagyni, s míg itt leszek, csak azt akarom tenni, a mire köteles vagyok.”

Hiában kérdezte tőle az öreg delnő, ha valljon tudja-e hogy Miss Pinkertonnal beszél? Rebeka, szemei közé nevetett kimondhatlan ördögi gunyvetéssel, hogy a nevelőné majd görcsöket kapott. „Adjon nekem valami pénzt, s küldjön el nyakáról; vagy, ha úgy tetszik, csináljon be nevelőnének valamely jó uri házhoz; ön ezt megteheti, ha akarja.” S valahányszor vitatkoztak együtt, Rebeka mindig e pontra tért vissza, „szerezzen nekem egy állomást; mi úgy is ki nem állhatjuk egymást, s én szívesen elmegyek.”

Az érdekes Miss Pinkerton, mindamelllett hogy római orra, turbánja, s gránátosi termete volt, s mindez ideig határtalan hatalommal uralkodott, mégsem volt képes oly akaraterélyt mutatni, mint kis növendéke, s hiában küzdött ellene, hiában kísértette meg tekintélye által tultenni rajta. Egyszer megdorgálta nyilvánosan, de Rebeka elővette a már említett tervet, s francziául felelt neki, s ez által teljesen zavarba hozta. Annyira, hogy tekintélye érdekében szükségesnek látta e lázzadót, e rémséget, e kigyót, e tüzlángot, köréből eltávolítani, s miután hallotta, hogy Sir Pitt Crawley családjába egy nevelőné szükséges, rögtön ajánlotta Sharp kisasszonyt, habár kigyó és tüzláng is volt. „Én nem tudok Sharp kisasszonyban” mondá „hibát találni, kivéve irántami magaviseletét; s el kell ismernem hogy szép tehetségei vannak. A mi ezt illeti, ezzel becsületet szerez az intézetemben követett növelési rendszernek.”

S így, miután a nevelőné, ajánlatát lélekismeretével egyensúlyba hozta, a szerződés felbontott, s Rebeka szabad lett. Természetes hogy az ellenségeskedés, mit e néhány sorban leirtunk, több hónap óta folyt közöttök. S miután Sedley kisasszony, ki elérte a tizenhét évet, az intézetből kilépni készült, baráti vonzalommal lévén Rebeka iránt („ez az egyetlen pont Amália magaviseletében” mondta Minerva, „mi nem volt kielégítő”) meghívta őt, hogy mielőtt állomását elfoglalná, legalább egy hetet nála töltsön.

Igy lépett be a két fiatal hölgy a világba. Amáliára nézve egy egészen új, fris, ragyogó világ volt, telve virágos pompával. Rebekára nézve nem volt egészen új, mert ha az említett Crisp-féle dologban igazat kell mondanunk, a süteményes asszony olyasmit beszélt egy valakinek, ki azt egy másnak, mint csalhatlan dolgot beszélte el, hogy Crisp ur és Sharp kisasszony közt több történt, mint a mennyi a közönség tudomására jutott, s hogy Crisp ur levele válasz volt egy másikra. De ki tudhatja igazán a dolog állását? Annyi mindenestre áll, hogy Rebeka, ha nem is épen most kezdte el a világ sorát, azt jelenleg újra kezdte.

Míg a fiatal hölgyek a sorompóhoz értek, Amália, noha nem feledte el társnőit, de könnyeit mégis letörlé s elpirult örömeiben, a mint egy arra lovagló fiatal testőrtiszt, megpillantván őt, felkiáltott: „Becsületesre! átkozott szép leány” - s mielőtt még a kocsi azon város részbe ért, melyben Amália lakott, már sokat beszélt barátnőjével az udvarnáli bemutatásokról, s ha valljon a fiatal hölgyek hajporosan és abroncsszoknyában fognak-e oda menni? s ő lehet-e szerencsés ott megjelenni; a Lord-Mayor táncmultságába, tudja bizonyosan hogy elmegy. S midőn elvégre haza értek, s Amália Sambo karjain kiugrott a kocsiból, nem volt egész London városában nála szebb és boldogabb leány. Ebben megis egyeztek mindnyájan: Sambo, a kocsis, továbbá az atya, az anya, valamint a házi cselédek, kik az előteremben állottak össze-gyülve, bókokkal, hajlongásokkal s örömmosollyal fogadván urnőjüket.

Bizton elhíhetjük, hogy Amália Rebekát minden szobában meghordozta, szekrényeit feltárta előtte, zongoráját, könyveit, ruháit, csipkéit s ékszereit sorra megmutatta. Mindenképen erőltette Rebekát hogy fogadjon el tőle egy karniol és egy türkisz gyűrűt, s egy igen kedves

mousselin ruhát, mely neki egy kissé szűk volt ugyan, de barátnéjának azért igen jól állott; - valamint elhatározá, anyját megkérni, hogy fejér cashemir sálját is Rebekának ajándékozhassa. Hisz azt úgy is nélkülözheti, s Józsi a bátyja éppen mostanság hozott számára kettőt Indiából.

Midőn Rebeka meglátta azon két nagyszerű cashemirsált, melyet Sedley József hozott hűgának, azon tökéletesen igaz megjegyzést tevő „hogya egy testvérbátya igen jó dolog” - s ő, mint a világban egyedül álló, rokonok és barátok nélküli árva, könnyen megnyerte a jószívű Amália részvétét.

„Ne hidd, hogy egyedül állsz a világban” szolt Amália. „Tudhatod Rebeka, hogy én hű barátnőd maradok, s testvéreleg foglak szeretni. Igazán foglak...”

„Ah! csak szülők volnának, mint neked vannak, kik jó, gazdag, és szerető szülék, s minden ohajtásaidat teljesítik, s kiknek szeretete mindennél többet ér. Az én szegény atyám nem adhatott nekem semmit. Két darab ruha volt minden birtokom. S ha még e felett egy jó és kedves testvérbátyánk is van! Képelem mind szeretted őt.”

Amália nevetett.

„Mit, hát nem szeretted? te, ki mindenkit szeretsz?”

„Igen, mindenesetre szeretem, de...”

„De?”

„De Józsi nem sokat csinál belőle, ha szeretem-e vagy nem? Midőn tíz évi távollét után először találkoztunk, két ujját nyujtotta nekem. Ő igen jó, igen szives, de keveset társalog velem; azt hiszem, pipáját is jobban szereti mint engem.”

Itt Amália rögtön elhallgatott, mert miért beszélne - gondolá - bátyja felől rosszat? „Ő igen szives volt irántam” folytatá újra „mig gyermek voltam. Alig voltam öt éves, midőn házunkat elhagyta.”

„Ugy-e, ő nagyon gazdag?” kérdé Rebeka. „Mondják hogy minden indiai Nábob szerfelett gazdag.”

„Ugy tartom szép jövedelme van.”

„Hát sogornőd csinos asszony?”

„Ej! hisz Józsi nőtelen” szolt Amália nevetve.

S talán említette is ezt már ezelőtt Rebekának, de ő, ugy látszik, elfeledé. Erősítette mennyre földre, hogy Amáliának egy egész csoport unokahúgával gondolt találkozhatni, s most mennyire sajnálja hogy József ur nőtelen. Ő tudja bizonyosan, hogy Amália nősnek mondta őt egykor, aztán ő - t. i. Rebeka - mennyire szereti a kis gyermekeket.”

„Azt hiszem elég részed volt bennök a nevelőintézetben” szolt Amália, kissé meglepetve barátnőjének e rögtöni gyöngédsége által. S valóban később nem is feledte volna el magát Rebeka annyira, hogy olyasmit mondjon, minek valótlansága oly szembetünő. Azonban jusson eszünkbe, hogy ő még csak tizenkilenc éves, s a szegény ártatlan teremtés járatlan a színlésben, s csak most kezd saját személye körül tapasztalásokat tenni. A fenebbi kérdések értelme, Rebeka szívének nyelvére átfordítva, egyszerűen ez volt: „Ha Sedley József gazdag és nőtelen, miért ne lehetnék én neje? Igaz hogy csak tizennégy rövid napom van a cél kivitelére, de a próba nem fog ártani.” S el is határozta magát, megtenni e dicséretes kísérletet. Megkettőztette Amália iránti figyelmét; csókolta a fehér karniol nyakéket, midőn azt feltette, s fogadta, hogy soha sem fog attól megválni. Midőn ebédre csengettek, karjait, mint a leányok

szokták, barátnője dereka körül öltve ment le a lépcsőn. A nappali terem ajtajánál oly izgatott volt, hogy alig mert belépni. „Nézd csak, édes, mint dobog a szívem,” szölt Amáliához.

„Nem, épen nem dobog” mondá Amália. Jer be, ne félj. Hisz atyám nem fog téged bántani.

HARMADIK FEJEZET. Rebeka szemben az ellenséggel.

Egy izmos termetü, napfogta képü férfi, majdnem orráig érö nyakkendőbe burkolva, vörös csikos mellényben, s tallér-nagyságu aczél gombokkal ellátott alma-zöld kabátban (ez volt akkor a divaturacsok reggeli öltönye) ujságot olvasott a tüz mellett, s a mint a két leány belépett, karszékéböl egyszerre felugrott, s szembetünően elpirulva, képét még mélyebben rejté nyakkendőjébe.

„Nem más, csak testvéred, Józsi!” szölt Amália nevetve, megszorítván bátyjának elébe nyujtott két ujját. „Mint tudod, végképen haza jöttem. Ez itt barátnöm, Sharp kisasszony, kinek nevét már ezelött említettem.”

„Nem, valóban nem” szölt, fejét nyakkendőjében erősen rázva; „az az hogy igen... mily csunya hideg idő van, Miss,” s elkezdé egész erővel szítani a tüzet, bár Junius közepe volt.

„Igen csinos férfi!” szölt Rebeka Amáliához, hallható susogással.

„Gondolod?” kérdé Amália, „megmondom neki.”

„Azt ne tedd kedvesem, a világért sem” szölt Rebeka, félénk öz gyanánt visszariadva. Midön a terembe lépett, tiszteletteljes és szüzies meghajlással köszönt, szemeit szerényen lesütve, folyvást a szőnyegre szegezve tartotta, s egész csudának mondhatni, hogy mégis tudott alkalmat találni, azon uri embert szemügyre venni.

„Köszönöm a szép sálokat, bátyám,” szölt Amália a tüz-szitóhoz. „Ugy-e szépek, Rebeka?”

„Isteniek!” szölt Rebeka, s szemeit felvetvén a szőnyegröl, a csilár felé tekintett.

Józsi a fogóval és vaskanállal még mindig kellemetlen zajt csinált, s azalatt nyögött és fujt, s oly vörös lett, a mint csak sápadt arcza engedé. „Én édes Józsim” folytatá Amália „nem adhatok neked ily becses ajándékokat, de egypár igen csinos nadrágtartót himeztem számodra, míg a nevelöben voltam.

„Jó isten! Amália, ugyan mit akarsz ezzel mondani” szölt bátyja, komoly nyugtalansággal, s elkezdé a csengetyü-zsinort egész erejéböl rángatni, annyira, hogy az kezében maradt, a mi még növelte zavarodását. „Az egekre kérlek, nézd meg, künn áll-e Buggy-fogatom. Nem maradhatok tovább, mennem kell.

E perczben lépett be a családátya, s mint egy valódi brit kalmár szokta tenni, csörgeté arany lánczán függö pecsétnyomóit. „Mi baj van, Emmi!” szölt.

„Józsi kér, hogy megnézzem, künn van-e Buggy-fogata? Mi az a Buggy, apám?”

„Az egy egy lovas kárpitos nyugágy” szölt az öreg ur, kiröl megjegyzendö, hogy szeretett néha ingerkedni.

József e szavakra szilaj nevetésben tört ki, de tekintete Sharp kisasszony szemeivel találkozván, mintha csak meglötték volna, oly rögtön elfojtotta nevetését.

„Ugy-e, e fiatal hölgy barátnőd?” folytató a háziur. „Miss Sharp, örülök hogy szerencsém van. Talán kegyed és Emmi már czivódtak is Józseffel, hogy el akar menni hazulról.”

„Bonamy barátomnak, ki nálunk szolgál, ígértem meg, hogy velem fogok ebédelni.” mondta József.

„No szép! hát nem mondtad anyádnak, hogy ma délre itthon maradsz.”

„Igen, de ily öltözetben lehetlen.”

„Nézzen csak reá kegyed, Sharp kisasszony, s mondja meg, hogy nem elég csinos-e arra, hogy akárhol ebédelhessen.”

Erre Sharp kisasszony barátnőjére nézett, s mindketten elkezdtek nevetni, mi az öreg urat nem kissé gyönyörködteté.

„Látott-e már kegyed bőrnadrágot?” folytató az öreg ur kapva az alkalman.

„Az égre, atyám!” kiáltott fel József.

„No lássa az ember, épen úgy tesz, mintha érzékenységét sértettem volna meg. Édes Mrs. Sedley, én megsértettem fiának érzékenységét, mert bőrnadrágáról beszéltem. Kérdje csak Sharp kisasszonyt, nincs-e úgy. Jer Józsi, légy udvarias Sharp kisasszony iránt, s üljünk mindnyájan ebédhez. Jer fiam, jer, vezesd le Sharp kisasszonyt, majd én utánatok megyek a többi hölgygel” szolt a háziur, s karon fogván leányát és feleségét, vidám kedéllyel megindult.

Ugy hiszem, hölgyeim! nincs okunk Rebekára haragudni, a miért czélul tűzte ki a természetes piperőcz meghódítását: mert noha a férjvadászat közönségesen az anyák dolga, miként azt a szerény illedelem kívánja, de jusson eszünkbe hogy Sharp kisasszonynak nincs szerető anyja, ki gyöngéd érdekeit elintézné, s ha saját maga nem szerez férjet magának, senkie sincs az egész világon, kinek kedve volna e fáradságos munkát magára venni. Mert van-e más ok, a miért a fiatal hölgyek világba lépnek, mint a férjhezmenetel nemes büszkesége? Miért járnak csapatostól fürdőkre? Miért tánczolnak folyvást reggeli öt óráig, az egész halálra unalmas saison-on keresztül? Mi az oka hogy sonaták betanulásával gyötrik magokat a zongorán, s hogy egy divatban levő mestertől legalább négy éneket okvetlenül betanulnak, egy guineát fizetve minden leckéért? hogy hárfázni tanulnak, ha karjaik és vállaik szépek? hogy lincoln-zöld toxopholit-kalapokat és tollakat viselnek? - mi más okból történik mindez, mint hogy ez öldöklő nyilakkal valamely „alkalmas” fiatal embert elejtsenek? Mi ok viszi rá a tisztelt szülőket, hogy szőnyegeiket felszaggassák, házaikban mindent felforgassanak, s jövedelmeik egy ötödét tánczestélyekre s behűtött pezsgőre költsék el? Talán csak a felebaráti szeretet, vagy azon vágy hogy a fiatalságot mulatni, tánczolni lássák? Leányaikat akarják férjhez adni, - s valamint a tisztos Sedleyné asszonyságnak is megvoltak a maga, Amália férjhez adását illető apró tervei: azonképen a mi kedves, de pártfogó nélküli Rebekánk is elhatározta, magának minden lehető módon férjet szerezni, mire neki még nagyobb szüksége volt, mint barátnőjének. Rebekának igen eleven képzelődése volt; ő olvasta az „ezeregyéjszakát” s valóban igaz is, hogy midőn ebédhez öltözködött, s Amáliát megkérdezte, gazdag-e bátyja? egy nagyszerű légvárát épített magának, hol ő volt az urnő, s melynek háttérében valahol egy férj is volt, (alakját, minthogy még nem látta, tisztán nem képzelhette magának) - s egészen el volt árasztva a sok sál-, turbán- s gyémánttal és egy elefánton ülve, zenekiséret mellett, készült, egy annak rendje szerinti látogatást tenni a nagy-mogolnál. Mily bájos tündér-látomány! A fiatalság boldog szabadalmi közé tartozik ilyet alkotni, és Rebekán kívül is, nem egy ábrándos fiatal teremtés merengett már hasonló bűbajos éberálmok felett.

Sedley József tizenkét évvel volt idősb, mint testvére, Amália. Ő a keletindiai társaságnál polgári hivatalt viselt, s az akkori hivatal-sorozatban úgy jön elő, mint adószedő Boggley-Wollah városában.

Boggley-Wollah egy szép fekvésű, elzárt, mocsáros vidéken feküdt, mely bambus-bokrokkal elborítva szalonka-vadászatairól volt híres.

Ramunge, a polgári főigazgatás helye, négy mérföldre van onnan, s mintegy harminczhárom mérfölddel odább, fekszik egy lovassági állomáshely, így írta József szülőinek, midőn hivatalát elfoglalta. E kellemes helyen töltött el mintegy nyolcz évet, egész magányban, alig látva egy keresztény arcot máskor, mint évenként kétszer, midőn a lovassági fedezet megszokott jelenni, hogy az általa beszedett adó-pénzt Calcuttába szállítsa.

Történt hogy ekkor szerencséjére májbetegségbe esett; a miatt újra visszajött Európába, s így a májbetegség reá nézve szülőföldén sok gyönyör és kényelem forrása volt. Ő mig Londonban mulatott, nem lakott családja körében, de nőtelen vidám fiatal modjára külön szállást tartott. Mielőtt Indiába ment, még fiatal volt, s így nem vehetett részt a nagy város élvezeteiben; visszatérével azonban annál mélyebben rohant bele. A parkban kocsizott, a legdivatosabb vendéglőkben ebédelt, a színházat látogatta, mint akkor hozta magával a divat, s megjelent olykor a daljátékokban is, szűk nadrágban s felfelé konyult karimájú kalapban.

Miután visszatért Indiába, mindig nagy lelkesedéssel beszélt életének ezen idejéről, annak élvezetéről, s el akarta mindenkivel hitetni, hogy ő volt azon idő divathősei egyike. Holott itt is mindig oly magányban volt mint Boggley-Wollah bambusbokrai közt. Alig ismert egy lelket az egész fővárosban, s ha nem lett volna orvosa, labdaccai és májbetegsége, meg kellett volna halnia unalmában. Ő rest, nehéz természetű volt, azonban szeretett jól élni. Mihelyt egy hölgyet látott, rögtön zavarba jött, s innen van, hogy otthon keveset ült, miután ott igen élénk társaságos élet folyt, s eleven természetű atyjának tréfái hiuságát gyakran sértették. József kövér volt, s e kövérsége nagyon nyugtalanította, annyira hogy néha-néha kétségbeesett kísérletekhez fogott, attól megszabadulni: de renyhesége, s a jóélet iránti hajlama mindig háttérbe szorították ez átalakulási kísérleteket, s így naponként újra háromszor ebédelt. Sohasem volt becsületes izléssel felöltözve, noha igen sokáig elkinlódott magas személye csinosításával, annyira, hogy a nap néhány óráját mindig afféle foglalkozásban töltötte. Szolgája vagyont szerzett magának elviselt ruháiból; pipereasztala tele volt mindenféle hajkenővel és illatszerrel, mit csak egy elévült szépség valaha használt; ő, hogy nyulánk termetet mutasson, megpróbált minden övet, minden vállszoritót és test-kötőt, mit azon időben feltaláltak. Mint a legtöbb kövér ember, lehetőleg szűk ruhában járt, s mindig úgy intézte hogy az a legcsillogóbb színű, s legfiatalosabb szabásu legyen. Ha délután elvégre felöltözött, kikocsizott senkivel a parkba, s onnan visszajött, hogy újra átöltözzék, s azután a Piazza-kávéházban senkivel ebédeljen. Ő épen oly hiu volt mint valami leány, s rendkívüli elfogultsága épen rendkívüli hiuságától származott. Ha Miss Rebeka, most, midőn először lépett be a világba, megtudja őt magának hódítani, úgy elmondhatjuk róla, hogy igen eszes fiatal hölgy.

Az első lépés egyébiránt sok ügyességet mutatott. Midőn Józsefet csinos férfinak mondta, tudta jól, Amália ezt meg fogja mondani anyjának, ki azt hihetőleg fiának fogja elmondani, vagy ha nem is, de a fiára mondott bóknak mindenestre örülni fog. Minden anya örül az ilyesminek. Ha mondta volna valaki Sycoraxnak, hogy fia Calibán oly szép mint Apollo, szinte örült volna rajta, daczára annak hogy boszorkány volt. Vagy talán József maga is meghallotta a bókot - Rebeka elég hangosan mondta azt - s valóban meg is hallotta; s miután különben is szép embernek tartotta magát, a dicséret természetes testének minden idegén átrezgett, s örömmegésbe hozta. Közbejött egy-egy visszahatás is.

„Ki akar-e rajtam fogni az a leány?” gondolta, s ekkor rohant a csengetyűsinornak, s el akart menni a mint láttuk, és csak atyja tréfái, s anyja kérelmei tartoztatták vissza. Ő a fiatal hölgyet, kétkedő és nyugtalan hangulatban, levezette az étterembe. „Valljon valóban szépnek tart engem, vagy pedig csak fel akar ültetni?” gondolá magában. Mondtuk már, hogy Sedley József oly hiu mint valami leány. Isten bocsásson! a nők csak fordítsák meg a dolgot, s mondják viszont a nemökhöz tartozóról: oly hiu mint egy férfi! és tökéletes igazuk lesz. A szakállas lények épen oly dicséretszomjasok, a piperében épen oly válogatók, személyes előnyeikre épen oly büszkék, s elbájoló varázshatásuknak épen ugy tudatában vannak, mint a világ bármely kaczer nője.

Lementek tehát a lépcsőkön, József kipirult arccal, Rebeka szerényen, szemlesütve. Fehér ruhában volt öltözve, meztelen hófehér vállakkal, mi képe az ifjuságnak, a védetlen ártatlanságnak, s az igénytelen szüzies egyszerűségnek. „Igen, nyugodtan kell lennem” gondolá Rebeka, „és sok érdeket mutatnom India iránt.”

Mrs. Sedley fia számára egy Curry nevű ételt készített, melyet ez nagyon szeretett, s az ebéd folyama alatt Rebekát is megkinálták belőle. „Mi ez?” kérdé egy felebbező pillantást vetve Józsefre.

„Igen jó” mondá József. Szája tele volt az étellel, s arcza a szájmozgatás kellemes foglalkozásától egészen kipirult. „Épen oly jó, mintha Indiában készítették volna.

„Oh, ha indiai étel, ugy megkostolom” szóló Rebeka. „Én mindent jónak tartok, mi onnan származik.”

„Adj Miss Sharpnak belőle, édes nőm!” szolt a házi ur mosolyogva.

Rebeka soha sem kostolt még hasonló ételt.

„Ezt is oly jónak találja kegyed, mint mindent, a mi Indiából jön?” szóló a házi ur.

„Óh, igen jó” mondá Rebeka, kinek a cayennei bors pokoli kinokat okozott.

„Vegyem egy Chilit is hozzá kegyed” szóló József, valódi részvétellel.

„Egy Chilit” szóló Rebeka, lég után kapkodva. „Óh, igen!” Azt vélte, hogy a Chili, mint neve jelenti, valami hűsítő, s vett belőle.

„Mily frisen, és mily zölden néz ki,” mondá, s egyet a szájába vett; de még égetőbb volt, mint maga a Curry; nem tudta tovább kiállani; letette villáját. „Vizet, az istenért! vizet,” kiáltott. A házi ur hangos nevetésben tört ki, (ő nyers bőrze-embere volt, s ott szeretnek mindenféle gyakorlati tréfát).

„Biztositom kegyedet, hogy Indiából jött” mondá; „Sambo, adj vizet Sharp kisasszonynak.”

Az atyai nevetés viszhangra talált Józsefnél, ki a tréfát helyesnek találta. A hölgyek mosolyogtak egy kissé. Sajnálták a szegény Rebekát hogy oly nagyon szenved. Ez szerette volna megtikkadni látni az öreg Sedleyt, de csak ugy lenyelte boszusságát, mint előbb azon átkozott ételt, s midőn képes volt szóhoz jutni, vidám, jókedélyü képpel mondá:

„Eszembe juthatott volna a bors, mit a persiai herczegnő tesz a tejfeles süteménybe az „ezer-egyéjszakában.”... Indiában is tesznek borsot a tejfeles süteménybe, Sir?”

Az öreg Sedley nevetett, s gondolá hogy Rebeka jókedvü leány. József csupán azt mondá: „Tejfeles sütemény, Miss?... Nekünk Bengalban igen rossz tejfelünk van. Rendesen kecske-tejünk van, s azt valóban annyira megszoktam, hogy most többre becsülöm.”

„Kegyed, Miss Sharp, aligha fog ezután mindent szeretni, mi Indiából jön,” szolt az öreg ur; de midőn a hölgyek felkeltek az asztaltól, a ravasz öreg czimbora így szóla fiához: „vigyázz magadra Józsi! Ez a leány hálót vetett utánad.”

„Bohóság,” szolt József öntetszéssel. „Emlékszem, hogy Dumdumban egy leány, - Cutler leánya, a tüzérségtől, ki azután Lance sebészhez ment férjhez, - négyszer vetette ki egy esztendő alatt hálóját utánam és Mulligatawney után, - tudja Sir, kiről ebéd előtt szoltam - igen ördögös derék ficzko. Tehát a tüzérség egy táncmulatságot adott, hol Quintin, a tizen-negyedik ezredtől így szolt hozzám: „Sedley, tizenhárom teszek tiz ellen, hogy vagy ön, vagy Mulligatawney Cutler Zsófia hálójába kerül, még mielőtt az esős idők beállanak.” „Áll a fogadás!” mondám, s becsületemre Sir;... ez a Claret igen jó. Adamson- vagy Carbonellféle?...”

Egy lassu mormogás volt a válasz: a tisztos börzei üzér elaludt volt, s így József történetének vége e napra elveszett. De, mivel ő férfiak társaságában mindig nagyon közlékeny volt, e történetet azután többször elbeszélte gyógyszerészének, midőn hozzá ment, tudakozódni a májbetegség s labdacok felől.

Sedley József minthogy törődött egészségü volt, megelégedett az ebéd alatt ivott Madeirán kívül egy üveg Claret-borral; magához vett még néhány tányér tejszeles epert, vagy huszonnégy darab piskótát, s alkalmasint az emeletben levő fiatal lányra gondolt legtöbbit. „Csinos, vidám, eleven fiatal teremtés” mondá magában. „Hogy reám nézett, midőn az asztalnál zseb-kendőjét felvettem; kétszer ejtette el azt. Ki énekel fenn, a nappali szobában? Felmenjek-e, s megnézzem?”

De szégyenlős természete újra egész hatalommal támadott fel benne. Atyja aludt, kalapja az előszobában volt, s nem messze egy bérkocsiállomás. „Elmegyek, megnézem a negyven rablót s Miss Decamp tánczát,” s ezzel kiosontott lábuj-hegyen, s eltűnt a nélkül hogy atyját felébresztette volna.

„Ott megy Józsi,” szolt Amália, ki a nappali szoba nyitott ablakán nézett ki, mig Rebeka a zongoránál énekelt.

„Sharp kisasszony elrémitette” szolt Mrs. Sedley „szegény Józsi, miért is mutatja magát oly félénknek?”

NEGYEDIK FEJEZET.

A zöld selyem erszény.

A szegény Józsi remegése két vagy három napig tartott még; ezalatt sem ő nem tett látogatást otthon, sem pedig Rebeka nem említette nevét. Rebeka tiszteletteljes hálával volt Sedleyné asszonyság iránt; el volt ragadtatva a nagyszerű boltraktárok s a színház által, hová a jószívű asszonyság vezette őt. Egy napon Amáliának fejfájása lévén, nem mehetett el egy mulatságba, hová mind a két lányt meghívták, s Rebekát semmikép sem vihették reá, hogy nála nélkül menjen. „Mit! hisz te voltál ki a szegény árvának először életében megmutattad, mi a szeretet, mi a boldogság, - s én egyedül hagyjalak téged? nem, soha!” s az égre emelte szemeit, melyek könnyekben usztak; Mrs. Sedleynek mit volt tenni mást, mint elismerni, hogy leánya barát-nőjének szeretetreméltó jó szive van?

Mi pedig az öreg ur tréfáit illeti, azokon Rebeka mindig annyi szivélyességgel s oly kitartással nevetett, hogy nem kevésbé nyerte meg a jó öreg tetszését. S nem csak a család főbb tagjait nyerte meg magának Sharp kisasszony. Érdeket gerjesztett maga iránt a gazdasszonyban,

részvétet mutatván a málnabefőtt készítéséhez; Sambot okvetlenül mindig „ur”-nak szólította ez inas nem csekély öröme; s a szobaleánytól oly kedves igénytelenséggel kért engedelmet, mert olykori csengetéseivel alkalmatlankodik, hogy a cselédszoba épen úgy el volt általa bájolva, mint a társalgási terem.

Egykor Rebeka, midőn néhány festvényt nézett meg, melyeket Amália még a nevelőből küldte haza, egyszerre talált egyet, melynek látására könnyekre fakadt, s kiment a szobából. Épen azon a napon volt, midőn József másodszor mutatta magát otthon.

Amália barátnője után sietett, hogy megtudja rögtöni elérékenyülése okát; azonban a gyöngédszivü leány szinte meghatva jött vissza barátnője nélkül. „Tudja édes anyám, hogy Rebeka atyja rajzmesterünk volt a nevelőben, s festményeinket jobbra ő szokta kidolgozni.”

„Többször hallottam Miss Pinkertontól, édes leányom, hogy ő nem érintette a rajzokat, csupán tisztította azokat.”

„Ugy nevezték azt, anyám. Rebeka emlékszik a rajzra, s azon atyjának munkájára, s így kissé elérékenyült, - tudja, édes anyám, ő...”

„A szegény gyermek csupa sziv!” mondá Mrs. Sedley.

„Szeretném, ha még egy hetet nálunk tölthetne,” szól Amália.

„Ördögös módra hasonlít Cutler kisasszonyhoz, kivel Dumdumban szoktam találkozni, csak-hogy szebb nála. Az már férjhez ment Lancehoz a sebészhez; tudja anyám, hogy egykor Quintin, a tizennegyedik ezredtől felszólított...”

„Hagyd el Józsi, tudjuk a történetet,” szól Amália nevetve. „Ne beszélj többet arról, hanem vedd reá a mamát hogy irjon, - nem is tudom hogy hívják - igen... Crawley urnak.”

„Nem volt-e egy fia Indiában, a könnyü lovasságnál?”

„Nos akarsz irni neki, engedélyért a szegény Rebeka számára; épen itt jön vörösre sirt szemekkel.”

„Már jobban vagyok” szól a lehető legédesebb mosollyal, s megfogván a jó Sedleyné asszonyság kinyujtott kezét, azt tisztelettel megcsókolta. „Mi jók önök mindnyájan irántam, kivéve önt, József ur.”

„Engem!” szól József, rögtöni távozásról gondolkozva. „Nagy ég! nagy isten! Miss Sharp!”

„Hogy lehetett ön oly kegyetlen, megégetni velem azon irtoztató borsos ételt az asztalnál, még pedig az első nap, melyen önt láttam? Ön nem oly jó irántam, mint kedves Amáliám.”

„Igen, mert ő nem ismer téged annyira,” mondá Amália.

„Tagadom édesem, hogy kegyed iránt akárki is egyéb lehessen, mint jó,” mondá Amália anyja.

„A Curry jó volt; igen jó volt,” szól Józsi egész komolyan. „Talán nem volt elegendő citromlé benne; igaz - nem volt elegendő.”

„És a Chili?”

„Jupiterre! mint kiabált kegyed miatta!” szól József, s meghatva e körülményen nevetésben tört ki, mely azonban, mint rendesen történt, egyszerre megszakadt.

„Máskor gondom lesz, hogy ne engedjem önt számomra választani,” szól Rebeka, midőn újra ebédelni mentek, „nem hittem, hogy a férfiak kedvöket találják abban, ha szegény ártatlan leányoknak fájdalmat okoznak.”

„Az égre! Miss Rebeka, a világerért sem akarnám kegyedet megsérteni.”

„Nem” válaszolt Rebeka, „tudom hogy nem akarja,” s miután gyöngéden hozzá ért kis kezével, azt félénken visszarántotta, s előbb arczára nézett egy perczig, azután pedig rögtön a szőnyegre szegezve szemeit; nem tudom bizonyosan, ha valljon József szive nem dobogott-e hangosabban, látván hogy az egyszerű lány ily gyöngéd, önkénytelen és szerény figyelmet mutat iránta.

Ez már haladás volt, s meglehet, hogy sok nő, kinek erkölcsi tisztasága és finom magaviselete kétségfölvöltti, e tényt, mint szerénytelent, kárhozzatni fogja; de látjuk hogy a szegény Rebekának egyedül kellett az egész dolgot végrehajtani. Midőn valakinek nincs módja cselédet tartani, ha még oly fényvágó is, szobáját magának kell sepernie; ha egy kedves leánynak nincs kedves anyja, hogy a fiatal emberrel dolgát tisztába hozza, azt magának kell elvégeznie. S mily szerencse, hogy ily hölgyek nem éreztetik gyakrabban hatalmukat!

Ha tennék, nem volnánk képesek ellenállani. Mutassanak bármily kevés hajlamot hozzájuk, a férfiak rögtön térdre hullanak előttök, ha mindjárt korosak vagy rutak is. S ezt tökéletes igazság gyanánt mondom ki. Egy leány, ha jó alkalma van, s ha nem épen görbe hátú, ahoz mehet férjhez, a k i h e z a k a r . De adjunk hálát az istennek, hogy e kedves teremtések a vadállatokhoz hasonlóak, melyek nem ismerik saját erejüket. Ha ismernék, a szó teljes értelmében tul tennének rajtunk.

„Becsületesemrel!” gondolá Józsi, az ebédlőbe lépve, „egészen olyasmit érzek, mint Dumdumban Miss Cuttlernél.” Az ebéd alatt mindig tudott Rebeka hol szende, hol tréfás modorban az ételek felől egyet is mást is kérdeni Józseftől, édes mosollyal fordulva hozzá; - mert már ez idő tájban meglehetősen bizalmas lábón állt az egész családdal; a mi pedig a leányokat illeti, ők testvéreileg szerették egymást. Fiatal hajadon leányok közt mindig így van, ha tiz napig együtt vannak.

Amália, mintha szenvedélye lett volna Rebeka terveit mindenképen elősegíteni, bátyját egy a mult husvétkor tett ígéretére emlékezteté, mely abból állott, hogy őt Vauxhallba elkísérje. „Most Rebeka nálunk van,” mondá; „ez épen a legjobb alkalom.”

„Óh, felséges!” kiálta fel Rebeka, s már épen tapsolni akart örömeiben; de összeszedte magát, s mint egy hozzá hasonló szerény leányhoz illett, elcsendesült.

„Ma nem lehet semmi belőle” szólt József.

„Jól van, hát holnap.”

„Holnap én és atyád ebédre vagyunk hiva” mondá Mrs. Sedley.

„Csak nem gondolod, édesem, hogy én is elmennék” szólt a házi ur, „s hogy egy oly koros és testes nő, mint te vagy, azon csunya, nedves helyen nem hülhet meg?”

„De a leányok nem mehetnek magokra.”

„Hagyd, menjen József velek” szólt az öreg ur nevetve „ő elég természetes.” S e szóra még maga Sambo ur is nevetni kezdett a mellékasztalnál, a szegény József pedig már-már atyagyilkosságra kezdett hajlamot érezni.”

„Bontsátok fel hamar vállfűzőjét!” folytatá a kérlelhetlen öreg ur. „Fecskendezzen kegyed, Miss Sharp, néhány csepp vizet képére, vagy pedig vigye fel az emeletbe, a szegény teremtés el akar ájulni. Szegény szerencsétlen! vigyétek fel; ő oly könnyü mint egy toll.”

„Az ördög vigyen el engem, ha ezt eltűröm. Sir!” ordított József.

„Sambo! rendeld ide József ur elefántját” kiáltott az öreg ur, de midőn látta, hogy József a bosszuság miatt majdnem könnyekre fakad, félbeszakítá nevetését, s fiának kezet nyujtva mondá, „ne bánts az elefántot, Sambo, hanem adj nekem, s Józsefnek egy pohár pezsgőt. Igyál fiam! maga Bonaparte pinczéjében sincs ennél különb.”

Egy pohár pezsgő újra helyrehozta József rendes hangulatát, s még mielőtt az üveg kiürült, - melynek ő, mint törődött egészségü, két harmadát itta meg, - ajánlkozott a hölgyeket Vauxhall-ba elkisérni.

„Mindenik leánnyal kell egy-egy urnak lenni” szolt az öreg ur. „József bizonyosan ott hagyja Emmyt a tömegben, annyira igénybe veendi Sharp kisasszony. Küldjenek a 96-ik számba, s kérdjék meg Osborne Györgyöt, el akar-e jöni?”

E szavakra Mrs. Sedley teljességgel nem tudom hogy miért, férjére nézett, és nevetett. Sedley ur leirhatlan pajzansággal hunyorított, s Amáliára tekintett, mire Amália fejét lehajtva elpirult, a mint csak egy tizenhét éves leány pirulhat el, s a mint Miss Sharp még soha életében el nem pirult, legalább nem nyolcz éves kora óta, midőn keresztanyja rajta kapta, hogy az étszék-rényből beföttet lopott. „Jobb ha Amália egy levélkét ír,” mondá az öreg ur; „s megmutatja Osborne Györgynek, mily szép kézírást hoztunk haza Miss Pinkertontól. Emlékszel-e még Emmy, midőn irtál neki, hogy jöjön hozzánk estvére, s az estvét t nélkül irtad?”

„Oh! az néhány évvel volt ezelőtt” mondá Amália.

„Ugy tetszik, hogy csak tegnapelőtt történt, - nemde, John?” szolt Mrs. Sedley férjéhez. S még ez éj folytában, a második emelet egy előszobájában, egy sátor alaku kárpit alatt, mely fényes indiai kelmékkal volt körülaggatva és kibéllelve, s melynek közepében egy pehelyágy állott, melyre két váncos volt téve, s melyen két gömbölyü piros arcz feküdt, egyik csipkés háló-fejkötőben, a másik egyszerű gyapott hálósipkában - Mrs. Sedley egy kárpitos beszédben lehordta férjét azon kegyetlenségéért, hogy a szegény Józseffel oly kiméletlenül tréfált.

„Istentelenség volt tőled, Sedley” mondá a nő, „ugy elkinozni a szegény fiut.”

„Kedvesem!” védte magát a gyapott hálósipka „József sokkal hiubb, mint temagad voltál valaha, pedig ezzel igen sok van mondva.”

„Noha ezelőtt harmincz s egy néhány évvel, ezerhétszáz nyolczvan s nem tudom, hányban - már elfeledtem, mikor - lehetett némi okod hiunak lenni... Nem mondom, hogy nem. De József szerénykedő piperöcségét ki nem állhatom.”

„Ez valóban annyi mint még a bibliai Józsefen is tultenni; pedig ő folytonosan önmagára gondol, hogy mily szép egy ficzkó. Nem kétlem hogy még meggyül vele a bajunk. Itt van Emmy kis barátnője, ki ugyancsak meg akarja őt hodítani; ez világos; s ha ő nem teszi meg, meg fogja tenni más. Neki az a rendeltetése, hogy hölgyek martaléka legyen, valamint nekem rendeltetésem, naponta a bőrzére jární. Még szerencse, édesem, hogy egy fekete menyét nem hozott haza. De emlékezzél szavaimra, hogy az első hölgy, ki utána hálót vet, minden bizonnal megfogja őt.”

„Még holnap elküldöm a háztól azon ármányos kis teremést” szolt Mrs. Sedley határozottan.

„Miért ne lenne ő épen oly jó, mint akárki más? Legalább fejr az arcza, s ez mindenesetre nyereség. Én nem bánom, akárki lesz neje. Bizd Józsefet saját kedvére.”

S most a két beszélő hangja elcsendesült; a csendet aztán a hortyogás gyöngéd, de épen nem regényes zenéje váltotta fel; s kivéve midőn a toronyóra ütött, s az éji ór kiáltott - Sedley ur lakában a legnagyobb csend uralkodott mindenfelé.

Midőn megviradt, a jószívű Sedleynének már nem jutott eszébe Rebeka elleni fenyegetését teljesíteni: mert noha semmi sem ingerlékenyebb, élesebb, inkább igazolható, mint az anyai hiúság, de mégsem szokhatott hozzá azon gondolathoz, hogy az a minden magasabb születés nélküli, hálálkodó, s mindenben annyira módos kis nevelőnő merészelne egy oly magas állású és tekintélyes egyéniséghez felnézni, mint a Boggley-Wollah-i adószedő. Egyébiránt is elment volt már a levél, melyben Rebeka szabadságidejének meghosszabbítása kéretik, s egyhamar nem lehetett volna okot találni eltávoztatására.

S mintha csak minden összeesküdt volna kedves Rebekánk érdekében: még az elemek is segítségére jöttek, noha ő kezdetben nem volt hajlandó átlátni, hogy azok hasznára vannak. Mert azon estve, mely a Vauxhall-kirándulásra volt határozva, midőn Osborne György eljött ebédre, s az öregek hivatalosok lévén, elmentek hazulról: egyszerre oly fergeteg támadott, minő csak a Vauxhall-i estélyek alkalmával szokott kerekedni, s így a fiatalok kénytelenek voltak magokra maradni otthon. Osborne ezen esetet épen nem találta kellemetlennek. Ő és Sedley József eleinte csak ketten mulattak az étteremben, s megittak jókora mennyiségű bort, mialatt Sedley József igen sokat beszélt indiai kalandos történeteiről; mert ő nagyon bőbeszédű volt férfiak társaságában; - később a leányokhoz jöttek le, a nappali terembe, s a négy fiatal személy olly kellemesen töltötte az estvét, miszerint kijelentették, hogy a zivatarnak, mely őket Vauxhall-i kirándulásokban gátolta, inkább örülnek, mint nem.

Osbornet, kinek az öreg Sedley keresztatyja volt, huszonhárom év óta úgy tekintették, mintha a családhoz tartoznék. Midőn hat hetes volt, keresztatyjától egy ezüst serleget kapott ajándékba; hat hónapos korában egy klaris-rudat, arany sippal és csengetyűvel; s gyermeksege óta, rendszeren minden karácsonkor kapott valami ajándékot az öreg Sedleytől. S emlékszik arra is, hogy mikor az iskolába ment, az ifju Sedley, ki már akkor természetes hetvenkedő ifjoncczá serdült, mily nagyon megverte őt egyszer, mikor még nem lehetett több tiz évesnél, s igen szemtelen gyerek volt. Szóval, György oly bizalmas lábon állt az egész családdal, miként a barátság és együttlét hasonló mindennapi jelenetei után állhatott.

„Emlékszel-e még, Sedley, mily dühbe jöttél, midőn nagy csizmáidról levágtam a rojtot, s hogy mentett meg Amália - hm! - kisasszony a veréstől, midőn térden állva kért, hogy a kis Györgyöt ne bántsod?”

József igen jól emlékezett e nevezetes körülményre, mindazonáltal erősítette, hogy elfeledte.

„Hát azt tudod, midőn meglátogattál a nevelőben, mielőtt Indiába utaztál, s egy fél guineát adtál, s megsimogattad homlokomat? Mindig úgy tetszett nekem, hogy legalább is hét lábnyi magas vagy, s nagyon elbámultam, midőn Indiából visszatérted után láttam, hogy nem vagy magasabb nálam.”

„Mily szép volt Sedley urtól hogy önt meglátogatta az iskolában, és pénzzel ajándékozta meg” szöveg Rebeka rendkívüli elragadtatással.

„Igen, s különösen, miután csizmájáról levágtam a rojtot. A gyermekek soha sem feledik el azon ajándékot, mit az iskolában kapnak, valamint az ajándékozót sem.”

„Nekem nagyon tetszenek a rojtos csizmák” szöveg Rebeka. Sedley József, ki szerette lábait bámulni, s mindig a mondotthoz hasonló lábbelit viselt, nagyon megörült az észrevételnek, noha mihelyt meghallotta, lábait a szék alatt azonnal összehuzta.

„Sharp kisasszony!” mondá Osborne György, „a mily nagy művésznő kegyed, készíthetne egy történeti képet azon híres csizmajelenetből. Sedleynak bőrnadrágban kell lenni, egyik kezében tartva a csuffá tett csizmát, míg a másik kezével engem nyakon ragad. Amáliának mellette kell

térdelni, kis kezét kéréleg tartva fel; s majd valami allegorikai czimet kell a kép számára találni, miként az A-B-C-könyvekben szokott lenni.”

„Arra itt nem lesz időm. Majd elkészitem, ha innen elmentem” szólta Rebeka lassu szelid hangon, s oly szomoruan és szánandón nézett ki, hogy mindenki érezte, mennyire szerencsétlen sorsu, s mily keserves fog lenni reá nézve az elválás.

„Ah! kedves Rebeka, csak több ideig maradhatnál velünk,” szólta Amália.

„Miért?” válaszolt Rebeka még szomorubb hangon, „hogy annál inkább érezzem, mily szerencsétlen... mily képtelen vagyok tőled elválni.” Így szólván, fejét elfordította. Amália egészen átadta magát azon természeti gyengeségnek, - mely, mint említettük, e kis együgyü teremtés hibája volt, - az az, könnyekre fakadt. Osborne György megilletődött kíváncsisággal nézte a két leányt, - s Sedley József valamit szoritott ki kebléből, mi egy sohajhoz volt hasonló, mialatt szemével becses lovag-csizmáira pillantott.

„Zongorázzon egyet, kisasszony - Amália,” szólta György, ki e pillanatban rendkívüli, mondhatni ellenállhatlan vágyat érzett, az említett hölgyet karjaiba zárni, s az egész társaság előtt megcsókolni. Amália e perczen reá tekintett, s nem szólnék igazat, ha azt mondanám, hogy a két fiatal épen ebben a perczen szerette meg egymást, miután a szülők egyenesen e célra nevelték őket, s eljegyzésök már tíz év óta köztudomásu volt az egész tisztas családban. Mindketten a zongorához mentek, mely mint szokás, a kisebb nappali teremben állott, s miután kissé már sötét volt, Amália egész természetességgel megfogta Osborne kezét, ki a székek és pamlogok közt bizonyára könnyebben megtalálhatta az utat mint ő. Ez intézkedés következtében, Sedley József ur és Rebeka magokra maradtak, még pedig szemközt egymással, s az utóbbi egy zöld selyem erszény horgacsolásával volt elfoglalva.

„Itt, a mint látom, nem szükség családi titok után kérdezősködni. E kettő eléggé elárulta a magát,” szólta Rebeka.

„Mihelyt százados lesz” mondá József, „ugy hiszem hogy az ügy be lesz fejezve. Osborne György derék fiu.”

„S az ön testvére a legkedvesebb teremtés” szólta Rebeka. „Szerencsés férfi, ki haza viszi.”

E szavaknál Rebeka mélyen sohajtott.

Midőn két nőtelen személy van együtt, s ily gyöngéd természetü tárgyról beszélnek, rögtön nagyobb foku bizalom fejlődik ki közöttök. Nincs miért részletes tudósítást adnunk a mulatságról, mely Sedley ur és a fiatal hölgy közt jelenleg történt, - mert a társalgás, mint az előbbi szavakból itélni lehet - nem volt nagyon elmés vagy beszédes; különben is a magánkörökben, vagy akárhol is, ritkán van az ugy, kivéve az elmesség- és szellemtől tuláradó regényeket. Miután a mellékteremben zene volt, természetes, hogy lassu, illedelmes hangon beszéltek, noha, mi azt illeti, a mellékteremben levő fiatal pár a lehangosabb beszéd által sem lett volna megzavarható, annyira el volt merülve saját ügyeiben.

Talán legelőször történt életében, hogy Sedley ur azt találta, miszerint minden elfogultság s minden akadozás nélkül beszél nőszeméllyel. Rebeka igen sokat kérdezett tőle Indiáról, s ez által alkalma volt, azon országról és önmagáról sok érdekes eseményt elbeszélni. Leirta a kormányzói teremben tartatni szokott táncmultságokat, beszélt a különbféle indiai hűsítő szerekről, s nagyon elmés megjegyzéseket tett a skótoknak a kormányzó általi pártoltatásáról; leirta a tigrisvadászatot, s azon nagy veszedelmet, melyben forgott, midőn egyszer egy dühös tigris, elefántja hátáról lerántotta az ő ülő-sátrát. Mint el volt bájolván Rebeka a kormányzói táncvígalmak által, s mint nevetett a skót segédek történetei felett, s mint nevezé Sedley urat istentelen, gúnyos teremtésnek, s mennyire megrémült az elefántróli történeten! „Anyja, és

minden barátai nevében kérem, édes Sedley ur! ígérje meg, és soha többé ki ne tegye magát ily nagy veszedelemnek.”

„Ej, ej Sharp kisasszony!” szolt, gallérát egyengetve „a veszély csak kellemesebbé s mulatságosabbá teszi a vadászatot.”

Egyetlen egyszer volt életében tigris-vadászaton, akkor, midőn a mondott dolog történt; az is igaz, hogy ez alkalommal majd meghalt - de nem a tigris, hanem a félelem miatt.

S mialatt beszélt, annyira neki bátorodott, hogy meg merte kérdeni Rebekától: valljon ki számára köti azon erszényt? Egészen el volt ragadtatva, hogy magát oly kellemes egyéniségnek találta.

„Valaki számára, kinek erszényre van szüksége,” válaszolt Rebeka, gyöngédbájoló pillantást vetve reá. Sedley épen készült, a hatalmában álló legbeszédesebb szónoklatba fogni, s már el is kezdé „Oh, Rebeka kisasszony, mily,” - midőn a dal, mit a mellékteremben énekeltek, egyszerre elnémult, s a beállott csendben Sedley oly tisztán hallotta saját hangját, hogy rögtön megakadt, elpirult, s nagy izgatottságában orrát kezdette törülni.

„Hallott-e kegyed valaha József beszélő tehetségéhez foghatót?” susogá Osborne Amáliának. „Kegyed barátnője valóban csudát mivel.”

„Mennél többet, annál jobb” szolt Amália, ki, mint valamennyi nőszemély, hacsak egy gombostűt megér, szívében keritőné volt, s ki nagyon örült volna azon, hogy József feleséget vigyen magával Indiába.

A következő néhány nap alatt mindig Rebeka körül forgolódott, a leggyöngédebb barátsággal volt iránta eltelve, s millió erényt s kedves tulajdonságot lelt fel benne, melyek közül, míg a nevelőintézetben együtt voltak, semmit sem tudott észrevenni. Egyébiránt a fiatal hölgyek barátsága mesés gyorsasággal növekedik. S bár a férjhezmenetel után e szeretetért annyira epedő vágy csökken, azért azt nincs mit kárhoztatni. Ez nem más, mint a mit az érzelgők, kik nagyon tele szájjal szoktak beszélni, az eszmény utáni vágnak neveznek, s csak azt teszi, hogy a nők, addig nem tudnak megnyugodni, míg férjök és gyermekök nincs, kikben a szeretetet, melyet addig, úgy szólván apró pénzben adnak ki, összepontosítaniok lehessen.

Miután Amália kiénekelte magát, vagy pedig eleget mulatott a mellékteremben, helyesnek látta barátnőjét is felkérni, hogy szinte énekeljen. „Kegyed reám sem hallgatott volna” szolt Osbornehoz, noha tudta hogy itt egy kissé fillent, „ha előbb Rebekát hallja énekelni.”

„Mindemellett előre figyelmeztetnem kell Sharp kisasszonyt, hogy én, legyen bár igazam vagy nem, az mindegy, Sedley Amália kisasszonyt a világ első énekesnőjének nézem,” szolt Osborne.

„No, majd meglátja,” mondá Amália. - s valóban Sedley József ur oly udvarias volt, hogy gyertyákat vitt a zongorához. Osborne azon megjegyzést tevő, hogy ő a sötétben is el szeret lenni, hanem Sedley kisasszony nevetett, s nem állott reá, hogy továbbra is társaságában maradjon, s így mind a ketten követték Józsefet. Rebeka sokkal jobban énekelt mint barátnője, (e miatt azonban Osborne is véleményében maradhatott) s ki is tett magáért annyira, hogy még Amália is bámulta, állítván, hogy soha sem hallotta ezelőtt oly szépen énekelni. Először egy francia dalt énekelt, melyből József egy szót sem értett, s melyről György megvallotta, hogy nem érti; ezután következett néhány azon egyszerű balladák közül, melyek ezelőtt negyven évvel voltak divatban, s melyekben az angol tengerészek, a király, a szegény Zsuzsi, a kékszemű Mari, s több ehez hasonlók szerepelnek leginkább. Mondják, hogy azok zeneművészeti tekintetben nem nagyon fényesek, ellenben igen sok kedélyes egyszerűség van bennök, mit egyébiránt az emberek jobban fel tudnak fogni, mint azon örökös *lagrime*, *sospiri*,

felicitá-ból álló tej- és vízhiúságu Donizetti-féle zenét, mi napjainkban mindenfelé annyira kegyeltetik. Az időközöket a tárgyhoz illő érzelgős beszédek töltötték ki, s az énekek oly hatályosok voltak, hogy még Sambo s a gazdasszony is el volt bájolta, s folytonos figyelemmel hallgatta a lépcsőzetről.

Az énekek közt egy, a legutolsó a hangversenyben, így hangzott:

A pusztá oly setét, hideg,
Oly fagyos a vihar szele;
A kunyhó biztos védelem,
S meleg a kunyhó tüzhelye.
Egy árva állt meg oda künn,
S látván a lángot, mint lobog,
Kétszerte jobban érezé
A hideget és a fagyot.

S midőn fáradtan, szenvedőn
Tovább akart indulni már;
Pihenni hívták, s szólt felé
A jó szó, mint meleg sugár.
Viradt... a kunyhó még meleg
De ah! a vándor utra kél; -
Az elhagyottat szánd meg ég!
Halld, mint süvölt ott künn a szél!

Ez csupán változata volt azon fennebb mondott szavaknak, „majd, ha innen elmentem.” Midőn Rebeka a dal végsorait énekelte, hangja remegett. S mindenki észrevehette, hogy a dal végsorai elutazására s elhagyott szerencsétlen helyzetére czéloznak. Sedley József, ki örömet hallgatta a zenét s lágyszivű volt, egészen el volt bájolta az ének alatt, s a végsorok mélyen hatottak kedélyére. Ha elegendő bátorsága lett volna hozzá; ha György és Sedley kisasszony, miként az első indítványozá, a másik szobában maradott volna: akkor Sedley József nőtelen-sége itt alkalmasint véget ér, s így ezen könyv sem lett volna soha megírva. De Rebeka, elvégezvén az éneket, felkelt a zongorától, s kezet adva Amáliának kijött a nagyobb társalgási terembe, mely csak kevésé volt megvilágítva; épen e pillanatban érkezett meg Sambo a theátlóczával, melyen a különféle sütemények, csillogó poharak, és kristály palaczkok József figyelmét azonnal igénybe vették. Midőn a szülők visszatértek az ebédre, hová hivatalosok voltak, a fiatalokat oly elmerülve találták a csevegésbe, hogy a kocszi érkezését sem hallották meg, s József ur épen így szólt:

„Kedves Sharp kisasszony! tessék egy theás-kanálnyi geléet, hogy nagyszerű... elbűvölő fáradalmi után magát egy kissé megfrísítse.”

„Már ez derék József!” szólt az öreg Sedley ur; de alig hallotta meg József a jól ismert gúnyos hangot, szokott félénk hallgatásába esett vissza, s észrevétlenül távozott. Ő nem virasztotta át az éjet, a felől gondolkozva, valljon szerelmes-e Rebekába, vagy nem? - mert a szerelem soha sem zavarta meg József ur étvágyát és álmát, - de mégis gondolta magában, mily pompás dolog lenne Indiában oly dalokat hallani... s mennyire egészen más leány Rebeka, s hogy még a kormányzó nejjénél is jobban beszél francziául, s mily föltűnő fogna lenni a calcuttai táncvigmakban. „Világos hogy belém szeretett” gondolá ismét.

„Ő különben épen oly gazdag, mint a legtöbb leány, ki Indiába szokott jőni. Isten bizony, magasabbra is emelhetném követelésemet, de aligha rosszabbul nem járnék vele.” S e gondolatai közben elaludt.

Hogy miként foglalkozott Rebeka, ágyában azon gondolattal, valljon holnap eljön-e József? - azt nem szükség itt elmondanunk. A holnap eljött, s Sedley ur már a második reggeli előtt megjelent. Ez hallatlan volt, miután még ez ideig nem tisztelte meg annyira a szülői házat. Osborne György, tudja isten, hogy - hogy nem, szinte ott volt, s Amáliát, ki tizenkét barát-nőjének irt a nevelőintézetbe, megzavarta a fogalmazásban. Midőn József kocsija előhajtott, s míg ő szokott zajos kopogtatásával, s magát szüntelelenül rendbe szedegetve a társalgási terem felé tartott, Amália és Osborne egy pár hamis pillantást váltott egymás közt, s a pajzánul mosolygó ifju pár Rebekára nézett, ki valóban elpirult, s szőke fűrtelével horgacsolási munkája fölé hajolt. Mint dobogott a szive, midőn József, ki fényes csikorgó csizmáiban fujva jött fel a lépcsőn, - József, ki uj mellényt vett magára, s vörös lévén hőségtől s izgatottságtól, bélélt nyakravalójában még jobban kipirult. E pillanat kissé aggasztó volt az egész társaságra nézve, s mi Amáliát illeti, ő még azoknál is jobban aggódott, kiket a dolog közelebből érdekelt.

Sambo, ki felnyitotta az ajtót s bejelentette József urat, utána szinte belépett két bokkrétával kezében. A hölgyek, midőn József egy ünnepélyes és nehézkes bókkal átadta nekik a virágokat, el voltak ragadtatva az ajándék fölött.

„Már az derék, József!” mondá Osborne.

„Köszönöm édes Józsim”, szólta Amália, s kész volt bátyját megcsókolni, ha ennek épen kedve lett volna hozzá.

„Oh! milly isteni virágok!” kiáltott fel Rebeka, s gyöngéden szagolta, s keblére helyezé a bokkrétát, és bámuló önkívülettel pillantott fel a szoba mennyezetére. Talán egy kémlő pillanatot is vetett a virágokra, nincs-e közéjük rejtve valami levélke; de semmit sem tudott észrevenni.

„Beszélnek a virágnyelvet Indiában, József?” kérdé Osborne nevetve.

„Bolond beszéd” felelt az érzelgős ifju. „A piaczon vettem; örülök ha tetszenek; - s még egy ananászt is vettem, Amália édesem; Sambonál van. Délután majd megehetjük, igen hűsítő és kellemes a melegben.” Rebeka erre azt mondta, hogy soha sem kóstolt ananászt, s hogy nagyon vágyik utána.

Igy folyt a multság. Nem tudom mi okból hagyta el Osborne a szobát, s hogy miért távozott el nemsokára Amália is - talán azért hogy az ananász felszelésénél jelen legyen; elég az hozzá, hogy József egyedül maradt Rebekával, ki újra munkához fogott, s a zöld selyemszálak és a fényes tű igen gyors mozgásba jöttek fejjér, vékony ujjai között.

„Mily pompás egy dalt énekelt kegyed az estve, drága Sharp kisasszony” mondá József. „Majdhogy nem sirtam, becsületemre.” -

„Mert önnek jó szive van, József ur; úgy hiszem, minden Sedley igen jószívü.”

„Egész éjszaka nem alhattam tőle, s reggel felé próbáltam az ágyban eldudolni. Becsületemre úgy van. Az orvosom tizenegyórákor hozzám jött, - mert én tudja kegyed, szenvedő állapotban vagyok, s az orvos mindennap meglátogat - s midőn belépett, úgy énekeltem mint valami madár.”

„Oh! kegyed nagyon tréfás. Hadd halljam, eltudja-e dalolni.”

„Én? az nem lehet; de kegyed, Miss Sharp; ugyan dalolja el, édes Miss Sharp.”

„Most nem, Sedley ur” szólta Rebeka sohajtva. „Nem vagyok arra való hangulatban; s az erszényt is el kell készítenem. Akar-e nekem segíteni, Sedley ur?” S még mielőtt ideje lett volna megkérdeni: miként? - Sedley József ur, a keletindiai társaság hivatalnok, már szemközt ült a fiatal hölgygel, öldöklő pillanatokot vetve reá, míg karjait, kérő helyzetben nyujtotta elébe, s kezeit egy köteg zöld selyembe dugta, mit a nevezett fiatal hölgy legombolyított.

* * *

E regényes helyzetben találta az érdekes párt Osborne és Amália, midőn bejött jelenteni, hogy az uzsonna kész. A köteg selyem már le volt gombolyitva, de József még egy szót sem szólt.

„Bizonyosan fog nyilatkozni ma estve, édesem” mondá Amália, megszorítván Rebeka kezét; s Sedley József is leszállt szívének mélyébe, s mondá magában:

„Istenemre! az ügyet Vauxhall-ban okvetlenül rendbe hozom.”

ÖTÖDIK FEJEZET.

A mi barátunk Dobbin.

Mindazok, kik Svisthail tanár jeles intézetében neveltettek, sokáig fognak még emlékezni a Cuff és Dobbin közötti párbajra, s annak véletlen kimenetelére. Dobbin az egész intézetben a legcsendesebb, legnehézkesebb természetű, s látszólag a legostobább növendék volt. Atyja fűszerárus volt a londoni City-ben, s azt mondják, hogy fia az ugynevezett kölcsönös kiegyenlítés feltétele alatt vétetett be az intézetbe: az az élelemért s tanításért nem pénz-, hanem árukban fizetett. A kis Dobbint az iskolában, hol majd a legutolsó helyen ült, rövid, szűk szabásu öltönyében, melynek varrását izmos csontalkata csaknem kirepesztette, úgy nézték, mint ennyi meg ennyi font thea, szappan s különbözőféle fűszer képviselőjét. Rettenetes nap volt reá nézve, midőn a fiuk egyike, ki különbözőféle apróságok vásárlása végett a városba ment, meglátta, hogy Dobbin és Rudge fűszerkereskedők targonczája az intézet előtt áll, s hogy abból különbözőféle, a nevezett kereskedők boltjában található árucikkeket szednek le. E naptól fogva nem volt a fiatal Dobbinnak egy nyugodt pillanata. Kiméletlen guny és tréfa tárgyává tették. „Hallod-e Dobbin” szólott egyik pajzánul „jó hírek vannak a lapokban. A cukor ára emelkedett.” Egy másik ilyszerű számtani példát adott fel neki: „Ha egy font faggyu gyertya 7½ pence, hány pence akkor Dobbin?” S illyenkor a kis „kötélrevalók” egész körében hangos nevetés támadott, s még a segédtanító is velek nevetett, miután mindnyájan azt tartották, hogy kicsinybeni árulás gyalázatos dolog, s méltó minden valódi uri ember haragjára és megvetésére.

„Hisz atyád is kereskedő, Osborne!” szólott Dobbin titokban azon fiuhoz, ki oka volt az ellene felidézett zivatarnak, mire az büszkén felelt: „Atyám uri ember, neki lova és kocsija van.” És Dobbin Vilmos nem tehetett mást, mint megvonni magát a játszó-udvaron egy színbe, hol szomorkodva és keseregve töltötte el a szünnap nagy részét. Ki nem emlékszik gyermekéveiből ily keserű fájdalmas óráira! Ki érez minden méltatlanságot oly mélyen, s minden gyöngédséget oly hálásan, mint egy nemesszívü gyermek; - s hány ily gyöngéd szép lelket kinoztok, gyötörtök, s tesztek elvadulttá néhány számtani feladat- és latin szóért?

És Dobbin Vilmosnak, miután képtelen volt a latin nyelv elemeit megtanulni, az intézet legutolsó növendékei között kellett ülni, s a kis rózsás arczu előkötényes gyerekek, kik között alakra nézve óriás volt, mindig gunyolták, valahányszor könyvébe festett számtalan számár füleivel, s szűk nadrágában az utolsó osztállyal megjelent. Az egész iskola mulatságát találta benne. Nadrágát, bár mennyire szűk volt az, még jobban összevarták. Ágyán a tartó-hevedert mindig elvágták. Edényeket, padokat széthánytak, hogy lábszárát eltörje, s többnyire mindig meg is botlott azokban. Kötegeket küldtek neki, melyekben az atyai bolt árucikkei, gyertya, szappany s több efféle voltak. Nem volt oly kis gyerek az egész iskolában, ki Dobbinnal tréfát ne üzött volna, s ő mindent békével, szótalánul türt, de kimondhatlanul szerencsétlennek érezte magát. Cuff ellenben, az iskola feje s hetvenkedő uracsa volt. Gyakran bort is csempészett be, s verekedett a városi gyerekekkel. Minden vasárnap megjelent rendesen egy kis háts

ló, mellyen hazalovagolt. Szobájában lovag-csizmákat tartott, melyekben szünnapok alkalmával vadászni szokott. Aranyórát hordott magával, s úgy szivta a burnotot, mint akár a tanító. Ő már daljátékban is volt, s tudott beszélni az elsőrendű színészek tehetségeiről. Egy óra alatt negyven latin verset a könyökéből rázott ki. Tudott francia verseket is csinálni. Egy szóval mindent tudott, és mindent meg mert tenni. Azt mondták, hogy még maga a tanító is fél tőle.

Cuff a növendékek elvitázhatlan királya, uralkodott alattvalóin, s nagy felsőséget gyakorlott irányokban. Egyik csizmákat tisztított, a másik kenyeret piritott számára, míg többeknek az egész játékidő alatt labdája után kellett futkosniok. Rendesen „Figs”³ volt azon gyerek gunyveve, kit ő leginkább gyűlött, s ezzel ritkán ereszkedett le a személyes társalgásig, noha mindig nevetett rajta, s gunyt üzött belőle.

A két urfi, kiről szólunk, egy napon összeveszett. Figs, ki egyedül volt a tanteremben, épen levélírással kinlódott, a mint a belépő Cuff egy bizománnyal tisztelte meg, melynek tárgya valószínűleg kalács volt.

„Nem érek reá” szolt Dobbin, „a levelet kell bevégezmem.”

„Nem érsz reá?” mondá Cuff, s kiragadta kezeiből az iratot, mellyben sok szó részint ki volt törölve, részint hibásan volt írva, s melynek fogalmazása az írónak igen sok fejtörésbe, fáradságba - s könnyekbe került, mert a szegény fiu anyjának irt, ki szerette őt, mindamellettt hogy fűszerárus neje volt, s udvari szállásban lakott. „Nem érsz reá? szeretném tudni miért? Nem tudsz Figs anyának holnap is írni?”

„Ne adj gunyvevet” szolt Dobbin, székéről izgatottan emelkedve fel.

„Nos urfi, akarsz-e menni vagy nem?” kiáltott az iskolai kakas.

„Tedd vissza a levelet; mivelts becsületes ember nem szokta mások leveleit olvasni.”

„Jól van; fogsz-e most menni?”

„Nem fogok. Ne üss, mert szétzuzom a fejed” ordított Dobbin, egy ólom tintatartóhoz ugorva, s oly rémes arcot mutatott, hogy Cuff ur rögtön mást gondolt, s kezeit zsebébe téve, gunymosollyal eltávozott. S ez idő óta soha sem volt baja a fűszerárus-gyerekekkel, noha igazságosoknak kell iránta lennünk, s ki kell mondanunk, hogy Dobbinról háta mögött mindig megvetéssel beszélt.

Ez eset után bizonyos idővel történt, hogy Cuff ur, egy napfényes délután, a szegény Dobbin Vilmos közelében volt, ki a játszó helyen egy fa alatt feküdt, s kedves könyvét az „ezeregyéjszakát” betüzgeté, a játszónövendékektől távol, egészen magára hagyatva, s csak nem boldogon. Ha a gyermekeket magokra hagynák s ha a tanítók megszűnnének őket kizozni és butítani, s ha a szülők nem akarnák gondolataikat s érzelmeiket, mellyek mindenki előtt rejtelmek; (mert mit tudsz te rólam, én rólad, s mit tudunk mi gyermekeinkről, atyáinkról, szomszédainkról, s mennyivel szebbek és szentebbek a gyermek gondolatai, melyeket ti kormányoztok, mint azon unalmas, világtól elrontott személyéi, ki azokat kormányozza) - ha, mint mondom, a szülők és tanítók kissé több ideig hagynák magokra a gyermekeket, - nem nagy kár támadna belőle, habár kevésbbé volna is jövedelmes.

Tehát Dobbin Vilmos most az egyszer a világot elfeledte, s Sindabad tengerésznél volt a gyémánt völgyben, vagy pedig „hogysivják” hercegnél, Peribanu tündérnél, azon pompás barlangban, hol a herceg őt megtalálta, s hová mindnyájan örömet tennék egy rövid utat - midőn egy éles sikoltás, mely egy kis gyermek sirásához volt hasonló, kellemes álmaiból fel-

³ Fige, fűszerárusi gunynév.

ébreszté, s szemeit felvetvén, látta hogy Cuff nem messze tőle egy kis gyermekén hatalmasodik.

Ugyanazon gyermek volt, ki őt a fűszeres-targonczával annyira megrézfálta, de ő nem volt engesztelhetlen, különösen kis gyermekek iránt. „Hogy merted az üveget eltörni?” szolt Cuff a kis ficzkóhoz, egy hosszú vesszőt suhogtatván feje fölött.

A kis fiunak meg vala parancsolva, hogy a falon keresztül másszon ki; szaladjon egy mérföldnyi távolságra, s vásároljon hitelre egy üveg puncs-szeszt, és megcsalván a tanító minden kémeit, másszon át újra a falon, s úgy jöjjen vissza az udvarba; de a kis fiu e hőstett végrehajtása közben, szerencsétlenségére, megsiklott, az üveget eltörte, a puncs-szeszt előntötte, nadrágát bepiszkolta, s most úgy állt megbizója elébe, mint egy bűnös, remegő, kárvallott együgyű teremtés.

„Hogy merted eltörni az üveget?” mondá Cuff; „te ügyetlen kis tolvaj. Te kiittad a puncs-szeszt, s most azt állítod hogy eltört az üveg. Tartsd ki a kezed.”

És kemény vesszőütések sujtottak le a gyermek kezére. Nyöszörgés következett, Dobbin felveté szemeit. Peribanu tündér s a herceg eltűntek a barlang legmélyebb mélyébe; a tündérmadár Sindabad tengerészt a gyémánt völgyből elvitte szemei elől a messzi felhők közé... s újra feltűnt a becsületes Vilmos előtt a mindennapi élet a maga meztelenségében, s látta, hogy egy nagyobb gyermek minden ok nélkül ver egy kisebbet.

„Tartsd ki a másik kezed.” riadt Cuff iskolatársára, kinek arczát a fájdalom eltorzítá. Dobbin idegeit remegés szállta meg, s kopott szűk ruhájában felszedte magát helyéről.

„Vedd ezt, kis ördög!” kiáltott Cuff ur, s újra vesszőütés sujtott le a gyermek kezére. Ne ijedjenek meg, hölgyeim, minden gyermek, ki nyilvános nevelőintézetben volt, tett ehez hasonló. Kegyetek gyermekei is fognak hihetőleg ilyen tenni, s velek is megtörténik mindez. A vessző tehát újra suhogott, mire Dobbin felugrott helyéről.

Nem tudom tette indokát megmondani. Minden nyilvános nevelőintézetben annyira szokott dolog a kinzás, mint Oroszországban a kancsuka. Sőt bizonyos tekintetben összeférhetlen a lovagias uri jellemmel, azt el nem tűrni. A bohó lágyszivű Dobbin talán e zsarnokság ellen általában lázzadt fel, vagy talán benne is forrt még a bosszu titkos érzelme, s vágyott megmérkőzni a nagy dicsőségű vasgyuró kényurral, kit egyedül illetett minden dicsőség, minden büszkeség, s kinek tiszteletére hajoltak meg a zászlók, perdültek dobok, s tisztelkedtek az örök mindenfelé a hely színén. De akármilyen lett legyen tette indoka, annyi igaz hogy felugrott helyéről, s kiáltó hangon mondá: „Elég, Cuff; ne kinozd többé a fiut, vagy...”

„Vagy te, mit fogsz tenni?” kérdé Cuff, egészen elbámulva a közbejött eseten. „Tartsd ki a kezed, kis barom.”

„Én úgy megraklak, a mint soha még meg nem raktak” szolt Dobbin; s a kis Osborne lélekzetet véve, könnyes szemekkel s hitetlen bámulattal nézte e furcsa viadort, ki egyszerre védelme alá vette őt, - mig Cuff bámulata nem kevésbé volt nagy. Képzelnünk kell a mi megboldogult királyunkat, harmadik Györgyöt, midőn az amerikai gyarmatok lázadását meghallotta; képzelnünk kell az óriás Goliátot midőn a kis Dávid előlépett, s párbajra hívta; s csak így lehet képzetünk Cuff Reginald ur érzelmeiről, midőn magát így kihíva látta.

„Természetesen leczke után” - mondá kis szünet mulva, s oly pillanatot vetett reá, mintha azt akarta volna általa mondani: Készítsd el végrendeleted, s add tudtára barátaidnak akaratom, mig időd van.

„A mint tetszik” szolt Dobbin; „Osborne te segédem léssz.”

„Ha épen úgy akarod, nem bánom” felelt a kis Osborne... mert látjátok, atyjának lova és kocsija van, s kissé szégyelte bajnokát.

Igen, s midőn a viadal órája közeledett, mintha szégyelte volna mondani „Rajta Figs!” s e nevezetes viadal kezdetén egyetlenegy fiutól sem lehetett biztató kiáltást hallani, mert az ökölharcban tudományosan képzett Cuff, ajkain megvető mosollyal, s oly könnyeden, oly vidoran, mintha táncmulatságban lett volna, csak úgy kedve szerint szórta csapásait ellenére, s háromszor verte le a szerencsétlen bajnokot. Mindannyiszor tetszészaj keletkezett, s mindenki töprenkedve leste a szerencsét, hogy térdeit a diadalmas elébe nyujthassa.⁴

„Mily verést fogok kapni, ha ennek vége lesz” gondolá a kis Osborne, emberét felegyengetve. „Jobb ha megadod magad” szólott Dobbinhoz; „hisz csak verés lesz a következése, ezt pedig már megszoktam.” De Figs, kinek tagjai remegtek, s kinek orrlükjai dühöt fujtak, félre tolta segédjét, s negyedikszor is kiállott.

Mínt hogy azonban legkevésbé sem értette, mint kell az ellene irányzott csapásokat felfogni és kikerülni, s miután Cuff mindig maga kezdte a viadalt, s nem hagyta ellenfelét csapáshoz jutni, elhatározta Figs, hogy maga próbáljon egy megrohanást, s mínt hogy balog volt, feleremelte balkezét, s két hatalmas döfést irányzott Cuffra: egyiket balszemére, a másikat szép romai orrára.

Ez alkalommal Cuff, a jelenlevők nagy bámulatára leesett. „Jupiterre! ez jó csapás volt” mondá a kis Osborne, szakértő képpel, bajnoka vállát megveregetve. „Csak állj neki azzal balkezéssel Figs pajtás.” Figs balkezét a viadal hátra levő része alatt rémesen forgatta. Cuff mindannyiszor leveretett. A hatodik fordulathoz már épen annyian kiáltották „rajta Figs!” mint „rajta Cuff!” A tizenkettődik fordulathoz már egészen oda volt az utóbbi bajvivó, s elvesztette a támadás és védelem minden öntudatát és erejét. Figs ellenben oly nyugodt volt, mint egy quacker. Halvány arca, fényes felnyilt szemei, s ajkán egy erősen vérző seb oly rémletes alakban tüntették fel, hogy a nézők közül nem egyet szállott meg a félelem. De azért rettenthetlen ellenfele a tizenharmadik fordulatra is készült.

Ha Napier vagy Bell életirója tollával bírnék, méltóképen le tudnám írni e viadalt. Ez hasonló volt a testőrsereg utolsó rohamához (az az lehetett volna, csak a waterlooi csata hiányzott hozzá), hasonló volt Ney tömegéhez, mely tizezer szuronnyal, s husz sassal koronázva állott a La Haye Sainte dombja előtt; hasonló volt a husevő britek harcziáltásához, midőn leszáguldva a dombról megrohanták az ellenséget, s körülfojták a véres csata szilaj karjaival; - az az más szókkal: Cuff újra előállt bátran ugyan, de ingadozva és szédelegve, s a figeárus újra mozgásba hozta balkezét, még egy csapást irányzott ellenfele orrára, s leütötte a földre végképen.

„Ugy hiszem ezzel beérheti” mondá Figs, midőn ellenfele oly csinosan hullott a földre, mint mikor a teke-golyó a lyukba gördül; s való, hogy midőn a vivást meg akarták ujítani, Cuff Reginald ur nem tudott vagy nem akart felkelni a földről. A fiuk valamennyien oly örömradiással üdvözlék Dobbint, mintha az egész viadal folytán kedvenczök lett volna; s az örömradiás oly nagy volt, hogy még a tanár is kijött tanuló-szobájából megtudni a rendkívüli zaj okát. Természetes hogy Dobbint veréssel fenyegette, azonban Cuff, ki ezalatt magához jött, és sebeit mosta, előállt és mondá „Az én hibám, Sir, nem a Figs - nem a Dobbiné. Én nagyon kinoztam egy kis fiut, s megérdemlem a mit kaptam.” S e nagylelkű beszéde által, nemcsak diadalmasát mentette meg a veréstől, hanem a fiuk előtt is, megbukása által majdnem elvesztett tekintélyét újra visszanyerte.

⁴ Kinyugodni magát a szünetek alatt. (Ford.)

A kis Osborne következőleg írta meg szülőinek az eseményt:

„Kedves anyám! Reményelem hogy jó egészségben vannak. Igen le volnék kötelezve, ha egy kalácsot és öt shillinget küldenének. Itt párbaj volt Cuff és Dobbin között. Cuff, mint tudják, az iskola főkakasa volt. Tizenháromszor mentek össze, s Dobbin volt a győző. Cuff tehát most csak második kakas. A viadal érettem történt. Cuff megvert engem, mert egy tejes üveget eltörtem, s azt Figs nem nézte el - mi csak úgy hívjuk Figs, mert atyja füszeráros. Minthogy érettem küzdött, jól tennék édes anyámék, ha atyjától vásárolnák a theát és cukrot. Cuff minden szombaton haza szokott menni, de most nem mehet, mert szemei kékre dagadtak. Neki egy fehér kis lova van, melyen haza szokott lovagolni, s egy lovásza, ki egyenruhát visel, s egy barnán jár. Atyám nekem is vehetne egy kislovat; maradok

engedelmes fiok
Osborne Sedley György.

Kérem a kis Emmyt üdvözölni. Most egy kocsit vágok ki számára vastag papirosból.”

Dobbin jellemét, diadala után, iskolatársai mindnyájan becsülni kezdték, s a Figs név, mely eddig gunynév volt, olly tekintélyessé és népszerűvé lett, mint bármely más melléknév az intézetben. „Utóljára is nem az ő hibája, hogy atyja füszeráros”, mondá Osborne György, ki noha csak egy kis fattyu, de az egész iskola növendékei között igen népszerű volt; s e véleménye minden oldalról tetszést nyert. Kijelentették hogy alávalóság Dobbint születéséért gunyolni. Az „öreg Figs” név a barátság és gyöngédség neve lett, s a csuszó-mászó segéd-tanító sem üzött többé gunyt belőle.

És Dobbin szelleme, megváltozott körülményei között újra éledett. Bámulatos haladást tett az iskolai tanulmányokban. Maga a kevély Cuff is, kinek leereszkedésén Dobbin csak pirult és bámult, segített neki olykor a latin versek csinálásában, s kocsiztatta a szabad órákban; diadallal vitte át a kis fiúk osztályából a nagyokéba, s ott is becsületes helyet szerzett számára. Felfedezték, hogy Dobbin a régi nyelvekben ugyan nehezen halad, de a számtudományt rendkívül gyorsan fogja fel. Mindenki örömeire harmadik lett az Algebrában, s a nyári vizsgálatkor egy francia könyvet nyert jutalmul. Láttátok volna anyjának örömteljes arczát, midőn a tanár az egész iskolai fiatalság, a szülők s a többi hallgatók színe előtt átadta neki a „Telemaque” czimű kedves francia könyvet e felirattal: Guilielmo Dobbin. A fiúk, tetszés és rokonszenv jeléül tapsoltak. Ki írhatja le vagy számíthatja ki pirulását, botlásait, ügyetlen zavarát, s azon számtalan lábat, melyre tapodott, midőn helyére visszament? Atyja az öreg Dobbin, ki most kezdte őt élteben először becsülni, mindenki szemeláttára két guineát ajándékozott neki; melynek nagy részét arra költötte, hogy iskolatársait megvendégelje; a szünnapok után pedig egy testére szabott kabátban jött vissza az iskolába.

Dobbin sokkal szerényebb volt, mintsem azt hitte volna, hogy körülményei jóra fordultát nemeslelkű férfias magaviseletének köszönheti: sőt azon ferde gondolata volt, hogy sorsa javulását egyedül a kis Osborne hajlamának és tevékenységének köszönheti, s ez okból oly szeretetet és vonzalmat mutatott iránta, minőt csak a gyermekeknél találhatni, s minőt, mint azt a bájos tündérmesében olvassuk, az idomtalan Orson mutatott legyőzője, a fényes fiatal Valentin iránt. Lábaihoz borult a kis Osborne Györgynek, annyira szerette. Mert mielőtt ismerték volna egymást, már akkor is titkon bámulta Osbornet. Most szolgálja, kutyája és „Péntek”-je volt. Osbornet minden tökély központjának, a legszebb, legderekabb, legtevékenyebb, legeszesebb, s legnemesebb szívű gyermeknek tartotta. Megosztotta vele minden pénzét, s számtalan apró ajándékot vett neki, mint, például, tollkést, íröntokot, arany pecsét-nyomót, cukros süteményt, kis zenélő szekrényt, regényes könyveket, - melyekben rablók és

lovagok czifrán kiszinezett képei voltak, - e felirattal: Sedley Osborne György urnak, szerető barátja Dobbin Vilmos, - s a hódolat e jeleit György, mint magas érdemeihez illett, kegyelmesen fogadta mindig.

* * *

Igy történt, hogy Osborne hadnagy, midőn a vauxhalli-mulatság napján Sedleyéknél megjelent, mondá: „reménylem lesz még egy üres hely, Dobbin barátunkat ebédre hívtam ide, s egyszersmind megkértem, hogy velünk együtt Vauxhallba jöjjen. Ő szinte oly szerény mint József.”

„Szerény! Bah!” szólt a természetes ur, diadalmas pillantást vetve Miss Sharp felé.

„Ő szerény, azonban te sokkal kellemesebb vagy, József” tevén hozzá Osborne nevetve. „A Bedford-clubban találtam őt, midőn ott épen téged kerestelek, s tudattam vele, hogy Miss Amália már haza jött, s estvére mindnyájon egy mulatságos kirándulást akarunk rendezni, és hogy Mrs. Sedley többé nem neheztel reá, miért törte el a gyermekünnepélyen a puncsedényt. Emlékszik-e még a dologra, asszonyom? Ezelőtt hét évvel történt.”

„Igen, midőn Mrs. Flamingo vörös selyemruháját leöntötte” szólt a jószívű Mrs. Sedley. „Mily zavart, mily ügyetlen volt! s testvérei sem sokkal kellemesebbek. Lady Dobbin hárommal közülök a mult éjszaka Highbury-ban volt. Minő alakok, édeseim!”

„Az öreg alderman⁵ nagyon gazdag, ugy-e?” szólt Osborne ravaszul. „Mit gondol kegyed, asszonyom, valljon azon leányok egyike nem volna-e számomra jó kilátás?”

„Ön bohó; szeretném tudni, ki akarná önt sárga arczával férjül venni.”

„Az én arczom sárga? Várjon kegyed, mig Dobbinét meglátja. Ő háromszor volt már sárga lázban.”

„Jó, jó; az ön arcza elég sárga nekünk, ugy-e Emmy?” mondá Mrs. Sedley, mire Amália csupán mosolygott és elpirult, s Osborne György ur halvány érdekes arczára, szép fekete göndör pofaszakállára tekintve - melyet maga a fiatal hadnagy sem kis öntettségel nézett - gondolá magában, hogy ő felsége egész hadseregében, sőt az egész világon sem volt soha ily arcz, ily derék hős.

„Én nem törődöm” mondá „Dobbin kapitány színével, sem pedig ügyetlenségével; csak azt tudom, hogy őt mindig kedvelni fogom.” Mert Amália abból indult ki, hogy Dobbin Györgynek barátja, s mindig valódi hü társa és védője volt.

„Nincs derekabb férfi az egész hadseregben” mondá Osborne „sem pedig jobb tiszt; noha egy általában nem Adonis. S e szavai után naiv tekintettel nézett a tükörbe, mialatt pillanata Miss Sharp élesen reá szegzett szemével találkozott, annyira, hogy kissé elpirult, s Rebeka gondolá szívében: „A h! mon beau Monsieur! kitaláltam, minő fegyvert használ. A kis csalfa teremtés!”

Azon estve, midőn Amália egészen elkészülve a Vauxhallban teendő hódításokra, fejez mousselin ruhában, énekelve mint a pacsirta, s frisen mint a rózsa, betepegett a salonba: vele egy időben jelent meg egy magas termetű ügyetlen modoru úri ember is, kinek nagy keze, nagy lába és nagy fülei voltak, melyeket fekete, rövidre nyírott haja még feltünőbbé tett. Azon kor csunya egyenruháját viselte. A mint belépett, Amália felé ment, s a képzelhető legügyetlenebb bókot csinálta előtte.

⁵ Városi tanácsos. (Ford.)

Ez nem volt senki más, mint Dobbin Vilmos, kapitány ő királyi felségének egy gyalog ezredében. Épen mostanában jött meg Nyugatindiából, hol a sárga láz dühöngött. A szolgálat változó szerencséje e tájra vetette volt ezredét, míg annyi derék bajtársa dicsőségesen harczolt a pyrenée-i félszigeten.

Midőn megjelent, oly szerényen, oly félve kopogtatott, hogy a fennlévő hölgyek nem hallották meg, különben, bizonyosok lehetünk benne, hogy Miss Amália nem mert volna énekelve jöni a terembe. S minthogy így történt, a fris, az édes hang, Dobbin kapitánynak épen szívébe hatott, s ottan befészkelte magát. Midőn Amália, kezét elébe nyújtotta, a kapitány tartozkodva nyult hozzá, s gondolta magában: „lehetséges-e? te volnál azon rózsaszín szoknyájú kis lány, kit csak minapában láttam - azon estve midőn a puncsedényt eltörtem, kevéssel azután, hogy az ujságban kiirtak? Te volnál azon kis lány, kiről Osborne György mondta, hogy nőül fogja venni? Mily viruló fiatal teremtésnek látszol, s mily szerencse vár azon ficzkóra!” Mindezt azalatt gondolta, míg Amália kezét megszorította, s kalapját zavarában leejtette.

Noha mindaz, mi vele iskolábóli kilépte után azon pillanatig történt, melyben szerencsénk van őt újra láthatni, nincs körülményesen elbeszélve, mégis úgy hiszem, hogy egy éleselméjű olvasóra nézve, az utóbbi lapon tartott beszélgetés által eléggé felfoghatóvá van téve. Dobbin, a megvetett füszerárus, most Alderman Dobbin volt - Alderman Dobbin, ezredes a polgári könnyű lovasságnál, mely akkor kész volt a francia betörésnek egész katonai lelkesedéssel ellenállani. Dobbin ezredes lovas csapata felett, melyben maga az öreg Osborne is csak egyszerű káplár volt, szemlét tartott a király s a yorki herczeg; s az ezredes és alderman lovaggá üttetett. Fia beállt a hadseregbe, kit a fiatal Osborne követett, ugyanazon ezredbe állván be. Szolgáltak Nyugatindiában és Canadában. Ezredök épen mostanság érkezett haza s Dobbin ragaszkodása Osborne György iránt épen oly kedélyes, oly nemeslelkű volt most is, mint mikor mindketten iskolás gyermekek voltak.

Az egész érdeemes társaság nem sokára asztalhoz ült. Beszélgettek a harczirol, a dicsőségről, Bonaparteról, Wellington herczegről s a legutóbbi hírekről. Azon dicsőséges napokban, minden új hir egy újabb diadal hire volt, s a két derék fiatal ember vágyott, nevét a dicsőség lajstromán látni, s átkozták mindketten balsorsukat, hogy oly ezredhez tartoznak, mely távol volt a becsület mezejétől. Sharp kisasszony tűzbe jött ezen izgató beszédekre, míg Sedley kisasszony remegett, és majdnem elájult mindig, mikor hallotta. József ur több tigrisvadászati eseteit mondta el, bevégezte Miss Cuttler és Lance sebész történetét, megkinálta Rebekát mindennel, mi az asztalon volt, s evett és ivott kénye és kedve szerint.

Midőn a hölgyek távozni akartak, felugrott a legelragadóbb kellemmel ajtót nyitni s visszajövén az asztalhoz, poharat pohár után ideglázás gyorsasággal üritett ki.

„Mint erőlteti magát” sugá Dobbinnak Osborne, - s végre valahára ütött az óra, midőn ideje volt Vauxhallba kocsizni.

HATODIK FEJEZET.

Vauxhall.

Tudom hogy a hang, melyen most játszom, igen szelid, (noha nemsokára néhány rémletes szakasz fog következni) s épen azért kérem a jószívű olvasót, hogy gondolja meg, miszerint most csupán egy börzei alkusz családjáról beszélünk, melynek tagjai sétálni mennek, esznek, beszélnek, szerelmeskednek, csak úgy mint az életben minden más közönséges ember, a nélkül hogy szerelmök történetét valamely szenvedélyes vagy csudás esemény jellemezné.

A dolog jelen állása következő: Osborne, ki szerelmes Amáliába, meghívta egy régi barátját ebédre és a Vauxhall-kertbe. Sedley József szerelmes Rebekába. Nőül fogja-e venni? Ez most a nagy kérdés, mely figyelmünket igénybe veszi.

Lehetett volna e tárgyról nemes finomságu regényes vagy épen tréfás modorban szólnunk. Képzeljük az egész történetet egy nagyuri magasabb körbe áttéve, hol gróf Sedley József szerelmes lesz, s Osborne marquis vonzalmat érez lady Amália iránt, még pedig atyjának, a herczegnek teljes megegyezésével; - vagy képzeljük, hogy a magas körök helyett igen alacsony sorsu emberek közt történik a dolog, például, Sedley ur konyhájában, hol Sambo szerelmes volt a szakácsnéba, s miatta verekedett is a kocsissal; miként kapták rajta a kukta-gyereket egy darab hideg ürüpecsenye lopásán, s miként vonakodott Miss Sedley új szobaleánya viaszgyertya nélkül lefekünni; ily események mulatságos nevetés tárgyai lehetnek volna, s e mellett fel lehetett volna felőlök tenni, hogy „az életből” vannak véve. Vagy ha ellenkezőleg a borzalmas módot választva, az új szobaleány szeretőjéből egy rendes éji rablót csinálunk, ki csapatával betör a házba, a fekete Sambot ura lábainál megöli, s Amáliát éji pongyolájában elrabolja, s csupán a harmadik kötetben bocsátja újra szabadon - könnyen készíthettünk volna egy „igen érdekes” beszélyt, melynek tüzes, hevítő szakaszai felizgatták volna az olvasót. Képzeljük e fejezetet így czimezve:

Az éji harcz.

Az éj sötét volt és zivataros - a felhők feketék - feketék - tenta-feketék. A szilaj fergeteg a kéményeket az ócska házak tetejéről, s a tégladarabokat csörömpölve és csattogva szórja az utcák hosszában. Egy lélek sem merte magát kitenni a viharok; - az éji örök összehuzták magokat faköpenyeikben - hová a mindent átható eső követte őket - hová becsapott a villám, megölvén valamennyit - a miként egyet villámsujtottan találtak szemben a lelenczházzal. Egy villám tüzétől felemésztett faköpeny, egy szétzuzott lámpa, s egy kettétört bot - ennyi minden mi az élőbből megmaradt. Egy bérkocsist lefujt a szélvész a bakról - de hová? Ah! a fergeteg nem beszél áldozatáról, csupán azt mondja el, hogy kiabált és nyöszörgött, midőn elragadtatott. Rettenetes éj! sötétség volt, oly sötét mint a korom; nem fénylett a hold, nem, nem. Nem fénylett a hold. Nem fénylettek a csillagok. Még csak egy pislogó, kis magános csillag sem fénylett. - Megjelent ugyan egy az est beálltával, de csak egy pillantatra mutatta ki remegő arcát a fekete égen, s azonnal újra elrejtezett.

Egy, kettő, három! Ez a jel, melyet a fekete álarczos adott embereinek.

„Mofy! te vagy?” monda egy hang alulról. „A kutyát majd elhallgattatom, s az ajtót nem-sokára felnyitom.”

„Ne fecsegy, hanem siess! Ide legények! Ha kiabálni fognak, akkor elő a késekkel, s fogjatok emberül a munkához. Nézzen egyik az ezüstnemű, másik a pénzesláda után. Én” folytatá lassu rémes hangon „majd Amália után nézek.”

Halálcsend következett. „Hah!” szólt az álarcz, „a pisztoly cserszenése volt ez?...”

Vagy képzeljük e történetet, az ugynevezett finom mivelts világ rózsaviznyelvén elmondva. Osborne marquis tigrise egy *billet-doux*-t vitt lady Améliehez.

Mademoiselle Anastasie, a *femme de chambre* által adta urnőjének a *billet-doux*-t.

A kedves marquis! mily szeretetre méltó figyelem!

Ő nagyméltósága elküldte levelében a kívánt meghívást.

„Ki lehet e csudaszép leány!” szolt a s e m i l l a n t herczeg G. „Édes Sedley! minden Amor és Cupido nevében kérem, mutasson be neki.”

„A neve, M o n s e i g n e u r” szolt József gróf, komoly meghajtással „Sedley.”

„V o u s a v e z a l o r s u n b i e n b e a u n o m” szolt a fiatal herczeg, kissé kiábrándulva; s megfordulva sarkán, lábára taposott egy öreg urnak, ki háta mögött állva, a szép lady Amélie bámulatában volt elmerülve.

„T r e n t e m i l l e t o n n e r r e s !” ordított az áldozat, gömnyedezve az a g o n i e d u m o m e n t alatt.

„Ezerszer engedelmet kérek kegyelmességedtől” mondá a fiatal é t o u r d i elpirulva, s mélyen lehajtva szőke fürtéit. A kor legnagyobb hadvezérének taposa lábaira.

„Átkozott!” szolt a herczeg, egy magas termetű, kedélyes nemes urhoz, kinek arczvonalai Cavendish-vérre mutattak. „Egy szóm van önnel. Van-e még szándéka gyémánt nyaklánczát eladni?”

„Eladtam már kétszázötvenezer fontért, itt Eszterházy herczegnek.”

„Und das war gar nicht theuer, potztausend!” szóla a magyar herczeg...

A mint láthatják, hölgyeim! ily különféle modorban lelete irni e beszélyt, ha ugy akarta volna a szerző; mert ő, megvallva az igazat, épen annyira ismeri az adósok börtönét, mint főrangú uraink palotáit, az az látta mindkettőt kívülről. De miután sem a zsebtolvajok és naplopók nyelvét, sem pedig a soknyelvű társalgást nem értem, ennél fogva, ha kegyeteknek is ugy tetszik, egész szerénységgel a középutat kell megtartanunk, s oly helyzetek és személyek közt maradnunk, kiket lehetőleg ismerünk. Szóval, e „Vauxhall” czimű fejezet, a fentebbi csekély tájékozás nélkül oly rövid leendett, hogy alig lett volna érdemes, azt fejezetnek nevezni. S mindamellert ez is fejezet, még pedig nagyon fontos. És nincsenek-e minden ember életében rövid fejezetek, melyek, egyelőre érdekteleneknek látszanak, s még is nagy befolyást gyakorolnak az egész történetre?

Tehát a társasággal együtt ülünk mi is a kocsiba, s menjünk a Vauxhall-kert felé. Alig van még hely Miss Sharp és József között, kik az első ülést foglalták el. Osborne épen átellenben ül, Dobbin kapitány és Amália közé szoritva.

A kocsiban mindenki azt hiszi, hogy ma estve József házassági ajánlatot teend Rebekának. Otthon a szülők beleegyeztek a dologba, noha, köztünk maradjon, az öreg Sedley, fiát a megvetés bizonyos nemével nézte. Azt mondta felőle, hogy hiu, önző, rest és elasszonyosodott. Ki nem állhatta benne a divatmajmolást, s jóizűn nevetett mindig kérkedő hangon elmondott történeteiben. „Vagyonom felét fogom e ficzkónak hagyni” mondá „s e felett neki magának is szép vagyona leend; de bizonyos vagyok benne, hogy ha te, én és testvére, holnap meghaláloznánk, ő nem mondana többet, mint: Jó isten! s ebédét a szokott étvággal végezné el. Én legkevésbbé sem aggodom miatta. Vegyen el, a kit akar. Ez nem az én dolgom.”

Amália másfelől, mint hozzá hasonló szellemű és véralkatu fiatal hölgytől várni lehetett, örült a dolognak. József többször volt azon a ponton, hogy valami komoly érdekű tárgyról beszéljen vele, s ezt Amália szerette volna is kihallgatni, de lehetetlen volt az uracsot annyira vinni, hogy nagy titkát nyilvánossá tegye, s valahányszor reá került a sor, testvére nem kis kedvetlenségére mindig csak egy mély sohajtással könnyitette meg keblét, s elfordult.

A titkszerűség folytonos hullámlásban tartotta Amália gyöngéd szívet. Midőn nem beszélhetett Rebekával e kényes tárgyról, kárpótolta magát az által, hogy a házi gazdasszonnyal vegyült hosszú és bizalmas párbeszédbe. Ettől a szobaleány tudott meg holmit, ki ezt a

szakácsnének rendesen elbeszélte, s kitől aztán ezen ujdonságot, minden a házzal viszonyban levő mesterember kétségenkívül megtudta, minek következtében József házasságáról azon városrésznek már jelentékeny számu lakója beszélt.

Mrs. Sedley természetesen azon véleményben volt, hogy fia, rangján alóli dolgot követ el, ha egy művész leányát veszi nőül. „De asszonyom, az istenért!” vágott közbe ilyenkor a házfelügyelőné „hisz mi is csak fűszerárosok voltunk, midőn Sedley ur nőül vett; ő pedig gyakornok volt egy bőrzei alkusznál, s mindössze sem volt ötszáz fontnyi birtokunk, és most mégis gazdagok vagyunk.

Amália egészen osztotta e véleményt, melyet azután lassan-lassan a jó szivü Sedleyné asszonyság is magáévá tett.

Az öreg közönyös volt. „Hagyjátok, vegye József nőül azt, kit akar” mondá „az nem dolgom. Igaz hogy e leánynak nincs vagyona; azonban Mrs. Sedleynek sem volt több. Ugy látszik, hogy jókedvü eszes leány, s majd talán rendbe fogja hozni Józsefet. Sokkal jobb ha ő van, mint egy fekete Mrs. Sedley, s egy csapat mahagony-unoka gyermek.”

S így minden körülmény csak mosolyogni látszott Rebeka szerencséje felett. Midőn ebédre ment, karját mindig József karjába fűzte, mintha az már természetes dolog lenne. Sőt már többször ült mellette is, nyílt kocsijának bakján; (s valóban József úgy nézett ki, mint egy hatalmas piperőcz, midőn vidáman, fényesen öltözve ült a bakon, s szürke lovait hajtotta); - s noha a házasságról senki sem beszélt egy szót is, mégis úgy látszott, hogy azt minden ember érti. Egy annak rendje szerinti kijelentés volt minden, mit Rebeka ohajtott, s ah! csak most érezte igazán szükségét egy anyának; egy gyöngéd kedves anyának, ki tiz percz alatt eligazította volna az egész dolgot, s egy rövid, finom tapintatu, bizalmas beszélgetés után, kicsalta volna a szükséges vallomást a szerény ifju ajkairól.

Igy álltak a dolgok, midőn a kocsi a Westminster-hidon áthajtott.

A társaság épen a rendes időre ért a királyi kerthez. Midőn a méltóságteljes József kiszállt a döcögő kocsiból, a tömeg tetszés jeleivel fogadta a kövér uri embert, s ennek az lett a következése, hogy elpirult, s büszkén tekintett szét, a mint, karjain Rebekával, tovább ment. György természetesen Amáliával maradt együtt; s Amália oly vidáman, oly boldog-mosolygón nézett ki, mint egy rózsafa napfényben.

„Mondom” szóló György, „hogy Dobbin a sálok, s a többi holmik után lát; ő jó az affélére.” S így a becsületes Dobbin, mig György Sedley kisasszonnyal ment előre, s József Rebekát vezetve betolakodott a kertajtón, beérte azzal, hogy a sálokat vegye karjaira, s az ajtónál az egész társaságért fizessen.

Szerény léptekkel ment utánok. Nem akarta senki jó kedvét elrontani. Józseffel és Rebekával egy mákszemnyit sem törődött. Azonban Amáliát még a páratlan jelességü Osborne Györgyhöz is méltónak tartotta, s midőn látta a megelégedett párt a fasorok között sétálni, s hogy a leánynak e sétában igen nagy kedve telik: egyszerű boldogságukat az atyai öröm bizonyos nemével szemlélte. Talán érezte, hogy jó lenne, ha a sálok mellett valaki mást is vezetne karjain, (a népség nevetett, midőn látta, hogy az ügyetlen fiatal tiszt e női terhekkal vesződik) azonban Dobbin Vilmos legkevésbé sem volt önző számítás embere, s miként lett volna ő elégtelen, mig tudta, hogy barátja kedvét találja benne? Annyi igaz, hogy a kerti multság élményeire; a folytonosan világító százezer lámpára; a zenészekre, kik elbájoló darabokat játsztak; a vidám és érzelgős balladákat éneklő dalnokokra; a jókedvü városi népségből alakult tarka vegyületü tánczcsoportozatra; a jelre, mely tudtul adá, hogy Madame Saqui egy a csillagokig érő oszlopon égfelé fog emelkedni; a remetére, ki a folyvást kivilágított cellában

ült; a fiatal szerelmesek titkos beszédeire oly alkalmas sötét fasorokra; az evés-ivás csörömpölő és nevető zajára, Dobbin kapitány legkisebb figyelmet sem fordított.

Ő vitte magával mindenfelé Amália fejér cashemir sálját, s míg egy énekes a borodinoi csatáról énekelt - Dobbin próbálta a dalt utándudolni, de azt vette észre, hogy önkéntelenül azon dallamot énekli, melyet Amália énekle, midőn épen ebédre jött le a felső szobákból.

Nevetni kezdett önmagán, mert annyi igaz, hogy nem tudott jobban énekelni, mint akármelyik bagoly.

Tudni kell természetesen, hogy a fiatal társaság megígérte egymásnak ünnepélyesen, miszerint az estvét együtt fogják tölteni, s ez ígéret után tiz perczre páronként elváltak.

A Vauxhall-kertben mindig el szoktak válni egymástól az egyes körök tagjai, de csupán azért hogy a vacsoránál újra összekerüljenek, s azon idő alatti élményeiket egymásnak kölcsönösen elbeszéljék.

Mik voltak Osborne és Amália élményei?

Az titok. Arról azonban mindenki meg lehet győződve, hogy a szó teljes értelmében boldogok voltak, s minden hiba nélkül viselték magokat; annyival inkább, mert hozzá voltak szokva, hogy tizenöt év óta mindig együtt legyenek, s így e tète-à-tète épen nem volt valami különös új dolog előttök.

De midőn Miss Sharp Rebeka és kövér udvarlója egy magányos sétány árnyai alá tévedett, hol alig volt több, mint száz hasonló kedélyü pár, - mindketten mélyen érezték, hogy a helyzet felette kényes és csiklandós. Miss Sharpot magát illetőleg, ő azt gondolta, hogy itt van a pillanat, most vagy soha, mely legalkalmasabb a József ajkain reszkető vallomás előidézésére. Az előbb együtt voltak a Moskau-panoramában, hol egy szilaj gyerek, midőn Rebeka lábait megtaposta, látta őt, miképen egy kis sikoltással, Sedley ur karjai közé hanyatlott, s e kis véletlen eset Sedley ur gyöngédségét és önbizalmát oly magas fokra emelte, hogy kedvelt indiai történeteiből többeket újra elbeszélt Rebekának, még pedig ez uttal legalább is hatodszor.

„Mint szeretném Indiát látni!” szölt Rebeka.

„Szeretné kegyed?” mondá József, ellenállhatlan gyöngédséggel, s lehet hogy-e ravasz kérdésre egy még gyöngédebb akart következni (mert nagyon fujt, nagyon szuszogott, s Rebeka keze József szive tájára lévén helyezve, érezhette és megszámlálhatta egyenként annak lázas dobogásait), - midőn, ah! mily balszerencse, a tüzi játék kezdetét jelentő csengetyü egyszerre megszözlalt, s hangjára mindenfelől nagy lótás-futás támadott, s az érdekes szerelmes pár kénytelen volt követni a hullámozó néptömeget.

Dobbin kapitány azt gondolta, hogy a vacsoránál majd jó lesz a társasághoz csatlakozni, mert igazat szólva, nem telt az egész Vauxhall-mulatságban valami különös kedve, s a lugos mellett, hol már együtt volt az egész társaság, fel s alá sétált egyszer-kétszer, de senki figyelmét sem vonta magára. Az asztal négy személyre volt terítve. Mindnyájan igen vidáman csevegtek egyről is másról is; és Dobbin előtt világos volt, hogy ő annyira el van felejtve, mintha nem is élne a világban.

„Ott csak felesleges volnék” mondá a kapitány, vágyó pillantást vetve feléjük. „Jobb ha a remetéhez megyek, s vele állok szóba,” - s ezzel elvonult a tömegetől, a vacsora zajától, felkeresni az árnyékos sétányt, melynek végén az ismeretes, táblapapirból kivágott remete volt látható. Nem volt igen mulatságos Dobbinnak e tréfa; mert valóban magam is úgy találtam, hogy fiatal emberre nézve nem lehet szomorubb kedvtelés, mint magányosan lenni a Vauxhall-kertben.

A két pár, kedélyes bizalmas beszélgetésbe merülve, igen jól találta magát a lugosban. Józsi egész fényében ragyogott, s tekintélyes képpel folyvást osztogatta parancsait a pinczéréknek. Elkészítette a salátát, kibontotta a pezsgő-palaczkot, felvágta a peccsenyét, s a megrendelt frisitő szerek nagy részét maga ette és itta meg egyedül. Végül még arrak-puncsot akart rendelni. Mindenki szokott arrak-puncsot inni a Vauxhall-ban.

„Pinczér! arrak-puncsot!”

Ez az arrak-puncs idézte elő ez egész történetet, s miért ne tehetné az arrak-puncs épen úgy, mint akármi más? Nem egy pohár bor volt-e oka nagy Sándor halálának? Épen ily jelentékeny befolyással volt a puncs e „hős nélküli beszély” főbb személyei sorsára. Befolyással volt egész életükre, noha legtöbben közülök egyetlenegy cseppet sem ittak belőle.

A fiatal hölgyek nem ittak; Osborne nem szerette, s ebből következett, hogy József, a kövér falánk, maga itta meg az egész adagot, miből viszont az következett, hogy József oly zajosan-vidám hangulatba jött, mely eleinte bámulást gerjesztett, később azonban kiállhatlanná vált, miután oly hangosan beszélt és nevetett, hogy egész csapat bámuló gyűlt a lugos körül, az ártatlan kedélyű társaság nem csekély alkalmatlanságára. S midőn elvégre József még énekelni is kezdett, még pedig oly magas hangon mint a részeg emberek szoktak, éneke az egész csoportot, mely addig a zenészeket hallgatta, a lugos köré csöditette, s hallgatói mindig igen nagy tapszajjal üdvözölték.

„Jól megy, vastag ur!” mondá az egyik. „Ujra!” kiáltott a másik: „Mily pompás, kötél-tánczosnak való termet!” szólt a harmadik, a hölgyek rendkívüli terhére s Osborne rendkívüli kedvetlenségére.

„Az istenért, József! jerünk innen,” mondá Osborne, s a fiatal hölgyek felálltak.

„Megállj édes-kedves kincsem!” kiáltott József, egyszerre úgy neki bátorodva mint egy orosz-lány, s Miss Rebekát derékon átölelte. Rebeka visszariadt, azonban kezeit nem tudta szabaddá tenni. Kivül a kacaj növekedett. József csak tovább ivott, tette a szerelmi nyilatkozatokat, énekelt, s poharával hallgatói felé kellemesen integetve, mindnyáját felhívta, hogy jöjenek be a lugosba, s ott vele puncsot igyanak.

Osborne annyira fel volt ingerelve, hogy egy nagy csizmájú uri embert, - ki József meghívását épen hasznára akarta fordítani, már-már a földre sujtással fenyegetett, s a veszekedés kikerülhetetlennek látszott, midőn szerencsére egy Dobbin nevű ur, ki a kertben járkált, a lugoshoz érkezett. „El innen bolondok!” szólt ez az uri ember, félre tolván a gyülevész nép egy részét, mely egyenruhája s haragos tekintete előtt rögtön elszéledt, mire Dobbin izgatott kedéllyel a lugosba lépett.

„Az istenért! ugyan hol voltál Dobbin?” szólt Osborne, s levéve a feje cashemir sált barátja karáról, azt Amáliára ölté fel. „Tégy te is valami szolgálatot, s vigyázz Józsefre, mig én a hölgyeket a kocsihoz kísérem.”

József fel akart kelni, hogy ellenálljon, azonban Osborne ujjainak egy érintése elég volt, hogy nyögve hulljon vissza ülésébe, s így Osborne egész biztossággal vezethette el a nőket. József miután elmentek, csókokat szórt utánok ujjával, s zokogva mondá: Isten áldjon, isten áldjon! Akkor megfogta Dobbin kapitány kezét, s megvallotta neki szerelme titkát. Hogy ő imádja azon leányt, ki épen most távozott a lugosból; hogy ő tudja, mily szivfájdalmat okozott neki; hogy holnap nőül veszi minden biztonnyal, s magát a Canterbury-i érseket zaklatja fel: s hogy ő ezt Jupiterre! meg fogja tenni! még pedig rögtön. E pillanatot hasznára fordítá Dobbin kapitány, s reá vette ravaszul Józsefet, hogy hagynák el rögtön a kertet s mennének az érseki

palotába, és midőn így elérte, hogy egyszer kívül legyen a kapun, könnyen sikerült Józsefet egy bérkocsiba ültetnie, s azután egész biztossággal épen haza szállíttatni.

György szinte haza vezette minden baj nélkül a leányokat; de a mint a kaput utána becsukták, s ő haza felé indult, olly hangos nevetésre fakadt, hogy az éji őr elbámult bele. Amália fájdalommal nézett barátjának, midőn felmentek; megcsókolta, és feküdni ment, minden legkisebb szó nélkül.

„Holnap bizonyosan megteendi az ajánlatot,” gondola Rebeka. „Négyszer nevezett szive kedvesének, s Amália jelenlétében megszorította kezemet. Holnap okvetlenül nyilatkozni fog.”

S Amália ugyanezt gondolta. Sőt már az öltözetben is járt az esze, melyet mint nyoszolyóleány fog majd viselni, s komolyan gondolkozott az ajándékokról, melyeket majd kis sógornéjának fog adni, valamint egy későbbi ünnepélyes szertartásról is, hol ő maga fogná a főszerepet játszani, stb. stb....

Oh, ti tapasztalatlan fiatal teremtések! Mily keveset tudtok az arrak-puncs hatásáról. Mi az arrak-puncs mámore, azon állapot kimerültségéhez képest, mely a mámor után szokott következni?

Férfiszavamra mondhatom, nincs fejfájás a világon, a Vauxhall-puncs által okozotthoz hasonló. Husz esztendőn át mindig éreztem két kis pohár következményeit, s Sedley Józsi, ki azon felül májbajban szenvedett, legalább is egynéhány itczényit ivott volt meg ez irtózatoss keverékből.

A következő nap reggele, melytől Rebeka boldogságát várta, leirhatlan kinszenvedések közt találta Józsit.

A sodaviz akkor még nem volt feltalálva. Méh-ser volt az egyedüli ital, mellyel enyhítették a mámor utóházát mindazon szerencsétlen uri emberek, kik azt mértéken túl vitt éji poharozásaik következtében megkapták. E szelid ital volt a Boggley-Wollah-i adószedő előtt is, midőn György őt lakásán meglátogatta, s pamlagán nyögdelve találta. Dobbin már azelőtt ott volt, betegét egész jóindulattal ápolva. A két fiatal tiszt, Bacchus tönkre silányult papjára nézett olykor-olykor, s mintha kölcsönös rokonszenvből tennék, fogaikat irtózatossan vicsorogtatták.

Még Sedley szolgálja is, ki a képzelhető legilledelemesebb ember, s oly néma, oly nehézkes volt, mint egy halott-vizsgáló, alig tudott komoly maradni, midőn szerencsétlen gazdájára tekintett.

„Sedley ur tegnap estve nagyon szilaj volt. Sir!” sugá Osbornenak bizalmasan. „Kötekedni akart a bérkocsissal, s a kapitány ur hozta fel a lépcsőzeten, mint valami csecsemőt.” S e beszéde közben egy pillanatra mosoly lángolt fel arczvonalain, de rögtön visszaesett előbbi rendes kimagyarázhatlan nyugalmába. Felnyitá a salon-ajtót és bejelenté: Hosbin urat.

„Hogy vagy Sedley?” kérdé a vendég, eltekintve az áldozaton. „Nem tört el valami csontod? Alant egy kékre dagadt szemü s bekötött fejü bérkocsis áll, ki azt mondja, hogy be fog panasolni.

„Mit mondasz? - bepanaszolni?” kérdé Sedley elhaló hangon.

„Igen, mert a mult éjszaka megverted. Ugy-e Dobbin? Ugyancsak hatalmasan hozzá láttál. Az éji őr mondja, hogy soha embert nem látott oly egyszerre földre rogni. Kérdezd meg bár Dobbint.

„Ön valóban verekedett a kocsissal,” mondá a kapitány „s elegendő bátorságot tüntetett ki.”

„És azon fejr kabátos kamasz, Vauxhall-ban! Mint szoritotta Józsi! mint kiabáltak a nők! Jupiterre mondom, jól esett lelkemnek téged láthatni. Azt hittem, hogy ti polgáriak, nem tudjátok, mi a bátorság; én azonban őrizkedni fogok, ne hogy utadba álljak, midőn benne vagy a poharzásban.”

„Azt hiszem hogy rettentő ember vagyok, midőn olykor-olykor neki fogok” ordítá József a pamlagról, s oly szomoruan nevetséges torzképet csinált hozzá, hogy a kapitány nem tarthatta ki tovább az illedéket, s Osborne-nal együtt hangos kaczajban tört ki.

Osborne kiméletlenül használta fel a József kérdésé által nyert előnyöket. Ő Józsefet gyávának tartotta. A József és Rebeka közötti házasság dolgát meghányta-vetette magában, s nem valami nagyon örült neki, hogy egyik tagja azon családnak, melyből ő, Osborne György hadnagy, házasodni akart, mesalliance-ot kössen egy jelentéktelen személlyel, kinek se vagyona, se születése nincsen. „Te verekedni, te szegény öreg ficzókó?” mondá Osborne. „Te rettenetes? hisz jó fiu, alig tudtál lábadon állani. A kertben pedig mindenki nevetett rajtad, holott te sirtál. Te boros szeszélyedben voltál, József; nem emlékszel a dalra, melyet énekeltél?”

„Mit énekeltem?” kérdé József.

„Egy érzelgős dalt; s nem emlékszel már, hogy Rózáat, Rebekát, vagy nem is tudom, mi a neve, Amália barátneját, szived kedvesének nevezted?” E szavakra megfogta a szivtelen Osborne Dobbin kezét, s az egész jelenetet eljátszta, még pedig nem kis borzadására az eredeti játszó személynek, s daczára Dobbin jóindulatu kérelmeinek, hogy legyen mégis egy kis kimélettel József iránt.

„De hát miért kimélném” mondá Osborne barátja beszédére, midőn a rokkantot orvosi kéznek átadva elhagyták. „Az ördögbe, szeretném tudni, mi joga van úgy terpeszkedni, mintha valami kegyur volna; s mi joga van minket Vauxhallban bolonddá tenni? s kicsoda azon iskolás kis leány, ki mindig vele kaczérkodik, s szeretné őt hálójába keríteni? Az ördögbe, a család azonkívül is eléggé alatt áll. Egy tanítónő igen derék személy lehet a maga nemében; de mégis jobb szeretném, ha egy lady lenne sogornóm. Én szabadszemlemű vagyok, de megvan saját büszkeségem is, s nagyon jól tudom, hogy mily helyet foglalok el a társas életben. S majd le is fogom hangolni a nagy szájaskodó Nabob-ot, s rajta leszek, hogy ne tegye magát még nagyobb bolonddá, mint a milyen. Épen azért mondám, hogy vigyázzon magára, s ne adjon okot arra, hogy mint házassági fogadás megtörőjét még perbe idézzék.

„Neked ezt jobban kell tudni,” mondá Dobbin, noha kétkedő hangon. „Te mindig tory voltál, s családod a legrégiebbek egyike Angliában;...”

„Jer, s ismerkedjél magad a leánnyal, s udvarolj neki” szakítá félbe barátját Osborne; azonban a kapitány szabadkozott, s nem akart Osbornehoz csatlakozni, ki épen Amáliáékhoz ment napi látogatását megteendő.

Nevetve érkezett Sedley-ék házához, mert két különböző emeletben, két arcot látott lesben állani.

Miss Amália volt az egyik. A salon erkélyén állott, folyvást tekintgetve Osborne lakása irányában, hogy a hadnagyot jöni lássa.

„Anna testvér az őrtoronyban van,” szólott nevetve a hadnagy Amáliához, „de senki sem érkezik,” s e szavai után tréfás nevetéssel beszélte el Amáliának bátyja szerencsétlen állapotát.

„Mégis kegyetlenség öntől nevetni, György” szolt Amália, egészen elkomolyodva, boldogtalan arccal; azonban György csak annál jobban nevetett siralmas képén, s igen nedélyesnek találta a tréfát, s midőn Miss Sharp hozzájuk lejött, elkezdte őt a legvidámabb hangulattal bosszantani, azon hatásról beszélve, mit bájai tettek a kövér adószedőre.

„Oh, Miss Sharp, csak most láthatná őt kegyed” mondá „mint nyögdel virágos pongyolájában; s mint görnyedez pamlagvánkosain; ha látta volna kegyed, mint nyujtotta ki nyelvét, midőn az orvos megérkezett.”

„Kit?” kérdé miss Sharp.

„Kit? Dobbin kapitányt, ki iránt, mellesleg mondva, oly nagy figyelemmel voltunk tegnap estve.”

„Nagyon barátságtalanok voltunk iránta”, szolt Emmy elpirulva. „Én - én őt egészen elfeledém.”

„Természetes,” mondá Osborne, még mindig nevetve, „hisz nem is lehet mindig Dobbinra gondolni. Avagy lehet-e Miss Sharp?”

„Kivéve azon esetet, midőn az asztalnál a boros poharat feldönté,” szolt Miss Sharp büszkén rázva fejét, „egyetlen egy perczig sem törődtem Dobbin kapitány létezésével.”

„Igen jól van, Miss Sharp; ezt majd tudatom vele” mondá Osborne, mialatt Rebeka szivében a bizalmatlanság és gyűlölség érzelme, kezdett a fiatal tiszt iránt feltámadni, kinek azonban legkisebb öntudata sem volt a felől, hogy ily érzelmeket ébresztett maga iránt. „Talán tréfát akar velem üzni? Valóban?” gondolá Rebeka. „Talán nevetett rajtam Józsefnél is? Talán elrémité őt, hogy már kedve sincs eljöni?” Szemei elborultak e gondolatra, s szive hangosan dobogott.

„Ön mindig tréfál” szolt a lehető legártatlanabb mosollyal. „Hagyja a tréfát, György ur; hisz senki sincs, ki védelmezne.” S Osborne György, midőn Rebeka távozott, valóban a férfias megbánásnak egy nemét érezte, a miatt hogy egy védetlen helyzetű leány irányában, oly ok nélkül gyöngédtelen tudott lenni. „Kedves Amáliám,” szolt „Kegyed igen jó, igen barátságos mások iránt. Kegyed nem ismeri a világot, mint én ismerem. S kegyed kis barátnéjának tisztába kell jöni a felől, hogy minő állást foglal el az életben.

„Nem hiszi ön, hogy József...”

„Becsületesre, nem tudom. Vagy akarja, vagy nem, az reám nézve mindegy. Én nem parancsolhatok neki. Csak azt tudom, hogy ő igen bohó, igen hiu ficzkó, s tegnap éjszaka a mi kis leánykánkat igen kellemetlen helyzetbe hozta. Szivem kedvese!” S ujra nevetni kezdett, még pedig oly vidor hangulattal, hogy Emmy is nevetett bele.

Józi az nap nem mutatta magát. De Amália nem aggódott azért, s a kis ármányos nő elküldé apródját, Sambo segédjét, Józsefhez, hogy egy ígért könyvet tőle elhozasson, s megtudja, miként van József? A felelet, József inasa által az volt, hogy ura beteg, az ágyban fekszik, s épen most volt nála az orvos. „Holnap bizonyosan eljön,” gondolá Amália, de nem mert Rebekával egy szót is szólni az egész dologról, s maga Rebeka sem hozott semmi olyast elő, mi célzás lenne a dologra.

A következő nap azonban, midőn a két fiatal leány a pamlagon ült, s tette magát, mintha dolgoznék, leveleket írta, vagy könyvet olvasna, belépett Sambo a szobába, egy csomaggal hónya alatt, s egy levélkével a táczán. „Levél József urtól, Miss” mondá. Mint remegett Amália, mig felnyitotta.

A levél tartalma ez volt:

„Kedves Amália! Küldöm „Az erdei árva” című könyvet. Tegnap igen rosszul voltam, s nem látogatlak meg. Ma kirándulok a szomszédságba. Ments ki, ha lehet, a szeretetreméltó Miss Sharp előtt Vauxhall-bani magaviseletemért, s kérd, hogy ne vegye rossz néven és bocsássa meg mindazt, mit azon szerencsétlen emlékü vacsora által felhevülve, tettem és mondtam. Mihelyt jobban helyre jövök, minthogy egészségem nagyon ingadozik, néhány hónapra Skocziába megyek. Egyébiránt maradok

szerető testvéred
Sedley József.”

E levél halál-hír volt. Mindennek egyszerre vége lett, Amália nem mert Rebeka halvány arczaira s égő szemeibe nézni.

A levelet barátnője ölébe ejtette, felment szobájába, s ott kisírta magát.

Nemsokára felkereste a házi gazdasszony, s vigasztalni kezdé; s Amália, könnyei között vállára hajolt bizalmasan, mi nem kis könnyebbségére szolgált.

„Ne vegye oly nagyon érzékenyen, édes Miss. Csak nem volt kedvem előhozni, de az egész házban senki sincs már, ki szeretné. Saját szemeimmel láttam, midőn a kegyed édes anyja leveleit felkutatta és olvasta. - Mindig a szekrények körül jár, s kegyednek egy fejtörő szalagját el is tette saját szekrényébe.

„Hisz azt én adtam neki” mondá Amália.

Mindez azonban meg nem változtatta a gazdasszonynak Miss Sharp felőli véleményét.

„Én nem hiszek a nevelőnőknek” szolt a szobaleányhoz. „Oly képeket csinálnak, mint épen az urhölgyek, noha fizetésök csak annyi, mint az enyém vagy a tied.”

Most az egész házban, kivéve Amáliát, mindenki átlátta, hogy Rebeka tovább ott nem maradhat, s urak és cselédek, kivéve egyedül Amáliát, egyiránt azon véleményben voltak, hogy a távozásnak a lehető hamarsággal kell megtörténni. A jó Amália felhánnya minden fiókját, szemlét tartott minden egyes ruhadarabja felett, kiválogatván egyet is mást is Rebeka számára. S atyját, a bőkezű kalmárt, ki annyi guineát ígért neki, a hány évei száma, megkérte, hogy a pénzt adná inkább Rebekának, kinek szüksége van rá, holott ő, Amália, semmiben sem szenved szükségét.

Megadóztatta még magát Osborne Györgyöt is, s ő mint a legbőkezűbb fiatal emberek egyike, el is ment a divatárusnőhez, s oly szép kalapot és vállat vásárolt Rebekának, a minőt pénzért csak kapni lehetett.

„Ezt György ajándékozta neked, édes Rebekám!” mondá Amália büszkén tekintve a skatulyára, mely a nevezett tárgyakat foglalta magában. „Mily jó izlése van. Ebben felül mul mindenkit.”

„Igen” felelé Rebeka. „Mennyi hálával tartozom neki!”

Magában pedig azt gondolta: „Osborne György volt, ki férjhezmenetelemet elrontotta.” S ehez képest szerette Osbornet.

Nagy lelki nyugalommal készült a távozásra, s illendő habozás és vonakodás után elfogadott Amáliától minden apró gyöngéd ajándékot. Természetes, hogy örök hálára kötelezte magát Sedleyné asszonyság iránt, de látván, hogy a jó asszony őt inkább kerülni akarja, nem igen tolakodott nagyon körülötte. Megcsókolta Sedley ur kezét, midőn a pénzes erszényt tőle átvette, s kérte, hogy engedje meg legjobb barátját és pártfogóját szemlélni benne. Rebeka

magaviselete oly megható volt, hogy az öreg Sedley már még husz fontróli utalványt akart irni számára, azonban korlátolta érzelmeit.

A kocsí épen készen állott, hogy látogatásra induljon, minek következtében eltipteggett, mondván: Isten áldja édes Rebeka! Látogasson meg kegyed mindig, valahányszor a városba jön. Hajts a Mansion-househoz, János!”

Elvégre következett a pillanat, midőn Amáliától is válni kellett. Jobb, ha e képre fátyolt boritunk. Egy jelenet multával, melyben az egyik személy komolyan tett mindent, a másik pedig csupán színészkedett, s mely alatt annyi gyöngéd szívélyesség, annyi szenvelgő siránkozás, s a szívnek annyi nemes érzelme fejtett ki, s a szagos-üvegcsé oly nagy szerepet játszott - Rebeka és Amália elváltak egymástól, a mikoron is Rebeka fogadást tett, hogy barátnéját szeretni fogja örökre, örökre, örökre!

HETEDIK FEJEZET. **Queens'-Crawley-i Crawley.**

Az 18-i év államnaptárában álló nevek közt a legtekintélyesebbek egyike volt Queens'-Crawley-i Crawley Pitt baronet neve. E tisztés név már több év óta állott a parlamenti névsor jegyzékén.

Queens'-Crawley helysége választó-képességének történetét következőleg beszélük el: Erzsébet királynő egy utazás alkalmával megállott Crawley helységében reggelizni, s a jó ser, mellyel az akkori Crawley, a helység hasonnevű birtokosa, egy csinos szakállu, jó természetű uri ember, szolgált a királynőnek, annyira elbájolta ő felségét, hogy a helységet választóképes-séggel tisztelte meg, minélfogva annak jogában állott két követet küldeni a parlamentbe. S ezen emlékezetreméltó esemény napja óta, a nevezett helység Queen's Crawley nevet visel, mely nevét mai napig megtartotta.

Sir Crawley Pitt (a híres alsóházi tag nevére keresztelve), nőül birta Grizzelt, Mungo-Binkie-i Lord Binkie hatodik leányát, kitől két fia született, ugymint: Pitt, ki nem annyira atya, mint az égből szállott hasonnevű minister nevére kereszteltetett, - és Rawdon, kit a Wales-i herczeg egy barátja nevére neveztek így. Néhány évvel az említett urhölgy halála után, Sir Pitt második nejéül vezette az oltárhoz Rózát, Mudbury-i Grafton G. ur leányát, kitől két leánya született, s ezek számára volt Rebeka mint nevelőnő szerződötve. Ebből látható, hogy Rebeka egy igen tekintélyes összeköttetésű családdal jött viszonyba, s kinézése lehetett magasabb körökben forogni, mint minő a kalmár közelebbről elhagyott családja volt.

Rebekához egy ócska boritékra irtt levélke érkezett, mely felhívást foglalt magában, hogy állomása helyére siessen, következő tartalommal:

„Sir Crawley Pitt kéri Miss Sharp Rebekát, hogy kedden itt legyen, még pedig podgyászával együtt, miután másnap reggel korán Queen's-Crawleybe fogok utazni.

Great-Gaunt utca.”

Rebeka, mennyire tudta, még soha sem látott baronetet, s miután Amáliától elbucsuzott, s megszámlálta a pénzt, melyet a jószívű Sedley urtól kapott, letörölve szemeiből a könnyeket (e műtételt azonnal foganatba vette, mihelyt a kocsí az utcasarkon befordult) - elkezdette képzelni magában, valljon milyen lehet egy baronet?

„Kiváncsi vagyok, visel-e csillagkeresztet, vagy pedig csak a lordoknak van ehhez joguk? De mindenesetre csinosan lesz öltözve, fényes disztribútban, ingfodrokkal, s kissé beporozott hajjal, miként Wroughton ur a Coventgarden színházban. Bizonyára igen büszke lesz, s majd megvetést mutat irántam. Azonban sorsomat túrnöm kell, úgy a mint lehet; - no, de legalább magas állású emberek között leszek, nem pedig külvárosi köznépnél” - gondoló magában, s előbbi barátaira oly philosophiai keserőséggel emlékezett, mint minővel a mesebeli róka beszélt a szőlőgerezdről.

A kocsi épen a Great-Gaunt utczába hajtott be, s megállott egy magas komor tekintetű ház előtt. Sir Pitt lakásának ablaktáblái, az első emeletben csukva voltak, kivéve az ebédlő tere-
méit, melyek részint nyitva állottak, s melynek redőnyei régi ujságlapokkal voltak beborítva.

János, a lovász, ki mint kocsis egy maga volt a lovaknál, nem akart leszállani hogy csenges-
sen, s egy épen arra menő tejárus-sihedert szólított meg, hogy lenne szives helyette csengetni. Midőn a csengetyü megszólalt, egy emberi alak nézett ki az egyik ablaktábla közein, s azután egy férfi, piszokszin kabát- és nadrágban, rongyos nyakkendővel, kopasz fejjel, ravaszul mosolygó vörös arccsal, szürke pislogó szemekkel s gúnyosan vonagló ajkakkal, megnyitotta a kaput.

„Itt lakik Sir Crawley?” kérdé János a bakról.

„Igen” szolt a kapunál álló férfi, fejével biccentve.

„Vegye le barátom e ládát,” mondá János.

„Vegye le maga, ha akarja” felelt a kapus.

„Hát nem látja, hogy lovaimat nem lehet magokra hagynom? Jöjön tegye meg édes barátom; a Miss majd ad borraivalót” szolt nyerítő nevetéssel János, ki már többé semmi tekintettel nem volt Miss Sharp iránt, minthogy megszakadt a családdal minden viszonya, s eljött, a nélkül hogy ajándékot adott volna a cselédeknek.

A kopasz férfi e szavakra, kivette nadrága zsebeiből kezeit, a kocsihoz ment, s vállaira vetve Miss Sharp ládáját, bevitte azt az udvarba.

„Sziveskedjék e kosarat és e sált is magához venni, s felnyitni a kocsiajtót,” szolt Miss Sharp, s egész felindulva szállott le a kocsiból.

„Majd meg fogom irni Sedley urnak a kend goromba magaviseletét” mondá a lovásznak.

„Azt ne tegye” válaszolt a lovász. „Reményilem, semmit sem felejtett oda haza. Miss Amália ruhái - azon ruhák, melyeket a szobaleánynak kellett volna kapni? úgy hiszem jól fognak a leányasszonyon állani. Tegye be kend az ajtót, Jim; attól nem sokat várhat” folytatá János, ujjával Miss Sharpra mutatva, s eltávozott. Különben az is igaz, hogy a lovász szerelmi viszonyban volt a szobaleánnyal, s haragudott hogy kedvesét megfosztva látta azon ruháktól, melyek jogszerűleg őt illették.

Midőn a kopasz férfi utasítása szerint Rebeka az étterembe lépett, azt találta hogy az semmivel sem barátságosabb, mint minden oly lakás, melyből az uri lakók falura költöztek. Mintha a hűségese szobák urok távollétét gyászolták volna. A török szőnyeg össze gombolyult, s kedvetlenül a pohárszék alá vonta magát: a képek nagy ivpapirok mögé rejtették arczaikat; a csilár egy durva fekete vászon-zsákkal volt befedve; a függönyök, külömbféle rosz borité-
kokban láthatlanokká lettek; Sir Crawley Walpole márvány mellszobra komoran néz egy sötét szögletből a pusztas asztalokra, a beolajozott kandalló-szerszámra, s a kandalló párkányán üresen álló látogatási-jegy-szekrénykére: a pinczetok elbujt a szőnyeg mögé; s a székek lábaikkal felfelé állnak a fal mellett.

Két konyhaszék, egy kerek asztal, egy ócska vaskanal és fogó volt mindemellett a kandalló körül, s egy lapos rézedény állt az alig sístergő tűz felett. Az asztalon sajt, kenyér, egy seres korsó, s egy ólom gyertyatartó hevert.

„Ugy gondolom ebédelt már kegyed? Nincs semmi meleg ételünk számára. Tetszik talán egy korty?”

„Hol van Sir Crawley Pitt” szóló Miss Sharp tekintéllyel.

„Hi hi hi! én vagyok Sir Crawley Pitt. Nem kell felednie, hogy egy itczével adósom, a miért ládáját behoztam, hi hi hi! kérjje csak meg Mrs. Tinkert, nem én vagyok-e Sir Crawley Pitt? Mrs. Tinker, Miss Sharp, a nevelőnő kisasszony, a kulcsárnő asszony. Ho, ho!”

Épen akkor lépett be a Mrs. Tinker néven szólított éltes nő, hozván egy pipát és egy csomó dohányt, mit Rebeka megérkezte előtt alig egy percczel vásárolt, s átadta mindkettőt Sir Pittnek, ki e közben a tűz mellé ült.

„Hol van a fillér?” kérdé „Én három fél pence-t adtam magának. Hol a pénz, mit kiadtak, öreg Tinkerné?”

„Itt van,” felelé Mrs. Tinker „csak baronetek szokták számon kérni a filléreket.”

„Egy fillér naponként, az esztendőn át hét shillingre megy” mondá a parlamenti tag. „Hét shilling évenként hét guinea kamatja. Vigyázzunk a fillérekre, s a guineák önként megjönnek.”

„Bizonyos lehet benne kegyed, fiatal hölgy, hogy Sir Crawley Pitt áll előtte” szóló Mrs. Tinker bosszusan, „mert ugyancsak nagy gondja van a fillérekre. Majd jobban meg fogja kegyed ismerni.”

„Azért nem kevésbbé fog engem szeretni Miss Sharp” mondá az öreg ur; „mielőtt bőkezű lennék, igazságosnak kell lennem.”

„Egész életében még csak egy fillért sem ajándékozott senkinek” dörmögé Mrs. Tinker.

„S nem is fogom tenni soha, elvem ellen van. Menjen Mrs. Tinker, s hozzon még egy széket a konyhából, ha ülni akar; s majd jó lesz valamit vacsorálni is.”

Ekkor a baronet egy villával benyult a tűzön álló rézedénybe, s kivett abból egy darab szalonnás hust, s egy hagymát, s két egyenlő részre osztván, Mrs. Tinkerrel enni kezdett. „Látja, Miss Sharp, midőn nem vagyok a városban, Tinkerné asszonynak fizetem az élelemre valót, de ha a városban vagyok, akkor ő a családdal szokott enni. Ha, ha! örülök rajta, hogy Miss Sharp nem éhes; hát maga Mrs. Tinker nem örül?”

Midőn a vacsorának vége volt, Sir Crawley Pitt meggyujtó pipáját, s az ólom gyertyatartóban levő vékony belet, - s egyik feneketlen zsebéből egy nagy csomó papirt vont elő, s elkezdé azt olvasni, és rendezni.

„Peres ügyekben maradtam itt, édesem, s így történik, hogy holnap ily csinos utitárshoz lesz szerencsém.”

„Örökön örökké peres ügyei vannak,” mondá Mrs. Tinker, a seres korsó után nyulva.

„Igyék és adja tovább” mondá a baronet. „Mrs. Tinker igazat szól, édesem; én több pert nyertem meg és vesztettem el, mint akárki Angliában. Nézze kegyed, itt is három per oklevelei vannak. Van-e szép írása? Majd hasznát veszem ügyességének, ha otthon leszünk. Az özvegy-asszony, ki eddig nálam lakott, meghalt, s szükségem van helyette másvalakire.”

„Épen oly rossz volt, mint ő maga,” mondá Mrs. Tinker. „Minden mesteremberrel összevesztett; és négy év alatt negyvennyolcz inast kergetett el.”

„Takarékos volt, igen takarékos,” mondá a baronet egyszerűen; „reám nézve megbecsülhetlen volt; egy kasznár helyét pótolta ki.” S az új vendég nem kis mulatságára, e bizalmas hangon folyt a beszélgetés még jó ideig. Akár minők voltak legyen Sir Crawley Pitt sajátságai, jók vagy rosszak, annyi igaz, hogy ő azokat legkevésbé sem igyekezett eltitkolni. Mindig önmagáról beszélt, néha a legdurvább tájkiejtéssel, néha pedig a világfi hangját véve fel. Miután végre jó éjszakát kívánt Miss Sharpnak, s szívére kötötte, hogy másnap reggeli öt órára pontosan elkészüljön.

„Ma éjszaka Mrs. Tinkernél fog kegyed hálni” mondá „az ágy elég tágas; kettő könnyen elférhet benne. Lady Crawley abban halt meg. Jó éjszakát!”

Miután Sir Pitt Miss Sharpnak jó éjszakát kívánt, eltávozott, s Mrs. Tinker is, követve az új vendég által, gyertyával kezében, felment a nagy puszta márvány lépcsőkön, s a komor tekintetű salon-ajtó mellett, melynek kilincse papirosba volt becsinálva, elhaladván, a tágos hálósobába érkezett, hol lady Crawley a másvilágra átszenderült. Az ágy és a szoba oly rémesen és komoran nézett ki, mint valami sir, s nem csak azt lehetett képzelni hogy lady Crawley itt halt meg, hanem hogy lelke még most is ott lakik: Rebeka azonban igen elevenen járkált fel s alá a szobában, s benézett a nagy ruhatartókba, valamint a bezárt fiokokat is próbálta felnyitni, s szemlét tartott a komor családi képek s a pipereszerek felett, míg Mrs. Tinker esti imáját végzé. „Én nem mernék ez ágyban nyugodt lélekismeret nélkül aludni, Miss!” mondá az öreg asszony.

„Van hely benne mindkettőnknek, s azonfelül egy fél tuczat lélek számára is,” felelt Rebeka. „Mondjon el nekem, édes Tinkerné asszony, mindent, mit lady Crawley, Sir Crawley Pitt, - szóval az egész családról tud.”

De az öreg Mrs. Tinker nem engedte magát e kérdések által kisajtoltatni, sőt figyelmeztette Rebekát, hogy az ágy oly hely, melyben aludni, nem pedig beszélgetni kell, s lefeküdt egyik felébe és nem sokára oly hangosan hortyogott, a mint csak az ártatlanság orrától telhetik ki. Rebeka sokáig volt ébren, gondolkozván a hónapi napról, azon új világról, hova belépendő, s azon előnyökről, melyek ott reá várnak! Az éji mécs lángja fel-felpislogott. A kandalló párkányzata sötét árnyat vetett egy elhasznált himző mintára, - mely bizonyosan a megboldogult lady Crawley keze munkája volt, valamint két kisebb családi képre, - melyek közül az egyik tanuló - a másik pedig katonai egyenruhába öltözött ifjút ábrázolt. Rebeka, midőn elaludt, ez utóbbit választá álmai tárgyául.

Négy órakor, midőn a nap oly rozsafényben jött fel, hogy még Great-Gaunt utca is vidoran nézett ki, - a hűséges Tinkerné asszony felkölté hálótársát, s figyelmeztette, hogy készüljön utra, felnyitotta a nagy házajtót, (melynek csikorgása és csattanása felébreszté az utcák szunyadó viszhangját) - elment az Oxford utcába s egy bérkocsit hozott. Nem szükség a kocsi számát megmondani, vagy pedig hosszason magyarázni, hogy a kocsis azon reményben állott ki olly korán, miszerint valamely fiatal kéjencz, ki a korcsmából haza botorkál, veendi igénybe, s majd egy részeg ember bőkezűségével jutalmazandja meg.

Épen olly felesleges beszélni arról, hogy a kocsis, ha valami nagy reményeket táplált, felette csalatkozott; s hogy az érdekes baronet, ki a City-be ment, egy fillérrel sem adott többet az árszabályon felül. Hiábavaló volt minden zaj és czivódás; hiában dobálta a kocsis Miss Sharp skatulyáit az utcára, s hiában esküdött, hogy panaszt fog ezért emelni.

„Jobb, ha ezt kend annyiba hagyja,” mondá egy udvari szolgál, „Hisz ő Sir Crawley Pitt.”

„Ugy van Józsi!” mondá a baronet öntettségével, „s szeretném látni azon embert, ki valamire megy velem.”

„Én is” mondá a szolga arczfintorítva, s a baronet podgyászát a gyorskocsi fedelére hordta át.

„Az ülést a bakon számomra kell megtartani,” kiáltott a parlamenti tag a kocsisnak, ki kalapjához nyult, s elfojtott dühvel felelé „Igen, Sir Pitt!” mert a bakülést egy cambridgei fiatal embernek ígérte volt, kitől legalább is egy tallér borraivalót várhatott. Mi Rebekát illeti, ő a kocsiban, mely úgy szólván, őt a nagy világba beviendő volt, egy hátulsó ülést foglalt el. Menjünk tehát Rebekával, minden további kitérések nélkül egyenesen Queen’s-Crawley-be, s lássuk, mint folynak ottan dolgai.

NYOLCZADIK FEJEZET. Négyszem közt és bizalmasan.

Miss Sharp Rebeka Miss Sedley Amáliának.

„Drága kedves Amáliám! Az öröm és fájdalom vegyületével nyulok tollhoz, hogy legkedvesebb barátnőmnek irjak! Oh! mily nagy változás ma és tegnap közt! Most minden barát nélkül egyedül vagyok, míg tegnap még otthon voltam, kedves körében egy testvérnek, kit örökön örökké fogok szeretni!

Nem mondom el, hogy búsan és könnyek közt töltöttem el azon átkos éjet, midőn töled elváltam. Te kedden öröm- s élvezetre ébredtél fel, s boldog voltál édes anyád s hódoló fiatal harcosod társaságában. Én egész éjszaka rólad gondolkoztam, mint tánczolsz a vigalomban, hol minden fiatal hölgy közt bizonyára te vagy a legszebb. Az ócska kocsiban Sir Crawley Pitt lakához szállított a lovász, hol miután a leggorombábban s legszemtelenebbül viselte magát irányomban (ah! ő bizvást illethette bántalommal a szegénységet, s a szerencsétlenséget!) átadott Sir Crawley Pitt gondoskodása alá. Az első éjet egy régi rozzant ágyban töltöttem el, még pedig egy fertelmes kiállhatlan vén kulcsárnő oldala mellett. Az egész éjszaka nem voltam képes behunyni szemeimet.

Sir Pitt koránt sem olyan, mint mi együgyü növendékek hajdan a baronetet magunknak képzeltük. Gondolj magadnak egy öreg, vastag, kis termetű, igen piszkos embert, régi kopott ruhában, ki egy rettenetes nagy pipából dohányzik, s émelygős vacsoráját maga készíti magának egy lapos rézedényben. Ő vidéki tájkiejtéssel beszélt, s folyvást szitkozódott a kulcsárnóra s a bérkocsisra, ki a vendéglőbe vitt, honnan a gyorskocsi indult.

Már hajnalban felébresztett a kulcsárnő, s midőn a vendéglőbe értem, eleinte a kocsi egy belső ülésén kaptam helyet. De midőn Leakington helységhez értünk, hol az eső nagyon kezdett ömleni, kényszerítve voltam - hiheted-ezt? - kívülre ülni, - mert Sir Pitt a gyorskocsivonal részvényesei egyike, s midőn egy új utas érkezett, ki benn a kocsiban akart helyet, nekem kellett kiülni az esőbe, - hol azomban egy fiatal ur a cambridgei egyetemből, szives volt egyik felső kabátját nekem kölcsönözni, s így védtem magam a vihar ellen.

E fiatal ur és a kocsifelügyelő, nagyon látszottak Pitt urat ismerni, s eleget nevettek rajta. Abban mindketten egyet értettek, hogy Pitt ur egy vén zsugori. Ő, mint mondták, soha senkinek egy fillért sem szokott adni (ily fősvénységet nagyon tudok gyűlölni); különben igen lassan haladtunk, mert, mint a fiatal ur értésemre adá, Sir Pitt a bakon ül, s ez állomáson ő ad lovakat.

Mindemellett egy családi czimerekkal borított kocsi, négy derék lóval, várt reánk Mudbury-ban, négy mérföldnyire Queen’s-Crawleytól, s így egész pompával hajtattunk

be a baronet parkjába. Egy mérföldnyi hosszúságu gyönyörű sétány vezetett a kastélyhoz; s egy nő temételen bókok közt nyitotta meg a különféle cifrázatu nagy vas-kaput, mely a gyűlölt nevelőintézet kapujához annyira hasonlít.

„Ez aztán a sétány” mondá Sir Pitt, „egy mérföldnyi hosszúságu. Fája legalább is hatezer font értékű. Ugy-e ez valami?”

A mint haladtunk, egy pompás torony tűnt elő, magasabb a sétány régi fainál, mellyek körül van véve. E fák s néhány melléképület között, egy régi vörös magas kéményű ház állott, mely repkénnyel volt benőve. Ablakai tündöklöttek a napfényben.

„Ez talán a templom, Sir?” kérdém.

„Igen, a manóba,” mondá Sir Pitt, (csak hogy egy sokkal istentelenebb kifejezést használt) - „hogyan van Bute, Hodson?” kérdé egy felvigyázójától, ki vele együtt szinte a kocsiban ült. „Bute a testvérem, a lelkész,” folytatá hozzám fordulva.

„Tartok tőle hogy jobban van, Sir Pitt” szólott Hodson. „Tegnapelőtt láttam kis lován, a mint vetéseinket vizsgálta.”

„Tizedjén járt az esze, hogy vinné el a manó” (csak hogy itt újra az előbbi istentelen kifejezést használta), „Hát soha sem fogja már a vizes pálinka megölni? Oly tartós életű mint, hogy az ördögbe is hívják - Mathusalem.”

Néhány perccel utóbb Hodson, a mint két kis gyermeket a berekben száraz galyt szedni látott, Sir Pitt parancsára kiugrott a kocsiból, s ostorral rontott rájuk. „Üssed Hodson!” ordított a baronet; „verd ki belőlök a lelket, s hozd fel a csavargókat a házhoz. Becsukatom őket, oly igazán, a hogy Pitt a nevem.” S nemsokára hallani lehetett Hodson ur ostorát, a kis nyomorultak hátára suhintani, s Sir Pitt látván, hogy a gonosztevők őrizet alatt vannak, a kastélyba behajtatott.

Az egész cselédség készen állt elfogadásunkra, a mint-

Itt édesem, félbe kellett szakasztanom a múlt éjjel az irást, mert ajtómon egy rémes dőbörgés megzavart; s képzeld hogy ki lehetett? Maga Sir Crawley Pitt, pongyolában és hálósipkában. Minő alak! Midőn egy ily látogatótól visszarezzentem, hozzám lépett, s elvette gyertyámat. „Nem kell tizenegy óra után gyertyát égetni Miss Becky” mondá. „Feküdjék le kegyed sötétben, s ha nem akarja hogy minden este megvizsgáljam a gyertyát, legyen az ágyban tizenegykor.” Képzelheted, hogy nem fogok többé okot adni hasonló látogatásokra. Két irtoztató nagy vérebet bocsátottak szabadon az éjszakára, melyek folyvást ordítottak, és ugatták a holdat. „E kutyát fogdmegnek nevezem” mondá Sir Pitt; „e kutya már széttépett egy embert, s lehuzza a bikát is; anyját hajdon Florának hívtam, most azonban csaholó a neve, mert igen vén, s nem tud harapni. Hahaha!”

A Queen's-Crawley-i kastély előtt, melly egy ronda régi divatu vörös terméskőből épült, magas kéményű ház, egy erkély van, melynek két oldalán a családi czimer galambja és kigyója látható. Ez erkélyre nyílik a főajtó. A nagy terem, édesem, bizonyára van oly nagy és rémletes, mint Udolpho kedves vára. A kandalló oly roppant terjedelmű, hogy Miss Pinkerton iskolájának legalább fele elférne benne. S a rostély annyira széles, hogy rajta, nagyítás nélkül szólva, meglehet sütni egy ökröt. A falakon szerteszét, nem tudom hány nemzedék családképei függenek, részint óriási parókákban, kifelé fordított lábakkal. Többen egyenes vállfüzöt és szoknyát viselnek, s oly feszesen néznek ki, mint valami torony, mig mások hosszú hajfürtökkel, s csak képzeld! minden vállfüző nélkül vannak. A terem egyik végében kezdődik a nagy lépcső, fekete cserfából, s oly ijesztő, a milyen csak lehet; két felől nagy, magas ajtók emelkednek, s szarvas-szarv terjeszkedik

mindenik felett. Innen a tekéző terembe, a könyvtárba, a sárga salonba, s a reggeli szobákba van a bejárás. Ugy hiszem legalább is husz hálószoba van az első emeletben. Egyikben látni még az ágyat, mellyben Erzsébet királyné hált. Ma reggel növendékeimmel mind e szobákat bejártam. Miután az ablaktáblák mindig be vannak téve, képzelheted, mily komor-sötéten néz ki mindnyája; s midőn valamelyikbe világosságot bocsátottunk, mindig azt hittem, hogy lelkeket fogok benne látni. Tanuló-szobánk a második emeletben van; egyik felől saját hálószobám, másik felől pedig növendékeimé. Ezután Pitt ur szobái következnek; - Pitt urat rendszeren Crawley urnak hívják - ő legidősebb fiu; - szinte itt van Crawley Rawdon ur lakása is, ki katonatiszt, s v a l a k i h e z hasonlít; ő ezredénél van jelenleg. Szobák szükében nem vagyunk, annyi bizonyos. Az egész városrész, mellyben laktok, elférne itten, s még azonfölül is maradna üres hely.

Félóra mulva hogy megérkeztünk, ebédre csengettek; s én lejöttem két növendékemmel (igen jelentéktelen sovány alakok, egyik tiz, másik nyolcz éves). Azon kedves mousselin ruhában mentem le, melyet tőled bírok, s melyért a csunya szobaleány oly goromba volt irántam. Különben ugy néznek, mint a családhoz tartozót, kivéve midőn nagy társaság van a háznál; ekkor én és növendékeim fenn eszünk.

Tehát ebédre csengettek, s mindnyájan összegyültünk a kis salonban, hol my lady Crawley a királynő. Ő a második lady Crawley, s a fiatal kisasszonyok anyja. Származására nézve egy vaskereskedő leánya, s e házasság által „szerencsét tett.” Ugy néz ki, mintha egykor szép lett volna, s könnyes szemei mindig elvesztett szépségét látszanak siratni. Arcza halvány, termete szikár, magas vállu; látszik rajta, hogy mindig akarna beszélni, de nem tudja, mit mondjon. Mostoha fia Crawley ur szinte a teremben volt, még pedig egész piperében, s oly ünnepeyesen nézett ki, mint egy temetés-rendező. Ő szinte halvány és szikár, a mellett csunya és szótalan. Lába vékony, melle nincs, szakállá széna-, haja pedig szalmaszin. Egészen hasonlít édes anyjához, kinek képe a kandalló fölött áll.

„Ez az uj nevelőnő, Crawley ur,” szolt lady Crawley, előlépve, és kezemet megfogva; „Miss Sharp.”

„Oh!” felelt Crawley ur, felütvén fejét, s azután ujra elmerült azon vastag röpirat olvasásába, mely elfoglalta.

„Reménylem, gyöngéden fog bánni leánykáimmal” mondá lady Crawley, kinek vörös szemei folyvást könnyekkel vannak telve.

„Oh igen, természetesen,” szolt a nagyobbik leány. Egy pillanatra láttam, hogy ez asszonytól nem szükség félni.

„My lady, fel van tálalva,” szolt a pinczér, ki fekete ruhában volt, s nagy mellfodrokkal, mellyek ugy néztek ki, mintha Erzsébet királynő ruhájához tartoznának, a mint a terem egy képén festve van. My lady a fiatal Crawley ur karján ment az ebédlőbe, s én követtem, két kis növendékemet vezetve.

Sir Pitt már az ebédlőben vala, egy ezüst kannával. Épen a pinczéből jött fel, s szinte ünnepeyes öltözetben volt, azaz kurta vastag lábait fekete gypju lábtyükbe dugta. A pohárszék különbféle ódon ezüst és arany asztali készüllettel volt megrakva. Az asztalon szinte ezüst volt minden; két vöröshaju inas, kanári-sárga ruhában szolgált fel.

A fiatal Crawley ur egy hosszu imádságot mondott el, s midőn elvégzé, s Sir Pitt reá mondá az amen-t, levették a tálak nagy ezüst fedeleit.

„Mit eszünk Betsy?” kérdé a baronet.

„Ürühús-főzeléket, ugy gondolom” felelt lady Crawley.

„Mouton aux navets” mondá a pinczér komolyan (tessék úgy kiejteni: mouton-gonavvy); a leves potage de mouton à l’Écossaise. A mellékételek pommes de terre au naturel és chonfleur à l’eau.”

„Az ürühús”, mondá a baronet „igen jó étel. Miféle juh volt ez, Horrocks, s mikor vágták le.”

„Egy fekete skót juh, Sir Pitt; csötörtökön vágtuk le.”

„Tetszik egy kis potage. Miss - ah - Miss Blunt,” szólta a fiatal Crawley ur.”

„Igen jó skót ürühúsleves, édesem; - noha francia nevet adnak neki.”

„Ugy hiszem jó társaságban így szokás, Sir?” szólta a fiatal Crawley ur büszkén. „Az ételt úgy hívják, mint én hívtam.”

Mig ettünk, Sir Pitt alkalmat keresett megkérdeni, hova lett az ürü eleje?

„Azt hiszem, a cselédszobában ették meg” szólta my lady alázatosan.

„Ugy van, my lady,” mondá Horrocks, „más ételt úgy is igen keveset kapunk.”

Sir Pitt rekedt nevetésre fakadt, s folytatá a beszélgetést Horrocks urral: „a fekete malacz, a kent-i koczától, eddig nagyon kövér lehet.”

„Még nincs a megpukkadásig, Sir Pitt” szólta a pinczér a lehető komoly arccal, mire Sir Pitt, s vele együtt most a leánykák is, elkezdtek hangosan nevetni.

„Miss Crawley, miss Crawley Róza,” szólta a fiatal Crawley ur, „ugy tartom, a nevetés nincs illő helyén.”

„Nem tesz semmit, my lord” mondá a baronet.

„Szombaton megöljük a malacot. Szombaton reggel meg kell ölni, Horrocks. Miss Sharp igen szereti a disznóhúst, ugy-e Miss Sharp?” S ez volt az egész beszélgetés ebéd alatt, a mennyire emlékszem. Midőn vége volt, Sir Pitt elébe egy kannát tettek meleg vízzel, valamint egy szalma-tekerces üveget, mellyben, ugy hiszem, rum volt. A pinczér, nekem és növendékeimnek egy-egy pohárka bort töltött; a my lady azonban nagyobb pohárral kapott. Dolgozó szekrényéből, egy rettenetes hosszú bevégezhetetlen látszó kötést vett elő, a mint az asztaltól fölkelünk s a kisasszonyok, igen piszkos kártyával játszani kezdtek. A teremben csupán egy szál gyertya égett, noha igen pompás ószerű ezüst gyertyatartóban, s miután my lady néhány kérdést intézett hozzám, választhattam, egy kötet predikációval akarom-e magamat mulatni, vagy pedig azon gabnavámról szóló röpirattal, melyből ebéd előtt az ifju Crawley ur olvasott. Így ültünk legalább is egy órát, midőn lépteket hallottunk.

„Tegyétek le a kártyát, leányok” kiáltott my lady félénken; „tegye le Crawley ur könyvét, Miss Sharp” s alighogy e parancsnak engedelmeskedtünk, Crawley ur azonnal belépett.

„Kisasszonykáim,” szólta „folytatjuk a tegnapi beszélgetést. Olvasson mind a két leány egy-egy lapot, hogy Miss... Miss Short hallhassa, mint olvastok.” S a szegény leánykák elkezdtek egy hosszú predikációt olvasni, mely Liverpoolban az indian-téritők érdekében tartatott. Ugy-e kellemes estve volt?

Esteli tíz órakor Sir Pitt s az egész házi személyzet imára hivatott össze a szolgák által. Sir Pitt jelent meg legelőször, nagyon kipirulva, s kissé ingadozó léptekkel; utána jött a

pinczér, a kanári madarak, Crawley ur szolgája, más három istálló-szagu férfi, s négy nő, kik közül egyik szerfölött ki volt czifrázva, s megvetőleg pillantott reám, a mint térdére zuhant.

Miután Crawley ur beszédét s magyarázatát elvégzé, megkaptuk gyertyáinkat, s feküdni mentünk, s ekkor történt, hogy a levélírásban megzavartak, mint azt már az én drága kedves Amáliámnak megírtam.

Jó éjszakát! ezernyi ezer csókot!

Szombat. Ma reggel öt órakor hallottam a fekete malacz siralmas vonítását. Róza és Violetta, megmutatták azt nekem tegnap, s elvezettek az istállókba, a kutyaolhoz, s a kertészhez, ki gyümölcsöt szedett hogy a piarczra küldje, s kitől a leánykák egy üvegházi szőlő-fürtöt koldulva esdeklettek; de ő azt mondta, hogy Sir Pitt megszámlált minden szemet, s őt rögtön elüzné, ha csak egyet elajándékozna belőle. A kedves gyermekek erre egy kis csikót kezdtek kergetni, s kérdek tőlem, nem akarok-e lovagolni? s lovagolni kezdtek ők magok, midőn a lovász iszonyuan káromkodva megjelent, s őket elkergette.

Lady Crawley szüntelen kötéssel foglalkozik, Sir Pitt rendszeren részeg esténként, s úgyhiszem, a pinczérral szokott dőzsölni. A fiatal Crawley ur estve mindig prédikációkat olvas; reggel bezárkozik tanuló szobájában, vagy a vidékre rándul ki, hol szerdán és pénteken mindig predikálni szokott bérlőinek.

Százezer hálás üdvözetet kedves atyádnak és kedves anyádnak. Hát kedves bátyád helyre jött-e már a puncsmáorból? Ah! édesem, mint kellene minden embernek az átkozott puncstól őrizkedni!

Örökre tied
Rebeka.”

Mindent megfontolva, úgy hiszem kevés különbséget tesz a mi kedves Sedley Amáliánkra nézve, hogy ő és Rebeka elváltak egymástól. Rebeka bizonyára egy igen fránya teremtés, s a leírás, melyet a szegény ladyról, ki elvesztett szépségét siratja - s a „szénaszin szakállu és szalmaszin haju” urról adott, valóban éleselméjű, s nem kis világismeretre mutat. Hogy Rebeka, midőn letérdelt imádkozni, más épületesebb dologra is gondolhatott volna, mint az általa leirt nő piperéjére - ez úgy hiszem mindkettőnknek jutott már eszébe. De gondolja meg a nyájas olvasó, hogy e történet czimje „hiuság vására,” s hogy a hiuság vására egy valóban hiu, istentelen, bolond hely, telve mindennemű álsággal s igénnyel. S midőn erről beszélünk, fő kötelesség az igazat elmondani, s így nem lehet elkerülni, hogy a történet folytán igen sok kellemetlen dolog ne legyen szóba hozva.

Egy társamat - kinek mestersége szinte az elbeszélés - hallgattam egykor Nápolyban, midőn egy csapat semmirekellő henye derék ficzkónak a tengerparton szónokolt. Ő olly dühös szenvedéllyel kelt ki mindazon gonosztevők ellen, kiknek istentelenségeit részint leirta, részint maga költötte, hogy a hallgatóság egészen megadta magát, s a költővel együtt iszonyu szidalmakban tört ki az elbeszélés képzelt szörnyetegei ellen, annyira hogy a rokonszenv legteljesebb rohamában járt körül a kalap, hullottak bele a fillérek.

A kisebb párisi színházaknál ellenben, nem csak a hallgatók kiáltják: „Ah gredin! ah monstre!” s átkozzák még a páholyokból is a szinpad zsarnokait, de magok a színészek is határozottan vonakodnak oly szerepeket játszani, melyeknek egyéniségéhez a közönségnek nincs rokonszenve, minők például: az átkozott angol, a vad kozák s bár kisebb fizetés mellett, de szivesebben játszanak oly szerepet, melyben, jellemökhöz hiven, mint jó francziák jelen-

hetnek meg. E két történetet azért állítottam szemben egymással, hogy az olvasó lássa, miszerint e bábmutatvány igazgatója, nem épen önzésből kívánja gonosz jellemeit felmutatni, hanem azért, mivel őszinte gyűlöléssel van irántok, mit nem nyomhat el, s melynek ahhoz illő horkolás és roszaló neheztelés által kell szelet csinálni.

Annakokáért előre mondom bizalmas barátimnak, hogy szándékom egy oly történetet beszélni el, melyben a legundokabb gonoszságok, s a legbonyodalmasabb - de, mint hiszem, igen érdekes, bűntények fordulnak elő. Az én gazembereim nem halvérü gazemberek, annyi bizonyos. Nem kiméleljük a gyöngéd finom beszédet, ott hol az helyén lesz. Egyáltalában nem! De a csendes zajtalan helyeken nyugodtan kell maradnunk. Egy fergeteg egy pohár vízben képtelen dolog. Azt majd a hatalmas óceán s a magányos éj számára tartjuk fen. A következő szakasz igen szelid lesz, míg a többi - de nem akarunk egynek sem elébe vágni.

Midőn azonban alakjaimat előállítom, kérem, mint ember és felebarát, hogy azokat ne csupán bemutathassam, hanem hogy szabadságom legyen néha, a színpadról leszállva, azokról beszélni is, - s ha jók és nyájasak, hogy szeressem őket, s kezeiket megszorítsam; - ha együgyűek, hogy az olvasóval egész bizalommal nevetsek rajtuk, ha pedig roszak és szivtelenek, hogy minden szigort, mi az illedelemmel megfér, használhassak irányokban.

Mert másként azt gondolhatnák, hogy én teszem guny tárgyává azon egélyes szertartásokat, melyeket Miss Sharp annyira neveltségeseznek talál; s én vagyok az, ki a tántorgó Silenust, az öreg baronetet oly nedélyesen kikaczagja, - holott a nevetés egy oly személytől származik, ki semmi iránt sincs tekintettel, kivéven a szerencsét és sikert. Vannak ily emberek, kik hit, remény és szeretet nélkül élnek és boldogulnak a világon: támadjuk meg ezeket, édes barátim, kézzel-lábbal. Vannak ezenkívül, kik szinte szerencsehajhászok, de inkább csak bolondos nyeglék: s a nevetés kétségen kívül arra való, hogy fegyverével ezeket megtámadjuk és pellen-gérre állítsuk.

KILENCZEDIK FEJEZET. **Családi arczképek.**

Sir Crawley Pitt philosophus volt, s hajlammal viseltetett az iránt, mit egyszerű életnek neveznek. Sir Pitt fia volt Sir Crawley Walpolenak, az első baronetnek, ki viszont fia volt az Anna királyné korabeli nagy hadvezér után nevezett Sir John Churchill Crawleynak. Továbbá a Queen's-Crawleyban függő nemzetségfa említést tesz egy Charles Stuart, később Barebones Crawleyról, ki az 1-ső Jakab korabeli Crawleynak volt fia; végre említi az Erzsébet királyné korabeli Crawleyt, ki a kép előtérét foglalja el s villaalaku szakállal és pánczélosan van levéve. Mellénye zsebéből szokás szerint egy fa nő ki, melynek fő ágain a fenn említett hires nevek olvashatók. Szorosan Sir Crawley Pitt neve mellett - (kivel itten dolgunk van), áll testvérenek. a tiszteletes Crawley Bute, Crawley-cum-Snailby-i rector (lelkész) neve, a Crawley család több más fi- és nőtagjaival együtt. Sir Pitt első házassága, a nemes Binkie lord leányával, szülői befolyása alatt jött létre; s miután ő lady Crawley-nek, míg élt, akár-hányszor megmondta, hogy a lady egy oly átkozott perpatvarkodó nagy ágyból született harpya, miszerint inkább felakasztja magát, mintsem a lady halála után még egyszer azon osztályból nőüljen: ígéretét megtartotta, s második nejéül Miss Grafton, Rózát, Grafton, mudburyi vaskereskedő leányát választotta. Mily boldog volt Róza, hogy my lady Crawley lehetett!

Beszéljünk Lady Crawley boldogsága részleteiről. A Lady legelőször is tuladott egy Butt Péter nevű fiatal emberen, ki vele viszonyban volt, s ki e szerelmi csalódás következtében csem-

pészetre, vadlopásra, s több efféle gonosz dologra adta magát. Azután összeveszett minden fiatalsági barátjának és ismerőseivel, kiket my lady Crawley, Queen's Crawley-ben, természetesen el nem fogadhatott, - s új rangjában és új lakásán nem talált senkit, ki üdvözlettel fogadta volna. De kitől is várhatta ezt? Sir Huddleston Fuddlestonnak három leánya volt, kik mindnyájan vágytak lady Crawleyvé lenni. Sir Wapshot Giles családja sértve érezte magát, hogy valamely leánynak a családból nem volt előnye a házasságnál, s a vidék többi baronetjei rossz néven vették, hogy egy társuk rangján alóli házasságot kötött. A polgárokat számba sem vesszük, sőt hagyjuk őket névtelenül dörmögni.

Sir Pitt, mint mondani szokta, egy mákszemnyit sem törődött egyikkel is. Neki meg volt az ő szép Rózája, s mi kell annál több, mint hogy az ember azt tehesse, mihez kedve van? Annak-okaért leitta magát rendesen minden estve, néha jól el-elverte a szép Rózát, s midőn Londonba ment, mint parlamenti tag, otthon hagyta egyesegyedül, minden barát, minden ismerős nélkül. Sőt még Crawley Bute urnak, a helybeli papnak felesége is vonakodott őt meglátogatni, mondván, hogy egy kalmárleány elsőségét soha sem fogja elismerni.

Minthogy azon adományok, melyeket lady Crawley a természettől nyert, csupán piros arc- és fehér finom bőrben állottak, s neki magának sem erős jelleme, sem tehetségei, sem foglalkozásai és élményei nem voltak, s azon lelki erő, s a véralkat azon szilajsága is hiányzott nála, melyek gyakran épen a bohó könnyelmű nőknek jutnak osztályrészül, - ennél fogva nem volt képes férje hajlamát valami nagy mértékben megnyerni. Miután egypár gyereket szült, arczairól eltűntek a rózsák, s alakja eleven friseségét elvesztette, s így férje házában inkább gép volt, még pedig oly haszontalan, mint a megboldogult lady Crawley vagy zongorája. - Minthogy arczsine világos volt, a legtöbb szókéhez hasonlóan, világos színű ruhákat viselt, s legörömebb jelent meg egy piszkos tengerzöld vagy pedig egy lompos égszínkék öltözetben. Éjjel-nappal kötésével foglalkozott. Néhány év elfolyása alatt, a háznál minden ágy számára kötött egy paplant. Volt egy virágos kertje, mit szeretett némileg, ezenkívül nem volt semmi iránt sem előszeretete, sem ellenszenve. Ha férje goromba volt iránta, közönyösen vette, ha megverte, kiáltott. Annyi jelleme sem volt, hogy az itálra adta volna magát, s begöngyölitett fürteivel s félrenyomott sarku cipőjében egész nap fel s alá sohajtozott. Oh! hiúság vására! hiúság vására! nálad nélkül e hölgy vidám, kedvteljes leány lehetett volna, s Butt Péter és Róza, boldog férj és boldog nő lenne valamely csinos jószágocskán, körülvéve egy gondtalan egészséges családtól, s az élet örömei, gondjai, reményei és küzdelmei illendő részével. De a czim s a négylovas fogat, noha mindkettő hiábavalóság, még is becsesebb a hiúság vásárában a boldogságnál, s ha nyolczadik Henrik vagy a kékszakállu vitéz még életben volna, s egy tizedik nőt akarna venni, mit gondoltok, valljon nem kapná-e meg a legszebb leányt, kit e saison folytán a világba bevezettek?

Anyjok unalmas egyhangu nehézkesége, mint képzelni lehet, nem igen költött valami nagy vonzalmat a kis leányokban, kik igen boldogul érezték magokat a konyhában és az istállóban; s miután a kertésznek, szerencsére jó felesége s néhány jó gyermeke volt, így vettek részt a kisasszonyok egészséges társaságban, s tanultak valamit a kertész házában, s ez volt az egyetlen nevelés, melyben részesültek azon időig, mikor Miss Sharp hozzájuk jött.

Hogy Miss Sharp szerződtetett, azt egyedül a fiatal Crawley Pitt ur reábeszélésének lehet köszönni, ki lady Crawley egyetlen barátja és védője volt, s kihez a ladynek, gyermekeit kivéve, egyedül volt némi vonzalma. Pitt ur a nemes Binkie lordokra ütött, kiktől származott, s igen nyájas és illedelmes uri ember volt. Oly szigoruan tartotta meg a társasági illem szabályait, hogy inkább éhen halt volna, mintsem fehér nyakkendő nélkül üljön az asztalhoz. Midőn a férfikorba lépett, első teendője volt a fegyelmet helyreállítani a kastélyban, még pedig atyja daczára, ki előtt tekintélye volt. Egykor, midőn épen az egyetemből jött haza,

Horrocks a pinczér egy levelet hozott neki, a nélkül hogy előbb táczára tette volna: de a fiatal Pitt ur oly éles pillanatot vetett a szolgára, s oly gorombán leszidta, hogy attól a percztől fogva ez mindig remegett előtte. Az egész házi személyzet meghajlott előtte; lady Crawley fürtkötegei rendesen hamarabb eltűntek, midőn Pitt ur otthon volt, s az öreg baronet soha sem merte magát fia jelenlétében leinni; igen tartozkodva s igen illedelmes hangon beszélt a cselédekkel, s ezeknek feltűnt, hogy Sir Pitt soha sem gorombáskodott nejevel, midőn fia a szobában volt.

Ő tanította meg a pinczért mondani: „My lady, fel van tálalva” s maga azon volt, hogy a ladyt mindig asztalhoz vezesse. Igaz hogy ritkán beszélt vele, de mindig a legnagyobb tisztelettel; soha sem engedte kimenni a szobából, míg a legilledelmesebben fel nem kelt ajtót nyitni számára, s mindig finomul meghajtotta magát előtte.

Az etoni iskolában Miss Crawley volt rendesen a neve, s ott, - sajnálom hogy ki kell mondanom, - öcse Rawdon, mindig jól elszokta verni néha-néha. De mindamellett hogy tehetségei nem voltak valami fényesek, tehetség hiányát dicséretes szorgalommal pótolta, s azon nyolcz év alatt, mit az iskolában töltött, szerencsésen elkerült minden büntetést, melyet mint közönségesen hiszik, csupán egy cherub kerülhet el.

Egyetemi pályája is e szerint nagyon kitűnő volt. Itt készítette magát elő a nyilvános életre, hova nagyatyja lord Binkie által kellett volna bevezettetnie, s nagy szorgalommal tanulmányozta a régi és az újabb szónokokat; s a vitázó társulatokban igen gyakran beszélt. Mindamellett hogy elég folyékonyan szónokolt, és soha egy véleményt sem mondott ki, mi el ne lett volna csépelve, s mit latin idézetekkel nem lehetett támogatni, még sem sikerültek céljai, daczára egy oly közepszerűségnek, mely mindenki számára biztosítja a sikert.

Még a költészeti jutalmat sem nyerte meg, holott minden barátai azt mondták, hogy ebben bizonyos lehet.

Midőn elhagyta az egyetemet, lord Binkie magán titkára lett, azután követségi segédnek mozdítottatott elő Pumpnickelben, mely hivatalt igen tisztességesen betöltött, s az akkori külügyministernek hivatalos tudósításokat is hordott strassburgi libamáj-pástétomból. Miután tiz évig volt követségi segéd, s úgy találta hogy az előléptetés nagyon lassu, lemondott a diplomatiái szolgálatról, még pedig némi ellenszenvvel, s falusi nemes ember lett belőle.

A mit Miss Sharp hősünk falusi foglalkozásairól irt, az „A Finchey-commoni almás asszony.”

Visszatérvén Angliába, egy röpiratot irt a szalad ügyéről, s nagy részt vett a négerfelszabadítás ügyében. Hir szerint lady Sheepshanks Jankának udvarolt, lord Southdown harmadik leányának, kinek testvére lady Emilia irta ama szép munkákat: „A tengerész valódi iránytűje,” és egyáltalában nem volt torzkép. Az egész cselédséget reá szoktatta a fennebb előadott vallási gyakorlatokra, s még atyját is reá vette, hogy (mi annál derekabb volt) azokban részt vegyen. A nemzet s az egész keresztény világ érdekében komolyan szorgalmazta, hogy atyja mondjon le érette a parlamenti tagságról, de az öreg baronet ezt egyáltalában nem akarta tenni. Természetes hogy mindketten okosabbak voltak, mintsem azon tizenöt száz fontról le akartak volna mondani, mi a második hellyel együtt járt, miután sok adósság feküdt a jószágon, s e rendkívüli jövedelem nagy hasznára volt a Queen's-Crawley-i uradalomnak. Mert Sir Walpole az első baronet, a maga idejében igen híres nagyban költő vig czimbora volt. Ha csupa takarékoság képes lenne valakit gazdaggá tenni, akkor Sir Pitt igen gazdag lehetett volna. Lett volna ő valamely mezővárosban ügyvivő, kinek más tőkepenze nincs mint egyedül feje, hihető hogy annak jó hasznát vette, s nem csak tekintélyes befolyást, sőt nagy vagyont is szerzett volna magának. De szerencsétlenségére, uri neve s igen nagy, habár adóssággal terhelt jószága volt, s e két dolog több kárt mint hasznot szerzett neki. Nagyon szerette a perlekedést, s e szenvedélye több ezernyi költséget okozott neki évenként, s miután mint szokta mondani,

több esze volt, mintsem egyetlen ügynök által engedje magát lopatni, ügyeit legalább tizenkettő által kezeltette rozsul, s egyaránt bizalmatlan volt valamennyi iránt. Oly szigorú földbirtokos volt, hogy nehezen kapott más bérlőket, mint kik csőd alá jutottak; s oly fősvény gazda, hogy még a földtől is sajnálta a magot, miért a bosszuló természet mindig szűk aratást engedett neki ott, hol a bőkezű gazdákra pazarul szórta kincseit. Próbálta az üzlet minden nemeit. Bányákat műveltetett, csatorna-részvényeket vásárolt, lovakot adott a postakocsik szállítására, kormány-kötelezvényeket vett által, s grófságában a legdolgossabb ember, s ezenfelül békebíró volt. Miután granitbányájánál nem tartott rendes ügyvivőt, azt nyerte vele, hogy négy felvigyázója szökött meg, s szép öszveg pénzét vitték el magokkal Amerikába. Minthogy hiányzott az eszélyes elővigyázat, bányái rendszeren vízzel töltek meg, s a kormánytól felvállalt marhahus-szállítással fel kellett hagynia, miután a hús elromlott, s mi postalovait illeti, nagyon is tudva volt, hogy a baronet több lovat vesztett el, mint akárki, mert fukar volt a takarmányban, s mindig a legolcsóbb lovakat vásárolta. Magaalkalmazásában barátságos volt, s távol minden kevélységtől; sőt egy bérlő vagy egy lókereskedő társaságát többre becsülte, mint a fiához hasonló uri emberekét. Örömet ivott, káromkodott és tréfált bérlői leányaival. A mennyire tudva volt, soha egy fillért sem ajándékozott el, sem pedig valami jót nem tett, azonban tetszetős kedélyű, ravasz s nevető vidámságra hajlandó volt. Oly ember, ki ma örömet ivott és tréfált bérlőjével, míg holnap kibecsültette, nevetett a vadlopó csinjai fölött, azonban épen oly jó kedvvel szállította el azt a tengerentuli gyarmatokba. A szép nem iránti modorát jellemezte már Miss Sharp. Szóval: Anglia valamennyi pairjei, baronetjei és polgárai közt nem volt ravaszabb, önzőbb, fősvényebb, botorabb és becsületnélkülibb jellemű ember. Sir Crawley Pitt vérvörös keze mindenki zsebében kotorászott, egyedül a magáéban nem; - s mint az angol arisztokratia bámulói, fájjaljuk hogy kénytelenek vagyunk annak egy tagjában annyi rossz tulajdonság létezését ismerni el.

Hogy a fiatal Crawley ur annyira uralkodott atyja fölött, ennek oka pénzviszonyokban rejlett. A baronet fiának az anyai hozományból egy öszveg pénzzel tartozott, melynek megfizetése nem volt ingyére; miután különben is minden névvel nevezendő fizetés iránt ellenszenvvel viseltetett, s csupán törvényes uton lehetett kényszeríteni, hogy adósságait megfizesse. Miss Sharp kiszámolta (mert, mint később látni fogjuk, a család titkait nagy részint ismerte), hogy a nemes baronet csupán adóssági perköltségekre évenként több száz fontot fizetett. Szilaj öröme telt abban, hogy a szegény ördögöket várakoztassa, az ügyet egyik törvényszéktől a másikhoz felebbezze s hitelezői kielégítését egyik időhatárról a másikra halassza. Azt szokta mondani, mi haszna ül az ember a parlamentben, ha adósságait kell fizetni. Hiuság vására... meg hiuság vására! itt van egy ember, ki nem tudja a helyesírást, ki soha sem szokott olvasni, kiben a pórnép szokásai és ravaszságai voltak meg, kinek egyedüli élménye a pörlekedés, kinek izlése eltompult, s ki csupán azt tudja élvezni, mi ronda és köznap: s mégis rangja és hatalma van, az ország főméltóságosai közé tartozott, és annak oszlopa volt. Nagy tekintélyű kormány férfiak jártak kedvében, s a hiuság vásárában kitünőbb helyet foglalt el, mint a legfényesebb lángész, s a legszeplőtlenebb erény.

Volt Sir Pittnek egy mostoha leánytestvére, ki anyja után igen nagy vagyont örökölt, még pedig készpénzben, mit noha a baronet tőle mindenképen kölcsön akart venni földekre, Miss Crawley mindazonáltal nem fogadta el az ajánlatot, hanem biztosabbnak tartotta az állampapírokat. Azonban nyilvánította, hogy szándéka vagyonát halála után Sir Pitt második fiának, s a család lelkész-rokonainak hagyományozni, s ezenkívül Crawley Rawdon adósságait, míg ez az egyetemben s később a katonaságnál volt, néhányszor ki is fizette. Miss Crawley ennél fogva, valahányszor Queen's-Crawley helységébe jött, ott mindannyiszor igen nagy tisztelet tárgya volt, mert olly biztosítéka volt bankárjánál, mi őt akárhol is szeretetreméltóvá tette.

Mily tekintélyt ad a koros hölgyeknek egy ily bankárnáli biztosíték! Mily gyöngéden nézzük el minden hibáit, ha történetből rokonságunkhoz tartozik; mily kedélyes, jószívü öregnek ismerjük! Mily mosolyogva, mily finomul vezeti a fiatal osztályos a czimeres kocsihoz, melynek bakján elhizott, szuszogó kocsis ül! S midőn látogatásával megtisztel, mint tudunk mindig alkalmat találni, hogy a világbani állását barátainkkal tudassuk! Néha felemlitjük (még pedig tökéletes igazsággal) hogy szeretnők ez s ez Miss utalványát ötezer fontra. Ő meg sem érzené ez öszveget, mondja reá olyankor a háziasszony. Ő nagynéném, mondja a férj közönyösen, ha egyik vagy másik barátja kérdi, hogy a szóban levő Miss rokon-e? A háziasszony folyvást elhalmozza szeretetének apró jeleivel; s a kis leánykák mindig kosarat, vánkost s lábszőnyeget kötnek számára. Mily pompás tűz lobog szobájában, midőn látogatni jön, noha a háziasszony vállfűzőjét hidegben veszi magára! A ház, míg ő vendég benne, oly ünnepélyes, csinos, vidám és kényelmes, minő azelőtt sohasem szokott lenni. S magad is édes házi gazda! elfelejtetted a délutáni álmod, s úgy találod, hogy (noha mindig vesztességben vagy) egyszerre szenvedélyes whist-játszóvá alakultál át. Mily jó dolgok vannak napról napra asztalodon: vadhus, madeirai, malvasiai bor, s temérdek jóféle londoni hal. Még magok a cselédek is a konyhában részesülnek a közjólétben, s míg a Miss kocsis a cselédszobában van, nem tudni hogyan történt, de a ser bővebben jár ki, s a gyermekszobában (hol a Miss szobaleánya van) semmi ügyelet nincs a thea- és czukorfogyasztásra. Így van- e, vagy nincs így? hivatkozom a középosztályokra. Ah, kegyelmes isten! szeretném ha egy nagynénét küldenél nekem, egy férjetlen öreg nagynénét, kinek kocsiján czimer, s fején világos-kávészin kontya van. Mint készítenének számára gyermekeim dolgozó-erszényt, s mint törekednénk, én és az én kedves nőm, hogy helyzetét lehetőleg kényelmessé tegyük! Édes, édes ábránd! hiu, hiu álom!

TIZEDIK FEJEZET.

Miss Sharp kezd barátokat szerezni magának.

S most, miután Rebeka tagjává lett azon szeretetreméltó családnak, melyet közelebbről learczképeztünk, természetes, hogy főkötelességének ismerte, magát, mint mondani szokta, jóltevői előtt kellemessé tenni, s bizalmukat, mennyire csak lehet, megnyerni. Ki képes arra, hogy egy gyámolatlan árvának e hálaérzelmeit ne bámulja? s ha számításának alapja netalán egy kis önzés volt, ki tagadhatja mindemellett, hogy okosságát nem lehet igazolni? „Én egyedül állok a világon!” mondá a minden barát és rokonérezelmü társ nélküli leány.

„Nekem más kinézésem nincs, csupán a mit saját munkásságom által szerzek, s míg a kis rózsá-arczu együgyü Amáliának, noha félannyi szelleme sincs mint nekem, tizezer fontnyi vagyona, s e félett biztos férjhezmeneteli kilátása van: addig a szegény Rebeka (pedig szebb vagyok mint ő) egyedül önmagában s eszében bizhatik. Lássuk, valljon ügyességem által nem fogok-e tisztességes független állásba jutni, s valljon egykor nem fogom-e Amáliának megmutathatni, hogy mennyire fölötte állok? Nem azért mintha Amáliát nem szeretném - mert ki lenne képes egy ily ártatlan, gyöngéd teremtést nem szeretni? - hanem mert igen szép dolog lesz, ha a világban magasabb helyzetben állok, mint ő, - s valóban miért is ne állhatnék?” Így készítet magának regényes kis barátnőnk álmképeket jövőjéről, - s ne botránkozzunk meg benne, hogy légváraiban egy férj volt mindig a legfőbb lakó. Mert ugyan mire gondolhatnak másra a fiatal hölgyek, mint a férjre? Mire gondolnak másra magok a kedves anyák? „Nekem saját magamnak kell anyámmá lennem” mondá Rebeka, még pedig bukásának nem kissé bosszantó öntudatával, midőn Sedley Józseffeli szerencsétlen kalandjára gondolt.

S e szerint bölcsen elhatározta, hogy a Crawley családnáli állását kényelmessé s egyszersmind biztossá tegye, és e szempontból feltette magában megnyerni környezetéből mindenkinek barátságát, ki helyzetére befolyással lehetett.

Miután my lady Crawley nem tartozott ezek közé, s ezenkívül oly érdek- és jellemtelen nő volt, hogy saját házában semmi hatása nem vala, ennél fogva Rebeka hamar felfedezte, hogy egyáltalában szükségtelen hajlamait megnyerni - s hogy ez valóban lehetlen is. Beszélt néha növendékeinek „szegény anyjok-”ról, s noha az urnó iránt sem hiányzottak a hideg tisztelet jelei, még is a család többi tagjait tette igen bölcsen legfőbb figyelme tárgyává.

A gyermekekkel bánásmódja, kiket egészen megnyert magának, igen egyszerű volt. Nem terhelte meg fiatal agyukat sok tanulással, sőt ellenkezőleg, hagyta hogy kényök-kedvök szerint neveljék önmagukat; mert ugyanis van-e eredménydusabb az önmivelésnél? Az idősb leány kedvelte az olvasást, s miután a kastély régi könyvtárában a múlt század könnyed irodalmi termékeinek nagy tömege volt, mind angol, mind pedig francia nyelven, s minthogy a könyvtárral senki más nem gondolt, mint Rebeka, ennél fogva képes volt növendékét igen sok dologra, mintegy játszva megtanítani.

Ő és Miss Róza ilyenképen sok szép francia és angol könyvet olvasott át együtt, mint például a tudós Smollet, - az elmés Fielding, - a kellemes és fényes képzelődésű ifjabb Crebillon - s az egész világra kiható szellemű Voltaire munkáit. Egykor kérdé az ifju Crawley ur, hogy mit olvasnak a leányok? s Rebeka felelé „Smollet munkáját” „Ah Smollet” felelt Crawley ur egészen megnyugodva. „Az ő története igaz, unalmasabb, de nem oly veszedelmes, mint a Hume Dávidé; ugy-e a történetet olvassa kegyed?” „Igen” mondá Miss Róza, de a nélkül hogy hozzá tette volna: C l i n k e r H u m p h r e y történetét.

Más alkalommal nagyon megbotránkozott benne, hogy testvérét francia színműveket olvasva találta; de miután Rebeka megjegyzé, miszerint ez arra való, hogy növendéke a francia társalgási hangot sajátítsa el, Crawley ur nem tehetett mást, mint megnyugodni benne. Crawley ur, mint diplomata, maga is büszke volt a francia nyelvbeni jártasságára, s azon bókók által, melyeket Rebeka e részben mondott neki olykor-olykor, nem kevésbé érezte magát megtiszteltetve.

Miss Violet hajlamai ellenben durvábbak és zajosabbak voltak, mint nénéjéi. Miss Violet ismerte a legrejtettebb helyeket, hová a tyukok tojni szoktak. Fel tudott mászni a fára, hogy a megtollasodott dalosok fészkeit kirabolja. Legnagyobb mulatsága volt, lovagolni a csikókon s szerteszélyel barangolni. Kedvence volt atyjának, s az istálló-i személyzetnek. Szinte kedvence, hanem egyszersmind félelme is volt a szakácsnak, mert minden beföttet kikutatott, s megtámadott, valahányszor csak hozzá férhetett. Testvéreivel mindig veszekedett. S valahányszor Rebeka efféle rendetlenségen rajta kapta, nem mondta meg anyjának, ki azt atyjával, vagy a mi még rosszabb, Crawley urral tudatta volna, hanem ígérte, hogy semmit sem szól, ha Miss Violet jó leány lesz, s nevelőnéjét szereti.

Crawley urral szemben Rebeka tiszteletteljes és alázatos volt. Gyakran kért tőle magyarázatokat, francia írókban előforduló helyek iránt, melyeket, noha anyja született francia volt, még sem látszott egészen érteni, s ilyenkor Crawley ur magyarázatai mindig teljesen kielégítették, s épen így adott ez utasításokat Rebekának, a könnyed modoru irodalomra nézve is; sőt szives volt komolyabb irányu könyveket kijelelni számára, s igen gyakran társalogni vele. Rebeka szerfelett bámulta mindig az egyletekben tartott beszédeit, érdeket mutatott röpiratairól, s Crawley ur esteli beszélgetéseinek néha egész a könnyekig megindult.

„Ah! Köszönöm, Sir!” mondá olyankor sohajtva, s az égre tekintve, s néha-néha Crawley ur sem tudott ellenállani, hogy kezet ne szorítson vele. „Elvégre is a vér minden” mondá a fő-

rangu kegyeskedő. „Mint meg van indulva Miss Sharp beszédemtől, míg a többi személyzetre semmi hatása nincs. Beszédem számukra igen finom, igen gyöngéd, azt népszerűbbé kell hogy tegyem; - de Rebeka megért. Nem hiába! anyja M o n t m o r e n c y volt!

S valóban úgy tetszett, hogy Miss Sharp anyai részen e híres családból származik. Hogy anyja színpadon volt, ott természetesen nem említette, mert az csak Crawley ur vallásos kétkedéseit költötte volna fel. Hány nemes kivándorlót juttatott azon rémséges forradalom koldusbotra! Még mielőtt több hónapot töltött volna el a háznál, már igen sok történetet beszélt őseiről, melyek közül Crawley ur csak úgy véletlenül többeket megtalált egy történeti szótárban, mely a könyvtárban volt, s ennek következtében azon történetek igazsága s Rebeka magas születése felőli hitében megerősödött. E kíváncsiságból s e szótárkutatásból feltehetjük-e mi, avagy felteheti-e Rebeka, hogy Crawley ur gyöngédebb érdekléssel viseltetett iránta? - nem, ő csupán baráti hajlammal volt. Avagy nem mondtuk-e már, hogy lady Sheepshanks Janka volt szíve választottja?

Néha felemlíté, hogy Rebeka olykor-olykor ostáblát szokott játszani Pitt ural, mondván hogy ez istentelen időtöltés, s hogy Miss Sharp jobban tenné, ha e helyett komoly irányú könyveket olvasna. Azonban Rebeka azt felelte, hogy édes anyja igen gyakran szokott ostáblát játszani az öreg Trictrac gróffal, s a tisztelendő Cornet apáttal, s így talált mentséget, mind ezért, mind pedig egyéb világi multságaiért.

De nem csak az ostábla volt az, mely által a kis nevelőnő pártfogója előtt megkedveltette magát. Tudott módot találni arra is, hogy magát reá nézve hasznossá tegye. Fáradhatlan türelemmel olvasta át mindazon törvényes okiratokat, melyekről Sir Pitt, mielőtt haza értek volna, mondta, hogy Rebekát mulattatni fogja velek. Ajánlotta magát, hogy több leveleket lemásol, s a helyesírást benne a jelenkor szokásaihoz alkalmazta. Minden dologban érdeket talált, mi a gazdaság-, a park-, a kert- és az istállókhöz tartozott, s oly kellemes társalkodónévá tudta magát tenni, hogy a baronet ritkán akarta reggeli utáni sétáját nála és következőleg a leánykák nélkül megtenni, a mikor is Rebeka mindig elmondta véleményét a fák megmetszése, - a kert felásása - a gabona learatása, s a kocsi vagy eke számára rendelt lovakról. Még nem töltött el egészen egy évet a kastélyban, s a baronet bizalmát már is teljesen bírta, s azon beszélgetés, mely az asztalnál eddig a baronet és Horrocks a kulcsár, most a baronet és Rebeka között folyt. Ő majdnem urnő volt a háznál, midőn Crawley ur eltávozott hazulról; azonban új, magas állásában óvatosan és szerényen viselte magát, s vigyázott, meg ne sértse a konyha- és istálló-i tekintélyeket, kik iránt mindig nagyon szives és szerény volt. Ő annyira megváltozott lényegében, hogy merőben különbözött azon nagyravágyó, tartozkodó, elégületlen leánytól, kit régebben ismertünk benne, s e jellemváltozás nagy eszélyességre mutatott, valamint őszinte jobbulási akaratra, s mindenesetre nem csekély erkölcsi erélyre. Valljon a sziv volt-e, mely a kedvkeresés és alázatosság ez új rendszerét sugta Rebekának, azt meglátjuk későbbi történetéből. A tettetés rendszerét, mely évről évre tart, ritkán tudja valaki, mielőtt huszonegy éves, eszélyesen keresztülvinni; azonban emlékezni fognak olvasóink, hogy hősnőnk, noha éveire fiatal, de élményei és tapasztalásaira nézve annál érettebb koru volt: s cél nélkül irtunk mindeddig, ha ki nem találták, hogy Rebeka egy igen okos, eszélyes hölgy.

A Crawley-ház idősb és ifjabb físarjadéka teljes szívből gyűlölte egymást, és otthon sohasem találkoztak. Crawley Rawdon urfi a dragonyos megvetette az egész házat általában, s csak akkor jött haza, midőn nagynénje évenkénti látogatásra volt ott.

A vén lady jóra való szép tulajdonait már említettük. Hetven ezer fontból álló vagyonnal birt, s Rawdont, úgy szólván, fiává fogadta. A fiatal Crawley ur iránt különös ellenszenve volt, s megvetette őt, mint hóbortost. Crawley ur pedig azzal adta vissza a kölcsönt, hogy az öreg lady lelkét veszendőben állította lenni; s véleménye szerint öcsének tulvilági dolgai sem

állottak jobb rendben. „Istentelen egy világi nő” szokta mondani Crawley ur; „istentagadókkal és francziákkal társalog. Hideg borzadály fut végig, valahányszor elgondolom, mily irtoztató sorsa lesz a más világon, s ha látom, hogy sirja szélén is annyira a hiuságnak, szabadosságnak, szentségtelenségnek és bohóságnak adta magát.” S valóban az öreg Miss nem akart az estveli vallásos összejövetelekről semmit tudni, s ezek mindig megszűntek, valahányszor ő a kastélyba látogatásra jött.

„Tedd el szem elől a predikációs könyveket, Pitt, mikor Miss Crawley nálunk van.”

„Oh, Sir! gondoljon a cselédekre.”

„Akasztófa a cselédeknek” mondá Sir Pitt; s fia azt gondolta, hogy a cselédekre még az akasztófánál is rosszabb sors vár, ha épületes oktatásaitól megfosztatnak.

„Pokolba velek, Pitt!” szólt atyja az ő ellenokaira. „Csak nem vagy oly eszelős, hogy családodnak három ezer font évi jövedelem kárt tégy.”

„Mi a pénz lelkünk üdvességéhez képest. Sir!” folytató Crawley ur.

„Te csak azt akarod ezzel mondani, hogy az öreg Miss nem reád hagyja vagyonát.” S ki tudja, valóban nem ezt akarta-e mondani.

Az öreg Miss Crawley igazán istentelen egy teremtés volt. Minden vesta-szüz közt legvendégszeretőbb s legvidorabb kedélyű volt, s mint mondá, a maga idejében szépségnek tartották. (Mint tudjuk, minden koros hölgy szépség volt egykor). Ő egy bel esprit volt, s azon időben igen veszedelmes radikál szellemű. Franciaországban is járt, (hol St. Just, mint beszél, szerencsétlen szenvedélyt ébresztett benne), s ez időtől fogva, a francia regényeket, francia bort és francia konyhát mindenek fölött szerette. Olvasta Voltaire-t, tudta Rousseau-t könyv nélkül; nagyon könnyen vette az elválást, s erélyesen védelmezte a nők jogait. Minden szobájában megvolt Fox arczképe, s midőn ez államférfi az ellenzék pártján állott, nem tudom, nem áldozott volna Miss Crawley mindent érte: s midőn kormányra lépett, nem kis érdemül róttá fel magának, hogy Sir Pittet, s Queen's-Crawley-i társait részére hódította, noha Sir Pitt különben is oda állott volna, a tisztos urhölgy minden fáradozása nélkül. Alig kell itt megjegyezni, hogy Sir Pitt az említett nagy whig-államférfi halála után célszerűnek találta elveit újra megváltoztatni.

A tisztos koros hölgy előszeretettel érzett Crawley Rawdon iránt, mikor még ez gyermek volt; Cambridgebe küldte, (mert bátyja Oxfordban volt), s miután a fiatal ember a nevezett egyetem hatóságaitól két évi ott mulatás után tanácsot kapott az „alma mater” elhagyására, katonatiszti patenst vett neki, hogy a zöld testőrezredbe léphessen be.

A fiatal tiszt jó „vér” vagy más szavakkal igen híres uracs volt azon időben. Az ökölviadal, patkányvadászat, a labdalyozás egy neme, s a négyesbeni kocsizás volt ekkor az angol főrangú osztály divatos időtöltése, s Rawdon urfi mind e nemes tudományokban avatott volt; s noha ő a királyi háztartás katonáihoz tartozott, kik, minthogy szüntelen az uralkodó főherceg körül kellett lenniök, vitézségöknek külszági hadjáratokban még semmi jeleit nem adták: mégis Rawdon (kártyajáték miatt, melyhez szenvedélye volt) három véres párbajban adta jeleit annak, hogy megtudja vetni a halált.

„S ez által jeleit adja” szokta mondani Crawley ur „hogy azt is megveti, mi a halál után következik.” Ő mindig testvére lelkéről gondolkozott, s mindazok lelkéről, kik tőle véleményben különböztek: ez a vigasztalás egy neme azokra nézve, kik komolyan gondolkoznak saját lelkök üdvessége felől.

A bohó regényes hajlamu Miss Crawley távolról sem akadt fel kedvence szabadszelleme batorságán, sőt párbajai után mindig kiszokta fizetni adósságait, s nem hallgatott egy szóra sem, mellyel unokaöcse erkölceit igyekeztek előtte gyanusítani. „Majd megszeliidül” szokta ilyenkor mondani, „s ezerszer többet ér, mint bátyja, az a képmutató.”

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Arkádiai egyszerűség.

Szólván e tisztos népről, mely a kastélyt lakja, (s melynek egyszerűsége s kedves falusi ártatlansága mutatja, mennyi előnye van a falusi lakásnak a városi felett), bevezetjük az olvasót a paplakba, rokonaik- és szomszédai, - illetőleg Crawley Bute urhoz és nejéhez.

Tiszteletes Crawley Bute ur egy magas, izmos természetű vig kedélyű férfi volt, bátyjánál sokkal népszerűbb a vidéken. Tanéveiben híres volt az ökölvívásban ügyességéről, s ezen és több athletai testgyakorlat iránti hajlamát a magán életbe is áthozta magával.

Nem volt husz mérföldre köröskörül oly ökölharcz, ló-, futás- és csolnakverseny, melyben ő részt ne vett volna; sem pedig táncmulatság, választás, vagy alkalmi ebéd, mellyen meg nem jelent: mindig szükségessé tudta tenni ottlétét. Igen szép, erőteljes énekhangja volt, s a horgahalászathoz legjobban értett az egész grófságban.

Crawleyné asszony, a lelkész felesége, egy kis természetű, igen eleven kedélyű nő volt, s ő szokta férje egyházi beszédeit leírni. Miután nagy hajlama volt a háziassághoz, s leányaival együtt többnyire otthon szokott ülni, határtalan hatalommal uralkodott a paplakon belül, míg azon kívül férjének, igen eszélyesen, teljes szabadságot engedett. Mehetett, jöhetett, maradhatott el ebédre tetszése szerint, mert Crawley asszony takarékos nő volt, s nagyon jól tudta a borok árát. Mióta csak férjhez ment, mindig figyelmes és számító gazdasszony volt, azonban férje mindezek dacára mégis folyvást adóssággal volt tele. Legalább tíz év telt bele, míg egyetemi adósságait, melyeket még atyja életében csinált, lefizethette. 179--ben, midőn adósságait épen lefizette, kétezer fontnyi fogadást tett husz font ellenében, hogy a Kangaroo nevű híres ló nem lesz a futásban nyertes; szerencsétlenségére, a Derby-versenyen e ló nyerte el a jutalmat. Ennek következtében a lelkész kénytelen volt e pénzt igen nagy kamatra felvenni, s ez idő óta folyvást adósságokkal vesződött. Igaz - hogy huga közben-közben kiségitette vagy száz fonttal, azonban a lelkész, legfőbb reményét természetesen halálába helyezte; - „akkor” szokta mondani „Matildnak legalább fele vagyonát nekem kell hagynia.” Ennélfogva a baronetnek és testvéreinek megvolt minden oka, mi két testvérnek lehet, hogy folyvást czivakodjanak egymással. Számptalan családi ügyben volt Sir Pittnek Bute fölött előnye. Mint tudjuk, Rawdon volt Miss Crawley főörököséül kinézve, s ily pénzügyek, ily mások halálára alapított számítások a hiúság vásárában még a vérrokonokat is igen rosszul hangolják egymás iránt. Énrészemről tanuja voltam, hogy egy öt fontos bankjeggy közbenjövetele két testvér ötven évi barátságának vetett véget; s nem tehetek mást, mint csudálkozni ez eseten, ha elgondolom. mily gyöngéd és tartós szokott lenni a szeretet a világi hajlamu emberek közt.

Nem lehet feltenni, hogy Rebekának a kastélybani megjelenése, s az összes uri személyzet kegyeiben lassankénti előmenetele Crawley Butené asszonyság figyelmét elkerülte volna. A tiszteletes asszony, ki tudta, hány napig tart a kastélyban a peccsenye, mennyi fejréneműt mosnak ki, hány darab őszi barackk függ a kert déli kerítésénél, hány adag orvosságot szokott a lady bevenni, midőn beteg: - miután e dolgok sokakra nézve, kik vidéken laknak, nagy érdekléssel bírnak; - a tiszteletes asszony, mondom, nem nézhette a nevelőnőt a kastélyban a

nélkül, hogy élettörténetét és jellemét illetőleg, minden lehető nyomozást meg ne tett volna. A paplak- és kastélybani cselédség folyvást a legjobb egyetértésben volt. A paplak konyhájában mindig készen állott egy-egy pohár jó ser a kastélybeli cselédek számára, kiknek ott rendszeren meghígtatták az italt; s a tiszteletes asszony valóban még azt is legpontosabban tudta mindig, hogy a kastélyban mennyi komló esik egy hordó serre. Sőt még vérkötelékek is voltak a kastély és paplak cselédei, - mint épen uraik között, s e csatornán megtudott mindent az egyik család, mi a másiknál történt. Mellékesen mondva, álljon itt, mint általános szabály: ha barátságos viszonyban vagy testvéreddel, nem fogsz törődni tetteivel, ellenben ha ellenségeskedésben állsz vele, minden járása-kelése annyira érdekel, mintha épen kémje lennél.

Rebeka tehát, kevés idővel a kastélybani megjelenése után, állandó helyet foglalt el a tiszteletes asszony tudósításaiban. Volt például, ilyszerű tudósítás: „a fekete disznót leölték; ...fontot nyomott; szalonnáját besózták;- Cramp ur Mudburyből vendég; my lady mint közönségesen: a kisasszonyok a nevelőnővel” Jött másik tudósítás e tartalommal: „az új nevelőnő eszélyes magaviseletű; - Sir Pitt igen szives hozzá - a fiatal Crawley ur hasonlóan; értekezletet olvas fel neki.” „Mily kitanult gonosz!” kiáltott fel ilyenkor mindig a kis barna, pezsgő vérű, tevékeny tiszteletes asszony.

Végre ugy hangzottak a tudósítások, hogy a nevelőnő már mindenkit „körül vett,” - ő írja Sir Pitt leveleit, s intézi ügyeit; kormányoz a háznál mindenkit, my ladyt, Crawley urat, a leánykákat” - mire a tiszteletes asszony kijelentette, hogy a nevelőnő egy ármányos teremtés, kinek bizonyára igen rémséges szándékai vannak.

Igy adtak a kastély eseményei folyvást beszéd tárgyat a paplakban, s a tiszteletes asszonyka éles szemei kikémleltek az ellenséges táborban mindent, sőt még többet is ezen kívül.

Mrs. Bute Crawley Miss Pinkertonnak.

Queen's Crawley-i paplak;
december 18.-

„Édes asszonyság! Noha oly számos év telt el, mióta szerencsém volt kegyed kellemes és megbecsülhetlen oktatásaiban részt venni, - még sem szüntem meg soha a leggyöngédebb s legtiszteletteljesb emlékek lenni becses személye és jeles nevelőintézete iránt. Reményem jó egészségben van. A világ és a nevelés ügye még számos évekig örvendjen Miss Pinkerton becses személyének. Midőn barátnőm lady Fuddlestone említette, hogy kedves leánykáinak egy nevelőnőre volna szükségök (én szegény vagyok arra, hogy enyéim mellett nevelőnőt tartsak; - de hát magam nem Miss Pinkerton intézetében neveltetem?) - „Mit!” kiálték fel „ki adhat e részben jobb tanácsot, mint a derék, páratlan Miss Pinkerton?” Szóval, ismer-e kegyed, édes asszonyság, néhány fiatal hölgyet, kiknek szolgálatjok említett barátnőm- és szomszédnőmnök hasznára lehetne? Bizton mondhatom, hogy ő nem fog más nevelőnőt választani, csak a kit kegyed ajánl.

Kedves férjem igen gyakran szokta mondani, hogy ő mindent szeret, mi Miss Pinkerton iskolájából kerül ki. Ah! mennyire szeretném őt s kedves leánykáimot, gyermekkori barátnémnak s a mindenkitől annyira csudált nagy lexicograph barátnéjának bemutatni! Azon esetre ha kegyed valaha vidékünkre jőne, férjem, mint általom tudatja, reményli, hogy egyszerű paplakunkat becses jelenlétével megtisztelendi. Becses hajlamaiba ajánlott vagyok

Crawley Martha.

U. I. Crawley ur testvére, a baronet, kivel fájdalom! nem állunk oly barátságos lábon, mint testvérekhez illenék, leánykáihoz szinte kapott egy nevelőnőt, kinek szerencséje volt kegyed intézetében neveltetni. Igen sok különböző dolgot hallok felőle, s miután a leggyöngédebb érdeklődéssel vagyok kis rokonaim iránt, s őket minden családi versengés daczára saját gyermekeim gyanánt nézem, - s különben is forró ohajtásom asszonyságod minden növendéke iránt illő figyelemmel lenni - ennél fogva kérem, édes Miss Pinkerton, sziveskedjék velem e fiatal hölgy történetét közleni, kihez, kegyed iránti tekintetből, baráti vonzalommal ohajtanék lenni. *C.M.*”

* * *

Miss Pinkerton Mrs. Bute Crawleynak.

Decemb. 18.-

„Tisztelt asszonyság! Van szerencsém tudatni kegyeddel, hogy becses levelét vettem, és sietek arra válaszolni. Valóban örvendetes reám nézve, terhes állásomban tapasztalhatni, hogy anyai gondoskodásaim illő szeretetre találtak; s hogy a szeretetreméltó Crawley Butené asszonyságban jeles növendékemet, az *elven és tehetség* du s Mac Tawish Martha kisasszonyt ismerhetem fel. Van szerencsém jelenleg kegyed több régi iskola-társnői gyermekeit növendékeim közé számlálhatni: s kimondhatlan örömeimre szolgálna, ha saját kedves leánykáit is oktató gondviselésem alatt láthatnám.

Bemutatván lady Fuddlestonnak alázatos tiszteletemet, van szerencsém ő méltóságának két barátnőmet - Miss Tuffint és Miss Hawkyt - (levélben) ajánlani.

Mindkét fiatal hölgy tökéletesen alkalmas oktatást adni a görög s latin nyelvben; a zsidó nyelv elemeiben; számtan- és történettanban; spanyol, francia, olasz nyelvben és földiratban; a hang- és zeneművészetben, a tánczban, még pedig segédtanító nélkül; valamint a természeti tudományok elemeiben. A föld- és éggömbök használatában mindkettő igen jártas. Ezenkívül Miss Tuffin (néhai főtisztelt Tuffin Tamás egyetemi kör tagjának leánya) a syriai nyelv s az alkotmányos jog elemeit is taníthatja. De miután még csak tizenhét éves, s igen kellemes külsejű, e tekintetből talán nem lesz épen alkalmas, hogy Sir Fuddleston családi körébe felvétessék.

Miss Hawky Letitia ellenben nem kitűnő külsejű. Ő mintegy huszonkilencz éves, s arczán erős himlő nyomai látszanak. Kissé sántit, vörös haju, s valamennyire kancsal. Mindkét hölgy bírja az erényes és vallásos nevelés minden tulajdonait. Követelései természetesen, sokoldalú képzettségökhöz vannak szabva. Magamat tiszteletes Crawley Bute ur kegyeibe ajánlva, van szerencsém maradni,

Tisztelt asszonyság,
alázatos engedelmes szolgálója
Pinkerton Borbála.

U. I. Miss Sharp, kit kegyed, mint Sir Pitt baronet nevelőnőjét említ, növendékem volt, s én nem mondhatok reá semmi rosszat. Külseje igaz hogy kellemetlen benyomást tesz, de a természet működését nem gátolhatjuk. S noha szülői nem a legjobb hirben állottak, (atyja egy festő volt, ki többször került csőd alá; s anyja, mint nagy borzadásomra azóta értesültem, tánczosnő a színháznál) - mégis Miss Sharp tehetségei kitűnők, s én nem sajnálom, hogy csupa szánalomból házomba felvettem. Csak attól tartok, nehogy e fiatal hölgy anyja elveit örökölje, kit úgy mutattak be nekem, mint egy francia forradalom rémségei által kivándorolni kényszerült grófnőt, de ki, mint később tudtam meg, egy igen aljas erkölcselen teremtés volt. Ugy hiszem Miss Sharp elvei még

eddig tiszták voltak, s meg vagyok győződve, hogy olyas dolog, mi azokat rosszabbá tenné, egyáltalában nem fog a főrangú Sir Crawley Pitt finom, magas körében előfordulni.”

* * *

Miss Sharp Rebeka Miss Sedley Amáliának.

„Több hete már, mióta kedves Amáliámnak nem irtam, mert mi érdekest is írhattam volna ez unalmas helyről? S mit érdekel az téged, hogy a sárga répa jól tenyészett-e vagy nem, hogy a kövér disznó hány fontot nyom, s hogy épül-e a szarvas marha, midőn Mangelwurzelt kap enni?

Mióta utolszor irtam neked, egyik nap csak úgy mult el, mint a másik. Reggeli előtt séta Pitt urral és metsző késével; reggeli után tanulás (olyan a milyen) a tanuló szobában; tanulás után Sir Pittel (kinek egész titkárja lettem) ügyvédi eljárást, haszonbért, kőszénbányát s csatornákat tárgyzó okmányok olvasása és írása foglal el; valamint ebéd után Crawley ur beszélgetése, s a baronet ostáblája. E multságokat my lady egyenlő közönyös kedvteléssel szokta nézni. Ő az utóbbi időben kissé érdekesebb lett, mert beteg volt, minek következtében a látogatók száma, egy fiatal orvos személyében, megsaporodott. Hidd el édesem, hogy fiatal hölgynek sohasem kell kétségbe esni. A fiatal orvos valakinek, ki neked barátnőd, értésére adta, hogy ha hajlandó lenne Glauberné asszony nevet venni fel, a gyógyszertár ékességeül szolgálhatna! Én azt feleltem a szemtelen embernek, hogy a gyógyszertárban az aranyozott mozsárokon kívül nincs szükség más ékességre. Mintha bizony egy falusi orvos nejévé születtem volna! Glauber ur, miután e kosarat kapta, komolyan beteg lett, haza ment, ivott valami hűsítőt, s most kutyabaja. Sir Pitt nagyon helyeselte határozatomat; azt hiszem, nem örömet vesztené el kis titkárját, s meg vagyok győződve, hogy a vén sátán annyira szeret engem, a mennyire csak saját természetéhez képest valakit szerethet. Férjhez menni tehát! még pedig egy falusi orvoshoz, miután... nem, nem, a régi ismeretségeket nem lehet oly könnyen feledni, melyekről azonban most nem beszélek többet.

Bizonyos idő óta megélénkült ez unalmas hely. Kedvesem, Miss Crawley érkezett meg, kövér lovaival, kövér cselédeivel, kövér ölébével, - a gazdag Miss Crawley öt száztólis államkötelezvényekben fekvő hetvenezer font vagyonával. Két testvére által imádtatik; nem ő, de vagyona. A jó lélek nagyon gutaütösen néz ki, nem csuda hogy testvérei annyira féltik. Csak látnád, mint versenyeznek egymással, midőn a koros hölgynek vánkását igazítani vagy kávéját kell átszolgáltatni. „Valahányszor vidékre jövök” szokta mondani (mert nem hiányzik benne a nedély) „tányérnyalóm Miss Briggs, mindig otthon marad. Itt testvéreim a tányérnyalóim, édesem, s mondhatom hogy igen gyönyörű egy pár!”

Midőn hozzánk falura jön, kapunk nyitva áll az idegeneknek, s legalább egy hónapig úgy tetszik, hogy az öreg Sir Walpole támadott fel újra. Nagy ebédeket adunk ilyenkor, kocsizunk négyesben, - az inasok legujabb kanári-sárga egyenruhájokat öltik fel, s úgy isszuk a pezsgőt, mintha egész életünkben azt innánk. Viaszgyertya van ilyenkor a tanuló szobában, s tűz, hogy melegedjünk nála. Lady Crawley felölti a ruhatárában található legszebb borsó-zöld ruháját, s növendékeim is eldobják vastag czipőiket s szűk tarlatán szoknyájukat, és selyem harisnyában, és mousselin ruhában jelennek meg, miként igazi baronet-kisasszonyokhoz illik. Róza nagyon porul járt tegnap - a wiltshire-i disznó (igen nagy kedvencze) legázolta s tönkre tette egy igen csinos virágos selyem ruháját, a mint rajta össze-vissza tánczolt. Ha e dolog csak egy hét előtt történik, Pitt ur

irtózatosan összekáromolta, agybafebe verte s legalább egy hónapig kenyér és vízre ítélte volna szegénykét.

Most azonban csak annyit mondott „majd kikapsz érte, ha nagynénéd elmegy” s nevetett rajta, mint valamely mindennapi dolgon. Reményljük hogy haragja elpárolog, még mielőtt Miss Crawley elhagyna bennünket. Én részemről hiszem, még pedig a szegény kis Róza érdekében. Mily bűbajos egy kiengesztelő és békekötő még is a pénz!

Miss Crawley és hetvenezer font vagyonának egy másik csudálatos hatását lehet látni a két Crawley-testvér magaviseletében.

Értem a baronetet és a papot, nem pedig a kastélybeli testvéreket. Azok egész éven át gyűlölik egymást, karácsonykor azonban egyszerre kibékülnek. Irtam neked a múlt évben, hogy az utálatos papnak szokása mindig a legesetlenebb beszédekintézéshez hozánk a templomban, s hogy Sir Pitt válaszul e beszédekre, mindig hortyog. Alig érkezett meg azonban Miss Crawley, minden versengés elenyészett, a kastély látogatja a paplakot, s megfordítva - a pap és a baronet legbarátságosabban értekeznek egymással a disznókról, a vadlopókról s a grófság ügyeiről, s azt hiszem, hogy még a boros pohár mellett sem vesznek össze. Oka az, hogy Miss Crawley semmit sem akar perlekedéseikről hallani, s kijelenté hogy pénzét, ha megbosszantják, egy másik mellékágnak fogja hagyományozni. Ha e mellékághoz tartozó rokonok okos emberek volnának, megnyerhetnének mindent, azonban egyike ezeknek, - ki szinte lelkész, s kihez egykor Miss Crawley férhetlen testvérei iránti haragjában menekült,- némely szűkkeblű erkölcs-tani nézetek által halálosan megsérté őt. Ugy hiszem azt akarta e lelkész, hogy a háznál imádságokat tartsanak.

Predikációs könyveink mindig be vannak téve, midőn Miss Crawley nálunk van, s az ifju Crawley ur, kit a Miss ki nem állhat, jónak látja ilyenkor mindig Londonba menni. Helyette azonban a fiatal uracs Crawley Rawdon kapitány jelenik meg; s hiszem, kíváncsi vagy megtudni, hogy miféle ember ez.

Ő egy igen izmos termetű fiatal uracs. Hat lábnyi magas, és nagyon erős hangon beszél. Ezenkívül sokat káromkodik, s rendelkezik a cselédekkel, kik mindemellett imádják őt, mert egyáltalában nem zsugori. S a cselédek meg is tesznek mindent, mit ő akar. A múlt héten majd megölték a kerülők két törvényszolgát, s azoknak segédeit, kik Londonból jöttek, Rawdon urfit befogni, s midőn a park kerítése mellett kémkedtek, a kerülők megverték, bele mártották egy tóba, s mint vad-tolvajokat meg is ölték volna őket, ha a baronet közbe nem jön.

A kapitány, mint veszem észre, tiszta szívéből gyűlöli atyját, s különbféle kedélyes nevekkal, mint például, *vén boldog, gombakamasz*, stb. tiszteli meg. Neki rémséges szerencséje van a hölgyeknél. Vadászait magával hozza a házhoz, meghív ebédre a kit akar, s Sir Pittnek még pisszenni sem szabad, különben megsérti Miss Crawleyt, s ez nem fogja reá hagyni örökségét, ha majd egykor gutaütésben meghal. Elbeszéljem, hogy minő bókot mondott nekem a kapitány? El kell mondanom, annyira szép. Egy estve táncmulatság volt nálunk, s igen sok ur vendég jelent meg. Ekkor hallottam a kapitányt mondani: „Jupiterre! csinos egy kaczerka!” értvén a te alázatos szolgálódat, s még azzal is megtisztelt, hogy két contratánczot járt el velem. Meglehető vig életet folytat a fiatal squirekkel. Velek iszik, lovagol, fogad s beszél a vadásatról és lövészetéről; a falusi leányokat azonban unalmasoknak találja, s magam is azt hiszem, hogy e részben igazsága van. Látnád csak, még megvetéssel néznek le reám szegényre. Midőn tánczolnak, leülök egész szerényen s játszom a zongorán, de midőn

egy este a kapitány, boros fővel jött át az ebédlőből, s engem a zongora mellett talált, hangosan esküdött, hogy én vagyok az egész teremben a legjobb tánczosnő, s nagyban fogadta, hogy zenészeket fog hozatni a városból.

„Én szívesen játszom egy contratánczot” szolt egész készséggel Mrs. Bute Crawley (ez egy kis termetű, koros, barna nőszemély, kissé görbe, s nagyon eleven szemei vannak); s midőn a kapitány s a te kis Rebekád eljárták együtt a tánczot, ez asszonyság annyira megtisztelt, hogy tánczügyességemre dicsérő bókot mondott. Még ilyet soha sem hallott senki azelőtt! A büszke Crawley Butené Tiptoff gróf első unokahuga, ki kicsinyli lady Crawleyt meglátogatni, kivévén mikor sógornője falun van! A szegény lady Crawley! e mulatságok alatt többnyire szobájában ül és labdacsokat vesz be.

Crawley Butené egyszerre igen jóindulatot kezdett irántam mutatni. „Kedves Miss Sharp” mondá „miért nem hozza növendékeit olykor a paplakba? Szerencséseknek tartanók magunkat, ha többször láthatnók őket.” De igen jól tudom, hogy mit akar ezzel mondani. Signor Clementi nem tanította nekünk a zongorát ingyen, s a tiszteletesné ezen az áron szeretne gyermekei mellé tanítót. Annyira átlátom terveit, mintha épen közlötne volna velem; - azonban még is elmegyek oda, mert meg akarom magam kedveltetni: s valljon nem kötelessége ez egy szegény nevelőnőnek, ki minden barát, minden pártfogó nélkül egyedül áll a világban? A tiszteletesné számtalan bókot mondott növendékeim haladásáról, s kétségen kívül azt hitte, hogy szívemre hat ez által; szegény együgyü falusi liba! - mintha volna legkisebb gondom növendékeimre!

A te keletindiai mousselin ruhád, édes Amália, valamint a másik selyem ruhád is, igen jól áll neked. Már nagyon elviseltem mind a kettőt, de tudhatod, hogy nekünk szegény leányoknak nem lehetnek mindig *des fraîches toilettes*. O! mi boldog vagy te, kinek csak a St. James-Streetbe kell kocsiznod, s kinek egy anyád van, ki minden vágyaid teljesíti. Isten veled kedves leány!

szerető *Rebekád*.

U. I. Szerettem volna, hogy láthasd, minő arczot csináltak a Blackbrooks kisasszonyok - (Blackbrooks Admiral leányai, édesem - szép fiatal hölgyek londoni ruhákban) - midőn Rawdon kapitány engem, szegény leányt választott tánczosnőül.

Isten veled, isten veled!”

* * *

Midőn a tiszteletesné (kinek utógondolatát elmés Rebekánk oly egyszerre kitalálta) Rebeka ígéretét bírta, hogy őt meglátogattja, reávette a mindenható Miss Crawleyt, hogy Sir Pittnél a kellő engedélyt kieszközlené: a jószívü öreg hajadon, ki maga is örömet volt vidám, s másokat is megelégedve szeretett maga körül látni, egészen el volt ragadtatva, s kész volt a két testvér kiengesztelésére, s a kölcsönös barátság helyreállítására mindent megtenni. Ennél-fogva elhatározott, hogy jövőre a két család fiatalsága gyakran találkozzék egymással, és a barátság természetesen állott is mindaddig, mig a jókedvü öreg közbenjárónő jelen volt fentartani a békét.

„Miért hívtad ama gaz ficzkó Rawdont ebédre?” mondá a lelkész nejének, midőn a parkon keresztül hazafelé mentek, „nekem a kölyök nem kell. Ugy néz reánk falusiakra, mintha szerencsenek volnánk. Soha sem elégszik meg, mig csak sárga pecsétes boromat nem teszem elébe, melyből egy üveg tiz shilling. Akasszák fel a gonosz sátánt! a játékos, részeges, kicsapongó, szóval tökéletesen megromlott istentelent! ki megölt egy embert párbajban, nyakig tele van adossággal, s tőlem és enyéimtől Miss Crawley vagyonának nagy részét elrabolta. Waxy

azt mondja” itt a lelkész öklét a holdnak emelte, s mondott valami káromkodáshoz hasonlót; mire buskomoly hangon folytatá „hogy Miss Crawley végrendeletében ötvenezer fontig áll már a ficzkó, s így nem marad harminczezren fölül, min osztozzunk.”

„Azt hiszem, nemsokára ellábol” mondá a lelkész neje. „Igen vörös volt az arca, midőn az asztaltól felkeltünk; fel kellett oldanom vállfűzőjét.”

„Hét pohár pezsgőt ivott meg” mondá a tiszteletes halkan „s ezenkívül a pezsgő, mellyel testvérem mérgez minket, meglehetősen rossz - de ti nők, soha sem tudjátok mi a jó.”

„Mi nem tudunk semmit” szólta a tiszteletesné.

„Ebéd után cseresnyevizet ivott” folytatá a tiszteletes „s kávéjához rozsolist vett. Öt fontért nem tudnék meginni egy pohárral, oly mellégetés fog el mindig utána. Nem sokáig viheti így, - oda lesz, - a test ki nem állhatja tovább! s én ötöt teszek kettőre, hogy Matild egy év alatt oda van.”

Tovább fűzve ez ünnepélyes szemlélődést, s adósságaira, Jim és Frank fiaira gondolva, s ezenkívül még négy leányára, kik közül egyik sem volt szépség, s kik azon kívül, mit netalán nagynénjük hagyományoz nekik, sehonnan sem várhattak egy fillért is - a lelkész, feleségével együtt még egy darabig folytatta a sétát.

„Pitt csak nem fog oly ördögös gazfi lenni, hogy a papságbani örökösödést eladja. S ama hig velejü idősebb fi szeretne a parlamentben ülni”, folytatá Crawley Bute ur kis szünet után.

„Sir Crawley Pittről mindent fel lehet tenni” mondá a lelkész neje. Jó lenne, ha Miss Crawley reá beszélné, hogy a lelkészi állomást János fiunknak ígérje.”

„Pitt mindent megígér, a mit csak kívánnak tőle” felelt a lelkész. „Megígérte, midőn atyám meghalt, hogy egyetemi adósságaimat kifizeti; megígérte hogy a paplakhoz egy új szárnyat épített; megígérte hogy Jibb földjét, azonkívül a hat holdnyi legelőt nekem fogja adni - dehogyan tartotta meg ígéreteit! S ez ember fiának, e gaz játékos, gyilkos Rawdonnak hagyja Matild vagyonának legnagyobb részét. Én azt mondom, hogy az nem keresztény dolog. Jupiterre mondom! nem. Az átkozott kutya tele van minden bűnnel, kivéve a képmutatást, s ez bátyjában van meg.”

„Csendesesen édesem! Sir Pitt földjén vagyunk” vágott közbe a lelkész neje.

„Mondom hogy tele van minden bűnnel. Kérem, asszonyom, ne zavarjon engem. Hát nem lőtte agyon Firebrace kapitányt? Nem ő tette-e merőben tönkre az ifju Lord Dovedale-t a „Kókoszfánál”? Nem ő sarkalta-e Bill Soames és Trump között a párbajt, mely miatt negyven fontot vesztettem el? Te tudod jól, hogy ő mindezt tette; mi pedig a nőket illeti - hisz, arról magad is eleget hallottál, még pedig saját hivatalos szobámban.”

„Az istenért, Crawley ur” szólta az asszonyság, „kiméljen meg e részletekkel.”

„És te e rossz embert, e gonoszlelkűt házodba hívod meg!” folytatá az elkeseredett lelkész. Te, ki egy fiatal család anyja, s az angol egyház lelkészének neje vagy, Jupiterre!”

„Crawley Bute, bolond vagy” szólta a nő megvetéssel.

„Jól van, asszonyom, bolond ide, bolond oda - de nem is mondom, Mártha, hogy oly okos vagyok mint te, s nem mondtam soha. De Crawley Rawdonnal nem akarok találkozni, annyi igaz. Átmegek Huddlestonhoz az alatt, megnézni fekete agarát; s fogadok is ötven fontban, hogy Lancelot jobban fut. Jupiterre, ezt meg teszem! fogadok akármelyik kutyára Angliában. De az istentől elrugaskodott Crawley Rawdonnal nem akarok találkozni.

„Crawley, ön szokása szerint ismét részeg” válaszolt neje.

S midőn másnap reggel a pap felébredt, és méhsert kért, emlékeztette neje azon ígéreteré, hogy szombaton látogatást akar tenni Sir Fuddlestonéknál; s miután tudta hogy nedves éjszakája leend, meghatározták, hogy vasárnap reggel gyorsan lovagoljon vissza, s el ne mulassza a templom idejét. Ebből látni lehet, hogy a crawley-i egyház hivei mind uruk-, mind pedig papjokhoz egyenlően szerencsét kívánhattak magoknak.

Még nem sokáig tartozkodott Miss Crawley a kastélyban, s Rebeka előzékeny modora épen úgy megnyerte a jószivü nagyvilági hölgy hajlamát, mint előbb az ártatlan falusi nép hajlamait, kikről már beszéltünk. Midőn a Miss egy napon rendes sétájára kocsizott volna, jónak látta megparancsolni, hogy „a kis nevelőnő” kísérelje el őt Mudburybe. Mielőtt visszatértek, Rebeka már egészen meghódította; négyszer nevelteté meg, s mulattatta az egész kis utazás alatt.

„Miss Sharpot nem engedni, hogy az asztalnál ebédeljen!” szolt Sir Pitthez, ki egy nagy vendégséget rendezett, melyre minden szomszéd baronet hivatalos volt. „Azt hiszed, jó ember, hogy Lady Fuddlestonnal majd a gyerekszobáról fogok beszélni, vagy pedig a vén Sir Wapshot Gilessel törvényes dolgokról értekezendem? Miss Sharpnak ott kell lenni; én akarom; Lady Crawley maradjon szobájában, ha az asztalnál nincs elegendő hely. De a kis Miss Sharp! az egész grófságban ő az egyetlen teremtés, kivel egy okos szót lehet szólani!”

Természetes, hogy ily határozott parancs után Miss Sharp a nevelőnő lenn ebédelt az előkelő társasággal, s midőn Sir Huddleston nagy pompával s czifra illedelemmel az ebédlőbe vezette Miss Crawleyt, s épen készült, hogy mellette foglaljon helyet - az öreg hajadon éles hanggal kiáltotta: „Miss Sharp, jöjjon kegyed ide mellém, és mulattasson; Sir Fuddleston ülhet majd lady Wapshot mellé.”

Midőn a társaság eloszlott, s a kocsik elrobogtak, a telhetlen Miss Crawley így szolt: „Jöjjon kegyed velem öltöző szobámba, Becky, majd ott mulassuk magunkat a társaságon.” - s ezt a két rokonkebel megis tette. Az öreg Sir Huddleston mindig nyögött az ebédnél, Sir Wapshot igen sajátságos és zajos módon szörpölte levesét, s lady Wapshot kancsalított egy kissé balszemével; s mindezt Rebeka mesterien torzképezte. S azután következtek, az egész estveli multság részletei, a háboru, a politika, az évnegyedes ülések, a hires lóverseny, s mindazon unalmas és érdektelen tárgyak, melyekről falusi nemesek szoktak beszélni. Mi pedig Miss Wapshot öltözetét, s lady Fuddleston sárga kalapját illeti, Miss Sharp azt darabokra szaggatta, hallgatónője végtelen multságára.

„Kedvesem, kegyed egy igazi trouvaille” szolt Miss Crawley. Szeretném ha hozzám Londonba jöhetne; de nem tehetném kegyedet is, mint a szegény Briggs kisasszonyt gunyaim czéllapjává, nem, nem, kis ravasz; - kegyed igen eszes arra, nemde Firkin asszony?

Firkin asszony, (ki épen Miss Crawley csekély hajmaradékát rendezte) felveté fejét, s mondá „azt hiszem a Miss nagyon eszes” s e szavait éles gunymosollyal kísérte. Firkin asszonyban megvolt azon természetes féltékenység, mely minden jóra való nőnél a legfőbb indokok egyike.

Miután Miss Crawley megelégette Fuddlestont, parancsot adott, hogy Crawley Rawdon őt mindennap az étterembe vezesse, s Becky vigye utána vánkost - vagy pedig Becky karjaiba fogózott s Rawdon vitte utána a vánkost. „Nekünk együvé kell ülnünk”, mondá „mi hárman vagyunk az egyedüli keresztények az egész grófságban, édesem!” - s ha ez igaz, akkor meg kell vallanunk, hogy a vallás az egész grófságban nagyon hanyatló állapotban volt.

Miss Crawley, a mellett, hogy ennyire vallásos volt, a politikai dolgokban a legtulzóbb szabadelműekhez tartozott, s megragadott minden alkalmat, hogy véleményét mindig a legelfogulatlanabbul kimondhassa.

„Mi a születés, édesem!” szokta mondani Rebekának, „Nézze meg kegyed Pitt testvéremet, nézze meg Huddlestonékat, kik második Henrik ideje óta laknak itt; nézze meg a szegény Bute testvéremet a paplakban: megállhat-e valamelyik kegyed mellett ész és miveltség tekintetében? Hogy kegyed mellett megállhatnak-e?... hisz még a szegény Briggs kisasszony is tul tesz rajtok, a társalgónóm, sőt még Bowls udvarmesterem is. Kegyed édesem egy igazi kis nőminta, - egy kedves ékszer - kegyednek több esze van, mint a fél grófságnak, - s ha az érdemnek meglenne a maga jutalma, kegyednek hercegnővé kellene lenni... nem, semmi hercegnőre sem volna szükség, azonban kegyed fölött senkinek sem kellene lenni; s én részemről, velem minden tekintetben egyenlőnek is nézem kegyedet, és... nem lenne-e szives egy kis szent tenni a tüzre, s felbontani és megújítani e ruhát, hisz’ kegyed oly jól érti az effélét?” Így szokta az öreg philanthropnő, a vele minden tekintetben egyenlő Rebekát bizományaival, s különösen piperéi rendezésével elhalmozni, s olvastatott vele minden estve francia regényeket, míg csak el nem álmosodott.

Ez időben két eset hozta az ugynevezett magas választott köröket nagyobb izgatottságba, mely két eset, mint az ujságlapok szokták magokat kifejezni, méltó volt a hosszú öltönyű uri emberek figyelmére. Shafton zászlótartó, Fitzurse Borbálával, Bruin gróf leánya- és örökösével megszökött: s a szegény Vere Vane, egy uri ember ki egész negyvenéves koráig a legjobb hirben állott, s számos családdal van körülvéve, egyszerre elhagyta házát, még pedig nagyon gyalázatos módon, Rougemont színésznő miatt, ki már hatvanöt éves volt.

„Az volt a legszebb oldala a kedves Lord Nelson jellemének” mondá Miss Crawley. „Egy nőért még a pokolba is elment. Egy férfiben, ki erre képes, igen sok jónak kell lenni. Én bámulok minden eszélytelen házasságot. Nekem az afféle tetszik legjobban, ha egy nemes ur egy molnárléányt vesz nőül, mint például Lord Flowerdale - ilyesmi aztán annyira dühbe hozza a nőket. Szeretném édesem, ha valami magas rangú uri ember megszöknék kegyeddel; kegyed bizonyára elég szép, hogy ezt várhassa.

„Két postalegény! ah! mily dicső lenne!” vallá meg Rebeka.

„A mit azután leginkább kedvellek, az, ha egy szegény ördög valamely gazdag leánnyal áll odább. Nagyon szívem szerint cselekednék Rawdon, ha vagy egyet elszöktetne.”

„Egy szegényt, vagy egy gazdagot?”

„Ej! kegyed liba! hisz’ Rawdonnak egy fillére sincs, kivéve a mit én adok neki, ő criblé de dettes,- neki ismét lábra kell állani, s szerencsésnek lenni a nagy világban.”

„Van-e esze?” kérdé Rebeka.

„Esze, édesem? lovain, ezredén, a vadászaton és a játékon kívül egyetlenegy gondolata sincs; azonban szerencsét kell tennie - ő annyira kedves ördögös ficzkó. Tudja-e kegyed, hogy ő megölt egy embert, s egy méltatlankodó atyának csupán kalapját lőtte át. Őt imádják az ezredben, s minden fiatal ember a választott körökben nevére esküszik.”

Midőn Miss Sharp Rebeka barátnéjának a Queen’s-Crawley-i táncmulatságot s azon kitüntetést, melyben először is a kapitány által részesült, megírta: tudositása nem volt minden pontban igaz, s ezt több tekintetből csudálni lehet. Mert a kapitány őt már azelőtt is gyakran kitüntette. Találkozott vele séta közben legalább tizszer. A folyosón és lépcsőzeten összejött vele ötvenszer is. A kapitány estvenként legalább huszszor hajlott zongorája fölé, midőn Rebeka énekelt (miután my lady betegen feküdt szobájában, és senki sem vette számba). A kapitány irt neki leveleket (még pedig oly jókat, minőket a nagy faragatlan draganyos csak kigondolhatott és leírhatott; azonban az ostobaságnak épen oly hasznát vesszük a nőknél, mint bármely más tulajdonságnak). De midőn a legelső azon hangmű levelei közé tette, melyet

Rebeka épen énekelt, a kis nevelőnő felemelkedett helyéről, szilárdan szeme közé nézve, módosan kezébe vette a háromszögű küldeményt, lebegtette erre-amarra, mintha tarajos kalap lett volna, s az ellenség felé tartva, tűzbe vetette a levelkét, alázatos bókot csinált előtte, visszament helyére, s vidorabban kezdett énekelni mint valaha.

„Mi történt?” kérde Miss Crawley, kit déli álmából a zene-szünet felzavart.

„Csak egy hamis hang” mondá Miss Sharp nevetve: Rawdon azonban alig birt dühével s bosszuságával.

Miután Miss Crawley ily nagy hajlamot mutatott az új nevelőnő iránt, mennyire okosan tett Crawley Buténé asszony, hogy nem volt iránta féltékeny, hanem látogatásra hívta a paplakban, sőt nem csak őt, de Crawley Rawdont is, ki férjének az öreg Miss öt percentes vagyonában vetélytársa volt. Sőt meg is kedvelték egymás társaságát, a tiszteletesné és unokaöcse. Ő felhagyott a vadászattal; nem fogadta el többé a Fuddlestone-i meghívásokat, nem ebédelt többé Mudburyban a tisztek asztalánál; legnagyobb gyönyörét abban lelte, ha átkószálhatott a paplakba, hova Miss Crawley is követte őt; s miután anyjok beteg volt, miért ne mentek volna át a gyermekek is Rebekával? Így átjártak a gyermekek is (a kedves kicsinyek!) Miss Sharppal, s estve a társaság tagjai közül többen rendesen gyalog mentek vissza. Miss Crawley ugyan kocsiját többre becsülte - de a paplakhoz tartozó réteken, be a park ajtón, a sötét ültetvények árnyában, s a sétány hosszában Queen's-Crawley felé, sok varázssal birt a holdvilágoni séta két oly egyénre nézve, kik a festőit annyira kedvelték, mint a kapitány és Miss Rebeka.

„Oh! azok a csillagok, azok a csillagok!” mondá Rebeka, ragyogó zöldes szemeit hozzájuk emelvén „egészen átszellemülve érzem magam, midőn feléjük tekintek.”

„Oh - ah - istenem - igen - épen így vagyok én Miss Sharp,” felelt a másik lelkesült. „Tán csak nincs kifogása szivarom ellen Miss Sharp?” Miss Sharp a szivar füstjét a szabadban inkább szerette, mint bármit a világon - s ő maga is megpróbálkozott eggyel, még pedig a lehető legfinomabb módon; puffantott egyszer-kétszer, kissé felkiáltott, és sipegett utána s visszaadta a kapitánynak, ki pödrött bajuszán egyet-kettőt, s oly erősen kezdett dohányozni, hogy a szivar tüze megvilágította az egész sötét fasort, és esküdött: „Jupiterre! ah - istenem - ah - igazán a legjobb szivar, mit életemben szittam, ah -”; mert mind szelleme mind pedig társalgási képessége kitűnő volt, s egy nehézkes fiatal draganyoshoz teljesen méltó.

Az öreg Sir Pitt, ki épen dohányzott, iddogált s Horrocks Jánossal egy juh felől beszélgetett, melyet épen le kellett ölni, kikémlelte dolgozó-szobája ablakából az ilyképen elfoglalt érdekes párt, s iszonyu káromkodások közt fogadta, hogy ha nem nézné Miss Crawleyt, megfogná Rawdont, s kilökné a kapun, mint egy hozzá hasonló gazfi érdemli. „Ő gonosz egy ficzkó, az eléggé világos” jegyzé meg Horrocks ur „azonban szolgája Flethers még nálánál is roszabb: s a házfelügyelőné szobájában oly zajt ütött az ebéd s a ser fölött, melyet egy gróftól sem lehetne várni; - egyébiránt azt hiszem, hogy Miss Sharp kiállhat vele” tevé hozzá kis szünet után.

S valóban ki is állhatott - még pedig az atyával épen úgy, mint fiával.

Vége az első kötetnek.

MÁSODIK KÖTET.

TIZENKETTŐDIK FEJEZET.

Ez a fejezet csupa érzélgés.

Most elhagyjuk Arkadiát s azon szeretetreméltó embereket, kik ottan a falusi erényeket gyakorolják, s visszatérünk Londonba, hogy lássuk, mi történt Amáliával.

„Mi bizony egy hajszálnyt sem törődünk vele,” írja egy ismeretlen levelező, finom kéziratú apró betűkkel egy szegfűszinű pecséttel ellátott levélkében. „Az egész Amália izetlen s unalmas,” s még több efféle barátságos megjegyzéseket tesz oda, melyeket valóban soha eszembe nem jut vala ismételni, ha szerfelett hizelgők nem volnának azon fiatal hölgyre nézve, kit illetnek.

Vallja meg a szives olvasó, ha csak egy keveset fordult meg a világban, nem hallott-e hasonló megjegyzéseket jólelkű barátnőktől, kik örökké csudálkoznak, mit tudnak Miss Smithen bámulni, vagy mi birhatta reá Jones őrnagyot, hogy az együgyű, jelentéktelen, ostobán mosolygó Miss Thompson után járjon, ki viaszab-képén kívül semmi egyéb ajánlatossal nem bír? Ugyan mit is ér egy pár rózsaszín arcz, s egy pár kék szem? - Kérdik e kedves erkölcs-papolónók, s nagy bölcsen értésül adják, hogy a lángész tulajdonai, műveltség, növény- s földtanban jártasság - mennyire ez nőktől kívánható, - verscsinálás tehetsége, s azon képesség, hogy a zongorán sonátákat Herz modorában verjen el, stb. a hölgyben nagyobb becsüek, mint azon mulékony kecsék, miket kevés év mulhatlanul s örökre elenyésztet. Igen épületes dolog hallani, mikor a nők a szépség csekély becse s tartása felőli nézeteiket közlik.

De ámbár az erény sokkal becsesebb dolog, s ámbár azon szerencsétlen teremtések, kik szerencsétlenségökre csinos külsővel bírnak, mindig szükség lenne a reájok várakozó sorsra emlékeztetni, és ámbár a hősies női jellem, melyet a hölgyek bámulnak, szebb és dicsőbb tárgy, mint a jólelkű, fiatal, mosolygó, mesterkéletlen, gyöngéd, kis házi istennő, melyet tisztelni a férfiak igen hajlandók, - mégis az utóbbi fajta nőknek meg van azon vigasztalásuk, hogy a férfiak utoljára is őket mégis csak bámulják, s hogy mi jóindulatu barátnőink minden intései s óvásai daczára kétségbeejtő tévedésünk- s bohóságunkban megmaradunk, s ezen fejezetnek egész végeig meg fogunk maradni. Legalább mi engem illet, ámbár oly személyek, kik iránt legnagyobb tisztelettel viseltetem, mondták nekem, hogy Miss Brown egy hiu majomkép, s Mrs. Whiten nincs egyéb, mint az ő *petit minois chiffonné*-ja, s hogy Mrs. Blacks semmihez sem tud szólni: - mi tehát engem illet, mondhatom, hogy Mrs. Blacks-el leggyönyörűbb beszélgetéseket folytattam (természetesen, tisztelt asszonyság, ezeknek tárgya titok marad); aztán látom, hogy minden férfi tolong Mrs. White széke körül, s minden fiatal ember szerencsésnek érzi magát, ha Miss Brownnal egyet tánczolhat: ennél fogva igen hajlandó vagyok hinni, hogy nőre nézve nem csekély bók, ha őt a neméhez tartozók utálják s megvetik.

Az Amália társaságában előforduló hölgyek ebbeli feladatukat igen kielégítőleg teljesítették. Például, alig volt pont, miben az Osborne kisasszonyok - György testvérei - s a Dobbin kisasszonyok annyira egyetértettek volna, mint az Amália csekély érdemei felőli nézetökben s abbéli csudálkozásukban, hogy testvéreik rajta kecséket tudnak találni. „Mi barátságosok vagyunk iránta,” mondák az Osborne kisasszonyok, egy pár csinos barna leány, kiknek legjobb *gouvernante*jok, legjobb tanítóik, s legügyesebb divatárusnőik voltak; e kisasszonyok oly rendkívül barátságosan és leereszkedőleg bántak vele, s oly kiállhatlan módon játszták irányában a kegyurnót, hogy a szegény kis teremtés társaságukban valóban egészen néma s látszólag oly ostoba volt, milyennek tartani szerették. Igyekezett, mint kötelessége tartotta, leendő férje testvéreit szeretni. Hosszu délelőttöket töltött nálók, - ezek voltak minden dél-

előttjei közt a leghosszabbak s legunalmasabbak. Velek és gouvernantejokkal, Miss Wirttel, egy vestaszüzzel, kin nem volt egyéb csont- s bőrnél, ünnepélyesen kikocsizott a családi kocsiban. S hogy szivességöket jobban tanusítsák, és neki magasabb életet szerezzenek, elvitték hangversenyekbe, hol régi templomi zenedarabokat adtak elő; elvitték az oratoriumba s Sz. Pál templomába. Házuk kényelmesen berendezett, atyjok asztala gazdag s fényes, társaságuk ünnepélyes és művelt, önbecsülésök pedig roppant nagy volt, minden szokásaik pompázók és szabályosok, minden mulatságaik illedelmesek s kiállhatlanok voltak. Amáliának minden látogatása után (s oh, mint örült mindig, ha már tul volt egy ilyen látogatáson!) Miss Jane Osborne, Miss Maria Osborne s Miss Wirt a gouvernante mind jobban csudálkozva kérdék egymástól: „Ugyan mit találhat György ezen a teremtésen?”

Hogyan lehetett ez? kérdi egy gáncsoskodó olvasó. Miként történik, hogy Amália, kinek pedig annyi barátnője volt a nevelőben, világba léptekor élesen ítélő neme részéről megvetésben részesül? Mert, édes ur! Miss Pinkerton intézetében a vén tánczmesteren kívül nem volt férfi; ez utóbbiért pedig csak nem kaphattak hajba a leányok? Ha György, az Osborne kisasszonyok csinos bátyja reggeli után mindjárt elszaladt hazonnan, s egy héten át hatszor nem ebédelt otthon, - nem csuda, ha az elhanyagolt nőtestvérek egy kissé bosszankodtak. Ha az ifju Bullock (Hulker, Bullock és társai lombard-utczai bankárházból), ki az utolsó két saison alatt Mari kisasszonynak tette a szépet, Amáliát egy cotillonra kérte fel, - lehetett-e azt várni, hogy Mari kisasszony elégedettnek mutatkozzék? S pedig mégis az volt, legalább azt mondta, - mint az egy olyan természetes és oly szívesen megbocsátó teremtéshez illett. „Kimondhatlanul örvendek, hogy a kedves Amália annyira tetszik önnek,” mondá hévvel a táncz után Bullocknak; „György bátyámmal van eljegyezve; nem sok van ugyan rajta, de a legjobb kis teremtés; otthonn mindnyájon u g y szeretjük.” Kedves leány! Ki képes kiszámítani a szeretetnek azon bensőségét, mely e lelkesült szócskában „ugy” fekszik.

Miss Wirt s a két szeretetteljes ifju hölgy Osborne Györgynek annyiszor lelkére kötötte, mekkora áldozatot hoz ő, s mily regényes színezettel bír nagylelkűsége, midőn ő magát annyira odadobja Amáliának, hogy nem vagyok bizonyos benne, valljon nem tekintette-e magát e miatt egyik legérdemdusabb férfinak a brit hadseregben, s valljon nem nagy önfelszánással engedte-e magát szerettetni.

Nem tudom, miként történt, hogy ámbár minden reggel a mondott módon távozott hazulról Osborne György, s a hétben hat napon nem ebédelt otthonn - midőn aztán testvérei azt hitték, hogy ő Miss Sedley köténszalagján csüng: nem tudom, mondom, miként történt, hogy nem volt mindig Amáliánál, holott a világ őt ennek lábainál hódolni vélte. Annyi bizonyos, hogy nem egyszer, midőn Dobbin kapitány jött barátja látogatására, Miss Osborne (- ki a kapitány iránt sok figyelemmel volt, katonai történeteit nem győzte eleget hallgatni, s nem győzött kedves anyja egészsége után elég gyakran kérdezősködni -) nevetve mutatott az utca tulsó felére, mondván: „Oh, Györgyöt Sedleyéknél kell tudakolni, mi őt reggeltől estig nem látjuk.” Ily beszédek alkalmával a kapitány egy kissé izetlenül s erőltetve szokott mosolyogni, s mint egy tökéletes világfi, a beszédet valami más közérdekű tárgyra, például az operára, a régens herczeg utolsó carltonhousei báljára, vagy az időjárásra - a társaság ezen áldására - vinni át.

„Mily ártatlan egy ember ez a te kedvenczed,” szokta ilyenkor mondani Mari kisasszony Janka kisasszonynak, miután a kapitány elment. „Láttad-e, mint elpirult, midőn mondtam, hogy a szegény György szolgálaton van?”

„Kár, hogy Bullockban nincs valami az ő szemérmességéből, Mari,” viszonzá az idősb testvér, felütve fejét.

„Szemérmesség! talán azt akarod mondani, hogy ügyetlenség, Janka. Frigyes nekem ne is lépje le ruhámat úgy, mint a tiedet Dobbin kapitány Mrs. Perkinsnél.”

„Ruhádat, ha, ha, ha! Mikor Amáliával tánczolt!”

A dolog azonban így állott. Midőn Dobbin úgy elpirult, s annyira zavarba jött, hogy azt sem tudta, mit műveljen, egy körülményre emlékezett, mit jónak látta a leányokkal nem tudatni, tudniillik, hogy már járt Sedleyéknél, természetesen azon ürügy alatt, hogy Györgyöt keresi, de György nem volt ott, hanem csak a szegény kis Amália, ki meglehetősen busan s merengve ült a salon ablakában, s egy s más jelentéktelen dőre beszéd után kérdeni bátorzkodott, van-e valami igaz azon hirben, hogy az ezred nemsokára külföldre menend; s nem látta-e még az nap Dobbin kapitány Osborne urat?

Az ezred addig még nem kapott parancsot Angliából távozásra; Dobbin kapitány Györgyöt sem látta. „Valószínűleg hugánál van,” mondá a kapitány. „Átmenjek-e s elhozzam az engedetlen kimaradót?” S ekkor Amália barátságosan s hálásan kezét nyujtá neki; ő pedig átment, és Amália várakozott, de György nem jött.

Szegény gyöngéd szivecske! Így reményl s dobog folyvást, eped és bizik. Látni való, hogy itt nem valamely külözgalmas, eseményekben gazdag élet irandó le. Egész nap csak e gy érzés - mikor jön ő el? Ébren s álmaiban csak e gy gondolat. Azt hiszem, György, mikor Amália őt Dobbin kapitánytól kérdezte, Canon kapitánnyal Swallow-streetben tekét játszott; mert ő vig czimbora volt, szerette a társaságot, s minden játékban, mely ügyességet kívánt, kitűnő volt.

Egyszer három egész nap maradt ki; ekkor Amália feltette kalapját, s valósággal berontott az Osborneék házába.

„Mi dolog! kegyed bátyánkat egyedül hagyja, hogy hozzánk jöjjen?” mondák a fiatal hölgyek. „Talán czivódott vele, Amália? Ugyan mondja!”

Nem, ők nem czivódtak. „Ugyan ki is kezdhetne vele czivódást,” mondá Amália könnyes szemekkel. Csak drága barátnői látogatására jött át, mert már oly rég nem látták egymást. S ezen a napon Amália oly tökéletes dőre s ügyetlen volt, hogy az Osborne kisasszonyok s gouvernantejok, kik, midőn búsan távozott, utána meresztették szemeiket, még inkább csudálkoztak, ugyan mit találhat György a szegény kis Amálián.

Természetesen csudálkoztak. Mert miként tárhatta volna fel félénk szivecskéjét, hogy e fiatal hölgyeket engedje kemény nézésű fekete szemekkel bele pillantani. Legjobban tette, ha elzárkozott s elrejtett szive. Jól tudom ugyan, hogy az Osborne kisasszonyok egy kashemirsálnak vagy egy rózsaszín atlasz szalupnak jeles bírálói voltak; ha Miss Turner az övét biborszinre festette, vagy azt ujjassá alakította át, vagy ha Miss Pickford hermelin-gallérjából muffot vagy prémezést csináltatott, az a két értelmes kisasszony figyelmét el nem kerülé. De lám: vannak finomabb szövésű dolgok, mintsem prém és atlasz és Salamon királynak minden dicsősége s a sabai királynénak egész ruhatárja - miknek szépsége hozzáértők szemeit is elkerüli. Vannak édes szerény lelkek, melyek csendes árnyos helyeken fellelhetők, hol illatoznak és kedvesen virágoznak; s viszont vannak a kertekben diszvirágok, oly nagyok, mint melegítő rézedények, melyek oly meredt nézésűek, hogy azokkal szembe nézve, a nap is kijőne magatartásából. Miss Sedley nem tartozott a napraforgók fajához; s én azt mondom, az aránynak minden szabályait megsérténé, ki az ibolyát akkorának festené, mint egy teljes dáhliát.

Valóban, egy fiatal leánykának, ki még a szülei fészekben lakozik, élete teljességgel nem mutathat fel sok olyan figyelemgerjesztő eseményt, minő rendszeren a regényhősnőben megkivántatik. A szereterepkedő s prédát kereső idősb madarakra várhatnak hálók vagy golyók, -

meglehet megmenekülnek a sólyom elől, meglehet szétszaggatja ez: de a fiókák a fészekben pelyhek és szalma közt kényelmes, kedves, regényesség nélküli életet visznek, míg majd ők is szárnyra kelnek. Míg a szárnyra kelt Sharp Becky a vidéken repkedett szét, s különböző ágakon s nem egy kivetett háló közt ugrált, s tápját boldogul s a nélkül, hogy valami baj érné, szedegette: azalatt Amália egészen kényelmesen ült Russell-square-i fészkében; ha emberek közé vegyült, az mindig szülési vezérlete s felvigyázata alatt történt; aztán úgy látszott, hogy őt, vagy a gazdag, barátságos, kényelmes házat, melyben oly szerető oltalomra talált, egyáltalában semmi szerencsétlenség nem érheti. A mamának meg voltak reggeli teendői, naponta kikocsizott, s elvégezte közben azon látogatásait s bolti szemléit, melyek a gazdag londoni hölgynek multságát, vagy talán inkább foglalkozását képezik. Az atyus a cityben végezte rejtélyes működéseit, - a city igen életmozgalmas hely volt e korban, midőn egész Európában háboru dühöngött, s országok álltak kockán; midőn oly ujság, mint a „Courier” tizezerenkint számlálta előfizetőit, midőn egy nap a vittoriai ütközet, másnap a moszkai égés hire érkezett; vagy midőn ebéd idején az ujságárus sipja Russell-square hosszában megharsanván, ily tartalmu hirt hangoztatott: - „Ütközet Lipszénél - hatszázezer ember egymással szemben - a francziák tökéletes megveretése - kétszázezer halott.” Egy párszor az öreg Sedley igen komoly képpel jött haza; s nem csuda, ha ily ujságok Európában minden szívet s minden bőrzét mozgásba hoztak.

Egyébiránt Russell-squareban, Bloomsburyban maradt minden úgy, mintha Európában legkisebb zavar sem uralkodnék. A lipcsei visszavonulás semmi változást nem idézett elő azon reggelik, ebédek s vacsorák számában, melyeket Sambo ur a cselédszobában vett be, a szövetségesek előzőnölték Franciaországot, de csak mint addig, öt órákor csengettek ebédre. Nem hiszem, hogy Amália sokat törődött volna Brienne-s Montmirailal, vagy a háboru iránt élénk érdeklődéssel viseltetett volna - Napoleon leköszönéséig, s csak midőn ezen utóbbi eseményt tudták meg, nagyot tapsolt, s imádkozott - ah, minő hálálkodással - s egész lelkéből Osborne György karjaiba omlott, nem kis csudálkozására mindazoknak, kik ezen érzelmi lendületnek tanúi voltak. Tudniillik, béke kötteték. Europa nyugalmat reménylhetett; a korz meg volt bukta, s Osborne hadnagy ezredének nem kellett külföldön háborui szolgálatra fordíttatni. Így gondolkozott Amália. Neki Europa sora - Osborne György hadnagy volt. Minthogy ennek veszélyei elmulának - Te Deum-ot énekelt. Ő volt Európája; császára; szövetséges fejedelmei s regens hercege. Ő volt napja s holdja; s valóban azt hiszem, úgy vélekedett, hogy a Mansion-Houseban az uralkodók tiszteletére rendezett nagy bál s a nagy kivilágítás különösen Osborne György tiszteletére volt szánva.

Említettünk szükségben segítő szereket, szegénységet, önzést, - mint azon szomorú tanító mestereket, melyeknek keze alatt a szegény Miss Sharp felnőtt. Amáliának pedig a szerelem volt utolsó tanító mestere, s bámulatos, minő előmeneteket tett e fiatal hölgy ezen kedvelt tanító keze alatt. Mennyi titkot tanult meg Amália e másfélévi szakadatlan oktatás alatt e kitűnő s az utolsó kiképzést megadó nevelő mellett, - olyan titkokat, melyekből oda át Miss Wirt s a feketeszemű hölgyek, sőt maga az öreg Miss Pinkerton Chiswickben sem tudott semmit! S miként is avattatható volna fel ezekbe ezen illedelmes, méltóságos szüzek valamelyike? P... s W... kisasszonyoknál szó sem lehet ezen édes indulatról, én legalább nem mernék felőlök ily gondolatot nyilvánítani. Osborne Mária kisasszonynak volt ugyan „viszonya” Bullock Frigyes Ágostonnal Hulker s Bullock bankárháztól; de ezen viszony csupa illedelmes volt, és épen oly könnyűszerrel elfogadta volna az idősebb Bullockot, miután egyszer, mint minden jól nevelt hölgynek tenni kellene, arra vetette fejét, hogy egy háza legyen Park-Laneban, mezei laka Wimbledonban, szép kocsija, két roppant nagyságu lova s inasa, végre a „Hulker és Bullock” czimzetű jeles ház évi nyereségének negyed részét kapja - mert mindezen előnyök Bullock Frigyes Ágoston személyében képviselve valának. Ha már

akkor fel lett volna találva a narancsvirág (a női tisztaság eme megható jelve, mely Franciaországból jött át hozzánk, hol az emberek általában férjhez el a d j á k leányaikat), úgy, mondhatom, Miss Mária a szeplőtelen koszorut fejére tette s a köszvényes, vén, kopasz, veres orru idősb Bullock mellé szépen beült volna az uti kocsiba, szép életét tökéletes szerénységgel szentelve boldogságának: - csak kár, hogy az öreg ur már házas volt, s így ifju szerelmét az ifjabb részes társnak ajándékozta. Édes, dicső narancsvirág! Nemrég láttam ezzel feldiszitve Miss Trottert Sz. György templomából feltipegni az utikocsiba, s mögötte lord Methusalath. Mily bájolón eresztette le a kedves ártatlan teremtés kocsija függönyeit. Az esketésnél jelen volt legalább fele azon kocsiknak, melyeket a hiuság vásárán szoktunk látni.

De nem efféle volt azon szerelem, mely Amália nevelését bevégezte, s a jó leánykát egy év folyta alatt jó derék szüzzé tette, kiből, ha ideje eljövendett, jó nő leendett. Ez a fiatal lélek (talán nem volt okosság szüleitől, hogy őt ezen bálványozásban s az ilyen bohó, regényes eszmékben még megerősítették) teljes szivéből szerette az ifju, ő felsége szolgálatában álló katonatisztet, kivel már futólag megismerkedtünk. Reá gondolt, mihelyt felébredt, s imáiban még utoljára mindig az ő nevét említette. Még sohasem látta oly szép vagy oly okos férfit, vagy oly deli alakot lovon, vagy olyan tánczost, szóval, sohasem látta olyan hőst. Mit beszélnek, mikép hajtja meg magát a regens herczeg! Mi az György meghajtásához képest? Látta Brummelt, kit mindenki fenhangon dicsért. Már miként hasonlíthatták ez Györgyhez! Az operában a b e a u x közt egy sem volt hozzá fogható. Ő valóságos bűvös herczegnek való volt! s mily nagylelkűség volt tőle ily alacsony születésű Cinderellához⁶ leereszkedni! Miss Pinkerton, ha Amáliának meghittje, megpróbálta volna ugyan e vak bálványozásnak gátot vetni, de alig hiszem, hogy sikeresen. Mert ez némely nőknek természete- s ösztönében fekszik. Némelyek tervkovácsolásra születnek, mások, hogy szeressenek; s kívánom, hogy minden tisztelt nőtlen férfi, ki ezt olvassa, azon fajtájut válassza, mely őt leginkább szereti.

Míg Amália magát e hódító eszmének engedte át, menthetlen módon elhanyagolta tizenkét barátnéját Chiswickben, a mint ezt ilyen önző emberek mindig is szokták tenni. Természetesen csak erre az egy tárgyra gondolhatott; s Miss Saltire bizalmas barátnőnek igen hideg volt, arra pedig nem tudta magát reá venni, hogy a St. Christoph-i gyapjashaju ifju örökös-nővel, Miss Swartztal közölje érzelmeit. A szünidő alatt nála volt a kis Martin Laura, s azt hiszem, ezt tette meghittjévé, rajta volt mindenképen, hogy ez, majd ha férjhez megy, nála lakjék, s Laurának egy csomó különféle dolgot beszélt a szerelem szenvedélyéről, mi e fiatal személyre nézve bizonyára különösen hasznos és új volt. Ah! ah! szinte attól tartok, hogy fejében nem volt minden rendén.

De hát mit miveltek szülei, ha nem gátolták, hogy e szegény szivecske ne dobogjon oly gyorsan? - Az öreg Sedley nem sokat törődött efféle dolgokkal. Az utóbbi időben komolyabb volt, s citybeli ügyei egészen elfoglalták. Mrs. Sedley pedig oly csendes és kíváncsiság nélküli lény volt, hogy még csak féltékenység sem jutott eszébe. Józsi távol volt, Cheltenhamben egy ir özvegytől ostromolva. Amáliáé magáé volt az egész ház; ah! néha igen is egyedül magáé: nem mintha kételyek gyötörték volna, mert György bizonyára a hadügyminiszteriumban van; aztán nem is jöhet el mindig Chatamból; barátait és testvéreit is meg kell látogatnia, s ha a városban van, társaságokba kell mennie (ő minden társaságnak díszel!); s midőn ezredénél van, fáradságosabb, hogysen hosszú leveleket írhatna. Tudom is hol tartotta Amália leveleit - oda lopózhatom szobájába, s onnan észrevétlenül távozhatom, mint Jachimo - mint Jachimo? Nem - ez rossz szerep. Csak a holdvilágot akarom játszani, s véletlenül bepillantani az ágyra, hol szépség, hűség, ártatlanság álmodva fekszik.

⁶ Hamupopely.

De ha Osborne levelei rövidek s katonások voltak, meg kell adnunk más részről, hogy ha Miss Sedleynek Osbornehoz irt levelei kiadásra szánatnának, e regény annyi kötetre lenne nyújtható, hogy a legérzelgőbb olvasó sem állhatná ki; hogy nemcsak egész nagy iveket teleirt, hanem irgalom s kegyelem nélkül egész lapokat lemásolt versgyűjteményekből, s szavakat és mondatokat valóban örült emphasissal aláhuzott; szóval, hogy benne állapotja legközönsége-sebb jelei észrevehetőek voltak. Amália nem volt hősnő; levelei teli voltak ismétlésekkel; néha a grammatikát sem igen vette számba, s verseiben a metrummal igen szabadon bánt. De, oh hölgyeim! ha kegyeteknek nem lenne szabad a szivet néha a syntaxis daczára meghatniok, s nem lenne szabad szeretnünk kegyeteket, míg a trimeter és tetrameter közti különbséget nem ismerik, akkor vigye el az ördög az egész költészetet, s pusztuljon minden iskolamester!

TIZENHARMADIK FEJEZET. **Érzelő és egyéb dolgok.**

Félek, hogy azon ur, kihez Amália intézte leveleit, meglehetősen megrögzött kritikus volt. Osborne hadnagyot, mindenüvé annyi levélke követte, hogy szinte szégyenlette magát bajtársainak azok feletti tréfái miatt, s megparancsolta legényének, hogy azokat csak magán-szállásán adja át. Sőt egyszer szivart gyújtott egy olyan levélkével, Dobbin kapitány nem kis rémületére, ki, azt hiszem, azon okiratot szivesen felváltotta volna egy bankjeggyel.

György egy ideig *liaison*-ját titokban igyekezett tartozni. Nem tagadta, hogy nő forog fen a dologban. „S bizonyára nem az első,” mondá Spooney hadnagy Stubble hadnagnak. „Ez az Osborne ördögös ficzkó. Demeraraban egy bíró leánya majd megbolondult miatta; aztán következett a gyönyörű quadron leány St. Vincentben,- Miss Pye, tudja ön, s mióta visszajött Angliába, Zeusra mondom! egész Don Giovanni lett belőle.”

Stubble és Spooney ugy vélekedett, hogy büszke lehet azon férfi, kiről el lehet mondani, hogy valóságos Don Giovanni; e tulajdonság legszebbnek tetszett előttök, mellyel a férfi birhat; s Osbornenak az ezredjebeli fiatal emberek előtt roppant hirneve volt. Ő dicső ficzkó volt minden szabad mezei multságoknál, dicső énekes volt, dicső volt a diszelgésnél, s bőven költötte a pénzt, mivel atyja gazdagon ellátta. Kabátjai jobban szabottak, de számosabbak is voltak, mint bárki másnak az ezredben. A legénység imádta. Többet tudott inni, mint akár-melyik katonatiszt az asztalnál, az öreg Heavytop ezredest is odaértve. Kardvívás és öklözés, labdázás és tekézésben első volt az egész ezredi clubban. A quebecki lóversenyen saját lován ült, s a helyőrség által kitűzött díjpotharat elnyerte. Amálián kívül is találtattak emberek, kik tisztelői voltak. Stubble és Spooney valami Apollófélének, Dobbin egy bámulandó Crichton-nak tartotta, s őrnagy O'Dowdné megismerte, hogy ügyes, csinos fiatal ficzkó, ki őt Fitzjurld Fogartyra, lord Castlefogarty második fiára emlékezteti.

Tehát Stubble és Spooney a többiekkel igen regényes gyanításokba merült Osborne levelezője iránt, - s hol azt hitték, hogy az valami herczegnő Londonban, kivel szerelmi viszonyban áll, - hol ismét, hogy egy tábornok leánya, ki mással van eljegyezve, s örült-szerelmes bele, - majd, hogy valami parlamenti tag neje, ki szöktetést ajánl négy lovas hintóban, majd végre, hogy ez egy elragadólag izgalmas, regényes s egyik félnek sem becsületére váló szenvedély áldozatja. Osborne mind e gyanításokra legkisebb világot sem akart vetni, s fiatal bámulói- s barátainak engedte, hogy kedvök szerint találgassák s állítsák egybe a történetet.

S a dolog valódi állását az ezredben sohasem is tudják meg, ha Dobbin kapitány szerény-telenül nem viseli magát. Egy napon Dobbin a katonatiszti asztalnál reggelizett, s Cackle az

alorvos, és a fenemlített két uri ember Osborne „intrigue”-jét találgatta. Stubble azt állította, hogy a hölgy egy hercegnő Charlotte királyné udvaránál, s Cackle esküdt mennyre-földre, hogy az valami rossz hirben álló operai tánczosnő. E szavakra Dobbin úgy felindult, hogy ámbár szája teli volt vajas kenyér- és tojással, s egyáltalában nem kelle szólania, meg nem tudta állani, s következő szavakkal rontott ki: „Cackle, ön együgyü ember. Mindig ostobaságokat beszél, s szereti a botrányos történeteket. Osbornenak nem jut eszébe hercegnőt csábítani el, vagy valamely varróleányt tenni szerencsétlenné. Miss Sedley egyike a legbájosabb fiatal hölgyeknek, kik valaha voltak. Már régóta el van jegyezve vele, s ha valaki guny névvel akarja illetni, azt tanácslom neki, ne tegye az én jelenlétemben.”

Itt elhallgatott Dobbin, ki a közben kiveresedett, s szinte megtikkadt egy findzsa theával. Egy fél óra alatt az egész ezred tudta a történetet; s O’Dowdné az őrnagy neje még azon este irt testvérének Glorvinának O’Dowdstownben, hogy ne siessen Dublinbóli megérkezésével, miután Osborne, fájdalom! igen korán, el van már jegyezve.

Ugyanazon estve alkalmas beszéddel szerencsételte a hadnagyot egy pohár whisky mellett; György dühöngve ment haza, s kötődni akart Dobbinnal (Dobbin nem fogadta el az őrnagyné meghívását, s csendesen ült szobájában, hol fuvolázott, s mint képzelem, malancholikus verseket csinált) - tehát, mint mondám kötődni akart Dobbinnal, miért árulta el titkát.

„Ki az ördög mondta, hogy dolgaimról beszélj?” kiáltá haragosan Osborne. „Mi az ördögért kell az egész ezrednek tudnia, hogy házasulandó vagyok? Mi szükség, hogy Peggy O’Dowd, a vén banya, átkozott vacsorájánál engem említsen, s eljegyzésemet a három királyságban kitrombitálja? S utoljára is, Dobbin, mi jogod van mondani, hogy el vagyok jegyezve, vagy általában dolgaimmal bajlódni?”

„Ugy tetszik,…” kezdé Dobbin kapitány.

„Vigye el az ördög a te „tetszik”-edet,” szóla közbe fiatalabb bajtársa. „Tudom, s az ördögbe, igen is tudom, hogy el vagyok irányodban kötelezve; de azért, mivel te öt évvel idősebb vagy, csak nem engedem, hogy örökké prédikálj nekem. Akasszanak fel, ha tovább türom pokoli sajnálkozásodat, s pártfogói képedet, és felsőbbbségi igényeidet. Sajnálkozás és pártfogolás! Szeretném tudni, miben állok én alattad?”

„El vagy-e jegyezve?” vága közbe Dobbin kapitány.

„Mi az ördögöt van bajod vele, vagy mit tartozik az akárki másra, ha ugy is van?”

„Szégyenled magad a miatt?” folytatá Dobbin.

„Mi joggal intézel hozzám ily kérdést, szeretném tudni, Sir?” mondá György.

„Édes istenem! csak nem akarod ezzel azt mondani, hogy mátkáddal felhagyni szándékozol?” kérdé felrettenve Dobbin.

„Más szóval, azt kérdeed tőlem, becsületes ember vagyok-e,” mondá Osborne mérgesen, „ezt akarod azzal mondani? Te egy idő óta oly hangot használsz irányomban, hogy vesszek el, ha tovább türom.”

„Ugyan mit tettem? Azt mondtam, hogy elhanyagolod ez angyali leányt. Azt mondtam, hogy hozzá kellene menned, György, midőn a városba jössz, nem pedig a St. James palota közelé-beni játékházakba.”

„Valószínűleg pénzedet kívánod vissza,” mondá György gunyosan.

„Természetesen visszakivánom - mint mindig, ugy-e?” mondá Dobbin. „Hiszen te ugy beszélsz, mint egy nagylelkü ficzkó.”

„Az ördögbe, Vilmos, nem, bocsánatot kérek,” - vága közbe Osborne némi megbánási gerjedelemmel. „Isten tudja, mennyire barátom voltál te mindig. Nem tudom hányszor szabadítottál ki a bajból. Tudom, akkor is, mikor Crawley, a testőrtiszt, azon pénzüsszeget nyerte tőlem, oda levék, ha te nem vagy. De neked sem kellene oly szigorun bánni velem; nem kellene mindig leczkézned engem, mint egy iskolás fiut. Én nagyon szeretem Amáliát, imádom. Ne nézz oly méltatlankodva reám. Ő tudom, hogy minden hiba nélküli. De lásd, az nem mulatság, midőn olyasmit nyer az ember, mire nem játszott. A mennykőbe! az ezred épen most érkezik vissza Nyugotindiából; én is egy kissé kirugok; majd ha megházosodom, megjobbitom magamat; becsületesre, azt teendem. Azért mondom neked, Dob, ne haragudjál reám; a jövő hónapban kapsz tőlem száz fontot; tudom, hogy atyám valami szép összeget adand nekem; aztán Heavtyoptól szabadságot kérek, s holnap a városba megyek, meglátogatom Amáliát: - no s, ezzel sem vagy meglegedve?”

„Az ember nem haragudhatik reád sokáig, György,” mondá a jószívü kapitány; „s mi a pénzt illeti, fiu, tudom, hogy megosztanád velem utolsó shillingedet, ha s z ü k s é g e m lenne reá.”

„Zeusra mondom, azt tenném, Dobbin,” mondá György nagylelküleg, ámbár mellesleg mondva, sohasem volt kölcsön adni való pénze.

„Csak azt szeretném, hogy futottad volna már ki magadat, György. Csak láttad volna a szegény kis Emmy arcát, mikor a minap téged kérdezett tőlem, tudom, pokolra dobnád a billardtekéket. Menj, vigasztald meg. Irj neki egy hosszú levelet. Tégy valamit, hogy boldog legyen. Nem nagy erőltetésedbe kerül.”

„Valóban, azt hiszem, ördögös módra szeret engem,” mondá a hadnagy elégtül képpel, s eltávozott, estvéjét az étteremben vig czimborák társaságában töltendő.

Azalatt Amália Russell-squareban a holdra tekintett, mely épen úgy világított e csendes helyre, mint a chatami kaszárnya udvarára, hol Osborne hadnagy szállásolt, - s gondolta magában, valljon mit mivel most hőse. Talán az öröket látogatja, vagy szabad ég alatt tanyázik, vagy valamely sebzett bajtársa ágyánál viraszt, vagy talán ott fenn magános szobájában a hadtudományt tanulja. S barátságos gondolatai tova röppentek, mintha szárnyas angyalok lettek volna, s a mint a folyó mentében Chatam és Rochester felé repültek, igyekeztek bejutni a kaszárnyába, hol György tartozkodott.

Mindent jól megfontolva, azt hiszem jobb volt, hogy a kapuk zárva voltak, s az ör senkit sem bocsátott be; így legalább nem hallotta a fejer öltönyös szegény kis angyal a dalokat, miket a fiatal ficzkók whisky-puncsjoknál orditozva énekeltek.

A chatam-kaszárnai kis beszélgetés után az ifju Osborne, megmutatandó, hogy valóban szavát szokta tartani, készületeket tett a városba menetelre, s ez Dobbin kapitánynak igen tetszett. „Szivesen vinnék neki egy kis ajándékot is,” mondá bizalmasan barátjának Osborne „de minden pénz nélkül vagyok, mig atyám ujra nem ad.”

De Dobbin nem szivelhette, hogy Osborne e nagylelküségét, e kedélyes figyelmét ki ne tüntethesse, s néhány font st. bankjegyet adott át, mit ez egy kis vonakodás után el is fogadott.

S hiszem is, hogy Amália számára valami szépet vett volna, ha a mint Fleet-streetben kiszáll, egy ékszeráros ablakában meg nem lát egy szép melltüt, melynek vonzereje reá nézve ellenállhatlan volt; miután pedig azt kifizette, nem maradt annyi pénze, hogy nagylelküségének szabad folyást engedhessen. De az nem tesz semmit; elhihetjük, hogy Amália nem kívánt tőle ajándékokat. Midőn Russell-squareba érkezett, a leány arcza kiderült, mintha ő lett volna a napfény. Nem tudom hány nap s éj minden kis gondjai, aggályai, könnyei, félénk sejtelmiei, álmatlan percei egyszerre szétfoslottak ismert, ellenállhatlan mosolyának befolyása alatt.

Reá vetette sugárait a salonajtóból - egész dicsőségében, ambrozia-illatos pofaszakállával, mint egy félisten. Sambo - kinek arczán, midőn Osbin kapitányt (mert e fiatal tisztet egy fokkal előléptette) bejelentette, egy rokonszenves vicsorgás fénylett, látta, mint összerezzen a leány, elpirul, s az ablaktól, hol ült, felugrik; Sambo visszavonult, s alig volt becsukva az ajtó, a leány Osborne György hadnagy szivére omlott, mintha ez lenne az egyetlen természetes lak, hová be kell magát fészkelnie. Oh! te szegény, epedő kis lélek! A legszebb fa az egész erdőben, a legegyszerűsebb törzssel, legerősebb ágokkal s legbokrosabb lombozattal, hol fészket építeni s búgni akarsz, meglehet, már levágandónak van megjelelve, s nemsokára ropogva dől földre. Mily régi, régi hasonlat ez: mily régóta hasonlítják az embert élőfához!

Azalatt Osborne szépen barátságosan megcsókolta homlokát s szép ragyogó szemeit, s szépen kegyelmes és jó volt hozzá; s a leány Osborne gyémánt melltűjét, melyet eddig rajta sohasem látta, a világon legszebb ékszernek tartotta.

A figyelmes olvasó, ki fiatal hadnagyunk korábbi magaviseletét megjegyezte, s emlékszik tudositásunkra a kevéssel azelőtt Dobbinnal tartott rövid beszélgetése felől, bizonyára egyet s mást következtetett Osborne jelleme iránt. Egy cynikus franczia mondta egyszer, hogy egy szerelmes viszonyhoz két személy kíváncsi, egy szerető, s egy, ki annyira leereszkedik, hogy magát szeretetnő engedi. Néha a szerelem a férfi részén lehet, néha a nő részén. És sokszor megtörténhetett, hogy egy szerelmes ficzko az érzéketlenséget szeméremnek, a butaságot szüzsies tartozkodásnak, a pusztá szellemi ürességet szemérmességnek nézte, szóval, a libát hattyúnak tartotta. Talán tisztelt olvasónőim közül is egyik- vagy másikkal megtörtént, hogy valami szamarat képzelődése fényével s dicsőségével vett körül, butaságát mint férfias egyszerűséget bámulta, önzését mint férfias felsőbbségét tisztelte, ostobaságát méltóságos komolyságnak tekintette, s általában úgy bánt vele, mint a ragyogó tündér Titania bizonyos atheni takáccsal⁷. Azt hiszem, magam is voltam már a világban ilyen tévedési komédiák tanuja. Annyi azonban áll, hogy kedvesét Amália az angol birodalom egyik legderekabb s legtündöklőbb férfijának tartotta: s nem lehetlen, hogy Osborne hadnagy is így gondolkozott.

Ő egy kissé kicsapott: de hány fiatal ember nem csap ki; s a leány előtt nem kedvesebb-e egy korhely ficzko, mint egy „anyám asszony fia?” Ő még nem futotta ugyan ki magát, de ez is nemsokára meg fog történni: aztán nemsokára ki kelle lépnie, miután béke vala hirdetve, a korszikai szörnyeteg Elbában volt elzárva, s az előlépésnek így természetesen vége lett, s alkalom sem adódhatott kétségbevonhatlan katonai tehetségei- s vitézségének kitüntetésére. Ketten pénzzel valahol falun egy jó vadászó hely közelében kényelmesen megtelepedhettek; ott György egy keveset vadászhatott s egy keveset gazdálkodhatott, úgy hogy kölcsönös boldogságukhoz semmi se hiányozzék. Mint házas ember, nem is maradhatott a katonaságnál. Csak képzelje az ember Osborne Györgynét egy vidéki kis városban beszállásolva; vagy, mi még rosszabb, Kelet- vagy Nyugatindiában, katonatisztek társaságában, O’Dowd őrnagyné pártfogolása alatt! Amália halálra nevetett a történeteken, miket Osborne az őrnagynéről beszélt el. Ő Amáliát sokkal jobban szerette, hogysen ily közönséges katonánévali érintkezésnek tette volna ki. Ő nem gondolt magára - nem; de kedves feleségecskéje hadd foglalja el a társaságban a hozzá illő állást, s elhithetjük, hogy Amália e javaslatokat elfogadta, valamint tőle jövő minden mást elfogadott volna.

Ily beszélgetésekkel töltött el kedvesen néhány órát az ifju, légvárat építő szerelmes pár (Amália azokat felékesítette mindenféle virágkertekkel, falusi sétákkal, falusi templomokkal, vasárnapi iskolákkal, s több effélékkel, holott György szellemi szemei tekintetét inkább

⁷ Shakspeare „Nyári éji álom” című vigjátékában.

istállók-, kutyaolok- s pinczékre fordította); s minthogy a hadnagy csak egy napot tölthetett a városban, s másfelől neki még számos fontos dolga volt végzendő, javaslatba hozatott, hogy Emmy kisasszony ebédeljen jövődéli sogornőivel. E meghívás örömmel fogadtatott. Osborne átvezette őt hugaihoz, hol oly beszédesnek hagyta, hogy e hölgyek egészen elcsudálkoztak, s hinni kezdték, hogy György mégis fog csinálni belőle valamit; aztán György eltávozott, dolgait végzendő.

Ő tehát elment hazulról, fagyaltozott, Pall-Mallban egy új kabátot próbált fel, beszólott egy „Old Slaughters” nevezetű kávéházba, hol Cannon kapitányt tudakolta, kivel tizenegy róta billárdot játszott, melyek közül nyolczat megnyert, s egy félórával az időn túl érkezett haza ebédre Russel-squareba, legjobb kedvéleg.

De nem így állott ám a dolog az öreg Osborne-nal. Midőn ezen ur a cityből haza jött, s a salonban leányai s a diszes Miss Wirt üdvözölték, ezek azonnal látták arczán - mely ha még annyira is minden kedvére ment, pöffedt, ünnepélyesen komoly és sárga volt - valamint komor pillantásaiból és fekete szemöldökei rángatozásából, hogy szíve a nagy fejér mellény alatt nyugtalan s elfogódott volt. Midőn Amália, őt üdvözlendő, elő lépett, - mit azonban mindig reszketve s félénken tett - valamit mormogott mogorván. Komoran nézett idősebb leányára, ki pillanatának (mely félreérthetetlenül ezt kérdezte: „Mi az ördögöt keres ez itt?”) jelentését felfogván, azonnal mondá:

„Atyus, György a városban van, s a hadügyminiszteriumba ment; ebédre itt lesz.”

„Ej, ej, itt lesz? De azért nem kell reá várni, Janka:” e szavak után a derék uri ember visszahanyatlott karszékébe, s csinos, szépen butorozott salonában a tökéletes hallgatást csak a nagy francia óra félénk tikegése szakasztotta félbe.

Midőn e chronométre, melyen egy barátságos kinézésű bronzcsoportozat volt, Iphigenia áldozatát ábrázoló, mély templomharangi hangjával őt ütött, Osborne ur egész erejéből kezdte a jobb keze felől levő csengetyűsinort huzni, mire berohant a kulcsár.

„Tálatok!” ordította Osborne ur.

„Sir, György ur még nincs itthonn,” viszonzá a kulcsár.

„Vigye az ördög György urat, érti az ur! Én vagyok-e az ur a háznál? Tálatni kell, mondom!” mondá dörgő hangon Mr. Osborne, s tekintete a mellett igen komor volt. Amália reszketett. Szem-telegrafi közlés történt a más három hölgy közt. Az alsó tájékon hallott az engedelmes csengetyű hangja, jelentő, hogy tálatok. Midőn a csengetés elhangzott, a családfő hirtelen bedugta kezeit nagy sárgaréz gombos kék kabátja hátulsó zsebeibe, s további jelentést nem várva, egyedül ment le a lépcsőkön, kancsal pillantást vetve a négy hölgyre.

„Mi dolog lehet, édesem?” kérdé egyik a másiktól, felállván, s óvatosan tipegvén a házi ur mögött.

„Hihetőleg a papirok szállnak,” sugá Miss Wirt; s így az egész nőtársaság reszketve s hallgatva követte a sötét kedélyü vezetőt, s egy szót sem szólva, foglalta el kiki helyét. Mr. Osborne egy rövid asztali imádságot dörmögött el, mely oly bosszusan s durván hangzott, mintha káromkodás lett volna. Végre levették a nagy ezüst fedőket.

Amália reszketett székén, mert a rettentő Osborne urhoz legközelebb, s az asztal azon oldalán egyedül volt: - a hézag György távolléte által támada.

„Leves” mondá Mr. Osborne, valóságos síri hangon, a merő kanált megragadva, s szemeit reá szegezve, s miután Amáliának s a többieknek tett, egy darabig egy szót sem szólt.

„Vegyétek el Miss Sedley tányérát,” mondá végre. „Ő nem szereti a levest - s én sem. Ugy is szörnyű rosz. Vidd el a levest, Hicks, s te, Janka, holnap kergesd el a szakácsnét.”

Miután Osborne ur bevégezte megjegyzéseit a leves felől, néhány rövid s hasonlóképen vad s gunyoros hangzású szóval a hal ellen kelt ki, s oly emphasissal szitkozódott Billingsgate ellen, mi e helyhez méltó volt. Aztán ismét visszaesett hallgatásába, s különféle pohár-borokat nyelt le, a közben mind borzasztóbb pillanatokot lövelve, míg végre élénk kopogtatás hallszott a ház kapuján, mi György érkezését jelenté; ekkor ismét mindnyájon egy kissé magokhoz kezdtek jőni.

„Ő nem jöhetett korábban. Daguilet tábornok várakoztatta a hadügyminiszteriumban. Leves és hal nem kell neki. Adjanak neki valamit, mindegy, akármit. Az ürühus pompás.” Jó kedve furcsa ellentétet képezett atyja szigorú kinézésével; s ő evés közben szakadatlanul csevegett, mindenkinek, de különösen egy valakinek, kit nem szükség megneveznünk, elragadtatására.

Mihelyt elköltötték a fiatal hölgyek narancsaikat s pohár borukat - mi Osborne házában a szomorú lakomák közönséges befejezése volt - azonnal hangzott a jel, hogy ideje a salonba költözni át; s mindnyájan felkeltek s eltávoztak. Amália reménylél, hogy György nemsokára hozzájuk csatlakozik. S fenn a salonban, a nagy, faragott lábu s bőr-takaróval borított zongorán elkezdte egyik s másik kedvencz keringőjét játszani (ezek éppen azon időtájban jövének divatba). De ez a kis fogás nem csalta fel. Siket maradt a keringők iránt; ezek mind gyengébben kezdtek hangzani, míg végre a játszó nő egészen kedvetlen hangulatban hagyta ott a hangszeret; s ámbár barátnéi repertoriumuk legujabb darabjai közül több zajos s ugynevezett brilliant darabokat játsztak el, mégis egyetlen hangot sem hallott, hanem méléen s balsejtelmektől gyötörve ült. Az öreg Osborne sohasem lövelle reá oly gyilkos pillantásokat, bár mily rettentő s mogorva volt sokszor máskor is tekintete. Pillantásai a szobaajtóig üldözték, mintha valamit vétkezett volna. Midőn kávé hoztak neki, összeborzadt, mintha Hicks, az udvarmester méregpohárral kínálná. Minő titok lappangott mindezek alatt? Oh, a nők! sejtelmeket gyöngéden ápolják, s legrutabb gondolataikat kedvenceikké teszik, mint az anyák természeti hiba által elidomtalnitott gyermekeiket.

Az atyai arc szokatlan komorsága Györgyben is aggályos hangulatot ébresztett. Mert a családfőből ilyen szemöldök s ilyen epés pillantások mellett mikép lehessen kicsalni azon pénzt, mire oly sürgető szüksége volt? Azon kezdte, hogy apja borát dicsérte. Ez az öreg ur irányában oly hizelgés volt, mi sohasem csalt.

„Nyugotindiában, Sir, sohasem kaptunk ilyen madeirát, mint az öné. Heavytop ezredes nemrég három üveggel elvitt abból, mit ön nekem küldé.”

„Valóban, azt tette?” mondá az öreg ur. „Egy üveg nekem nyolcz shillingben áll.”

„Akar hat guineát egy tucsat palaczkért?” mondá György nevetve. „Az ország egyik legnagyobb férfiakarna belőle kapni?”

„Valóban?” dörmögte az öreg. „Lássá, hol kap.”

„Midőn Daguilet tábornok Chatamben volt, Sir, Heavytop ezredes reggelit adott, s tőlem néhány palaczkot kért a borból. A tábornok éppen oly szívesen itta - sőt a fővezér számára is akart belőle vitetni. Ő a jobb keze ő királyi fenségének.”

„De hiszen, ez jó bor,” mondá az öreg, s valamivel jobb kedvűnek nézett ki; György éppen hasznát akarta venni apja jó hangulatának, hogy a subsidium kérdését szőnyegre hozza, a mint az öreg visszaesve előbbi ünnepélyes modorába, csak hogy egy kissé barátságosabb hangon mondá neki, csengessen, hogy hozzanak claretet.

„Lássuk, György,” szóla az öreg „ez is oly jó-e, mint a madeira, melyből ugyan szívesen szolgállok ő királyi fenségének; s azalatt, míg iszunk, egy fontos dolgot közlök veled.”

Amália, a mint fenn idegizgatottan ült, hallotta, midőn alatt claretért csengettek. Nem tudom, miként történt, de előtte ez a csengetés titokteljes- és sejtelmesnek tetszett. Midőn az embernek mindig sejtelmei vannak, némelyek közülök egyszer bizonyosan beteljesednek.

„Azt szeretném tudni, György,” mondá az öreg ur, kiíván első poharát, „miként állsz azzal... azzal a kis portékával oda fenn?”

„Azt hiszem, Sir, ezt nem nehéz belátni,” mondá György elégtű vicssorgással. „Azt hiszem, a dolog meglehetősen tiszta. - Beh dicső bor!”

„Mit értesz azzal a „meglehetősen tisztával?””

„Ej, a manóba, Sir, ne unszoljon igen nagyon. Én szerény vagyok. Én - ah - nem akarom ugyan magamat oly férfinak adni ki, ki minden nőt meghódít; de annyit mondhatok, hogy annyira szerelmes belém, mennyire csak lehetséges. Azt akárki behunyt szemmel is észreveheti.”

„S te magad.”

„Ej, Sir, nem parancsolta-e, hogy nőül vegyem, s nem vagyok-e szófogadó fiu? Atyusaink nem elintézték-e már mióta a dolgot?”

„Ugyan szép fiu vagy. Nem hallottam-e csínaidat lord Tarquinnel, Crawleyvel a testőr kapitánnyal, a tisztos Deuceace urral, s más e fajta emberekkel? Vigyázz fiu, azt mondom, vigyázz!”

Az öreg ur nyilván legnagyobb tetszéssel mondta ki ezen aristokratikus neveket. Valahányszor valamely nagy férfival jött egybe, csuszott-mászott előtte, s oly módon mylordozta, mely csak a szabadnak született britnél tapasztalható. Haza menvén, felütötte a nemesek könyvét, hogy róla s családjáról többet tudjon: aztán naponta emlegette nevét, s kérkedett ő lordságával leányai előtt. Leborult előtte, s pillantásában, mint a lazzaroni a napfényben, melegedett. György nyugtalan lett, a mint e neveket hallotta. Félt, hogy atyja megtudott bizonyos játékbeli történeteket. De az öreg moralista csakhamar eloszlatta aggodalmát, vidámon mondván:

„Nos, ifjuság - bolondság. Az vigasztal, György, hogy te, mint hiszem, Anglia legjobb társaságában élsz; s reményem, úgy, a mint tehetségem neked engedi, azt tenned.”

„Köszönöm, Sir,” mondá György, észrevéve a kedvező pillanatot s azt ügyesen felhasználva - „ily magas állásu személyekkel az ember nem élhet ingyen; s erszényem - csak nézze, Sir.”

S elébe tartotta a kis erszényt, mit neki Amália emlékbe kötött, s melyben az utolsó Dobbin-féle bankjegyek voltak.

„Semmiben se szenvedj hiányt, fiam, a brit kereskedő fia semmiben se szenvedjen hiányt. Az én guineáim olyan jók, mint az övéik, fiam György; s én nem fősvénykedem velek. Szólj be holnap, midőn a cityn keresztül méssz, Chopper urnál; lesz valami nála számodra. Nem fősvénykedem a pénzzel, ha tudom, hogy jó társaságban vagy, mert tudom, hogy a jó társaságban helytelenség nem történik. Én nem vagyok büszke. Születésem alacsony volt, - neked e részben nagy előnyöd van. Vedd annak jó hasznát. Társalogj a nemesi fiatalsággal. Sok van köztök, fiam, ki guineáddal szemben dollárokat sem tudna kiállítani. S mi a rozsaszín nőkalapokat illeti (itt a vastag szemöldök alól egy ravasz s nem igen kellemes oldalpillantás lövelt elő) - már az egyszer úgy van, hogy a fiatal embereknek ki kell futniok magokat. Hanem

egy dolgot kerülj, azt mondom neked, s ha e részben kivánságomat nem teljesíted, úgy Zeusra mondom! majd egyszer egy shillinget sem kapsz tőlem; - ez az egy dolog pedig: a játék.”

„Oh természetesen, Sir,” szóla György.

„De hogy visszatérjünk a másik dologra, mi Amáliát illeti: szeretném tudni, miért ne házasodhatnál te, György, jobban, mint hogy épen egy börzei alkuszt leányát vedd el? - mi?”

„Ez családi ügy, Sir,” mondá György egy mogyorót felharapva. „Hisz ön s Sedley ur a dolgot már száz esztendő előtt elintézte.”

„Ezt nem tagadom; de, uram, ezen emberek állása más kezd lenni. Nem tagadom, hogy Sedleynek köszönöm szerencsém, vagy jobban mondva, ő tett engem képessé, hogy tehetéseim s eszem által kivivhassam magamnak azon fényes állást, melyet bátran mondhatom, a fagyukereskedésben s a londoni cityben elfoglalom. Sedleynek lefizettem hálámat; s ő azt, uram, mostanság ugyancsak próbára tette, mint könyveimből látható. György, köztünk legyen mondva, nekem nem igen tetszik Sedley dolgai állása. Első könyvvivőmnak, Chopper-nak sem igen tetszik, pedig ez derék czimbora, s úgy érti a börzét, mint akárki más Londonban. Hulker és Bullock nem jó szemmel nézi őt. Félek, hogy ő saját rovására kontárkodott. Beszéli, hogy a „Jeune Amélie,” mit a yankee kalóz hajó, „Molasses” elfogott, az övé volt. Egy szó, mint száz, csak azt mondom, - míg a tizezer fontot leszámolva nem látom, addig a házasságból semmi sem lesz. Nem akarom családomban egy rongyember leányát látni. Taszítsd ide azt a boros palaczkot, - vagy csengess kávéért.”

E szavak után Osborne ur kibontotta az esti hirlapot, s György e jelből megismerte, hogy a beszélgetésnek ezzel vége, és atyusa egyet alunni szeretne.

Legjobb kedvüleg szaladt fel a lépcsőn Amáliához. Mi okozta, hogy ő ezen estve figyelme-
sebb volt irányában, mint régóta, hogy inkább kívánta őt mulattatni, gyöngédebbnek s elmé-
sebbnek mutatkozott, mint különben? Talán, mert nemes szive a fenyegető szerencsétlenséget
látva forróbban dobogott érette? Vagy talán, mivel félt, hogy kedves leánykáját elvesztendi,
azért becsülte most többre?

Amália még sok napig élt azon boldog est emlékeiből: emlékezett szavaira, pillantásaira, az
általá énekelt dalra, magatartására, midőn reá hajolt, vagy őt távolról szemlélte. Ugy tetszett
előtte, hogy Osborne házában még soha egy est sem telt el ily gyorsan, s most először volt
hajlandó a leányka haragunni Sambora, ki oly korán utána jött a szállal.

Másnap reggel meglátogatta György, s gyöngéden elbúcsuzott tőle; onnan a citybe sietett, hol
meglátogatta Chopper urat, atyja első könyvvivőjét, kitől egy okiratot kapott, melyért Hulker
és Bullocknál magának egy egész telizseb pénzt adatott. Midőn György a házba lépett, az öreg
Sedley épen a bankár látogatási szobájából jött ki, s képe igen zavart, komoly volt. De kereszt-
fia sokkal vigabban volt, hogysem észrevehette volna a tisztességes börzei alkuszt levetségét,
vagy a komor pillantásokat, melyeket az öreg ur reá lövellt.

S midőn Hulker, Bullock és társa roppant ajtója sarkán megfordult, s Sedley ur mögött
bezárult, Quill ur, a pénztárnok (kinek kellems foglalkozása abból áll, hogy egy fiokból
bankjegyeket s egy réz medenczéből souverigneket osztogat) intett szemével Driver urnak, a
jobbfelelő levő asztal mellett ülő legénynek. Driver ur visszaintett neki.

„Nem megy, ugy-e” sugá Driver ur.

„Nem semmi áron,” mondá Quill ur. „Osborne György ur, aranyot kíván-e vagy papírt?”

S György sűrögve tömött zsebeibe egy csomó bankjegyet, s még azon estve fizetett Dobbin-
nak a tisztai asztalnál ötven fontot.

Ugyanazon estve Amália egy különösen gyöngéd s hosszú levelet irt neki. Szívének gyöngédsége áradozott, de még is balsejtelmei voltak még. „Miért nézett ki Osborne ur oly komoran?” kérdé, „talán közte s atyja közt történt valami?” A mi az ő szegény atyját illeti, ez a cityből oly buskomoly képpel jött haza, hogy miatta az egész ház aggodalomba esett: - egy szóval a levél négy teli lap szerelmet, aggályt, reményt és sejtelmet foglalt magában.

„Szegény kis Emmy! - a kedves kis Emmy! Mint szeret engem,” mondá György a hosszú levelet átolvasva: - „istenem, milyen főfájást okozott nekem az a rossz punci!”

Oh valóban szegény kis Emmy!

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Miss Crawley otthon.

Épen ez időtájban hajtott egy czimeres utazó kocsí Park Laneban egy igen lakályos kinézésű s jól elrendezett ház elébe. Az inas helyén egy elégületlen tekintetű nő ült, zöld fátyollal s fodrozott fürtökkel, a bakon pedig egy testes, sok bizalmasságot mutató férfi. A kocsí Miss Crawley barátnőnké volt, ki épen kirándulásából tért haza. A kocsí ablakai be voltak csukva, s a kövér kutya, mely különben fejét vagy nyelvét mindig ki szokta egyik vagy másik ablakon dugni, most az elégületlen nő ölében hevert. Midőn a kocsí megállott, egy sálókból álló nagy kerek csomagot emelt le belőle több szolgál s egy fiatal hölgy, ki a köpenyek halmazát követte. E csomag Miss Crawley maga volt, kit azonnal felvezettek a lépcsőn, s egy beteg ember számára melegített szobában s ágyban helyeztek el. Követek szaladtak szét, hogy két rendes orvost elhozzák. A két orvos megjelent, értekezett, s újra eltűnt. Az orvosi értekezlet végén bejött azon fiatal hölgy, kit Miss Crawley kíséretében láttunk, megkérde tőlök, mihez tartsa magát, s rendelkezett a gyógyszerek iránt, miket a két nagy férfi irt.

Crawley kapitány fellovagolt másnap a laktanyából; derék fekete paripája tombolt a szalmában, mely beteg nagynénje kapuja elébe volt szórva. Kérdezősködései sok gyöngéd hajlamot mutattak szeretett rokona iránt. Ugy tetszett, mintha több ok lenne a félelemre. Igen kedvetlenül s levertten találta Miss Crawley komornáját (ez az elégületlen nő); Miss Briggst pedig, nagynénje társalgónőjét, könnyei között egyedül a salonban. Ő mihelyt meghallá barátnéja betegségét, rögtön haza siette. Betegágyához akart repülni, - azon beteg ágyhoz, melyet ő, Miss Briggs, annyiszor vetett puhává betegség idején. De tiltva volt Miss Crawley szobájába lépnie. Egy idegen nyújtotta neki a gyógyszert, - egy idegen a vidékről, egy idegen Miss... s könnyek szakíták félbe a társalgónő további beszédét s így tönkre tett rokonszenvét, és ő szegény öreg vörös orrát zsebkendőjébe rejtette.

Crawley Rawdon felküldte látogatási jegyét a mogorva szobaleány által, s Miss Crawley új társalgónője elétipeggett a betegszobából, kis kezét az övébe tette, midőn ő indulatosan rohant feléje, s egy hatalmas gunypillanatot vetve az elámult Miss Briggsre, intett a fiatal kapitánynak, s levezette a hátulsó salonból az elhagyott magányos ebédlőbe, hol annyi jeles ebédben részesült.

Itt mindaketten körülbelől tíz perczig beszélgettek együtt, s kétségenkívül az öreg beteg Miss kórjeleiről értekeztek; míg nem sokára megszólalt a csengetyű, melyre Bowls ur, Miss Crawley bizalmas házgondviselője (ki a beszélgetés nagy része alatt történetesen a kulcslyuknál állott), azonnal felelt; erre a kapitány kiment, s bajuszát pödörve felült a szalmában tomboló paripájára, nem csekély bámulatára az utcagyerekeknek, kik ott ezalatt összegyülé-

nek. Bebepillantott az ebédlő ablakán, míg ágaskodo lovát tánczoltatta; - egy perczre megjelent az említett fiatal hölgy az ablaknál s azután eltűnt, s kétségenkívül felment újra a betegszobába, hogy az emberszeretet gyöngéd kötelességeit teljesítse.

Valljon ki lehetett e fiatal hölgy? Az nap egy két személyre való kis ebédet adtak fel az asztalra, midőn Firkin asszony, a komorna, berontott urnője szobájába, s ott az új betegápolónő távolléte alatt dolgot keresett magának - míg az utóbbi és Miss Briggs az izletes ebédhez ült.

A szegény Miss Briggs annyira izgatott volt, hogy alig tudott egy falat hust enni. A fiatal hölgy sok ügyességgel vágott fel egy tyukot, s oly határozott hangon kérte a tojás-mártást, hogy a szegény Miss Briggs, ki előtt ez izletes mellékétel állott, felrezzent, csörömpölt kanálával s újra visszaesett előbbi siralmas hysterikai állapotába. - "Nem volna-e jobb, ha ön egy pohár bort adna Miss Briggsnek?" szolt a fiatal hölgy Bowls urhoz, Miss Crawley testes, meghitt házfelügyelőjéhez. Ő azonképen cselekedett. Miss Briggs utána nyult gépileg, leönté torkán görcsös izgatottsággal, nyögött egy kissé, s elkezdett tányérán a csirke-darabokkal játszani.

„Azt hiszem, mi szolgálhatunk egymásnak” szolt a fiatal hölgy kellemes modorban, „s így Bowls ur szives szolgálatát nélkülözhetjük. Bowls ur, ha önnek is úgy tetszik, majd csenge-tünk, ha szükségünk lesz önre.” Erre Bowls ur lement a cselédszobába, hol, mellékesen mondva, alárendeltjét, az ártatlan inast, a legrémitőbb szitkokkal halmozta el.

„Kár hogy kegyed annyira szivére veszi, Miss Briggs” mondá a fiatal hölgy, valamennyire hideg s gunyos tekintetű arcczal.

„Az én legkedvesebb barátném oly beteg s n-e-e-e-m akar engem látni”, tört ki Briggs kisasszony fájdalmas küzdelemmel.

„Ő már nem oly nagyon beteg. Vigasztalja magát édes Miss Briggs. Csak azon hibát követte el, hogy tulterhelte a gyomrát - ez az egész. Már sokkal jobban van. Még gyenge ugyan a köpölyözés s a gyógyszerek használata miatt, de nemsokára egészen helyre jó. Kérem, vigasztalja magát, s igyék még egy kevés bort.

„De miért, miért nem akar engem viszontlátni?” siránkozott Miss Briggs. „Oh Matild, Matild! ez e a te szegény Arabellád jutalma huszonhárom évi gyöngéd figyelem után?”

„Ne sirjon kegyed annyit, szegény Arabella” mondá a másik (alig észrevehető gunymosollyal); „Matild nem akarja kegyedet látni, miután azt mondja, hogy kegyed nem tudja őt oly jól ápolni mint én. Nekem épen nem valami nagy öröm egész éjszaka fenvirasztani. Szeretném ha kegyed tenné meg helyettem.

„Nem örököttem-e éveken át a kedves ágynál” mondá Arabella, „és most...”

„No, és most jobban tetszik neki egy más valaki. Minden betegnek megvan a maga képzelődése s ennek engedni kell. Majd ha meggyógyul, elmegyek.”

„Soha, soha” kiáltott fel Arabella, s őrzöngve szagolta illatüvegcséjét.

„Soha meg nem gyógyulni, vagy soha el nem menni, Miss Briggs?” kérdé a másik ugyanazon bosszantó közönyös szívéllyességgel. „Eh! két hét alatt helyre áll egészsége, s akkor visszamegyek növendékeimhez s édes anyjokhoz, ki még sokkal betegebb mint barátném. Nem szükség hogy reám féltékeny legyen, édes Miss Briggs. Én egy szegény leány vagyok, minden barát, - de egyszersmind minden alattomos utógondolat nélkül. Nem akarom Miss Crawley becses hajlamaiban kegyed helyét pótolni. Ő el fog feledni engem, mihelyt egy hétig távol vagyok: míg kegyed iránti barátsága sok év eredménye. Legyen szives édes Miss Briggs, adjon egy kis bort s legyünk jó barátnék. Bizony nagy szükségem van a barátságra.”

A szelid, lágyszivű Miss Briggs szótlánul nyújtá kezét e felhívásra; mindemellett nagyon érezte az elpártolást s keservesen sohajtott Matildja hűtlensége miatt. Fél óra múlva, hogy vége lett az ebédnek, Miss Sharp Rebeka (mert csudálatosképen ez a neve a „fiatal hölgynek”, kiről eddig beszéltünk) felment újra a betegszobába, melyből a szegény Firkin asszonyt a legilledelemesebb módon el tudta távoztatni. „Köszönöm, Firkin asszony így jó lesz; mily ügyesen tesz kegyed mindent! Majd csengetek, ha valamire szükség lesz. Köszönöm!” s Firkin asszony lement nagy viharával a féltékenységnek, mely annál veszélyesebb volt, miután azt keblébe kellett fojtania.

Valljon e vihar volt-e, mely midőn Firkin asszony az első emelet lépcsőzete mellett haladt el, felnyitá egyszerre a salon ajtaját? Nem, azt észrevétlenül Miss Briggs keze nyitotta fel. Miss Briggs épen lesen állott s nagyon is jól hallotta a lépcsőkön lemenő Firkin asszony lépteit s a kanálnak a tálbani csörömpölését, mely a mellőzött komorna kezében volt.

„Nos Firkin asszony?” kérdé, midőn amaz a szobába lépett.

„Mindig rosszabbul van a dolog, Miss Briggs,” szolt Firkin asszony fejét rázva.

„Hát még sincs jobban?”

„Csak egyetlen egyszer szolt; én kérdeztem, könnyebben érzi-e magát, ő azonban azt felelte, hogy fogjam be a bolond számot. Oh, Miss Briggs! soha se hittem hogy ilyen napot érjek meg.” S a vizgép elkezdett újra működni. - „Miféle személy ez a Miss Sharp, Firkin asszony? Nem is álmodtam, hogy míg a karácsonyt régi barátom a tisztes Delamare Lionel és kedves neje fényes házi körében töltöttem, addig egy idegen foglalja el helyemet az én kedves, még mindig legkedvesebb Matildom szívében!” Miss Briggs, mint beszédéből lehet látni, érzélgős és irodalmi szellemű nő volt, s egykor egy kötet költeményt adott ki „csalogány-trillák” czim alatt aláírás utján.

„Azon fiatal hölgy, édes Miss Briggs, valamennyijöket elbolondította” felelé Firkin asszony. „Sir Pitt a világért sem engedte volna távozni, azonban Miss Crawleytól nem mer semmit megtagadni. A tiszteletesné szinte csak akkor boldog, ha láthatja. Crawley Rawdon kapitány bele van tökéletesen bolondulva, s a fiatal Crawley ur halálba féltékeny. Miss Crawley, mióta beteg, nem akar senkit maga körül tűrni, egyedül Miss Sharpot, nem tudom miért, miért nem; azt hiszem mindnyájan meg vannak babonázva.”

Rebeka az éjet folytonos virasztásban töltötte Miss Crawley mellett; a következő éjjel oly nyugodtan aludt az öreg hajadon, hogy Rebeka néhány órát kényelmes nyugalomban tölthetett az ágy melletti pamlagon; s nemsokára annyira helyre jött Miss Crawley, hogy fenmaradt s Miss Briggs siralmas elkeseredésén, midőn azt Rebeka mesterileg utánzotta, teljes szívéből nevetett. Miss Briggs könnyekben elfuló szagolgasát s modorát, a mint zsebkendőjét szokta használni, oly tökéletesen utánozta Rebeka, hogy Miss Crawley egészen felvidult nem kis bámulatára az orvosoknak, kik e derék nagyvilági hölgyet minden legcsekélyebb betegség miatt kétségbeesve s a legnagyobb halálfélelmek között találták.

Crawley Rawdon kapitány mindennap megjelent s tudositást vett Rebekától nagynénje egészségi állapota felől. Ez nemsokára annyira helyre jött, hogy a szegény Miss Briggs engedélyt nyert pártfogónéja láthatására; s a gyöngéd szívűek képzelhetik ez érzélgős nő elnyomott indulatát s a találkozás érzékeny szenvedélyes melegségét. Később Miss Crawley igen gyakran akarta Miss Briggset maga körül látni. Ugyanis Rebeka épen az orra előtt szokta őt legbámulatósabb komolysággal utánozni, s ez által a helyzetet érdemes kegyelője előtt még piquantabbá tette.

Az ok, melyből Miss Crawley siralmas beteg állapota s rokonai köréből eltávolozása eredett, annyira nem regényes természetű, hogy e gyöngéd és érzékeny beszély lapjain igen sikamos dolog azt előadni. Mert miként lehetne feltenni, hogy egy finom miveltségű nő, ki mindig jó társaságban élt, tulterhelje gyomrát s hogy egy a paplakban mértéken tul élvezett tengeri rákos ebéd okozta azon betegséget, melyet, miként Miss Crawley határozottan állította, egyedül a nedves időnek kell tulajdonítani? A betegség rohama oly erős volt, hogy Matild, mint a tiszteletes ur fejezte ki magát, közel volt az „elköltözéshez;” az egész család lázas várakozásban volt a végrendelet iránt s Crawley Rawdon biztosan hitte, hogy még a londoni téli „saison” kezdete előtt negyven ezer font birtokában lesz. A fiatal Crawley ur egy nyaláb ájtatos értekezést küldött, hogy előkészítse azon időre, midőn a hiuság vásárát és Park Lanet a más világgal cserélendi fel; azonban egy derék orvos Southamptonból még jó idejében érkezett s elenyésztette a tengeri rák hatását, mely miatt oly közel állott a végveszélyhez, s helyreállította erejét annyira, hogy Londonba visszatérhetett. A baronet nem titkolhatta el a dolog új fordulata feletti különös bosszankodását.

Mig Miss Crawley iránt mindenki nem közönséges figyelmet mutatott s minden órában új meg új hírnökök vitték a tudositást egészségi állapotáról azon szerető rokonoknak, kik a templom udvarán laktak: a kastély másik részében szinte feküdt nehéz betegségben egy ur-hölgy, kiről nem tudott senki semmit, s ezen urhölgy lady Crawley volt. A jó orvos rázta fejét, miután megnézte; (e látogatásba Sir Pitt is beleegyezék, mert nem kelle érette fizetni) - s így a szegény ladyt haldokolni hagyták magányos szobájában, s annyit sem törődtek vele, mint a park bármelyik dudvájával.

A fiatal kisasszonykák is sokat vesztek megbecsülhetlen nevelőnéjük jótékony oktatásából. Oly finom betegápolónő volt Miss Sharp, hogy Miss Crawley csupán tőle akarta bevenni az orvosságot. Firkin asszony urnője elutazása előtt jóval kiesék szolgálatából. E hű cseléd, midőn visszatért Londonba, szomorú vigasztalást lelt azon körülményben, hogy Miss Briggs a féltékenység ugyanazon kinjait szenvedti, s ugyanazon méltatlan bánásmódban részesül, melyet neki magának kelle szenvednie.

Rawdon kapitány nagynénje betegségét szabadságidejének meghosszabbítására használta s hűségesen otthon maradt. Folyvást nagynénje előszobájában ült, (ki legpompásabb hálószobájában feküdt, hova a kis kék salonból volt a bejárás.) Atyja Rawdont itt mindig felkereste, s ha ez a leglassabb léptekkel ment is néha le a folyosón, bizonyos volt, hogy atyja ajtaja mindig megnyílik s az öreg báró hyaena-arcza előtűnik. Miért örködött az egyik annyira a másik felett? Kétségenkívül egy nemes verseny volt e kölcsönös felvigyázat, miszerint mindakettő a legnagyobb részvétet akarta a szép hálószoba kedves betege iránt mutatni. Rebeka kijött olykor-olykor s vigasztalta mindkettőjüket; vagy inkább hol az egyiket, hol a másikat. Mindkét uri ember vágytól remegve várta bizalmas kis hírnökétől a híreket a beteg felől.

Az ebéd alatt, hova egy fél órai időre mindig lejött - fentartotta közöttük a békét s azután eltűnt az egész éjszakára; mikor aztán Rawdon mindig átlovagolt Mudburyba, a 150-ik ezred rak-állomásához, s atyját Mr. Horrocks és a vizes rhum társaságában hagyta. Rebeka Miss Crawley beteg ágya mellett oly unalmas két hetet töltött el, minőt csak tölthet egy halandó; de mintha idegzete vasból lett volna, annyira nem hatott reá a betegápolás fárasztó kötelessége.

Csak sok idő multával hozta elé, mily kínos kötelesség volt ez; mily szeszélyes beteg volt a vidor lelkületű öreg delnő; mily haragos; mily álmatlan; mennyire félt a haláltól; mily hosszú éjeket virasztott nyögve át; s mily őrzöngő félelemmel hatott reá a más világ gondolata, melyet egészséges állapotában sohasem vett számba. Képzeld magadnak, kedves fiatal olvasónő, egy nagyvilági, önző, üres keblő, hálátlan és vallástalan koros nőt, kin- és félelemben görnyedezve, paróka nélkül. Képzeld magadnak őt, s mielőtt megvénülnél, tanulj szeretni és imádkozni!

Miss Sharp e kellemetlen alak mellett példás türelemmel őrködött. Semmi sem kerülte el figyelmét s mint egy okos háziasszony, mindent hasznára tudott fordítani. Az egész betegség alatt egyszer sem lett roszkedvű, mindig éber volt s könnyű álmu, miután nyugodt öntudattal birt s bármely perczen képes volt azonnal elalunni. Innen van, hogy külsején a fáradságnak kevés nyoma látszott. Arcza talán valamivel sápadtabb s szeme beesettebb volt mint rendesen, de mégis mindig mosolyogva jött ki a betegszobából s pongyolájában és hálófőkötőjében csak oly csinosan nézett ki, mint legczifrább esti salon-ruhájában. Legalább így gondolkozott a kapitány, ki az örülésig szerelmes volt bele. A szerelem horgonyos nyila áthatott vastag bőréen. Hat héti érintkezés, alkalomszerű találkozás tökéletesen meghódította. Minden ember közt egyedül nagynénjét a paplakban avatta be titkába. A tiszteletesné tréfát üzött vele e miatt, hogy észrevette bolondságát, és intette, vigyázzon magára; s azzal végezte intését, miszerint elismerte, hogy a kis Miss Sharp a legokosabb, legfurcsább, legkülönczebb, legjobb szivü, legegyszerűbb s leggyöngédebb teremtés egész Angliában. Azonban Rawdonnak nem szabad a leány érzelmeivel játszani; a kedves Miss Crawley ezt sohasem fogná neki megbocsátani - mert őt magát is egészen elbájolta a kis nevelőnő, s ugy szereti Rebekát, mintha leánya volna. Rawdonnak el kell menni, - vissza ezredéhez s az istentelen Londonba; ne üzzön játékot egy szegény tapasztalatlan leány érzelmeiből.

E jószivü asszonyság egyedül a kapitány helyzete iránti részvétből, többször nyújtott neki alkalmat, hogy Rebekát a paplakban láthassa s haza kísérhesse, mint azt fennebb láttuk. Ha az emberek egy bizonyos faja, hölgyeim, szerelmes lesz: bár a horgonyt s zsineget s az egész készületet látják, mely őket fogollyá teendi, mégis, vagy akarják vagy nem, elnyelik a csalétket, s utána rögtön fuldokolva szárazra kerülnek. Rawdon látta, miszerint itt a tiszteletesnőnek az a célja, hogy őt Rebekával szorosabban összehozza. Nem tartozott ugyan a legokosabbak közé, azonban világjártas ember volt s több „saison”-t átéle már. Borongó lelkében egy sugárt érzett felvillanni, midőn egykor a tiszteletesnével e tárgyról beszélt.

„Emlékezzék ön majd szavaimra, Rawdon,” mondá a lelkészné. „Miss Sharp egyszer még rokona lesz.”

„Minő rokonom? talán sogornóm? Frank tán hajlammal van iránta?” kérdé a pajzánkodó kapitány.

„Több ennél,” mondá a lelkészné egy szikra villanván fel fekete szemeiben.

„Tán csak nem Pitt? De azé nem lesz. A kigyó nem érdemes reá. Legyen lady Sheepshanks Janka az övé.”

„Ti férfiak semmit sem tudtok felfogni. Oh, ön együgyü teremtés! ha lady Crawleynek valami baja történik, Miss Sharp önnek mostohaanyja lesz; érti-e, ez lesz.”

Crawley Rawdon esquire egy nagyol füttyentett, mi által e dolog fölötti bámulatát fejezte ki. Ezt tagadni nem lehetett. Atyjának szembetünő vonzalma Miss Sharp iránt nem kerülte el figyelmét. Igen jól ismerte az öreg baronet jellemét; s lelkiismeretlenebb öreg... nem fejezte be a mondatot, de haza ment, bajuszát pödrötte s meg volt győződve, hogy megtalálta a tiszteletesné titkához a kulcsot.

„Jupiterre! ez rosz, nagyon rosz,” gondolá Rawdon „azt hiszem, az asszony tönkre akarja tenni a szegény leányt, csakhogy mint lady Crawley ne jusson be a családba.”

Midőn Rebekát olykor egyedül találta, szokott kellemes modorában mindig tréfásan érinté atyjának irántai hajlamát. Rebeka ilyenkor mindig gunyosan felemelte fejét, merőn szeme közé nézett s mondá:

„Jó; tegyük fel, hogy vonzalommal van irántam. Tudom, hogy van s mások is vannak. Tán csak nem hiszi ön, Crawley kapitány, hogy félek tőle. Tán csak nem teszi fel ön, hogy ne tudnám becsületesen megvédeni?” szolt a kis hölgy, miközben oly tekintélyesen nézett ki, mint egy királynő.

„Oh, - oh - csak inteni akarom, - vigyáznia kell, tudja kegyed - egyéb semmi,” szolt a bajuszpödrő.

„E szerint ön valami becsstelenségre céloz?” szolt Rebeka felpattanva.

„Oh istenem - igazán - Miss Rebeka,” mondá a nehézkes draganyos.

„Azt hiszi ön, nincs becsületérzésem azért, hogy szegény, gyámoltalan vagyok, s azért, hogy a gazdagoknak nincs? Azt hiszi ön, mivel nevelőné vagyok, nincs annyi eszem, érzületem s miveltiségem, mint önök egész magas körének? Én egy Montmorency vagyok. S azt hiszi ön, hogy egy Montmorency talán alább áll, mint egy Crawley?”

Midőn Miss Sharp izgatott volt s anyja részéről rokonságát említette, egy alig feltünő idegen szójejtéssel beszélt, mi tiszta, zengő szavát igen kellemessé tette. „Nem,” folytatá tovább ellágyulva, a mint a kapitányhoz szolt „én eltűröm a szegénységet, de nem a szégyent, a mellőztetést, - a sértést; sértést öntől.”

Itt érzelmei tuláradtak s könnyekre fakadt. „Az ördögbe, Miss Sharp - Rebeka - Jupiterre - lelkemre, ezer font sterlingért nem tenném. Maradjon kegyed, Rebeka.”

Azonban Rebeka eltávozott. Az nap kikocsizott Miss Crawley társaságában. Ez még a betegség előtt volt. Az ebédnél szokatlanul ragyogó szellemü és eleven volt, azonban sehogy sem akarta észrevenni a megalázott és elbolondított kapitány célzásait, intéseit s ügyetlen mentegetőzéseit. Ily csatározások többször fordultak elő az egész hadjárat alatt, azonban elbeszélésök fárasztó lenne, miután ugyanazon eredménye volt valamennyinek. A Crawleyféle nehéz lovasságot zavarba hozta a folytonos veszteség, s napról napra megszaladt.

* * *

Ha a Queen's-Crawley-i baronet nem félt vala testvére hagyományának elvesztésétől, semmi esetre sem engedte volna, hogy kedves leányai nélkülözzék a nevelés jótékonyosságait, melyhez megbecsülhetlen nevelőnéjük által jutottak. Az ősi ház pusztá volt nála nélkül, annyira hasznossá s kedvessé tudá magát tenni Rebeka. Sir Pitt leveleit senki sem másolta és javította; számadásait senki sem rendezte, s házi dolgai és sokféle tervei egészen el voltak hanyagolva, mióta köréből kis titkára eltávozték. S könnyü volt látni, mily szüksége van a baronetnek egy hasonló titkára, azon levelek helyes írásából, melyeket nagy számmal küldött hozzá, intvén, hogy mielőbb jőne haza. Majd mindennap érkezett a baronettól egy bérmentett levél, melyben részint Rebekához voltak legsürgetőbb kérelmek intézve, hogy haza menjen; részint szenvedélyes előterjesztések Miss Crawleyhez a leánykák elhanyagolt nevelését illetőleg; Miss Crawley azonban igen kevésbe vette ez iratokat.

Miss Briggs nem volt még ugyan voltaképen elbocsátva, de társalgónői állása már csak sinecúra és nevetség tárgya volt. Társasága csupán a kövér öleb a salonban vagy néha-néha az elégtelen komorna volt a cselédszobában. De noha lady Crawley Rebeka eltávozásáról egy szót sem akart hallani, még sem volt mindez ideig szolgálatába annak rendje szerint beigtatva. Mint sok gazdag embernek, azonképen Miss Crawleynek is szokása volt alárendeltjeitől annyi szolgálatot fogadni el, mennyit csak lehet; s ha reájok több szüksége nem volt, azokat nagylelküen elbocsátani. A háladatosság némely gazdag embernél épen nem természetes, sőt alig képzelhető. A szükölködők szives szolgálatát úgy nézik, mint kötelességet. S neked sincs több okod, szegény tányérnyaló s alázatos hizelgő! panaszra. A te gazdagok iránti barátságod

körülbelől épen oly őszinte, mint a jutalom, melyet érette rendesen nyersz. A pénz az, mit szeretsz, nem pedig az ember; s ha Croesus és inasa helyet cserélnének, jól tudod te, szegény ördög! kihez csatlakoznál.

Nem vagyok bizonyos benne, valljon Rebeka igénytelensége, tevékeny szorgalma, gyöngéd-sége s kifogyhatlan jó kedve daczára, az ármányos öreg lady, kire pazarolva voltak a barátság kincsei, nem volt-e az egész idő alatt bizonyos alattomos gyanuval szives barátnéja és ápolója iránt? Gyakran megfordulhatott Miss Crawley lelkében azon gondolat, hogy hiába nem tesz senki semmit. S ha fontolóra vette saját érzelmeit a világ irányában, alkalmasint a világéit önmaga irányában is képes volt megítélni, s alkalmasint úgy vélekedett, hogy rendes sorsuk az embereknek barátok hiányában lenni, ha ők magok senkivel sem gondolkak.

Azonban Becky nagy kényelmére s hasznára volt az öreg ladynek; mi végett egy pár uj ruhát ajándékozott neki, valamint egy régi nyakéket s egy régi sált, s azzal mutatta meg barátságát, hogy régi meghittjeit uj kegyeltje előtt folyvást piszkolta (a baráti hajlamnak nem is lehet ennél nagyobb bizonyosága) s gondolkozott is erre-amarra, miként tehetne vele jövendőre nézve valami nagy jót - például, miként adja férjhez Clump gyógyszerészhez, vagy miként szerezzen valami biztos helyet számára, s mi módon küldje vissza Queen's-Crawleybe, ha nélkülözheti s a londoni saison egész pompájában elkezdődik.

Midőn Miss Crawley lábbadozott s lejött olykor a salonba, Becky énekelt előtte s minden lehető módon mulattatta. Midőn kikocsiztak, Rebeka vele volt, s mit képzeltek, hova vitte őt Miss Crawley bámulatra méltó szives indulata mindjárt egyik első kiránduláskor? - Sedley John esquire házához?

Ez eset előtt, mint képzelni lehet, több levelet váltta együtt a két kedves barátnő. Mig Rebeka vidéken mulatott, az örök barátság (kell-e mondanunk?) nagyon megcsökkent, s oly ingatag és kórgyenge lett, hogy a halálhoz látszott közel lenni. Különben is megvolt mind a két leánynak a maga komoly érdeke, mely elfoglalta: Rebekának pártfogói kegyébenei előmenetele, - Amáliának saját mindennél fontosabb életcélja. Midőn a két leány viszontlatta egymást s egymás karjaiba rohant azon heves indulattal, mely a fiatal hölgyek egymás iránti magaviseletét jellemzi, Rebeka ölelése lehető legélénkebb és szenvedélyesebb volt. A szegény kis Amália elpirult, midőn barátnéját megcsókolta, s azt hitte, hogy iránta a hidegség vagy ilyesmi vétkét követte el.

Első találkozásuk csak néhány percnyi volt. Amália épen kísértelni készüle. Miss Crawley lenn kocsjában várakozott, mig cselédsége bámulta a helyiséget,- a becsületes Sambot, a fekete inast ugy bámulták, mint azon helynek valami csudálatos benszülöttjét. De midőn Amália mosolygó tekintetével lejött (Rebekának be kellett mutatni őt barátnéja előtt; Miss Crawley látni akarta, s gyenge volt, hogy a kocsiból leszállhasson), midőn a mint mondom Amália lejött, a park-lanei csőcselék-aristokrátiája bámult, hogy ily teremtés születhetik itten; s Miss Crawley tökéletesen rabja lett a fiatal hölgy kedvesen piruló arcának, midőn az oly kellemes szerény tartozkodással jött elé, barátnéja pártfogójának tisztelgendő.

„Mily termet, édesem! Mily kedves hang!” mondá Miss Crawley, midőn e rövid találkozás után odább hajtottak. „Édes Miss Sharp, kegyed fiatal barátnéja valóban bájoló. Küldjön el utána, hogy jöjön hozzánk, hallja kegyed?” Miss Crawleynak jó izlése volt. Ő szerette a természetes modort - egy kis tartozkodás azt még emeli. Ő szerette maga körül a csinos arcokat, valamint a csinos képet s csinos chinai porcellánt. Az nap többször beszélt a legnagyobb elragadtatással Amáliáról. Megemlítette őt Crawley Rawdon előtt, ki hűségesen megjelent nagynénje asztalánál.

Természetesen, hogy Rebeka erre azonnal megemlítette, miszerint Amália jegyben jár bizonyos Osborne hadnaggal s hogy a viszony már régi.

„Valamely sorenzredben szolgál?” kérdé Crawley kapitány, ki, miként egy testőrhöz illik, kissé nehezen emlékezett az ezred számára. Rebeka úgy vélte, hogy az lesz az ezred. „Kapitánya,” mondá, „Dobbin.”

„Egy magas idomtalan ficzkó,” mondá Rawdon; „belebotlik mindenkibe; én ismerem őt; Osborne pedig egy meglehetősen kinézésű gyerek nagy fekete pofaszakállal.”

„Igen nagy pofaszakállá van” mondá Rebeka, „s mondhatom, nem kis mértékben büszke reá.”

Crawley Rawdon felelet helyett nevetésben tört ki, s miután reá estek a nők, hogy magyarázza ki magát, midőn a vidámság rohama elmúlt, így szólt: „Ő azt képzelem, hogy nagyon jól játszik billárdot. A „kokoszfá” kávéházban kétszáz fontot nyertem tőle. Ő tudna játszani, a bamba! Az nap képes lett volna nagyban játszani, ha barátja Dobbin el nem viszi; vinné el az ördög!”

„Rawdon, Rawdon ne légy oly szilaj,” mondá Miss Crawley örömmel eltelve.

„Mindazon ficzkók közt, kiket a sorenzredből eddigelé láttam, e tiszt az, kit legjobban lehet főzni. Tarquin és Deuceace annyi pénzt nyer el tőle, mennyit akar. A pokolba is elmenne, csak hogy egy lord társaságában lehessen. Ő fizeti ebédjüket s ők hívják meg a vendégeket.”

„S igen derék társaság, mondhatom.”

„Ugy van, Miss Sharp; igaz, igen derék társaság, ha! ha!” s a kapitány mindinkább nevetett, mert azt hitte, hogy elmésséget mondott.

„Rawdon, ne légy oly csintalan,” mondá nagynénje.

„Atyja, mint mondják, igen gazdag kereskedő a cityben. Pokolba a citybeli ficzkókkal, le kell őket főzni, s én még nem vagyok vele készen, azt mondhatom. Ha! ha!”

„Menjen, Crawley kapitány; én figyelmeztetni fogom Amáliát: játékos férj!”

„Csunyaság, nemde?” mondá a kapitány ünnepélyesen; s azután, mintha valami hirtelen eszébe jutott volna, folytatá: „Biz’ isten, azt mondom, hívjuk meg ide.”

„Bemutatható-e?” kérdé a nagynéne.

„Oh igen! Kegyed nem fog semmi különbséget észrevenni. Hívja meg kegyed mindenestre majd, ha újra látogatókat fogad, s a - nem is tudom, hogy hívják - az amorosája is - ej, Miss Sharp - ugy-e így nevezik - eljön. Biz isten, én levelet írok neki s úgy hívom meg: megpróbálom, piquetet is oly jól tud-e játszani, mint billárdot. Hol lakik ő, Miss Sharp?”

Miss Sharp közölte Rawdonnal a hadnagy lakását, s néhány nappal e beszélgetés után Osborne egy levelet kapott Rawdon kapitány iskolásgyereki írásával, melyhez Miss Crawley egy meghívó jegyet csatolt.

Rebeka hasonlóan küldött meghívást kedves Amáliájához, melyet ez egész készséggel fogadott, midőn meghallotta, hogy György is a meghívottak közt van. Ugy határozták, hogy Amália a délelőttet nálok töltsé, hol mindenki igen szives volt iránta. Rebeka nyugodt felsőséggel pártfogolta őt; kettőjük közt ő volt az okosabb, míg Amália annyira szerény és igénytelen volt, hogy mindig engedelmeskedett, valahányszor egyik vagy másik parancsolt, s épen ezért Rebeka utasításait is a legnagyobb szelidséggel s legjobb kedély-hangulattal fogadta. Miss Crawley kegyes leereszkedése szinte figyelemreméltó vala. A kis Amália fölött mindig elragadtatásba jött, s ő-maga előtt úgy beszélt róla, mintha egy báb, egy cseléd, vagy

pedig egy arczkép lenne, s lehetőleg bámulta őt. Én csudálom azon bámulatot, melyet a magas körök emberei mutatnak néha a mindennapiak iránt. Nincs szebb multság a világon, mint látni a nagyvilágiak leereszkedését. Miss Crawley roppant kegyessége inkább nyomasztó volt a szegény kis Amáliára nézve, s nem tudom, valljon a park-lanei három nőszemély közül nem találta-e a tisztos Miss Briggset legkellemesebbnek? Ő vonzalommal volt Miss Briggs, mint minden gyöngéd és mellőzött ember iránt; ő nem tartozott az ugynevezett szellemes hölgyek közé.

György ebédre jött; ebédre en g a r ç o n Crawley kapitányhoz.

Osborneék nagy családi kocsija vitte őt Park-Laneba Russell-squareből, hol a fiatal hölgyek, kik nem voltak hivatalosok, legnagyobb közönyösséget mutattak erre nézve, de azért nem kevésbé keresték fel Sir Crawley Pitt nevét a baroneti sorozatban a nemesek könyvében s megtudták mindent, mit e könyv az egész családról s annak családfájáról, továbbá rokonaikról a lord Binkiekről stb. foglal magában. Crawley Rawdon igen őszintén s kegyesen fogadta Osborne hadnagyot: dicsérte billárdjátékát, kérdezte, mikor akar revange-t venni, tudakolózott ezrede iránt, s még azon estve felkérte volna piquet - de Miss Crawley mindenféle kártyajátékot szorosán megtiltott házában, s így a fiatal hadnagy erszényét derék pártfogója nem könnyithette meg, legalább nem ezen a napon. Azonban legközelebbre találkozást határoztak valahol, hogy megnézzenek és a parkban megpróbáljanak egy lovat, melyet Crawley el akart adni; s hogy együtt ebédeljenek s az estét néhány vig ficzko társaságában töltsék. „Az az, ha ön nincs lekötve a csinos Miss Sedley által,” mondá Crawley jelentékeny pillanattal. „Rettentő csinos egy leány, becsületesemre, Osborne” volt szives hozzá tenni: „Szép nagy mennyiségű ezüst lesz, képzelem, he, he?”

Osborne szabad volt s örömet csatlakozott a kapitányhoz, s ez, midőn másnap összejöttek, dicsérte új barátja lovaglási ügyességét - a mint egész őszintén meglehetett - s bemutatta őt három-négy elsőrendű divaturacsnak, mely ismeretségnek az együgyű fiatal tiszt végetlenül örült.

„Igaz, hogy van a kis Miss Sharp,” kérdé Osborne borozás közben barátját, divaturacsi arczkifejezéssel. „Jóra való kis leány. Tetszik e Queen's-Crawleyben? - Miss Sedley a múlt évben nagyon szerette őt.”

Crawley kapitány kis kék szemeivel szilaj pillantást vetett a hadnagyra s figyelemmel kísérte, midőn az felment, hogy Rebekával ismeretségét megújítsa. Azonban Rebeka magaviseletének meg kelle nyugtatni Rawdont, ha különben lehetett is némi féltékenység a testőrkapitány szívében.

Midőn a fiatal emberek felmentek s Osborne bemutatott Miss Crawleynek, ez pártfogói arccal s szeles könnyűséggel lépett Rebekához. Ő igen barátságos kívánt lenni Rebeka iránt: pártfogolni akarta őt. Sőt mint Amália barátnéjával, még kezét is akart szorítani vele mondván: „Ah, Miss Sharp, hogy van kegyed?” s elébe nyujtá balkezét s várta, hogy Rebekát az iránta mutatott nagy tisztesség felett egészen megdöbbenve találja.

Miss Sharp oda nyujtá jobb keze mutató ujját, s bólintott kis fejével, de oly hidegen, oly lealázólag, hogy Crawley Rawdon, ki a másik szobából nézte, mi történik, alig fojthatta el nevetését, midőn a hadnagy tökéletes bukását látta: annak rögtöni meghökkenését, a szünetet, mely követte, s azon bárgyu modort, mellyel később lealázta magát az elébe nyujtott ujjat megszorítandó.

„Még az ördögöt is lefözné, Jupiterrel!” mondá a kapitány elragadtatással, s a hadnagy, hogy mégis mondjon valamit, nyájasan kérdé Rebekától, mint van új helyzetével megelégedve?

„Helyzetem?” mondá Rebeka hidegen, „mily szép öntől, hogy reá emlékeztet! Jó, türhető helyzet: a fizetés elegendő - de még sem annyi, mint - ha nem csalódom - a Miss Wirté, ki az ön testvéreinél van. Hogy vannak a fiatal ladyk? - nem azért kérdem, mintha tudni akarnám.”

„Miért nem?” kérdé Osborne bámulattal.

„Mert mig Amáliánál voltam, egyszer sem alázták meg magokat annyira, hogy velem beszéljenek vagy magokhoz hivjanak; azonban tudja ön, mi szegény nevelőnök megszoktuk már az ily mellőzést.”

„Édes Miss Sharp!” vágott közbe Osborne.

„Legalább bizonyos családoknál” folytató Rebeka. „Nem képzeli ön, mily nagy különbségek vannak e tekintetben. Mi vidéken nem vagyunk oly gazdagok mint önök a Cityben. De azért egy igazi uri embernél vagyok - ős angol vérből. Mint hiszem, tudja ön, hogy Sir Pitt atyja egy pairséget nem vállalt el; s ön láthatja, mint bánnak velem. Én igen kényelmesen vagyok. Valóban igen derék hely. De mily szép kegyedtől ily részvétellel kérdezősködni!”

Osborne forrott a dühtől. A kis nevelő addig beszélt pártfogói és gunyos hangon, mig e fiatal angol arszlán roszul kezdte magát érezni; s nem is volt elég lélekjelenléte, hogy e mulatságos társalgást valami ürügy alatt más tέρre tudja vinni.

„Azt hittem, kegyed különösen szereti a citybeli családokat,” szólt büszkén.

„Ön bizonyosan a mult évben érti, midőn azon alávaló utálatos iskolát elhagytam? Akkor természetesen, hogy szerettem őket. Mert valljon nem megy-e minden leány örömet haza a szünnapok alatt? S mit tudhattam volna akkor valami jobbat? De ah! Osborne ur, mily nagy különbséget tesz másfél évi tapasztalás! - másfél év, engedelmet kérek, hogy ezt kell mondanom, uri emberek közt eltöltve. A mi a kedves Amáliát illeti, azt megengedem, hogy ő gyöngy s bárhol megnyerne mindenkit. Látom, most kezd ön jó kedületbe jöni; de ah! furcsák is ezek a citybeli emberek! - és József ur - hogy van a furcsa József ur?”

„Ugy tetszik, hogy kegyed a mult évben nem volt idegen azon furcsa József ur iránt,” szólt Osborne gyöngéden.

„Mily szigorú ön! Azonban köztünk legyen mondva, nem szakadt meg szivem utána; de ha ő engem arra kért volna, mire ön pillantásával czéloz (s e pillantás igen jelentékeny és nyájas), nem mondtam volna reá nemet.

Osborne ur egy pillantást vetett feléje, mellyel körülbelől azt akarta mondani „valóban, mily lekötelező!”

„Ön nyilván azt gondolja most, mily megtiszteltetés lett volna sogornéjává lennem? Sogornő lenni valakivel, kinek neve Osborne György esquire s kinek atyja Osborne János esquire, ki fia - ugyan mi is volt önnek nagyatyja, Osborne ur? De ne legyen ön haragos. Ön nem tehet arról, hogy családfája csak ennyire terjed, s én önnel egészen egyetértek abban, hogy Sedley József urhoz férjhez mentem volna, mert tehetett volna ennél okosabbat egy szegény egyetlen fillér nélküli leány? Most már tudja ön az egész titkot. Én nyílt, őszinte vagyok, s megfontolva mindent, valóban igen jó volt öntől, hogy e körülményt megpendítette - igen jó és finom. Édes Amáliám, én és Osborne ur épen a kegyed szegény József bátyjáról beszéltünk. Hol van ő?”

Igy lőn György tökéletesen kiütve sarkából. Nem azért mintha Rebekának igazsága lett volna, de ő oly sikerrel intézte a támadást, hogy a hadnagy látszott igazságtalannak lenni. S így szégyenkedve el is távozott, mert érezte, hogy ha még egy perczig maradna, Amália előtt tenné magát nevetségessé.

Noha Rebeka diadalt nyert fölötte, György még sem volt oly alávaló, hogy egy hölgyen boszut akarjon állani, - azonban még sem tehette, hogy másnap Crawley kapitánynak Rebekáról néhány megjegyzést bizalmasan el ne mondjon, hogy tudniillik ő egy kitanult, veszedelmes személy, egy kétségbeesésig kaczer stb. stb., mely megjegyzéseket Crawley kapitány nevetve helyeselt, s miket Rebeka még mielőtt huszonnégy óra lefolyt, egyről egyig megtudott. Ez által Rebekának Osborne iránti tisztelete még növekedett, női ösztöne megsugta neki, hogy György volt, ki első szerelmi viszonyának sikerét meggátolta s Rebeka ahhoz képest becsülte őt.

„Én csak inteni akarom önt” szölt Rawdonhoz, jelentékeny pillantással; - ő megvette a lovát s ebéd után nagy mennyiségü guineát vesztett „én csak inteni akarom önt, - én ismerem a nőket, s tanácslom önnek, hogy jól vigyázzon.”

„Köszönöm czimbora” szölt Crawley hálás pillantással. „Látom, ön nagyon vigyázó.” S György elment, s gondolta magában, hogy a kapitánynak igazsága van.

Osborne György elmondá Amáliának, mit tett s mint tanácsolta Crawley Rawdonnak, ki egy derék, őszinte ficzkó, hogy óvja magát a kis ármányos Rebekától.”

„Kitől?” kiáltott fel Amália.

„Kegyed barátnéjától, a nevelőnétől. Miért bámul kegyed annyira?”

„Oh György, mit tett ön?” mondá Amália.

Mert női szemeivel, melyeket a szerelem élessé tett, egy pillanat alatt felfedezett egy titkot, melyet sem Miss Crawley, sem a szegény szüzies Miss Briggs s legfölkép sem a nagy pofaszakállós divatficzkó Osborne hadnagy együgyü szemei nem tudtak észrevenni. Mert midőn Rebeka a felső szobák egyikében, hol a két barátnének alkalmá volt azon titkos csevegésre s pletykálásra, mi a női élet fökelleme, - sálját magára vette, Amália hozzá ment, megfogta kis kezeit, s mondá: „Rebeka, látok mindent.”

Rebeka megcsókolta barátnéját.

S mi e gyöngéd titkot illeti, egyetlen szót sem szölt többé a két fiatal hölgy arról. Azonban annak az volt rendeltetése, hogy rövid idő alatt világosságra jöjjon.

* * *

Kevéssel a fennebb elmondott események után, midőn Rebeka még mindig pártfogónéjánál Park-Laneban volt, a Great-Gaunt utczában egy nagyobb halotti czimert lehetett látni azon számos kisebb között, melyek azon szomorú városrészt rendesen ékesítik. E halottas czimer Sir Crawley Pitt házán volt, de nem az érdeemes baronet kimultát jelenté. Az egy női czimer volt, s néhány évvel azelőtt Sir Pitt öreg anyja temetési tisztességtételénél használtatott. Midőn használat-ideje eltelt, a czimer újra eltünt az épület homlokzatáról s Sir Pitt lakának valamely hátulsó szobájába lön elrejtve. Most újra feltünt a szegény Dawson Róza számára. Sir Pitt ismét özvegy volt. Igaz hogy a czimer, mely a táblán az övével egyesült, nem a szegény Rózáé volt. Neki nem volt czimere. De a táblára festett angyalok épen azt a szolgálatot tették neki is, mit Sir Pitt anyjának, s a mezőben „Resurgam” állott s két felől még ki lehetett venni a Crawleyféle galambot és kigyót. Czimertábla, halotti czimer, Resurgam. Itt jó alkalom volna az erkölcsi szemlélődésre!

Az ifju Crawley ur egyedül jelent meg néha a betegnél, mint barát. A beteg elhagyta e világot, megnyugtatta oly beszéd és vigasztalás által, minőt töle hallhatott. Több éven át csupán ezt a vonzalmat tapasztalta a megboldogult; s ez egyedüli barátságos hajlam vigasztalta e gyenge elhagyott teremést némileg. Szinte már teste előtt meg volt halva. Eladta azt, hogy Sir

Crawley Pitt neje lehessen. A hiuság piaczn anyák és leányok naponta szoktak ily vásárt tenni.

Midőn a halálozás történt, a férj Londonban volt több terveivel foglalkozva s végetlen számú ügynökeivel értekezve. Mindemellett talált magának időt, hogy Park-Lanet gyakran meglátogassa s Rebekához több levelet írjon, melyekben kérte őt, sőt meg is parancsolta neki, hogy növendékeihez visszamenjen, miután azok most anyjok betegsége miatt minden felügyelet és társaság nélkül vannak. Azonban Miss Crawley nem akart elutazásáról semmit hallani, mert noha egész Londonban egyetlen divathölgy sem volt, ki barátnőin, ha megunta őket - hamarabb tuladott volna mint ő, s noha a divathölgyek közt igen kevés lehetett, ki hamarabb reájok unt volna, még is mig az e n g o u e m e n t tartott, Rebekához hajlama igen nagy volt s még mindig szenvedélyesen ragaszkodott hozzá.

Lady Crawley halálának hire Miss Crawley családi körében nem okozott nagyobb szomorúságot s ott nem is beszéltek arról többet, mint a hogy várni lehetett. „Az estélyt, mit harmadikán akartam adni, ugy látszik el kell halasztanom”, mondá Miss Crawley, s kevés szünet után folytatá: „Reménylem testvérem nem fogja annyira megsérteni az illedelmet, hogy ujra megházasodjék.”

„Milly nagy leend Pitt urfi dühe, ha mégis azt teendi”, jegyzé meg Rawdon, szokott tisztelettel testvére iránt. Rebeka nem szólt semmit. Ugy látszott komolyabb és meghatottabb hangulatban van, mint akárki a családban. Elhagyta ez nap a társaságot, még mielőtt Rawdon elment volna; azonban történetesen találkoztak lenn, miután Rawdon elbucsuzott s beszélgettek egymással.

Más nap reggel, midőn Rebeka az ablakon nézett ki, megrémíté Miss Crawleyt, ki épen egy francia regényt olvasott egész nyugalommal, izgatott hangon kiáltván fel: Itt jó Sir Pitt, s e hirül adást nyomban követte a baronet kopogtatása.

„Édesem, én most őt nem fogadhatom el. Nem akarom látni. Mondja kegyed Mr. Bowlsnak, hogy nem vagyok itthon, vagy menjen le kegyed, s mondja meg Pittnek, hogy beteg vagyok s nem fogadhatok el senkit. Idegzetem azonkívül sincs oly állapotban, hogy testvéremet most elfogadhatnám”, mondá Miss Crawley, s olvasmányát ujra folytatta.

„Beteg, nem fogadhatja el önt, Sir,” szölt Rebeka letipegve Pitthez, ki épen fel akart jöni a lépcsőn.

„Annál jobb”, felele Sir Pitt. „Látni akartam kegyedet, jerünk a nappali szobába” s beléptek mindketten e szobába. „Kegyednek, Miss, vissza kell menni Queen's-Crawleybe”, szölt a baronet reá meresztve szemeit, mialatt fekete keztyűjét s egy nagy fátyollal körülkerített kalapját letette. Szemeiben oly különös volt a pillantás s oly merőn szegezte azokat Rebekára, hogy ez remegni kezdett bele. „Reménylem, hogy nemsokára visszamehetek”, mondá Rebeka halkán, „mihelyt Miss Crawley jobban lesz. Akkor majd visszatérendek - a kis kedvesekhez.”

„Kegyed mindig ezt mondja három hónap óta, Becky”, felele Sir Pitt „s még sem tud testvéremtől megszabadulni, ki kegyedet eldobja mint valami ócska czipőt, mihelyt elhasználta. Mondom, nekem szükségem van kegyedre. A temetés után haza megyek. Akar-e hazajöni? Igen vagy nem?”

„Nem merek - nem gondolnám - hogy illő lenne - csak ugy magamban lenni - önnél, Sir,” mondá Becky látszólagos izgatottsággal.

„Ujra mondom, hogy szükségem van kegyedre”, mondá Sir Pitt az asztalra ütve. „Én nem nélkülözhetem kegyedet. Csak midőn elment, akkor láttam, hogy mi dolog. A háznál minden

felfordul. Többé nem is az a hely. Minden számadásom újra legnagyobb rendetlenségben van. Kegyednek vissza kell jöni. Jöjön kegyed vissza. Édes Becky, jöjön.”

„Menjek - mint mi, Sir?” nyögte ki Rebeka.

„Jöjön mint lady Crawley, ha úgy tetszik” szólt a baronet fátyolos kalapja után nyulva. „No s! megvan kegyed elégedve. Jöjön vissza, legyen nőm. Kegyed épen arravaló. Vigye ördög a születést! Kegyed oly derék lady, a minőt csak életemben láttam. A kis ujjában több esze van, mint akármelyik bárónénak az egész grófságban. Akar-e jöni? Igen vagy nem?”

„Oh Sir Pitt!” mondá Rebeka rendkívül megindulva.

„Mondjon igent, Becky,” folytatá Sir Pitt. „Én igaz, hogy már vén, de azért még mindig ép, erős ember vagyok. Még élhetek husz esztendeig. Én mindent annak rendje szerint fogok elintéztetni. Nézzen csak ide!” s a vén ember térdeire hullott s mosolygott reá mint egy satyr.

Rebeka zavartan visszarezzent. Ez egész történet folytán még sehol sem láttuk, hogy lélekjelenlétét elvesztette volna; de most elveszté, s a legőszintébb könnyeket sirta, mik valaha szemeiből hullottak.

„Oh Sir Pitt!” mondá „Oh, Sir, - én - én - már férjhez mentem.”

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Melyben Rebeka férje rövid időre megjelenik.

Minden valamennyire érzélgős olvasó (s mi nem ohajtunk mást) alkalmasint örült a képletlen, mellyel kis drámánk utóbbi jelenete végződött; mert mi lehet szebb, mint a szerelem képe, ha a szépség előtt térdel?

De midőn a szerelem meghallotta a szépség borzasztó vallomását, hogy tudniillik már férjhez ment, felugrott a szőnyegeni alázatos helyzetéből s oly dolgokat mondott, melyek a szegény kis szépségre sokkal rémitőbbben hatottak, mint azon percz, melyben vallomást tett.

„Férjhez ment! kegyed csak tréfál” kiáltott fel a baronet a düh és bámulat első kitörése után. „Becky, kegyed engem bolonddá tesz. Kinek jutna eszébe, hogy kegyedet egy shilling vagyon nélkül nőül vegye?”

„Férjhez mentem! férjhez mentem!” mondá Rebeka könnybe lábadva s izgatottságában szótlánul tartván a zsebkendőjét könnyező szemei elébe s a kandallópárkánynál majdnem elájulva: egy képe a fájdalomnak, mely még a legkeményebb szívet is megindithatta volna. „Ah! Sir Pitt, édes Sir Pitt! ne gondolja, hogy hálátlan leendek azon jóságaért, mellyel irántam volt. Csak nagylelkűsége csalhatta ki titkomat.”

„Vigye el az ördög a nagylelkűséget!” orditá Sir Pitt, „kihez ment kegyed férjhez? Hol történt meg?”

„Engedje, hogy újra vissza menjek önnel falura, Sir! Engedje hogy oly hűségesen viseljem gondját mint valaha. Engedje hogy - hogy a kedves Queen's-Crawleyben maradhassak!”

„A gaz kölyök hát elhagyta kegyedet, - elhagyta úgy-e?” mondá a baronet, ki azt vélte, hogy most kezdi érteni a dolgot. „Jó, Becky, jöjön kegyed vissza, ha akar. Egy kalácsot csak egyszer lehet megenni. Mindenesetre becsületes ajánlatot tettem kegyednek. Jöjön vissza mint nevelőnő - legyen mindenben úgy, a mint akarja.” Becky kinyújtá egyik kezét. Sirt, hogy majd

a szive szakadt meg bele; könnyei arczára hullottak, s a márványkandalló párkányára, hová fejét lehajtotta.

„A gazfi tehát megszökött, ugy-e?” kérde Sir Pitt egy gyűlöletes vigasztalási mozdulattal téve.
„Nem tesz semmit, Becky, én gondoskodni fogok kegyedről.”

„Óh Sir! életem büszkesége lenne, ha Queen's-Crawleybe visszamehetnék s a gyermekekre, valamint önre, épen úgy mint azelőtt, gondot viselhetnék, miután épen most mondá ön, hogy kis Rebekája szolgálatával meg van elégedve. Ha ön ajánlatára gondolok, szívem háládatosságtól dagad. Én nem lehetek az ön neje, Sir; engedje, - engedje ön, hogy leánya lehessen.” Ezt mondván, Rebeka a letragicaibb módon térdeire hullott, s Sir Pitt fekete redős kezét saját kezébe fogván (mely igen csinos, fehér s oly puha volt mint a selyem) határtalan bizalommal és szenvelgással függeszté reá szeméit, midőn - az ajtó egyszerre megnyílt és Miss Crawley bevitörházott.

Firkin asszony és Miss Briggs, kik egész véletlenségből a nappali szoba ajtajában voltak, midőn a baronet és Rebeka oda belépett, csupa véletlenségből a kulcslyukon keresztül meglátták az öreg urat a nevelőnő előtt térdelni s hallották a nagylelkű ajánlatot, mit neki tett. Alighogy kimondta ezt, Firkin asszony és Miss Briggs azonnal felsietett, berohant a salonba, hol Miss Crawley a franczia regényt olvasta, s közölte az öreg ladyvel azon különös újságot, hogy Sir Pitt térdel s Miss Sharpnak házassági ajánlatot tesz. S ha számba vesszük az időt, mely alatt a fennebbi beszélgetés tartott, az időt, melyre Miss Briggs- és Firkin asszonynak szüksége volt, hogy a salonba rohanjon - az időt, mely Miss Crawleynek kellett, hogy elbámuljon s könyvét leejtse, s elvégre az időt, mely alatt lejött a lépcsőn - akkor látni lehet majd, mennyire pontos ez elbeszélés, s hogy Miss Crawleynek épen azon perczben kellett megjelenie, midőn Rebeka a már említett alázatos helyzetben volt.

„A nő térdel, s nem az ur,” mondá Miss Crawley megvető arcczal és hanggal, „nekem azt mondták, hogy te térdelsz, Sir Pitt; ugyan térdelj csak le még egyszer, hogy lássam a szép jelenetet.”

„Köszönetet mondtam Sir Crawley Pittnek, asszonyom,” szólt Rebeka felkelve, „s tudtára adtam, hogy - hogy soha sem lehetek lady Crawley.”

„Visszautasította őt!” szólt Miss Crawley nagyobb zavarban mint valaha. Miss Briggs és Firkin asszony az ajtónál szemét meresztette a bámulat miatt s szájot tátott csodálkozásában.

„Igen, visszautasítottam!” mondá Rebeka szomorú, siralmas hangon.

„Hihetek-e füleimnek, hogy te házassági ajánlatot tettél neki, Pitt?” kérde Miss Crawley.

„Igen,” mondá a baronet, „azt tettem.”

„S ő visszautasította, mint mondja?”

„Igen,” mondá Sir Pitt arczán egy erőltetett torzmosollyal.

„Mindenesetre úgy látszik, hogy nagyon sebzi szivedet,” jegyzé meg Miss Crawley.

„Legkevésbbé sem,” felelé Pitt oly hideg nyugalommal, hogy Miss Crawley majdnem esztét veszté a miatt. Hogy egy magas rangú öreg ur ember egy nevelőnő előtt térdre hullott, s miután ez kosarat adott neki, nevetésben tört ki; hogy továbbá egy koldusszegény nevelőnő egy baronetnek négy ezer font évi jövedelemmel kosarat adott, - ezek olyan rejtelmek voltak, melyeket Miss Crawley nem foghatott meg. Ez tultett kedvencz írója Pigault le Brun minden regényes ármányain, bár mily bonyodalmasok voltak azok.

„Örülök, hogy az egészet csak egy jó tréfának nézed, Pitt!” folytatólag igyekezvén magát lassanként feltalálni.

„Jeles egy tréfa,” mondá Sir Pitt. „Ki gondolta volna! mily ármányos kis ördög! mily róka volt!” morgott magában örömtől mosolygva.

„Ki hitte volna ezt?” kiáltott fel Miss Crawley lábával toppintva. „Miss Sharp, kegyed talán az uralkodó főherceg elválását várja, hogy családunk számára magát igen jónak tartja?”

„A helyzet, melyben kegyed, kisasszony, engem bejövetelekor talált, nem volt olyan, miből azt lehetett volna következtetni, hogy azon ajánlatot, mellyel e jó, e derék ur kegyes volt engem megtisztelni, megvetem. Azt hiszi kegyed, hogy nincs szívem? Hisz mindnyájan szerettek, s a szegény árva - az elhagyott leány iránt mindnyájan oly barátságosok voltak - s én ezt ne érezném? Oh, barátim! oh, jóltévőim! szeretetem, életem, kötelességérzetem egyiránt késztet, hogy visszaszolgáljam azon bizalmat, melyet irántam mutattak. S hát még háladatos se volnék, Miss Crawley? ez igen sok, szívem tele van!” s oly szenvedélyesen rogyott egy székre, hogy bánatától a jelenlevők közül többen ellágyultak.

„Akár lesz nőm, akár nem, kegyed, Becky, mindenképen egy igen derék kis leány, s én barátja vagyok, jegyezze meg ezt,” mondá Sir Pitt, s fátyolos kalapját fejére téve eltávozott, még pedig Rebeka nagy könnyebbségére, mert titkából Miss Crawley még nem tudott semmit s így Rebekának még egy kis idő nyeresének előnye marada fen.

Zsebkendőjét szeméi elébe tartva s a becsületes Miss Briggsset, ki épen utána készült menni, elintve magától, Rebeka szobájába ment, míg Miss Briggs és Miss Crawley izgatott kedéllyel együtt maradott még, hogy e rendkívüli eseményről beszéljen, s Firkin asszony, ki nem kevésbé volt megindulva, a cseléd-szobákban tünt el, s ott az egész férfi- és nő-cseléd-személyzettel közölte és vitatta a dolgot. Oly nagy hatása volt Firkin asszonynak e dolognak, hogy ő jónak látta még azon estve egy levelet indítani el a következő tartalommal: „Alázatos tiszteletem Crawley Butené asszonyságnak, s az egész uri családnak. Sir Pitt nálunk volt, és Miss Sharpnak házassági ajánlatot tett, melyet Miss Sharp mindenki bámulatára visszautasított.”

A két asszonyság az ebédlőben (hol az érdekes Miss Briggs szerencsés volt pártfogónéjával bizalmas beszélgetésben újra együtt lehetni) egész lélekkel bámulta Sir Pitt ajánlatát s Rebeka tagadó válaszát; Miss Briggs elegendő éles elmével azt jegyzé meg, hogy e dologban alkalmasint valami régi viszony szolgál akadályul, mert különben egy józan eszű fiatal hölgynek sem jutott volna eszébe ily fényes ajánlatot elutasítani magától.

„Ugy-e, ezen ajánlatot kegyed maga is elfogadta volna, Miss Briggs?” mondá Miss Crawley mosolyogva.

„Nem szép előjog lenne-e Miss Crawley sogornéjává lenni?” felelt Miss Briggs finom kitéréssel.

„Végre is Beckyből igen derék lady Crawley lett volna,” jegyzé meg Miss Crawley (ki a kitérő válasz által nem kevésbé lőn kiengesztelve, s most, miután nem kellett áldozatot tennie, igen nagylelkű volt.) „Neki valóban sok esze van; a kis ujjában több, mint magának, édes Miss Briggs a fejében. Modora kitünő, mióta én kimiveltem. Ő egy Montmorency nő, s a vér tesz valamit, noha én részemről nem adok semmit reá: s Becky az ostoba páváskodó vidéki nép között helyét bizonyosan jobban betöltötte volna, mint a szerencsétlen vasáros-leány.”

Miss Briggs szokása szerint megegyezett, s azután „a régi viszonyt” kezdték minden felőlről hányni vetni. „Ti szegény gyámoltalan teremtések, nektek mindig van holmi ily eszelős hajlamotok,” mondá Miss Crawley.” Kegyed is, mint emlékezhetik, szerelmes volt egykor egy

írás-tanítóba, (ne sirjon Miss Briggs; kegyed mindig sir, pedig könnyei nem fogják feltámasztani), s gyanitom hogy a szerencsétlen Becky szinte ily együgyű és érzelgős volt - s alkalmazsint valami orvos, házfelügyelő, festő vagy papjelölt vagy valami efféle van a játékban.”

„Szegény, szegény ember!” sohajtá Miss Briggs, (ki visszafelé gondolt huszonnégy évvel, s eszébe jutott az aszkóros fiatal író-mester, kinek sárga hajfűrtjét s olvashatlanságuk daczára igen szép leveleit régi szekrényében még mindig ereklye gyanánt őrizte.) Szegény, szegény ember!” mondá Miss Briggs. S még egyszer tizenhét éves virágzó arcú leány módjára nézett ki; a vecsernyén volt, s az aszkóros író-mesterrel ugyanazon könyvből énekelte.

„A kis Rebekának ily magaviselete után,” mondá Miss Crawley lelkesülve, „családunknak is kell valamit tenni érte. Járjon valahogy utána, Miss Briggs, hogy ki lehet azon valaki. Majd gondoskodni fogok, hogy valami boltban helyet találjon vagy arczképmet rendeltem meg nála; vagy beszélök rokonommal a püspökkel; - majd Beckynek nászhozományt adok, lakodalmat csapunk, s majd kegyed fogja elkészíteni a reggelit s lesz a nyoszolyóleány.”

Miss Briggs azon véleményben volt, hogy ez nagyon derék dolog lesz, s esküdött mennyre-földre, hogy Miss Crawley mindig szeretetreméltó és nagylelkű. S azonnal felment Rebeka szobájába, hogy vigasztalja őt s vele a házassági ajánlat- s elutasításáról fecsegen, s hogy szóba hozza Miss Crawley nagylelkű szándékát, s kitudja, valljon ki lehet azon uri ember, ki Rebeka szívét meghódította.

Rebeka igen barátságos, gyöngéd és meghatott volt - Miss Briggs gyöngéd figyelmét hálás indulattal köszönte meg, s megvallotta, hogy biz itt csakugyan egy titkos viszony van, - egy gyöngéd titok - s mily kár, hogy Miss Briggs legalább egy félpercczel nem maradt tovább a kulcslyuknál! Rebeka talán többet is mondott volna; - de Miss Briggs alig volt Rebekánál öt perczet, midőn Miss Crawley - mily ritka szerencse! - maga jelent meg ott; - kifogyott türelméből, nem várhatta meg küldöttje késedelmes eljárását, ennél fogva saját személyében jelent meg s kiküldte Miss Briggst. Miután a kis Rebekának magaviseletéveli meglegedését kijelenté, kérdezősködött a párbeszéd részleteiről s Sir Pitt csudálatos ajánlatának előzményeiről.

Rebeka azt mondta, hogy már régen gyanította azon vonzalmat, mellyel Sir Pitt őt megtisztelte (miután Pitt urnak szokása érzelmeit őszintén, minden tartozkodás nélkül mutatni ki); de, mellőzve a magán okokat, melyekkel e perczben Miss Crawleyt nem akarja untatni - ki kell mondania, hogy Sir Pitt kora, állása s szokásai olyanok, melyek már magokban lehetlenné tevék e házasságot; s valljon egy nő, ki magát valamennyire becsüli s ki tart valamit az illedelemre, elfogadhat-e házassági ajánlatot, midőn a kérőnek meghalt neje még eltemetve sincs?”

„Bohóság édesem; kegyed nem utasította volna vissza őt, ha itt nem lenne valaki a játékban,” szólt Miss Crawley egyszerre a dologra térve. „Mondja kegyed magán okait, melyek azok? Itt van valaki; ki az, ki szívét meghódította?”

Rebeka lesüté szemeit s megvallotta, hogy mindez igaz. „Kegyed kitalálta, édes lady,” mondá egyszerű, kedves, remegő hangon. „Kegyed csudálkozik nemde, hogy egy ily szegény-, ily gyámoltalannak is lehet szivbeli hajlama? Én soha se hallottam, hogy a szegénység biztosíték lett volna ez ellen. És részemről szeretném, ha az lenne.”

„Édes kis szegény gyermekem!” mondá Miss Crawley, ki kezdett belejöni az érzelgős hangulatba, „tehát szerelme nincs viszonzva? Tehát titkon epeztjük magunkat? Mondjon el mindent, hogy vigasztalhassam.”

„Szeretném, ha megtehetné, drága lady!” mondá Rebeka ugyanazon érzékeny hangon. „Valóban nagy szükségem van vigaszra,” s itt homlokát Miss Crawley vállára hajtá, és oly őszintén sirt, hogy az öreg Miss nem állhatott rokonszenvének ellen, s anyai gyöngédséggel ölelte meg őt, s ezerszeresen biztosította a felől, hogy becsüli, szereti, igen, úgy szereti, mintha saját leánya volna, s kész minden tőle kitelhetőt elkövetni érte, hogy használjon neki valamiben. „S ki ő, édesem? A szép Miss Sedley bátyja? Mondott volt valamit egy kis szerelmi kalandjáról velem. Meghívom őt ide, édesem. S kegyednek meg kell kapnia őt, bizonyára, meg kell kapnia.”

„Ne kérjden kegyed most,” mondá Rebeka, „nemsokára mindent megtudand. Valóban, megtudand mindent, drága Miss Crawley, - drága barátném, ha szabad így neveznem?”

„Szabad, gyermekem, szabad,” viszonzá a koros hölgy őt megcsókolva.

„Most nem mondhatom meg,” zokogá Rebeka; oh, én véghetetlen szerencsétlen vagyok. De szeressen kegyed engem örökké, ígérje meg ezt nekem, - hogy örökké szeretend engem.”

S kölcsönös könnyhullatások közt, - mert az ifjabbik hölgy elérzékenyülése a koros hölgyre is elragadt - ünnepélyesen megadta ezen ígéretet Miss Crawley, kis védenczét ott hagyván s a drága, mesterkéletlen, érzékenyszivü, szeretetteljes és megfoghatlan teremtést nem győzván eleget bámulni s áldani.

Egyedül maradt Rebeka, s a nap váratlan s csudálatos eseményei felett, a felett, mi történt s a felett, mi történhetett volna, elgondolkozott. Mit gondol a nyájas olvasó, mineműek voltak Miss (nem, engedelmet kérek, hanem) Mrs. Rebeka legbensőbb érzelmei s gondolatai? Ha a szerző fennebb igénybe vevé azon kiváltságot, hogy egy perczre betekintszen Sedley Amália hálószobájába s a regényíró mindentudóságával átértse mindazon szende indulatokat s fájdalmakat, melyek azon ártatlan váncosokon hánykolodtak, - miért ne nyilváníthatná magát egyszersmind Rebeka meghittjéül, ki be van avatva titkaiba s e fiatal hölgy lelkiismeretének kulcsát bírja?

Legyen tehát. Először is Rebeka legőszintébben s legszivrehatóbban bánkodott, hogy e csudálatos szerencse oly közel volt hozzá, maga pedig valósággal kényszerülve találá magát annak elutasítására. E természetes bánatgerjedelemben bizonyára részt vesz minden ember, ki nem esett a feje lágyára. Melyik jó anya nem fogja sajnálni e leányt, ki holott egy fillérrel sem birt, myladyvé lehetett volna évi négy ezer font jövedelemmel? Van-e az egész hiúság piacznán egyetlen fiatal hölgy, ki részvéttel ne viseltetnék e szorgalmatoskodó, elmés és érdemes leány iránt, kinek azon megtisztelő, előnyös, bosszantó ajánlat épen azon perczben téteték, mikor már nem álla hatalmában annak elfogadása. Valóban, kis barátnénk Becky szerencsétlensége teljes sajnáló rokonszenvünket kiérdemeli, s meg vagyunk győződve, hogy ez nem is fog meghiányzani.

Magam is emlékszem, hogy egyszer a vásárban, egy estélyen voltam. Szemmel tartottam, miképen a vén Miss Toady, ki hasonlóképen ott volt, a kis Mrs. Brieflesst, az ügyvéd nejét, ki bizonyára jó családból való, de földhöz ragadt szegény, kitünő figyelmei s hizelgéseai tárgyául választá ki.

Valljon mi lehet, gondolám magamban, Miss Toady e szolgálai megalázódásának indító oka? Talán grófsági törvényszék elnökévé neveztetett ki Briefless, vagy neje nagy vagyont örökölt? Miss Toady nemsokára az egész dolgot felfejtette sajátos egyszerűségével. „Tudja ön,” mondá, „hogy Mrs. Briefless unokaleánya Sir John Redhandnak, ki Cheltenhamben oly betegesen fekszik, hogy egy fél esztendeig sem viheti. Mrs. Briefless atyja lesz neki örököse; ő tehát, mint ön láthatja, baronet leánnyá válandik.” S ettől kezdve a Toady Brieflesst és nejét ebédekre hívta meg.

Már ha csak annak, hogy baronetleánnyá lehet, pusztán lehetősége ily hódolatokat szerez a világban egy hölgynek: elképzelhetjük egy fiatal hölgy heves fájalmát, ki elszalasztotta az alkalmat, hogy baronetné lehessen. De ki is álmodta volna, hogy lady Crawley oly hamar meghaljon? Ő olyan forma beteges nő volt, kik tiz évig is elszokták huzni - gondolá s vigasztalá magát Rebeka bánatának minden kinjai közepett - s én my lady Crawley leheték vala. Az öreget orránál fogva vezethettem volna. Mrs. Butenak pártfogolását s az ifju urnak kiállhatlan leereszkedését megköszönhettem volna. Londonban legszebb kocsim s az operában páholyom lesz vala: s a legközelebbi saison alatt az udvarnál jelenhetek meg. Mindez lehetett volna - s most minden kétség s titok volt.

De Rebeka sokkal eltökéltebb s szilárdabb jellemű hölgy volt, hogy sem a visszahozhatlan mult miatt sok oknélküli s helytelen bánatnak adta volna magát; azért tehát mihelyt balsorsát elegendőleg megsajnálta, egész figyelmét bölcsen a jövőre fordította, mely reá nézve fontosabb volt. Áttekintette állapotát reményeivel, kételyeivel s lehetőségeivel együtt.

Először is tehát férjnél volt, - ez elvitázhatlan tény gyanánt állott. Sir Pitt tudta azt. E vallo-mást akkor nem meglepetés, hanem rögtöni kiszámítás következtében tevő. Ugyanis egyszer csak meg kelle tenni, s miért később s nem most mindjárt? Az, kihez férjhez mene, a házasság felől hallgatni vala kénytelen. Hanem az vala a nagy kérdés, miként fogadja majd Miss Crawley ennek hírért. Rebeka aggódott bizonyos pontig; de más részről megemlékezett Miss Crawley minden szavára; emlékezett, mennyire leplezetlenül kifejezte a koros hölgy a születés iránti megvetését; emlékezett merész szabadelmű nézeteire, regényes hajlamaira, unokaöcse iránti csaknem gyermekes előszeretetére, s Rebeka iránti százszor kifejezett vonzalmára. Rebeka így gondolkozék: annyira szereti ő, hogy mindent megbocsátand neki, annyira hozzám szokott, hogy alig hiszem hogy nélkülem el tudna lenni: ha a dolog eclaircissements-ra⁸ kerül, lesz egy zajos jelenet, lesznek görcsök, lesz nagy perpatvar, aztán - egy nagy általános kien-gesztelődés. A halasztás semmi esetre nem sokat használhata. A koczka el vala vetve, s ma vagy holnap a kimenetel ugyanaz leende. A fiatal hölgy így elhatározván magában, hogy a dolgot Miss Crawleynek meg kell tudnia, megfontolta miképen adhatná neki e hirt legjobb móddal tudtára, s valljon a viharral bátran szembeszálljon vagy az elől félrevonuljon, mig kidühöngi magát. Ily gondolatok közt írta a következő levelet:

„Kedves barátom!

A nagy krízis, melyről sokszor beszélünk, jelen van. Titkom félig el van árulva, és sokat gondolkoztam erre-arra, mig végre meggyőződtem, hogy most az ideje az egész titkot tudatni. Sir Pitt ma reggel hozzám jött, s elhiheted-e - formaszertint nyilatkozattal állott elő. Képzeld csak. Szegény fejem, lady Crawley lehettem volna. Mint örült volna Mrs. Bute, s ma tante⁹ hogy rangban elébe vágtam volna! Mamája lehettem volna egy valakinek, a helyett hogy most... ah! reszketek, elgondolván, mily hamar fel kell mindent fedeznünk!

Sir Pitt tudja, hogy férjhez mentem, s eddigelő nemigen neheztel a miatt, mert nem tudja, kihez mentem. **Ma tante** valóban haragszik, miért adtam neki kosarat. De különben legnagyobb jószág- s kegyvel van el irántam. Leereszkedésében azt mondá, hogy jó feleség lettem volna neki, s felfogadta, hogy kis Rebekádnak anyja helyett leend. Egy kissé ingerült lesz, mikor a dolgot először meghallja. De mi egyébtől tart-hatunk, mint pillanatnyi bosszuságától? Alig hiszem, sőt szilárdul meg vagyok

⁸ Felvilágosításokra.

⁹ Nagynéném.

győződve, hogy nincs mitől tartanunk. Ugy szeret téged (te semmirekellő rossz ember) hogy neked mindent megbocsátand: s valóban azt hiszem, szívében utánod én következem, s nélkülem egészen szerencsétlennek érzene magát. Édesem! valami azt sugja nekem, hogy mi győzni fogunk. Neked ki kellend lépned abból az utálatos ezredből, s a játék- és lóversenyről is le kell mondanod s jó fiúvá lenned; majd aztán mindnyájon együtt fogunk lakni Park-Laneben s **ma tante** minden pénzét nekünk hagyandja.

Holnap három óra körül a szokott helyen fogok sétálni, hacsak lehet. Ha Miss B. velem lesz, jer hozzánk ebédre, hozz magaddal választ s tedd Porteus prédikációi harmadik kötetébe. Mindenesetre vár

„R.”

Miss Styles Elizának, Knightsbridgeben nyerges Barnet ur házában.”

Hihetőleg senki sincs olvasóink közt, kinek oly kevés éles belátása lenne, hogy ne találná ki, miszerint ezen Miss Styles Eliza (ki, mint Rebeka mondá, neki egykori iskolatársnéja, kivel közelebbről élénkebb levelezést folytatott), ki a leveleket a nyerges házában magához vette, réz sarkantyut s nagy göndör pofaszakállt viselt s valósággal nem más volt, mint Crawley Rawdon kapitány.

TIZENHATODIK FEJEZET.

A levél a varrópárnán.

Miképen végezték dolgukat, hogy egymással házasságra lépjenek, az mindenki előtt tökéletesen érdektelen. Mi gátolhat egy kapitányt, ki nagykoru, s egy hölgyet, ki már nem kiskorú, egy házassági engedélylevelél váltásában, melynek erejénél fogva magokat London akármelyik templomában összeeskettethetik? Kinek szükség megmondanom, hogy ha egy nő valamit akar, eszközt is bármiképen, de talál annak kivitelére? Saját igénytelen nézetem a dolog felől az, hogy egy napon, mikor Miss Sharp elment hazulról, a délelőttet drága kedves barátnéja-, Sedley Amáliánál Russel-squareban töltendő, egy figyelmes észlelő láthatta volna, hogy egy hölgy, ki hozzá igen hasonlított, a cityben egy templomba lépett egy bajuszos ur társaságában, ki, t. i. az ur, őt egy negyedóra múlva ismét a künn várakozó bérkocsihoz vezette, s hogy e kettő egy mátkapár volt, ki ott magát egész csendben összeeskettette.

S ki vonhatná a világon tapasztalásai után kétségbe annak valószínűségét, hogy egy ur egy hölgyet nőül vesz? Hány bölcs és tudós ember vette nőül szakácsnáját? Nem ment-e maga lord Eldon, a legóvatosabb minden halandó közt, annyira, hogy nőül vegyen oly hölgyet, kivel megszökött? Ajax s Achilles nem szeretett volt-e bele szolgálójába? S kívánhatnók-e egy lélekben szegény draganyostól, kinek heves kívánságai, de gyenge feje volt, hogy egyszerre megokosodjék, s ne akarjon minden árt megfizetni oly élvvágy kielégítéseért, melyre egyszer fejét vetette. Ha az emberek csak okosan házasodnának, a népesség szaporodása igen szenvedne.

Én részemről azt hiszem, hogy Rawdon ur házassága talán legbecsületesebb cselekedet lesz azok közt, melyeket életírásának e történethez tartozó részében előadandunk. Senki sem mondhatja, hogy férfiatlan dolog egy nőbe bele bolondulni s ha az ember egyszer le van bilincselve, nőül venni; s bámulása, elragadtatása, szenvedélyes csudálkozása, végetlen bizalma s örült bálványozása, mellyel a nagy harcfia kis Rebeka iránt rendre viseltetni kezdett, oly

érzések voltak, melyek legalább a nők ítélete szerint nem igen fognak becstelenségére válni. Ha énekelt Rebeka, minden hangja átrezegte buta lelkét s oszloptestét; ha beszélt, Rawdon megfeszítette agyának minden erejét, hogy hallgassa s bámulhassa; ha vig kedvében volt, tréfáin el-eltörte eszét egy-egy félóráig, mikor aztán az utcán fakadott ki azok felett hangos kaczajra, a lovászfü nagy csudálkozására, ki a tilburyban háta mögött ült, vagy pajtása bámulására, ki Rotten-Rowban vele lovagolt. Szavait oraculum mondatoknak tartotta, s legkisebb cselekvényeit szeme előtt csalhatlan bölcsesség s kellem jellemezte. „Mint énekel, mint fest!” gondolá, „mint megülte Queen's-Crawleyben a rugó kanczát!” Bizalmas percekben meg is mondta neki: „Zeusra, Becky, kegyed főparancsnoknak vagy canterburyi érseknek beillenék!” Oly ritkán előforduló dolog-e ez? Nem látunk-e naponta a világban egy tisztességes Herculest, kit egy Omphale orránál fogva vezet, s nem látunk-e mindennap nagyszakállu hatalmas Samsonokat, kik egy-egy Delila ölében nyugosznak?

Rawdon tehát, midőn Becky kijelenté, hogy a nagy krízis itt van, oly késznek nyilatkozott parancsai teljesítésére, mintha ezredesének parancsszava lett volna, hogy századával rontson elő. Még csak válaszlevelét sem kellett Porteus prédikációi harmadik kötetébe betennie, mert Rebeka könnyen talált módot, hogy a kísérő Briggset nyakáról lerázza, s másnap „a szokott helyen” találkozott barátjával. Az éjen át újra meghányta vetette a dolgot fejében, s most Rawdonnal eltökéléseinek eredményét közölte. Természetes hogy ő mindenhez megegyezését adta; ő tökéletesen meg volt győződve, hogy a mit Rebeka javasol, nem csak helyes, de a leghelyesebb, s hogy Miss Crawley egy idő múlva csalhatlanul meg fog lágyulni, vagy mint kifejezé magát, megkaparítható lesz. Ha Rebeka merőben egyébre tökéli vala is el magát, épen oly feltétlenül beleegyezett volna mindenbe. „Neked, Beck, van eszed kettőnk számára,” mondá, „kihúzol valahogy a sárból. Én még sohasem láttam hozzád foghatót, pedig életemben már néhány körmönfont gazembert ismertem.” Ezen egyszerű vallomással hívta fel a nőt a szerelem fogságában epedő draganyos a Rebeka által mindkettőjük számára kigondolt terv őt illető részének kifejtésére.

A terv egyszerűen abból állott, hogy Bromptonban vagy a kaszárnya közelében egy kis csendes lakás fogadtassék kapitány és Mrs. Rawdon számára. Mert Rebeka eltökélé, s mint hisszük okosan, hogy szökik. Rawdon igen is örvendett elhatározásának, már hetek óta folyvást ezért ostromolta. A szerelemnek egész hevességével lovagolt el a lakás kifogadására. Annyira nem sokallotta hetenként két guineát fizetni, hogy a házi asszony igen bánta, miért nem kért többet. Megrendelt egy zongorát, egy fél virágháznyi virágot s egy rakás egyéb szép portékát. Sálakat, finom keztyüket, selyem harisnyákat, francia aranyórákat, karpereczeket s illatszereket illetőleg: ezekkel oly pazarul bánt, a mint csak vak szerelemnek s határtalan hitelnek lehető. S midőn szívét ezen ajándékok özöne által megkönnyebbitette, clubjába ment, szorongva ebédelt, s várta élete legnagyobb szerű pillanatának elérézését.

A mult nap eseményei, Rebeka bámulásraméltó magaviselete, mennyiben t. i. oly fényes ajánlatot visszautasított, a titkos bú, mely szívén rágodott, a szelidség s nyugalom, mellyel bánatát túrta: mindezek Miss Crawleyt még sokkal gyöngédebbé tevék, mint mennyire rendesen vala. Egy efféle esemény, egy házassági ajánlat, egy kosáradás egy egész sereg nőt felizgat s minden hysterical rokonszenveiket mozgásba hozza. Én, mint az emberi természet észlelője, a saison alatt mindig meg szoktam látogatni sz. György templomát a Hannover-squareon, mert a nagy világi összeesketések ott mennek véghez; azt soha sem láttam, hogy a vőlegény barátai könyekre fakadtak volna, vagy a custos és a szolgálattévő papság valami képen elfogódott volna; de az épen nem rendkívüli dolog, hogy az ember elég hölgyet lásson, kit a véghezmenő dolog legtávolabbról sem érdekel, - vén asszonyokat kik már meghaladták azon kort, melyben férjhez szokás menni, közép idejű vastag asszonyokat, kiknek egy rakás fajok s leányuk van, nem is számítva a rózsaszín kalapos csinos fiatal teremtéseket, kik előlép-

tetésre várnak s a szertartás iránt természetesen érdeklődéssel kell viseltetniük, - mondom, éppen nem rendkívüli, sőt mindennapi dolog, hogy az ember a jelenlevő hölgyeket könnyekre fakadni, zokogni, pityeregni, arczaikat haszontalan kis zsebkendőjökbe rejtetni, s vénnek és fiataloknak kebleit csupa szívbeli felindulástól hullámszerűen lássa. Mikor barátom, a fashionable John Pimlico a szeretetreméltó lady Belgravia Green Parkert nőül vette, az elérékenyülés olyan általános volt, hogy a vén, burnótos templomi zártszéknyitónő is, a mint a székeket kinyitotta, könnyeket hullatott. S miért? kérdém magamban: felelet, mert nem léphete oltár elébe.

Szóval, Miss Crawley s Miss Briggs a Sir Pittel történetek után teljesen megeresztette érzelmi folyamatát, s Rebeka leggyöngédebb érdekek tárgyává lön. Távolléte alatt Miss Crawley a könyvtárában található legérzelgőbb regénnyel vigasztalta magát, s a kis Sharp az ő titkos bújával volt a nap hősnője.

Rebeka azon estve Park-Laneben gyönyörűbben énekelt, kedvesebben beszélt, mint valaha. Könnyed nevető hangon szólt Sir Pitt házassági ajánlatáról, s tréfát űzött belőle, mint a vén embernek legbohóbb ötletéből; s szemei könnyekkel s a Briggs szive kimondhatlan kinokkal telt el, a mint mondá, hogy soha nem kíván magának egyebet, mint hogy örökre drága jóltevőnőjénél maradjon.

„Kedves kis teremtes,” mondá a koros hölgy, „esztendőig nem fog oldalom mellől távozni, arra bizton számíthat. Mi pedig utálatos bátyámhozi visszatérését illeti, arról a tudva levő történetek után többé szó sem lehet. Kegyed itt maradhat nálam s Briggsnél. A Briggsnek gyakran meg kell látogatnia rokonait. Briggs, kegyed mehet, a mikor tetszik. De kegyednek édesem, itt kell maradnia s a szegény vén leányra gondot viselnie.”

Ha most Crawley Rawdon itt lesz vala, a helyett hogy a jövő dolgok szorongó várakozása közben clubjában claretet igyék, úgy csak a párnak a vén szüz előtt térdre kelle borulnia s mindent megvallania, hogy azon pillanatban teljes bocsánatot nyerjen. De ezen szerencse meg vala tagadva e fiatal pártól, kétségkívül azért, hogy a szerzőnek alkalma legyen ezen történet megírására, hol sok csudálatos kalandjok fog elbeszélteni - mi mind nem történhetik meg, ha őket Miss Crawley házába fogadja, s kényelmes de érdektelen bocsánatának védszárnyai alatt élük életüket.

A Park-Lane-i házban Mrs. Firkin alatt állott egy hampshirei fiatal leány, kinek a többi közt teendője az volt, hogy Miss Sharp ajtaján kopogasson a melegvizes kancsóval, melyet maga Mrs. Firkin a betolakodott kis ördögnek világért át nem nyújtott volna. E leánynak, ki a családi jószágban nevedett fel, Crawley kapitány csapatában egy bátyja volt, s ha az igazat meg kellene vallani, alkalmasint kitűnnék, hogy tudomással birt egy s más intézkedésről, mely e történet folyamára döntő hatást gyakorolt. Mindenesetre egy sárga sált, egy pár sárga czipőt, s egy világos kék kalapot veres tollal, vásárolt magának azon három guineán, mit neki Rebeka ajándékozott, s minthogy a kis Sharp kisasszony pénzét nem igen dobálta, Martin Betty kétségtelenül Rebekának tett szolgálataiért jutalmazták meg.

Harmad nap Sir Crawley Pitt házassági ajánlata után a nap úgy jött fel, mint rendesen, s a szokott órában Martin Betty a szobaleány Miss Sharp hálószobája ajtaján kopogott. De nem kapott feleletet. Ujra kopogott. Csak nem mozgott senki, mi okból Betty, kezében a melegvizes kancsóval, az ajtót felnyitotta s belépett.

A tiszta fejtetőre vetett ág ott feküdt, éppen oly simán s csinosan, mint a hogyan Betty azelőtt való estve saját kezeivel vetette fel. A szoba egyik szegletében két körülkötözött bőrönd volt; s az ablak melletti asztalon a varrópárnán egy levél feküdt. A levél valószínűleg egész éjjel ott hevert.

Betty lábujjhegyen járult ahoz, mintegy félve, nehogy felébressze; nagy elcsudálkozás és meglepődés képével vette azt szemügyre s tekintett körül a szobában; a levelet aztán kezébe vette, vicsorgott neki, a mint elő- s hátra forgatta, végre levitte Miss Briggs szobájába.

Szeretném tudni, honnan tudhatta Betty, hogy a levél Miss Briggsnek szól? Betty soha életében nem járt Mrs. Bute Crawley vasárnapi iskoláján kívül más iskolába, s irást épen úgy nem tudott olvasni, mintha zsidóul lett volna.

„Ah, Miss Briggs,” kiálta fel a leány, „Oh, Miss, valaminek történni kellett, senki sincs Miss Sharp szobájában, senki sem aludt ágyában, ő bizonyosan megszökött, e levelet hagyta a Miss számára!”

„Mi az!” kérdé a Briggs fésűjét kiejtve kezéből, hogy őszbe vegyülő hajának vékony tincsei, melyekkel épen foglalkozott, vállaira hulltak alá, „megszökött! Miss Sharp megszökött? Mi dolog ez?” És sietve feltörte a csinos pecsétet, s mint mondani szokás, elnyelte a hozzá intézett levél tartalmát, mely így szólott:

„Drága Miss Briggs! jó szive, melyhez foghatót e világon nem ismerek, engem szánni fog, menteni s irántam rokonszenvvel viseltetni. Sirva, imádkozva, áldva hagyom el azon házat, hol a szegény árva mindig barátságosan s szeretettel fogadtatott. Kötelezettségek szólítanak el engem onnan, melyek azoknál is kötelezőbbek, melyekkel jóltevőm irányában tartozom. A köteletség engem férjemhez szólít. Igen is, férjnél vagyok, férjem parancsolja felkeresnem a szegény lakot melyet magunkénak nevezünk. Drága Miss Briggs, közölje e hirt legdrágább s forrón szeretett barátnémmal s jóltevőmmel. Kegyednek gyöngéd rokonszenvre majd kitalálja, miként eszközölné ez legjobb móddal. Mondja meg neki, mielőtt eltávoztam, drága vánkosát könnyekkel áztattam, azon drága vánkost, melyet a betegség órái alatt enyhébbé tenni igyekeztem, mely mellé visszakiváncosodom, újra virasztandó! Oh mily kimondhatlan örömmel fogok visszatérni Park-Lanebe! Mily szorongva várom a feleletet, mely sorsomat megpecsétlendi! Midőn Sir Pitt oly jó volt, hogy kezét ajánlta nekem - mely megtiszteltetésre, mint maga az ezerszer szeretett Miss Crawley mondá, méltó valék (fogadja legforróbb áldáskivánságaimat érette, ki a szegény árvát méltónak tartotta arra, hogy testvérvé legyen) - akkor megmondám Sir Pittnek, hogy én már hitves vagyok. Ő meg is bocsáta ezért nekem. De nem vala bátorságom mindent megvallani neki: nem leheték nejevé, mert leánya vagyok. A legderekabb s legnemesebb férfihez mentem férjhez,- Miss Crawley Rawdonja az én Rawdonom. Az ő parancsára nyitom fel ajkaimat s követem őt szerény lakunkba, valamint követném őt az egész világon akárhova. Oh jóságos derék barátném! szóljon egy jó szót Rawdonom ezerszer szeretett nagynénjénél érette s azon szegény leányért, ki iránt az egész nagy nemes család oly példátlan barátság- s szeretettel viseltetett. Kérje meg Miss Crawleyt, hogy fogadja be gyermekeit. Többet nem bírok írni, hanem az Isten áldásaért, az Isten ezerszeres áldásaért, azon házra, melyet elhagyott, könyörög

Éjfélkor

hűnszerető s háladatos
Crawley Rebekája.”

Mrs. Firkin épen akkor lépett a szobába, mikor Miss Briggs elvégzé ezen érzékeny s érdekes okirat olvasását, mely őt előbbi állásának, tudniillik mint Miss Crawley első meghittjének, minden jogaiba visszahelyezé. „Épen most érkezett meg Mrs. Bute Crawley a hampshirei postakocsival,” mondá Mrs. Firkin „s egy kis théát akarna; nem jön-e le kegyed, Miss, hogy a reggelit elkészítse?”

A Firkinnek legnagyobb bámulatára a Briggs hálóköntösét egybefogva - hátul azonban lecsüngtek fonatlan hajtincsei, elől pedig még a tekercek fején voltak - kezében a csudálatos hirt magában foglaló levéllel, levitorlázott Mrs. Butehoz.

„Oh, Mrs. Firkin,” nyögé ki tikkadva Betty, „minő történet! Miss Sharp elszökött a kapitánnyal Gretna-Greenbe.”

Mrs. Firkin kedélyhullámszerű leírásának egész külön fejezetet szentelnék, ha nemesebb műzsánkat urnője szenvedélyei nem foglalkoztatnák.

Mrs. Bute Crawley, ki éjjeli utjától félig megmerevedve, kényelmesen melegegett a lobogó kandallótüznél, Miss Briggs szájából e titkos házasság hírére meghallotta, s a gondviselés rendelkezésére nyilatkozta azt, hogy éppen ezen időpontban érkezék, segítő Miss Crawleynek e csapás elhordozhatásában; s hozzátevé, hogy Rebeka egy ravasz, léha nőszemély, ki előtte mindig gyanusnak tetszett; hogy Crawley Rawdont illetőleg, soha meg nem foghatta nagynénjének irántai előszeretetét, s hogy Rawdont már régóta elvetemedett, Istenről megfélemlített gazembernek tekinté. „E gyalázatos magaviseletnek,” mondá Mrs. Bute, „legalább az a jó hatása lesz, hogy a drága Miss Crawley szeméit e semmirekellő ember iránt felnyitja.”

Ezzel Mrs. Bute megkapta theáját s felséges meleg, piritott vajjas kenyerét, s minthogy a háznál egy szoba éppen megürüle, nem kelle a vendégfogadóban maradnia, hova a portsmouthi postakocsi szállítá be; annál fogva Mr. Bowle segédét, az inast azzal bizá meg, hogy hozza el onnan böröndjeit.

Tudni kell, hogy Miss Crawley délelőtt soha ki nem tette a lábát szobájából, - reggel az ágyban itta meg csokoládéját, mialatt Sharp Becky neki a Morning-Postot olvasta fel, ha egyébbel nem mulattatta vagy másképen nem töltött időt. Az összeesküvők tehát a ház alsó részében abban egyeztek meg, hogy a drága lady érzését kimélik addig, míg a salonba lejő: azon közben pedig jelentetett neki, hogy Mrs. Bute Crawley a postakocsival Hampshireből megérkezett, a Gloster-vendégfogadóban szállott meg, Miss Crawleyt tisztelteti s Miss Briggsszel kívánt reggelizni. Mrs. Bute megérkezése, mely más időtájban éppen nem fogadtatott valami különös örömmel, most igen jól esett, mert Miss Crawleynek sogornójával annyi beszélni valója volt a megboldogult lady Crawleyről, a temetési előkészületekről s Sir Pitt váratlan házassági ajánlatáról.

Az összeesküvők csak miután a koros hölgy kellőleg belemélyedt szokott karszékébe, s a hölgyek közt az ölelések- s előleges kérdezősködések vége volt, tartották tanácsosnak őt elbánás alá venni. Kinek nem volt életében alkalma bámulni azon mesterfogásokat s finom célzásokat, melyekkel a nők barátnéikat rossz hírekre „elő tudják készíteni?” Miss Crawley két barátnéja, mielőtt a hírrel előáll, oly titokteljes képeket csinált, hogy a Missben kellő fokú kétséget s nyugtalanságot gerjesztett.

„És ő azért adott kosarat Sir Pittnek, drága, drága Miss Crawley, legyen reá elkészülve,” mondá Mrs. Bute, „mert - mert nem teheti másképp.”

„Természetesen, volt oka,” felelé Miss Crawley. „Mást szeretett. Már tegnap mondtam azt a Briggsnek.”

„Mást s z e r e t e t t !” tikkadozá ki Briggs. „Oh drága barátném; ő már férjnél van.”

„Már férjnél van,” viszhangoztatta Butené. S a két asszony összekulcsolt kezekkel ült ott, hol egymásra, hol az áldozatra tekintve.

„Küldjék be őt hozzám, mihelyt haza jó. A ravasz kis gonoszka: hogy meré azt előlem eltitkolni?” kiálta fel Miss Crawley.

„Nem egyhamar fog visszajőni, - legyen készen reá, drága barátném, - hosszú időre ment el, - egészen - egészen - idehagyta.”

„Nagy Isten! s ki fogja csokoládémat készíteni! Küldjön tüstént utána, csinálja, hogy visszajőjön; akarom, hogy visszajőjön,” mondá a koros hölgy.

„A mult éjjel szökött el, Miss,” mondá Butené.

„Egy levelet hagyott nekem,” folytató a Briggs. „S mit képzelsz, kihez ment férjhez!”

„Ugyan, az Istenért! készítse a Misst elő erre, ne huzza így egyszerre a kinpadra, kedves Briggs!”

„Azt mondják kegyetek, hogy férjhez ment, de hát kihez?” kérdé a vén szűz némi görcsös dühvel.

„Önnek - egy - egy rokonához -”

„Sir Pittnek kosarat adott,” kiáltá fel az áldozat. „Hát mondjátok ki egyenesen, ne tegyetek örültté.”

„Ah, Miss! legyen készen ennek hallására, - ő neje - Crawley Rawdonnak.”

„Rawdon megházasodott - Rebeka - nevelőnő - senki semmi.- Takarodjék házamból, bohó, bárgyu, ostoba vén Briggs - hogy fecseghet ilyesmit? Együtt fujják a követ - kegyed vette reá őt e házasságra, azt remélve, hogy pénzemet nem hagyom neki. - Kegyed tette azt, Mártha,” kiáltá a szegény koros hölgy görcsroham közeledését érezve.

„Én ma'am! én hívtam volna fel e családnak valamely tagját arra, hogy egy rajzmester leányát vegye nőül?”

„Anyja Montmorency volt,” kiáltá a koros hölgy egész erejéből rángatva a csengetyühuzót.

„Anyja operai tánczosnő volt, s ő maga is került már szinpadra vagy még valami rozszabb helyre,” mondá Mrs. Bute.

Miss Crawley még egyet kiáltott, aztán ájultan hanyatlott vissza. Vissza kellett őt vinni a szobába, melyből csak az elébb lépett ki. Egyik görcsroham a másikat követte. Elküldtek az orvos után - eljött a gyógyszerész. Mrs. Bute az ágyhoz telepedett le ápolónő minőségében. „Rokonainak legközelebbi környezetében kell lennie,” mondá a szeretetreméltó nő.

Alig vitetett Miss Crawley szobájába, egy új látogató érkezett, kinek a hír természetesen hasonlóképen tudtul adandó volt. E látogató Sir Pitt volt.

„Hol van Becky?” kérdé a baronet, a mint belépett.

„Nem hallotta még a bámulatos hirt titokbani férjhezmeneteléről?” mondá a Briggs.

„Mi közöm ahoz,” válaszolá Sir Pitt. „Én tudom, hogy férjnél van. De az semmi. Mondja neki, jöjjen ki hamar s ne várokoztasson sokáig.”

„De hát nem tudja, Sir,” kérdé Miss Briggs, „hogy idehagyta hajlékunkat, Miss Crawley iszonyodására, ki Rawdon kapitányhozi férjhezmenetelének hallatára a sir szélére jutott?”

Sir Pitt hallván, hogy Rebeka az ő fiához ment férjhez, dühös haragjában oly szitkokra fakadt, hogy azoknak elősorolása itt nem lehet helyén; elég annyit mondanunk, hogy azok hallatára a szegény Briggsnek a hátába állott a borzadás s végre kiment a szobából. Vele együtt tegyük be mi is magunk után az ajtót, s a kívánsága meghiusulása miatt gyűlölség- s haragtól dühöngő vén embert hagyjuk benn magára.

Queen's-Crawleybe visszaérkezése után másnap Sir Pitt csaknem örülten rontott be azon szobába, melyet Rebeka ottanmulatása alatt elfoglala, felrugta lábával ládáit, skatulyáit, szélllyel hányta, kidobta leveleit, papírjait, köntöseit s egyéb holmiit, miket ott hagyott volt. Miss Horrocks, a kulcsár leánya szedett fel többeket azok közül. Másokkal a gyermekek cifrázták fel magokat s komédiát játsztak benne. A szegény anya csak azelőtt egy pár nappal szállott volt alá magányos sirjába, senkitől számba nem véve, meg nem siratva temettetett el a kriptában idegenek közé.

* * *

„De ha az öreget még sem kaparithatnók meg,” mondá Rawdon az ő nejecskéjének, a mint bromptoni kis lakásukban kényelmesen együtt ültek. Rebeka az egész délelőtt az új zongorát próbálta volt. A keztyük épen jók voltak; az új sálók bámulandó gyönyörűen állottak neki; az új gyűrűcskék ujjain ragyogtak, s az új óra óvében pityegett. „De ha az öreget még sem kaparithatnók meg, he, Becky?”

„Ezen esetben majd szerencsédet fogom eszközölni,” mondá ő, s Delila gyöngéden megveregette Sámson arcját.

„Neked semmisen lehetetlen,” mondá ő kis kezét megcsókolván. „Zeusra mondom, te mindenre képes vagy; s most kocsizzunk a „Csillag és térdszalag”-hozi vendéglőbe s ebédeljünk ott, Zeusra!”

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Miképen vásárolt meg Dobbin kapitány egy zongorát.

Ha az egész hiuság vásárjában van valami látni való, mit guny és érzelmesség karöltve szemlélhet; ha van látvány, hol az ember a legkülönösebb siralmas és nevetséges ellentétekre bukkan; hol az ember egész illedelemmel patheticus és cynikus lehet: bizonyára így van azon nyilvános gyülekezetekben, melyek naponta oly nagy számmal hirdettetnek a „Times” utolsó lapján. Ugy vélem, kevés ember van Londonban, ki egy vagy más efféle gyülekezetről nem volt, s minden, ki moralisálni szeret, nem kis mértékben kedvetlenül meglepő furcsa érzéssel s érdekléssel gondol a napra, midőn majd reá kerül a sor, s Hammerdown ur, Diogenes ur vagy a végrendelet végrehajtói parancsára nyilvánosan elárverelendi a megboldogult epikureusnak könyvtárát, butorait, ezüstneműit, ruhatárát és válogatott borait.

Ha a hiuság vásárjában szereplő személy jellemét még oly önzőnek képzeljük is, még sem fojthatja el az sajnálatát s rokonszenvét, ha elhalt barátja temetési ünnepélyének ezen piszkos részét szemléli. Lord Dives hült tetemei a családi sirboltban nyugosznak, a szobrászok és kőfaragók egy siriratot faragnak, melyben hű tudosítás adatik erényei s az örökösök bánata felől, kik vagyonával rendelkeznek. Minő vendég, ki azelőtt Dives asztalánál ült, mehet el sohajtás nélkül az ismeretes ház előtt, melyben a gyertyák estvéneként oly barátságosan lobogtak? melynek ajtói oly készséggel nyiltak meg, melynek szolgálatra kész cselédsége lépcsőről lépcsőre jelentette nevedet, míg ez bejutott a terembe, hol az öreg Dives barátait fogadta! Hány barátja volt! S mily gazdagon vendégelte meg őket! Hány ember volt itt elmés, ki mihelyt hátot fordított az ajtónak, újra visszaesett szokott mogorva hangulatába; s mily udvariasok s barátságosak voltak nála azon emberek, kik egymást különben mindenütt rágalmazták s gyűlölték! Ő egy kissé sok czerimóniát csinált ugyan, hanem ilyen szakács mellett mit nem nyelt el az ember? egy kissé talán ostoba és unalmas is volt; de hát olyan bor nem tett-e

minden mulatságot kedvessé. „Minden áron kell burgundi borából kapnunk” szólnak gyászolói a clubban. „Én az árverésen mindenesetre megszerzem e szelenczét,” mondja Pincher azt körül jártatva, „ez XV-dik Lajos egyik maitresse-éjé volt - ugy-e csinos portéka? - gyönyörű kis miniature kép,” s aztán arról beszélnek, miképen jár végére vagyonának az ifjú Dives.

Mennyire másképp néz most ki a ház! A ház homlokzata falragaszokkal van elborítva, melyekben nagy betűkkel hirdettetnek az eladandó butorok. Egyik ablakból egy szőnyeg-darab csüng; a piszkos grádicson terehordók ólálkodnak; a pitvar teli van piszkos vendégekkel, kik keleti képük által feltűnők, s kezedbe nyomtatott levélkét nyomnak, s árverezőül ajánlkoznak. A felső szobákban vén asszonyok s egy s más dolog kedvelői járnak-kelnek, kik megtapogattják az ágyfüggönyöket, belemarkolnak a pehelybe, dörzsölik a matrátzot, s a ruhatartókat, fehérneműs szekrényeket s almáriomokat felnyitogatják s meg bezárják. Tevékeny fiatal háziasszonyok mértéket vesznek a tükrök- s függönyökről, meglátandók, valljon illenek-e új háztartásukba, - (Snob még évek után is kérkedik, hogy ezt vagy azt Dives árverésén vette), és Hammerdown ur alatt az étteremben a nagy mahagoni ebédlő asztalon ül, az elefántcsont kalapáccsal hadonáz, s felhasználja a szónoklat minden mesterségét, a lelkesedést, kérelmet, kétségbeesést, értelmességet; reá kiált embereire; gunyolja Davids urat lassuságáért; tüzei Moss urat; esdekel, parancsol, ordít, míg végre a kalapács, sulyosan mint a sors, lecsap, - s átmegy a következő számra. O Dives! Midőn ezüstnemüektől s mocsoktalan abroszával tünköklő széles asztalod körül ültünk, ki hitte volna, hogy azon valaha olyasmit fognak tálalni, mint most ez a kiabáló árverelő.

Az árverés már vége felé járt. Minden eladaték az előbbi napokban: a pompás saloni butorzat, melyet a leghiresebb gyárosak készítettek; a ritka s dicső borok, melyek nem tekintve költséget, a vevő ritka izlésével valának megválogatva, a család tökéletes, gazdag ezüstneműje. Néhányat a legjobb borfajtákból, (melyek a szomszédsági borkedvelőknél mind legjobb hirben állottak,) Osborne barátunknak, ki azokat igen jól ismerte, házfelügyelője vásárolt meg gazdája számára. Az ezüstnemű leghasznosabb czikkei egy kis részét néhány citybeli fiatal börzei alkusz vette meg. S most, midőn a közönséget újra figyelmeztették, hogy ismét becses tárgyakra kerül a sor, történt, hogy az asztalon álló szónok egy kép becséről tartott beszédet, melyet a gyűlés előtt feldicsérni igyekezett; meg kell azonban itt jegyeznünk, hogy a gyűlés már nem volt oly népes és válogatott, mint az árverés előbbi napjain.

„369-dik szám,” ordítá Mr. Hammerdown. „Egy elefánton lovagló ur képe. Ki szól hozzá az elefánton lovagló urhoz? Tartsa felebb a képet, Blowman, hogy lássa a közönség a számot.” Egy katonai kinézésű sovány magas ur, ki egész csendesen ült egy mahagoni-asztalnál, nem tartoztathatá meg magát egy mosolytól, midőn e becses szám Blowman ur által felmutattatott. „Fordítsa az elefántot a kapitány ur felé, Blowman. Mennyit ígér az elefántra, Sir?”

De a kapitány hirtelen, zavarodását eléggé eláruló módon pirulva, fordította el fejét, s az árverező újra kezdte e cikket kínálni.

„Találkozik-e kedvelője husz guineaért? Tizenötért - ötért - ígérjenek valamit. Maga az ur az elefánt nélkül megér öt fontot.”

„Csudálom, hogy az állat össze nem rogyott alatta,” mondá egy tréfás ember, „mindenesetre gyönyörű vastag ficzkó;” mire (minthogy az elefánton ülő urat kövérsége tüntette ki) minden jelenlevő hangos kacajra fakadt.

„Ugyan, Moss úr, ne igyekezzék a mű becsét kisebbitni,” mondá Hammerdown ur; „tekintse a közönség e cikket annak, a mi - mesterműnek - a derék állat állása tökéletesen természetű, az ur, nankin ujjasában, puskával kezében vadászni megy; a távolságban pálmafák látszanak, s

egy pagoda kivehető - valószínűleg híres keletindiai birtokaink valamely érdekes pontjának ábrázolása. Mit ígérnek e számára? Uraim, ugyan ne tartsanak fel egész nap e cikkel.”

Ekkor valaki öt shillinget ajánlt, mire a katonai kinézésű ur azon oldalra fordult, honnan e fényes ajánlat jött. Ott egy más katonatiszt volt látható, karján egy hölgygel, s úgy látszott, a jelenet nndkettőjüket igen mulattatja, s végre e szám egy guineaért reájok veretett. Az asztalnál ülő ur még zavaradottabbnak s meglepettnek látszott, a mint e párt megszemlélte; állát katonanyakravallójába mélyesztette, s hátot fordított, úgy, hogy pillantásaikat egészen elkerülje.

Nem szándékunk megemlíteni a többi cikkeket, melyeket Hammerdown ur azon nap kiállított; csak még egyet hozunk fel. Ez egy kis négyszögű zongora volt, mely a ház felső részeiből került alá (a pompás nagy zongora már azelőtt eladaték); a fiatal hölgy ügyes, gyors kézzel megpróbálta a hangszert (mire a katonatiszt ismét összeborzadt s elpirult), s azután a mint a sor arra került, ügynöke ígérni kezdett reá.

Hanem itt verseny mutatkozott. Az asztal mellett ülőnek héber segéde az elefánt vásárlók segéde ellen ígért, s a kis zongoraért igen élénk harcz keletkezett, Hammerdown ur a harcosokat maga részéről is buzdítván.

Végre, miután a felverés egy ideig tartott, a kapitány s a hölgy, ki az elefántot vette meg, elállott a versenytől, s midőn a kalapács leütött az asztalra, mondá az árverező:

„Lewis ur, huszonöt font,” s így Lewis bizományadója a kis négyszögű zongora tulajdonosa lön. Miután így a vásár létre jött, a többetigérő ur felállott, mintha tetemesen megkönnyebbült volna, s midőn a másik pár megszemlélte, a hölgy így szólott barátjához:

„Ej, Rawdon, hisz ez Dobbin kapitány.”

Becky bizonyosan nem vala megelégedve a férje által kibérelt új zongorával; vagy a hangszer tulajdonosa ismét elvitte azt, nem akarván tovább hitelezni; vagy pedig Becky különös előszeretettel viseltetik az iránt, melyet meg akara vásárolni, emlékeztvén, miképen játszóék egykor azon drága kedves Sedley Amáliánk szobájában.

Mert az árverés a Russell-squarei régi házban tartatott, hol e történet elején néhány estvét együtt töltöttünk. A jó öreg John Sedley tönkre volt menve. Neve a Stockexchangen, mint fizetésre képtelen kiáltatott ki, s annak következése volt bukása, s megsemmisülése, mint kereskedőnek. Osborne ur kulcsára átjött, hogy a híres Sedley féle portói bor egy részét megvásárolja, s az átellenben fekvő pinczébe szállíttassa. Egy tuczat szép művű ezüst kalánt és kést s villát, valamint egy tuczat hasonló csemegéhez való szerszámot három ifju börzei alkusz (Dale, Spiggat és Dale urak, Threadneedle-streetből) - kiknek az öreg ural azelőtt ügyeik voltak, s kinek részéről ezek nem egy szivességet tapasztaltak azon időben, midőn Sedley mindenki iránt, kivel ügyleti egybeköttetésben állott, szivességet tanusított - e megmentett kis darabot a nagy hajótörésből, tiszteletökkel együtt elküldte a jó Mrs. Sedleynek. S ha még szólanunk kell a zongoráról, valószínű, hogy miután az Amáliáé volt, s annak nélkülözése nehezen esnék neki és arra szüksége volna, Dobbin kapitány pedig azon épen oly kevésbé tudott játszani, mint kötelen táncolni - valószínű, mondom, hogy az utóbbi a hangszert nem maga számára vásárolta.

Egy szóval, még azon estve megérkezett az egy silány kis házban a Fulham Roadra szolgáló utcában - hol a házak úgy néznek ki, mint gyermeksipkák; hol az ember az első emelet ablakaiból kinéző emberekről okvetlenül azt hiszi, hogy lábaikkal földszint állanak; hol a házacska előtti kertecskékben a csemeték egész esztendőn át gyermekkötényekkel, kis vörös harisnyákkal, kis főkötőkkel, sipkákkal, stb. (polyandria polyginia), mint természetes virány-

diszökkel vannak boritva; honnan sipok és daloló nők hangjai hallszanak ki: hova estve kereskedő legényeket látunk a cityből fáradt léptekkel vándorolni. Itt volt Mr. Clappnak, Mr. Sedley könyvvivőjének lakása, s ezen menedékhelyre huzta meg magát a jó öreg, neje s leányával, midőn elérte a szerencsétlenség.

Sedley Józsi, midőn a családi szerencsétlenség hire hozzá eljutott, úgy cselekedett, mint hozzá hasonló embertől várni lehetett. Nem jött ugyan Londonba, hanem írt anyjának, hogy ügynökénél annyi pénzt vehet fel, mennyire szüksége van, úgy hogy a szerencsétlenség sulya alatt görnyedő jó öreg szüleinek egyelőre inségtől nem kelle tartaniok. Ezt megtévén, Józsi folytatta korábbi életét cheltenhami vendéglőjében. Kikocsizott, maga hajtván a lovakat; megitta claretjét; eljátszta whistjét; feltálalta indiai történeteit, s az ír özvegy vigasztalta, s hizelkedett neki, mint addig. Pénzbeli ajándéka, bár igen helyén volt, kevés benyomást tett szülőire, s Amália mondotta, hogy atyja a bukás után akkor tartotta fel újra fejét, midőn a nyaláb a kalánokkal s késekkel s az ifju börzei alkuszok tiszteletével megérkezett. Én annyit mondhatok, hogy ő annak vételekor, mint gyermek, könnyekre fakadt, s jobban megilletődöttnek látszott még nejeénél is, kihez az ajándék czimezve volt. Reményelem, hogy az olvasó sokkal jobb véleménnyel van kapitány és Mrs. Crawley iránt, mintsem azt hinné, hogy valaha eszökbe jutott volna oly távollevő városrészt, minő Bloomsbury, felkeresni, ha képzelék, hogy azon család, melyet látogatásukkal akarnak megtisztelni, nemcsak nem fashionable többé, hanem még egy fillérrel sem bir, ennél fogva továbbat nekik semmiféle szolgálatot sem képes tenni. Rebeka tehát egészen meg volt lepetve, látva, hogy a jó régi házat, hol oly szivességgel fogadtatott, hajhászok, alkuszok s zsbárusok foglalták el, s annak szerény családi kincsei nyilvános megszenségtelenítés- és prédának tétettek ki. Szökése után egy hónappal Amáliájára gondolt, s Rawdon nyerítő nevetéssel teljesen késznek nyilatkozott az ifju Osborne Györggyel ismét összejöni egyszer. „Ő kellemes ismeretség, Beck.” tevé hozzá tréfát űzve „szeretnék még egy lovat adni el neki, s még egy néhány tekerótát játszani vele. Épen most nagy hasznunkra lehetne, Mrs. Crawley - ha, ha, ha!” Azonban nehogy azt következtessék ebből, mintha Crawley Rawdon szándékosan akarta volna Osbornet a játékban megcsalni: az ő kívánsága csak annyira terjedt, hogy annyit nyerjen tőle, mennyit majd minden, ki a hiúság vásárában játékkal foglalkozik, azt hiszi, igényelhet felebarátjától.

Az öreg nagynénét nem lehetett oly könnyen megkeríteni. Egy hónap telt el. Mr. Bowls Rawdonnak ajtót volt köteles mutatni; cselédei nem fogadtattak többé be Park-Laneben; levelei felnyitatlanul küldettek vissza. Miss Crawley sohasem mutatta magát házán kívül - gyengélkedett - s Mrs. Bute még mindig nem utazott el s nem mozdult oldala mellől. Sem Crawleynek, sem nejeének nem igen tetszett Mrs. Butenak folytonos ottmulatása, s mindketten valami gonoszt sejtettek.

„Istenemre, kezdem érteni, miért hozott bennünket mindig egybe Queen's-Crawleyben,” mondá Rawdon.

„Mily ravasz kis asszonyka!” kiálta fel Rebeka.

„No, én ugyan nem bánom meg, ha te nem,” szóla a kapitány, még mindig, mint egy szerető, elragadtatva neje által, ki őt azért egy csókkal jutalmazta meg, s férje nagylelkű bizalmán csakugyan nem kis mértékben örült.

„Csak valamivel több esze lenne,” gondoló magában; „csinálnék valamit belőle;” de azért sohasem engedte férjének gyanitnia, minő véleménnyel van felőle; fáradatlan türelemmel hallgatta istállói s tisztí-asztali történeteit; minden tréfáján nevetett. Midőn ő hazajött, neje vig s boldog volt; ha elment hazulról, még küldötte, ha otthon maradt, játszott s énekelt neki, jó italokat készített számára, ebédje készítésekor a konyhában volt, megmelegítette pongyola-

czipőit, s minden kényelemmel körülvette. Nagyanyámtól hallottam, hogy a legjobb nők képmutatók. Sohasem tudjuk, mennyi mindent titkolnak el tőlünk: mily figyelők, midőn legodaolvadóbbaknak s legmesterkéltlenebbeknek látszanak, minő kelepce nyílt mosolyuk, mit oly könnyen tudnak mutatni, hogy hizelkedjenek, vagy valamit kikerüljenek, vagy lefegyvertessenek - s természetes, hogy nem a csupa kaczerokat értem, hanem példás házi asszonyainkat, kik minden női erény példányai. Ki nem látta, mily ügyesen titkolta el egy nő férje ostobaságát, vagy csillapította le annak haragját? Mi szívesen türjük e szeretetreméltó rabszolgaságot, s megdicsérjük érette a nőt: e csinos árulást - igaz valónak nevezzük. A jó háziasszony szükségképen hazudság, s Cornelia férje épen úgy megcsalatott, mint Potipharé, csakhogy más módon.

Crawley Rawdon, a lelketlen kéjencz, e számtalan figyelmesség által rendkívül boldog s engedelmes férjjé alakult át. Korábbi czimborái szemökkel sem látták. Néhányszor tudakolták clubbjaiban, de általában nem igen érezték hiányát. A hiúság vására ezen bódéiban nem igen érzik az emberek egymás hiányát. A világtól egészen elzárt, de mindig mosolygó s vig neje, kényelmes kis lakása, kis barátságos ebédei s az otthonn töltött estvék előtte ujdonság s ismeretlen bensőség jellegével bírtak. A házasság eddigelő nem vala nyilván tudva, nem hirdetteték a „Morning-Post” által, mert minden hitelezői reája rohannak vala, ha megtudják, hogy vagyontalan hölgyet vett nőül. „Az én rokonim legalább ki nem zárnak engem,” mondá Becky meglehetősen keserű mosollyal; s mielőtt a világban illető állását igénybe vevé, szép csendesen be akará várni, míg az öreg kisasszony ismét kiengesztelődik velek.

Igy élt Bromptonban, s azon közben senkit sem fogadott el, vagy legalább csak férjének azon egy-két barátját, ki kis ebédlőjébe járatos lehet. Ezek általa mind el valónak bájolva. A kis ebédek, a nevetés és csevegés, a rendesen arra következett zene, mindnyáját elragadá, ki ezen élvezetekben részt vehete. Martingale őrnagynak sohasem jutott eszébe az engedély után tudakolni, mely esketéséhez szükséges vala. Cinqbars kapitány egészen el volt bájolva ügyessége által a puncs-készítésben. Az ifju Spatterdash hadnagy (ki szívesen játszott piquetet, s Crawley által a többinél gyakrabban meghivatott) világosan s csakhamar egészen szerelmes volt Mrs. Crawleybe; de ennek ovatossága, s erkölcsössége egy perczig sem hiányzott meg, aztán Crawleynek vasgyuró s féltékeny katonai hire is egy további védszer volt kis menyecskejére nézve.

Vannak Londonban egészen jó születésű s jó tonus-u urak, kik soha életükben be nem hatoltak egy lady elfogadó teremébe: úgy hogy ámbár Crawley Rawdon házassága felől beszéltek a grófságban, hol annak hírét Mrs. Bute elterjesztette, de Londonban azt vagy kétségbe vonták, vagy nem vették számba, vagy nem is beszéltek felőle.

Egész kényelemmel élt hitelre, nagy adósság-tőkéje volt, miből az okos ember, ha jól adja ki, évekig élélhet, s miből valóban sok ember, ki a fashion világában szerepel, százszor jobban tud élni, mint más készpénze után. S valóban, van-e ember London utczáin, ki öt-hat olyan emberre ne tudna mutatni, ki pompázva lovagol el előtte, míg ő gyalog jár; ki a fashion világában kerestetik; ki előtt a mesteremberek hajlonganak, midőn előmegy; kik semmitsem tagadnak meg magoktól, s élnek, senki sem tudja miből. Ott lovagol pompázva a parkban Jack Thrieffless¹⁰, vagy villám sebesen hajt el broughamjében Pall-Mall hosszában; esszük ebédeit, melyek bámulandó ezüstneműn tálaltatnak fel, s mondjuk: „Honnan van, vagy hogy fog ez végződni?” „Fiam,” hallám egyszer, hogy mondja Jack, „nekem Europa minden fővárosában vannak adósságaim.” Egyszer kifogy, de addig Jack dicsőn él örömök közepett; az emberek

¹⁰ Tékozló.

szerencséseknak érzik magokat, hogy kezet szoríthatnak vele, egy szót sem akarnak hinni azon gonosz történetekből, miket néha felőle suttognak, s egyáltalában jószivű, vig, gondtalan ficzkónak hirdetik.

Az igazság érdekében kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy Rebeka efféle emberhez ment férjhez. Házában minden bőségben volt, csak készpénz nem, melynek hiánya az ifju háztartásban csakugyan hamar érezhető lett; s a mint Rawdon egy reggel a „Gazette”-ben olvasta, hogy Osborne György hadnagy vásár útján kapitánnyá lép elő Smith helyébe, ki más ezredbe téteti át magát, tette Amália szeretőjéről azon nyilatkozatot, melynek következménye a Russel-squarei látogatás lett.

Midőn Rawdon s neje az árverésnél Dobbin kapitánnyal akart szólni, s többet megtudni azon baleseményről, melynek áldozatául estek Rebeka régi ismerősei, a kapitány nem volt sehol, s mindent, mit megtudhattak, egy terehhordótól vagy egy alkusztól hallottak, ki az árverésnél épen kezök alá jött.

„Ugyan nézd csak ezeket az embereket görbe orraikkal,” mondá Becky, a mint a képet karja alá fogva legjobb kedvvel felhágott a buggyba, „épen úgy néznek ki, mint a varjak csata után.”

„Én nem tudom, szivem, eddig nem voltam csatában, kérdezd Martingale: ez ott volt Spanyolországban, mint Blazes tábornok segéde.”

„Derék jó öreg volt ez a Sedley,” mondá Rebeka; „szivemből sajnálom, hogy dolga nem jobban megy.”

„Oh - tudod - a börzei alkuszok - a bukást csinálók hozzá vannak már ehez szokva,” viszonzá Rawdon.

„Szerettem volna, ha pénzünk jut vala, hogy megvegyünk valamit régi ezüstneműjükből,” folytató a nő érzelő hangon. „A kis zongora drága volt huszonöt guineaért; mikor Amália a nevelőből haza jött, választottuk Broadwood raktárában; akkor is csak harminczötbe került.”

„Osborne most valószínűleg semmit sem fog tudni akarni a házasságról, miután a család koldusbotra jutott. Kis barátnéd tudom rossz kedvű lesz, Becky?”

„Majd csak ismét felüdül,” mondá Becky mosolyogva.

Ezzel elhajtottak s valami egyébről beszéltek.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

Ki játszott a zongorán, melyet Dobbin kapitány vásárolt.

Csudára, történetünk egy perczre világhírű események s személyek közé helyeződik át, a világtörténet kötényébe kapaszkodik. Szeretném tudni, valljon Bonaparte Napoleon, a korz szerencsefi sasai, a mint a Provenceból, hol Elba szigetéből kiszabadulva egy kissé letelepedének, egyik templomtoronyról a másikra átrepültek, mig végre a parisi Notre-Dame tornyaira értek - valljon, mondom, a császári madarak éles szeme kivett-e egy kis szegeletet a bloomsburyi plébániában Londonban, melyet az ember oly csendes-elvonultnak tarthata, hogy ott még e hatalmas szárnyak csattogásai is észrevétlenül hangozzanak el?

„Napoleon Cannesben szárazra lépett.” Ez a hír okozhatott ijedést Bécsben, s Oroszországot meghathatta annyira, hogy kártyáit elejtse s Poroszországot félre egy szegletbe huzza, s Talleyrand és Metternich a miatt egybedughatta s csóválhatta fejét, mig herczeg Hardenberg s

a mostani Londonderry marquis nem tudta, mihez kellene kezdeni: de miben érdekelhetett ez egy fiatal hölgyet Russel-squareban, kinek kapuja előtt, midőn aludt, az éji őr elkiáltotta az órákat; ki midőn a squareban sétált, ott a vasrudak s őrije által volt védve, kit bár ha oly kirándulást tett is, például hogy Southampton-Rowban szalagot vásároljon, Sambo kisért egy roppant pálczával, kinek minden időben annyi védangyal állott szolgálatára pénzért s ingyen, kik gondot viseltek reá, felöltöztették, lefektették, örködtek felette? Édes istenem! nem szerencsétlenség-e hogy a császári korona miatti nagy harcz meg nem történheték a nélkül hogy egy szegény vértlen tizenhét éves leányt ne érdekeljen, kinek egyetlen dolga Russel-squareban csevegni s búgni vagy mousselin gallért himezni? Téged is, kedves kis virágocská! - eltép a nagy vihar, ámbár Holborne hajlékában csendes elvonultságban virágzol? Pedig ugy van; Napoleon utolsó játékát készül játszani, s a nélkül hogy a világ képzelné, a kis Emmy boldogsága képezi a tétel egy részét.

Először is atyja vagyonát tette tönkre a balvégzetes hir. A szerencsétlen öreg urnak az utóbbi időben minden kezdeménye rosszul ütött ki. Az állampapírok hágtak, míg ő azoknak alá-szállására nyereszkedett. De mit szaporítsunk sok szót! kiki tudja, hogy ha a szerencse ritkán s lassan jó meg, a bukás hirtelen s könnyen történik. Az öreg Sedley senkivel sem szólt ügyei rossz állapotáról. A csendes, gazdag házban minden, úgy látszék, úgy megy, mint szokott; a jóindulatu házi asszony semmit sem gyanítva folytatta ügyes-bajos tétlenségét, a leány folyvást azon egyetlen, önző, gyöngéd gondolattal foglalkozott s az egész külvilággal legkisebbit sem törődött, a mint az utolsó csapás történt, mely alatt a család összerogyott.

Egy estve Mrs. Sedley meghívó leveleket irt egy társaságra, mit adni akart; az Osborne-ok is adtak volt egyet, s így ő sem maradhatta hátrább; John Sedley, ki későn jöve haza a cityből, a kandallónál ült magába zárkozva s egy szót sem ejtve, míg neje fecsegett neki; Emmy valami hiányt érzett s levert volt, miokból szobájába vonula vissza.

„Ez a gyermek nem érzi magát boldognak,” folytatá az anya. „Osborne György elhanyagolja. A leányok már három hét óta nem voltak nálunk; György is kétszer volt a városban úgy, hogy nem látogatott meg minket. Dale Eduárd látta őt az operában. Bizonyos vagyok benne, hogy Eduárd nőül venné Emmyt; Dobbin kapitány is - csak hogy nem állhatom a katonákat. Mily piperőcz lett ez a György! S mily katonás kinézést ölt fel! ej, ej! Meg kell mutatnunk, hogy mi sem vagyunk utolsók. Adj csak egy kis reményt Dale Eduárdnak, majd meglátod. Egy társaságot kell adnunk, Sedley. De hát miért nem szólsz, John? Jó lesz-e kedddhez kéthétre? De ugyan miért nem felelsz? Istenem, John, mi történt?”

Az öreg Sedley felpattant székéről, szemben hozzá rohanó nejével. Karjaiba zárta és sebesen mondá: „Mary, tönkre jutottunk. Édesem, ismét elől kell kezdenünk. Inkább most mindjárt mindent megmondok neked.”

A mint így szólt, egész testében reszketett, s szinte földre rogyott. Azt képzelte, e hir lesujtandja nejét, kinek addig soha egy kemény szót nem mondott. De bár mily hirtelen jött e csapás a nőre nézve, mégis ő vala jobban megindulva. A mint székére visszahanyatlott, neje vigasztalta őt. Megfogta reszkető kezét, megcsókolta s nyaka körül kerítette: édes Johnjának - drága öreg - jó öreg férjének nevezte őt; összefüggetlen szerető s gyöngéd szavakat talált számára, hűséges hangja s egyszerű szerető fogásai szomoru szívének kimondhatlan gyönyört s egyszersmind kimondhatlan édes kint okoztak, s a terhe alatt görnyedő lelkét megörvendeztették s megenyhítették.

Az egész hosszú éj folyta alatt, a mint együtt ültek s a szegény Sedley szegény elzárkozott lelkét feltárta s veszteségei és szorultságai történetét, némely legrégebb barátai árulását,

másoknak, kiktől ilyesmit nem várt, férfias jóságát, egy általános gyónásban elbeszélte - csak egyetlen egyszer látszott megindulni.

„Istenem, istenem! szegény Emmyneknek szive megfog repedni,” mondta.

Az anya elfeledte volt a szegény leányt. Ébren s boldogtalan ült ez fenn szobájában. Barátok s jóságos szüléktől környezve saját házában egyedüliségben érezte magát. Hányadik embernek beszélhetni el mindent? Ki nyílt ott, hol nem talál rokonszenvre, vagy érzi magát ösztönözve olyanokkal beszélni, kik soha meg nem értenék? Így volt a mi szende Amáliánk egyedüliségben. Mióta volt, mit bizalmasan közölhete, nem volt egy bizalmas lélek, kihez szólhata. Öreg anyjával nem beszélhetett kétely- s aggályairól, leendő sógornői naponta furcsábbaknak tetszettek előtte. Aztán sejtelmek s aggályai voltak, melyeket maga sem tudott érteni, bár titkon azokon mélézött.

Szive folyvást igyekezett bizonyítani, hogy Osborne György hozzá méltó s hű, ámbár tudta, hogy az nincs úgy. Mennyi mindent monda, mi benne nem talált viszhangra. Mennyi önzés és közönyösség gyanújával daczolt, s mily átkodottan leküzdötte ezeket. Kinek beszélhette el a kis martyrnő e mindennapi küzdelmeket s kinlódásokat? Még maga hőse is csak félig-meddig értette. Nem merte megvallani magának, hogy szerelmének választottja nem áll oly magasan, mint ő maga, nem merte érezni, hogy szivét igen hamar elajándékozta. Miután azonban ez már meg vala történve, a tiszta szemérmes leány szerényebb, gyöngédebb, bizóbb, gyengébb és sokkal inkább nő volt, hogysen visszavette volna. Mi nejeink szerelmével úgy bánunk, mint a törökök, s egyszersmind ebbeli tanunk elismerésére kényszerítettük őket. Testöket meglehetősen szabadon engedjük járni-kelni, s engedjük, hogy mosolyogjanak s fűrtöket és rózsaszín kalapokat viseljenek; de lelkek csak egyetlenegy férfi előtt legyen látható; ők pedig elég szivesen engedelmeskednek s megegyeznek abban, hogy otthon maradjanak mint rabszolganők, s szolgáljanak nekünk és közönséges fáradságos munkákat végezzenek értünk.

Ily módon fogoly és gyötört vala e csendes szivecske, a mint anno Domini 1815, martius havában Napoleon Cannesben szárazra lépett és XVIII-dik Lajos megszalada, és Europa nyugtalanságba esett, és a papirok árkelete hirtelen leesett, és az öreg Sedley tönkre jutott.

* * *

Nem célunk a tisztos öreg börzei alkuszt utolsó ügyleti kinlódásain át kísérni, melyeket ki kelle állania, mielőtt kereskedői halála bekövetkezett; a stock-exchange-en fizetésre képtelennek nyilvánított; irodájából kimaradt; váltói megóvatoltattak: bukása formászerint kimondatott. A Russel-squarei házat s butorzatot lefoglalták és eladták, őt és családját abból kiűzték; s reájok hagyták, mint láttuk, hogy huzzák meg magokat oda, hova tudják.

Az öreg Sedleynek nem volt annyi bátorsága, hogy a háztartásához tartozó személyeket, kik történetünkben egyszer-másszor feltűnedeztek s kiktől most szegénység által kényszerítve meg kelle válnia, még egyszer lássa. Ezen emberek bére kifizettetett azon pontossággal, mit gyakran tüntetnek ki olyanok, kik nagy összeggel adósok; fájt ugyan nekik, hogy oly jó helyet el kell hagyniok, de szivök nem repedt meg, midőn imádott gazdájok- s asszonyuktól megváltak. Amáliánk szobaleánya bőkezű volt ugyan sajnálkozása kifejezéseivel, de azért önmegadással ment el onnan, hogy a városnak egy előkelőbb részében jobb helyet keressen. Sambo, vele egyrendűeknek sajtáságos vakságában, eltökélé, hogy korcsmát nyit. Csak a derék öreg Mrs. Blenkinsop, ki Józsit s Amáliát a világra jöni látá s tanuja volt, midőn Sedley a neje után járt, akart továbbra is megmaradni bér nélkül, mert szolgálatjokban szép összeg pénzt takarított volt meg. A jó asszony tehát a bukottakat elkísérte új szerény hajlékukba, hol ápolta őket s egy ideig morgott ellenök.

A hitelezőivel következett alkudozások alatt - ezek a lealázott öreg urat úgy leverték, hogy hat hét alatt többet vénült, mint azelőtt tizenöt év alatt - John Osborne látszott legeltökéltebb s legkonokabbnak, - John Osborne, régi barátja s szomszédja - ki szerencsésjét neki köszönheté - ki neki százszorosan volt elkötelezve s kinek fia Sedley leányát kell vala hogy nőül vegye. Hiszen ezen okoknak csupán egyike elegendő vala Osborne ellenséges indulata kimagyarázására.

Midőn valaki másnak, kivel később baja lesz, sokképen el van kötelezve s ha azon kívül elköteleztetései nem csekélységek, akkor mintegy az illemérzet őt ennek sokkal gonoszabb ellenségévé teszi, mint a milyen a csupa idegen lehetne. Mert ekkor saját keményszívűséged- s hálátlanságodat igazolandó, mintegy köteles vagy ellenfeled vétkét bebizonyítani. Nem mintha te volnál önző, goromba s dühös, hogy valamely nyereszkesedés nem sikerült - nem, hanem részes feled csábíta reá leggaládabb ámulás által s legbecstelenebb szándékkal. Az üldözöt már annak érzése, hogy következetesnek kell maradnia, kötelezi arra, hogy megmutassa, miszerint a bukott nem volt egyéb, mint zshivány, gazember, gonosztevő - mert hiszen különben az üldöző maga lenne semmirekellő nyomoru ficzkó.

Aztán - s ez a szigorra hajlandó hitelezőkre nézve nem kis mértékben megnyugtató - általános szabály gyanánt állitható, hogy senki sem merőben mindenben becsületes, ki szorultságban van; tulozzák szerencsés koczkáikat, eltitkolják ügyeik valódi állását, azt mondják, minden dolguk jól megy, holott épen ellenkezőt kellene mondaniok, mindig mosolygó képet mutatnak (ez ugyan szomorú mosoly!) holott bukás szélén állanak, - készek minden ürügy alatt elhalasztani a fizetést vagy a pénzt visszatartani, hogy az elkerülhetlen bukást még néhány napig feltartoztassák. „Vesszen, az ilyen becsstelen!” kiáltja az ujongó hitelező, s ellenfelét sárban hurczolja. „Bolond, miért kapaszkodol egy szalmaszálba?” szól a hideg józan ész a vizbefülőhoz. „Gazember, miért nem akarod hogy neved a Gazetten álljon, pedig csak oda kerül egyszer?” szól a gazdag a szegény ördöghöz, ki e sötét örvényben küszködik. Ki nem vette észre, mily hévvel szoktak a lelkibarátok fellépni, kik egymást csalással gyanusítják s vádolják, midőn pénz-dolog miatt összevesztek? Minden ember így tesz. S valószínűleg mindenkinek igaz van, s az egész világ nem ér egy pipadohányt.

Aztán Osbornenál még annak türhetlen gondolata is létezett, hogy Sedley iránta jótétekkel volt; ez szurdolta s bosszantotta őt, s tudni való, hogy ilyen érzés az ellenséges indulatot még mérgeesebbé teszi. Végre a fia és Sedley leánya között kicsinált házasságot is meg kelle hiusitnia; s minthogy a dolog már igen sokra ment volt, és a szegény leánynak boldogsága, sőt talán jó hire vala koczkáztatva, mulhatlanul szükségessé válék reak nézve, hogy kimutassa, miszerint legnyomatékosabb okok vannak e szakasztásra, s megbizonyítsa, miszerint John Sedley a leghitványabb legény.

Ennélfogva Osborne a hitelezők gyűlésein oly dühvel és megvetéssel lépett fel Sedley ellen, hogy szinte sikerült a szegény bukott ember szívet megrepesztenie. Györgynek azon órától fogva minden társalkodást megtiltott Amáliával, s atyái átkával fenyegette őt, ha parancsa ellen cselekednék; a szegény ártatlan leányról legmegvetőbben szólt s legálnokabb s legközön-ségesebb személy gyanánt tüntette fel. A gyűlölség s haraggal okvetlenül együtt jár, hogy az ember a gyűlölt tárgy ellen hazudságokat mondjon s azokat, el is higye, csak hogy következetesnek lássék.

Midőn elérkezett a nagy csapás - a bukás kihirdetése s a Russel-squarebóli elköltözés, valamint annak kijelentése hogy közte s György közt, közte s a szerelem, közte s a boldogság, közte s a világban hit közt mindennek vége - (tudniillik Osbornenak egy durva levele néhány rövid sorban tudtul adá, hogy atyja magaviselete olyan volt, miszerint a két család közötti további egybeköttetésről szó sem lehet s minden korábbi kötelezettség semmissé válik) -

midőn elérkezett az utolsó csapás, ez Amáliát nem renditette meg annyira, mint szülői, vagy inkább anyja, képzelék (mert az öreg Sedley egészen le vala verve kereskedelmi bukása s azon gondolat által, hogy becsülete örökre oda van.) Amália igen halvány- s nyugodtnak nézett ki, midőn e tudósítást közölték vele. Hiszen az csak régóta táplált sejtelméi megerősítése, csak az ítélet felolvasása volt, mert már régóta bűnösnek érzé magát, mivel hogy nem maga helyén, igen hevesen, az ész tanácsa ellen szerete. Gondolatait most épen oly kevésbé fejezé ki, mint azelőtt. S most, midőn meg vala győződve, hogy minden reménynek vége, alig látszott szerencsétlenebbnek, mint azelőtt, midőn érzé ugyan, de nem meré maga előtt bevallani, hogy a remény oda van.

Igy költözött át a nagy házból a kicsinybe, teljességgel ki nem nyilatkoztatva azt, hogy érzi a különbséget; többnyire szobáskájában maradt, s magában emésztődött s mindinkább elhalt. Én ezzel nem akarom azt mondani, hogy minden nő ilyen. Drága Miss Bullock, én nem hiszem, hogy kegyed szive így megrepedne. Kegyed okos fiatal hölgy s helyes elvekkel tart. Azt sem mondom ezzel, hogy az én szívem megrepedne: ez sokat kiállott s mégis életben maradt. Azonban vannak oly finom alkatu gyöngéd, gyenge s szende lelkek is!

Valahányszor az öreg Sedley a György és Amália közötti viszonyra gondolt vagy célzott, mindig oly keserűséggel történt, mi alig volt kisebb annál, mit Osborne mutatott. Átkozta Osbornet s családját, mint szivtelen, nyomoru, hálátlan teremtéket. Esküdött mennyre-földre, hogy leányát ily gazember fiához nem adná, s megparancsolta Emmynek, hogy verje ki Györgyöt fejéből s adjon vissza minden tőle kapott ajándékot s levelet.

Amália megígérte, hogy megnyugszik sorsában, s megkísértette engedelmeskedni. Összepakolta kevés ékszerét; a leveleket - előszedte azon helyről, hol tartotta; átolvasta - mintha nem tudta volna már könyv nélkül; de tőlök megválni nem birt. Azt nem volt képes tenni; tulhaladta erejét; ismét visszadugta kebelébe - mert hiszen láttunk nőket, kik még halott gyermekeiket is akarták szoptatni! A fiatal Amália érezte, hogy meghalna vagy épen eszét vesztené, ha ezen utolsó vigaszától is megfoszthatnék. Mint pirula s élede azelőtt, midőn egy ilyen levél érkezék. Dobogó szivvel osontott el, hogy látatlanul olvashassa! Ha a levél hideg volt, mily ferdén elmagyarázgatta a szerelmes kis lélek, míg azokat forró szerelemlehelökké alakította át. Milyen szépen tudá azoknak íróját mentegezni, ha rövidke vagy önzök voltak!

Most tehát e kevés érték nélküli papirok felett méltóan élt - minden levél ennek valamely körülményét látszott emlékezetében felidézni. - Mily jól emlékezett mindenre! Pillantása- s hangjára, öltözetére, mindenre, mit mondott s miképen mondta azt; - az emlékezetnek ezen ereklyéiből állott mindene, mi még e világon marada neki, s mostantól kezdve életének feladata lőn szerelme holttestét őrizni.

Kimondhatlan vágygal várta a halált. „Akkor,” gondolá „mindig vele lehetek, mindig fogom kísérhetni.” Én ugyan ezzel nem akarom magaviseletét dicsérni s még kevésbé akarom Miss Bullock elébe utánczó például állítani. Miss Bullock jobban ért ahoz, miképen kell az érzéseket féken tartani, mint ez a szegény kis teremtés. Miss Bullock sohasem compromittálta volna magát annyira, mint az oktalan Amália; szerelmét zálogba nem adta, szivét el nem gyónta volna semmiért, hogy ne kapjon egyebet érte, mint egy üres ígéretet, mely egy perczen megszeghető és semmitérő vala. S hosszú szerelmi viszony oly társulat, melyben az egyik fél szavát megtarthatja vagy megszegheti, a másikkal pedig egész tőkéje fekszik benne.

Azért, fiatal leányok! vigyázzatok, jól megnézzétek, kihez kötitek le magatokat; sohase mondjatok ki mindent, mit éreztek, vagy - s ez még jobb - csak keveset éreztetek! Tartsátok szem előtt azon következményeket, melyeknek kiteszitek magatokat, ha igen hamar becsületesek s bizalmasok lesztek, és ne higyjetek senkinek. Menjetek férjhez, mint Franciaországban

szoktak, hol nyoszolyóleányok s meghittek szerepét ügyvédek veszik át. Mindenesetre ovakodjatok attól, hogy oly érzéseket találjatok táplálni, melyek majd alkalmatlanságot okozhatnak, vagy oly ígéreteket tegyetek, melyeket minden perczen szabadon vissza nem vehettek. Ez az igazi módja annak, hogy az ember a hiuság vásárában szerencsét tegyen, tiszteletet nyerjen s erényesnek kiáltassék ki.

Ha Amália hallhatja a magyarázatokat, melyeket felőle azon körben, honnan atyja bukása elűzte, mondattak, láthatta volna, minők voltak vétkei s mennyire kockázttatva volt jó hire. Mrs. Smith soha ilyen vétkes eszélytelenséget nem hallott; Mrs. Brown mindig kárhóztatá az ilyen utálatos bizalmaskodást, s most ennek következményei szolgáljanak intő példaul leányai előtt. „Osborne kapitány természetesen el nem veheti egy bukott leányát,” mondák a Dobbin kisasszonyok. „Ugy is elég volt, hogy atyját az öreg Sedley reászedte. Mi pedig a kis Amáliát illeti, oktalansága utoljára valóban minden...”

„Mi minden?” orditá Dobbin kapitány. „Nem el voltak-e jegyezve gyermekségök óta? Nem annyi volt-e, mintha már megtörtént volna a házasság? Merészel-e valamely emberi lény csak egy szót is szólni a legkedvesebb, legtisztább, leggyöngédebb, legangyalibb lény ellen?”

„Ej no, Vilmos, ugyan ne jöjj annyira tűzbe, s ne fogd oly kurtán a dolgot, midőn v e l ü n k vagy. Mi nem vagyunk férfiak, nem verekedhetünk meg veled,” mondá Miss Jane. „Mi semmit sem mondtunk egyebet Sedley kisasszony ellen, mint hogy egész magaviselete m e r ő - b e n g o n d a t l a n volt, hogy rosszabbat ne mondjak; s hogy szülői bizonyára megérdemelték szerencsétlenségöket.”

„Nem akarsz-e, Vilmos, Miss Sedleynek most, hogy szabad, házassági ajánlatot tenni?” kérdé Miss Anna csipősen. „Igen nagyra becsülendő családi egybeköttetés lenne. Hi, hi, hi!”

„Én - őt - nőül vegyem!” mondá Dobbin erősen pirulva és sebesen szólva. „Ha ti, leányok oly készek vagytok cserélni s változtatni, azt gondoljátok, ő is olyan? Ne vessétek csak ki az angyalt s üzzetek gunyt vele! hiszen ő nem hallhatja, ő nyomoru és szerencsétlen, s megérdemli, hogy kinevessék. Űzd csak tovább tréfáidat, Anna, ugy is te vagy a családban az élczeskedő, s a többiek szivesen hallgatják tréfáidat.”

„Ismét csak azt kell mondanom neked, Vilmos, hogy itt nem vagy kaszárnnyában,” jegyzé meg Miss Anna.

„Kaszárnnyában, Zeusra mondom, szeretném, mondaná valaki a kaszárnnyában azt, mit ti mondtok,” orditá a felriasztott brit oroszlan. „Szeretném hallani, Jupiterre, hogy valaki csak egy szót suttogjon ellene. De a férfiak nem beszélnek olyanokat, mint te, Anna: csak nők tehetnek ilyesmit, hogy így összedugják fejöket, így sziszegjenek, csacsogjanak, károgjanak. Takarodjatok - ne kezdjete pityeregni. Hiszen csak azt mondtam, hogy libák vagytok,” mondá Dobbin, s a mint észrevette hogy Miss Anna szemei szokás szerint nedvesedni kezdenek: „no, no, nem bánom, legyetek miattam hattyuk, vagy a mi tetszik; csak - csak Miss Sedleynek hagyjatok békét!”

„Látott-e valaha valaki ahoz foghatót, mily vak s botor előszeretben van Vilmos elfogulva a dőre, kaczergó, szerelmeskedő kis portéka iránt,” mondák egymás közt s anyjoknak a Dobbin kisasszonyok, s rettegték, hogy Osborne-nali viszonya felbomolván, majd másik imádója- s kapitányára fog majd hallgatni. A tisztességes fiatal hölgyek e részben kétségen kívül saját tudomások vagy inkább (mert eddigelő nem vala alkalmuk férjhez menni vagy valódi kaczer módra egyik szeretőt a másikkal cserélni fel), a helyes és nem helyes felőli saját nézetök szerint itéltek.

„Jó, hogy az ezred külföldre megy, anyus,” mondák a leányok. „Igy legalább ettől a veszélytől ment lesz bátyánk.”

S valóban úgy volt; és úgy történt, hogy a francia császárnak egy szerepet kelle elvállalnia ezen házi komédiában, melyet mi most játszunk, s mely e magas néma személy közbejötté nélkül sohasem került volna előadásra. Ő tette tönkre a Bourbonokat és az öreg Sedleyt. Az ő Párisban megérkezése miatt fog fegyvert egész Franciaország, őt védendő, s egész Europa, őt kiűzendő. Mig a francia nemzet s hadsereg a Champs-Élysée-n gyülekezett a sasok körül s esküdött hűséget, az alatt négy hatalmas európai hadsereg indult meg a nagy chasse à l'aigle- (sasvadászat-)re; s e hadseregek egyike a brit sereg volt, melyhez hőseink, Dobbin s Osborne kapitányok is tartoztak.

A Napoleon szökése s partraszállása felőli hirt a vitéz -dik ezred valódi örömríadással s oly lelkesedéssel fogadta, melyet mindenki ért, ki azon híres hadtestet ismeri. Az ezredestől kezdve a dobosig minden kebel remény, dicsvágy s hazafias dühtől dagadt; mindenki köszönte a francia császárnak, mintha személyes kedvezés lett volna irányában, hogy eljött felzavarni Europa békéjét. Eljőve azon idő, melyet oly hűn ohajtva vára a -dik ezred; megmutathatá fegyveres bajtársainak, hogy nem áll hátrább azon veteránoknál, kik a pyrenéi félszigeten hervadhatlan babérokot szereztek, s hogy a -dik ezred vitézségét s bátorságát nem ölte ki a nyugotindiai égajl s a sárga láz. Stubble és Spooney reménylte, hogy százados lesz, a nélkül hogy patenst kellene vásárolnia. O'Dowd őrmagné még a hadjáratnak, melyben részt venni eltökélé, vége előtt reménylé, hogy O'Dowd ezredes C.B.¹¹ nevének irhatandja. A mi két barátunk Dobbin és Osborne épen oly izgult volt, mint a többi: s mind a kettő a maga módja szerint - Dobbin egész nyugodtan, Osborne pedig zajosan s erélyesen - eltökélte, hogy kötelességét teljesíteni s a maga részét becsület- és kitüntetésben kivivandja.

Az ezen hír következtében mind a hadseregben, mind az egész országban támadt izgalom oly nagy volt, hogy a magánügyeket nem igen vették számba; s valószínűleg Osborne Györgyöt is, ki épen kapitánnyá mozdították elő s az elkerülhetlen indulásrai előkészületekkel volt elfoglalva, e miatt nem hatották meg annyira más események, melyek nyugodtabb időben érdekelték volna. Meg kell vallanunk, hogy a jó öreg Sedley balesete miatt nem igen látszott levertnek. Felpróbálta új egyenruháját, mely igen jól állott neki, épen azon napon, midőn Sedley hitelezőinek első gyűlése tartatott. Atyja beszélt vele a bukottnak gonoszlelkű, gaz, gyalázatos magaviseletéről; emlékeztette arra, mit Amália végett mondott, ismételte, hogy a kettőjük közötti viszony örökre szét van tépve, s azon estve igen szép összeg pénzt adott neki, hogy fizesse ki az új ruhákat s vállrojtokat, melyekben oly daliásan nézett ki. Pénzre az urfinak mindig volt szüksége, annál fogva minden sok szó nélkül elfogadta. Sedley házára, hol annyi sok boldog órát tölte el, falragaszok voltak feltűzve; láthatta azokat a holdvilágnál fejérleni, a mint azon estve az atyai házból Old-Slaughters-be ment, hol a városban léte alatt szállásolt. Tehát a kényelmes jó ház el van zárva Amália és szülői elől; valljon találtak hajlékra? Ekkor nem kis mértékben hatott reá azon gondolat, hogy Sedleyék megbuktak. Azon estve a Slaughters-vendégfogadó kávéházában igen buskomoly volt, s mint társai ottan megjegyzték, sokat ivott.

Nemsokára jött Dobbin; intette, hogy ne igyék igen sokat, mire György azt mondta, hogy csak azért teszi, mivel átkozott levert hangulatban van; a mint azonban barátja egy kissé otrombául kérdéseket kezdett intézni hozzá és sokat jelentő módon ujságokat akart megtudni tőle, nem

¹¹ Commander of the Bath.

akart beszélgetésbe elegyedni; hanem azt mégis megvallotta, hogy átkozottul nyugtalan és boldogtalan.

Harmad nap Dobbin kaszárnyai szobájában találta barátját, fejét az asztalra hajtva; körülötte egy csomó papir hevert, s az ifju kapitány nyilván nagyon kislelkü hangulatban volt.

„Visszaküldött egyet s mást, mit egykor neki ajándékoztam - átkozott nyomoruságos ringy-rongy. Nézd csak!” mondá Osborne.

Valóban egy kis csomag feküdt ottan egy jól ismert kéz által Osborne kapitányhoz czimezve; egy s más holmi szétszórta hevert - egy gyűrű, egy ezüst kés, melyet még gyermekkorában vett volt vásárfiában, egy arany láncz s egy kis emlék hajjal.

„Mindennek vége,” mondá sohajtva, és sohajában mély bánat fejeződé ki. „Nézd csak, Will, olvashatod, ha akarod.”

Egy kis, csupán néhány sort magában foglaló levélke feküdt ott, s arra mutatott Osborne. A levélke tartalma következő volt:

„Édes atyám megparancsolta, hogy visszaadjam önnek azon ajándékokat, melyeket boldogabb időkben kaptam, s egyszersmind utoljára irjak önnek. Hiszem, sőt tudom, hogy ön épen úgy érzeni azon csapást, mely bennünket ért, mint mimagunk. Én oldom fel azon viszonyt, mely mostani nyomoruságunkban lehetlenné vált. Meg vagyok győződve, hogy önnek abban épen úgy nincs semmi része, mint Osborne ur kegyetlen gyanujában, ki minket mindenki felett s leginkább nyom. Isten önnel, legyen boldog. Imádkozom az Istenhez, hogy adjon erőt ezen s más szerencsétlenség elhordozására s kérem az Istent, hogy áldása mindig önnel legyen

„Amália.”

U. I. Gyakran fogok a zongorán, - az ön zongoráján játszani. Szép volt öntől, hogy azt nekem elküldötte.”

Dobbin igen lágyszivü volt. Bánatos nő vagy gyermek látása szivét mindig igen meghatotta. Szivét szaggatta azon gondolat, hogy Amáliát búbánat emészti s magányban van; s egyszerre oly érzéseknek engedte át magát, melyeket, a kinek úgy tetszik, nevezhet férfiatlanoknak. Esküdt mennyre-földre, hogy Amália angyal, - Osborne teljes szivéből igent mondott arra. Osborne is átpillantá kettőjük életének történetét, - Osborne, ki Amáliát gyermekkorától kezdve mostanig mindig oly kedvesnek, oly ártatlannak, oly bájolón egyszerűnek s oly mesterkéletlenül szeretetteljesnek látta.

Mily fájdalom mindezt elveszteni! Mily fájdalom, hogy ilyen kincset birt s azt nem becsülte kellőleg! Ezer egyszerűségében bájoló emlék s jelenet merült fel lelke előtt: - s őt mindig egyenlőn szép- s jónak szemlélte. Őt magát illetőleg pedig, szégyen s bánat miatt pirult önzése- s közönyösségére emlékezve, s ezt Amália tökéletes tisztaságával szemben elképzelve. Egy időre feledve volt háboru, dicsőség, minden. A két barát egyedül csak róla beszélt.

„Hol lehetnek?” kérdé Osborne hosszú beszélgetés és hosszú szünet után, - nem kis mértékben megszégyenülve annak elgondolására, hogy semmi lépést sem tett felkeresésére. „Hol lehetnek? A levélben nincs feljegyezve a czimzet.”

Dobbin jól tudta ezt. Nemcsak a zongorát küldé el, hanem néhány sorban Mrs. Sedleytől engedelmet is kért, hogy meglátogathassa; - s látta volt tegnap Amáliát, nemcsak, hanem épen ő hozta el a levélkét és csomagot, mely felett most annyira meg valának indulva.

A jószívű ficzkó Mrs. Sedleyt igen is késznek találta elfogadására. A jó asszony igen megvala indulva a zongora küldésén, melyről azt hitte, Osbornetól jó és barátságának jele. Dobbin kapitány nem igazította helyre a tisztas nő tévedését, hanem nagy rokonszenvvel hallgatta végig egész kinszenvedésök történetét, fájlalta veszteségeik- s nélkülözéseiket, s Osborne-nak jóltevője iránti magaviseletét épen úgy, mint magok Sedleyék, kegyetlennek s utálatosnak találta. Miután az asszony szívét ennyire megkönnyíté, Dobbin bátorkodott Amália után kérdezősködni, ki szokás szerint szobácskájában ült, s kit anyja reszketve vezetett le a lépcsőn.

Oly halálsápadtan nézett ki, s kétségbeesett pillantásában annyi pathos volt, hogy a szegény Dobbin egészen megijedt, a mint meglátta, s a halvány, mozdulatlan arcából legrosszabb jóslatokat olvasott ki. Amália, miután néhány perczig ott ült, egy csomagot adott kezébe mondván:

„Vigye el ezt Osborne kapitánynak, - és reményilem, jó egészségben van - és... öntől igen nagy barátság volt, hogy minket meglátogatott... új lakunk igen tetszik nekünk. Én... én azt hiszem... anyám... ismét felmegyek, nem igen erősnek érzem magamat.”

E szavakkal s egy bók- s egy mosollyal elbucszott a szegény gyermek. Az anya gyötrődő pillantásokat vetett Dobbinra, a mint Amáliát felvezette. A jó fiúnak nem is volt szüksége ily felhívásra. Ő maga sokkal jobban, sokkal gyöngédebben szerette, hogysen arra lett volna szükség. Kimondhatlan bánat, kimondhatlan szánakozás, kimondhatlan félelem gyötörte lelkét, s miután látta őt, eltávozott, mint egy gonosztevő.

Osborne hallván, hogy barátja őket feltalálta, aggódva és sürgetve tudakolózott a szegény gyermek felől. Tudni akarta, hogyan van dolga, miképen néz ki, mit beszél. Bajtársa megragadta kezét, s merőn szeme közé nézett.

„György, ő oda lesz, elhal,” mondá Dobbin Vilmos; egyebet nem birt szólani.

A kis házban, hova a Sedley család meghúzta magát, egy eleven kis ír szolgáló végzett el minden házi munkát; a leány a korábbi napokban mindenképen, bár hiában, fáradozék abban, hogy Amáliának valamiképen segítsen vagy őt megvigasztalja. Mert Emmy szomorubb volt, hogysen feleljen vagy bár észrevegye a másíknak érettei igyekezetét.

A Dobbin és Osborne közötti beszélgetés után négy órával ez a szolgáló Amália szobájába lépett, hol e hölgy szokás szerint, az az csendesen s levelei - kincsei - felett mélázva ült. A csintalanul és vidorul kinéző s mosolygó leány több módon elpróbálta a szegény Emmy figyelmét magára vonni. De ez teljességgel nem vette őt számba.

„Miss Emmy!” mondá a leány.

„Mindjárt megyek,” viszonzá Emmy hátra sem nézve.

„Egy izenet érkezett,” folytatá a leány. „Valami... valaki van itt; ...egy új levél van kegyedhez; ...hagyja el, ne olvassa már a régieket.”

S egy levelet nyujta át, melyet Emmy elvett s elolvasott.

„Szólanom kell veled,” mondá a levél. „Édes Emmy... drága szerelmem... kedvesem, jer hozzám.”

György és az anya az ajtónál állott, várva míg ő a levelet elolvassa.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET. Miss Crawley ápolás alatt.

Láttuk, hogy Mrs. Firkin a szobaleány kötelezve érzé magát a Crawley családot illető minden fontosabb eseményt, mihelyt tudtára jött, azonnal közölni Mrs. Bute Crawleyvel a paplakban; azt is megemlítettük fennebb, mily rendkívül barátságos és figyelemmel teljes volt a nevezett jószívű nő Miss Crawley meghitt szolgálója iránt. Ugyanő Miss Briggs a társalkodónő iránt is kegyes barátné volt, s ennek jóakarátát meg tudta nyerni azon számtalan apró figyelmelek s ígéretek által, melyek olyan kevésbe kerülnek annak, ki adja, s az elfogadó előtt oly kellemesek s becseseknek tetszenek. Valóban minden okos házi gazdának s házi asszonynak tudnia kell, mily olcsók s mily szeretetreméltók az effélék s mily izlőssé teszik az életben a legegyszerűbb ételt. Ki is volt azon együgyü, ki azt mondta: „hogy bizony szép szavakkal meg nem czukrozod az ételt?” Mert én azt mondom, hogy az ételeknek fele az életben nem más mártással tálatatik fel s nem egyébbel tétetik izlővé. Valamint a hallhatlan Royer Alexi egy fél pennyből legpompásabb levest tudott készíteni, holott arra sok ügyetlen szakács több font hus- és zöldségből sem képes, azonképen az ügyes mester néhány egyszerű s kellemes hangzásu szólásmóddal többre megy, mint kontár a legtartalmasabb jótettek által. Sőt a tartalmas jótettek, mint tapasztalhattuk, nem egy gyomort erőltetnek hányásra, holott ugyanazok akármennyi szép szót meg birnak emészteni s még több efféle eledelt kívánnak. Mrs. Bute annyit beszélt a Briggsnek s Firkinnek irántoki jóindulatáról, mi mindent tenne ily derék hű barátnékért, ha Miss Crawley vagyónával birna, hogy a nevezett hölgyek nem birták eléggé tisztelni s iránta oly bizalmat s háladatosságot éreztek, mintha a legköltségesebb kedvezményekkel halmozta volna el őket Mrs. Bute.

Crawley Rawdon ellenben, a szük eszü önző draganyos, soha legkisebb fáradságot sem vett, hogy nagynénje segédnöinek hajlamát megnyerje, sőt inkább a pár iránti megvetését nyíltan kitüntette, - egyszer a Firkin által huzatta le csizmáját, - kiküldte esőben oly meghagyásokkal, melyeket az lealacsonyítóknak tekintett, s ha vagy egyszer egy guineát adott, azt ugy dobtá oda, mintha pof lett volna. S minthogy a Briggset a nagynéne gúnyai célpontjául használá, a kapitány is követte példáját s tréfáival üldözte, melyek körülbelől olyan gyöngédek voltak, mint lova rugásai. Holott Mrs. Bute Crawley tanácsot kért tőle komoly ügyekben vagy izlés dolgában, bámulta költészetét, s ezer udvariság s barátság által kitüntette menyire becsüli a Briggset; ha pedig a Firkinnek öt garas áru ajándékot adott, azt annyi bókkal kísérte, hogy az öt garas a hálálkodó szobaleány szívében tiszta arannyá változott, s azonfelül valami roppant jótétet várt akkorra, mikor Mrs. Bute nagy örökségét megkapja.

A világba belépőket bátor vagyok alázatosan figyelmeztetni e két ember különböző bánásmódjára s magaviseletére. Azt mondom nekik: Dicsérjetez mindenkit: soha se kényeskedjetez, mondjátok az illetőnek szembe a bókot, s háta mögött is, hacsak távolról is képzelítez, hogy fülébe megy. Soha semmi alkalmat el ne szalasszatok, mikor egy barátságos szót mondhattok valakinek. Valamint Collingwovd sehöl jószágán egy üres helyet nem nézhetett a nélkül, hogy zsebéből egy makkot ki ne vett s be ne szurt volna a földbe, ugy tegyetez ti is teljes éltetőkben a bókokkal. Egy makk semmibe sem kerül s óriási tölggyé nőhet ki.

Szóval, mig Crawley Rawdon volt a boldog, inkább csak morogva engedelmeskedtek neki, mert nem tehettek máskép, s most, midőn kegyet veszte, senki sem volt, ki segített volna rajta vagy sajnálja. Mrs. Bute ellenben a dolgot ügyesebben tudta szőni: s midőn Miss Crawley házában a kormánybotot kezébe vette, az egész ottani helyőrség örvendett, hogy olyan tábornok alatt szolgálhat s ígéretei, nemesszivüése s barátságos szavai után minden képzelhető hasznót remélt.

Butené fel sem tette azt, hogy Rawdon első megveretése után letegye a fegyvert s ne kezdjen újabb mesterkedésekhez elvesztett állásának visszafoglalására. Rebekát sokkal eszesebb, bátorszívűbb s kétségbeesettebb nőszemélynek ismerte, hogy sem azt remélte volna, miszerint heves küzdelem nélkül megadja magát, s érezte, hogy ezen történhetőség ellen készülteket kell tennie, s minden támadás, minden meglepetés ellen szünetlenül résen lennie.

Ugyan is, bár a várost megszállá, bizonyos lehet-e fölakója felől? Kitartó leend-e maga Miss Crawley? Nem érze-e magában titkos vágyot az elüzött ellenfél befogadására s szívesen látására? A koros hölgy kedvelte Rawdont, s Rebekát is, ki mulattatá. Mrs. Bute nem titkolható el maga előtt, hogy egyik párthive s párthivnője sem képes annyit tenni a város hölgyének időtöltésére. „Tudom, hogy leányaim éneke az utálatos nevelőné éneke után nem fog tetszeni, a Miss mindig elaludt, valahányszor Martha s Luiza kettős dalt énekelt. Jim egyetemi fogásai s a drága Bute lovak s kutyák felőli beszélgetései mindig untatták. Ha magamhoz venném a paplakba, mindnyájunkra megbosszankodnék s megszöknék tőlünk; s akkor ismét az ocsmány Rawdon körmei közé juthatna s azon kis vipera Sharp áldozatául esnék. Azonközben annyi világos, hogy nagyon roszul van, s a házot néhány hétig el nem hagyhatja; ezen idő alatt valami tervet kell kigondolnunk, hogy e semmirekellők ármánykodásai ellen megoltalmazzuk.”

Ha valaki Miss Crawleynek akkor is, mikor legjobban volt, azt találta mondani, hogy gyengédkedőnek néz ki, azonnal orvosa után küldött a remegő koros hölgy, s elhihetjük, hogy egy olyan hirtelen családi esemény után, mely az övénél erősebb idegzetet is megrendített volna, valóban nagyon roszul volt. Mrs. Bute legalább kötelességének ismerte az orvossal, a gyógyszerésszel, a társalkodónővel s a cselédekkel tudatni, hogy Miss Crawley igen veszélyes beteg állapotban van, s ahoz képest viseljük magokat. Az utczát térdig érő szalmával hintette be, az ajtóköczogót levétette s az ezüstneműt, mint használaton kívülit, Bowls ur által elzáratta. Az orvosnak napjában kétszer kellett jöni, s a beteget minden két órában előzőnlte orvossággal. Ha valaki a szobába lépett, oly baljóslatu pszt, pszt, pszt-tel intett neki, hogy ijedtében összerezzen ágyában a szegény koros hölgy, ki onnan ki nem pillanthatott, hogy Mrs. Butené golyóalaku kis szemeit élesen reá szegezve ne látta volna. - Butené az ágy melletti karosszékéből meg nem mozdult. A kis szemek a sötétben (mert a függönyöknek folyvást le kellett eresztve lenni) villogni látsztak, a mint a kis nő a szobában, mint egy macska, zajtalanul járt-kelt. Így feküdt Miss Crawley napokon, sok, sok napon át, s Mrs. Bute imakönyvekből olvasott fel neki: úgy feküdt ott éjeken, hosszú éjeken át, hallva, mint kiált az éji őr, mint perczeg az éji lámpa, s éjfélkor még utoljára meglátogatta a lábujjhegyen belépő gyógyszerész, s akkor magára hagyatott, hogy Mrs. Bute villogó szemeit vagy az éji lámpa sárgás világolását a sötét szobamennyezeten nézze. Ilyen életrend mellett maga Hygieia beteggé lett volna, mennyivel inkább azzá kelle tehát e szegény, öreg, gyenge idegű áldozatnak lenni! Mondottuk, hogy a világ piaczának e tisztos lakónője egészséges és vig korában vallás és erkölcs felől oly szabadon gondolkozott, hogy maga Monsieur Voltaire megelégedhetett volna vele, de mihelyt beteggé lett, azonnal legiszonyubb halálfélelem sulyosbitotta állapotát s az ágyban fekvő vén bünösnőn legtulságosabb gyávaság vett erőt.

A betegágyot ájtatos elmélkedések- s oktatásokra használni fel, egy ilyen történetet elbeszélő könyvben teljességgel nem volna helyén, s épen nem szándékunk, mint némely újdivatu regényírók tesznek, a közönséget hizelgések által reábirni, hogy predikációt fogadjon el, mikor komédiaért fizetett. De a nélkül hogy predikációt akarnánk feltálatni, kérhetjük olvasóinkat, hogy tartsák szem előtt azon igazságot, miszerint azon ügybajos nyüzsgés, s azon diadal s nevetés és vigkedv, mit a hiuság vására nyilvánosan feltüntet, színészeit nem mindig követi a magán életbe is, és hogy rajtok gyakran legszomorubb levertség s legkomorabb bánat vesz erőt. A beteg epicureust a legfelségesebb lakomák emléke is nemigen lesz képes felvidíteni. Hervadt szépségek vigasztalására igen keveset tehetnek annak emlékei, hogy egykor

legdivatosabb öltözetekben pompáztak s a legfényesebb báli diadalokat aratták. Talán státus-férfiaknak sem okoz életök bizonyos szakában különös örömet, ha a legfényesebb eredményü szavazásokra gondolnak vissza; s a tegnapi siker és öröm igen összeaszik, ha bizonyos (bár bizonytalan) holnapra néz ki az ember, melyre pedig előbbutóbb mindenkinek kell gondolni. Oh atyámfiái, kik velem együtt hordjátok a csörgő sipkát! Nincsenek-e pillanatok, midőn az ember émelyedik a bukfenczektől, a kaczagástól s a csörgők csengésétől? Drága barátim és társaim, az én emberbaráti czélom az, hogy a hiúság vásárát veletek együtt bejárjam, s aztán minde fény, minde zaj s vigaság után veletek együtt ismét hazamenjek, s ott aztán veletek együtt szép csendesen boldogtalannak érezzem magamat.

„Ha férjemnek ott volna a feje, a hol kellene,” gondolá magában Crawley Butené, „mily hasznát vehetném épen most a szerencsétlen koros hölgnél! Bűnbánó predikációkat tarthatna neki s kivihetné, hogy utálatos szabad gondolkozását megbánja, reá birhatná, hogy kötelességét tegye s azon gyűlöletes elvetemedett embert, ki magát s családját meggyalázta, lerázza nyakáról; reá vehetné, hogy szeretett leányaimnak s két fiának igazságot tegyen, mert ezeknek meggyőződéseim szerint, rokonaiktól jöhető minden segítségre nagy szükségök van s azt meg is érdemlik.”

S minthogy egy lépés az erényre az, ha az ember a bűnt gyűlöli, azért Mrs. Bute Crawley sógornőjében kellő utálatot igyekezett ébreszteni Crawley Rawdon bűnei iránt, melyeknek oly gazdag tartalma névsorát készíté nagybátyja hitvese, hogy az egész ezred fiatal tiszt elkarhoztatására elég lett volna. Ha valaki életében hibát követett el, nem ismerek olyan moralistát, ki lelkiismeretesebben igyekeznék a világot tévedéseivel megismertetni, mint saját rokona; miszerint Mrs. Bute Crawley igen élénk családi érdeket s Rawdon élete történetének tökéletes ismeretét tüntette ki e részben. Tudott minden egyes részletet azon csunya perpatvarról Firebrace kapitánnyal, melyben Rawdonnak kezdettől fogva nem volt igaza, s ki mégis utoljára a kapitányt agyonlőtte. Tudta hogy lord Dovedalet, - kinek anyja Oxfordban egy házot bérelte ki, hogy fia ott neveltessék, s kinek, Londonba érkezése előtt, soha kezében kártya nem volt - Rawdon reácsábitotta, hogy elmenjen vele a „kokuszfá”-hoz, hol őt ezen ifjuság megrontója földrészeggé itatta le, s tőle négyezer fontot hajhászott el. Bámulandó pontossággal s meghatólag festette le az általa megrontott vidéki családok fájalmát - előszámlálta a fiakat, kik általa becsületöket s vagyonukat veszítették, a leányokat, kiket elcsábitott s romlásba döntött. Ismerte a mesterembereket, kiket tékozlása koldusbotra juttata, az alávaló fogásokat s gázságokat, melyeknek segedelmével hitelt tudott szerezni magának, a rémitő hazudságokat, melyek által a legnemesebbszivü nagynénét reá tudta szedni, s a hálátlanságot s gúnyt, mivel áldozataiért fizetett. Mindezen történeteket előadta rendre Miss Crawleynek, és pedig oly terjedelmesen, a mint csak lehet; keresztényi s családanyai kötelességének ismerte így cselekedni; nemcsak, hanem cselekvésmódját valószínűleg igen érdeemesnek tartotta, és sokat tartott elhatározottságára, mellyel e dologhoz látott. - Akárki mit mond: de ha valakinek jó hírét tönkre kell tenni, arra senki sem alkalmasabb, mint valamely rokona. S a mi a nyomoru, szerencsétlen Crawley Rawdont illeti, meg kell vallani, hogy a pusztá igazság bőven elegendő volt elkarhoztatására, s barátaik részéről minden botrányhajhászati koholmány merőben felesleges fáradság volt.

Minthogy pedig Rebeka is rokonná lön, neki is teljes osztályrész jutott Butené jóságos utánjáró kutatásaiból. E fáradatlanul igazságra törekedő személy - (szigoru parancsot ada ki a háznál, hogy Rawdonnak minden kiküldöttjei vagy levelei előtt az ajtók zárva maradjanak) beleült Miss Crawley kocsijába s elhajtattott régi barátnéja-, Miss Pinkertonhoz Minerva-House-ban Chiswick-Mallban, kivel Rawdon kapitánynak Miss Sharp általi elcsábittatása felől a borzasztó hirt közölte s kitől az exnevelőnö születése s korábbi története felől különféle nevezetes adatokat tudott meg. Miss Jeminának elő kellett hoznia a rajzmester nyugtat-

ványait s leveleit. Az egyik Spunging-House-ból¹² volt, a másikban előlegezést kért, a harmadik teli volt hálálkodással Rebeka felvételeért a chiswickmalli intézetbe: az utolsó okirat pedig a szerencsétlen rajzmester kezétől az volt, melyben halálos ágyáról árvaságra jutó gyermekét Miss Pinkerton oltalmába ajánlja. A gyűjteményben találtattak Rebekának gyermekleánykori levelei s esedezvényei, melyekben sürgetően könyörge valami segélyezésért atyja számára, vagy háláját fejezte ki. A hiuság vásárában talán nincsenek nagyobb gunyiratok, mint épen a levelek. Vedd kezedbe azon csomó levelet, melyet az előtt tiz évvel irt neked jó barátod - kit most lelkedből gyűlölsz. Olvasd meg azokat, melyeket régebben testvéredtől kaptál, kivel egy hitvány huszfontnyi hagyomány miatt összevesztél! Vedd elő fiad első irás-kísérleteit, ki azóta önző engedetlensége által fejedre búbánatot hozott; vagy végy elő egy rakást saját leveleidből, melyek végetlen hó örök szerelmet lehelnek, s szeretőd által visszaküldettek, mikor ez a Nabobhoz férjhez ment - ezen egykori imádottaddal most te sem törődsz többet, mint Erzsébet királynéval. Felfogadások, szerelmi eskük, ígéretek, meghitt közlések, hálálkodások - mily furcsán esik olvasásuk bizonyos idő múlva! A hiuság vásárában egy különös törvénynek kellene lenni, mely minden írott oklevél megsemmisítését rendelné bizonyos illendő rövid időhatár múlva (mindenesetre kivéve a kifizetett számadásokat). A kuruzslók s embergyűlölőknek, kik hirlapok- s falragaszokban örökké tartó japani tentájokat hirdetik, istentelen haszontalan találmányaikkal együtt hasonlóképen pusztulni kellene. A hiuság vásárában legalkalmasabban használható tenta az lenne, mely egy néhány nap alatt úgy elhalaványulna, hogy a papir ismét egészen tiszta fejjé válnék, s más írásra más személyhez lenne fordítható.

A fáradhatatlan Mrs. Bute Sharp- s leányának nyomát Miss Pinkerton házától tovább követte egészen Greck-streetbeni lakásaig, hol a meghalálozott festő utoljára lakott volt, s hol még a házi asszonynak mellképe fehér atlasé köntösben s a házigazdái rézgombosán, Sharp által egy negyedévi házbér fejében készítve, a nappali szoba falait diszítette. Mrs. Stoke igen közlékeny természetű volt s tévovázás nélkül elbeszélte mindent mit Sharpról tudott: milyen korhely s szegény, milyen jótermészetű s időtöltő volt, miképen üldözték örökké a törvénytörők s türelmetlen hitelezők; milyen furcsa kis szilaj csikó volt leánykájá, miképen neveltette őket szüntelen tréfái s virtuóz majmolási tehetsége által; miképen hozta a pálinkát a korcsmából, s volt az egész városrész festő műhelyeiben ismeretes, - szóval Butené oly tökéletes értesítést nyert új unokahuga, Rebeka szüléi, nevelése s magaviselete felől, hogy Rebeka aligha örvendett volna, tudva hogy ilyen kutatásokkal járnak utána.

Mindezen szorgalmas utánjárások eredményei Miss Crawley elől el nem titkoltattak; tehát: Crawley Rawdonné egy operai táncosnő leánya volt. Maga is tánczolt szinpadon. A festőknek mintapéldány gyanánt ült. Nevelése olyan volt, milyen anyja leányához illett, pálinkát ivott apjával, stb. stb.; korhelynő, ki korhelyhez ment férjhez; s a Butené elbeszéléseiből felmerülő tanúság az volt: hogy a gyönyörű párnak hitványsága s roszasága megjobbíthatlan, s a ki csak legkisebbet tart magára, többé reájok sem nézhet.

Ezek voltak azon anyagok, melyeket a gondolkodó Mrs. Bute Park-Laneben gyűjtött mintegy lőszerül s eleségül az ostrom idejére, melyet, mint jól tudá, Rawdon és neje Miss Crawley ellen intézni el nem mulasztand.

Hanem intézkedéseiben egyet lehet hibáztatni: igen ügyesen látott a dologhoz. Így bizonyára Miss Crawleyt betegbé tevé, mint mennyire épen szükséges vala; s ámbár hatalma alatt a vén beteg leány meghajolt, de mégis ez oly fárasztó és szigorú volt, hogy az áldozatnak első kínálkozó alkalommal hajlandónak kelle érzenie magát annak lerázására. A legügyesebb nők,

¹² Törvénytörő (Baillif) háza, hol adósok vagy más foglyok ideiglenesen tartatnak, míg valamely fogházba utaltatnak; addig a törvénytörő az ők költségökön él.

- az asszonyi nem díszei, kik mindent mindenki helyett el tudnak intézni, s mindig sokkal jobban tudják mint az illető személy, mi kell a szomszédnak, - néha kifelejtik a számításból a házi lázzadás lehetőségét vagy igen tuluzott hatalmuk egyéb lehető szélső következményeit.

Például, Butené a koroshölgy betegsége felőli meggyőződését annyira üzte, hogy csak egy hajszálon mult, ha a szegény vén kisasszonyt sirba nem döntötte - legszebb szándékkal ugyan s azáltal önmagát felemésztve, mert beteg sógornéja meghuzta magától az álmot, az ételt, a szabad levegőt. Egy napon a soha ki nem maradt gyógyszerésznek, Mr. Clumpnak előszámálta minden áldozatait s azoknak eredményeit.

„Bizonyára, édes Clump ur, nem sajnáltam a fáradságot, hogy lábra állítsam drága betegünket, kit unokaöcsének hálátlansága kórágýba döntött. Személyes alkalmatlanságok elöl vissza nem rettenek: s nem habozom, ha fel kell áldozni magamat...”

„Önfeláldozása,” mondá Mr. Clump mélyen meghajtva magát, „meg kell vallani, hogy bámulatra méltó, de...”

„Mióta ide érkeztem, alig hunyam be a szememet: álmot, egészséget, mindent feláldozok kötelességem érzetének. Mikor szegény Jameson himlőben volt, szenvedhettem-e, hogy bérencz ápolja? Nem.”

„Kegyed, drága Madam, azt tette, mi egy jó, egy derék anyához illik; hanem...”

„Mint családanya s angol lelkész neje, azt hiszem, hogy elveim jók,” mondá Mrs. Bute igen szerencsésnek nevezhető ünnepélyes meggyőződéssel; „s mig e természet cserben nem hagy, addig, édes Clump ur, soha, soha el nem hagyandom a kötelesség helyét. Döntsék mások kórágýba ezen bánatos ősz fejet (itt Mrs. Bute egyik kezével Miss Crawleynek az öltöző szobában egy kis állványon nyugvó kávészinü hajtincseire mutatott); de én soha el nem hagyandom. Ah, Clump ur! félek, s tudom, hogy betegünknek lelki s orvosi vigaszra van szüksége.”

„Csak azt akarám megjegyezni, drága Madam,” vága közbe az eltökélt Mr. Clump barátságos képpel, „csak azt akarám megjegyezni, a mint kegyed ezen annyira becsületére váló érzéseit kifejezé, hogy kegyed, nézetem szerint, jóságos barátnénkért sok ok nélküli nyugtalanságot csinál magának s egészségét, neki szolgálni kívánva, igen feláldozza.”

„Életemet áldoznám kötelességemért vagy férjem családjának valamely tagjaért,” viszonzá Mrs. Bute.

„Jó, Madam, ha szükség lenne arra; de ne csináljunk Miss Crawleyből martyrnőt,” mondá Mr. Clump udvariasan. „Dr. Squills velem együtt, mint képzelheti, legaggódóbb gondossággal megfontolta Miss Crawley állapotát. Ugy láttuk, hogy a Miss igen levert s elgyengült; idegeit némely családi események megrázkodtatták.”

„Unokaöcse kárhozatra fog jutni,” kiálta fel Mrs. Bute Crawley.

„Idegeit megrázkodtatták: s kegyed őrangyalként érkezett ide, valóságos őrangyalként, drága Madam, hogy megvigasztalja azon szerencsétlenségben, mely érte. Hanem én s Dr. Squills ugy vélekedénk, hogy szeretetreméltó barátnénk nincs oly állapotban, őt hogy okvetlenül ágyba kelljen vala bebeszélni. Ő levert ugyan, de ezen örökös bezártság talán még öregbiti levertségét. Egy kis változás, szabad lég, szorakozás kellene neki, - ezek a pharmakopoeának legfelségesebb orvosságai,” mondá Mr. Clump mosolygva s szép fogait mutatva. „Hagyja őt felkelni, drága Madam; csinálja, hogy hagyja el az ágyot; beszélje reá; csinálja, hogy hagyja el az ágyot s ne legyen oly levert; legyen rajta, hogy mindennap kocsizzék ki, habár csak kis

időre. E sétakocsizások kegyed arczain is újra felviritandják a rózsákat, ha szabad Mrs. Bute Crawleyhez így szólnom.”

„Utálatos nevének megpillantása a parkban, hol, mint mondják nekem, a nyomorult az ő szemtelen bűntársával kocsiban szokott mutatkozni,” mondá Mrs. Bute (az önzés szege az alattomoság zsákjából egy kissé kiüté magát), „oly csapás lenne reá, hogy ismét vissza ágyba kellene hoznunk. Neki nem szabad kilépnie a házból. Míg én itt leszek, hogy örködjem felette, nem szabad kimennie a házból. Mi pedig az én egészségemet illeti - mit gondolok én azzal? Örömmel áldozom azt fel a kötelesség oltárán.”

„Madam, becsületesemre mondom,” mondá ki most Mr. Clump egyenesen, „nem állhatok jót életemért, ha e sötét szobába marad zárva; egészsége annyira meg van támadva, hogy minden nap elveszthetjük a drága Misst; s ha kegyed azt akarja, hogy Crawley kapitány örököljön utána, egész nyíltan figyelmeztetnem kell kegyedet, hogy mindent elkövet kegyed arra, miszerint épen e szolgálatot tegye neki.”

„Jóságos Isten! Veszélyben forogna élete?” kiálta fel Mrs. Bute. „Miért, miért nem mondá ezt előbb, Mr. Clump?”

Tudniillik azelőtt való estve Mr. Clump és Dr. Squills (egy pohár bornál Sir Lapin Warren házánál, kit neje épen a tizenharmadik csemetével készüle megajándékozni) megbeszélése együtt Miss Crawley állapotát.

„Milyen kis hárpya az a hampshirei asszonyka, ki az öreg Crawley Tillyt lefoglalta,” jegyzé meg Squills. „Ugyan jó Madeira!”

„Milyen bolond volt mégis Crawley Rawdon, hogy egy nevelőnőt vett nőül!” viszonzá Clump. „Hanem volt is valami a leányon.”

„Zöld szem, fejr bőr, csinos arcz, pompás homlok,” jegyzé meg Squills. „V a n valami a leányon, s Crawley b o l o n d volt, édes Clump.”

„Átkozott bolond volt ő mindig,” viszonzá a gyógyszerész.

„Természetesen most tulad rajta a vén szűz,” mondá az orvos, aztán egy kis szünet mulva hozzátevé: „Clump öcsém, ez a hampshirei asszonyka két hónap alatt sírba viszi; vén asszony, sokat eszik, gyenge idegzetü, egy szivdobogás, egy agnyomás, s megüti a guta. Clump, csináld, hogy felkeljen s kijárjon, mert különben nem sokáig huzod kétszáz fontodat, - legfelebb néhány hétig.”

Ezen intés bír reá az érdemes gyógyszerészt, hogy minden tekintetet félre téve, nyíltan szóljon Mrs. Bute Crawleynek.

Mrs. Bute, mig a koros hölgy az ágyban keze alatt s körülötte más senkisé volt, nem egyszer tett erélyes kísérletet arra, hogy őt végrendelete megmáskítására bírja. De Miss Crawley halálfélelme mindig rettentő fokra nőtt, ha neki ilyen halálszagu javaslatokkal állottak elé, s Mrs. Bute átlátá, hogy betegét elébb ismét vig kedvbe s egy kis egészséghez jöni kell engednie, hogy dicséretes célját, melyet szem előtt tartott, elérhesse. De hova vigye? Ez volt az első nehézség. „Egyetlen hely, hol nem valószínű, hogy az utálatos Rawdonékkal találkozzék, a templom, ott pedig nem mulatja magát,” így gondolkozott és pedig helyesen, a belátással bíró Mrs. Bute. Aztán gondolta tovább: „Szép londoni külvárosainkba kell kirándulásokat tennünk: hallom, hogy azok igen festői kinézésűek;” s egyszerre igen nagy érdeket kezdett érezni Hampsted s Hornsey iránt, s úgy találta, hogy Dulwick igen kedves; áldozatát kocsiba ültette, kikocsizott vele azon falusi kinézésű helyekre, s az időt e kirándulások alatt kelleme-

sen eltöltötte Rawdon- és nejrőli történetekkel, kikről mindent elbeszél, miről képzelhette, hogy a koros hölgynek az elvetemedett házaspár elleni bosszankodását öregbitendi.

Hanem a hurkot talán igen szorosra húzá. Mert bár alkalmas foku utálatot ébresztett Miss Crawleyben engedetlen unokaöcse iránt, de más részről ez az ő gyötrő szelleme iránt is titkos félelmet érzett magában, s derekasan gyűlölte és megváltásaért epedett. Rövid időn fellázzadt Highgate s Hornsey ellen s egyáltalában semmitsem akart többé hallani felőle. A parkban kívánt kocsizni. Mrs. Bute pedig tudta, hogy ott az utálatos Rawdonnal fog találkozni, s igaza volt. Egy napon a Rondellben Rawdon stanhopeja volt látható, Rebeka férje mellett ült. Az ellenséges kocsiban Miss Crawley szokott helyét foglalta el, Mrs. Bute balján ült, szemben pedig az öleb s Miss Briggs. Ez kínos pillanat volt, s Rebeka szive, a kocsit megismervén, azonnal lehető leggyorsabban vert. A mint a két kocszi egymás mellett elhaladt, Rebeka egybekulcsolta kezeit s a vén szűzre oly képpel tekintett, melyben fájdalommal telt ragaszkodása s önfelzánása kellő módon ki volt fejezve. Maga Rawdon is reszketett s arcza festett bajusza felett kiveresedett. A másik kocsiban csak a vén Briggs látszott megindulni: aggódó szemmel nézett egykori barátaira. Miss Crawley kalapja állhatatosan el volt fordítva. Mrs. Bute történetesen épen az ölebbel foglalkozott s azt kedves, csinos kis portékának, ügyes teremtésnek, stb. nevezte. A kocsik elhaladtak egymás mellett.

„Zeusra, eljátszom,” szóla Rawdon nejehez.

„Kisértsd meg még egyszer,” felelé Rebeka. „Nem akaszthatnád a kerekeket, édesem, egybe az övéivel?”

De Rawdonnak nem volt bátorsága arra. A mint a kocsik ismét egybetalálkoztak, Rawdon felegyenesedett stanhopejában, felemelte kezét, hogy köszönjen kalapjával, s szeme minden kitelhető erejével áttekintett. De ez alkalommal Miss Crawley arcza nem volt elfordulva; a Miss és Mrs. Bute egyenesen szembe nézett vele, s irgalom nélkül legkevesbbé sem vették számba az unokaöcsöt. Ez káromkodva rogyott vissza ülésébe, ott hagyta a Rondellt s kétségbeesett gyorsasággal hajtott haza.

Ez Mrs. Butenak dicső s döntő diadal volt. De mégis érezte, mennyire veszélyes lenne még több ilyen találkozás, mert látá, mennyire hatott az Miss Crawleyre; elhatározá tehát, hogy drága barátnéja egészségére mulhatlanul megkivántató a várostól egy időre búcsut venni, s igen ajánlá mulatóhelyül Brightont.

HUSZADIK FEJEZET.

Melyben Dobbin kapitány Hymen postájaként lép fel.

Dobbin kapitány a nélkül, hogy tudá, miként, az Osborne György és Amália közötti házasságnak legfőbb előmozdítója, rendezője s alkusza lett. Nélküle a házasság soha létre nem jó, s meglehetősen keserűn mosolyodott el azon gondolatra, hogy épen reá kelle háromlani e házasság rendbehozásának. Hanem ámbár valósággal igen kínos feladat vala neki ezen alkudozás vitele, mindamellet Dobbin kapitány oly ember volt, ki mihelyt valamely kötelessége vala teljesítendő, annak minden sok szószaporítás és halogatás nélkül eleget szokott tenni, s minthogy tökéletesen meg vala győződve, hogy Miss Sedley, ha Györgyöt meg nem kapja, bújában meghal, eltökélte életben tartására minden tőle kitelhető megtenni.

Nem terjeszkedem ki Györgynek Amáliávali találkozására részleteire, midőn az barátja a derék Vilmos közbenjárása által fiatal kedvese lábaihoz (vagy talán inkább azt mondjuk: karjai

közé) visszavezettetett. Györgyénél keményebb szív is megilletődött volna azon kedves arcz láttára, melyen fájdalom s kétségbeesés oly roppant dulást vive véghez, s azon egyszerű gyöngéd hangokra, melyekben szívszaggató történetecskéjét elbeszélte; minthogy azonban nem ájula el, a mint anyja reszketve hozzá vezeté Osbornet, s csak megkönnyíté tulságos fájdalmát, a mint fejét kedvese vállára hajtotta, s ott egy kis ideig a leggyöngédebb, leggazdagabb s legenyhitőbb könnyeket hullatta, úgy vélekedék az öreg Mrs. Sedley, kinek anyai keble most egy roppant szikla terhétől könnyebbedék meg, hogy alkalmasint legjobb lesz, ha e fiatal embereket magokra hagyja, azért tehát egyedül hagyá Emmyt, ki sirt s alázatosan megcsókolta György kezét, mintha ez legfőbb ura s mestere, ő pedig egy tökéletesen méltatlan s bűnsúlyával terhelt személy lenne, kinek az ő kegye- s kegyelmére igen nagy szüksége van.

Ezen alázatos magatartás s ezen édes, önmegadó engedelmesség Györgyét épen úgy meghatotta, valamint, az az rendkívül, hizelgett neki. Az egyszerű, engedékeny, hű teremtésben rabszolgánójét szemlélte s lelke bensőleg büszkeség- s örömtől remegett át, a mint hatalmát ily módon ismerni tanulta. Zultán létére, nagylelkű akart lenni, intve ezen Esthernek, hogy keljen fel, s őt királynévá akarta tenni; azonfelül szomorú képe s szépsége épen úgy meghatotta szívét, mint egész önmegadó lényé; azért tehát bátorította a leányt, s úgy szólván, megengedett neki. Emmynek minden reményei s érzelmei, melyek fonnyadának s elhalának, mert éltető napjok oda vala, újra felvirágnának azonnal, hogy a világosság visszaadaték nekik. Azon estve Amália vánkosán ama fényben sugárzó kis arczot alig lehetett volna megismerni, hogy ez ugyanaz, mely azelőtti éjjel oly epedten, oly élettelenül és semmi körülötte történővel nem gondolva feküvék ott. Bezzeg édes, enyhe álomnak örvende most, és kimondhatlan nagy volt öröme, midőn a következő napfényes reggelen felébredt.

„Ma újra eljő,” gondoló Amália. „Ő az emberek legnagyobb- s legjobbika.” S valóban György is úgy gondolkozék, hogy ő az Isten ege alatt egyik legnagyobb- s legjobboldabb teremtés, és roppant áldozatot tesz, ha a fiatal teremtést nőül veszi.

Míg Amália s Osborne bájos együttlétben töltötte az időt, az öreg Sedleyné s Dobbin kapitány a dolgok állása s a két fiatal ember jövődoi kinézései s rendezkedései felől beszélt. Sedleyné, a két szerelme egyszer egybehozván, s a mint egymást egész erejükből átölelve tarták, magokra hagyván, úgy vélekedett, igazi nőszemély módjára, hogy a világon semmi hatalom reá nem birhatná Sedleyt arra, hogy megegyezését adja leánya s azon ember fia közti házassághoz, ki vele oly gyalázatosan, oly gonoszul s oly szörnyű módra bánt. Elkezdett hosszú történeteket beszélni el boldogabb napokról s korábbi fényökről, mikor még Osborne meghuzva élt New-Roadban, s Osbornené igen is szerencsésnek tarthatta magát, hogy megkaphatta Józsi egy s más gyermekholmiját, mivel ő - Mrs. Sedley - Osbornenét egyik gyermeke születése alkalmával kisegíté. Meg volt győződve, hogy Osborne sátáni hálátlansága Sedleynek szívét megrepesztette, s mi a házasságot illeti, meg sem kell gondolni, hogy abba Sedley v a l a h a beleegyeznek.

„Igy hát egymással el kell szökniek, Ma'am,” mondá Dobbin nevetve, „s úgy tenniek, mint Crawley Rawdon kapitány s Emmy kis barátnéja a nevelőnő tett.”

„Lehetetlen; az hallatlan,” mondá Mrs. Sedley. S a jó öreg asszony egészen felizgult e hirre, s ohajtá, bár ott lenne a Blenkinsop, hogy hallaná, mit szól hozzá: mert a Blenkinsop sohasem bizott Miss Sharpban. - Mily szerencsésen menekedett meg Józsi! S hosszasan előadta a Rebeka és a Boggley-Wollah-i adószedő közötti ismeretes szerelmi kalandot.

Egyébiránt Dobbin Sedley haragjától nem tartott annyira, mint a dolog által érdekelt másik atyáétól, s megvallotta, hogy a Russel-square-i faggyukereskedőféle komor vén zsarnok miatt nem kis aggodalmi s félelmei vannak. „Ő e házasságot egyszer mindenkorra eltiltotta,”

gondolá Dobbin. Tudta, mily eltökélt vad ember Osborne, s mennyire nem enged, ha valamit egyszer kimondott. „György csak úgy reménylheti viszont kiengesztelődését,” végzé gondolatfonalát barátja, „ha a közelebbi táborozás alatt kitünteti magát. Ha meghal, úgy együtt válnak meg a világtól. De ha nem tünteti ki magát vagy nem lesz alkalma reá - mi lesz akkor? Mint hallám, van egy kis vagyona anyjáról, ezzel vásárolhat egy őrnagyi helyet, vagy ha nem akarja ezt, eladhatja kapitányi patensét, s elmehet Canadába gyarmatosnak, vagy valahol a vidéken meghuzza magát.” Dobbin úgy vélekedett, hogy ő ily hitvestárssal Sziberiában is boldognak érezné magát, - s különös hogy ezen izetlen oktanon ficzkónak egy pillanatra sem jutott eszébe az, hogy Osborne Györgynek Sedley Amáliávali házasságát az gátolhatná, hogy majd nem lesz, miből tartani szép kocsit lovakkal, nem lesz jövedelem, mely birtokosát képessé tegye barátainak illő módon megvendéglésére.

E nyomatékos körülményeket megfontolván, tanácsosnak találá a házasság siettetését. Talán maga is szerette volna, hogy a dolog minél előbb véget érjen? valamint az emberek, ha halálozás történik, a temetést siettetni, vagy ha búcsuzni kell, a búcsuvétellel sietni szeretnek.

Annyi bizonyos, hogy miután Dobbin a dolgot kezébe vette, igen buzgón járt el benne. Györgynek ismételve s nyomatékosan előadta, mennyire szükséges a dologgal sietni: kimutatta, minő kinézései vannak viszont kiengesztelődésre, s hozzá tevé, hogy nevének a Gazette-beni kedvező megemlítése bizonyára az atya s fiu közti kiengesztelődést eredményezendi. Ha szükséges, kész maga eljárni s az atyákkal a dolgot tisztába hozni. Mindenesetre felhívá Györgyöt, hogy az ügyet fejezze be, mielőtt kiadatnék a közönségesen várt indulási parancs, mely az ezredet külföldre rendelendi.

Dobbin tehát, Mrs. Sedleynek is megegyezésével - ki örvende, hogy nem kell a dolgot férjénél személyesen előhozni - elindult, Mr. Sedleyt a citybeli megszálló helyén, a Tapioca-kávéházban felkeresendő; mert az óta, hogy ügyszobája be vala zárva s a sors keze elére, a szegény legörnyedt öreg ur naponta oda ment, hol leveleket szokott irni s kapni s azokból rejtélyes csomagokat csinálni, melyekből néhányt mindig kabátja zsebeiben hordozott. Nem igen láttam a világon valami szomorubbát, mint a bukott embernek ilyen ügybajoskodását s titkolózását, mikor gazdag emberektől jövő leveleit egynek s másnak előmutogatja, mikor sokat mondó képpel az ember elébe rakja szakadozott zsiros irásait, melyekben segélyezés ígértetik és sajnálkozás fejeztetik ki, s melyekre új szerencse-reményeit építi, - azon reményt, hogy újra lábra fog állhatni. A tisztelt olvasó bizonyosan akadt életében efféle szerencsétlen furolyásokra. Az illető az embert egy szegletbe huzza, ki huz kabátja tátongó zsebéből egy csomó irást, feloldja a zsinort, szájába fogja, leveleket választ ki, melyekre legtöbbet tart, s oda rakja az ember elébe; ki nem ismeri azon mohó vágyot, félőruült szomoru pillantást, melyet reménytől ragyogó szeméből lövel az emberre?

Efféle emberré átalakulva találta Dobbin Sedleyt, - John Sedleyt, ki egykor oly virágzó kinézésű, oly vigkedvű, s oly szerencsés körülményekben volt. Kabátja, mely azelőtt oly tisztára s fényesen kefélve nézett ki, most a varrásnál mindenütt kopott volt. Beesett arcán meglátszott, hogy a beretva keveset járja; kopott nyakkendője s ingelője lefityegett tászában álló mellénye alatt. Azelőtt, mikor vig czimborákat vendégelt meg egy kávéházban, hangosabban nevetett s kiáltott, mint bárki más; s a pinczereknek ugyancsak adott dolgot; most ellenben valóban keserves volt látni, milyen alázatos a Tapioca-kávéházi János, egy ottani csipás szemű vén szolgálta iránt, kinek teendője abból állott, hogy e szomoru kinézésű kávéház vendégeinek - hol úgy látszott, nem igen fogyasztanak egyebet - peccsítő ostyát, tentát, papirt adjon. Dobbinnak, kit fiatalabb korában gyakran megajándékoza s ki az öreg urnak számtalanszor szolgálta guny célpontjául, most az öreg Sedley igen hunnyászokodott alázatos módon nyujtott kezét, s Sir-nek szólitotta. Szégyen s bánat érzete vett erőt Dobbin

Vilmoson, a mint a meggyörnyedt, tönkre jutott vén ember így fogadá s szólítá meg őt; ugy érezte ezt Dobbin, mintha valamiképen ő maga is oka lenne azon szerencsétlenségnek, mely Sedleyt annyira lesúlyesztette.

„Igen örülök Dobbin kapitány, Sir, hogy láthatom,” mondá, látogatójára néhányszor lopva pillantván, „hogyan van a tisztos Alderman, s my lady, önnek derék anyja, Sir?” E szavaknál „my lady” egy oldalpillantást vetett a pinczérre, mintegy mondani akarva: „Hallod-e, John, még vannak barátaim, még pedig hirneves előkelő emberek.” „Szakomba vágó ügyben jött-e, Sir? Most, míg új ügyszobám elkészül, fiatal barátaim Dale és Spigott viszik helyettem az ügyeket; mert tudja, kapitány ur, én csak úgy ideiglenesen vagyok most itt. Miben szolgálhatunk önnek, Sir? Akar-e valami frisitőt?”

Dobbin dadogva s akadozva erősíté, hogy teljességgel se nem éhes se nem szomjas, és semmi ügyben nem jár, hanem csak azért jött, hogy megkérdeje, jó egészségben van-e Sedley ur, s hogy régi barátjával kezet szorítson; aztán az igazságnak kétségbeesett elferdítésével tevé hozzá: „Anyám most jól van, azaz, igen rosszul volt, s csak egy szép napra vár, hogy kijárjon és Mrs. Sedleynél látogatást tegyen. Hogy van Mrs. Sedley, Sir? Reménylem, jól!”

S itt elhallgatott, nagy tökéletességre vitt képmutatása felett elmélkedve magában, mert a nap olyan szép volt, s a napfény olyan tündöklő, a mint csak valaha lehetett Coffin-Courtban, hol a Tapioca-kávéház feküdt; az is eszébe jutott Dobbinnak, hogy Mrs. Sedleyt alig egy óra előtt látta otthon, a mint Osbornet gigjében Fulhambá vitte s Amáliával tété-à-tété hagyta.

„Nőm igen fog örülni, ha ő ladységét láthatja,” viszonzá Sedley papirjait előszedve. „Ura atyjától itten egy igen barátságos levél van, Sir, s kérem vigye meg neki tiszteletemet. Lady Dobbin minket jelenleg valamivel kisebb házban fog találni, de ha kevésbbé téres is ez annál, melyben azelőtt szoktuk fogadni barátainkat, azért kényelmes, s a légváltozás jót tesz leányomnak, ki a városban egy kissé szenvedt, - ugy-e emlékezik ön, Sir, a kis Emmyre? - oh, igen szenvedt.”

Mialatt az öreg ur így beszélt, szemei forogtak; világos hogy valami egyébre gondolt, a mint ott ült s papirjain dobolt és a kopott régi zsinort tépázta.

„Ön katona ember,” folytatá; „öntől kérdem, Bill Dobbin, képzelhette valaki, hogy az a corsicai gazember valaha visszajő Elbából? A mint tavaly itt voltak a szövetséges fejedelmek s mi tiszteletökre a cityben lakomát adtunk, Sir, s láttuk az egyesség templomát, a tüzijátékokat s a chinai hidat St. James-Parkban, - képzelhette-e okos ember hogy nem köttetett valóssággal béke, mikor még Te-Deumot is énekeltek érette? Kérdem, Vilmos - képzelhetém-e, hogy az egész csak képmutatás volt, s hogy az ausztriai császár sógorát vissza fogja kívánni. Mert én azt mondom, Boney megszökése Elbából átkozott árulás, melyben a fél európai hatalmasságok részesek voltak, hogy a papirok árkeletét buktassák s országunkat tönkre tegyék. Azért jutottam én ide, William. Azért áll a nevem a Gazetteben. Miért, Sir? - Mert hittem az orosz czárnak s a Prince-Regentnek. Nézzen ide, tekintse meg papirjaimat. Nézze meg, hogy állottak a papirok martius 1-jén, hogy állottak a francia öt-száztóliások, mikor én időrei vásárokat tevék. S hogy állanak most? Szentigaz hogy itt egyetértés volt, Sir, különben a gazember soha el nem szabadult volna. Hol volt az angol biztos, kinek ügyelni kellett volna reá? Agyon kellene őt löni, Sir, - haditörvényszék elébe kellene állítani s agyonlöni, Sir, - Zeusra!”

„Nem soká fog ez tartani, mert majd elhajtjuk mi a Boneyt, Sir,” mondá Dobbin kissé nyugtalanzkodva az öreg ur dühössége miatt, kinek homlokerei kidagadtak s ki oklevél-papiraira csapdosott. „A herczeg már Belgiomban van s mi is naponta várjuk az indulási parancsot.”

„Ne adjatok kegyelmet neki. Hozzátok el magatokkal a gazember fejét. Lőjétek le a gyáva ficzkót, Sir,” ordítá Sedley. „Magam is táborba szállanék -; de szegény tönkre tett öreg ember vagyok, - tönkre tett az átkozott gazember és országunkból egy csomó zsivány s tolvaj, kiket én emberré tettem, Sir, s kiknek most saját kocsijok van,” tevő hozzá töredező hangon.

Az egykor annyira jószívű s most szerencsétlensége miatt majd nem örültté lett s vénsége tehetetlen haragjában dühöngő öreg barátjának állapota Dobbinnak igen szívére hatott. Légy szánakozó a megbukott öreg iránt, te, ki előtt semmi sem elsőbb, mint a pénz és jó hírnév; pedig bizonyára ilyenek az emberek a hiúság vásárában.

„Igen” folytatá, „vannak viperák, kiket az ember keblében ápolt s aztán mérgesen marnak. Vannak koldusok, kik alá az ember lovat ad, aztán letapatnak. Tudja Dobbin, öcsém, kit értek. Egy pénzére kevély semmirekellőt értek Russel-Squareban, kit még akkor ismertem, mikor egy shillingje sem volt, s ki, miért imádkozva könyörgök s mit bizton remélek, újra koldussá lesz, mi volt akkor, mikor én felsegítém.”

„György barátom beszélt nekem valamit arról, Sir,” vága közbe Dobbin, ki alig várta hogy ügyéről szólhasson. „Az ön és az ő atyja közötti villongás igen hatott reá, Sir. Épen tőle hozok egy izenetet önhöz.”

„Ugy, azért van ön itt?” kiálta fel az öreg ember felrezzelve. „Hogyhogy? talán bizony sajnálatát fejezteti ki, he? Ez igen derék tőle a piperőcz urfitól West-Endből kölcsönzött szeleburdiságával. Ugy-e most is házom körül olálkodik? Ha fiamnak férfihez illő bátorsága lenne, agyon lőné, mert ő is épen olyan gazember, mint apja. Nevét sem akarom hallani házomban. Megátkozom a napot, melyen a lábát oda először betette, s leányomat inkább látnám halva, mint hozzá menve nőül!

„Atyja keménységének György nem oka, Sir. Hogy pedig őt az ön leánya szereti, arra ön épen annyit tett, mint ő. S olyan ember-e ön, hogy két fiatalember szerelmével játszani s szívöket kénye szerint megrepszteni akarná?”

„Ne feledje ön, hogy nem az ő atyja nem akar többé semmit tudni e viszonyról”, kiálta fel az öreg Sedley, „hanem én nem türem azt tovább. Az a család s az enyém jövőre örökre meg van válva. Mélyen buktam, de annyira még sem: nem, nem. S ezt megmondhatja egész pereputyának, az apának, a fiunak, a leányoknak s mindenkinek.”

„Azt hiszem, Sir, önnek sem hatalma, sem joga nincs a két fiatal szerető elválasztására”, felelé halkkal, „s hogy ha ön leánya házasságához megegyezését nem adja, ennek kötelessége a nélkül is egybeeskettetni magát. Nem látni okot, miért kellene az ön ferdesége miatt meghalnia vagy nyomoru életet tengetnie. Aztán Osborne vádoskodásaira, miután már léteznek e vádoskodások, minő felelet lehet jobb, mint az, hogy fia az ön családjába lépni s önnek leányát nőül venni kívánja.”

Némi elégtétel villant fel egyszerre Sedley arcán, a mint a dolog ily színben állítottatott elébe; de azért konokul a mellett maradt, hogy az ő megegyezésével az Amália s György közötti házasság soha sem jövend létre.

„Akkor hát azt nélkülöznünk kell,” mondá mosolygva Dobbin, s elbeszélte Sedleynek, a mint már az nap Mrs. Sedleynek is elbeszélte volt, miképen szökött el Rebecka Crawley kapitánnyal. Világos hogy az elbeszélés igen mulattatta az öreg urat. „Rettentő ficzkók vagytok ti, kapitányok,” mondá papirait összekötve; s arcán valami mosolyhoz hasonló tünt fel az épen belépő csipás pinczér nagy csudálkozására, ki Sedley arcán, mióta e szomorú kinézésű kávéházba lépe, soha olyan kifejezést észre nem vehete.

Talán jól esett az öreg urnak azon gondolat, hogy ily csapással sujthatja ellenségét Osbornet; s miután beszélgetésök véget ért, ő s Dobbin meglehetősen jó barátokként váltak meg egymástól.

* * *

„Hugaim azt mondják, akkora gyémántjai vannak, mint a galambtojások,” mondá nevetve György. „Hogy kiemelhetik ezek arcszínét! Valóságos kivilágítás lehet, ha ékszerei nyakán csüngenek. Agátfekete haja olyan göndör, mint Samboé. Bizonyosan orrfüggőt viselt, mikor az udvarnál bemutatatták; egy tollbokrétával feje tetején épen úgy nézne ki, mint egy Belle Savage¹³.”

György Amáliával beszélgetett s nevetséget üzött egy fiatal hölgy külsőjéből, kivel atyja s testvérei nem rég ismerkedének meg s ki a Russel-squarei család előtt végetlen tisztelet tárgya volt. Beszélték, hogy nem tudom hány ültetvénye van Nyugatindiában, szép összege állampapirokban s a keletindiai társaság részvényesei névsorában neve előtt három csillag áll. Egy kastélya van Surreyben s egy háza Portlandtéren. A gazdag nyugotindiai örökösneve tetszéssel említették meg a Mornings Postban. Mrs. Haggistoun, rokona s Haggistoun ezredes özvegye vitte a „Chaperon” szerepét s vezette háztartását. Épen csak most lépe ki a nevelőből, hol nevelése bevégeztetett, s György valamint testvérei az öreg Hulker házában (Hulker, Bullock & Comp. sokáig volt ügyleti összeköttetésben nyugotindiai kereskedő házával) egy estély alkalmával találkoztak vele; a leányok legszivesebb előzékenységgel voltak iránta, melyeket az örökösneve igen jó izűn fogadott. Egy árva leány az ő helyzetében - annyi pénzzel - ez oly érdekes! mondák az Osborne kisasszonyok. Mikor bálból haza jöttek, egészen teli volt fejök uj barátnéjokkal: kicsinálák ezzel együtt, hogy gyakran látogassák meg egymást s a kisasszonyok csakugyan másnap be is fogattak, hogy látogatására menjenek. Mrs. Haggistoun, Haggistoun ezredes özvegye, rokona lord Binkienek, kiről örökösen beszélt, a kedves ártatlankák előtt egy kissé fenhéjazónak tetszett s azon véleményben voltak, hogy igen sokat beszél előkelő rokonairól; de Rhoda olyan volt, milyennek csak kívánhatták, - a világon legnyilt-szívűbb, legbarátságosabb, legkedvesebb teremtés, - egy kis simításra van ugyan még szükség, de olyan jószívű! A leányok csakugyan mindjárt keresztneveikön kezdték szólítani egymást.

„Látta volna csak díszöltönyében, Emmy,” mondá Osborne nevetve, „eljött testvéreimhez, hogy mutassa meg magát benne, mielőtt mylady Binkie, Hoggistounné rokona által ünnepelesen bemutatnák. Ez a Hoggistounné mindenivel rokon. Gyémántjai ragyogtak s tündököltek, mint Vauxhall azon bizonyos estve, - emlékszik még, Emmy, Vauxhallra, s miként énekelt Józsi az ő szíve-kezdésének? - édesem, gyémánt és mahagoni! képzelje, milyen jól jó ki ez az ellentét, s a fejtollak hajában, akarom mondani gyapjában. Akkora fülfüggőket viselt, mint egy-egy gyertyatartó; Zeusra mondom, meglehetősen volna gyujtani, s akkora uszálya volt, hogy úgy hurczolta maga után, mint az üstökös csillag farkát.”

„Milyen idős?” kérdé Emmy, kinek György viszonti egyesülésök napján ily derekasan fecsegett e sötét bőrű ritka példányhölgyről.

„Ej, a fekete herczegnő lehet huszonkét-huszonhárom éves, bár csak most lépett ki az iskolából; s látná csak keze irását! közönségesen Haggistounné ir helyette, de a minap valamit bizalmasan irt testvéreimnek, s akkor s a t i n helyett s a t t i n g s St. James helyett St. James jött ki.”

¹³ Szép vad leány.

„Ej, ej, hisz ennek Miss Swartznak kell lenni, kinek Miss Pinkerton nevelőházában külön szobája volt,” mondá Emmy, a jószívű mulat leányra emlékezve, ki felindulása miatt görcsökbe esett volt, mikor Amália a nevelőből kijöve.

„Valóban ez a neve,” mondá György. „Atyja egy német zsidó volt, mint mondják rabszolga-birtokos, ki egy vagy más módon a kannibál-szigetekkel egybekötésben állott, s a múlt évben halt meg; a leány nevelését Miss Pinkerton végezte be. Tud a zongorán két darabot játszani, három dalt énekelni, tud írni, ha Mrs. Haggistoun mellette van, s Jane s Mari úgy megkedvelte, mint egy testvért.”

„Bár engem is szerettek volna,” mondá Emmy mélázva. „Mindig hidegek voltak irántam.”

„Édes szivem, bizonyára szerettek volna kegyedet, ha kétszázezer fontja lett volna,” viszonzá György. „Hiában, így nevedtek. A mi társaságunk nem ismer egyebet pénznél. Mi bankárok s citybeli pénztőzsérek közt élünk, vigye a manó őket! S a ki csak beszél, aranyait csörgeti zsebében. Itt van ez a szamár Bullock, ki Marit fogja nőül venni, aztán Goldmore, a kelet-indiai társaság igazgatója, Diple a faggyukereskedő - ez a mi czikkünkkel dolgozik,” mondá György pirulva s zavarodását nevetés által fedve el. „Patvar vigye a mennyi ilyen pénzelő köznapi ember van! Unalmas lakomáikon mindig elalszom. Mindig szegyenlem magamat, mikor atyám valami nagy társaságot ad. Megszoktam, Emmy, gentlemanekkel s világ- s divatfiakkal élni, nem pedig egy csomó tekenősbéka levest evő kalmárral. Édes szivem, kegyed az egyetlen rendünkbeli személy, ki úgy néz ki, úgy gondolkozik, úgy beszél, mint egy lady, mert kegyed angyal s nem is tudna másképen. Ne szóljon ellen. Kegyed az egyetlen lady. Nem ismerte-e ki ezt Miss Crawley, ki Europa legelőkelőbb társaságaiban fordult meg? S ez a Crawley, a testőrtiszt, a mennykőbe, ez derék ficzkó! tetszik nekem, hogy szive választottját nőül vette.”

Amália is sokat tartott ezért Crawleyre s remélte, hogy Rebeka boldog lesz vele s Józsi megvigasztalódik. S így fecsegett tovább a szerelmes pár, mint azelőtt. Amália visszanyeré egész előbbi bizalmát, ámbár - a milyen kis képmutató volt - tette magát, mintha féltékeny lenne Miss Swartzra s rettentően félne, hogy György el fogja felejtetni s az örökösnek pénzével s St. Christoph-i birtokaival elsőbbséget adand felette. Valósággal pedig sokkal boldogabbnak érezte magát, hogysen akármiféle kételyek, aggodalmak vagy félelmek támadhattak volna lelkében; s minthogy Györgyöt újra a maga oldala mellett szemlélte, nem félt semmi örökösnytől, semmi szépségtől s egyáltalában semmiféle veszélytől.

A mint Dobbin kapitány délután hozzájuk visszament - mit ő irántoki nagy rokonszenvenvel tett - szivének igen jól esett látnia, mint megifjodott Amália, mint nevetett, s csevegett, s énekelte ismert régi dalait a zongora mellett: a mulatást csak a cityből hazaérkező öreg Sedley csengegése szakasztotta félbe, mert az jeladás volt Osbornenak, hogy már vissza kell vonulnia.

Miss Sedley - ha nem számítjuk az első üdvözlő köszönést, s pedig ez is képmutatás volt, mert megjötte miatt valósággal igen bosszankodott - Dobbint egész látogatása alatt legkevésbé sem vette számba. De ő meglegedett volt, csakhogy őt boldognak láthatá, s örült, hogy ő lehet az, ki ezt érette eszközlé.

Vége a második kötetnek.

HARMADIK KÖTET.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET. Perpatvar egy örökös nő miatt.

Kétségkívül érezhetni hajlamot egy fiatal hölgy iránt, ki Miss Swartz sajátságaival bír; s az öreg Osborne képzetében nagyravágyásnak általa valószínű álmái keltek. Ő leányainak az ifju örökös nő iránti szives vonzalmát a lehető lelkesedéssel s barátsággal éleszté, s bizonyítá, hogy mint atya legőszintébben örül annak hogy leányai hajlamának ily méltó tárgya van.

„Kegyed édes Miss” szokta Miss Rhodának mondani, „nem fogja Russel-square-i szerény lakunkban azon fényt s magas rangot feltalálni, mellyel Nyugotindiában volt körülvéve. Leányaim egyszerű, érdektelen teremtések, de szívök helyén van, s oly hajlamot éreznek kegyed iránt, mely becsületökre válik - igen, becsületökre válik. Én szinte egy igénytelen angol kalmár vagyok, - de becsületes ember, mint Hulker és Bullock tisztelt barátaim, kik kegyed néhai atyjával levelezésben álltak, bizonyíthatják. Kegyed bennünk egy békés, egyszerű, boldog s szabadon kimondanom, egy tisztos családot fog találni - s e mellett egyszerű asztalt - de jó szívet, édes Miss Rhoda - édes Rhoda - engedje így mondanom, mert igazi vonzalmam van kegyed iránt - valóban igazi. Én nyílt ember vagyok, s szeretem kegyedet. Egy pohár pezsgőt! Hicks, pezsgőt Miss Swartznak.”

Kétségkívüli, hogy az öreg Osborne mindent hitt a mit mondott, s hogy leányainak Miss Swartz iránt bizonyított vonzalma komoly volt. Természetes hogy a hiúság vásárában mindenki a gazdagok felé hajlik, s midőn a legegyszerűbb emberek is oly nyájasan tekintenek a nagy vagyona (mert én felhívom az angol közönség mindenik tagját, hogy ismerje el, miszerint a vagyonnak reá nézve bizonyos kedvkeresési és tekintélyt ébresztő hatása van; s ti magatok is, midőn halljátok, hogy azon embernek, ki asztalszomszédotok, fél milliónyi vagyona van, nemde bizonyos érdeklődéssel néztek reá?) - midőn tehát az egyszerű emberek is nyájasan néznek a vagyona: mennyivel nyájásabban néztek ti reá, öreg világfiak! Vonzalmuk kitör, hogy a vagyonnal találkozzék s azt üdvözölje. Gyöngéd hajlamaik mintegy önként ébrednek fel annak érdekes birtokosai iránt. Én több tekintélyes embert ismerek, kik azt vélik, hogy nem bátorodhatnak barátságot mutatni más, mint csupán bizonyos vagyona vagy társasági állás birtokában levő egyének iránt. S alkalomszerűleg mindig szabadon ki is mutatják érzelmeiket. Ennek legnagyobb bizonyosága, hogy az Osborne család nagy része, mely tizenöt év alatt nem volt képes Sedley Amáliához szivességet mutatni, Miss Swartz iránt egyetlen est folytában oly gyöngéd lett, hogy a barátság legregényesebb védői sem kívánhatnák első tekintetre különben.

Mily jó lett volna ő Györgynek (mondák a testvérek és Miss Wirt) s mennyivel többet ér, mint a kis, jelentéktelen Amália! Egy hozzá hasonló jó természetű, tisztos állású s helyes alkalmazású fiatal ember lenne legjobb férj számára. Táncmultságok, az udvar- s a grófi családonálai bemutatások álomképei tölték el a fiatal hölgyek képzelődését; kik szeretett új barátnőjöknek csupán Györgyről s kitűnő ismeretségeiről beszéltek.

Maga az öreg Osborne is úgy gondolta, hogy fia számára jó lenne. Ő akkor majd elhagyná a hadsereget; helye lenne a parlamentben s a magas körökben, s az államban szerepet játszanék. Vére igazi becsületes angol lelkesedéstől hevült, midőn az Osborne nevet fiában megnevezve látta, s elgondolá, hogy ő majd egy dicsőséges baroneti ágának fog ősatya lenni. A Cityben és a börzén addig tudakozódott az örökös nő vagyona iránt, míg mindent részletesen megtudott, míg megtudta, hol vannak pénzei elhelyezve, hol fekszik jószágja. Az ifju Bullock Fred, főbb értesítői egyike, maga is szeretett volna valamire menni, azonban ő Osborne Mari számára volt rendelve. S miután nem tehetett nevére, az önzéstelen Fred sógornéjának is szivesen fogadta. „Györgynek azonnal körül kell venni s megnyerni őt,” ez volt tanácsa.

„Addig kell verni a vasat, míg meleg... míg nem nagyon ismerős a városban; különben néhány hét alatt megérkezhetik valami átkozott, czim- és adósságtelt West-End-i ficzkó, s minket citybelieket kiüt a nyeregből, mint tavaly történt, midőn Lord Fitzrufus elvitte Miss Gragramot, ki már Poddernek, a Podder és Brown háztól, volt eljegyezve. Minél előbb, annál jobb, Mr. Osborne; ez az én véleményem,” mondá tréfásan, noha, mihelyt Osborne elment, rögtön eszébe jutott Mr. Bullocknak Amália, s hogy ő mily csinos leány, s mennyire függ Györgyön; és drága idejéből legalább is tiz perczet vesztegetett el, sajnálván a szerencsétlen sorsot, mely azon kedves fiatal hölgyet érte. Míg ilyképen a hűtelen Osborne Györgyöt jobb érzelmei, s hú barátja és jó nemtője Dobbin visszavezették Amália lábaihoz, szülői és testvérei rendezték számára e fényes tervet, meg sem álmodván, hogy ő ennek ellenmondhatna.

Midőn az öreg Osborne egy „intést” adott, a legegyügyűbb sem érthette félre szándokát. Midőn szolgáját lerugdalta a lépcsőn, ez intés volt annak, hogy szolgálatát el kell hagynia. Szokott nyíltsága- s gyöngédségével adta tudtul Mrs. Haggistounnak, hogy egy tiz ezer fontról szóló utalvánnyal ajándékozzandja meg azon a napon, melyen növendéke fiának nevére leend; s ő ez ajánlatot „intésnek” nevezte, s igen eszélyes diplomatiái fogásnak tekinté. Végteére egy más ilyszerű intést adott Györgynek, az örökösöt illetőleg, - parancsolván neki, hogy rögtön nőül vegye, épen úgy, mint pinczérjének parancsolta volna meg, hogy egy üveget bontson fel, vagy könyvvivőjének, hogy egy levelet írjon.

E parancsoló intés igen nyugtalanítá Györgyöt. Ő még egészen az Amália körüli másodszori udvarlás kéjmámorában volt, mi reá nézve oly édes vala; Amália s az örökös nő modora közötti különbség minden gondolatát az utóbbivali egyesülésnek nevetséges és gyűlöletes színben tüntette fel. „Kocsi, és színházi páholy,” gondolá magában; „képzeld ha azokban egy ily mahagoni-szinü bűvös nő mellett jelennél meg!” s mindehez gondoljuk még hozzá, hogy az ifju Osborne épen oly önfejű volt, mint az öreg Osborne; ha valamit akart, azt épen oly szilárdan követelte, s ha haragudott, épen oly szilaj volt, mint atyja komor perczeiben.

Midőn atyja legelőször azon intést adá neki, hogy szerelmét Miss Swartz lábaihoz tegye: időzgetett az öreg ural. „Önnek hamarabb kellett volna erről gondolkoznia,” mondá; „most, midőn naponta várjuk az indulási parancsot, nem megy. Várjon míg haza jövök, ha csakugyan haza jöhetek.” Egyszersmind elmondá, hogy az idő, melyben az ezrednek naponta készen kell állnia Anglia elhagyására, rosszul van választva; s hogy a hét azon pár napját, melyben nincsenek szolgálatban, ügyes bajos dolgokra, nem pedig udvarlásra kell fordítani; erre akkor is elég idő lesz, ha majd mint őrnagy tér vissza; „mert” folytatá önelégülten, „arról biztosíthatom önt, hogy Osborne György nevét, egy vagy más ok miatt, de mindenesetre a Gazetteben fogja olvasni.”

Az atyja erre azon értesüléssel szokott alaposan felelni, miszerint ő a Cityben hallotta, hogy egy West-End-i piperőcz okvetlenül elkaparítja az örökös nőt, ha késedelmeskedik; s ha Miss Swartztal nem akar rögtön megesküdni, adja legalább írásban, hogy e házasság Angliába visszatértekor haladéktalanul megtörténendik, s hogy az, ki otthonmaradásával tiz ezer fontot nyerhet évenként, bolond, ha életét külföldi hadjáratban kockáztatja.

„Ön tehát azt akarná, hogy engem gyávának tartsanak, s nevünk Miss Swartz pénzéért megbecsteleníttessék,” mondá György. E megjegyzés az öreg urat kissé zavarba hozta; midőn azonban kész volt felelete, s szándoka mindemellett szilárdan állt, mondá:

„Holnap itthonn fogsz ebédelni, s valahányszor Miss Swartz itt leend, mindig haza jövedesz, hódolatad bemutatására. Ha pénzre van szükséged, menj Chopper urhoz.”

E szerint új akadály gördült György elébe, s Amáliát érdeklő terveit gátolta; s ő és Dobbin nem egyszer tartott e végett bizalmas értekezést. Barátja nézetét, a György által követendő irányról már tudjuk. S mi Osbornet illeti, az újabb akadályok akaratát csak szilárdítani

szokták. Az összeesküvés fekete tárgya mindezen tervekről semmit sem tudott (s erről, különös, még társalgónője is hallgatott), s ennek következtében barátnői szivességét, miután mindent valónak tartotta, s mint tudjuk természeténél fogva is hő keblü s heves indulatu volt, - igazi forró-földővi melegséggel viszonzta. S ha már egészen ki kell mondanunk az igazat, tegyük hozzá, hogy ő maga is némi önző hajlamot érzett a Russel-square-i család iránt, s hogy egy szóval, Osborne Györgyöt igen csinos fiatal embernek tartotta. Még az első estve, midőn a Hulkerék táncvizgalmában látta őt, benyomást tett reá pofaszakálla, s egyébiránt is mint tudjuk, nem Miss Swartz volt az első hölgy, kit azon pofaszakáll elbájolt. Györgyben valami kérkedő és szenvelgő, valami epedő és tüzes vegyület volt észrevehető. Ugy tünt fel, mint egy szenvedélyes és titokteljes egyén - mint kinek titkos búja van, s ki előtt a kalandok nem ismeretlenek. Hangja teljes volt és mély. Oly epedő-bizalmas hangon tudta mondani, hogy kellemes estve van, s kínálá meg tánczosnőjét fagyalattal, mintha anyja halálát akarta volna vele, tudatni, vagy pedig szerelmi vallomást készült volna tenni előtte. Több volt ő mindazon ifju piperőczőknél, kik atyja házánál megjelentek, s e legfelebb harmad rangu emberek közt igazi hős volt. Némelyek gunyolták ugyan és gyűlölték őt, többen azonban, s közöttök Dobbin, tulságosan bámulták. S pofaszakálla elkezdett bűvös hatást tenni, és Miss Swartz szívéet meghódítani.

Valahányszor reménye volt, hogy Györgyöt otthon találndja, mindig kellett ez egyszerű jó indulatu fiatal hölgynek az ő kedves Osborne-jaival találkozni. Szerfelett sokat költött új ruhákra, karpereczekre s nagy tollakra. Igen ügyesen tudta magát felcizcomázni, hogy a hódítónak tessen, s kifejtette minden szerény tehetségét, hogy kegyét megnyerje. A leányok a lehető komolysággal szokták őt mindig kérni, hogy zenéljen egy keveset, s elénekelte ilyenkor három dalát, s eljátszá két kis darabját, a hányszor csak kívánták, s még pedig a maga részéről mindig növekedő gyönyörrel. E pompás mulatságnál Miss Wirt s a társalgónő szinte jelen volt, vizsgálta a nemesi könyvet, s beszélgetett a nemességről.

György az napon, midőn atyjától a tudva levő intést kapta, kevéssel ebéd előtt, igen érdekes s természetesen látszó szenvelgő állapotban feküdt a szoba egyik pamlagán. Ő, mint atyja utasítá, Chopper urnál volt a City-ben (az öreg ur sohasem akart fiának rendes évi összeget határozni, noha igen sok pénzt adott neki, s csak néha-néha, midőn jó kedvében volt, ajándékozta meg). György ezután három órát Amáliánál, kedves kis Amáliájánál töltött el, s midőn haza érkezett, testvéreit kikeményített mousselin köntöseikben találta a teremben; az öreg özvegy asszonyságok álltak a háttérben, beszélgetve; s ott volt a becsületes Miss Swartz is, ambraszin atlaszruhájában, türkisz-karpereczekkel, számtalan gyűrűvel, virággal, tollal s minden ékszerrel s csillogó tárgyakkal épen oly választékosan felcizfrázva, mint a kéményseprő május első napján.

Miután a leányok több ízben hasztalanul kísértették meg Györgyöt beszélgetésökbé bevonni, szót váltottak a divatról, az utolsó estélyről, mig fecsegéseiket egészen elunta. Összehasonlító modorukat a kis Emmiével; kiáltó, kellemetlen hangjukat Emmi gyöngéd, dallamos hangjával; állásukat, karjaikat s izomerejüket Amália szerény szelid mozdulatával s szemérmes bájaival. A szegény Miss Swartz azon a helyen ült, a hol máskor Emmi szokott ülni. Ékszerektől duzzadó kezei ambraszin ruháján voltak kiterpesztve. Függői, lánczai, hajtúi fénylettek, s nagy szemei majd erre, majd amarra forogtak. Teljes önmegelegüléssel ült tétlenül, s magát elbűvölőnek tartotta. A testvérek még soha semmit sem láttak, mi oly jól állt volna rajta, mint az atlasz.

„Vigyen el engem az ördög,” szolt György egy bizalmas barátjához: „ha úgy nem nézett ki, mint egy chinai báb, kinek naphosszant nincs más dolga, mint vigyorogni s fejét lógázni. Jupiterre! nagy megerőltetésembe került, nehogy a pamlagvánkost fejéhez dobjam.” Azonban még korlátozta érzelmeit.

A testvérek játszani kezdék a prágai csatát. „Hagyjatok fel azzal az ostobasággal,” ordított György dühösen a pamlagról. „Még örültté tesz. Játsszék, kérem, valamit Miss Swartz; énekeljen valamit. Mindent, ami tetszik, - csak ne a prágai csatát.”

„A ‘kékszemű Marit’ énekeljem, vagy pedig a ‘cabinet-dallamot?’”

„A kedves dalt a cabinetről” mondák a testvérek.

„Ezt már hallottuk,” szólt a mysanthrop a pamlagról.

„Tudom még énekelni: „Fleuve du Tajy”... szólt szendén Miss Swartz, „ha meg van a szöveg.” S ez legutolsó volt a derék fiatal hölgy gyűjteményében.

„Oh, „Fleuve du Tage,” kiáltott Miss Mari; „nekünk megvan a dal,” s elhozta a könyvet, melyben meg volt.

Történetből ez akkoriban oly kedves dalt egy fiatal barátnőjük ajándékozta a hölgyeknek, kinek neve a czimlapon állt, s Miss Swartz azt hitte, midőn e dalt György kedvére (kinek eszébe jutott hogy ez Amália kedvencz dala) elénekelte, hogy talán ismétlésre fogják felkérni, s a hangjegy-leveleket forgatá, midőn a czimlapra pillantott, s szélén „Sedley Amália” nevét látta felírva.

„Istenem!” kiáltott fel Miss Swartz, sebesen forogva székén, „az én Amáliám ez? Azon Amália, ki Miss Pinkerton növeldéjében volt? Tudom, ez ő. Igen ő - beszéljenek valamit róla - hol van ő?”

„Ne szóljon kegyed róla!” mondá Miss Osborne Mari. „Családja megvan gyalázva. Az ő atyja megcsalta atyámat; s mi őt magát illeti, nevét nem szabad itt említeni.” Így fizette vissza Miss Mari Györgynek a „prágai csatát” illető gorombaságát.

„Kegyed barátja Amáliának?” szólt György felugorva helyéből. „Az Isten áldja meg érette, Miss Swartz. Ne higgye kegyed, a mit a leányok beszélnek. Őt semmi esetre sem lehet kárhóztatni. Ő a legjobb -”

„Tudod György, hogy nem kell róla beszélned,” szólt Jane. „Atyánk nem akarja.”

„Ki fog engem abban gátolni?” kiáltott fel György. „Én beszélni akarok róla. Én mondom, hogy ő a legjobb, legbarátságosabb, leggyöngédebb s legszendébb leány egész Angliában, s habár atyja csődöt hirdetett, de annyi igaz hogy testvéreim nem méltók Amáliának még csak a saru-sziját is megoldani. Ha kegyed, Miss Swartz, szereti őt, látogassa meg, kérem, mert most ugyancsak szüksége van jó emberekre; s én azt mondom, hogy az Isten áldjon meg mindenkit, ki barátságot mutat iránta; a ki pedig ellene beszél, az nem barátom. Köszönöm kegyednek, Miss Swartz.” És erre felkelt, és Miss Swartz kezét megszorította.

„György! György!” kiáltott fel egyik testvére kérő hangon.

„Én mondom,” szólt György hevesen, „hogy köszönöm mindenkinek, ki jó indulatot mutat Sedley Amá-”

Itt megállt. Az öreg Osborne a salonban állott, oly képpel, melyet a düh tökéletes elkékültté tett, s szemekkel, melyek izzó szén gyanánt égtek.

Mindamelletts hogy György mondatát félbeszakítá, mégis, miután vére már hullámszásban volt, az egész Osborne nemzetségtől sem engedte volna magát korlátoztatni; egy pillanat alatt magához jött, s atyja parancsoló tekintetét egy mással viszonzta, melyben annyi határozottság és dacz volt, hogy az öreg ur bátorságát fogyni érzé s szemeit elfordítá. Sejté hogy a harcz elkerülhetlen. „Mrs. Haggistoun, engedje meg hogy karomat nyujtsam,” mondá. „Nyujtsd karod Miss Swartznak, György.” S lementek mindnyájan.

„Miss Swartz, én szeretem Amáliát, s mi csaknem születésünk óta el vagyunk jegyezve egymásnak,” mondá György a mulat hölgynek, kit karján vezetett; s az egész ebéd alatt oly folyékonyással fecsegett, mely őt magát is meglepte s az atya félénk izgatottságát még nevelte, miután a harcz már nem maradhatott ki s megtörténendő vala, mihelyt a hölgyek eltávoznak.

Az atya és fiu abban különböztek egymástól, hogy míg az első egy heves indulatu vasgyuró volt, addig az utóbbinak legalább is három annyi lélekereje és bátorsága volt; s nemcsak hogy képes volt megtámadást kezdeni, de az ellene intézett megtámadásnak is ellen tudott állani; s miután látta, hogy itt az idő, mely a közte és atyja közötti perpatvart elhatározza, tehát a legjobb étvággal s a legnyugodtabban végzé el ebédjét, mielőtt összecsaptak volna. Az öreg Osborne ellenben izgatott volt, és igen sokat ivott. Meg-megakadt a mellette ülő hölgyekkel társalgásban, s György hidegvérüése még haragosabbá tette. Majd esztét vesztette a nyugalman, mellyel György asztalkendőjét lengeté, s magát csinosan meghajtva, a hölgyeknek ajtót nyitott, midőn ezek távozni készültek; s magának egy pohár bort töltve, a mint azt megitta, s atyjának merőn szemébe nézett, mintha épen mondani akarná: „Urak a testőrségtől, először tüzeljete!” Az öreg ur is ellátta magát lőszerez, de az üveg reszketett kezében, s csörömpölve ütődött a pohárhoz, midőn abba tölteni akart.

Miután nagyot lélekzett, biborvörös arcczal, mintha közel lenne a fuladáshoz, szólani kezdett:

„Hogy merted, hogy bátorkodtál... azon személy nevét Miss Swartz előtt említeni? Kérdelek tőled, hogy mersz, hogy bátorkodol ilyesmit tenni?”

„Ne folytassa, uram,” szolt György, „ne mondja „mersz.” Ez oly szó, mit a brit hadseregnek egy kapitánya előtt nem szabad kimondani.”

„Én fiamnak azt mondom, a mit akarok. Én végrendeletemben egy shillinggel elégíthetem ki, ha akarom. Én koldussá teszem őt, ha akarom. Én azt fogom mondani, a mit akarok,” felelt az öreg.

„Én gentleman vagyok, mindamellet hogy önnek fia,” szolt György büszkén. „Kérnem kell, hogy azon közlemények vagy parancsok, melyeket ön nekem szándékszik adni, oly nyelven legyenek elmondva, minőhez hozzá vagyok szokva.”

Valahányszor a fiatal Osborne ily fellengős hangon beszélt, atyját mindig vagy megijeszté vagy megharagítá. Az öreg titokban tartott fiától, mint nálánál különb gentleman-től; s olvasóim talán tapasztalták is a hiuság piacznán, hogy közönséges érzületű emberek semmitől a világon nem félnek annyira, mint egy gentleman-től.

„Atyám nem adta meg nekem azon nevelést, melyben te részesültél, s nem is voltak meg azon előnyeim, mik neked vannak, s annyi pénzzel sem rendelkezhettem, mennyit te kapsz tőlem. Ha azon társaságban lehetek vala, melyet bizonyos embereknek pénzem által megszereztem, akkor talán nem lenne oka fiamnak felsőbbségével kérkedni, s magas képeket vágni, uram. De az én időmben még nem hitték gentlemanhez illőnek, atyját bosszantani. Ha én ilyet tettem volna, az én atyám engem a lépcsőn dobott volna le, uram.”

„Én nem bosszantottam önt, uram. Én azt mondtam, hogy ne feledje, miszerint fia is épen ugy gentleman, mint ön. Igen jól tudom, hogy ön nekem elég pénzt ad,” mondá György (egy kis csomag bankjegyet, mit az nap reggel Chopper urtól kapott, megtapogatva). „Ön azt nekem elégszer mondja, uram. Nem kell félnie, hogy elfeledjem.”

„Szeretném, ha más dolgokra is megemlékeznél,” felelt az atya. „Szeretném ha megemlékeznél, hogy e házban - mig te azt jelenléteddel megtisztelni jónak látod, kapitány uram, - én vagyok az ur, s hogy azon név - hogy az, melyet te - igen az, mondom -”

„Mi az, uram?” kérdé György gunyos tekintettel, egy uj pohár bort töltvén magának.

„Ördög és pokol!” kiáltott fel az atya egy rémséges mennydörgős káromkodással - „hogya Sedley nevet itt nem szabad kimondani, uram - s az egész elkárhozott családból egyetlen egyet sem szabad megemlíteni, uram.”

„Nem én voltam, uram, ki Miss Sedley nevét először említém. Testvéreim Miss Swartz előtt rosztat beszéltek róla; s én, Jupiterre! bár hol is védeni fogom őt mindig. Őt senki se merje előttem kisebbiteni. Családunk úgy is elég kárt tett neki, s miután úgy is már szerencsétlen, a piszkolódástól megkímélheti. Én, őnt kivéve, mindenkit agyonlövök, ki csak egyetlenegy szót mond ellene.”

„Tovább, tovább, uram!” mondá az öreg, fejből kidülledő szemekkel.

„Tovább - miről beszéljek tovább, uram? Arról hogy miként bántunk ezen angyallal? Ki mondta nekem, hogy szeressem őt? Ön, ön. Én mást is választhattam volna, s e mellett talán magasabb körök felé is tekinthettem volna, mint az öné: de én engedelmessé válnék önnek. S most, miután szívét megnyertem, azt parancsolja, hogy azt eldobjam, hogy őt megbüntessem, s talán meg is öljem, idegen emberek hibájáért. Istenem! az gyalázat,” mondá György, mindinkább lelkesülve és haragra gyuladva „egy fiatal leány szerelméből könnyelmű játékot űzni - ki e mellett egy oly angyal - s ki annyira felette áll azon embereknek, kik között élt, hogy irigységet ébresztett volna, ha nem lenne oly jó, oly szelid, hogy csoda, ha valaki őt gyűlölni merészi. Azt hiszi ön, uram, hogy ő elfeled engem, ha hűtlen leszek hozzá?”

„Én nem szeretem az ily ábrándos, érzélgős bohóságokat, uram,” kiáltott az atya. „Családomban koldus házasságot nem szenvedek. Ha elakarsz dobni nyolczezer fontnyi évi jövedelmet, melyet, mihelyt nem ellenzed, megnyerhetsz, azt megteheted; de Jupiterre! akkor felszeded magadat, s kitakorodol e házból. Akarod-e egyszer mindenkorra szavam fogadni vagy nem?”

„A mulat nőt elvenni?” mondá György, inggallérát igazítva. „Nem szeretem a színét uram. Szólítsa fel a négert, ki Fleet-markettel szemben az utcát söpri. Én nem fogok hottentotta Venust nőül venni.”

Osborne ur örülten kezdé rángatni a csengetyüsineget, mellyel a pinczért szokta hívni, midőn borra volt szüksége - és csaknem egészen elfeketült arccal parancsolá a szolgálattevőnek, hogy Osborne kapitány számára egy kocsit hozasson.

„Én megtettem,” mondá György, midőn egy órával utóbb sápadt arccal a vendéglőben megjelent.

„Mit, barátom?” kérdé Dobbin.

György elmondá, mi közte és atyja között történt.

„Még holnap nőül veszem őt,” mondá káromkodva egyet. „Napról napra jobban szeretem őt, Dobbin.”

HUSZONKETTŐDIK FEJEZET. **Egy házasság, s a mézes hetek egy része.**

A legmakacsabb s legbátrabb ellenségek sem tudnak az éhségnek soká ellenállani: s így az öreg Osborne is, elég nyugodt volt ellenével szemben a csatában, melyet épen most leirtunk. Ő biztosan hitte, hogy György nemsokára feltétlenül meg fogja magát adni, mihelyt a szükségeseiben fogyatkozást szenved. Szerencsétlenség volt ugyan, hogy a fiatal ember épen

az nap, midőn az első összecsapás történt, látta el magát élelemszerrel, azonban az öreg Osborne úgy vélte, hogy ez nem fog sokáig tartani s György megadását legfelebb csak hátráltatja. Néhány napig nem volt az atya és fiú közt semmi érintkezés. Az első e hallgatás miatt kedvetlen volt ugyan, de nem nyugtalan; mert ő tudja, mint mondani szokta, hogy hol kell megcsipni Györgyöt, s csupán e kísérlet eredményét akarta elvárni. Elbeszélte a testvéreknek a közte és fia közötti perpatvart, megparancsolván egyszersmind, hogy az egész dologról semmit se tudjanak s Györgyöt, ha visszajön, úgy fogadják, mintha semmi sem történt volna. Terítették számára szokás szerint naponta most is, s az öreg ur tán nagyon is aggódva várta őt; ő azonban nem mutatta magát. Tudakozódtak utána a vendéglőben, hol azonban értesültek, hogy ő Dobbin barátjával együtt a várost elhagyta.

Egy viharos barátságatlan napon ápril vége felé - az eső csapkodta azon régi utcza kövezetét, melyben a György által látogatni szokott kávéház volt - megjelent Osborne György ottan. Igen halvány és dult arczu volt, noha csinosan ki volt öltözve frakkban, ércz gombokkal s világossárga mellénnyel - mint akkor viselték. Szinte jelen volt barátja Dobbin kapitány, hasonlóan kék frakkban ércz gombokkal, mely elöl a katonai kabát s a szürke nadrág, Dobbin rendes öltönye, hátrálni volt kénytelen.

Dobbin már egy óra óta várakozott a kávéházban. Minden lapot a kezébe vett, de egyet sem tudott olvasni. Számtalanszor nézett az órára, valamint ki az utczára is, hol az eső zuhogott, s az emberekre, kik sárczipőjökben elő- s hátra topogtak, s a fényes köveken hosszú nyomokat hagytak; dobolt az asztalon ujjjaival; lerágta körmeit csaknem az eleven husig (szokása volt nagy kezeit ilyképen ékesgetni) egyensúlyozta a kanalat a findzsán, s ezt felfordítá stb. stb.... szóval a nyugtalanság azon jeleit s azon kétségbeesett kísérleteket mutatta, melyekhez időtöltésből rendszeren folyamodunk, ha nagyon izgatottak, nyugtalanok s várakozással telve vagyunk.

Néhány ismerős bajtársai, kik jelen voltak, tréfáltak czifra öltönye s látható izgatottsága felett. Egyik kérdé, talán házasodni szándékszik? Dobbin nevetett s azt felelte hogy ez esetben barátjának (Wagstaff őrnagy a táborkartól) bizonyosan egy darab kalácsot fogna küldeni. Végre megjelent Osborne kapitány, mint említők, fényesen öltözve, de halványan és izgatottan. Megtörülte halvány arcját egy nagy sárga kendővel, mely rendkívül illatos volt. Megrázta Dobbin kezét, a falórára tekintett, s parancsolá a pinczérnek, hogy Curaçao-t hozzon. E sziv-erősítő italból nagy sebbel-lobbal leöntött egynéhány poharat. Barátja némi részvétellel kérdezősködött hogyléte után.

„Nem tudtam reggelig szemem behunyni, Dobbin,” mondá György. „Pokoli fejfájásom és hideglelésem volt. Felkeltem kilenczkor, s fürdeni mentem. Mondom neked, Dobbin, épen úgy érzem magam, mint azon reggel, midőn Quebeckben Rockettel bajom volt.”

„Én is épen úgy vagyok,” mondá Vilmos. „Én akkor reggel jobban megvoltam hatva mint te. Te akkor jól reggeliztél a mint emlékszem. Egyél most valamit.”

„Te igen derék gyerek vagy, Will. Egészségedre iszom egyet, öreg ficzkó, aztán elég...”

„Nem, nem, két pohár elég,” szakítá félbe Dobbin. „John! vigye el az italt. Végy paprikát a tyukhoz. De siess egy keveset, mert ideje már, hogy a kütüzött helyen megjelenjünk.”

Még mintegy félóra hiányzott tizenkettőig, midőn a két kapitány közt e rövid párbeszéd történt. Egy kocsi, melyben a szolga Osborne kapitány kis íróasztalát s szertárát hozta el, már egy idő óta várakozott; s azonnal mind a két ur egy esernyő alatt a kocsihoz ment, s beleültek, mig az inas a bakon foglalt helyet, s az esőt s a mellette gőzölgő kocsis nedvességét káromolta. S ezzel a kocsi elindult, s Fulham-Road közelében egy kis kápolnához érkezett.

Ott egy négyfogatos utikocsi várakozott, s egy üveges hintó. A rut idő miatt csak igen kevés dologtalan bámuló gyűlt össze.

„Az ördögbe!” szolt György, „mondtam, hogy kettő elég lesz.”

„Az uram négyet akart,” felele Sedley József ur inasa, ki ott állt; s mind ő, mind pedig Osborne inasa, azon véleményben voltak, mig Györgyöt és Vilmost a templomba bekisérték, hogy az egész lakodalom nagyon silány, mert még egy becsületes reggelit vagy pedig egy lakodalmi szalagot sem kapnak.

„Itt vagyok,” szolt a mi régi barátunk Sedley József előlépve. „Öt perczet késtél, fiam György. Mily idő, he? Átkozott legyenek, ha nem épen olyan, mint Bengaliában az esős idő kezdete. Azonban látni fogod, hogy kocsim vízhatlan. Jertek, jertek; anyám és Emmi a segrestyében várakoznak.”

Sedley József pompásan nézett ki. Kővérebb volt mint valaha. Galléra magasabb s arcza pirultabb mint bármikor; mellfodra egész pompában ragyogott ki tarka mellénye alól. Azon időben még nem ismerték a fénymázos cipőket; de a bojtos csizmák elannyira fénylettek szép lábszárain, hogy más pár nem lehetett, mint az, melyben az uri ember ama régi képen borotválkozni szokott; világos zöld frakkját szép lakodalmi szalag ékesíté, oly nagy, mint a legnagyobb fejér Magnoliák egyike.

Egy szóval György elveté a koczkát. Épen esküdni készült. Innen halványsága s aggályos kinézése. Én több embertől, kik ez állapotot próbálták, hallottam, hogy ők épen úgy érezték magokat. Kétségkívüli, hogy négy-öt szertartás után hozzá lehet szokni, de mindenki elismeri, hogy előszörre nem igen érzi magát senki nagyon bátornak.

A menyasszony barna selyem ruhába volt öltözve (mint Dobbin kapitánytól azóta megtudtam), s egy rózsaszín szalagos szalmakalap volt a fején. A kalapon egy csipkefátyol volt - bátyja ajándéka. - Dobbin kapitány engedelmet kért, hogy egy arany órával s hasonló lánczal ajándékozhasssa meg, s ezzel fel is ékíté magát ez alkalomra; anyja egy gyémánt nyakéket adott neki - csaknem az egyetlen ékszer, mi az öreg asszonyságnak megmaradt. Az esküvés alatt Mrs. Sedley egy székben ült, s igen sokat sirt, mi alatt az irlandi szolgáló és Mrs. Clapp, kivel ugyanazon udvarban lakott, vigasztalta. Az öreg Sedley nem akart eljöni. József atyját képviselte, s át adta a menyasszonyt, mig Dobbin kapitány, mint barátja vőféje volt jelen.

A szolgálattelvő egyházi személyzeten, a kis lakodalmi társaságon s kíséretén kívül senki más nem volt a templomban. A két szolga egész büszkén távol ült. Az eső erősen csapkodott az ablakra. Azt, valamint Mrs. Sedley sirását a székben, igen jól lehetett hallani, mihelyt az ünnepeles szertartást egy kis szünet megszakítá. A pap szava komoran hangzott az ürességben. Osborne „igen”-je a legmélyebb hangon volt mondva. Emmi felelete remegve küzdött fel szívéből ajakára, de Dobbin kapitányt kivéve, majd senki sem hallotta azt.

Midőn a szertartásnak vége lett, Sedley József előlépett, s testvérét, a menyasszonyt, hosszú idő után először megcsókolta. György komor tekintete elenyészett, s ő egész büszkén és örömragyogva nézett ki, „most rajtad a sor, Vilmos,” mondá kezét gyöngéden Dobbin vállára téve; s ekkor oda lépett Dobbin, s Amália arcát megérinté.

Innen a segrestyébe mentek, hol neveiket a lajstromba bejegyzették. „Isten áldjon meg öreg Dobbin,” mondá György, kezét megfogva, mig valami, nedvességhez igen hasonló, csillogott szemeiben. Vilmos csak azzal felelt, hogy fejével bólintott. Szive teltebb volt, hogyses sokat beszélhetett volna.

„Irgy rögtön, s jőj le, a mily gyorsan csak jöhetsz, tudod,” mondá Osborne; miután Mrs. Sedley leányától görcsös zokogások közt búcsut vett, az új pár a kocsihoz ment. „Félre az utból, kis

ördögök!” kiáltott György néhány átázott apró utcagyereknek, kik a templomajtó körül lézengtek. Az eső szembe csapta az új párt, midőn a kocsihoz ment. A postakocsisok lakodalmi szalagja szomorúan lógott lucskos ruhájokról. Néhány gyerek egy keserves „hurrah”-t kiáltott, midőn a kocsi a fecskendező sárban elrobogott.

Dobbin Vilmos a templom ajtajában állt, s míg onnan a kocsi után nézett, valóban különös képet csinált. A kis gyülekezés-csoport nevetett rajta. Ő azonban sem a gyermekekkel, sem tréfáikkal nem gondolt.

„Jer velem, jó lesz egy kissé étkezni Dobbin,” mondá valaki a háta megett, s egy nehéz husos kéz tapadt vállára; a derék ficzkó azonnal kiesett sodrából. A kapitány nem tudta magát rávenni, hogy Sedley Józsvival lakmározni menjen. Beemelte a siró öreg asszonyságot Józseffel együtt a kocsihoz, s elhagyta őket a nélkül, hogy valakivel még csak egyet is szólt volna. A kocsi is elment, s a kis vásottak egy új gunyos „hurrah”-t, hallattak.

„Itt van ti kis koldusok,” mondá Dobbin, néhány pénzdarabot osztva ki közöttök, s egyes egyedül távozott el az esőben. Mindennek vége volt. Ők egymáséi lettek és boldogok, miként ő az Istentől kérte. Gyermeksége óta még nem érezte magát ily szerencsétlenül, ily elhagyottan. Beteges vágytól telve, ohajtá hogy az első napok már elmúltak volna, hogy őt - Amáliát - újra láthassa.

Mintegy tíz nappal a fenebb leirt szertartás után, három fiatal ember, kiket már ismerünk, azon szép kilátást, - ablakaival egyfelől s a kék tengerrel a másik felől - élvezék, melyet Brighton nyújt az utazóknak. A londoni néha örvendő bámulattal tekint az óceánra, midőn az számtalan hullámredőkben mosolyg fel, fejér vitorlákkal van elborítva, s száz meg száz fürdőház csókolja kék ruhájának szegélyét; néha azonban többet ad az emberektől elevenített természet kilátásaira, s azután az íves ablakokhoz s az embertömeghez fordul, mely ott szanaszét hullámoz. Egyik ablakból egy zongora hangjai törnek elő, melyen egy fürtözött haju fiatal hölgy magát naponta hat órát gyakorolja, laktársai nem kis gyönyörére. Másik ablakban a kedves Pollyt, a dajkát lehet látni, midőn az urfit kezein hintálja, míg az ablak alatt az urfi édes atyja áll, reggelijét és a Times-t falogatva. Ott vannak a Keery kisasszonyok, kik az ifjú vasas tisztek után pislognak, kikről biztosan lehet tudni, hogy a sziklacsucsokon sétálnak. Vagy egy ember tűnik fel a Cityből, ki tengerész formán néz ki, s egy hat fontos ágyu-nagyságu távcsövet a tengerfelé irányzott, s azon keresztül minden séta-csolnakot, minden heringaszádot, minden fürdőházat, mely a part hosszában mozog, tisztán kivehet. De van-e időnk, hogy Brighton leírását adjuk? Brightonét, azon tiszta Nápolyét jól öltözött lazzaronikkal, Brightonét, mely mindig élénken, vidáman és tarkán néz ki, mint egy harlekinruha; - Brightonét, mely történetünk idejében hét órányi távolságra volt Londontól, most azonban attól csak száz percnyire van, s még ki tudja mennyire jöhet hozzánk közel, ha csak a francziák nem jönnek el, hogy minket időnap előtt összeágyuzzanak.

„Mily csodaszép egy leány az, amott a divatárusnő átellenében,” mondá a három sétáló egyike a más kettőnek. „Látta, Crawley, mint intett nekem, midőn mellette elmentem.”

„Ne zúzza ön szét a szívét, József, ön gonosz,” mondá a másik. „Ne játszó egy leány szívével, Don Juan!”

„Menjetez innen,” mondá Sedley József örömmel eltelve, míg a kérdéses szobaleány féle a legöklőbb szerelmes pillantásokat vetette. József Brightonben még jobban fel volt cziczmázva, mint huga menyegzőjénél. Pompás mellényeket viselt, mi magában is elegendő volt egy közönséges piperőcz híret megalapítani. Katonaszabásu felső kabátja fekete gombokkal s poszománnyal volt gazdagon felczifrázva. Ő ugyanis az utóbbi időben katonai szokásokkal és külsővel hetvenkedett; s most, midőn két katona barátjával sétált, csörgette sarkantyuját,

kakaskodott minden kitelhető módon, s halálos pillantásokat szórt mindazon szobaleányokra, kik méltók voltak arra, hogy áldozatul essenek.

„Mit tegyünk, urak, míg a hölgyek visszajőnek,” kérdé a piperőcz. A hölgyek az ő fogatában egy sétakocsizásra mentek.

„Játszunk tekét,” szolt társai egyike, azon magas, a festett bajusszal.”

„Nem, az ördögbe, kapitány,” felelt József nyugtalanul, „ne játszunk ma tekét, Crawley: elég volt tegnap.”

„Hisz ön igen jól játszik,” mondá Crawley nevetve. „Nem-de, Osborne?”

„Felségesen,” mondá Osborne. „József a tekében is, mint minden egyébben hatalmas. Szeretném ha itten tigriseket lehetne vadászni; asztal előtt még leejthetnénk egynéhányot. (Ott megy egy csinos leány; mily lábszár, Józsi!) Beszélj el kérlek a tigrisvadászatot; s hogy mint ejtetted el a gonosz párát; furcsa történet ez, Crawley.”

Itt Osborne ásitott; „meglehetős egyhangú élet van itt a vidéken,” mondá. „Mihez kezdjünk?”

„Nem nézünk meg néhány lovat, Snaffler épen most hozott ujakat a lewesi vásárról?” mondá Crawley.

„Mi lenne belőle ha a czukrászhoz mennénk,” mondá a ravasz József, ki egy csapásra két legyet akart ütni.

„Igen szép leány az ottani.”

„Mi lenne belőle, ha a gyorskocsi érkezését mennénk megnézni? Épen ideje van,” mondá György. S miután ez indítvány nyert diadalt a többi felett, mindnyájan a gyorskocsi-hivatalba mentek, nézni a kocsi megérkezését.

Utjukban találták Sedley József kocsiját pompás czimereivel, melyben ő Cheltenhamben sétakocsizni szokott, méltóságteljes tekintettel, egyedül, szegélyes kalapban, vagy pedig hölgyek társaságában.

Jelenleg két nőszemély volt a kocsiban: az egyik kis termetű, világos hajjal, igen divatosan öltözve; a másik barnaselyem köntösben, rózsaszín-szalagos szalmakalappal. Megállította a kocsit, midőn a három fiatal ur közelébe érkezett; azonban tekintélyének e kitüntetése után meglehetős félénken nézett ki, s nagyon nevetséges módon kezdett elpirulni. „A sétakocsizás jeles volt, György,” mondá „s mi - mi - örülünk, hogy újra itt vagyunk; te pedig, József vigyázz reá, hogy ne jőjön ma is oly későn haza.”

„Ne csábítsa el férjeinket, Sedley ur; ön gonosz ember,” mondá Rebeka, finom francia keztyűvel fődött csinos ujjai egyikét fenyegetve emelvén József felé. „Ne legyen tekézés; sem dohányfüstös idővesztegetés, sem semmi más csintalanság.”

„Édes Mrs. Crawley - ah! ah! becsületesemre! - -” ennyi volt mindaz, mit József ki tudott sütni; azonban úgy tudta mindezt elintézni, hogy türhető jelentékeny állásba tette magát, fejét vállára hajtván s áldozatához felmosolyogván, míg egyik kezét sétabotjához támasztott derekára tette, a másikkal pedig (a gyémánt gyűrűs kézzel) mellfodrán és mellényén babrált. Midőn a kocsi eltávozott, a benne ülő szép hölgyek után gyémántgyűrűs kezével csókokat szórt. Szerette volna, hogy egész Cheltenham, egész Chowringhee, egész Calcutta lássa őt ez állásban, mint himbálta kezeit egy oly szépség felé, s még hozzá egy oly arszlán társaságában, mint Crawley Rawdon a testőrségtől.

Az új házaspár Brightont választá a házasság első napjaira mulató helyül, s ott igen kényelmesen és nyugalmasan élt, míg József hozzájuk érkezett. De nemcsak József volt az egyedüli társaság, kivel ott találkoztak.

Egy délután épen a tengerpartoni sétájokból jöttek vissza: s ugyan kit találtak? Rebekát s férjét. Azonnal egymásra ismertek. Rebeka drága barátnéja karjai közé repült. Crawley s Osborne szivességgel rázott kezet egymással; s Becky néhány óra lefolyta alatt talált módot, hogy elfelejtse Osborne-nal azon kevés barátságatlan szót, mit egy korábbi alkalommal váltottak volt egymással. „Emlékezik-e ön, mikor utoljára együtt ebédeltünk Miss Crawley házában? Ugy-e én akkor nagyon udvariatlan voltam ön iránt, kapitány? Ugy képzeltem volt, hogy ön igen közönyös a drága Amália iránt. Azért voltam olyan haragos, s olyan vakmerő, s olyan barátságatlan s olyan háládatlan. Kérem, bocsásson meg!” ezeket mondá Rebeka s oly nyiltszivü s megnyerő kellemmel nyujta neki kezet, hogy Osborne nem teheté hogy el ne fogadja. Fiam, ha te nyiltan s alázatosan megvallod, hogy hibáztál, nem képzeled, milyen kedvessé teheted magadat azzal. A hiuság vásárában egy derék, közönségesen kedvelt embert ismertem, ki szándékosan szokott valami kicsinyt véteni felebarátai ellen, csak hogy nyilt s férfias módon engedelmet kérhessen. Mi lett a következése? Az én jó Crockey Doylem egy kissé heves, de legbecsületesebb embernek tartatott, s hasonlóképen Becky alázatos meghunyászkodását Osborne őszintének vette.

A két fiatal párnak sok beszélni valója volt együtt. Megvitatták egymás házasságát, s az életbeni kinézéseiket a legnagyobb őszinteséggel s egymás iránti kölcsönös érdekléssel tárgyalták. Györgynek házasságát tudatni kellett atyjával Dobbin által; a fiatal Osborne azonban inkább aggódott e tudatás eredményét illetőleg. Miss Crawley, kihez Rawdon reményei kötve voltak, még mindig engesztelhetlen volt. Miután szerető fiatal rokonai lehetetlennek találták, hogy londoni lakába bejussanak, Brightonbe követték őt, hol kémjeik folyvást örködtek az öreg asszonyosság ajtaja előtt.

„Szeretném ha láthatnál néhányat Rawdon barátai közül, kik mindig a j t ó n k előtt vannak,” mondá Rebeka nevetve. „Láttál-e már türelmetlen hitelezőt, édesem; vagy pedig törvényszolgát segédeivel? Két ily utálatos teremtés örködött a mult héten velünk szemben a zöldségáros előtt, s vasárnapig sehova sem mehettünk. Mit tegyünk, ha nagynénénk engesztelhetlen?”

Rawdon hangos nevetés közt beszélt el néhány apró történetet hitelezőiről, s Rebekának irányokban tanusított furfangos bánásmódjáról. Esküvel erősíté, hogy nincs nő Európában, ki a hitelezőket úgy le tudná főzni mint Rebeka.

Rögtön házasságuk után elkezdé furfangjait, s férje átlátta egy ily nő megbecsülhetlen értékét. Hitelek elegendő volt; de e mellett kifizetetlen árjegyzékek is, s készpénz hiányában szenvedtek leginkább. Zavarták-e ezen adóssági kényelmetlenségek Rawdon nyugodt kedélyét? nem. A hiuság vásárában mindenki észrevehette, mily jól élnek azok, kik teli vannak adóssággal; mennyire nem tagadnak meg semmit magoktól, s mily vidám és könnyü kedéllyel vannak folytonosan. Rawdon és neje a brightoni vendéglő legjobb szobájában laktak; a vendéglős, midőn az első tál ételt adta fel, mindig meghajlott előttök, mint legkitünőbb vendégei előtt; s Rawdon oly nagy mértékben fogyasztá az ételt és bort, hogy az ország leggazdagabb emberei sem különben. Hosszu megszokás, férfias tekintet, hibátlan öltöny s bizonyos szerencsés vakmerőség gyakran épen oly nagy hasznára van az embernek, mint egy nagy tőkepénz bankárjánál.

A két fiatal pár mindig összejött egymás szobájában; két vagy három est elmultával az urak egy kis piquetet játsztak, míg nejeik beszélgettek egymással. Ez időtöltés, valamint Sedley József megérkezése, ki nagy nyilt kocsiában jött el, s a kapitánnyal néhányszor tekét játszott,

ujra megtölté Rawdon erszényét valamennyire, s készpénzhez juttatá őt, melynek hiányában néha még a legnagyobb szellemek is fenakadnak.

A három ur tehát lement, hogy a gyorskocsit megérkezni lássa, s az meg is érkezett az órára, kívül-belől megtömve utazókkal; a vezető megfujta kürtjén ismert nótáját, s elvégre megállt a kocszi az iroda előtt.

„Halloh! itt van az öreg Dobbin!” kiáltott György örömmel eltelve, midőn a fedelen megpillantá régi barátját, kinek ígért látogatása mindez ideig elmaradt. „Hogy vagy, öreg ficzkó? Örülök, hogy megérkeztél, Emmy nagyon fog örülni, ha meglát,” mondá Osborne, melegen rázván meg barátja kezét, a mint az leszállt a kocsiról - s végre folytatá lassu izgatott hangon: „mi ujság? Voltál-e a Russel-square-ben? Mit mond az uraság? Beszélj valamit.”

Dobbin igen halvány és komoly volt. „Láttam atyádat,” mondá. „Hogy van Amália - Mrs. George? nemsokára elmondok neked minden ujságot; azonban egy igen nagy ujságot hoztam, s ez -”

„Ki vele öreg ficzkó,” mondá György.

„Belgiomba vagyunk rendelve. Az egész hadsereg menni fog, - a testőrség is, mind, mind. Heavytop köszvényben fekszik, s majd megőrül, hogy nem mozdulhat. O’Dowd helyette a parancsnok, s a közelebbi héten Chathambe hajózunk.”

E hadi hír csak leverőleg hathatott szerelmeseinkre, s elég ok volt arra, hogy az urak a lehetőleg komolyak legyenek.

HUSZONHARMADIK FEJEZET. **Dobbin kapitány mint közbenjáró.**

Minő titkos delejességgel bir a barátság, melynek behatása alatt a különben renyhe, vagy hideg, vagy félénk ember is okos-, tevékeny- s eltökéltté válik felebarátján segitendő? Valamint Elek ur néhány huzására Dr. Elliotsonnak, megveti a fájdalmat, feje hátuljával olvas, mérföldekre ellát, belát a jövő hétbe, s más csudákat visz véghez, mikre különbeni rendes állapotában merőben képtelen: azonképen látjuk, hogy a világi dolgokban s a barátság delejességétől a szerény ember merésszé, a gyanakodó bizodalmassá, a rest tevékenyé vagy a heves okos- és békességé válik. Mi okozza másfelől, hogy az ügyvéd nem viszi a maga ügyét s tudós tagtársának tanácsával él? s mi az oka, hogyha az orvos gyengélkedik, vetélytársa után küld, s nem ül le, hogy vizsgálja nyelvét a kandalló tükrében vagy maga írjon rendelvényt maga számára íróasztalánál? E kérdéseket vetem fel felelet végett értelmes olvasók számára, kik tudják mennyire hiszékenyek vagyunk s egyszersmind kétkedők, mennyire szelidek s átkodottak, szilárdok mások irányában s magunkban bizalmatlankodók: annyi azonban igaz, hogy a mi barátunk Dobbin Vilmos, - ki egyébiránt személyesen olyan engedékeny természetű volt, hogy ha szülei nagyon unszolják reá, valószínűleg lemegy a konyhába s nőül veszi a szakácsnét, s ki saját érdekei előmozdítása végett igen nagy fáradságnak találta volna átmenni az utcán a tulsó sorra, - olyan sürgő s szorgalmas volt, mennyire csak a legönzőbb lehet saját érdekében járva.

Mig a mi barátunk György és fiatal neje Brightonben élvezte a mézes hetek első rózsa napjait, az alatt a becsületes Vilmosnak Londonban kellett visszamaradni mint György meghatalmazottjának a házasság egész ügyleti részének elvégzésére. Kötelességében állott meglátogatni az öreg Sedleyt s nejét s az öreget jó kedvben tartani; Józsit és sógorát összébb hozni, hogy

Józsának, mint Boggly-Wollah-i adószedőnek állása s méltósága pótolja atyja bukott állapotát s tegyen valamit arra, hogy az öreg Osborne kiengesztelődjék a házassággal: végül tudtul adni ezt az utóbbinak oly módon, hogy az öreg urat legkevésbé ingerelje fel.

Hanem hát Dobbin úgy vélekedett, hogy mielőtt előállana az Osborne-ház fejének azon ujságokkal, melyeket kötelessége vala előadnia, okosan tenné, ha megnyerné maga részére a család többi tagját s ha lehet, részére hódítná kivált a hölgyeket. Ugy gondolta, hogy szívökben nem lehetnek haragosak. Soha nő nem haragudott regényes házasság miatt. „Egy kissé lármáznak a miatt, de aztán csakhamar bátyjok részére fognak állani, s majd mi hárman ostromoljuk az öreg Osborne urat.” S így ez a macchiavellisticus gyalogsági kapitány valami kedvező eszközökön vagy hadi cseleken jártatta esztét, melyeknek segedelmével szép szerével s fokokint beavassa az Osborne kisasszonyokat bátyjok titkába.

Egy kissé tudakolva anyja meghívásai után, kitudta, kik fognak az ismerősök közül közelebről társaságokat adni, hol az Osborne kisasszonyokkal találkozhatnak, s bár szörnyen irtózott estélyektől s nagy társaságoktól, mint azt sok érzékenyszivű férfiagnál tapasztalhatni, mindamelllett kikeresett egyet, hol az Osborne kisasszonyok is jelen leendtek. Elment tehát a bálba s ott mind a kettővel tánczolt egy párszor s igen udvarias volt velek, míg végre bátorságot vett kérni Miss Osbornet, hogy szentelne neki másnap délelőtt néhány perczet egy rövid beszélgetésre, melyben mint mondá, legnagyobb fontosságú ujságokat fog közölni.

Mi volt az oka, hogy a kisasszony átrezzent, egy pillanatra reá vetette szemeit, aztán a földre szegezte, s úgy érezte magát, mintha karjai közt ájulásba akarna esni - ha csak Dobbin még alkalmas időben lábára nem tapad s magához nem téríti a fiatal hölgyet? Miért izgult fel annyira Dobbin kérésére? Ezt nem lehet tudni. De a mint másnap oda ment, Mária nem volt testvérel a nappali szobában s Miss Wirt eltávozott, hogy az említettet előhívja, s a kapitány és Miss Osborne egyedül maradt. A kettő oly hallgatásban volt, hogy az Iphigenia feláldoztatását ábrázoló órának a kandalló párkányán tikegése tisztán kivehető volt.

„Csinos társaság volt az estve,” kezdé végre Miss Osborne a kapitányt felbátorítandó, „igazán - ön nagy előmenetelt tett a tánczban, Dobbin kapitány! Bizonyosan tanult valakitől,” tevé hozzá szeretetreméltó ravaszszággal.

„Látná csak, a mint őrnagynénkkal O’Dowdné asszonysággal reelt vagy jiget tánczolok - látott-e kegyed jiget? Igazán, azt hiszem kegyeddel mindenki tudna tánczolni, mert kegyed oly jól tánczol...”

„Fiatal, szép-e az őrnagy neje, kapitány ur?” folytatá a kérdező. „Ah! beh szörnyü dolog lehet, katona nejének lenni! Csudálkozom, hogy kedvök van tánczolni e rettentő háborus időben! Oh kapitány ur, reszketek sokszor, ha drága Györgyünkre s a szegény katona veszélyeire gondolok. Van-e sok házas tiszt a -dik ezrednél, Dobbin kapitány?”

„Igazán, igen kimutatja a kártyáját,” gondoló Miss Wirt; de ez a megjegyzés csupán parenthesisben áll s az ajtó hasadéján át, hol a társalgónő ezt susogá, nem hallott be.

„Ficzkóink egyike épen most házasodott meg,” mondá Dobbin a dologra térve. „Régi viszony volt közöttök s a fiatal pár oly szegény, mint a templom egere.”

„Oh! mily dicső, oh, mily regényes!” kiálta fel Miss Osborne, a mint a kapitány „régí viszonyt” s „szegény párt” említett. Rokonszenve a kapitányt felbátorította.

„A legderekabb legény az ezredben,” folytatá. „Nincs derekabb vagy csinosabb tiszt az egész brit hadseregben; s oly bájoló nő! Mint szeretné kegyed; mint fogja őt szeretni kegyed, ha megismeri, Miss Osborne!” A fiatal hölgy azt képzelte, hogy elérkezett a percz, s hogy Dobbin ingerültsége, mi látható volt, s különféle arczfintorításokban, nagy lábávali különb-

féle topogásokban, frakkja gyors be- s kigombolásában s több effélékben nyilvánult, - mondám tehát, Miss Osborne azt képzelé, hogy ha Dobbin egy kissé kifújja magát, egész keblét feltárja előtte, s nagy figyelemmel készült őt hallgatni. S a mint az óra, melynek oltárán feküdt Iphigenia, egy megelőzött rángatodzás után tizenkettőt kezdett ütni, a csupa ütés, úgy tetszett, egy óráig fog tartani, - oly hosszúnak tetszett a várakozó szűz előtt.

„De nem házasságról jöttem beszélni - az az erről a házasságról - az az - nem, úgy értem hogy - édes Miss Osborne, a mi drága György barátunkról akarok szólni.”

„Györgyről?” mondá a leány olyan csalódás hangján, hogy Mária s Miss Wirt nevetett az ajtón kívül, sőt ez az Istenről megfélekedezett Dobbin is hajlandónak érezte magát mosolygásra; mert előtte nem volt egészen ismeretlen a dolog állása. György gyakran tréfálta őt ilyenekkel: „A manóba, Will, miért nem veszed el a vén Pollyt. Ő elmegy hozzád, ha megkéred. Teszek őt ellen kettőt, hogy elmegy.”

„Igen is, Györgyről,” folytatá. „Egy kis vita volt közte s Osborne ur közt. S ő nekem annyira szivemen fekszik - mert tudja kegyed, mi úgy nevedtünk fel, mint testvérek - hogy kérem s reményelem e viszály kiegyenlítését. Külföldre kell mennünk, Miss Osborne. Mindennap jöhet az indulási parancs. Ki tudja, mi történik a háboruban? Ne induljon fel drága Miss Osborne; kettőjüknek legalább jó barátságban kellene megválniok.”

„Nem volt perpatvar, Dobbin kapitány, csak egy kis szokásos szóvita atyussal,” mondá a hölgy. „Mindennap várjuk vissza Györgyöt. A mit atyus akart, az csak javára volt. Csak jöjön ő vissza, tudom, minden jól fog menni; s a drága Rhoda, ki igen, igen haragosan távozik innen, tudom, hogy megbocsát neki. A nők igen is könnyen megbocsátnak, kapitány ur.”

„Oly angyal, mint kegyed, tudom bizonyosan, hogy megbocsát,” mondá Mr. Dobbin kegyetlen álnoksággal. „És a férfi meg nem bocsáthatja magának, ha egy nőnek fájdalmat okoz. Mit érezne kegyed, ha a férfi kegyedhez hűtlen lenne.”

„Elvesznék - kiugranám az ablakon - mérget vennék, - elepednék s meghalnék. Tudom, azt tenném,” kiálta fel a Miss, ki mindamellett egy-két efféle szivbajon keresztül ment volt minden öngyilkolási gondolat nélkül.

„S mások is vannak, kik oly igaz-, hűszivűek, mint kegyed,” folytatá Dobbin. - „Nem a nyugotindiai örökösőről beszélek, hanem egy szegény leányról, kit György szeretett egykor s ki gyermekkorától fogva abban neveltetett fel, hogy ne gondoljon senki másra rajta kívül. Láttam őt szegénységében, panasz nélkül, megrepedt szivvel, szeplőtelenül. Miss Sedleyről szólok. Drága Miss Osborne, nemes szive gáncsolhatná-e Györgyöt, hogy hozzá hű marad? Megnyugodhatnék-e valaha lelkiismerete, ha odahagyná? Legyen barátnéja - ő mindig szerette kegyedet - és - és azon megbizással jöttem ide György részéről, hogy megmondjam kegyednek, miszerint az ő irányában elvállalt kötelezettségét legszentebbnek tartja, s kérem kegyedet, legyen legalább kegyed az ő részén.” Ha valami erősebb felindulás fogta el Dobbint, az egy-két első szó hebegése után tökéletes folyékonsággal tudott beszélni, s világos volt, hogy ékesszólása ez alkalommal némi benyomást tett azon hölgyre, kihez intéztetett.

„Ej no,” mondá a Miss, „ez igen meglepő - fájdalmas - rendkívüli dolog - mit fog mondani atyus? - hogy György ily dicső házasságot, mely kínálkozott neki, elszalaszt - de egyszersmind ugyan derék lovagot nyert önben, Dobbin kapitány. Egyébiránt hiában,” folytatá egy kis szünet után. „Valóban őszinte részvétellel vagyok a szegény Miss Sedley iránt. Mi e házasságot sohasem tartottuk jónak, de hozzá mindig igen - igen szivesek voltunk itt. De atyus soha nem egyezik, abban bizonyos vagyok. S egy jól nevelt fiatal hölgy, tudja ön - ki helyesen gondolkodik - Györgynek fel kell hagynia vele, édes Dobbin kapitány, valóban fel kell hagynia.”

„Fel kell-e hagynia a férfinak a nővel, kit szeret, épen, mikor szerencsétlenség éri,” mondá Dobbin kinyujtva kezét. „Édes Miss Osborne! ezt a tanácsot hallom kegyedtől? Drága kisasszony! kegyednek barátsággal kell lennie iránta. Mit gondol, felhagyna-e kegyeddel egy férfi, ha kegyed szegény lenne?”

Ez az ügyes kérdés nem kis mértékben hatotta meg Osborne Johanna kisasszony szivét. „Nem tudom, kapitány, hihetjük e mi, szegény leányok, mit önök férfiak mondanak. A nőt gyöngédsége reá veszi, hogy igen is könnyen higgyen. Félek, önök mind kegyetlen ámitók” - s Dobbin igazán azt képzelte, hogy egy nyomást érzett azon kéztől, melyet Miss Osborne nyújtott hozzá.

Dobbin némi ijedséggel eresztette el a kezét. „Ámitók!” mondá. „Nem, édes Miss Osborne, nem minden férfi ámitó; testvére sem ámitó; György Amáliát gyermekkor óta szerette, semmi gazdagság el nem vétetne vele mást rajta kívül. El kellene-e neki őt hagynia? Azt tanácsolná-e kegyed neki?”

Mit felelhete neki Miss Jane ily kérdésre és pedig saját kinézései mellett. Nem tudott felelni reá, azért kikerülte azt mondván: „No s! ha ön nem ámitó, legalább nagyon regényes.” Dobbin kapitány e megjegyzést szó nélkül hagyta.

Utoljára, mikor már további udvarias beszédek segítségével úgy tartotta, hogy Miss Osborne eléggé el van készítve az egész ujság hallására, előállott azzal. „György nem hagyhatja fel Amáliával - György nőül vette őt” - s elbeszélte a házasság körülményeit, melyeket az olvasó ismer, miképen halt volna meg a leány, ha György hű nem marad hozzá: miképen tagadta meg az öreg Sedley megegyezését, s miképen kapott György házassági engedélyt: s eljött Józsi, ki a mennyasszonyt kiadta; miképen mentek Brightonbe Józsi négy lovas kocsiájában, ott töltenők a mézes heteket: s miképen számított György drága kedves testvéreire, hogy kiengeszteljék atyjával - mint azt ily hűszívű s gyöngéd hölgyek bizonyára teendik. S ekkor Dobbin kapitány engedelmet kérve (mi készséggel megadatott) viszontlátogatásra s helyesen gyanitván, hogy az általa hozott ujság a legközelebbi öt perc alatt el lesz beszélve a többi hölgynek, meghajtotta magát s elbúcsuzott.

Alig tette ki lábát a házból, azonnal Miss Janehez rohant Miss Mária s Miss Wirt, s a kisasszony az egész csudálatos titkot közölte ezekkel. Meg kell vallani az igazat, hogy egyik testvér sem igen bosszankodott a miatt. Van valami az afféle hanyatt-homlok rohanva kötött házasságban, mire nem sok nő birna haragunni, s Amáliát inkább többre kezdték becsülni bátorságáért, mit e szövetségbe beleegyezvén kitüntetett. A mint a történet felett így vitatkoztak s csevegtek, s csudálkoztak, valljon mit fog mondani s tenni atyus, harsány kopogás hangzott fel az ajtóról, bosszuló mennydörgés dördülése gyanánt, melyre az összeesküvők megrezzentek. Azt gondolták, az atyus. De nem ő volt; csak Bullock Frigyes, ki ígérete szerint a Cityből jött, hogy a hölgyeket virág-kiállításra vigye.

Ezen uri ember előtt, mint képzelni lehet, nem sokáig titkolták a dolgot. De képe, a mint meghallotta, egészen másféle csudálkozást mutatott, mint a nőtestvérek érzelmű bámulása. Mr. Bullock világfi s egy gazdag kereskedő ház ifjabb részes fele volt. Tudta, mi a pénz, ismerte értékét; s kis szemein édes várakozás szikrája villant fel, melynél fogva mosolygott Máriajára, mintha gondolta volna, hogy György urfinak e bolondsága által harmincezer fonttal fog többet érni annál, mennyit legjobb esetben vele kaphatni remélt. „Istenemre, Jane,” mondá az idősb testvére is némi érdekléssel tekintvén fel, „Els banni fogja, hogy már épen kihirdetik. Kegyed ötvenezer fonttal többet érhet még.”

A testvérek e pillanatig nem gondoltak volt a pénzkérdésre, de Bullock Fred délelőtti kirándulásuk alatt oly kellemes vitorán bosszantotta őket azzal, hogy a mint a reggeli mulatságról ebédre haza kocsiztak, nem kis mértékben érezték magokat saját becsületökben emelkedni.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET.

Osborne ur előveszi a családi bibliát.

Dobbin így előkészítvén a leánytestvéreket, elsietett a Citybe az elvállalt szakmány hátralevő s legnehezebb részét elvégzendő. Annak képze, hogy az öreg Osbornenál kellend szemközt állnia, idegeit nem kis mértékben izgatta fel, s nem egyszer gondolta, hogy talán jó lenne a fiatal hölgyekre hagyni a titok közlését, mit ők távozása után úgy sem tudnának sokáig megőrizni. De Györgynek megígérte volt, hogy hirt hoz a felől, miként fogadta az öreg Osborne a hirt. Tehát a Citybe ment az atyai ügyszobákhoz Themse utcában, hol egy levélkét küldött Mr. Osbornehoz egy félórai időt kérve beszélgetésre fia György ügyeit illetőleg. Dobbin küldöttje visszajött Mr. Osborne ügyszobájából az utóbbinak tiszteletével s azzal, hogy Osborne szerencsésnek érzendi magát, ha azonnal láthatja a kapitányt, ki ezzel csakugyan neki indult.

A kapitány, félig-meddig bűnös titkot vallandó meg, s kinézéssel egy kellemetlen s viharos találkozásra, igen kedvetlen arccal és szégyenlős léptekkel járult Osborne ügyszobáiba, s a mint keresztül ment a külső szobán, hol Mr. Chopper elnökölt, e könyvvivő részéről író asztala mellől oly dévaj képpel üdvözöltetett, hogy az még jobban kihozta magatartásából. Mr. Chopper intett s bölintott s tollával gazdája ajtójára mutatott, és a legbosszantóbb jó kedvvel mondá: „Az urat épen legjobb kedvben találandja.”

Osborne felállott s barátságosan kezét rázott vele s mondá: „Hogy van ön, édes fiam.” E szivességre György követe kétszeresen érezte bünsúlyát. Keze meredten feküdt az öreg ur markában. Dobbin érezte, hogy kisebb-nagyobb mértékben ő volt az oka mindennek, mi történt. Ő vitte vissza Amáliához Györgyöt; ő buzdította, ő mozdította elő, ő járt közben e házasság létrehozására, melyet most György atyja előtt felfedezendő vala: s ez őt szives mosollyal fogadá, megveregette vállát s őt „Dobbin, édes fiam”-nak szólította. Valóban a küldöttnek volt oka, hogy leeressze a fülét.

Osborne tökéletesen azt hitte, Dobbin fia megadását jelenteni jött. Chopper és főnöke épen akkor beszéltek volt a dolgról, a mint Dobbin küldöttje megérkezett. Mindketten azt tartották, hogy György megadását jelentendi. Mindketten néhány nap óta vártak arra - és „Isten! milyen lakodalmat csapunk, Chopper,” mondá Osborne ur könyvvivőjének, s ujjjaival csattintott, és nagy zsebeiben csörgette a guinea-keket és shillingeket, a mint diadalos tekintettel pillantott le segédére.

Most is mindkét zsebében hasonló csörtetéssel s furfangos vitor képpel tekintett székéről Osborne Dobbinra, ki zavarodva s hallgatva ült vele szemközt. „Ugyan pimasz egy kapitány,” gondolá az öreg Osborne, „csudálom, hogy György egy kissé több modosságra nem szoktatta.”

Dobbin utoljára csak mégis bátorságot vett s elkezdte: „Sir, fontos ujságokat hozok önnek. Ma reggel a lovas testőrségnél voltam, s ott nem kételkednek, hogy ezredünk külföldre fog parancsoltatni s még a hét eltelte előtt Belgiomba induland. S tudja ön, Sir, hogy haza nem jövünk csata nélkül, melyben közülünk nem egy fogja ott hagyni a fogát.”

Osborne komolyan tekintett. „Lelkemre, Sir, merem mondani, hogy az ezred megteendi kötelességét.”

„A francziák erősök, Sir,” folytatá Dobbin. „Nem kis idő telik bele, míg az orosz s osztrák seregek leérkezhetnek. Nekünk kell vivnunk az első csatát, s higye meg, Boney tesz arról, hogy a csata kemény legyen.”

„Hova czéloz ön ezzel,” vága közbe Osborne nyugtalanul és mogorva képpel. „Reménylem egy brit sem fél egy ördögadta francziától.”

„Én csak azt gondolom, hogy mielőtt elindulunk, tekintve, mily nagy s bizonyos koczkázatásnak tétetik ki mindnyájunk élete - ha ön és György közt valami viszály forog fen, jó lenne, Sir - ha kezet szorítánának együtt: nem akarná ön? Ha valami baj érné, úgy gondolom, örökké bánná ön, hogy nem váltak meg szeretetben.” Ezt mondván Dobbin kiveresült, s érezte s megvallotta magában, hogy áruló. Ha ő nincs, azon szakadás talán soha meg nem történik. Miért ne lett volna elhalasztható György házassága. Mi sürgette azt annyira. Érezte, hogy György meg nem hal vala bele, ha Amáliától megválík. Bármily csapás lesz vala Amáliára Györgyöt elveszteni, t a l á n mégis felüdült volna belőle. Az ő tanácsa hozta létre e házasságot s mindazt, mi ebből következő vala. S miért? mert ő annyira szerette a leányt, hogy ki nem állhatta boldogtalannak látni őt: vagy azért, mivel saját szenvedéseit elhordozhatlanoknak érezte, míg a dolog függőben volt, sietett annyira azokat egy csapással tenni semmivé - valamint az ember siettetí a temetést a halálozás után, vagy ha attól, kit szeret, meg kell válnia, nincs nyugta addig, míg a búcsuvételen tul nem esett.

„Vilmos, ön derék ficzkó,” mondá Osborne szelidebb hangon; „igaz, hogy nekem s Györgynek nem kell haragban válnunk meg. Nézzen ide. Én annyit tettem érette, a mennyit csak atya tehet. Ő bizonyára kapott három annyi pénzt tőlem, mint ön az atyjától. De én nem akarok kérkedni ezzel. Nem akarom előmondani, mennyire fáradtam, izzadtam érette, kifejtve minden tehetségemet s erélyemet. Kérdje Choppertől. Kérdje meg tőle magától. Kérdje meg az egész Citytől. S lássa, egy házasságot ajánlok neki, melyre az egész országban minden uri ember büszke lenne - ez az egyetlen dolog, mire életemben kértem - s megtagadja. Nincs-e igazam? Én okoztam-e a viszályt? Én csak javát akarom, melyért, a mióta született, úgy fáradok, mint egy rab. Senkisem mondhatja, hogy én önző vagyok. Jőjön vissza. Itt a kezem. Én elfelejtek s megbocsátok mindent. Most már nem lehet szó a házasodásról. Hanem csinálja ki a dolgot Miss Swartzczal s legyen meg a házasság majd, ha haza jó, mint ezredes; mert ezredesnek kell lennie, Istenemre, azzá kell lennie, ha azt pénzzel kivihetni. Örvendek, hogy ön reá birta őt. Tudom, hogy ön tette azt Dobbin. Eddigelő is nem egyszer huzta ki őt sárból. Jőjön ő haza. Én nem leszek íránta kemény. Jőjenek ketten még ma Russel-squarebe ebédre. A ház a régi, az óra is az eddigi. Lesz egy darab jó vad, és semmi kérdezősködés.”

Ez a dicséret s bizalom keservesen fájítá Dobbin szivét. Minél tovább folyt a beszélgetés e hangon, annál bűnösebbnek érezte magát. „Sir,” mondá, „félek, ön csalódik. S tudom is hogy csalódik. György sokkal nemesebb gondolkodású férfi, hogysen pénzért házasodnék. Ha ön azzal fenyegeti, hogy engedtlensége esetére kitagadja, azzal csak ellenállásra ingerli őt.”

„A manóba, ember, csak nem nevezi fenyegetésnek, mikor évi nyolcz-tíz ezer font jövedelemmel kínálok?” mondá Mr. Osborne még mindig átkozott jó kedvvel. „Lánczhardtát! ha Miss Swartznak kellek, én embere leszek. Kevésbbé-többé ha fekete-e, arra nem nézek.” S az öreg ur furfangosan vigyorgott, s nyersen felkaczagott.

„Sir, ön feledi Osborne kapitány korábbi elköteleztetését,” mondá a követ komolyan.

„Minő elköteleztetés? Mi az ördögöt beszél ön? Reménylem,” folytatá csudálkozva s haragra gyulva, a mint e gondolat felvillant agyában, „reménylem, nem gondolja, hogy olyan elkár-

hozott bolond volna s most a vén csaló bukott leánya után járna? Csak nem azért jött ön ide, hogy elhitesse velem, miszerint ő e z t akarná nőül venni? E z t nőül venni, derék lenne! Az én fiam s örökösöm az utcaszemétről szedje fel egy koldus leányát? Vigye az ördög, ha azt teszi, vegyen seprőt a kezébe és seperjen utcát. Emlékszem most, hogy a leány mindig a nyakába akasztotta magát s szerelmes pillantásaival halászta, s hiszem, hogy a vén gazember apja lovagolta fel arra.”

„Mr. Sedley önnek igen jó barátja volt, Sir,” szóla közbe Dobbin, szinte örvendve, hogy maga is haragba jő. „Volt idő, mikor ön nem nevezte őt zshivány- és csalónak. A viszony az ön műve volt. Györgynek nincs joga könnyelmű játékot űzni...”

„Könnyelmű játékot!” orditá az öreg Osborne. „Könnyelmű játékot. Ej, a manóba, épen ezen szavakkal élt az én uri emberem is, csütörtökön lesz két hete, mikor olyan előkelőnek tette magát s atyjának, ki nemzette, a brit hadseregről beszélt. Mi az ördög, ön lovagolta volt fel, ön? Köszönöm, k a p i t á n y . Ön akar koldust hozni a családomba. Köszönöm, kapitány. Nőül venni őt, igazán - he, he! mire? Jót állok, a nélkül is könnyen megkapná.”

„Sir,” mondá Dobbin leplezetlen haragban lobbanva fel, „senki se gyalázza előttem e hölgyet, s ön legkevésebbé.”

„Oh, ön ki akar hívni engem, ki? Várjon, csengetek pisztolyokért. György urfi küldi önt, hogy atyját meggyalázza, ő ugy-e?” mondá Osborne a csengetyűszinort rángatva.

„Osborne ur,” mondá Dobbin reszkető hangon, „ön gyalázza a világon a legjobb teremtést. Önnek leginkább kellene kimélnie őt, mert ő az ön fiának neje.” S ezzel érezve, hogy többet nem mondhatna, eltávozott, mialatt Osborne hátrarogyott székébe s vadul tekintett utána. Egy legény ment be a csengetésre; s a kapitány alig volt künn a házból, hajdan főnt szaladt utána Chopper a könyvvivő.

„Az Istenért, mi dolog?” mondá Mr. Chopper megragadva a kapitányt kabátja szárnyánál fogva, „az ur magán kívül van. Mit tett György ur?”

„Nőül vette Miss Sedleyt ezelőtt öt nappal,” viszonzá Dobbin. „Én voltam násznagya, Mr. Chopper, ön pedig viselje magát úgy, mint barátja.

Az öreg könyvvivő fejét rázta. „Kapitány, ha ezt az ujságot hozta, ez ugyan rossz. Az ur azt neki soha meg nem bocsátja.

Dobbin megkérte Choppert, hogy adja hirül a továbbiakat a vendégfogadóban, hol szállva volt, s rossz kedvben fordult nyugotra, nagy mértékben nyugtalankodva mind a múlt, mind a jövő miatt.

A mint a Russel-squarei család azon estve ebédre egybegyűlt, a családtyát szokott helyén találta ülve; de oly komor képpel, melynek láttára mindig mindenki ottan elnémult. A hölgyek s Mr. Bullock, ki velek ebédelt, érezték, hogy a hír már közöltetett vele. Mogorva pillantásai annyira hatottak ugyan Mr. Bullockra, hogy hallgatva s csendesen ült; más részről azonban rendkívül barátságos és figyelemmel teljes volt Mária iránt, kinek oldala mellett ült, hasonlóképen testvére iránt, ki az asztalfőn ült. Következőleg Miss Wirt egyedül ült az asztal egyik felén, mivel közte s Osborne Johanna kisasszony közt egy szék üres volt. Ez volt György helye, s mindig terítettek számára, a kóborlónak hazajövetelét várva. Az evés alatt semmi sem történt, mi az ebéd csendét félbeszakaszthatta, kivéve Frigyes ur halk bizalmas susogásait s az ezüst nemű és porcellán koczogását. A cselédek sompolyogva jártak-keltek teendőik elvégzésében. A kinyujtoztatott holttesthez állított örök nem nézhetnének ki komorabbul, mint Mr. Osborne cselédei. A vadat, melyre az öreg ur Dobbint meghívá, tökéletes hallgatás

közben szelte fel; de a mit maga elébe vett ki, azt elvitték előle úgy, hogy alig izlelte volt meg, sokat ivott s a kulcsárnak ugyancsak szorgalmasan kellett megtöltenie poharát.

Végre - az ebédnek épen vége volt - szemei, melyek egy ideig mindenkit meredten szemléltek, György teritékére meredtek. Bal kezével reá mutatott. Leányai reá néztek, s vagy nem értették vagy nem akarták érteni a jelt; eleinte a cselédek sem értették.

„Vigyétek el a teritéket,” mondá végre káromkodva kelvén fel székéről - s azzal székét hátratasztván, szobájába ment.

Mr. Osborne ebédlője megett volt azon szoba, melyet a háznál írószobájának neveztek, s egyes egyedül a házi urnak volt fentartva. Ide vonult vissza Osborne ur vasárnap délelőttként, ha nem akart templomba menni; itt töltötte reggelét karmazsinbőr-karszékében ülve s ujságát olvasva. Egy pár üveges könyvszekrény volt ott, erős aranyos kötésbe foglalt komoly munkákkal: Az „Annual Register,” a „Gentleman’s Magazine,” „Blair prédikációi,” „Hume,” és „Smollet.” Esztendőről esztendőre soha egyet le nem vett e könyvek közül polczáról; de a családnak egy tagja sem mert volna a viláért valamelyik könyvhez nyulni, kivéven ha vasárnap nem volt nagy ebéd; akkor a nagy veres kötésű biblia s az imakönyv levéttett a szegletből, hol a pairek könyvének egy példánya mellett külön állott, s miután a cselédséget az ebédlőbe felcsengették, Osborne családjának felolvasta az imát harsány, éles, vontatott hangján. Az egész háztól soha senki akár gyermek, akár cseléd, be nem lépett e szobába bizonyos rettegés nélkül. Itt vizsgálta meg a gazdasszony számadásait, itt nézte át a kulcsár pinczekönyvét. Innen a csinos kavicsal kirakott udvaron át beláthatta az istálló hátulsó kijárását, hová egyik csengetyűje is szólott, s ezen udvarba kellett kilépnie a kocsisnak a hátulsó épületből, mint egy tömlöczbe, s Osborne az írószoba ablakából szidta össze. Egy évben négyszer lépett e szobába Miss Wirt béréért, s a leányok évnegyedi tüpénzőkért. György gyermekkorában sokszor kapott korbácsot a szobában, mikor is anyja busan ült le a grádicsra s hallgatta a korbácsütéseket. A gyermek nem igen szokott volt rikoltani e büntetés alatt; a szegény asszony aztán titokban czirogatta s csókolgatta őt, s adott neki pénzt, hogy jó kedvet csináljon neki, mikorra kimegy hazulról.

A kandalló felett egy családi kép volt, mely Mrs. Osborne halála után hozatott ide át az első szobából, - György egy kis lovon ült, az idősbik leánytestvér egy virágbokrétát nyujtott fel neki; az ifjabbikat anyja vezette; mindenik piros arcú volt széles piros szájjal, s egymásra a köteles családi arczkép-modorban vigyorogtak. Az anya most sirban nyugodott, régóta elfeledve, - a fiúnak s a leányoknak száz különböző külön érdekeik voltak, s bár még mindnyájan a családhoz tartoztak, szertelenül el voltak idegenedve egymástól. Több év múlva, mikor az ábrázolt személyek felnőttek, mily keserű satyra fekszik az ilyen pöffeszkedő családi arczképekben érzelő bohóságukkal és mosolygó hazudságaikkal és annyira öntudatos és annyira elégült ártatlanságukkal. Osborne nagy ünnepi képe, melyen nagy ezüst kalamárisa s karosszéke is látható volt, az ebédlőben foglalta el a családi képnek megürült helyét.

Az öreg Osborne tehát írószobájába vonult vissza, a visszamaradt kis társaság nagy megkönnyebbedésére. Miután a cselédek kivonultak, egy ideig ugyan folyékonyan, de halkkal kezdtek beszélgetni; aztán csendesesen felmentek a grádicsra s Mr. Bullock sompolgó léptekkel kísérte fel őket ropogó cipőiben. Nem volt bátorsága egyedül borozni, oly közel a rettentő öreg urhoz az írószobában.

Azután hogy beestelledett egy óra teltével, a kulcsár hivatlanul viaszgyertyákat s theát vitt be. A házi ur karosszékében ült, mintha ujságot olvasott volna, s miután a cseléd letéven melléje az asztalra a gyertyákat s a theát, visszavonult, Mr. Osborne felállott s bezárta az ajtót utána.

Most már senki sem értette félre a dolgot; az egész ház tudta, hogy valami nagy catastropha van készülöben, mely valószínűleg György urfit sujtandja.

A nagy fényes mahagoni íróasztalban volt az öreg urnak egy fiokja, melyben kizárólag a fiát illető papirokat tartotta. Itt tartott minden oklevelet, mely kis kora óta reá vonatkozott; itt voltak jutalom-írás példányai, rajzkönyvei, mind György keze írását s a mesterét feltüntetők; ott voltak első levelei kövér betűkkel írva, melyekben atyját szívéből üdvözli s lepényre valót kér. Édes keresztapja Mr. Sedley nem egyszer említettik meg azokban. Szitkok lebegtek az öreg Osborne elkékült ajkain, és szörnyü gyűlölség s bosszuság dult-fult szívében, a mint e papirokat áttekintve nevére bukkant. Mind meg voltak jegyezve, számozva és veres zsinórral áthuzva. Volt: „György 5 sh. kér. April 23. 18 -; felelet april 26. 18 -;” vagy: „György kis lóért ir, oct. 13.” - stb. Más nyalábban voltak: „Dr. S. számlái.” - „G. szabó számlái s kiállítási költségei, reám utalva ifj. Osborne Gy. által,” stb. - levelei Nyugotindiából, - ügynöke levelei, újságlapok, melyekben kinevezése s előléptetése volt közzétéve: ott volt egy ostor, mit gyermekkorában viselt, s egy papirkában egy emlék egy fürttel hajából, mit anyja szokott volt viselni.

A szerencsétlen öreg több órát töltött ezen emlékiratok átforgatásában s azok feletti merengésben. Mind ott volt: minden legédesebb hiusága, dicsvágya, reménye. Mily büszke vala e fiura! A legszebb fiu volt, kit csak látni lehet. Mindenki azt mondá, ugy néz ki, mint egy nemes ember fia. Egy királyi herczegnőnek szemébe tünt ő, s megcsókolta őt, s nevét kérdezte volt a Kew-királyi kertben. Ki tudna a citybeliek közül ilyet felmutatni? Neveltethette volna jobban egy herczeg? A mit pénzen lehetett szerezni, mindent birt fia. A vizsgálatok napjain négylovas hintóban uj ruháju legényekkel ment le az iskolába, hol György tanult, s uj shillingeket szórt az iskolás gyerekeknek: mikor Györggyel az ezredi depóthoz ment, mielőtt fia Canadába vitorlázandó, hajóra ült, olyan ebédet adott a katonatiszteknek, mely York herczeghez méltó lett volna. Hagyott-e fizetetlen váltót, mit György bocsátott reá. Mind ott voltak azok - kifizetve szó nélkül. Sok tábornok a hadseregből nem lovagolt olyan lovakon, mint ő! Maga előtt látta állani fiát, mint száz különböző alkalomról emlékezett reá, - ebéd után, midőn büszkén, mint egy lord, járult atyjához az asztalfőn, s kiitta mellette poharát, - a mint Brightonben kis lován lovagolt, átugratott a sövényen s lépést tartott a vadással, - a mint a kormányzó herczegnek az udvarnál bemutatott s az egész St. James-palota nem birt derekabb ficzkót felmutatni. S mindennek - mi volt a vége! Nőül venni egy bukottnak leányát, s gunyt üzni a kötelességből s szerencséből! Mily megalázatus és düh: mily emészto méreg, kijátszott dicsvágy s szeretet kínjai; mily sebei a sértett hiuságnak, sőt gyöngédségnek, miket e vén világfinak kelle most e miatt szenvedni!

Miután György atyja mindezen papirokat átvizsgálta s egyik s másik felett a legkeserűbb vigasztalan búval merengett, mellyel nyomorban sinlők szoktak boldogabb mult időkre visszaemlékezni - azokat egyetemben kiszedte a fiokból, melyben oly sokáig tartotta, s egy kis író szekrénybe tette, melyet körülkötözött és pecsétnyomójával lepecsételt. Aztán kinyitotta a könyvtartót s elővette a nagy veres bibliát, melyet fenebb említettünk - pompás könyv volt az, melybe ritkán néztek bele s egészen aranytól fénylett. A könyv homlokzata Izsáknak feláldoztatását Abrahám által ábrázolta. Szokás szerint a családi biblia első üres lapjára jegyezte volt fel kereskedőszerű kezeirásával házasságának s neje halálának napját, s gyermekei születésnapjait s keresztneveit. Először jött Johanna, aztán Sedley-Osborne György, aztán Mária Franciska, s mindeniknek keresztelési napja. Egy tollat vett s gondosan kitörölte a lapon György nevét, s mikor a lap ujra egészen száraz volt, visszatette a könyvet helyére, honnan levette volt. Aztán kivett egy oklevelet egy más fiokból, hol a maga okiratait tartotta, s azt elolvastván, összegyurta s meggyujtatta az egyik gyertyánál s nézte, mig a kandallóban egészen hamuvá égett. Az végrendelete volt: melyet elégetvén, leült, egy levelet irt, egy legényt

csengetett elő, kinek parancsot adott reggelre annak kézbesítése végett. Már reggel volt: mikor lefeküdt, az egész házban világos volt a napfénytől, s a madarak a Russel-square-i zöld lombok közt énekeltek.

Dobbin szorongva ohajtván az egész Osborne családot s minden tőle függőket jó kedvben tartani s Györgynek viszontagsága idején annyi barátot igyekeztél szerezni, mennyit csak lehet, ismervé továbbá, mily hatással van az ember kedélyére a jó ebéd s jó bor, - mihelyt visszaért vendéglőjébe, azonnal egy legbarátságosabb meghívást irt Chopper Tamás Esquire-nek, melyben ezen uri embert felkérte ebédelne másnap vele a Slaughters' vendéglőben. A levélke még a Cityben találta Choppert, s a rögtön adott válasz úgy hangzott, hogy: „Mr. Chopper tiszteletteljesen üdvözi Dobbin kapitányt s lesz oly bátor és szerencsés, és tisztelkedni fog D. kapitánynak.” A meghívás s a válasz fogalmazata megmutattatott Mrs. Choppernek s a leányoknak, a mint azon estve haza ment Somers' Townba, s a család theázás alatt nagy-örvendve beszélt katonatisztekéről s a West-End-i emberekről. S miután a leányok lenyugodtak, Mr. és Mrs. Chopper az Osborne házában történt fontos eseményekről kezdé beszélgetni. A könyvvivő sohasem látá főnökét oly felindultnak. A mint Dobbin kapitány távozása után bement, Mr. Osbornet elkéülve s majdnem elájulva találta: bizonyos volt benne, hogy valami irtoztató perpatvar volt Mr. O. s az ifju kapitány közt. Aztán meghagyást kapott arra, hogy a könyvekből írja ki mind a György kapitánynak az utolsó három év alatt kiszolgáltató összegeket. „Igazán, szép pénzt kapott,” mondá a könyvvivő, s öreg és ifju urát még jobban becsülte, hogy olyan bőkezűleg szárnyra tudták eresztetni a guinea-keket. A perpatvarnak Miss Sedley körül kellett forogni. Mrs. Chopper fogadta s kijelentette, hogy nagyon sajnálja a szegény fiatal hölgyet, miután oly szép fiatal embert vesztett el, minő a kapitány. Mr. Chopper azonban nem igen sokat adott egy olyan szerencsétlen nyereszkedő leányára, ki csak olyan hitvány osztalékot volt képes fizetni. Ő Osborne házáat a Cityben mindeniknél többre becsülte: s reménylette és ohajtotta, hogy György kapitány nemes ur leányát vegye nőül. Ez éjjel a könyvvivő sokkal jobban aludt, mint főnöke, s gyermekeit megölelgetvén a reggeli után, mit legjobb étvággal költött el (ámbár életpohara csak barna cukorral volt édesítve) legszebb vasárnapi öltözetében, mellfodros inggel, indult dologra, megigérvén bámuló nevének, hogy Dobbin portoi borához estve nem fog igen keményen hozzá látni.

Mr. Osborne arcza, a mint szokott idejére a Citybe érkezett, emberei előtt, kik mindig ügyeltek kifejezésére (volt is okuk reá), különösen sápadt- s dultnak tetszett. Pontban tizenkét órakor Mr. Higgs (Higgs és Blatherwick sollicitor-háztól), a mint meg volt rendelve, megérkezett s bevezettetett az ur belső szobájába, hol egy óránál tovább maradt benn. Egy óra körül Mr. Chopper egy levélkét kapott, melyet Dobbin kapitány legénye hozá át, s melybe valami volt rekesztve Mr. Osborne számára, mit a segéd bevitt s átadott. Rövid idő mulva Mr. Choppert s Mr. Birchet a második segédet behívták egy okiratnak tanuképeni aláírására. „Uj végrendeletet tettem,” mondá Osborne, mire azt a két uri ember aláírta. Semmi beszéd nem folyt. Mr. Higgs szörnyű komolyan nézett ki, a mint a külső szobákba jött s Mr. Choppernek merőn szeme közé nézett: de semmi nyilatkozat nem történt. Megjegyezték mindnyájon, hogy Mr. Osborne egész nap különösen nyugodt s szelid volt, mindazoknak meglepetésére, kik zord magatartásából rosztat jóslának. Egész nap senkit össze nem szidott s egyszer sem hallották káromkodni. Az írószobát korán odahagyta, s mielőtt elment, még egyszer behívta a könyvvivőt, s elébb általános utasításokat adván neki, látszólag némi habozással s kedve ellen kérdezte tőle, nem tudja, a városban van-e Dobbin kapitány?

Chopper azt felelte, hogy úgy hiszi, a városban van. Pedig mindkettőjük tökéletesen jól tudta.

Osborne egy Dobbinhez intézett levelet vett elő, s a segédnek kezébe adva, felkérte őt, szolgáltassa azt személyesen Dobbin kezébe. „S most, Chopper,” mondá kalapját véve s különösen tekintve, „lelkem könnyebb lesz.” Pontban a mint kettőt ütött az óra (világosan összebészélés következtében) beszólott Mr. Bullock, s ő és Mr. Osborne elsétált együtt.

A -dik ezred parancsnoka, melynél Dobbin s Osborne százada volt, egy vén tábormok s már rég óta sokkal öregebb s gyengébb volt, hogysen a parancsnokságot vihette volna; annyiban azonban mindig némi érdeklődéssel viseltetett az ezred iránt, melynek névszerinti feje volt, hogy többeket a fiatalabb tisztek közül meghitt asztalához, mely neme a vendégszeretethez mostanság, úgy hiszem, nem igen fordul elő mai tagtársai közt. Dobbin kapitány az öreg tábormoknak különös kedvence volt. Dobbin jártas volt szaka irodalmában s Nagy Fridrikról s a császárnőkirálynőről s háboruikról szintolyan jól tudott beszélni, mint maga az öreg tábormok, ki jelenkori győzelmek iránt közönyös volt, s kinek szive az ötvenévvél azelőtt élt hadvezérekhez tapadt. A tábormok reggelire hivatta Dobbint az nap, mikor Mr. Osborne megmástitotta végrendeletét, s kedvencének néhány nappal korábban tudtul adta azt, mit mindnyájan vártak, tudniillik, az indulási parancsot Belgiomba; hogy a parancs, miszerint az ezred készen tartsa magát, egy pár nap alatt ki fog adadni, s mihelyt készen fognak állani a szállító hajók, utnak induland, mielőtt a hét eltelne. Az újonczok beérkeztek, mialatt az ezred Chatamben állomásozott, s a tábormok remélte, hogy azon ezred, mely segített egykor megverni Malcolmot Canadában s megszalasztani Mr. Washington Long-Islandben, méltónak tanusítandja magát történeti híréhez Németalföld sokat taposott csatamezőin. „Igy hát édes barátom, ha valami affaire-je van itt,” mondá az öreg tábormok, egy szippantást véve reszkető öreg feje kezével s aztán robe de chambre-jének azon tájára mutatván, hol alatta még gyengén dobogott szive, „ha valami Phyllise van, kit meg kell vigasztalnia, vagy az atyustól vagy a mamától búcsut kell vennie, ajánlom, végezze dolgát minél előbb.” Ezzel a tábormok ifju barátjának oda nyujtotta egyik ujját, s felporozott s czopfos fejével jóakarólag bölintott, mire Dobbin eltávozott.

Dobbin szörnyen komoly lett ezen ujságra, s a mi jó barátainkra gondolt Brightonben, és aztán megszegyenlette magát, hogy Amália mindig első volt gondolatában (valóban mindenkit megelőzve: atyát, anyát, testvéreket s köteleességet, - mindig, ha sétált, ha aludt, egész nap), s visszaérvén vendégfogadójába egy rövid levélkét küldött Mr. Osbornehoz, hirül adva neki a kapott értesítést, s remélve, hogy az többet fog tenni Györgynek atyjávali kiengesztelésére.

E levélke nem kis mértékben nyugtalanította az érdeemes könyvvivőt. Egy hozzá intézett levélkébe volt zárva, s a mint kinyitotta, reszketett, hogy talán visszamondatik az ebéd, melyre számíta. Keble rendkívül megkönnyebbült, a mint úgy találta, hogy a boritékon csak emlékeztetés állott hozzá. („Várom önt fél ötre,” irta Dobbin kapitány). Ő valóban rendkívüli érdeklődéssel viseltetett főnöke családjá iránt; de, que voulez vous? egy nagy ebéd, melyre meg volt hiva, közelebből vonatkozott reá, mint akárminő halandó ügye.

Dobbin fel volt hatalmazva a tábormoktól nyert értesítés közlésére azon tisztekkel, kikkel jártában ne talán találkozik; ahoz képest tehát tudatta azt Stubble zászlótartóval, kit ügynökénél talált, s ki - oly nagy volt katonai tüze - azonnal elsietett a kardcsinálóhoz uj kard vásárlására. Itt a fiatal ficzko - ki, bár csak tizenhét éves és csak öt láb s öt hüvelyknyi magas és természeténél fogva már gyenge testalkatu volt, melyet a vizes pálinka idő előtti élvezete még jobban megronta, tagadhatlan vitézséggel s oroszlánszívvel birt - úgy elméregette, próbálgatta, hajtogatta és himbáltatta a fegyvereket, mintha szörnyü pusztítást akart volna véghez vinni a francziák közt.

Mr. Stubble, mint magassága- s vézinaságából is gyaníthatni, a gyalogságnál szolgált. Spooney zászlótartó ellenben egy magas növésű ficzkó volt és (Dobbin kapitánynak) gránátos századához tartozott; egy új medvebőrcsákót próbált fel, mely alul még vadabbul szikráztak szemei.

A két ficzkó aztán a Slaughters-be ment; egy pompás ebédet rendeltek meg, leültek levelet írni aggódó édes szülőikhez - e levelek teli voltak szeretettel, szivességgel, vitézséggel s rossz helyesírással. Ah! ez időben sok szív dobogott szorongón Angliában, és sok háznál folyt az anyák könnye és emelkedett éghez imájok!

Látva hogy a fiatal Stubble a Slaughters' kávéházi egyik asztalon írással foglalkozik s a könnyek orráról lepereregnek a papírra (mert szegényke mamájára gondolt, kit talán nem is látandó többé viszont), Dobbin, ki maga is levelet akara írni Osbornehoz, felhagyott azzal s újra bezárta író asztalát. „Minek írnék?” mondá. „Legyen még neki egy boldog éje. Holnap reggel korán meglátogatom szüleimet s magam lerándulok holnap Brightonbe.” Oda járult a fiatal Stubblehez, vállára tette nagy kezét, s lelket öntött bele és mondta neki, hogy ha lemond a vizes pálinkáról, jó katona lesz, valaminthogy mindig jó szivü s uri ficzkó volt. A fiatal Stubble szemei örömtől ragyogtak fel, mert Dobbin az ezredben nagy tiszteletben állott, mint legjobb s legügyesebb tiszt.

„Köszönöm, Dobbin,” mondá keze fejével dörgölve szemeit. „Épen most irám anyámnak, hogy azt teendem. Oh, Sir, ő oly átkozottul jó hozzám.” S a vízkut újra működésbe jött s nem vagyok bizonyos benne, valljon a lágyszivü kapitány szemei is nem csillogtak-e könnytől.

A két zászlótartó, a kapitány és Mr. Chopper együtt ebédelt. Chopper áthozta Osborne levelét, melyben ez tiszteletét kifejezván kérte a kapitányt, lenne szives a belezárt levelet Osborne György kapitány kezébe juttatni. Chopper nem tudott a dologról többet; leírta, az igaz, Mr. Osborne kinézését, s találkozását ügyvédével, csudálkozott, hogy főnöke nem szidott össze senkit, s kivált, midőn a pohár körüljárt, különféle gyanítások- és fejtegetésekbe bocsátkozott, melyek minden pohárral határozatlanabbakká váltak s utoljára egészen érthetlenné lettek. Késő idő volt, mikor a kapitány egy bérkocsiba emelte vendégét, ki egy kissé el volt ázva s esküdött, hogy a kip - kep - kapitánynak örökre barátja leend.

Tudjuk, hogy a mint Dobbin kapitány elbúcsuzott Miss Osbornétól, engedelmet kért további látogatásra, s a szűz őt másnap néhány óráig várta, mikor is, ha Dobbin azon kérdést intézendé hozzá, melyre kész vala felelni, talán öcse barátjául jelentette volna ki magát s György és atyja közt talán kiengesztelés lett volna eszközölhető. De hiában várakozott otthonn, a kapitány nem jött. Dolgai voltak, meg kellett látogatnia s vigasztalnia szüleit s még az nap elég korán helyet foglalni a gyorskocsiban s lerándulni Brighton-i barátjaihoz. A nap folytán Miss Osborne hallotta, a mint atyja parancsot adott ki, nehogy beeresszék többé a házba azt az ármányos gazember Dobbint, és így minden addig netalán titkon táplált reményeinek egyszerre vége szakadt. Estve eljött Bullock Frigyes ur és különösen érzésteljes volt Mária és figyelemteljes a busongó öreg ur iránt. Mert ámbár azt mondá az öreg ur, hogy lelke megkönnyebbedett, mindamellettt úgy látszott, hogy az eszközök, miket e célra használt, nem igen voltak sikerrel, s a mult két nap eseményei tetemesen megrongálák egész valóját.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

Melyben a főszemélyek mind jónak látják Brightont elhagyni.

Midőn Dobbint a hölgyekhez vezették, igen vidám kedélyü és beszédes lett, mi azt mutatja, hogy e fiatal tiszt napról napra nagyobb képmutató tudott lenni. Először is saját érzelmeit igyekezett elrejtteni, a mint Amáliát új helyzetében látá, s másodsor aggodalmát álarcozta el azon hatás felett, mit az általa közlött rossz híreknek, véleménye szerint, Amália kedélyére tenni kellett.

„Én azt hiszem, György,” mondá Dobbin, hogy a francia császár legfőlebb három hét alatt meg fog bennünket támadni egész hadi erejével, s úgy megtánczoltatja a herceget, hogy a félsziget csak gyerekjátéknak fog a mellett tetszeni. Azonban ezt nincs miért nődnek megmondani. Meglehet hogy elvégre még csatába sem vegyülünk, s belgiomi küldetésünk nem leend egyéb egy puszta katonai foglalásnál. Sokan osztják e véleményyt, s Brüsszel teli van előkelő vendégekkel.” S e szerint elhatározott, hogy az angol hadseregnek Belgiombani hivatását ez ártatlan szinben terjesszék Amália elébe.

Miután ezt ilyképen elhatározták, a kétszinü Dobbin egész vidámon köszönté Mrs. Osbornet, s új helyzetét illetőleg néhány bókot igyekezett neki mondani (a bókok meg kell vallani, elég ügyetlenül voltak alkalmazva) s azután elkezdett beszélni Brightonról, a tengeri levegőről, a hely mulatságai- és kellemeiről, az utvonat szépségei-, a gyorskocsi czélszerűsége-, s a lovakról, - még pedig oly modorban, mely Amália előtt teljesen érthetetlen, - Rebekára nézve pedig, ki szemmel tartá a kapitányt, mint minden közelében levőt, igen mulatságos volt.

A kis Amáliának, meg kell vallani, nem igen volt valami magas fogalma férje barátja, Dobbin kapitányról. Hangja susogó volt, képe kellemetlen, szemeit folyvást lesütve hordozá, s e mellett kiválólag ügyetlen és nehézkes modoru volt. Amália eltűrte őt azon ragaszkodásért, melyet férje iránt mutatott (ebben egyébiránt igen kevés érdeme volt) s Györgyöt igen nagy-lelkü- és jó szívünek tartotta, hogy Dobbin iránt barátságot mutat. György gyakran utánozta neje előtt Dobbin hangját s ferde modorát, noha, megvallva az igazat, barátja jó tulajdonairól mindig igen magas véleménnyel nyilatkozott. Szerencsés napjaiban, midőn őt még nem ismerte oly jól mint most, kevésbe vette Amália a becsületes Vilmost, ki igen jól tudta mint vélekedik felőle Amália, s abban egész alázattal megnyugodott. Eljövende egykor az idő, midőn Amália őt jobban megismerendé, megváltoztatva irántai véleményét - azonban ez idő még messze volt.

Mi Rebekát illeti, ő tudta Dobbin kapitány titkát, még mielőtt az két órát lett volna a hölgyek körében. Rebeka nem szivelte a kapitányt, s titkon tartott tőle, s a kapitány sem igen volt nagy előszeretettel iránta. Ő oly becsületes volt, hogy Rebeka mesterkedései sikeretlenek maradtak nála, s folyvást bizonyos ösztönszerű idegenkedéssel járult hozzá. S miután Rebeka épen nem állt oly magasán neme felett, hogy a féltékenységen tultehetette volna magát, e szerint Dobbint, mint Amália imádóját, annyival inkább gyűlölte. Mindemellett igen nagy becsülést s sziveséget mutatott iránta. Osborne barátja! az ő kedves jóltevői barátja! Esküdött hogy mindig őszintén fogja őt szeretni; emlékszik még reá a Vauxhall-i estélyből, mint pajzánul mondá Amáliának, s kissé mulatta magát rajta, midőn a két hölgy az ebédhez újra öltözni eltávozott. Crawley Rawdon nem sok figyelmet fordított Dobbinra, miután csak jószívü együgyünek, s nem valami kitünő miveltségü polgári származásunak tartotta őt. József sok méltósággal szokta őt pártfogolni.

Midőn György és Dobbin magokra voltak ez utóbbi szobájában, a hová György utána ment, elővette Dobbin szekrényéből azon levelet, melyet ő az idősb Osborne ur megbizásából

barátjának volt átadandó. „Nem atyám írása,” mondá György, kissé nyugtalan tekintettel; s nem is volt az öreg ur írása. A levelet Osborne ur ügynöke írta, s tartalma ez vala:

Bedford-Row, május 7. 1815.

Uram!

Megvagyok bizva Osborne ur által, hogy tudassam önnel, miszerint ő megmarad azon határozatánál, melyet ezelőtt tudatott önnel, s hogy továbbá azon házasság következtében, melyet önnek kötni tetszett, Osborne ur megszűnt önt ezentul családjához tartozónak tekinteni. E határozat a legvégső, s visszavonhatlan.

Mindamellett hogy a költségek, melyek kiskorusága alatt önre tétettek, s a váltók, melyeket ön az utóbbi időkben Osborne ur nevére oly nagy számmal bocsátott ki, jóval meghaladják azon összeget, melyet ön mint hagyományt jogosan követelhet (t. i. anyai vagyona harmad részét, mely halálakor önre, valamint Miss Osborne Jane és Miss Osborne Mária testvéreire szállott), mindamellett utasítva vagyok Osborne ur által, tudatni önnel, hogy ő az ön vagyonából semmit sem követel, s hogy két ezer fontnyi összeg (mint hat ezer fontból önt illető harmadrész) vagy önnek, vagy meghatalmazottjának általam kiszolgáltathatik; maradok

alázatos szolgálja
Higgs S.

U. I. Osborne ur utasít, hogy tudassam önnel, miszerint ő levelet, követséget, egy vagy más tárgyról tudósítást, semmi szín alatt nem fog öntől elfogadni.”

„Szépen elintézted a dolgot,” mondá György, szilaj pillantást vetve Dobbinra. „Nézd ezt Dobbin,” s oda dobá ez utóbbinak az atyai levelet. „Koldus lettem, Jupiterre! még pedig átkozott érzélgőségem következtében. Miért is nem tudunk még várni? Egy golyó megölhet a csatában, s akkor mi köszönete lesz benne Emminek, ha egy koldus özvegyeül marad. Te vagy az oka mindennek. Nem tudtál nyugodni míg meg nem házasodtam s tönkre nem jutottam? Mi az ördögöt kezdjek két ezer fonttal? Ez nekem két évre sem elég. Mióta itt vagyok, csak kártyán és tekén nyert Crawley tőlem száz negyven fontot. Valóban igen jól tudod mások dolgát elintézni.”

„Nem lehet tagadni hogy a helyzet nyomasztó,” felelt Dobbin, miután halvány arccal átolvasta a levelet, „s mint mondod, egy részben én vagyok az oka. Azonban vannak mások, kik örömet cserélnének veled,” folytatá keserű mosollyal. „Mit gondolsz, hány kapitány rendelkezhetik az ezredben kétezer fonttal. Neked, míg atyád kiengesztelődik, havi fizetésedből kell élned, s akkor, ha meghalsz, nődnék száz fontnyi évi jövedelmet hagyhatsz.”

„Felteheted-e, hogy egy magam forma ember megélhessen fizetéséből s száz fontnyi évi jövedelemből?” kiáltott fel György nagy haraggal. „Bolondnak kell lenned, hogy így beszélsz, Dobbin, hogy az ördögbe tarthatom fen a világbani állásomat ily nyomorult jövedelem mellett? Én nem mondhatok le szokásaimról. Nekem meg kell lenni a kényelmeknek. Én nem nőttem fel gombóc mellett, mint Mac Whirter, vagy burgonya mellett, mint a vén O’Dowd. Azt hiszed tán, hogy nőm mosni fog a katonák számára, vagy podgyáskocsin fogja az ezredet kísélni?”

„Jó, jó,” mondá Dobbin, szokott jó indulatával, „majd gondoskodunk jobb fogatról. De gondold meg csak, hogy te most egy trónvesztett fejedelemhez vagy hasonló, édes György barátom; s légy nyugodt, míg a vihar tart. Sokáig nem fog tartani. Említsék meg csak egyszer nevedet az újságlapokban, s fogadok akármiben, hogy az öreg atyus kiengesztelődik irántad.”

„Megemlítetteti az ujságban!” felele György, „s melyik rovatában? A megholtak, vagy a sebesülten visszatértek közt, s hihetőn, mindjárt a névsor kezdetén.”

„Pah! majd lesz idő panaszkodni, ha valami baj ér,” mondá Dobbin. „S ha valami történni találna, tudod György, nekem van egy kevés birtokom; házas nem vagyok, s így keresztfiamat nem fogom végrendeletemből kifeledni,” folytatá mosolyogva. Ezzel vége volt a vitának, - miként azelőtt is több ily vita Dobbin és barátja közt mindig bevégeződött - miután Osborne nyilvánítá, hogy Dobbinra lehetetlen sokáig haragudnia, s nagylelkűen megbocsátott neki, miután ok nélkül kelt ki ellene.

„Mondom Becky,” kiáltott Crawley Rawdon öltözőszobájából nejének, ki a maga szobájában szinte öltözött az ebédhez.

„Mit mondsz?” kérdé Rebeka éles hanggal. Ő, vállán keresztül épen tükörbe pillantott. A legcsinosabb fehér ruháját ölté fel, mit csak képzelni lehet, s meztelen vállaival, kis nyakkötőjével s világoskék övszalagjával úgy nézett ki, mint a megtestesült fiatal ártatlanság s lányi meglepés.

„Csak azt mondom, hogy mit fog Mrs. Osborne majd tenni, ha férje az ezreddel elmegy?” mondá Crawley a szobába lépve, két rémséges nagy hajkefével duettet játszva fején, s felborzolt haja alól bámulattal tekintve kis feleségére.

„Azt hiszem, ki fogja sirni szemét,” felelt Rebeka. „Ennek már csak gondolatára többször el fakadt sirva előttem.”

„Téged ez, úgy hiszem, nem szomorít,” mondá Rawdon félig-meddig neheztelve neje érzéketlensége miatt.

„Te gonosz! hát nem tudod hogy veled akarok menni,” felelt Rebeka. „Te a mellett egészen más helyzetben vagy. Te úgy méssz, mint Tufto tábornok segéde. Mi nem tartozunk a sorozredhez,” mondá Mrs. Crawley, s fejét oly búbájós mozdulattal emelte fel, hogy férje lehajlott s megcsókolta.

„Rawdon, édes Rawdon, nem gondolod-e, hogy jobb lenne Cupidotól megkérni a pénzt, mielőtt elmenne?” folytatá Becky. Ő Osborne Györgyöt Cupidonak szokta hívni. Már néhányszor hízelt neki azzal, hogy kellemes külsejűnek mondta. Egész szivességgel volt mindig közelében, midőn lefekvés előtt egy fél órára écarté-t játszani Rawdon szobájába átjött.

Gyakran nevezte kicsapongó romlott embernek, s fenyegeté, hogy semmirekellő életmodját s szokásait majd megmondja Emminek. Szivart hozott számára s meggyújtotta, igen jól tudta e fogások hatását, miután már Rawdonnál próbálta azokat. Osborne Rebekát eleven kedélyű kitünőleg pajzán, bűvös modoru nőnek tartotta. Természetes, hogy kis kirándulásaiknál s ebédeiknél Rebeka rendesen háttérbe tolta Emmi, ki az egész multság alatt mindig némán és félénken ült, míg Mrs. Crawley és Emmi férje folyvást fecsegett egymással, s Crawley kapitány, (és József, ki később csatlakozott a fiatal házasokhoz) csupán az evéssel foglalkozott. Emmi, barátnéját illetőleg nemigen tudott nyugodt kedélyű lenni. Rebeka elméssége, szelleme s kedvelt modora igen rosszul hatott reá. Alig voltak egy hetes házasok, s György már is unta magát, mindig idegen társaság után vágyott. Emmi remegve gondolt a jövőre. Hogy lehetek én neje, midőn ő oly okos, oly szellemdús, én pedig oly együgyü bohó teremtes vagyok? Mily nemeslelkűség volt tőle, hogy engem nőül vett, lemondott mindenről, s alászállt hozzám. Nekem le kellett volna mondanom róla, de nem volt elegendő lelkierőm. Nekem otthon kellett volna maradnom s gondot viselnem atyámra. S szülői elhanyagolása (ez önvádnak, melyet a szegény leány nyugtalan lélekismerete emelt ellene, volt is valami alapja) most jutott eszébe legelőször, s szégyenpirral borítá arcját. „Oh!” gondolá magában, „én rosz lelkű önző

voltam, midőn Györgyöt reá kényszerítém, hogy engem nőül vegyen. Én tudom, hogy nem vagyok érdemes reá - tudom hogy ő nálam nélkül boldog lett volna - próbáltam is gyakran, de mindig hiában, róla lemondani.”

Szomorú dolog, midőn az alig egy hetes házasság után, efféle gondolatok és vallomások foglalják el a nőt. Azonban ez így volt, s a Dobbin megérkezte előtti estvén, - egy szép ragyogó holdas májusi estve, mely oly szelid, oly enyhe volt, hogy az erkélyablakokat kinyitották, s György Mrs. Crawleyval kinézett az előtte elterülő csendes tengerre, míg benn Rawdon és József együtt kártyáztott - Amália senkitől számba nem véve ült egy karszékben, s vizsgálta a jelenlevőket; oly kétségbeesést s megbánást érzett, mely e gyöngéd elhagyott teremtségre nézve elég keserű lehetett. Alig egy hét múlt el, s már ennyire jutott! A jövő, ha vizsgálja, nem mutatkozhaték nagyon biztatónak. De Emmi, úgy szólván, igen félénk volt arra, hogy azt vizsgálja, s egyedül szálljon e nagy tengerre, melyre vezető s védelmező nélkül nem merte hajóját bocsátani. Tudom hogy Miss Smith nem sokat fog tartani felőle. De hányan birják, édes Miss, a kegyed lelki erejét?

„Ah! mily szép az est, s mily fényesen süt a hold?” mondá Osborne szivarjából égfelé fujván a füstöt.

„Mily kedves illata van a szabadban! én nagyon szeretem! Ki gondolná hogy a hold kétszáz-harminczhatezer nyolczszáz hetvennégy mérföldnyi távolságra van tőlünk?” tevé hozzá Rebeka, s mosolygva tekintte fel az égre. „Nem derék-e az tőlem, hogy ilyesmire még emlékszem? Mindezt Miss Pinkertonnál tanultuk. Mily nyugodt a tenger, s mily derült minden. Ugy tetszik mintha egész a francia partokig látnék,” s fényes zöld szeméből egy sugár villant ki az éjbe, mintha keresztül láthatna sötétjén.

„Tudja ön, mit szándékozom egy reggel tenni?” mondá Rebeka. „Én meglehetősen uszó vagyok, s majd egy napon, midőn Miss Crawleynak - nagynénémnek- társalgónője a vén Miss Briggs, emlékezhetik reá, azon vércse orru, hosszú fürtű kisasszony - midőn tehát Miss Briggs fürdeni megy, majd fürdő sátra alá fogok lemerülni, s a vízben kiengesztelést fogok sürgetni. Nemde jó csselfogás lesz?”

György nevetésben tört ki e vízi találkozás gondolatára. „Mit csináltok?” riada fel Rawdon a koczka-poharat rázva; Amália a legbohóbb hysterical fogások által tette magát nevetségessé, s szobájába ment, magányosan sirni.

Történetünk e szakaszban igen rendetlen módon megy majd előre, majd hátra, s ha elmondtuk az eseményeket holnap reggelig, alkalmat fogunk találni újra visszamenni tegnapelőttre, hogy így az egész történetet elmondhassuk. Valamint ő felsége elfogadási terme előtt lehet látni, hogy a követek s magas hivatalnokok kocsii egy külön kapun robognak elő, míg Jones kapitány hölgyei várakoznak a magokéval, miként látni lehet a pénzügyminiszter előszobájában számos kérelmezőt várni elfogadtatásra, s hogy egyenként szólítják elő névszerint őket, - midőn hirtelen egy irlandi képviselő vagy valamely más kitűnő egyéniség lép a terembe s rögtön bemegy, a jelenlevők mellőzésével a miniszter urhoz: így e beszély folyamában a regényíró szinte kötelezve van hasonló részrehajlással szolgáltatni ki az igazságot. Mindamellet hogy minden legkisebb esemény elbeszélendő, mégis valamely nagyobb szerű előtt valamennyinek hátrálni kell, s bizonyára egy oly körülmény, mely Dobbint Brightonbe hozta, t. i. a testőrségnek s a serezednek Belgiomba rendelése, s a szövetséges seregeknek e tartománybani egyesülése Wellington herczeg ő kegyelmessége főparancsnoksága alatt - e nevezetes körülmény méltán megelőz minden apróbb eseményeket, melyek e történetet főképp alkotják s ennél fogva egy kis rendezetlen kitérés menthető és helyén lehet. Jelenleg az időben csak addig haladtunk a 22-ik fejezeten túl, míg különböző személyeinket felvezettük az öltöző szobába

az ebéd előtt, mely Dobbin megérkezése napján is, mint más napokon, a szokott módon ment véghez.

György sokkal gyöngédebb volt, vagy talán nyakkendője kötése foglalta el inkább, hogysen Amáliával azon ujdonságot közölhette volna, mit barátja Londonból hozott. Ő neje szobájába lépett, kezében tartva az ügynök levelét, oly ünnepélyes, oly fontos arcczal, hogy neje, ki mindig készen volt kellemetlen hír hallására, azt gondolta, valami nagyon rossz dolog történt, s férjéhez rohanva, ostromolta az ő legkedvesebb Györgyét, hogy neki mindent megmondjon - hogy külföldre van rendelve - hogy a jövő héten háboru lesz - ő tudja bizonyosan hogy lesz.

A kedves György kikerülte a külföldre menetel kérdését, s fejével buskomolyan integetve, mondá: „Nem, Emmi, nem ez, nem engem illető dolog okoz nekem gondot, hanem te magad. Atyámtól rossz ujságaim vannak. Megszakított velem minden viszonyt; eltaszított minket magától, s kitett szegénységnek. Én azt csak el fogom tűrni, de te édesem, hogy hordozod majd el? olvasd.” S átadta nejének a levelet.

Amália, gyöngéd nyugtalansággal szemében, hallgatott hősére, míg az fenebb elmondott nemes érzelmeit nyilvánítá, s az ágyra ülve, elolvasta a levelet, melyet György oly komoly martyrarcczal adott át neki. Emmi arca mindemellett felderült a levél olvasására. Egy szeretett személy társaságában tűrni a szegénységet, a nélkülözést: ez eszme, mint elébb is mondtuk, távolról sem oly rémitő egy hő keblü hölgyre nézve. Sőt Amáliának tetszett ez. De, mint rendszeren szokta, elszégyelte magát, hogy ily illetlen időben érezte magát boldognak, s elfojtotta örömét, alázattal mondván:

„Oh György, mint kell szegény szivednek fájni, azon gondolatra, hogy atyádtól el vagy szakítva.”

„Nagyon fáj,” mondá György szenvedő tekintettel.

„De ő nem haragudhatik soká reád,” folytatá Emmi. Erre senki sem képes, bizonyára. Ő meg fog neked bocsátani, édes jó férjem. Oh, ha nem teszi, én soha sem bocsátandok meg magamnak.”

„Édes Emmi, nem saját balsorsom busit engem, hanem a tied,” mondá György. „Én nem sokat csinállok egy kis szegénységből, s hiúság nélkül mondhatom, hogy elegendő tehetségem van, pályát törni magamnak.”

„Van elegendő,” szólt közbe neje, ki azt vélte, hogy azonnal tábornokká lesz.

„Igen én szintugy mint más, pályát fogok törni magamnak,” mondá Osborne, „de te édesem, mivé leszesz? megfosztva lássalak téged a kényelemtől, s azon állástól, melyet nőm joggal várhat? Az én kedves nőm kaszárnnyában! egy utazó ezredbeli katona neje, alávetve mindenemü kellemetlenségnek s nélkülözésnek! Ez tesz engem szerencsétlenné.”

Emmi, megnyugodva, hogy csupán ez férje nyugtalanságának oka, megfogta kezét, s ragyogó arcczal és mosollyal elkezdett énekelni egy népdalt, melyben a hős nő, miután szemére hányja kedvesének fogadásai megszegését, megígéri, hogy ezután „foltozni fogja nadrágát, s elkészíti rendszeren grogját,” ha állhatatos és hű leend s nem hagyja el őt. „Egyébiránt,” mondá Emmi kis szünet után, mely alatt oly szépen, oly boldogan nézett ki, a mint csak egy fiatal hölgynek kell „két ezer font nem elég nagy összeg pénz-e?”

György nevetett gyermetegségén, s elvégre lementek ebédelni; Amália György karjába fogodzva, még mindig dalolta a népdal dallamát, s nyugodtabb és vidámabb volt, mint néhány nappal ezelőtt.

Igy az ebéd, mely utoljára véget ért, a helyett hogy szomorú lett volna, igen eleven és vidám volt. A közel háború izgató gondolata egyensúlyozta György kedélyének a kitagadó levél által okozott levertségét. Dobbin folyvást megtartotta fecsegő jellemét. Ő mulattatta a társaságot a belgiomi hadseregről hírekkel, hol folyton folytak az ünnepélyes mulatságok, s csupa fény és pompa volt minden. S miután bizonyos célra akart elérni, a ravasz kapitány elkezdte leírni O'Dowd őrnagynét, a mint férje és maga podgyászát utra készíté, s midőn az őrnagy legjobb vállbojtjait egy thea-főzőbe raká, az ő maga híres sárga turbánja a papirosba burkolt paradicsommadártollal az őrnagy lemezből való kalap tokjába került, s megemlíté, valljon minő hatást tenne ez a francia király udvaránál Gentben, vagy pedig a brüsszeli nagy katonai tánczvigalmakban.

„Gent! Brüsszel!” kiáltott fel Amália összerezzenve. „Csatába megy-e az ezred, György? utra van-e rendelve?” Remegés futotta át kedves mosolygó arcát, s mintegy ösztönszerűen simult Györgyhez.

„Ne félj, édes,” mondá György jó indulattal; „az ut alig tizenkét órányi. Nem fog neked megártani. Te is jöni fogsz, Emmi.”

„Én menni szándékozom,” mondá Rebeka. „Én a táborkarnál vagyok. Tufto tábornok udvarlóm. Nemde az, Rawdon?”

Rawdon szokott hangos nevetésébe tört ki. Dobbin Vilmos egészen elpirult. „Ő nem mehet,” mondá „gondolj - a veszedelemre” akarva hozzá tenni - azonban egész asztali beszélgetése által nemde azt akarta volt megmutatni, hogy veszedelemről szó sem lehet. Zavarba jött és elhallgatott.

„Nekem el kell mennem, én el akarok menni!” kiáltott fel Amália határozottan; s György helyeselve bátorságát, megcsipkedé álla alatt s kérdé a jelenlevőket, láttak-e valaha ilyen tüzeskedő nőt, s kijelenté, hogy el fogja vinni magával. „Mrs. O'Dowd majd chaperon-od lesz,” mondá. Mit gondolt arra Amália, míg férje közelében volt? S így a válasz keserősége mintegy félrebuvíltetett. Noha a harcz és a veszedelem eléggé valószínű volt, mégis a harcz és a veszedelem bekövetkezteig hónapok telhettek el. Ez mindenesetre oly időhaladék volt, mely a félénk kis Amáliát annyira boldoggá tette, mint a háború megszünthe tette volna, s maga Dobbin is megvallotta magában, hogy ez időhaladék nagyon kívánatos. Mert Amáliát látni, ez volt most életének egyedüli öröme, reménye, s titkon gondolkozott róla, mint fog örködni felette s gondoskodni róla. „Én nem engedném, ha férje lennék, hogy velünk jöjjen,” gondolá magában. Azonban György volt az ur, s barátja nem tartotta czélszerűnek őt az ellenkezőre akarni reábeszélni. Karját barátnéja dereka körül öltve, Rebeka végtére elvezette Amáliát az asztaltól, hol annyi fontos dolgot vitattak meg, s magokra hagyták az urakat, kik vidám kedéllyel boroztak s beszélgettek.

Az estveli társalgás folytában Rawdon egy kis családi levélkét kapott nejétől, melyet noha Rawdon összegyűrt, s a gyertyánál azonnal elégetett, mi mégis Rebeka vállán keresztül lopva elolvastunk. „Nagy ujság,” írta Rebeka „Mrs. Bute eltávozott. Kérd meg ma a pénzt Cupidotól, miután ő holnap hihetőleg elutazik. Ne feledd el. R...” S midőn a kis társaság a hölgyek szobájába indult kávézni, Rawdon kapitány Osborne vállára ütött, s kellemes hangnyomattal mondá: „Hallja, Osborne barátom, ha nincs kedve ellen, azon kis adósságért alkalmatlankodnám önnek.” Osborne-nak nem igen volt ugyan kedvére, mindamellett ő a pénz egy részét rögtön kifizette bankjegyekben tárczájából, a hátralevő összegre nézve pedig egy hét alatt ügynöke által kifizetendő utalványt adott.

Miután ezt rendbe hozták, György, József és Dobbin szivar mellett hadi tanácsat tartottak, hogy a következő napon József nagy nyílt kocsijában mindnyájan Londonba utazzanak. József

Crawley Rawdon elutaztaig szeretett volna helyben maradni, azonban György és Dobbin lebeszélte, minek következtében megegyezett, hogy a társaságot Londonba szállítja, s rangjához illőleg négy lovat rendelt meg. Ezekkel el is utaztak másnap reggeli után egész pompával. Amália lehető korán felkelt s elrendezé kis bőröndjét, mialatt Osborne az ágyban hevert, és nagyon sajnálkozott hogy Amáliának nincs szobaleánya, ki dolgaiban segíthetne. Amália azonban nagyon örvendett rajta, hogy e dolgát maga végezhette. Már is kedélyét Rebeka irányában valami borongó nyugtalan érzelem foglalá el, s noha ők igen gyengéden csókolták meg egymást az elváláskor - mégis, mi tudjuk, mi a féltékenység, s Amáliában, nemének egyéb erényei mellett ez is meg volt.

Ezen egyszer is másszor is megjelenő személyek mellett nem kell felednünk, hogy Brightonben más régi ismerőseink is vannak, jelesen Miss Crawley s hozzátartozói. Mindamellet, hogy Rebeka és férje alig egy pár hajításnyi távolságra lakott a még mindig gyöngéledő Miss Crawley házától, a koros hölgy mégis folyvást oly engesztelhetlenül tartotta zárva előttök ajtaját, miként azelőtt Londonban. Mig Mrs. Crawley Bute sógornője körül volt, gondoskodott arról, hogy kedves Matildját ne háborgassa unokaöcséveli találkozás. Midőn Miss Crawley kikocsizott, a hűséges Mrs. Bute mindig mellette ült, s midőn gyaloghintóban néha kivitéte magát fris levegőt szívni, Mrs. Bute a gyaloghintó egyik felén ment, míg a tisztos Miss Briggs a másik felén örködött. S ha történetből Rawdont és nejét előtalálták, mindamellet hogy Rawdon mindig igen alázatosan levette kalapját, Miss Crawley s kísérete mindig oly hideg, lélekölő közönyösséggel haladt el mellette, hogy már-már kétségbe kezdett esni.

„Csak úgy lehetnék Londonban, mint itt,” mondá olykor Rawdon kapitány leveretve.

„Egy kényelmes vendéglő Brightonben jobb, mint egy spunging-house a Chancery Lane-ben,” felelt neje, ki vidámabb véralkatu volt. „Gondolj Mr. Moses-, a sherifftiszt azon két segédére, kik egy egész hétig leskelődtek ajtónk előtt. Itteni barátaink elég buták ugyan, de Mr. József s Cupido kapitány mégis jobb társak, mint Mr. Moses emberei, Rawdon édesem.”

„Csudálom, hogy az elfogatási parancsot nem küldték ide utánam,” folytatá Rawdon, folyvást kedvetlenül.

„Ha megteszik, majd találunk módot azon kifogni,” mondá a rettenhetlen kis Becky, s eszébe juttatá férjének, mennyire hasznos dolog volt Józseffel és Osborne-nal találkozni, kik által épen jó idejében jutottak egy kis készpénzhez.

„Alig lesz elég a kocsmárost kifizetni,” mormogá a kapitány.

„Mi szükség kifizetni,” felelt a lady, ki mindenre készen állt a felelettel.

Rawdon inasa által, ki Miss Crawley férfi cselédeivel folyvást fentartotta az ismeretséget, s ki arra volt utasítva, hogy Miss Crawley kocsisát, valahányszor találkozik vele, mindig kínáljon meg itallal, Miss Crawley állapotát eléggé tudták fiatalaink; s Rebeka szerencsére reagondolta magát hogy beteg legyen, s hogy ugyanazon orvost hívassa el, ki az öreg kisasszonyt gyógyítja, ki által elég körülményesen lőnek értesítve. Miss Briggs sem volt ellenséges indulattal Rawdon és neje iránt, noha külsőleg úgy kellett magát mutatnia. Ő természeténél fogva jó szívé, engedékeny volt. Most, miután féltékenységének oka nem volt körülötte, Rebeka iránti ellenszenvé is eltűnt, s ez utóbbinak csupán jó indulatu szavaira s jó kedélyére emlékezett már. Valóban, ő maga, Mrs. Firkin a szobaleány, valamint Miss Crawley egész házi személyzete, titkon nyögött a diadalmaskodó Mrs. Bute zsarnoksága alatt.

Mint gyakran szokott lenni, a jó, de uralkodni szerető Mrs. Bute nagyon tulzólag használta fel előnyeit, s szerencsáját nagyon is üzte. Néhány hét alatt a szenvedőt oly minden önálló akarat nélküli tanulékonyasághoz szoktatta, hogy a szegény vén kisasszony magát mindenben

rendsabályaihoz tartotta, s Firkin és Briggs asszonyoknak sem mert a rabszolgaság ellen panaszolni. Mrs. Bute a Miss Crawleynak naponként inni engedett bort a legszigorúbb pontossággal mérte ki, Firkin asszony és a kulcsár nagy bosszuságára, kik ez által magokat a Sherry-palaczkok feletti felügyeletől megfosztva látták. Mrs. Bute osztotta el mindig a borju- és csirke pecsenyét, a csemegéket, s ő határozta meg mindig a feladás rendjét és mennyiségét. Estve és korán reggel előhozta az orvos által rendelt gyüölöletes italt, s reávitte betegét, hogy az orvosságot oly béketüréssel vette be, miszerint Firkin asszony mondá: „az én szegény urnóm úgy veszi be a gyógyszert, mint a bárány.” Mrs. Bute határozta meg a kikocsizást vagy a gyalog hintóni kísétálást, s egy szóval, gyógyulása alatt oly szigoruan tartotta az öreg kis-asszonyt, miként azt egy oly okos anyai gondoskodásu, jó erkölcsü nőtől csak várni lehet. - Ha olykor-olykor a beteg erőtlenül ellenkezett, s kevesebb orvosság s több étel után vágyott, ápolónője mindjárt halállal fenyegette őt, s erre aztán Miss Crawley rögtön engedett. „Nincs már semmi élet benne,” szolt Firkin asszony Miss Briggshez, „már három hét óta nem nevezett engem bohónak.” Végre Mrs. Bute azt is eltökélé, hogy elbocsátandja az elébb említett tisztos szobaleányt, Bowls urat, a kövér, kegyben álló pohárnokot, sőt magát Miss Briggset is, s elhoztja helyettök leányait a paplaktól addig is, mig a kedves beteget Queen's-Crawleyba lehetne szállítani, midőn egy kellemetlen esemény adta elő magát, mely Mrs. Butet elszólítá kedves kötelességétől. Férje a tiszteletes Bute Crawley, egy estve haza felé lovagolván, leesett a lóról s térdekalácsát eltörte. Láz és gyuladási jelenségek mutatkoztak, s Mrs. Bute kényszerítve volt haza menni. Megigérte azonban, hogy mihelyt férje meggyógyul, azonnal visszajő, s elment, miután a cselédségnek urnójök irányában magokviseletére nézve, legszorosabb utasítást adott; de alig ült fel a Southamptoni postakocsiba, oly öröm s oly könnyü kedély kezdett egyszerre Miss Crawley házában uralkodni, minőt az ottani társaság már hetek óta nem tapasztalt. Miss Crawley még az napon elmulasztá délutáni gyógyszeradagját bevenni, s Bowls ur egy fris palaczk Sherry-t nyitott fel maga és Firkin asszony számára, s estve Miss Crawley és Mrs. Firkin predikációs könyv olvasása helyett piquet-t játszott. Épen úgy történt ott, mint a régi dajka-mesében, midőn a bot elfeledi megverni a kutyát, s a dolgok egész folyama békés és szerencsés forradalman megy keresztül.

Kétszer, háromszor hetenként, igen korán reggel Miss Briggs egy fürdő házba szokott menni, s egy flanelkabátban, s viasszos vászon fejkötőben, mulatni szokta magát a vízben. Rebeka, mint fennebb láttuk, tudta e körülményt, s noha nem volt szándoka Mrs. Briggset megrohanni, mint fenyegetődött, s azon asszonyság elébe felbukni váratlanul, s őt sátrának szentsége alatt meglepni, mégis elhatározta magában, hogy Miss Briggset körül veendi, midőn egyszer megfrisülve, megújulva s jó kedéllyel megy haza a fürdőből.

Ennek következtében másnap Rebeka korán felkelt, s szobájába, mely a tengerre nézett, látcsövet hozott magával, s nézett azon keresztül a part hosszabani fürdő házakra, s látta hogy Mrs. Briggs megérkezett, kunyhójába megy, s tengerre száll; s épen akkor érkezett a partra, midőn a nympa, kiért oda ment, a kis karaván közül épen kiszállt a kövecsekre. A látmány kellemes volt: a part, a fürdő-asszonyok arcza, a sziklák és házak hosszú sora, a mint a nap fényében ragyogtak. Rebeka gyöngéd szívéllyességgel mosolygott, s midőn Mrs. Briggs épen kilépett a kunyhóból, elébe nyujtá kis feje kezét. Mrs. Briggs nem tehetett mást, mint elfogadni az üdvözetet.

„Miss Sh -, Mrs. Crawley,” mondá. Mrs. Crawley megszorítá kezét, szívéhez nyomta, s szenvedélyes mozdulattal átölelvén Mrs. Briggset szeretetteljesen megcsókolta. „Édes, édes barátnóm!” mondá, oly természetes érzékenységgel, hogy Mrs. Briggs azonnal lágyulni kezdett, s még a fürdő-asszony is meg volt indulva.

Rebeka nem találta nehéznek Mrs. Briggsset egy hosszú, bizalmas és kellemes beszélgetésbe vonni. Mrs. Briggs elmondott mindent, mi Rebeka rögtöni eltávazása reggele óta egész mostanig, Mrs. Bute szerencsés visszavonultáig, Miss Crawleynál történt. Miss Crawley minden kórjele, betegsége részletei, az orvosi felügyelet, mindez oly bizalmasan, kimerítőleg és pontosan lön elbeszélve Mrs. Briggs által, miként azt az asszonyok szeretik. Mert orvosai- és panaszai-król valljon beszélhetnek-e a nők eléggé hosszason? Mrs. Briggs ez alkalommal nem beszélhetett eleget, s Rebeka sem fáradt bele a hallgatásba. Felette hálados volt, hogy a kedves derék Mrs. Briggs, s a hű és megbecsülhetlen Mrs. Firkin ápolja jóltevőjét betegsége alatt. Az isten áldja meg őt!... mert noha ő, Rebeka, hálátlanul viselte magát Miss Crawley iránt, de valljon e hibája nem volt-e természetes és menthető? Tehette-e hogy kezét megtagadja azon férfitől, ki szivét megnyerte? Az érzelgős Mrs. Briggs e felkiáltásnál szeméit ég felé emelte, egy rokonszenvező sohajt bocsátott a levegőbe, s elgondolta, hogy évekkal ezelőtt ő is elajándékozta szivét, s hogy Rebeka mégis nem épen olyan nagy bűnös.

„Elfeledhetem-e valaha azt, ki az elhagyott árvának oly barátilag fogta pártját? Nem, bár eltaszított engem,” mondá Rebeka, „mégis soha életemben meg nem szünök szeretni őt. Mint jóltevőmet s szeretett Rawdonom rokonát szeretem Miss Crawleyt, imádom őt, édes Miss Briggs, inkább szeretem s bámulom, mint akármely más nőt a világon, s utána azokat szeretem leginkább, kik hozzá hűk. Soha nem bántam volna úgy Miss Crawley barátnéival, mint az az utálatos cselszövő Mrs. Bute tett. Rawdon, ki csupa sziv, bár külsője durva- s gondatlannak tetszhetik, százszor könnyes szemekkel fejezte ki háláját az Istennek, hogy oly két bámulandó ápolónővel, minő a hűségű Firkin s a bámulást érdemlő Miss Briggs, ajándékozta meg nagynénjét. Ha az utálatos Mrs. Bute cselszövényei, - mint Rebeka nem kétlé - azzal végződnének, hogy minden, ki Miss Crawleyt szerette, színe elől elüzetnék, s a szegény koros hölgy a paplaki harpyák áldozatául esnék, kéri - (Rebeka) - barátnéját - (Miss Briggsset) - emlékezzék meg, hogy szegény házában mindig szívesen engedett hajlékra találand. „Édes barátném,” kiálta fel lelkesedésében, „vannak szívek, melyek jótettekről s o h a meg nem feledkeznek; nem minden nő olyan mint Mrs. Bute! De miért panaszkodnám ezen asszonyra, - hisz, bár eszköze voltam, és cselszövényei áldozatául estem, nem neki köszönöm-e drága Rawdonomat?”

S Rebeka a Briggs előtt felfedte Butenének egész magaviseletét Queen's-Crawleyban, mely előbb előtte érthetetlen volt, de most az eseményektől felvilágosítást nyert: Mrs. Bute ezerféle cselfogás által mozdította elő a szövődő viszonyt, mi által két fiatal személy bele esett az általa vetett kelepcebe, s mesterkedései által arra vétetett, hogy egymást szeresse s összeházasodjék, és így hanyatt-homlok rohanjon vesztébe.

Mindez tökéletesen igaz volt. Miss Briggs tökéletesen belátta a Mrs. Bute által használt cselfogásokat. De azért nem titkolhatta el Rebeka elől abbéli félelmét, hogy Miss Crawley szeretete örökre elfordult lesz tőle, s a vén szűz soha meg nem bocsátandja unokaöcsének oktalan házasságát.

Rebekának e pontot illetőleg saját nézetei voltak, s jó reménységében maradt meg. Ha most meg nem is bocsátott Miss Crawley, lehetett remélnie azt jövőre. Aztán most is csak a gyarló egészségű Pitt állott Rawdon s a baroneti méltóság közt. S jelenleg legalább azon elégtételt érezte, hogy Mrs Bute terveit leleplezte s az ármányos nőt valódi színében tüntette fel. Egy órányi beszélgetés után a leggyöngédebb barátság s szeretet kifejezései közt vált el Miss Briggsstől Rebeka, bizonyos levén a felől hogy a beszélgetés kevés óra eltelté alatt Miss Crawleynak aprójára el lesz mondva.

A beszélgetés vége után Rebeka visszasietett a vendégfogadóba, hol az egész multnapi társaság búcsureggelin volt együtt. Rebeka oly gyöngéd búcsut vett Amáliától, a mint az két

olyan nőhöz illett, kik egymást testvérek gyanánt szeretik. Azután pedig Rawdonnal egyedül maradván elbeszélte, mi reggeli sétája alatt közte s a Briggs közt történt; legjobb reménységgel volt, s férjét is sikerült arra hangolnia át. „Édesem, most az íróasztalhoz kell ülnöd s egy szép levelet írnod Miss Crawleyhoz.” És Rawdon leült és írni kezdett: „Brighton; csütörtök;” és „Édes nagynéni!” hanem itt a vitéz katonát képzelődési ereje cserben hagyta. Tollát rágta s nejeckéjének szeme közé nézett, ki savanyu képére elkaczagta magát, s aztán a szobában fels lejárva a szegényeszü dragonyosnak következő levelet kezdett tolla alá mondani:

„Mielőtt Angliát elhagynám, háboruba menendő, mely életembe kerülhet”

„Mi az,” mondá Rawdon némileg meglepetve; de aztán csak megtetszett a kitétel jóízűsége s vicsoritva írta le.

„mely életembe kerülhet, eljöttem ide legdrágább s legrégebb barátnémnak istenhozzádot mondandó. Mielőtt távoznám, talán soha többé vissza nem térendő, még egyszer esdve könyörgök, engedje megszorítanom azon kezét, mely teljes életemben csak kedvest és jót nyújtott nekem.”

Rawdon egészen csudálkozott, milyen folyvást bir levelet írni.

„Nem kívánok egyebet, csakhogy ne váljunk meg egymástól haragban. Némi részben, ha nem is mindenben, családom büszkeségét birom. Egy festő leányát vettem nőül, de e szövetséget teljességgel nem szégyenlem-”

„Nem, - akasszanak fel, ha szégyenlem!” kiálta fel Rawdon.

„Szerelmi viszonyunkról értesültnek hittem kegyedet,” folytatá Rebeka... „azt bizonyosan tudtam, hogy Mrs. Bute helyesli s elősegíti. De nem akarok szemrehányásokat tenni. Egy szegény leányt vettem nőül, s lépésem következményeit kész vagyok elhordozni. Édes nagynéni, hagyja vagyonát, a kinek tetszik: rendelkezék a felől egészen tetszése szerint. Én a miatt nem fogok panaszkodni. Egyetlen ohajtásom meggyőzni kegyedet a felől, hogy nem pénze-, hanem önmagáért szeretem. Nem tudok eltávozni addig Angliából, míg kegyedet meg nem engesztetem. Engedje, esdve könyörgök, láthatnom, mielőtt elindulok. Néhány hét vagy hónap múlva késő lehet; s nem birom elviselni azon gondolatot, hogy hazámat kegyedtől egy barátságos szó nélkül hagyjam el.”

„Nem igen fogja megismerni, hogy a levél tőlem származik. Azért szántsándékkal csináltam némely mondatokat oly rövid- s szaggatottaknak,” mondá Becky. S a hiteles levél boríték alatt elküldetett Miss Briggshez.

Az öreg Miss Crawley kaczagott, a mint a Briggs szörnyü titkolózó képpel átnyujtotta e mesterkéletlen őszinte levelet. „Miután Mrs. Bute nincs többé itt, elolvashatjuk. Olvassa fel, Briggs,” mondá a koros hölgy.

Miután Briggs asszonya parancsát teljesítette, még jobban kaczagott. „Oh milyen liba, hát nem látja,” mondá a Briggsnek, ki tette magát, mintha a levélben kifejezett önzetlen szeretettől egészen meg volna hatva; „nem látja, hogy Rawdon egy betűt sem irt ebből? Teljes életében sohasem irt levelet nekem, hogy pénzt ne kért volna benne, s minden levele teli volt nyelv- s helyesírás elleni hibákkal s kihuzott szavakkal. Az a kis kigyó kormányozza őt.” Mindnyájan hasonlók egymáshoz, gondolá lelkében Miss Crawley. Mind szeretnének már kinyujtoztatva látni; mind pénzem után sovárognak.

„Nincs ellenemre,” tevé hozzá egy kis szünet múlva s tökéletes közönyösség hangján, „ha Rawdon szólni akar velem. Mit árt, ha megszorítom kezét? Miért ne jönnék egybe - feltéve hogy semmi komédiát nem csinál nekem? De az emberi türelemnek is határa van: Mrs.

Rawdont nem akarom látni; azt ki nem állanám.” S Briggsnek bár kedve ellenére e félengesztelő izenettel kelle megelégednie, s úgy vélte legjobban elintézi a dolgot, ha Rawdonnal tudatja, hogy várjon a sziklán, hova a nagynénje gyaloghintón szokta kivetni magát tengeri lég szivása végett.

Ott csakugyan találkoztak. Nem tudom viseltetik-e még Miss Crawley valami titkos vonzalommal régi kedvencéhez, vagy meghatotta-e valamennyire látása: - annyi bizonyos, hogy oly mosolygó arccal s oly jókedvűleg nyújtotta oda egy pár ujját, mintha csak egy pár nap óta váltak volna meg. Rawdon pedig úgy kiveresedett mint a veres posztó, s nem tudta hova legyen izgalmaiban. Talán az érdek izgatta úgy fel; vagy tettetés volt az; vagy talán meghatotta annak látása, mily változást okozta nagynénje kinézésében néhány héti betegség.

„Tudod, a vén leány mindig letromfolt engem,” mondá nejének, a mint a találkozást elbeszélte, „aztán, tudod, olyan csudálatosan éreztem magamat, aztán - mellette sétáltam az izé hosszában - hogy az ördögbe is hívják, - tudod egész a kapujáig, hol elejébe jött Bowls s bevezette. Nagy kedvet éreztem bemenni, de -”

„De nem mentél be, Rawdon!” rikolta neje.

„Nem, édesem, akasszanak fel, ha nem féltem, a mint arra került volna a dolog.”

„Oh bolond! be kellett volna menned s többé ki nem jönnöd,” mondá Rebeka.

„Ne adj nekem ilyen neveket,” mondá zordul a testőr. „Meglehet bolond voltam, Becky, de nem neked kellene azt mondanod.” S oly pillantást lövelt nejére haragjában, minővel az ember nem szívesen találkozott volna.

„Jól van, édesem, hát holnap újra lesben kell állanod, s akár behív, akár nem, bemenned, érted!” mondá Rebeka haragos élete párját megengesztelni igyekezve, mire ez azt felelte, hogy azt teszi, mi neki tetszik, s azt tanácsolja, hogy jövőre becsületesebben beszéljen. Ezzel a megbántott férj eltávozott s a délelőttet mogorván, némán s gyanakodva töltötte a kávéházban.

* * *

Rebeka sejtelmek a Rawdon által elkövetett hiba következményeit illetőleg szomorúan teljesültek. Miss Crawleynak meghatva kelle érzene magát, a mint őt oly hosszú elszakadás után viszontlátá s kezét újra megszorítá. Sokáig elgondolkodott e találkozásról. „Briggs, Rawdon nagyon hízik s vénül,” mondá társalgónőjének. „Az orra egészen veres lett s szörnyű közönségesnek néz ki. Házassága e nőszeméllyel egészen közönséges emberré tette őt s ő örökre oda van. Mrs. Bute örökké mondta nekem, hogy együtt isznak. Igazán: szörnyen érzett rajta a pálinka. Nem vette észre maga is?”

Hiában szólott közbe a Briggs, hogy Mrs. Bute minden emberről roszt beszél, s mennyire valaki az ő alázatos állásában ítélhet -

„Ő is egy csalfa cselszövő nő, ugy-e? Az biz ő, s minden emberről roszt beszél, - de bizonyos vagyok benne, hogy az az asszony Rawdont itatja. Ez a közönséges nép mind -”

„Nagyon meg volt indulva, a mint a kisasszonyt meglátta,” mondá társalgónő, „s meg vagyok győződve, hogy kegyed meggondolván, miszerint ő a veszély mezejére lépendő ki -”

„Mennyi pénzt ígért magának, Briggs?” kiálta fel a vén szűz, haragos izalomra tüzelve magát. „Itt van né, szokása szerint már pityereg. Nekem nem kell efféle komédia. Nem akarom, hogy örökké csak bosszantsanak. Menjen, bőgjön a szobájában, küldje le a Firkint, - vagy nem, maradjon itt, üljön le, fújja ki az orrát s hagyjon békét a pityergésnek; írjon egy levelet Crawley kapitánynak.”

A szegény Briggs úgy tett, a mint parancsolták, engedelmesen leült írni.

„Kezdje! Édes ur! s írja, hogy Miss Crawley - nem, hanem Miss Crawley orvosa Mr. Creamer megbizta annak tudatásával, miszerint mostani egészségi állapotom még oly gyenge, hogy minden erősebb kedélyrázkodást kerülnöm kell, - minélfogva kikérek továbbra minden értekezést családi ügyek felől, sőt kikérek magamnak egyáltalában minden találkozást. Köszönje meg neki, hogy Brightonbe jött, s mondja meg, hogy kéretem, miattam ne töltsön itt több időt. Aztán Miss Briggs, még hozzáteheti, hogy szerencsés utat kívánok neki, s ha fáradságot vesz ügyvédemhez menni Gray's Inn-squareben, valami közleményt fog tőlem ott találni. Így jó lesz; ez tudom elég arra, hogy Brightont idehagyja.” A jóakaró Briggs rendkívüli meglepődéssel írta le az utolsó mondatot.

„Mindjárt Butené elutazása után másnap reám rohanni,” csacsogá tovább a koros hölgy, „ez mégis igen illetlen dolog volt. Briggs, édesem, írjon Mrs. Crawleynak, írja meg, vissza ne jöjjön. Nem, nem, ne jöjjön vissza, - nem akarok rab lenni saját házomban - nem akarom hogy éhen haljak s megétesse nekem. Mind csak meg akarnak ölni, mind - mind!” s e szavakra az elhagyott vén asszony görcsös zokogásra fakadt.

Közelve a „Hiuság Vásárában” szomorú komédiájának vég jelenete: a pislogó lámpák egyenként kialudtak; s a fekete függöny már-már leesendő vala.

* * *

A levél végszakasza, mely Rawdont Miss Crawley ügyvédéhez utasította Londonban, valamennyire megvigasztalta a dragonyost és nejét, bár a kiengesztelés visszautasítása nem kis kedvetlen csalódást okozta; s azzal elérte a koros hölgy is célját, mert Rawdon alig várta, hogy Londonba érjen.

A Józsitól nyert pénzzel s Osborne György bankjegyeivel kifizette tartozását a vendégfogadóban, melynek tulajdonosa bizonyosan maig sem tudja, mily veszélyben forga egyszer követelése. Mert valamint csata előtt a tábornok a poggyászt a tartalékhadnál szokta bátorságba helyezni: azonképen Rebeka nagybölcsen legértékesebb holmiját egybepakolta s György legénye által elvitette a gyorskocsin Londonba. Rawdon s neje ugyanazon alkalmatossággal utazott vissza másnap oda.

„Mégis szerettem volna látni a vén leányt, mielőtt eljöttünk,” mondá Rawdon. „Ugy megváltozott s olyan beteges kinézése van, hogy tudom, nem sokáig viszi. Kíváncsi vagyok, mennyiről fog szólani az utalvány. Kétszáz font - legalább kétszáz font lesz - kevesebb nem is lehet, ugy-e Becky?”

Bizonyos uraknak, kiknek arczképét valamelyik fenebbi lapon adtunk, ismételt látogatása következtében, Rawdon nejével együtt nem Brompton-i lakában szállott meg, hanem egy vendégfogadóban. Másnap reggel volt alkalmuk Rebekának megpillantani őket, midőn azon külváros előtt haladt el, a mint Fulhambe ment az öreg Mrs. Sedley lakására Amália s Brighton-i barátai látogatására. Ezek már mind felkerekedtek volt Chathambe s onnan Harwichba, az ezreddel Belgiomba hajózkodók át, - a szegény öreg Mrs. Sedley egyedült búsongott és sirt. A mint Rebeka e látogatásról haza ért, otthonn találta férjét, ki járt volt Gray's-Innben s tudta, hányadán van a dolog. Egész dühösen jött haza.

„Jupiterre mondom, Becky, képzel csak, nem adott többet husz fontnál!”

A tréfa, bár ellenök volt, mégis nagyon jóízűnek tetszett, s Becky Rawdon hosszú képét látva hangos kacajra fakadt.

HUSZONHATODIK FEJEZET. London és Chatham közt.

A mi barátunk György elhagyván Brightont, mint előkelő divatfihoz illik, négy lovas hintóval hajtattott nagy pompában egy czifra vendégfogadó elébe Cavendish-squareben, hol a fiatal gentleman és neje elfogadására pompás szobák egész sora s felséges ezüstneművel megrakott s egy féltuczat feketébe öltözött és hallgatag legénytől körülállt asztal állott készen. György herczeg módjára szerepelt mint házi gazda Dobbin s Józsi irányában, s Amália először és pedig rendkívüli félénkséggel s bátortalanul ült elől a maga asztalánál, mint György nevezte.

György gáncsolta a bort, királyilag hajhászta a felszolgáló legényeket, Józsi pedig roppant elégedéssel nyelte a tekenősbéka levest. Az ebéd s a szoba fénye, melyben adatott, nyugtalanná tette Dobbin, ki ebéd után, mikor már Józsi a nagy karszékben aludt, a miatt némi előterjesztéseket talált tenni. De hiában lármázott a tekenősbéka-leves s a pezsgő szörnyű tékozlása ellen, mi érseknek megjárja. „Én megszoktam uri módra utazni,” felelte György, „s lánczhordtát, nóm is utazzék úgy, mint uri asszonyhoz illik. Mig egy töltésem lesz a táskában, addig ne szenvedjen ő semmiben hiányt,” mondá a nagylelkű ficzkó nagy mértékben megelégedve magával kitüntetett pompázó természete végett. Azért Dobbin nem is próbálta meggyőzni őt a felől, hogy Amália boldogsága nem fekszik tekenősbéka leves élvezetében.

Ebéd után Amália félénken azon kívánatát fejezte ki, hogy anyját szeretné meglátogatni Fulhamben: György egykissé morogva adta meg arra az engedelmet. Amália azonnal eltipeggett roppant hálósobájába, s legnagyobb öröm- és sietséggel tette fel kis kalapját és sálját. Mikor visszament az ebédlőbe, György még mindig claretet ivott s nem mozzant. „Nem jó velem, édesem?” kérdé tőle. Nem; az „édesnek” estve „dolgai” voltak. A legény hozzon kocsit s kísérje el. Mikor a kocsi a vendégfogadó kapuja előtt állt, Amália, miután hiában igyekezett egy párszor Györgynek szemébe nézni, lehangoltan köszönt neki s szomoruan ment le a nagy grádicson Dobbin kapitánnyal, ki segített beülnie a kocsiba s nézte a mint elrobogott rendeltetése helyére. Még a legény is szégyenlette a bérkocsinak a vendégfogadóbéli emberek előtt mondani meg a czimzetet, s azt mondta majd odábbat értesíteni.

Dobbin haza sétált a Slaughter's-i régi szállására, valószínűleg azt gondolván, mily gyönyör lenne abban a bérkocsiban ülni Mrs. Osborne mellett. Világos hogy Györgynek más izlése volt; mert miután elég bort ivék, színházba ment, hogy lássa Keant Shylock szerepében. Józsi még mind a karszékben aludt, miután be is esteledett, s egy legény csörtetésére, ki az asztról az üvegeket elszedte s üritgette, rettent fel: akkor újra egy bérkocsit kellett előhívni, mely e természetes hóst szállására vigye fekünni.

Képzeltetni, mily anyai hév- és indulattal szoritotta szívéhez leányát, mint rohant ki az ajtón, a mint a kocsi a kis kerti rácsajtó előtt megállott, a könnyező, reszkető, fiatal nőt ölelendő. Minden olvasó, ki csak félig-meddig érzélgős, elgondolhatja, mint megeredt a könnyzapor, mint sirt együtt az anya s leánya, a mint a nappali szoba szentélyében ölelkezve együtt ültek! Mikor nem sirnak a nők? Minő örvendetes vagy szomorú, vagy akármiféle más alkalommal nem teszik? oly esemény után, minő a házasság, bizonyára az anya és leánya átengedheté magát ezen érzékenységnek, mely gyöngéd s egyszersmind enyhítő. Házasság alkalmával láttam, olyan nők is, kik gyűlötségben éltek, csókolták egymást és egész barátságban pityeregtek együtt. Hát még mit nem éreznek ilyenkor, ha szeretik egymást! A jó anya leánya lakodalmán mintha újra férjhez menne; hát még a nagyanyák, milyen tulságosan anyaiak! - valóban, a nő sokszor nem is tudja, mit tesz anyának lenni, mig nem nagyanya. Ne zavarjuk hát Amáliát s anyját, a mint alkonyatkor a nappali szobában együtt susognak, és pityeregnek, és sirnak, és zokognak. Az öreg Sedley igazán nem is zavarta. Ő nem találta ki, ki ült a

kocsiban, mely a ház elébe hajtott. Ő nem repült leánya elébe, habár igen forrón megcsókolta, a mint a szobába jött (hol az öreg szokás szerint papírjaival és zsinegeivel és számadásaival foglalkozott), s miután egy kis ideig az anyával és leányával ült, nagy okosan nekik hagyta a kis szobát s visszavonult.

György inasa szörnyen lenézőleg tekintett Clappre, ki kertecskéjében ingre vetkezve öntözte rózsatóit. Hanem nagyobb alázatossággal emelt kalapot Mr. Sedley előtt, ki veje s Józsi kocsija után tudakolózott, s valljon lovai ott voltak-e Brightonben, és mit beszélnek ama pokoli árulóról Bonaparteről s a háborúról, - mig előállott az ír szolgáló egy tálczával s egy palaczk borral, melyből az öreg ur okvetlenül tölteni akart a legénynek. Egy fél guineat is adott neki, mit a legény megvetéssel vegyült csudálkozással tett zsebébe. „Ura s asszonya egészségére, Trotter,” mondá az öreg Sedley, „s itt valami, igyék egészségökért, ha haza megy.”

Csak kilencz nap telék el, mióta Amália elhagyá a kis házat és lakot - de mennyi idő látszék előtte elteltnek, mióta annak búcsut monda. Mily mélység választotta el mult életétől. Mostani álláspontjáról tekintve arra vissza, egészen más személynek tűnt fel előtte a szerelmébe elmerült fiatal leány, kinek csak egyetlen tárgyra volt szegezve szeme, s ki szülői szeretetét ha nem is hálátlanul, de közönyösen fogadta, mint olyan valamit, mivel tartoztak, s egész lelke s szive csak egy vágy teljesülésén függött. Szégyennel töltötte el a visszapillantás ezen alig mult s mégis már oly messze távolságba enyészett napokra. A jutalom - az élet mennyországa - el volt nyerve, s a nyerő mégis aggódott, elégedetlen volt? A regényíró, mikor hőse s hősnéje eljut a házasság kikötőjébe, rendszeren leereszti függönyét, mintha a drámának vége volna: az élet kételyei s küzdelmei véget értek: mintha a házasság országában minden viruló zöldség s öröm lenne, mintha a férj- és nőnek nem lenne egyéb teendője, mint karon fogva, boldog és tökéletes élvezetben futni meg az élet pályáját, mig öreg korra jut el. Pedig a mi kis Amáliánk alig szálla meg új országában, s már aggódva tekintett vissza azon szomorú, barátságos alakokra, melyek a távol tulpartról istenhózzádot intettek át.

Az anya az új asszony megérkezésének tiszteletére szükségesnek tartotta nem tudom miféle ünnepi lakomát készíteni, s a beszéd első felbuzogása után búcsut vett egy kis időre Osborne Györgynétől, s az alsó - konyhai - tájékba merült le, előkészületeket teendő a nagyszerű ünnepi theához. Minden embernek meg van a maga módja szeretete kifejezésére, s Mrs. Sedleynek úgy tetszett, hogy egy muffin¹⁴ s egy csomó narancs befőtt egy kis metszett üveg csészében feladva, Amália előtt mostani különösen érdekes helyzetében kiválólag kedves frisító lesz.

Mig alatt minde nyalánkságok készültek, Amália a salonból ki s felment a grádicson, s maga sem tudta miként, azon kis szobában találta magát, melyben férjhezmenetele előtt lakott, s ugyanazon székben, melyben annyi keserves órát töltött. Hátra rogyott a szék karjai közé, mintha az régi barátja lett volna, s elgondolkozott az elmúlt hétről s korábbi életéről. Ily korán szomorúan s vágyakozva tekinteni vissza; epedni valamiért, mi, midőn eléré, több kételyt s szomorúságot hozza lelkére, mintsem örömet: ez volt sorsa a szegény kis teremtesnek, e véten, eltévedt vándornak a hiuság vására tolongó tömegében.

Ott ült, s jól esett felidéznie lelke előtt György képét, mely előtt mint leány térdelt. Megvallotta-e magának, mely különböző volt a valódi férfi azon dicső fiatal hóstól, kit imáda? Sok, sok év kívántatik - s a férfinak szörnyü rosznak kell lenni - mielőtt a nőnek büszkesége s hiusága ily vallomást engedne. Aztán Rebeka csillogó zöld szemei és vészjós mosolya is

¹⁴ Vajjal kent piritott zsemleszeletek.

felvillant előtte s szorongóvá tette. És így ült ott egy ideig szokott önző merengésébe merülve azon gondtalan buskomoly magatartásban, melyben találta volt a becsületes ír szolgálo azon napon, mikor felhozá György levelét, melyben házassági ajánlatát megújítá.

A fehér kis ágyra tekintett, mely néhány nap előtt még az övé volt, s gondolta, hogy az éjjel szívesen benne fekünnék, mint azelőtt, szívesen ébredne fel reggel anyja mosolya mellett. Mert rettegve gondolt a szörnyü nagy damasztk mennyezetes diszágyra, a nagy és komor ünnepies hálósobában, mely a Cavendish-square-i vendégfogadóban várt reá. Drága kis fehér ágy! Hány hosszú éjen át sirt vánkosain! Hányszor esett kétségbe s várta a halált! s most nincs-e beteljesedve minden vágya, s a kedves, kiért kétségbeesék, nem övé-e örökre? Édes jó anyja! mily türelem- s gyöngédséggel virasztott ezen ágynál! Odament s letérdelt, az ágy mellé; s e kis sebzett és félénk, de szende és szerető lélek vigasztalást keresett ott, honnan meg kell vallani, a mi kis leányunk nemigen várt volt. Eddig a szerelem vala hite; s szomoru, vérző, csalódástól fájó szíve érzeni kezdé, hogy más vigasztalóra van szüksége!

Van-e jogunk előmondani vagy kihallgatni imáit? Ezek, öcsém, titkok, melyek nem tartoznak a hiuság vásárába, hol történetünk mozog.

Itt annyit mondhatunk, hogy a mint a theát felhozták, a mi fiatal asszonyunk sokkal vidámabb kedvben jött le a grádicson, nem volt oly csüggeteg; nem siratta sorsát, nem gondolt György hidegségére vagy Rebeka szemeire, mint az utóbbi napokban. Lement a grádicson, megcsókolta apját, anyját, elcsevegett az öreg urral és sokkal vigábbá tette, mint a milyen kitudja mióta nem volt! A zongorához ült, mit Dobbin vett számára, s elénekelte atyja régi kedvencz dalait. A theát jelesnek találta s nagyon megdicsérte, miként volt a befött a kis csészékben feladva. S eltökélvén mindenkit ily módon boldogítani, maga is boldognak érezte magát; és a nagy, komor, mennyezetes ágyban egészségesen elaludt, s csak akkor ébredt fel egy mosollyal, mikor György haza jött a színházból.

Másnap Györgynek sokkal fontosabb „dolga” volt, mint Mr. Keant megnézni Shylock szerepében. Londonba érkezte után azonnal ira atyja ügyvédének, kijelentvén királyi tetszését az iránt, hogy másnap beszélni akar vele. Vendéglői veszteségei kártyán s tekén, mik Crawley kapitány zsebét töltötték, nagyon kiüríték erszényét, és szükséges volt azt újra megtöltenie, mielőtt utra indula, más segédforrása pedig nem volt, mint hozzá látni a kétezer fonthoz, melynek kifizetésére az ügyvéd fel volt hatalmazva. Ő tökéletesen meg volt győződve lelkében, hogy atyja nemsokára engedni fog. Miként is állhatna ellen egy atya egy olyan hasonlíthatatlan tökéletességü fiunak? S ha korábbi és személyes érdemeinek nem sikerülne atyját meglágyítani, eltökélé György oly bámulandólag kitüntetni magát a következő hadjárat alatt, hogy az öreg urnak okvetlenül meg kelljen adnia magát. De hát ha nem? S aztán! nem tárva állott-e előtte a világ! Jobb szerencséje fordulhata a kártyán; aztán kétezer fontnak nem is oly könnyü a végére járni.

Amáliát tehát ujra elküldte kocsiban anyjához azon szigoru rendeléssel és *carte blanche*-al a két asszony számára, hogy mindent vásároljanak be, mi a világban Osborne Györgyné állásával bíró s külföldre utazandó hölgy számára szükséges. Az egész női kiállítás ily módon kiegészítésére csak egy napjok volt, képzelhetni tehát mennyire el voltak foglalva. A mint Mrs. Sedley ujra kocsiban ült, a divatárusnőtől a gyolcsárushoz hajtatott, s a kocsihoz szolgálatra kész legények vagy udvarias tulajdonosok kísérték vissza, szinte egészen ismét a régi Mrs. Sedley volt és szerencsétlensége óta most érezte magát először ujra boldognak. De Amáliának is tetszett ez a sok boltjárás, alkudozás, csinos dolgok nézése s vásárlása. (Adna-e egy okos ember két garast az olyan nőért, ki ilyeneknek nem örvendene?). Ő tehát férje parancsának engedelmeskedve, egész kis lakomát csapott e részben magának, s egy rakás női

ruhanemüt vásárolt össze, mindenben, mit vásárolt, a kereskedők mondása szerint nagyon jó izlést és ítélőtehetséget mutatván ki.

A háboru miatt sem igen aggódott Mrs. Osborne: Bonapartot összetörik majd minden harc nélkül. Majd minden nap vitorláztak el postahajók, rakva előkelő urakkal, divatfiakkal s delnőkkel, kik Brüsszel- és Gentbe utaztak. Az emberek nem annyira háboruba, mint divatos kirándulásra mentek. A hírlapok gunyt üttek a hitvány szerencsefőből és csalóból. A pimasz korz, miként is állhatna ellen Europa egyesült hadseregeinek s a hallhatatlan Wellington lángelméjének! Amália legnagyobb megvetéssel viseltetett iránta; mert nem szükség említenünk, hogy e szende s kedves teremtés környezői véleményéhez alkalmaztatta magát, mert hűségében sokkal szerényebb volt, hogysen maga gondolkozott volna. Szóval tehát, az egész napot anyja társaságában a mondott bolti látogatásokra fordította, s a londoni előkelő világban ezen első megjelenése alkalmával nem kis élénkséget s ügyességet tüntetett ki.

Azalatt György félrevágott kalappal, csipőre tett kezekkel és vasgyuró katonai képpel utnak indult Bedford-Rowba, s oly nagyszerűleg lépett be az ügyvéd hivatalaszobáiba, mintha minden ott firkáló sápadt irnoknak ő lett volna az ura. Szörnyü büszke s pártfogói hangon parancsolta, hogy menjen valaki s mondja Mr. Higgsnek, hogy Osborne kapitány vár reá, - mintha ennek a hitvány ügyvédnek, kinek azonban háromszorta jobb feje, ötvenszer több pénze és ezerszer több tapasztalása volt, egyszerre el kellett volna hagynia minden dolgát s a kapitány tetszésére készen állania. Nem vette észre a megvetés gunymosolyát, mely az egész szobában, kezdve az első segéden, keresztül a szerződött gyakornokokon, a kinőtt ruhákba öltözött ringy-rongy irnokokig és éhezett képü futókig körüljárt, mialatt ott ült, nád pálczájával cipőit veregetve és elgondolva, mily nyomoru szegény ördögök azok ott mind. A nyomoru szegény ördögök minden dolgát tudták. Estve egy pohár ser mellett beszéltek felőle más irnokokkal. Istenem, mi mindent nem tudnak Londonban az ügyvédek és ügyvédi irnokok! Vizsga szemök előtt semmi sem marad rejtve és szolgáló lelkeik némán uralkodnak városunk felett.

Talán György Mr. Higgs hivatalaszobájába lépve, azt remélte, hogy ezen uri ember atyjától valami egyezkedési vagy engesztelési üzenettel lesz megbizva; vagy talán bátorsága s eltökéltsége kitüntése végett ölte oly kevély és hideg magatartást: ha azonban így talált lenni, úgy gögje az ügyvéd részéről oly jéghidegséggel és közönyösséggel találkozott, mi minden fenhéjázást nevetségessé tett. Az ügyvéd azon pillanatban, mikor a kapitány belépett, tette, mintha irással foglalkoznék. „Tessék helyet foglalni, Sir,” mondá, „egy perc alatt előveszem kis ügyét. Mr. Poe, egy nyugtatványt hozzon;” s tovább irt.

Miután Poe előhozta a papirt, főnöke kiszámította két ezer font sterlingnyi államkötelezvény értékét a napi árkelet szerint, s kérdezte a kapitányt, utalványt akar-e a bankházra, vagy hogy az utóbbi által egyenesen államkötelezvényeket vásároltasson a fenebbi értékig: „Mrs. Osborne gondnokai közül ugyan az egyik nincs a városon,” mondá közönyösen, „hanem megbizóm teljesíteni kívánja az ön ohajtását és maga is azt akarja, hogy minél előbb el legyen végezve ezen ügy.”

„Adjon, Sir, egy utalványt,” mondá a kapitány bosszusan. „Vigye az ördög a shillingeket s a félpennyket, Sir,” tevé hozzá, a mint az ügyvéd az utalvány összegét kiszámítá, s azzal hizelegve magának, hogy nagylelkűségének e bizonyosága által a vén rókát megszégyenítette, szörnyü délczeg léptekkel távozott zsebében az utalvánnyal.

„A ficzkó két év alatt be lesz zárva,” mondá Mr. Higgs Mr. Poenak.

„Mit gondol, Sir, nem fog-e meglágyulni O.?”

„Nem fog-e meglágyulni az emlékszóbor?” viszonzá Mr. Higgs.

„Ugyancsak úzi a dolgot,” mondá az irnok. „Alig egy hete házasodott meg s már láttam néhány más tiszttel Mrs. Highflyert színház után a kocsiba segíteni.” Aztán más dologhoz láttak s Osborne György elenyészett ezen érdemes uri emberek emlékezetéből.

Az utalvány a mi barátainkra Hulker és Bullockra szólott Lombard-Streetben; György mindig azon véleményben, hogy dolga után lát, azon házhoz irányozta lépteit, s ott meg is kapta pénzét. Bullock Frigyes, Esq. ki sárga arczával épen egy nagy könyvre volt hajolva, mely előtt egy komoly képű legény ült, történetből épen a pénztári szobában volt, a mint György belépett. Sárga arcza még halálszinübbé vált, a mint meglátta a kapitányt s büntudatában a legbelsőbb szobába sompolygott vissza. György sokkal inkább bele volt merülve, hogy a pénzre meressze szemét, (mert sohasem vala azelőtt annyi pénz kezében), hogysen észrevette volna húga hullaszerű udvarlójának ábrázatát vagy futását.

Bullock Frigyes elbeszélte az öreg Osbornenak fia megjelenését s magaviseletét. „Nem lehet képzelni, milyen elbizással lépett be,” mondá. „Az utolsó fillérig mindent felvett. Mire fog menni olyan ficzkó, mint ő, néhány száz fonttal?” Az öreg Osborne esküdt, hogy legkisebbet sem gondol vele, mikor s miképen jár végére a pénznek. Bullock Frigyes e naptól kezdve mindennap Russel-squareben ebédelt. De György is nagyban megvolt elégedve az nap végzett dolgaival. Minden poggyásza s holmija hamar rendbe volt szedve s Amália vásárlásait ügynökére szóló utalványokkal és lord pompázó modorában fizette ki.

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

Amália az ezredhez csatlakozik.

A mint Józsi szép kocsija a chatami vendégfogadó kapuja elébe hajtott, az első kép, melyet Amália felismert, Dobbin kapitány barátságos arcza volt, ki az utcán egy óra óta sétála fel s le barátjai érkezését várva. A kapitány fényes gombos frakkjában, piros vállszalagával s kardjával egészen katonásan nézett ki, s a termetes polgári ur egészen büszke volt, hogy őt ismerősei közé számíthatja, és itt egészen más szivességgel üdvözölte, mint a hogy Brighton-s Bond-streetben fogadta volt barátját. A kapitánnyal volt Stubble zászlótartó, ki a mint a barouche a vendéglőhöz közeledett, Osborne választásának hizelgő következő szavakra fakadt: „Jupiterre, beh szép leány!” S valóban Amália selyem nászkontösében s piros szalagaival, és a szabad levegőbeni gyors utazás okozta pirral arczán oly fris- és csinosnak nézett ki, hogy a zászlótartó bókja egészen helyén volt. Dobbin megszerette őt azért. S a mint Dobbin előlépett hogy segítse le a kocsiból, látta Stubble, mily szép kis kezeckét nyújtott neki s mily szép kis lábacskaival lépett a hágcsóra; egészen kiveresült arcza, s a tőle kitelhető legjobban meghajtotta magát; mit Amália, a zászlótartó sapkáján a -dik ezred himzett számát olvasva, piruló mosollyal és bókocskával viszonzott. Dobbin e nap óta sokkal nagyobb barátsággal viseltetett Stubble iránt, s buzdította sétákon vagy ha egyik vagy másik szobájában egyedül együtt voltak, hogy Amáliáról beszéljen. Valóban, az egész -dik ezred minden becsületes fiatal ficzkói közt csakhamar divattá válék bámulni s imádni Mrs. Osbornet. Egyszerű mesterkéletlen magatartása, szerény, barátságos magaviselete minden romlatlan szívet megnyert; valója egész egyszerűségét s gyönyörűségét egy egész könyvben sem lehetne leírni. De ki is volna, ki életében ne talált volna arra nőben, habár netalán nem is szólott egyebet vele, mint hogy egy francia négyesre kérte fel, vagy hogy nagyon meleg van. György, ki az ezrednek különben is leventéje volt, szörnyen emelkedett a tisztikar fiatal része közvéleményében azon nemessége által, hogy e vagyontalan fiatal teremtest nőül vette s oly gyönyörű kedves társnét tudott magának választani.

A lakszobában, melly az utasokat befogadta, Amália nagy csudálkozására egy Osborne György kapitánynéhoz czimzett levelet talált. Háromszögű levélke volt az rózsaszín papiron; a pecsét egy galambot ábrázolt olajággal, és szörnyű sok kék pecsétviasz volt reá prédálva, és az irás világosan női kezet árult el.

„Ez O’Dowd Peggy ökle,” mondá György nevetve. „Ismerem a pecsétről.” Valóban az egy izenet volt O’Dowd őrnagynétól, melyben Mrs. Osbornet felkérte sziveskednék még az nap estve szállásán egy kis társaságban részt venni. „El kell menned,” mondá György, „itt megismerkedel az ezreddel. O’Dowd kapta meg az ezred parancsnokságát s Peggy viszi O’Dowd parancsnokságát.

Azonban alig örvendének egy pár perczig O’Dowdné levelének, a mint az ajtó felnyílt s egy természetes, vidor asszonyság lépett be lovagló öltözetben s az ezred több tisztje kíséretében. „Valóban, nem birtam a thea idejeig várni. György fiam, mutasson be nejének. Asszonyom, nagyon örvendek, hogy láthatom, s férjemet O’Dowd őrnagyot bemutatathatom;” s ezzel a vidor hölgy a lovagló öltönyben melegen megragadta Amália kezét, ki így egyszerre megtudta, hogy azon nő áll előtte, kin férje annyit nevetett. „Kegyed gyakran fogott rólam hallani férjétől,” monda a nő élénken.

„Kegyed gyakran fogott hallani róla,” viszhangoztatta férje az őrnagy.

Amália mosolygva felelte „hogyan igen is, hallott.”

„S ugy-e, kevés jót beszélt rólam,” viszonzá Mrs. O’Dowd, hozzátevéen hogy „György egy istentelen ficzkó.”

„Arról jót állok,” mondá az őrnagy ravaszul akarván pillantani, mire György nevetett; O’Dowdné pedig ostorával lengén meglegyintve őt intett neki, hogy nyugton legyen, s kívánta, hogy Osborne kapitányné asszonyságnak formaszorint mutassák be. „Édesem,” mondá György egész komolyan, „ez az én jó, édes és derék barátném Aurélia Margaréta, vagy mint nevezni szoktuk Peggy.”

„Lelkemre, igaza van,” szóla közbe az őrnagy.

„Mint nevezni szoktuk, Peggy, neje O’Dowd Mihály őrnagynak ezredünkből, s leánya Burgo-Malony- és Glenmalony-i Fitzjurd Beresfordnak.”

„Burgo- Malony-, Glenmalony- és Murryan-Square-i,” mondá a nő nyugodt felsőbbbséggel, mit a férj hasonlóképen szófogadólag viszhangoztattott.

O’Dowd őrnagy, ki a világ minden részében szolgálá uralkodóját s minden előléptetését több mint elegendő bátor s vitéz tett árán vásárolá meg, a világon a legszerényebb, leghallgatóbb, legengedelmesebb s legszelidebb ember volt s nejének úgy szót fogadott, mintha inasa lett volna. A tiszti asztalnál mindig hallgatott és sokat ivott. Mihelyt teli volt, hallgatva botorkázott haza. Ha beszélt mindenkinek minden kigondolható dologban igazot adott, és így tökéletes kényelem- s jó kedvben élte át az életet. India legforróbb napja tűzbe nem hozta, s a sárga láz meg nem zavarta. Az ágyuüteg ellen épen olyan közönyösséggel indult, mint a hogy asztalhoz szokott ülni; lóhust és tekenyösbékalevest egyenlő izletesen és étvágygyal költött el. Volt egy vén anyja, Mrs. O’Dowd of O’Dowdstown, kinek soha életében nem engedetlenkedett volt, kivévén mikor megszökött, hogy katonának álljon, s aztán, mikor mindenképen rajta volt hogy Malony Peggyt nőül vegye.

Peggy a nemes Glenmalony ház tizenegy gyermeke s azok közt öt leánytestvér közül az egyik volt; férje anyja részéről volt rokon s így nem volt szerencsés a Malonyakhoz tartozni, kiket Peggy a világ leghiresebb családnak tartott. Miss Malony kilencz saison töltvén Dublinban s

kettőt Bath- és Cheltenhamben, s mégsem találván élete párjára, megparancsolta unokabátyjának, hogy vegye nőül - akkor épen harminczhárom éves volt; a becsületes ficzkó szót fogadott neki, s aztán magával czipelte Nyugotindiába, hogy elnököljön a -dik ezredbeli hölgyek közt, hova épen akkor juta be tiszti helycsere által.

Mrs. O'Dowd alig vala félóra óta Amália társaságában (egyébiránt mással is úgy tett), s már mindent közölt szeretetreméltó fiatal barátnéjával, mi nemzetségére vonatkozott. „Édesem,” mondá egész jólelküleg, „szándékom az volt előbb, hogy Györgyöt sógorommá tegyem, s az én Glorvinám épen jól illett volna hozzá. De mivel a mi megtörtént, azt nem lehet megváltoztatni s ő kegyeddel már jegyben járt, eltökéltem, kegyedet testvéremmé fogadni s annak tekinteni, és szeretni, mintha családom tagja volna. Igazán, kegyednek oly kedves szende arcza s oly barátságos modora van, hogy mi minden bizonnal igen jól ki fogunk jöni együtt, s kegyeddel mindenesetre szaporodott családunk.”

„Lelkemre, úgy van,” mondá O'Dowd oly képpel, mely által helybenhagyását fejezte ki; Amáliát pedig nem kis mértékben mulattatta s ő nem kevésbé örvendett annak, hogy egyszerre ily nagy rokonsághoz jutott.

„Mi itt mindnyájon derék ficzkók vagyunk,” folytató az őrnagyé, „az egész királyi hadseregben nem található kegyed ezredet, melyben jobb egyességben élő társaság s kellemesebb tiszti asztal lenne. Nálunk nincsenek perpatvarok, veszekedések, rágalmazások, csunya szájuak. Mi mindnyájan szeretjük egymást.”

„Különösen Mrs. Magenist,” mondá György nevetve.

„Már megbékéltem Magenist kapitánynéval, bár bánásmódja ősz fejemet sirba vihette volna.

„Pedig oly szép fekete hajad van, Peggy édesem!” kiálta fel az őrnagy.

„Fogd be a szádod, Mick, te tökfilkó. Mrs. Osborne, a férjek mindig utban állanak, s különösen az én Mickemnek örökké mondom, ne tátsa fel a száját egyébkor, mint parancsszóra vagy hogy ételt s italt vegyen magához. Majd ha egyedül leszünk, mindent elbeszélék kegyednek az ezredről. Mutasson be most bátyjának; igazán, ugyan derék embernek néz ki s unokatestvéremre Malony Danira emlékeztet, (tudja édesem, Ballymalony-i Malony, ki nőül vette Oysterstown-i Scully Opháliát, lord Poldoody unokahugát), Mr. Sedley, Sir, örvendek, hogy szerencsém van megismerni. Hihetőleg ma a tiszti asztalnál ebédel. (Mick, jusson aztán eszedbe az az ördögadta doctor, s vigyázz, józan maradj estvére, mert társaság lesz nálam.)

„A 150-ik számú ezred, édesem, ma búcsuebédet ad nekünk,” szóla közbe az őrnagy; „de Mr. Sedley számára könnyen kapunk jegyet.”

„Szaladjon Simple (Simple zászlótartó a mieinktől, édes Amália, - elfelejtém kegyednek bemutatni). Szaladjon O'Dowd őrnagyé üdvözlétével Tavish ezredeshez, s mondja, hogy Osborne kapitány lehozta sógorát s pontban öt órakor elvezeti a 150-dik számú ezred tiszti asztalához - mi pedig, édesem, ha úgy tetszik, itt falhatunk valamit.” O'Dowdné még ki sem beszéle magát, s a fiatal zászlótartó már sietett le a grádicson, bizományában eljárandó.

„Az engedelmesség a sereg lelke,” mondá Osborne kapitány. „Mi eljárunk kötelességeinkben, s Mrs. O'Dowd addig nálad marad s megadja az ígért felvilágosításokat.” S a két kapitány, karon fogva kétfelől az őrnagyot, elsétált vele, feje felett vigyorogva egymásnak.

S most, midőn új barátnéjával egyedül volt, oly szörnyü mennyiségü hirrel s közleménnyel állott elő, hogy méltán elmondhatjuk, miszerint egy kis asszonyka feje elégtelen volt azoknak befogadására. Ezer aprólékosságot beszélt el azon számos tagu családról, melybe a fiatal hölgy bámultan találta magát egyszerre felvéve. „Mrs. Heavytop az ezredes neje Jamaikában

sárga lázban halt meg, de nagy búja is volt, mert a galád vén ezredes, kinek kopasz a feje, mint egy ágyugolyó, egy ottani mulat leányra kacsingatott. Mrs. Magenis, bár nincs semmi nevelése, jó asszony, de rémitő szája van, s tulajdon édes anyját is megcsálná a whistben; most nem jó az ezreddel, hanem anyjánál marad, ki valószínűleg valami kis köszén- vagy burgonyakereskedést üz Islingtonben London közelében, bár örökön örökké atyja hajóival kérkedik s ujjal mutat reájok, mikor a vizen feljönnek. Kirk kapitányné is itt marad gyermekeivel Bethseda-téren, hogy kedvencz prédikátora Dr. Ramshorn közelében legyen. Mrs. Bunny érdekes állapotban van - mint mindig - s a hadnagyot már héttel ajándékozta meg. Posky zászlótartónak a neje, ki most két hónapja jött az ezredhez, mint hallom, édesem, már néhányszor patvarkodott férjével, hogy az egész kaszánya hallhatta, (azt mondják, már a fejöket is betörték egymásnak, s Tom Posky sohasem tudta megmondani, honnan van a fekete folt szeme alatt); most haza megy anyjához, ki Richmondban leánynevelőt tart - miért is szökött el onnan? Hol végezte be, édesem, a nevelését? Engem - s mondhatom nem volt kimélve a költség - Flanahan asszony intézetében neveltek Ilyssus-Groveben, Booterstownnál, Dublin mellett, hol egy marquisenék volt az igazi francia hangejtés betanítására s tábornok a grammatikára.”

Ezen tarka családba találta magát Amália egyszerre felvettnek s Mrs. O’Dowdot néne gyanánt oldala mellé adva. Theázáskor bemutatott többi nőrokonainak, s minthogy nyugodalmas, jó természetű s nem igen nagyon szép volt, inkább kellemes benyomást tett reájok, mely addig tartott, míg az urak a 150-dik ezred nagy ebédéről visszajöttek s annyira bámulták őt, hogy testvérei hibákat kezdtek találni benne.

„Reményilem, Osborne kifutotta már magát,” mondá Mrs. Magenis Mrs. Bunnynak. „Ha a megjobbult kéjenczből jó férj válhatik, úgy igazán nem rossz kinézése van Györggyel,” jegyzé meg Mrs. O’Dowd Poskynénak, ki ily módon elveszté az ezrednél legfiatalabb asszonyi állását s a bitorlóra nagyon haragudt. Mrs. Kirk pedig, mint Dr. Ramshorn tanítványa néhány főkérdést intézett Amáliához, hogy lássa, valljon az Ur lelkétől világosult, jó keresztény-e, stb., s Mrs. Osborne feleletei egyszerűségéből látván, hogy még tökéletes setétségben tévelyeg, három kis filléres könyvet nyomott kezébe, t. i.: „Az ordító vadont,” „A Wandsworthi mosónőt,” és „Az angol katona legjobb szuronyát,” - s Mrs. Kirk, még ez éjjeli álma előtt fel akarván világosítani Amáliát, kérte olvasná el azokat, mielőtt elalunnék.

Hanem a férfiak, kik mind jó fiuk voltak, bajtársuk csinos neje körül gyűltek, s katonás udvarisággal tették neki a szépet. Oly diadala volt ez Amáliának, mely felizgatta s melytől szemei ragyogtak. György egészen büszke volt neje népszerűségére, s nem kevéssé örvendett kellemes és egyszersmind vidor, még is természetes és valamennyire félénk modorának, mellyel az urak udvarlását fogadta s bókjaikra felelt. És ő maga egyenruhásan, mennyivel szebb férfi volt akármelyiknél a szobában! Amália érezte, hogy ő szeretetteljesen figyelt reá, s jósága örömben lángoltatta fel keblét. „Szivesen fogadom minden barátját, szeretni fogok mindent, ki őt szereti. Igyekezni fogok, hogy vidám és jó kedvű legyek és házi életét boldoggá tegyem;” ezt tökélel el szerető szívében.

Az ezred valóban örömiadvá fogadta fel őt a magái közé. A kapitányok helyeslésöket, a hadnagyok tetszésöket, a zászlótartók bámulásokat fejezték ki. A fiatal Stubble egyiktől a másikhoz járt és susogta: „Jupiterre, nem csinos asszony-e?” s le nem vette róla szemét, csak mikor a negust¹⁵ hordozták.

¹⁵ Ital bor, viz, cukor, szerecsendióvirág és citromléből.

Egyébiránt Dobbin kapitány egész estve majd egy szót sem szólt vele. Hanem Péter kapitánnyal a 150-dik ezredből, vendéglőjébe szállította haza Józsit, ki ismét gabógyás volt egy kissé, s mind a tiszti asztalnál, mind pedig a turbánban s paradicsommadártollal diszelgett Mrs. O'Dowdnak az estély alatt szerencsésen feltálalta tigrisvadászati történetét. Miután Dobbin az adószedőt legénye kezébe adta át, fel s lejárt az utcán s szivarozott a vendégfogadó kapujában. Azalatt György neje nagy gonddal feladta a sált s haza vitte O'Dowdnétól, a távozást általános kézszorítás előzvéen meg a fiatal tisztekkel, kik lekisérték a kocsihoz, s mikor elindult, megéljeneztek. Mikor leszállott a kocsiból, Amália Dobbinnak nyujtotta kis kezét és mosolygva tett neki szemrehányást, hogy egész estve számba sem vette.

A kapitány még sokáig átengedte magát a szivarozás lélekölő időtöltésének, mikor a vendégfogadóban s az utcáról minden ember lefeküdt. Megügyelte, mikor a gyertya György nappali szobájából eltűnt s a hálósobában tünt fel. Majd reggel volt, mikor haza ment; hallhatta az éljeneket a szállító hajókról, melyek rakodtak a Themzén, leuszandók.

HUSZONNYOLCZADIK FEJEZET.

Amália beront Németalföldre.

Az ezred tisztjeivel együtt az ő felsége kormánya által szerzett szállító hajókra szállott, melyek az O'Dowdnénál megült estvély után harmadnap, a Themsén kikötött számos keletindiai hajók legénységének s a parton álló katonaságnak éljenzései közepett, mi alatt a katonai hangászkar a „God save the King”-et hangoztatta, a folyón leveztek, kíséret alatt Ostendebe vitorlázandók. Azalatt a derék Józsi eltökélé kíséretül szolgálni hugának s az őrnagynénak, kinek minden holmije s minden skatulyája, a hires turbánnal s paradicsommadárral együtt, az ezred poggyászával volt: így két hősnőnk majd minden kényelmetlenség nélkül érkezett Ramsgatebe, hol számos postahajó várakozott, melyek egyikén sebesen átvitorláztak Ostendebe.

Józsi életének e korszaka oly eseménydus volt, hogy arról esztendők mulva is el tudott beszélni, s annak érdekesebb elbeszélései előtt a tigris-vadászati történet is háttérbe szorult. Mihelyt reá száná magát huga elkísérésére külföldre, mindjárt észre leheté venni, hogy bajuszát nem beretválja le. Chatamben minden tisztelgés- és gyakorlatnál legnagyobb pontossággal megjelent. Figyelmesen hallgatta pajtásai (mint őket később nevezé) beszélgetéseit, s minél több katonai szót tanult meg. E tanulmányaiban nem kis gyámolítására volt Mrs. O'Dowd; s azon napon, midőn végre a „Lovely Rose”-ra szálltak, mely rendeltetésök helyére szállítandá őket, poszományos frakkban, vitorlavászon nadrágban s csinos aranyos szegélyü sapkában jelent meg. Minthogy a kocsiját magával vitte s mindenkinek bizodalmasan elbeszélte, hogy Wellington herczeg hadseregéhez csatlakozik, sok ember csalódott benne s valami fontos személynek tartotta, főbiztosnak, vagy legalább is a kormány valamely rendkívüli futárának.

Az áthajózás alatt szörnyen szenvedett, épen mint a hölgyek, a tengeri betegség miatt; a mint azonban a postahajó az ostendei partot elérte, Amália ujra felüdült, látva a szállító hajókat, melyek az ezredet hozva, a Lovely Rose-zal csaknem egy időben érkeztek a kikötőbe. Józsi félholtan egy vendégfogadóba ment, Dobbin kapitány pedig a hölgyeket elkísérte, aztán utána járt, hogy Józsi kocsiját s poggyászát a hajóról s a vámházból kikapja; mert József ur azon pillanatban nem tuda segítni magán, miután jól hizlalt s elkényesztetett legénye az Osborne-ével együtt összeesküdt s mind a kettő kijelentette volt, hogy nem megy át a tengeren. E

lázadás, mely épen az utolsó nap üte ki, annyira nyugtalanította volt ifj. Sedley urat, hogy már-már kész vala a hadjárattal felhagyni; hanem Dobbin kapitány (ki, mint Józsi mondá, az egész ügyben szörnyü szolgálatra készen viselte magát) derekasan kiszidta s kinevette őt: a bajusz már szépen nőtt; s végre Józsi reá engedte magát vétetni a hajóra-szállásra. A jó iskolájú s hizott londoni legény helyett, ki csak angolul tudott, Dobbin Józsi számára egy kis belgiomi legényt kapott, ki semmi nyelvet nem beszélt jól, de sürgölődése s az által, hogy Mr. Sedleyt mindig mylordozta, rövid időn nagyon megnyerte ezen uri ember kegyét. Azóta megváltozott az idő Ostendeben is; a mostanság oda menő angolok közül kevés néz ki lordnak s vagy viselik magokat örökös aristokratiánk tagjaihoz illőleg. Most többnyire kopottak, fejérműjök szennyes, s a tekézt, a pálinkát, szivarokat s közönséges korcsmákat kedvellik.

Hanem azt mondhatjuk, hogy Wellington herceg hadseregéből minden angol jól fizetett. E tény emléke mindenestre illő e kereskedői nemzethez. Valóságos áldás volt egy kalmárkodó népre nézve, hogy országát vevők ily serege özönlé el, s oly tisztességes harcosoknak ad enni. S igazán, azon ország, melynek védelmére menének, nem harcias. Régi időktől kezdve más népeket engedtek ottan harcolni. A mint ezen elbeszélés írója oda ment volt a Waterlooi csatamező megsejtelésére, kérdezte a gyorskocsi kalauzától, egy harcias kinézésű termetes kiszolgált katonától, ott volt-e az ütközetben. „Pas si bête,” („Nem voltam oly számár”) volt a felelet - a franczia soha ilyesmit nem gondolna s nem mondana. Másfelől a postakocsi egy vicomte volt, valami megbukott napoleoni tábornok fia, ki utközben elfogadott egy pohár sert. A tanúság nem rossz.

E lapos, virágzó, vagyonos ország nem könnyen tüntetett fel gazdagabb s tündöklőbb képet, mint 1815-ben nyár kezdetén, midőn zöld mezőit s nyugalmas városait sok ezernyi veres frakkos élénkíté; midőn széles országutait fényes angol utikocsik borították el; midőn nagy csatorna-hajói, melyek kövér legelők, csinos, ódon kinézésű falvak, s régi, vén fáktól környezett kastélyok előtt haladtak el, gazdag angol utasokkal voltak rakva; mikor a katona a falu korcsmájában nem csak ivott, hanem fizetett is, és Donald, a felföldi, ki flamandi parasztházba volt szállásolva, a gyermeket ringatta otthonn, mig Jean és Jeanette szénagyűjteni volt. Minden oly fényesen és vétlenül nézett ki, mint egy szemle Hyde-parkban. Azalatt Napoleon, határerősségei láncolata megett berontásra készült, mind e békeszerető embereket dühbe hozandó, annyi vért ontandó s közülök annyit sirba döntendő.

A vezérben mindenki annyira bizott (mert az angol nemzet épen oly rendithetlen bizalommal tekintett Wellington hercegre, mint minő őrvöngő lelkesedéssel a francziák ölelték Napoleont); az ország oly jó védelmi állapotban s a segítség szükség esetére oly közel látszott lenni, hogy senki sem ismert félelmet, s utasaink, kik közt pedig kettő természetesen félénk fajta volt, valamint minden többi angol utazó, tökéletesen nyugodtak voltak. A nagy hirű ezredet csatornai naszádok szállították Brügges Gentbe, honnan Brüsszelbe gyalogolt. Józsi a hölgyeket a közönséges naszádok egyikén kísérte, melyeknek pompás és kényelmes berendezésére mindnyájan emlékezhetnek, kik Flandriában utaztak. E szerfelett lassu de rendkívül kényelmes naszádokon oly jól lehetett enni s inni, hogy, a mint beszélük, egy angol utazó, ki egy hétre ment volt Belgiomba, egy ilyen naszáddal utazott s úgy megtetszett neki rajta az étkezés, hogy a vasutak feltalálásáig örökösen Brügge s Gent közt utazott fel s le, s a naszád utolsó utja alatt aztán vízbe ölte magát. Józsiról nem az volt megírva, hogy vizes halállal haljon meg; azonban ő is szerfelett kényelmesen érezte magát. Egész nap a kajüt fedlezetén ült, flamandi sert ivott, Izidor után rikoltozott s udvariasan beszélgetett a hölgyekkel.

Vitéz bátorsága határtalan volt. „Boney támadna meg m i n k e t !” kiálta fel. „Édes kedvesem, szegény Emmi, teljességgel nincs mit félj. Veszélyről szó sem lehet. Mondom, hogy a szövetségesek két hónap alatt Párisban vannak, s akkor, Jupiterre, a Palais-Royal-ba viszlek

enni. Mondom, háromszázezer orosz jó Mainz felől Wittgenstein s Barclay de Tolly alatt. Szegény gyermek, te nem értesz katonai dologhoz. De én értek hozzá, s mondom, hogy a francia gyalog nem mérkőzhetik az oroszokkal, s Boneynak egy tábornoka sem állja ki a sarat Wittgensteinnel. Aztán jönnek az osztrákok Károly főherceg és Schwarzenberg herceg alatt legalább ötszázezren, már is csak tíz napi járásra vannak a francia határszélétől. Aztán itt vannak a poroszok a vitéz tábornagy-herceg alatt. Mondd, van-e hozzá fogható lovassági tábornok, mióta Murat elveszett? Mondja Mrs. O'Dowd, van-e oka az asszonykának félni? Van-e ok félni, Izidor? He Monsieur? Hozzon még sert!”

Mrs. O'Dowd, ki boldogsága tökéletességére csak azt kívánta volna, hogy Glorvinája vele legyen, úgy vélekedett, hogy a nevezett delnő a világon senkitől sem félne, s legkevesbbé egy francziától, s oly szemhunyoritva öntött le egy pohár sert, mi nyilván bizonyította ezen ital iránti előszeretetét.

Mínthogy a mi barátunk az adószedő sokszor volt ellenség előtt, vagy más szóval Cheltenham- s Bathben a hölgyek előtt, korábbi félénkségét nagyobbára levetkezé, s olyan beszédes volt, a mint csak kellett. Az ezrednél meglehetősen megszerettette magát, mert az ifju tisztet derekasan vendégelte, s kölcsönzött katonás kinézésével jóízűen mulattatta. S valamint hadseregünkben van egy ezred, melynek élén elől menet alkalmával egy kecske, másik, melynek szarvas jár, úgy György mondása szerint az ő ezrede egy elefánttal jár.

Mióta György Amáliát az ezrednél bevezette, kezdte egy kissé szégyenleni magát a társaság egy része miatt, melynek be kelle mutatnia; s mint Dobbinnak mondá, eltökélé más ezredbe tétetni át magát s nejét ezen átkozott közönséges nők társaságától megszabadítani. Ez az aljasság azonban, hogy mások becsületes társasága miatt szégyenlik magokat, sokkal gyakrabban fordul elő férfiaknál, mintsem nőknél (kivéven természetesen a nagy divathölgyeket); s Mrs. Amália természetes és tettetés nélküli nő létére semmit sem tudott azon mesterkéltszékenységről, mit férje magában hibásan gyöngéd érzetnek tartott. Így, például, Mrs. O'Dowdnak egy kakastoll volt kalapján, s övében egy nagy ismétlő óra, melyet mindegyre ültetett, elbeszélvén felőle, hogy azt atyja ajándékozta, a mint esketés után kocsiba ült; ezen ékességek, mikhez az őrnagyné asszonyság más sajátságai járultak, Osborne kapitányt kínpadra feszítették, valahányszor neje az őrnagynéval érintkezésbe jött, Amália ellenben legkisebbé sem botránkozott meg a jó asszony különbségeiben s azokat legfélebb mulattatóknak tartotta, de legkevesbbé sem szégyenlette magát társasága miatt.

A mi barátainknak ezen ismeretes ut alatt, mit azóta majd minden csak valamennyire vagyonos angol megtett, lehetett volna tanuságosabb, de nem mulatságosabb társaságuk, mint O'Dowd őrnagyné asszonyság. „Ne beszéljen nekem, édesem, csatornai naszádokról. Látná csak azokat, melyek Dublin és Ballinasloe közt járnak. Azokkal gyorsan utazik az ember s mindenütt szép marhát láthat. Atyám egyszer arany emlékpénzt kapott (maga ő excellentiája is evett egy darabot belőle s azt monda, soha életében nem evett annál jobbat) egy négy éves tehénért, melyet ebben az országban bizonyosan nem fognak látni mostanság.” Józsi sohajtva ismerte el, hogy az egész világon nincs ország, mely oly porhanyó, izes, jó, kövér s egyszermind sovány marhahúst birna felmutatni, mint Ó-Anglia.

„Kivéven Irlandot, honnan legjobb marhahusokat kapják,” mondá az őrnagyné, s a hazafitársainál igen szokott módon további összehasonlításokat tett, melyek mind szülőföldje részére ütöttek ki. Annak gondolata, hogy a Brügge-i piacot a dublinival lehetne egybehasonlítani, gunyakaczejra fakasztá, mely miatt a vén templomtorony ledőlhetett volna. A város, a mint átutazott, teli volt angol katonasággal; angol kúrtek ébresztették fel reggel, estve angol sipok s dobok hangzásánál feküdtek le; az egész ország s egész Europa fegyverben állott, s a világtörténet egyik legnagyobb eseménye volt készülöben: mindez azonban nem akadályozá

abban a becsületes O'Dowd Peggyt, kit a dolog úgy érdekelt, mint akárki mást, hogy Ballinafadról s a Glenmalony-i istállókról, és az ott ivott claretről beszéljen. Józsi alkalm-szerűleg közbeszólott a dumdumi curryról és rizskásáról, mialatt Amália férjére gondolt, s hogy miképen tüntethetné ki legjobb irántai szerelmét - mintha ez lett volna a világot akkoriban érdekelt legfontosabb dolog.

Azok, kik szeretik félretenni a történet könyvét, s elgondolkozni a felől, mi történhetett volna a világon, ha nem az történt volna, a mi épen történt (mi meg kell vallani, a merengésnek igen talányos, mulattató, elmés és hasznos neme), kétségkívül gyakran elgondolták, mily roszul választá meg Napoleon az idejét Elbábóli visszajövetelére és sasának szárnyra bocsátására San Juan öbléből a Notre-Dame-ra. A mi részünkön levő történetirók beszélnek, hogy a szövetséges hatalmak hadseregei ez időben az isteni gondviselés rendelése szerint hadi lábön álltak s a hir első perczében készek voltak reá rontani az elbai császárra. Pedig lám, az egybegyült s képviselt hatalmasságoknak, kik bölcseségök szerint alakították át Europa földabroszát, annyi okuk volt egymásközti viszályra, hogy a hadseregeket, melyek legyőzték Napoleont, egymás ellen fordították volna, ha az általános gyűlölt és félt tárgy vissza nem tér vala. S ha a korzfi meg tudja várni fogságában, míg a világ e hatalmasai egymás ellen fordulnak, szépen visszatérhetett s minden alkalmatlanság nélkül uralkodhatott volna. De hát akkor mi lett volna történetünköl s minden barátainköl, kiköl eddig emlékeztünk?

Azalatt az élet mindennapi ügyletei s különösen a multságok folytak, mintha sohasem lehetne végök és sehol sem lenne az ellenség. A mint utasaink Brüsszelbe érkeztek, hol ezredök feküdt (mindnyájan mondák, hogy az nagy szerencse): Europa egyik legvigabb s legfényesebb fővárosában találták magokat, hol minden bódé a hiuság vásárában legcsábítóbb elevenséget s pompát tüntete fel. Szörnyen ettek, ittak, s tánczoltak ottan; a lakomázás úgy folyt, hogy még a nagy gourmand Józsi is elégültnek érezte magát; a színházban a dicső Catalani ragadott el mindenkit; pompás utak és sétányok lovasok s kocsik számára; minden teli pezsgő étellel és katonai fénnel: egy nevezetes régi város különös viseletekkel s bámulandó épületekkel, a kis Amália szemei élvesztésére, ki addig sohasem láta idegen országot s mindegyre bájoló meglepetéseknek örvendhete: úgy hogy most s még egy pár hétig, a szép lakásban, melynek költségeit Józsi s Osborne hordozta, kinek bővön volt pénze s neje iránt minden gyöngéd figyelemmel viseltetett, - úgy hogy, mint mondám, valami két hétig, mikor a mézes hetek elteltek, Mrs. Amália oly vidám s boldog volt, a mint csak egy kis menyecske lehet Anglián kívül.

E boldog idő alatt minden nap mindeniket valami ujsággal, örömmel lepte meg. Most egy templomot vagy képtárt kellett megnézni: majd sétalovaglason vagy operában voltak. Az ezredök hangászkarai mindennap zenéltek. Anglia legelőkelőbbjei sétáltak a parkban: örökös katonai ünnepély folyt. György, ki nejét minden estve valami lakomára vagy mulató helyre vitte, szokás szerint szerfelett meg volt elégedve magával s esküdött mennyre-földre, hogy egészen háziassá válik. Aztán az ő társaságában járkálni szerte vagy lakomázni: nemde örömtöl doboghatott fel a kis szivecske? Az ez időben anyjához intézett levelei elragadtatás- és háladatossággal teljesek voltak. Férje mondta, vegyen csipkéket, mindenféle diszárukat, ékszereket: ő a legjobb, legkedvesebb, legnemesebb lelkü férfi volt!

A várost eltöltő s minden közhelyen megjelenő számos lord, lady, divatfiak s delnök szem-lélése György igaz brit lelkét gyönyörrel tölté el. Itt levetkezték azon szerencsés hidegséget s bántó magaviseletet, mely nagyainkat otthonn alkalm-szerűleg jellemzi, s méltóztattak a többi társaságra is nézni s társalkodásba elegyedni. Egy estve az osztály tábornoknál egy estvélyen Györgynek szerencséje volt lady Thistlewood Blancával, lord Bareacres leányával tánczol-hatni; szörnyen sürgölődött fagylalt s egyéb frisitök hozásában a két nemes lady számára;

keresztül fúrta magát a tömegben, hogy előhajtassa lady Bareacres kocsiját; haza menve úgy feldicsekedett a grófnéval, hogy atyja sem tehetett volna különben. Másnap udvarolt a hölgyeknek, a parkban mellettek lovagolt, meghívta nagy ebédre egy vendéglőbe, s alig birt magával, miután a meghívást elfogadták. Az öreg Bareacres, kit nem ugyan gőg, de szörnyű étvágy gyötört, egy ebédért akárhova elment volna.

„Reményelem, rajtunk kívül nem lesznek más nők,” mondá lady Bareacres, miután a könnyen elfogadott meghívást bővebben megfontolta.

„Szent Isten, mama - csak nem képzeli, hogy az az ember oda hozza nejét,” kiálta fel lady Blanche, ki a mult estve, az akkor divatba jövő keringő alatt órákig epedezett György karjai közt. „A férfiakat az ember csak eltűrheti, de a nőket -”

„Nemrég házasodott meg, ördögös csinos neje van, mint hallom,” mondá az öreg Earl.

„No s, édes Blanche,” mondá az anya, „azt hiszem, miután atyus el akar menni, mi sem maradhatunk el; hanem azért, tudod, Angliában nem vagyunk kénytelenek ismerni őket.” És így ezen előkelő emberek, eltökélve új ismerősöket Bond-Streetben majd számba sem venni, elmentek Brüsszelben ebédjekre, megaláztatva magokat annyira, hogy azt elkölteni méltóztassanak, s azalatt, míg multságukat általa megfizették, méltóságukat azzal tüntették ki, hogy nejét a beszélgetésből egészen kizárták s kellemetlen helyzetbe hozták. Ez a méltóságnak oly neme, miben a magas születésű brit delnő felülmulhatatlan. Az előkelő delnő magaviseletét más kevésbé magas születésű nő irányában szemlélni különösen jó izü tréfa a hiúság vására bölcselkedő látogatójának.

E lakoma, melybe a becsületes György szörnyű pénzt költött, a legkellemetlenebb volt mindazok közt, melyekben Emmi mézes hetei alatt részt vett. Legsánandóbb tudósítást irt a felől haza mamájának: miképen nem felelt Bareacres grófné, mikor megszólították; miképen meresztette üvegén át reá szemét lady Blanche; milyen dühben volt Dobbin kapitány magaviseletök miatt; aztán miképen kérte elé mylord, mikor a lakomának vége volt, a számadást, s ördögös rosz és drága ebédnek nyilvánította. De bár Amália mindezeket elbeszélte levelében s mindent megirt haza vendégei neveltlenségéről és saját maga izetlenségéről: mindamellet az öreg Mrs. Sedleynek szörnyen kedve telt benne és annyit összebeszél Emmi barátnéja, Bareacres grófnéről, hogy utoljára a Citybe az öreg Osborne fülébe is eljutott annak hire, hogy fia peereket s peerhölgyeket vendégel.

* * *

Kik a mostani Tufto György tábornokot K. C. B. ismerik s látták, - a mint a saison alatt mindennap tehetik - miképen lépdél délczegen Pall-Mall-en, kivattázva és szorító vállban, magas sarku fénymázos csizmában, nyavalygó nyegle módjára, az elmenő hölgyek kalapja alá kándikálva, vagy miképen lovagol a parkban egy gyönyörű pejen, szerelmes pillantásokat lövelve a broughamokba: azok, kik a mostani Sir Tuftot ismerik, nem ismernének reá benne a vitéz portugalliai s waterlooi hősre. Tömött kondor barna haja, fekete szemöldöke van, s pofaszakálla legsötétebb biborszínü. Pedig 1815-ben világos haju, kopasz, s testállására nézve természetesebb volt, valaminthogy különösen termete azóta nagyon összeesett. Mikor hetven körül volt (most már nyolczvan felé lesz), haja, mely addig igen gyér s egészen fejr volt, egyszerre tömött, barna, s fürtözött lett, s szemöldöke s pofaszakálla új színt öltött. A roszakarók azt mondják, melle csupa pamut, s haja, minthogy sohasem nő, paróka; egyébiránt parókájának semmi köze sincs történetünkkel.

Egy napon, a mint a mi jó barátaink a brüsszeli virágpiaczon sétáltak, miután a városházát látogatták meg, melyről O'Dowd örnagyné asszonysága azt mondta, hogy nagyság és szépség tekintetében atyjának Glenmalony-i kastélyával egybe sem hasonlítható: jött egy magasabb

rangu tiszt lován, katona segédétől kísérve, körülnézett az egész virágpiaczon, s kiválasztotta az egyik legszebb bokrétát, mit pénzért lehetett kapni. Miután a bokréta papírba takartatott, újra felült lovára, átadta azt kísérőjének, s a nagy meglepetéssel és nagy délczegen ellovagló főnökét vigyorogva követte.

„Látnák csak a Glenmalony-i virágokat,” jegyzé meg Mrs. O’Dowd. „Atyámnak három skót kertésze van, kik mellett kilencz segéd működik. Egy egész hold föld teli virágházokkal, s az ananászok, mikor idejök van, oly bőségben vannak nálunk, mint a borsó. Minden szőlőfürt legalább hat fontot nyom, s lelkemre, azt hiszem, magnoliáink oly nagyok, mint egy theás kanna.”

Dobbin, ki O’Dowdnét sohasem igyekezett „felültetni,” mint a semmirekellő Osborne (Amália nem kis ijedségére, ki esdekelve könyörgött, hagyná békében) folytonos vihogás és prüsszkölés közt igyekezett bele vegyülni a néptömegbe, míg elegendő távolságban hitte magát lenni, mikor is a vásáros nép nagy bámulására hangos kaczajra fakadt.

„Mit röhög az a filkó ott?” mondá Mrs. O’Dowd. „Talán orra vére foly? Mindig azt mondja, hogy az orra vére foly? Eddig már minden vérét kiszivattyuzta magából. O’Dowd, mondd, nem oly nagyok-e a magnoliák Glenmalonyban, mint a theás kanna?”

„Hogy ne, Peggy, még nagyobbak,” felele az őrnagy. Itt a beszélgetést az említett módon szakasztá félbe azon tiszt, ki a bokrétát vásárolá.

„Beh szép ló, - kié?” mondá György.

„Látná csak öcsém Mollay Moloney lovát, Molassest, mely a curraghi lóversenyen az első díjt nyerte,” kiálta fel az őrnagyné, s folytatni akará a családi történetet, a mint férje e szavakkal szakasztá félbe: „Ej, hisz ez Tufto tábornok, ki a -dik lovas osztály parancsnoka.” S egész nyugodtan tevő hozzá: „Én és ő Talaverában ugyanazon lábunkba kaptunk lövést.”

„Tufto tábornok!” kiálta fel György. „Ugy hát édesem Crawleyék is itt vannak.”

Amáliának szive elfogódott, - maga sem tudta miért. A nap nem tündökölt többé oly fényben szeme előtt. A magas vén fedelek nem néztek ki többé oly festőileg, bár pompás volt a nap lemente s gyönyörű tiszta májusvégi nap volt.

HUSZONKILENCZEDIK FEJEZET.

Brüsszel.

József ur egy pár lovat bérelt ki nyitott kocsija számára, s ezen állatokkal s a csinos londoni kocsival tűrhető alakban tünt fel a brüsszeli sétakocsizásokon. György egy lovat vásárolt sétalovaglásaira, s gyakran kísérte Dobbin kapitánnyal Józsi kocsiját, melyben ő és huga naponta kirándulásokat tett. E napon is szokás szerint a parkban voltak, s ottan György megjegyzését Crawley Rawdon s Rebeka megérkezése iránt valónak találták. Egy legtekin-
télyesebb személyekből álló kis lovagcsoport közepett volt látható Rebeka a legcsinosabb s legjobb állásu lovas öltönyben, egy gyönyörű kis aráb paripán ülve; melyet a vitéz Tufto tábornok oldala mellett tökéletességgel lovagolt (Queen’s-Crawleyban igen megtanulta volt a lovaglás mesterségét, melyben a baronet, Mr. Pitt és Rawdon maga gyakran ada leczkét).

„No, né, maga a herczeg,” kiálta fel Mrs. O’Dowd Józsihoz, ki keményen kiveresedett; „a barnán ott az lord Uxbridge. Mily díszesen néz ki! Testvérem Molloy Molloney ugy hasonlít hozzá, mint egyik tojás a másikhoz.”

Rebeka nem lovagolt a kocsizhoz; hanem mihelyt felismerte benne régi ismerősét Amáliát, kellemesen oda mosolygott, s ujjaiával tréfásan csókot hányt a kocsi felé. Azzal tovább folytatta a beszélgetést Tufto tábornokkal, ki kérdezte: „ki az a kövér tiszt az arany poszományos sapkában?” mire Becky felelte, hogy: „az egy keletindiai szolgálatban álló tiszt.” Crawley Rawdon ellenben oda lovagolt a kocsizhoz és barátságosan kezét szorított Amáliával, s kérdezte Józsitól: „Hogy vagy, öreg?” s úgy meresztette szemét Mrs. O’Dowdnéra és fekete kakastollaira, hogy az őrnagyné azt kezdte hinni, hódítást tett.

György, ki egy kissé hátrább maradt volt, majdnem ugyanazon perczben lovagolt elő Dobbin kapitánnyal, s megemelték sapkájokat a magas személyek előtt, kik közt Osborne egyszerre észrevette Mrs. Crawleyt. Örvendett, hogy Rawdon oly bizodalmasan beszél Amáliához, s a segédtiszt szives köszönését több mint megfelelő melegséggel fogadta. A Rawdon és Dobbin közötti fejbiczentés az udvariság leggyengébb mutatóványaihoz tartozott.

Crawley elbeszélte Györgynek, hogy Tufto tábornokkal a park vendégfogadójában vannak szállva, s György megígértette barátjának, hogy minél előbb meglátogatja lakásán. „Sajnálom, hogy ezelőtt három nappal nem találkoztunk,” mondá György. „Egy ebédet adtam. Lord Bareacres, a grófné s lady Blanche oly jó volt s velünk ebédelt - szerettem volna, hogy ön is ott legyen.” Ily módon tudatván barátjával divatfii igényeit, eltávozott Rawdontól, ki a sétányon elvágtató előkelő csoportot követte, mialatt Osborne s Dobbin újra elfoglalta állását a kocsi mellett.

„Mily jól nézett ki a herczeg,” jegyzé meg Mrs. O’Dowd. „A Wellesleyk s Maloneyk rokonok; én szegény azonban meg sem álmodtam, hogy bevezettesem magamat, hacsak ő kegyelmessége alkalmasnak nem találja megemlékezni családi kötelékünkre.”

„Ő nagy katona,” mondá Józsi, ki a nagy férfi eltávazása után sokkal kényelmesebben érezte magát. „Nyert-e meg valaki csatát úgy, mint ő a salamancait? He, Dobbin? De hol tanulta mesterségét? Indiában, öcsém! Ott a legjobb iskola tábornoknak, jegyezze meg. Már ott ismertem őt, Mrs. O’Dowd, egy estve mindketten Miss Cutlerrel tánczoltunk, Cutler leányával a tűzérségtől, ördögadta szép leány volt Dumdumban.” A magas személyek megjelenése eltartotta őt beszéddel az egész séta alatt, még ebéd alatt s után is, egészen addig, mig eljött az opera ideje, hova mindnyájan elmentek.

Ott mintha Ó-Angliában lettek volna. A ház ismeretes angol arcokkal s azon öltözetekkel volt teli, mikről az angol hölgyek már régóta híresek. O’Dowdné öltözete nem tartozott a legkevésbé tündöklőkhöz: homlokát fűrtök övezték s ír-gyémánt fejdisz ékesítette, melyről azt hitte, a színházban minden ékszert elhomályosít fényével. Jelenléte Osbornet közönségesen kánpadra feszítette; de az őrnagyné egyáltalában minden mulatságon ott akart lenni, melyről hallotta, hogy fiatal barátaink is részt veendek benne. Nem is képzelt egyebet, mint hogy ezek társaságának rendkívül örvendek.

„Hasznodra volt, édesem, az igaz,” mondá György, ki nejét az őrnagyné társaságában könnyebben egyedül hagyhatá. „De mily szerencse, hogy Rebeka megérkezett; ezután ő lehet barátnéd, s megmenekedhetünk ezen átkozott ír hölgy társaságától.” Amália nem felelt erre sem igen-t sem nem-et: ki tudja, mit gondolt?

A brüsszeli operaház kinézése O’Dowdné előtt nem tetszett oly szépnek, mint a dublini színházé Fishamble-streetben, sem nem ért fel a francia zene az ír hön dallamokkal. Ezen s több efféle fenhargon ejtett megjegyzésekkel örvendeztette meg barátait s egy csattogó nagy legyezőt himbált ide- s tova a legelőkelőbb önelégültséggel.

„Rawdon, ki az a csudálatos asszony Amáliával,” - kérdé egy hölgy egy szemben levő páholyban (e hölgy férje iránt négy szemközt mindig emberségesen viselte magát, de társaságban

különösen szerelmesnek mutatta magát iránta). „Nem látod ott azt a teremést, turbánjában valami sárga ízével, s egy nagy órával?”

„A csinos kis fejér ruhás nő mellett?” kérde egy középkori uri ember, ki a kérdő hölgy mellett ült: gomblyukában rendszalagokat, s különböző alsó mellényeket s egy kikeményített fejér nyakravalót viselt, mely szinte megfojtotta.

„A csinos kis nő fejérben Amália, tábornok; ön, semmirekellő ember, minden csinos nőt észre vesz.”

„Lelkemre, a világon csak egyet!” mondá a tábornok elragadtatva, s a nő szeliden megcsapkodta őt a nagy bokkrétával kezében.

„Biz’ Isten, ő az,” mondá Mrs. O’Dowd, „s a buké is az, mit a Marshy-aux-Flures-en vett!” S a mint Rebeka, barátnéja pillantásával találkozáva újra elől kezdte a kézcsókolódás működését, O’Dowd őrnagyné a bókot magára értve, kellemes mosollyal viszonzta a köszönést; mi a tikkadozó szerencsétlen Dobbint hirtelen kiűzte a páholyból.

A felvonás vége után György egy pillanat alatt künn volt páholyából, s épen Rebeka udvarlására akara menni páholyában. De az előcsarnokban Crawleyval találkozott, hol a közelebbi két hét viszontagságai felől néhány szót váltottak.

„Utalványom rendjén volt az ügynöknél?” kérde Osborne ravaszul.

„Minden rendén volt,” felelé Rawdon. „Örvendeni fogok, ha revange-t adhatok. Hát az öreg ur megadta magát?”

„Még nem,” mondá György, „de majd meg fogja; aztán tudja ön, egy kis vagyonom van anyámról. Hát a néni engedel?”

„Husz fontot küldött az átkozott vén boszorkány. Mikor találkozunk? A tábornok csütörtökön nem ebédel otthon. Jöhet ön csütörtökön? Ugyan vágassa le Sedleyvel a bajuszát. Mi az ördögöt kell polgárinak a bajusz s az a sok átkozott poszomány frakkján. Ha lehet, csak jöjjen el csütörtökön;” s Rawdon odább ment két pompázó fiatal divaturaccsal, kik vele együtt a tábori karhoz voltak rendelve.

György csak félig-meddig örvendett a meghívásnak oly napra, mikor a tábornok nem ebédel otthon. „Be megyek hódolatomat nevének bemutatandó,” mondá György, mire Rawdon felelte: „Hm, a mint tetszik;” s e mellett nagyon komor képet vágott, mire a két fiatal tiszt ravasz pillantásokat váltott egymással. György délczegen lépdelt át az előcsarnokon s ment a tábornok páholyának, melynek számát jól megjegyezte volt.

„E n t r e z,” mondá egy vékony csengő hang, s a mi barátunk Rebeka előtt állott; ki felugrott, összecsapta kezét, s mindkét kezét oda nyújtotta Györgynek, annyira örvendett, hogy láthatta. A rendjeles tábornok zord szemet meresztett az ujonnan érkezettre, mintegy mondván, ki az ördög vagy?

„Édes György kapitányom!” kiálta fel a kis Rebeka magán kívül elragadtatásában. „Mily jól tette, hogy átjött. A tábornok s én unalmaskodtunk itt t ê t e - à - t ê t e . Tábornok, ez az én György kapitányom, kiről hallott már beszélnem.”

„Ugy, ugy,” mondá a tábornok gyengén biccentve fejével. „Melyik ezredből való György kapitány?”

György a -diket nevezte meg: mennyire szerette volna, hogy egy délczeg lovas ezredet nevezhessen meg.

„Gondolom nemrég jött vissza Nyugotindiából. Nemigen tettek szolgálatot a mult háboruban. Itt van beszállásolva, György kapitány?” folytatta Tufto tábornok jéghideg gögös modorában.

„Oh ostoba embere, nem György kapitány, hanem Osborne kapitány,” mondá Rebeka. A tábornok vadul pillantott egyikről a másikra.

„Osborne kapitány! - rokon a L-i Osborne-okkal?”

„Ugyanazon czimert viseljük,” mondá György, s valóban úgy volt; mert Mr. Osborne azelőtt tizenöt évvel, mikor kocsiját csináltatá, előbb egy czimernökkel értekezvén, elsajátította a peerek könyvéből a L-ek czimerét. A tábornok e feleletre semmit sem viszonzott; hanem elővette operai csövét, (- a két csövívek akkoriban még nem voltak feltalálva -) s tette, mintha a színházba nézne ki; de Rebeka jól látta, hogy szabad szeme átkancsalgott s vérszomjas pillantásokat lövelt reá s Györgyre.

Még annál nagyobb szívességet mutatott a kapitány iránt. „Hogy van a drága Amália? De mit is kérdem: mily gyönyörűn néz ki! S ki az a jó természetű s csinos kinézésű teremtes veled? - bizonyosan valaki, a kiért ön lángolt! Oh ti gonosz férfiak! Ott van Mr. Sedley is, fagylaltot eszik: mily jó ízűn lát hozzá! Tábornok, miért nem hozatott nekünk is fagylaltot?”

„Menjek s hozzak-e?” mondá a tábornagy majd megpukkanva mérgében.

„Engedje, kérem, hogy én menjek,” mondá György.

„Nem, átmegegyek Amália páholyába a kedves gyermekhez. Adja karát, György kapitány;” ezt mondván s fejével bólintván a tábornoknak, eltipteget az előcsarnokba. A legcsudálatosabb ravasz pillantást lövelte Györgyre, a mint együtt voltak, mintegy mondván azzal: „Nem látja, hányadán van a dolog s miként tartom őt bolonddád?” De ő ezt nem vette észre. Saját terveiről gondolkozott, önhitt bámulásába volt merülve saját ellenállhatlan nőhódítói hatalmának!

A szitkok, miket a tábornok Rebeka- s hódítójának eltávozása után magában mormogott, oly rettenetesek voltak, hogy tudom, nincs a nyomdában szedő, ki azokat, ha le volnának írva, ki merné szedni. A tábornoknak szívéből buzogtak fel: csudálatos az ember szíve, miket terem meg, s alkalomszerűleg mennyi kéjt s dühöt, haragot s gyűlötséget képes mélyéből napfényre hozni!

Amália szende szeme is szorongva volt azon párra szegezve, melynek magaviselete a féltékeny tábornokot annyira tűzbe hozá: de mint páholyába lépett Rebeka, ez szerető elragadtatással repült hozzá, melyet a hely nyilvánossága daczára sem fojtott vissza: az egész színház előtt megölelte drága barátnéját; József urnak is a legbarátságosabban köszönt: megbámulta Mrs. O'Dowd ír gyémántjait s nem akarta elhinni, hogy azok nem egyenesen Golkondából valók. Sürgött, forgott, csacsogott, mosolygott egyiknek, vigyorgott a másiknak, mind szemben a féltékeny operai látcsővel. S midőn eljött a ballet ideje (nem volt tánczosnő, ki abban jobban tudott volna játszani vagy vigyorgásait jobban tudta volna alkalmazni, mint Becky), visszaugrált a páholyába, és pedig ez uttal Dobbin kapitány karján. Nem akarta hogy György fogja karon: maradjon ő a drága, kedves, kis Amália mellett.

„Milyen dolgot visz véghez ez az asszony,” mormogá a becsületes vén Dobbin Györgynek, a mint visszajött Rebeka páholyából, hova őt tökéletes némán s temetésrendezői komoly képpel kísérel. „Ugy sziszeg s tekerőzik, mint egy kígyó. Nem láttad, mig itt volt, milyen komédiákat csinált szemben a tábornokkal?”

„Miket beszélsz - komédiákat? Lánczhordtát, a legcsinosabb kis menyecske Angliában,” viszonzá György vigyorogva s ambrózia-illatos pofaszakállán kondoritva egyet-kettőt. „Dobbin, te nem vagy világfi. A manóban, egyszerre hogy teli beszélte a Tufto fejét, most

nevet vele! Nézd csak, milyen válla van! Emmi, miért nincs neked bokrétád? Minden embernek bokrétája van.”

„Ej no, hát miért nem vett neki egyet?” mondá Mrs. O’Dowd: Amália s Dobbin lelkében köszönetet mondott neki e találó megjegyzésért. Hanem egyik nőnek sem jött meg többé jó kedve. Amáliának elkáprázott a szeme világi gondolkodásu vetélytársnéja fénye-, tündöklése- s divatos megjelenésétől. Még O’Dowdné is egészen le volt főzve s némán ült Becky ragyogó feltünése után, - egész estve alig szólott többet egy szót Glenmalonyról.

* * *

„Ugyan mikor hagysz fel valaha a játékkal, György, már száz esztendeje mindig ígéred,” mondá Dobbin Osbornenak az operaházban töltött estve után néhány nappal.

„Mikor hagysz fel a prédikálással,” viszonzá a másik. „Mi az ördögöt félsz a miatt; nem játsztunk nagyban, a mult éjjel is nyertem. Nem képzeled, hogy Crawley csalna? S ha az ember becsületesen játszik, az év végén alkalmasint se nem nyer, se nem vesz.”

„De nem hiszem, hogy ő meg tudná fizetni, ha veszene,” mondá Dobbin; e tanácsnak azon sikere volt, mi közönségesen szokott lenni a jó tanácsoknak. Osborne s Crawley azután is gyakran volt együtt. Tufto tábornok többnyire nem ebédelt otthon. György mindig szívesen látott vendég volt azon lakásban, mit a tábori segéd - (a tábornokéhoz valósággal nagyon közel) foglalt el a vendégfogadóban.

Mikor György Amáliával Crawleyt s nejét e lakásban meglátogatta, Amália úgy viselte magát, hogy a miatt szinte összeveszett férjével, az az, ez keményen megpirongatta, hogy olyan ellenszenvet tüntetett ki e látogatás ellen s régi barátnéja Mrs. Crawley irányában oly hideg s gögös állásba tette magát. Amália arra egy szót sem szólott; de érezvén, hogy férje őrszeme rajta nyugszik, s Rebeka is rajta tartja vizsga szemét, második látogatása alkalmával Mrs. Rawdonnál, ha lehetséges, még ügyetlenebb s bátortalanabb volt. Rebeka természetesen még annál barátságosabb volt s legkevésbé sem vette számba barátnéja hidegségét. „Igazán, úgy tetszik, Emmi büszkébb lett, mióta atyjának neve a -, egy szóval mióta Mr. Sedley szerencsétlenség látogatta meg,” mondá Rebeka keresztényi szeretetből szelidítvén György végett a kifejezést. – „Lelkemre, úgy tetszik, mikor Brightonben voltunk, azzal tisztelt meg, hogy féltékeny volt reám; most pedig, mint látom, abban botránkozik meg, hogy Rawdon, én s a tábornok együtt élünk. De hát édesem, miként lenne módunk megélni, ha egy jó barát nem részesülne költségeinkben? S azt hiszed, Rawdon nem eléggé arravaló-e, hogy becsületesemre gondot viseljen? Igazán, nagyon le vagyok kötelezve Emmi iránt,” mondá Mrs. Rawdon.

„Hogy is ne! minden nő féltékeny,” felelé György.

„A férfiak is mind féltékenyek. Hát ön nem volt féltékeny Tufto tábornokra s a tábornok önre a mult estve, mikor operában voltunk. Majd megett engem, hogy önnel jöttem át bohó kis neje látogatására; mintha bizony akármelyikkel csak legkisebbet törődném.” mondá Crawleyné dévajkodva. „Ebédljenek itt, a dragonyos a fővezérnél eszik. Nagy ujságot beszélnek. A francziák átlépték a határt. Nyugodalmasan ebédelhetünk.”

György elfogadta a meghívást, bár neje egy kissé gyengélkedett. Ők még alig voltak hat hét óta házasok. Egy más nő kinevette vagy gunyt üzött nejből, s ő nem gyult haragra. Még csak önmaga ellen sem gyult haragra: olyan jó szelid természetű ficzkó volt. Szégyen, gyalázat volt, mint önmagának megvallá; de a manóba, mit csináljon egy ficzkó, ha egy szép asszony a nyakába akarja magát akasztani? Én a nők iránt szabadelmű gondolkodásu vagyok, mondá gyakran mosolygva s ravaszul bólintva Stubble- és Spooneynek s más társainak a tisztí

asztalnál; ezek vitézségéért még jobban bámulták. A hiuság vásárában a férfiak ember emlékezete óta a háborui hódítások után szerelmi hódításokra voltak legbüszkébbek; különben miként kérkedhetnének az iskolás fiúk szerelmeskedéseikkel, vagy miként lehetne Don Juan oly népszerű.

Ily módon Osborne meglevén győződve a felől, hogy rendeltetése ellenállhatlan hódítás: nem akart sorsa ellen küzdeni, hanem nyugalmas, kedvteléssel adta meg magát annak. S mivel Emmi nem sokat beszélt s nemigen gyötörte féltékenységével, hanem csak szerencsétlen lett s titkon epedt búban, elhitette magával, hogy neje semmit sem gyanít abból, mit minden ismerőse látott, nevezetesen, hogy szörnyü kaczergás foly közte s Mrs. Crawley közt. Vele lovagolt ki, valahányszor szabad volt Rebeka. Amáliának ezredbeli dolgaival állott elő (e hazudsággal legkevésbé sem szedhette reá), s nejét magányosan vagy bátyja társaságára hagyva, estvéit Crawley-éknél töltötte, hol pénzét elnyerte a férj, ő pedig azzal vigasztalta magát, hogy az asszony halálosan szerelmes bele. Meglehet, hogy a tisztas házaspár nem esküdt volt tisztán össze ellene, s nem volt összebeszélve, hogy az egyik hizelkedjék neki, míg a másik elnyeri a pénzét kártyán: de mindenesetre tökéletesen jól értették egymást, s Rawdon legjobb kedvüleg engedte jöni s menni Osbornet.

György ugy el volt foglalva új ismerőseivel, hogy nem lehetett többé annyit együtt Dobbinnal. György kerülte őt nyilvános helyeken s az ezrednél is, s mint láttuk nemigen szívelte azon prédikációkat, mikkel idősebb kortársa hajlandó volt untatni őt. Ha magaviselte szerfelett komoly s hideg hangulatba hozta Dobbint, mit használt, ha mondta Györgynek, hogy ha még annyit tart is pofaszakállára s ravaszságára, olyan tapasztalatlan, mint egy iskolás gyerek? hogy Rawdon kizsebeli őt, mint sok mást, s ha többé nem veheti hasznát, megvetéssel fog tudni rajta? Ugy sem hallgatott volna reá, s minthogy mikor Dobbin Osborne-ék látogatására ment, ritkán volt olyan szerencsés, hogy őt otthon találja, sok kellemetlen s hiábanvaló szólalkozás megkiméltetett közöttök. A mi barátunk György egészen neki adá magát a „Hiuság Vására” gyönyöreinek.

* * *

Dárius király ideje óta soha oly fényes kísérete nem volt tábornak, mint 1815-ben Wellington herczeg németalföldi hadseregének; a táncz s lakoma csaknem folyton folyt egész az ütközet perczéig. A történetírás is feljegyezte, hogy a fennevezett év junius 15-én egy nemes herczegnő egy nagy bált adott Brüsszelben. Egész Brüsszel izgalomban volt a miatt, s olyan nőktől, kik ez időben azon városban voltak, hallottam, hogy a hölgyek beszéde s érdeke sokkal inkább forgott e bál, mintsem a már szemközt álló ellenség körül. A belépti jegyek végett olyan küszködések, ármánykodások s esdeklések voltak, milyenek csak angol hölgyektől telnek ki, hogy nemzetök nagy urai társaságába juthassanak.

Józsí s O'Dowdné, bár mindent elkövetett, még sem tudott jegyet kapni; de többi barátunk szerencsésebb volt. György, my Lord Bareacres által - az ebéd visszapótlásul egyszersmind - egy jegyet kapott Osborne kapitány és neje számára; ő erre szörnyü sokat tartott. Dobbin, kinek az osztályparancsnok jó embere volt, egyszer nevetve lépett be Mrs. Osbornéhoz hasonló meghívási jeggyel kezében, mi Józsit nem kis mértékben tette féltékennyé; más felől György is nem bírta eleget bámulni, hogy a manóba képes ő (Dobbin) úri társaságba bejutni. Végre természetesen Mr. és Mrs. Rawdon is meg volt hiva, a mint egy lovassági tábornok barátaihoz illett.

A kitűzött estve György, ki Amáliának mindenféle új köntöst és ékszert rendelt meg, a hires bálba ment, hol neje egy lelket sem ismert. Körülnézvén lady Bareacres után, ki azonban nem vette számba őt, ugy gondolván, hogy elég volt a jegy - s Amáliát egy helyre leültetvén, ott

hagyta egyedül gondolataival, alkalmasint azt tartván, hogy eleget tett, ha új ruhákat vett neki s felkísérte a bálba, hol mulathat, a mint tetszik. De Amália gondolatai nem a legkelleme-
sebbek voltak, s a becsületes Dobbinon kívül nem is jött senki zavarni azokat.

Igy Amália megjelenése (s férje majd megpukkant a miatt mérgében) legkisebb feltűnést nem okozott, ellenben Crawley Rawdonné d é b u t -je nagyon is fényes volt. Ő nagyon későn érkezett. Arcza sugárzott; öltözete tökéletes volt. Az egybegyűlt előkelő személyek s a reá-
irányzott szemüvegek közepett Rebeka oly hidegnek s magát összeszedettnek tetszett, mintha Miss Pinkerton leánykáját kellett volna templomba vezetnie. Sok férfit ismert a bálban, s a divatfiak körülötte tolongtak. A hölgyek közt azt susogták, hogy Rawdon őt zárdából szöktette el, s a Montmorency család rokona. Rebeka oly tökéletesen beszélt francziául, hogy az igaznak tetszhetett, s megadták neki, hogy finom jó módu és egész kinézése d i s t i n g u é . Egyszerre ötven tánczos tolt körébe, hogy szerencséje lehessen vele táncolni. De Rebeka azt mondta, már el van ígérve, s keveset tánczol; ezzel hirtelen megfordulva az egyedül, számba sem véve s látszólag kedvetlenül ott ülő Emmihez ment. S Mrs. Rawdon, egyszerre tönkre teendő szegénykét, egész sietve tipegett hozzá s szörnyű barátságosan üdvözölte drága Amáliáját, s pártfogolni kezdte. Hibákat talált öltözetén, haján, csudálkozott, miként lehet olyan cipő a lábán, s fogadta, hogy mindjárt másnap reggel hozzá küldi c o r s e t i è r e j é t . Rettenő szépnak találta a bált: minden ember ismerős benne egymással s k e v é s van jelen a teremben olyan, ki senki, semmi. Az igaz, hogy ez a fiatal hölgy alig tölte két hetet előkelő társaságban s alig volt három nagy ebéden, és már úgy betanulta annak nyelvét, hogy a ki teljes életében ott forgott, sem beszélhette jobban: s csak arról lehetett volna megismerni, hogy nem valóságos delnő, mivel francziául rendkívül tisztán s jól beszélt.

György, ki Emmi egyedül hagyá ülni, mihelyt drága barátnéja mellett vala Rebeka, azonnal visszakerült. Becky épen leczkézé Emmi férje bolondságai miatt: „Az Istenért, ne engedd hogy nagyban játszó, ” monda neki, „különben tönkre teszi magát. Minden estve kártyázik Rawdonnal, pedig tudod, milyen szegény, s Rawdon, ha nem ügyel magára, utolsó shillingjét elnyeri. Miért nem gátolod őt ebben, gondatlan kis teremtes? Miért nem jössz estvéként hozzánk, a helyett hogy itthon kuttogsz Dobbin kapitánnyal? Ő ugyan t r è s - a i m a b l e ; de miként lehet kedvelni akkora lábu férfit; lám, férjednek mily csinos lábai vannak - épen itt jó. Hol volt, rossz ember? Láss, Emmi itt kisírja a szemét ön miatt. Elvisz engem a négyesre?” És bokkrétáját és sálját Amália mellé téve le, eltipegett Györggyel tánczra. Csak a nők tudnak így sebezni. Kis nyilaik hegyén oly méreg van, mely ezerszer erősebben sebez a férfi butább fegyverénél. A szegény kis Emmi, ki teljes életében sohasem gyűlöle és senkit nem gunyola, istentelen kis ellensége hatalmában egészen tehetetlen volt.

György kétszer vagy háromszor tánczolt Rebekával, Amália szegényke alig tudta hányszor. Egészen egyedül senkitől számba nem véve ült szegletében, hacsak Rawdon nem jött hozzá, hogy szokott érdektelen módjával egy-két szót intézzen hozzá, s kivéven mikor Dobbin kapitány annyira bátrult, hogy frisitőket hozott neki s melléje ült. Nem akarta kérdeni, miért szomorú; minthogy azonban szemei könnyel voltak telve, s a könnyeknek csak kellett valami ürügyet adni, azt hozta fel, hogy Mrs. Crawley azt mondta, hogy György még mindig játszik, s ez busítja annyira.

„Különös, ha valaki egyszer játéknak adja magát, milyen hitvány emberek által engedi magát csalatni, ” monda Dobbin; Emmi erre azt mondta: „Valóban.” Egyébre gondolt. Nem a pénzvesztés busította.

Végre visszajött György Rebeka sálja s virága után. Rebeka épen elmenni készült, s még csak annyi tekintettel sem volt, hogy visszajöjjon Amáliának jó éjszakát mondani. A szegény asszony engedte férjét jöni-menni szó nélkül, s lesütötte fejét szomoruan. Dobbint elhitták s

mély beszélgetésbe volt elegyedve az osztályparancsnokkal, ki neki jó embere volt, s azt az utolsó bucsúvételt nem látá. György tehát elment a bokrétával; de a mint tulajdonosának átadta, a virágok közt egy levélke lappangott kigyóként. Rebeka szeme azt egyszerre megkapta. Már első ifjúságában megtanult volt levélkével bánni. Kinyújtotta kezét s átvette a bokrétát. György a szeméből látta, hogy már várta, mit találанд ottan. Férje elsietett vele, látszólag sokkal inkább elfoglalva saját gondolataival, hogysem a barátja s neje között netalán váltott jeleket észrevehette volna. Ezek ugyan csekélységek voltak. Rebeka szokott ravasz, villámgyors kacsintásával nyújtott kezet Osbornenak, meghajtotta magát neki s elment férjével. György Rebeka kezére hajlott és semmit sem viszonzott Crawleynak egy megjegyzésére, - tulajdonképen nem is hallotta azt, ugy el volt telve izgalommal s diadalával.

Neje a bokrétai jelenetnek legalább egy részét látá. Az természetes volt, hogy Rebeka felkérésére kendőjét s virágját oda vigye; azt a mult napok alatt a nélkül is legalább huszszor tette volt; de most mégis igen sok volt: „Vilmos” mondá hirtelen a közelében levő Dobbin karjába fogózva, „ön mindig igen jó volt hozzám - én - én nem vagyok jól. Vigyen haza.” Észre sem vevé, hogy keresztnevéen szólítá, mint György szokta tenni. Dobbin sebesen haza vezette. Osborneék lakása épen csak a szomszédságban volt.

György már néhányszor haragutt volt, hogy neje még fenn volt, mikor a társaságokból, hova eljárt, haza jött; azért most Amália egyenesen lefeküdt; de ámbár nem aludt, s a zaj, szekérezörgés és lódobogás egy perczig meg nem szünt, mindamellet semmit sem hallott abból, mert egészen más zavar tartotta ébren.

Az alatt Osborne alig birva magával pöffeszkedésében, egy játszó asztalhoz ment, s dühösen kezdte rakni a kártyákat. Többször egymásután nyert. „Ma estve mindenben szerencsém van,” mondá magában. De még játékbeli szerencséje sem birta őt egy helytt tartani, s egy kis idő mulva felugrott, eltette nyereségét, s egy terített asztalhoz ment, és hirtelen több pohár bort ivott meg egymásután.

Itt találta őt Dobbin, a mint a körülállókkal fecsegett, nevetett csaknem magán kívül izgalomban. Előbb a kártyasztaloknál kereste volt barátját. Dobbin épen oly komoly s halovány volt, mint társa kihevült s vig kedvü.

„Halloh, Dob! Jer, igyál, öreg Dob! A herczeg bora felséges. Töltsön még, Sir,” mondá reszkető kézzel tartván oda poharát.

„Jer ki, György,” mondá Dobbin mind csak komolyan. „Ne igyál többet.”

„Igyál! Ugy sem ér azzal fel semmi az életben. Igyál te is, öreg ficzko. Itt van neked is.”

Dobbin hozzá ment s valamit sugott fülébe, mire György felriadt, kiitta poharát, letette azt az asztalra, s eltávozott barátjával karon fogva. „Az ellenség keresztül jött a Sambre-en,” mondá Vilmos, „s balszárnyunk már csatázik. Jer el. Három óra alatt mi is indulunk.”

György eltávozott Dobbinnal. Idegei átrezzentek azon hir hallására, mit mindennap vára s mely mégis oly hirtelen jött. Mit gondolt most ármány- s szerelemmel? Mialatt haza ment, ezer más dologra gondolt, nem pedig arra - elgondolta mult életét s jövődöbeli kinézéseit - a reáváro sorsot - nejeére gondolt, talán gyermekére, kitől mielőtt láthatá, megválandó vala. Ah! mit nem adott volna, hogy az ezen estve történeteket nem történetké tehesse, s legalább hogy nyugodt lelkiismerettel búcsuzhassék el azon gyöngéd s tiszta lénytől, kinek szerelmét addig oly kevésbe vette!

Elgondolta rövid házas életét. Szörnyü módon eltékozlá oly kevés hét alatt kis tökepénzecskejét. Mily tékozló s gondatlan volt! Ha valami baj találná érni! mit hagyhatna nejeének? Mennyire nem méltó ő ezen angyalra! Miért is vette nőül? Ő nem való házasságra. Miért nem

fogadott szót atyjának, ki iránta mindig oly nagylelkű volt? Remény, furdalat, dicsvágy, gyöngédség s önző bánat töltötte el szívéét. Leült s egy levelet irt atyjának, megemlékezvén arra, mit irt volt neki még egyszer, mikor párbajt kelle vivnia! Hajnallani kezdett, mikor bepecsételte búcsulevelét, melynek felírását megcsókolta. Elgondolta, miként hagyta el e nemeslelkű atyát, s mennyi jót tett vele atyja.

Haza jövet be pillantott volt Amália hálósobájába: ő nyugton feküdt ágyában, szeme be volt hunyva s örvendett, hogy csendesen aluva látja. A bálból haza jövet úgy találá, hogy legénye készít holmit az indulásra; a legény megértette intését, hogy minden készület gyorsan s csendben történjék. Oda menjen s felköltse-e Amáliát, vagy csak egy levélkében adja tudtul indulását? Bement, hogy még egyszer lássa.

Amália már mikor először belépe György a szobába, ébren vala, de behunyva tartá szemét, nehogy ébrenlétében ő szemrehányást találjon. Midőn azonban ő ujlag bejött a szobába, félénk szivecskéje nyugodtabbnak érezte magát, s feléje fordulván, a mint ő csendesen eltávozott a szobából, könnyed álomba szenderült. György ismét bejött, még zajtalanabb léptekkel s Amálián merengett pillantása. A halvány éji lámpánál láthatta édes halvány arcát - egyik kerekded, sima s fejr karja a takarón nyugodott. Jó Isten! Mily tiszta volt ő: mily gyönyörű, mily gyöngéd, s mily egyedül barát nélkül! és ő, mily önző, durva s büntől fekete lelkű! Bűnszenyvezte szívvvel s szégyentől lesujtva állott az ágy lábánál s szemlélte az alvó fiatal nőt. Miképen bátorkodott ő - ki volt ő, hogy ily szeplőtelen lényért mert imádkozni! Az Isten áldja meg! az Isten áldja meg az angyalt! Az ágy mellé ment, s szemlélte a szelid kis kezét, mely nyugodtan feküdt; zajtalanul hajlott le a vánkosra a gyönyörű halvány arcz fölbe.

A mint lehajlott, két kedves kar ölelte meg gyöngéden nyakát. „Ébren vagyok, György,” mondá a szegény gyermek, zokogva, hogy majd megrepedt szivecskéje, mely feldobogva simult férje szívéhez. Ébren volt szegényke, s miért? - E perczben a fegyvertérről egy kürt hangzott fel; csakhamar az egész városon viszhangzottak a jeladások, s a gyalogság dobpergésinél s skót sipok éles hangjánál minden ember felébredt.

HARMINCZADIK FEJEZET. **„Az én rózsám' otthonn hagytam.”**

Nem akarunk a katonai regényírók közt foglalni helyet. A mi helyünk a nem harczolóknál van. Midőn a harcz készülöben van, félre vonulunk s szerényen várakozunk. Csak utjokban állanánk a vitéz harczfiaknak. Azért a -dik ezredet sem kísérvük tovább, mint a város kapujáig, s az őrnagyot hagyván menni, hova kötelessége hívta, visszatérünk az őrnagy nejéhez, a hölgyekhez s a poggyászhoz.

Már pedig az őrnagynak s nejének, minthogy nem voltak bálban, hol az előbbi fejezetben más ismerőseink szereplének, sokkal több idejük volt, mit az ágyban a természetes és egészséges álm nyugalmának szenteljenek, mint azoknak, kik ugyanazon időben multságok után akartak járni s egyszersmind kötelességöknek is eleget akartak tenni. „Azt hiszem, Peggy édes,” mondá az őrnagy, a mint szép csendesen fülére huzta hálosapkáját, „egy-két nap alatt olyan nótára fognak tánczolni, milyet még nem hallottak;” és ő sokkal boldogabbnak érezte magát, hogy egy szép csendesen bevett pohár vizes pálinka után lefekszik, mintha nem tudom micsoda multságnál lett volna. Peggy ugyan szerette volna turbánja- s paradicsom madártollával a bálban tündökölni, de miután férje közlé vele a csatára indulás hírét, szerfelett komoly hangulatba jött.

„Szeretném, ha dobolás előtt egy félórával felébresztenél,” mondá az őrnagy nejének. „Kelts fel fél kettőkor, édes Peggy, s gondoskodjál, hogy minden készen legyen. Meglehet, vissza sem jövök reggelire.” E szavakra, melyekkel azt akarta kifejezni az őrnagy, hogy másnap az ezred táborba fog szállani, befordult s elaludt.

Mrs. O’Dowd a derék házi asszony, ki már éji pongyolára vetkezett volt, érezte hogy ily körülmények közt kötelessége nem alunni, hanem tenni. „Majd lesz idő alunni,” gondolá, „ha elment;” s bepakolt számára holmit egy bőröndbe, megkefélte köpenyegét, sapkáját s egyéb ruháját, mindent elkészített számára; köpenyegzsebébe egy szalmás üvegben egy iczényi legjobb fajta cognacot tett, s pontban fél kettőkor (ismétlő órája szerint) felköltötte őrnagyát, s oly jó findzsa kávéval várta készen, melynél jobbat az nap reggel egész Brüsszelben sehol sem készítettek. S ki tagadná, hogy a tisztos hölgy előkészületei épen annyi szeretetet tanusítottak, mint más é r z é k e n y e b b s z i v ü n ö k könnyárjai s görcsös zokogásai, s a kávé, mit együtt költöttek el, sokkal hasznosabb volt az őrnagynak, mint a legtulságosabb érzélgő ömlengések? Ennek következtése az volt, hogy az őrnagy egészen csinosan, frisen s jó kedvben jelent meg, s frisen borotvált, rózsaszinben ragyogó arca az egész hadcsapatot bizalommal töltötte el. Minden tiszt tisztegett a derék asszonynak, a mint erkelye előtt elhaladt, s éljént kiáltott férjének; s el merem mondani, hogy nem bátorság hiánya, hanem női gyöngédség s illem érzete tartotta vissza az őrnagynét, hogy maga személyesen nem vezette csatába a vitéz -dik ezredet.

Hiában számított volt a derék asszony arra, hogy majd lesz ideje alunni, ha férje elindult: most hogy a szegény Mick hálósapkája ott feküdt a vánkoson, kerülte szemét az álom. Elővett egy vastag könyvet, nagybátyja prédikációit - más hasonló alkalmakkor is abban szokott volt vigasztalást keresni; mintha olvasott volna belőle, de gondolatai alkalmasint másutt kalandoztak. Ilyen az élet. Jack vagy Donald, hátán a borjuval, dicsőséget aratandó, vidorul halad danolva: „Az én rózsám’ otthonn hagytam.” A szegény Róza pedig otthonn marad, szenved... van ideje elmélkedni, epedni, visszaemlékezni.

Mrs. Rebeka jól tudván, mily hiábanvalóság bűnnek eresztetni fejét s hogy az ember még annál boldogtalanabb, ha érzéseinek engedi át magát, nagy bölcsen eltökélé nem esni bánatának áldozatául, s a férjétől megválást valódi spartai hidegvérrel viselte el. Valóban a búcsuvétel sokkal jobban meghatá Rawdon kapitányt, mintsem eltökélt kis feleségét. Rebeka erőt veve e nyers és miveletlen emberen, ki nejt szeme s bámulása minden kitelhető erejéből szerette s bálványozta. Teljes életében sohasem vala oly boldog, mint házassága utolsó kevés hónapja alatt. Minden korábbi élvei s örömei a versenytéren, a tiszt asztalnál, vadászatban, játéokban, minden korábbi szerelmeskedései varró nőekkel s operai tánczosnékkal, s a lélekben szegény katonai Adonis minden egyéb efféle könnyü diadalai egészen ízetleneknek tetszettek házassága törvényes élvei mellett. Neje szünet nélkül tudta őt mulattatni, s a maga házát s az ő társaságát sokkal kellemesebbnek találta, mint akármely más helyet vagy társaságot, mit gyermekora óta valaha látogatott. Átkozta korábbi bolondságait s kicsapongásait, kiváltképen pedig nem csekély adósságait. Gyakran sohajtozott miattok Rebekával, bár nőtlen állapotja alatt legkisebbet sem gondolt vele. Maga is csudálkozott e tüneményen. „Az ördögbe,” mondá (s talán még valami erősebb kifejezést használt egyszerű szótárából), „mig meg nem házasodtam, akár hány váltót aláírtam, s a mig Mózes várakozott, vagy Levy még három hónapra prolongálni akarta, számba sem vettem. De a mióta megházasodtam, becsületesemre mondom, nem nyultam bélyegpapirhoz, kivéven hogy megújtsam váltóimat.”

Rebeka mindig el tudta űzni az ilyen búskomolysági rohamokat. „Ej, beh ostoba vagy,” mondta ilyenkor neki, „nagynénéddel még nincs vége a dolognak. S ha már semmitsem remélhetnénk, akkor lenne még ideje a Gazettehez folyamodni; vagy megállj csak! van még egy

más tervem azon esetre, ha Bute nagybátyád meghalna. A javadalom mindig az ifjabb testvért illette, s miért ne adhatnád el tisztí állomásodot s keresnéd szerencsédet az egyház keblében?” E megtérés képzetére iszonyun kaczagott Rawdon.

Hanem mindezen napok s beszédek már elmúltak volt. Midőn híre jött, hogy a hadjárat valósággal elkezdődött s táborba kell szállani, oly komoly hangulat hatalmasodott el Rawdonon, hogy sértve érezte magát, midőn felesége azzal még bosszantotta. „Reményilem,” mondá remegő hangon, „nem hiszed, hogy félek. Hanem meglehetősen jó cél vagyok a golyóknak, s ha talál valamelyik, látod, hogy egy, meglehetősen két személyt hagyok hátra, kikről szeretném, ha gondoskodhatnám, minthogy én hoztam bele a bajba. Ezen, édes Mrs. C. nincs mit kaczagni.”

Rebeka a szerető férj sértett érzelmét száz czirogatás és hizelgés által igyekezett megengesztelni. Mert csak midőn e vidor lény elevensége s humoros kedve kerekedett felül, (igaz ugyan, hogy az élet majd minden körülményei közt ez történt vele), eresztette meg gunyfulánkját: de ha kellett, egy perc alatt újra komoly tudott lenni. „Édes szívem,” mondá, „azt hiszed, én nem érzek semmit?” s hirtelen letörülve szeméből valamit, mosolygva tekintett férjének szeme közé.”

„Nézz ide,” mondá Rawdon. „Lássuk, mi marad számodra, ha elesem. Itt meglehetősen szerencsével játsztam, s itt van kétszáz harmincz font sterling. Zsebemben van tiz napoleonarany; több nem kell, a tábornok mindent fizet, mint egy herceg; s ha elesem, tudod hogy ugy sem kerülök semmibe. Ne sirj, angyalom, meglehetősen eleget élek még, hogy vesződtesselek. Lovaim közül sem viszem egyiket is, a tábornok szürkéjére ülök, olcsóbbra jó, azt mondtam neki, hogy az enyém megsántult. Ha oda maradok, a kettő meglehetősen összeget fog behajtani neked. Grigg tegnap, mielőtt ez az átkozott hír érkezék, kilenczven fontot ígért a kanczáért; én mint valódi arabot, nem akartam száz alól adni. Bulfinchért is szép pénzt kaphatsz, csak hogy jobban teszed, ha itt adod el, mivel a lókereskedőknél annyi váltóm van, hogy... s nem akarom, hogy a ló Angliába kerüljön vissza. A kis kancza is megér valamit, melyet a tábornoktól kaptál ajándékba. Ott van öltöző szertárom is, két száz fontomban van, az az, két százzal vagyok adós érette; holmi arany ékességeim, óráim, gyűrűim, melltűim, s több effélék vannak, miket mind pénzzé tehetsz. Szép pénzbe kerültek! Az óráért a lánczal együtt Miss Crawley száz fontot fizetett készpénzben. Beh bolond voltam, hogy több efféle aranyemüeket nem adattam magamnak. Edwards okvetlenül akart nekem egy aranyozott ezüst csizmahúzó adni, s kaphattam volna olyan öltöző szertárt, melyben ezüst melegítő-edény s tökéletes asztali készület volt. Hanem így, Becky, csak azt kell hasznunkra forditnunk, a mink van.”

És így Crawley kapitány, megtéve végintézkedéseit, ő, ki alig gondola valaha másra, mint önmagára, míg élete legutóbbi mult havaiban a szerelem erőt nem veve a dragonyoson, - átfutotta holmii rövid jegyzékének egyes tételeit, akarván látni, miképen tehetők azok pénzzé neje számára azon esetben, ha baj találná érni. Kedve telt abban, hogy egy írónnal szokott iskolás gyereki kövér irásával, feljegyezze azon felkelhetőit, mikből özvegye pénzt csinálhatna, például: két csövű puskám Mantontól, 40 guinea; párbajhoz való pisztolyaim a rózsafatokban, (melyekkel agyonlöttem Marker kapitányt) 20 font; fekete prémmel bélelt nagy uti köpenyem 50 font; nyeregkápáim, lótarakóim, stb.” mindezen czikkeket Rebeka szabad rendelkezésére hagyta.

Egyszersmind takarékoságból a kapitány legrégebbi s legkopottabb egyenruháját vette fel, legroszabb vállrojtját tette fel, s minden ujat neje (vagy a körülményekhez képest özvegye) őrizete alatt hagyott. Így szállt ki táborba a híres Hyde-park- s Windsor-i divatfi, olyan szerény öltözetben, mint egy őrmester, s ajkaival valami imádsághoz hasonlót mormogva nejeért, kit hátrahagyta. Felemelte őt a földről, s egy perczig karjai közt keményen dobogó szívéhez

szoritva tartotta. Arcza kiveresedett, szeme fénye elveszett, a mint letette. Ellovagolt a tábornok oldala mellett, s hallgatva szivta szivarát, a mint a tábornok dandárjába tartozó csapatok után siettek; csak néhány mérföldnyi lovaglás után szünt meg bajuszát pödörni s szegte meg hallgatását.

Rebeka pedig, mint említők, okosan eltökélé nem adni helyet semmi hiábanvaló érzelgőségnek férje elutazása miatt. Istenhozzádot intett neki az ablakból, s miután elhaladt, még egy perczig ott állt utána nézni. A székesegyház tornyai s az ékes ódon házak fedéltetői épen rózsaszín kezdének öltetni a kelő nap fényében. Rebeka egész éjjel nem nyugodott volt. Még most is csinos báli ruhájában volt, szép haja valamennyire kijöve fürtözetéből nyakára csüngött le, s szemeit sötét karikák környezték a virasztástól. „Beh szörnyen nézek ki,” mondá a tükörbe pillantván, „s mennyire halványítja az embert a rózsaszín!” Mihezképest levetette rózsaszín köntösét, miközben kebléből egy levélke hullott ki, melyet mosolygva vett fel a földről s bezárt öltöző szekrényébe. Aztán báli bokrétáját egy pohár vízbe tette, lefeküdt s igen jól aludt. A város már egészen nyugodt volt, a mint tíz óra körül felébredt s kávézott, mi a reggeli események s keservek kimerültsége után igen jól esett és szükséges volt.

A kávézás után a becsületes Rawdonnak számításait újra elővette s áttekintette helyzetét. Ha a legroszabb történik is, ahoz képest, mindent egybevéve, elég jól marada. A férje által hagyotokon kívül ott voltak még saját ékszerei s kiházásitása is. Rawdon e részbeni nagylelkűségét már a maga helyén megemlítettük s megdicsértük. Ezen s a kis kanczán kívül, a tábornok, ki rabja s imádója volt, sok szép ajándékot ada neki, kasemir sálók s számos adózások alakjában az ékszerárusok boltjaiból, mik bámulójának izlését s gazdagságát bizonyították. Órákkal pedig épen teli volt szobája, hol nem lehetett egyebet hallani azoknak tikegésénél. Egy estve történetből megemlítette volt, hogy egy angol művü órája van, mit Rawdontól kapott, mely azonban roszul jár, s már másnap reggel egy kis drága óra érkezett hozzá Leroy bélyegével, lánczczal, s türkiszekkel kirakott boritéklappal, s egy más Breguet jegyével, mely gyöngyökkel volt kirakva s alig volt nagyobb egy fél tallérnál. Az egyiket Tufto tábornok vette, a másik Osborne kapitány ajándéka volt. Osbornenének nem volt órája, azonban Györgynek igazat teendők, meg kell vallanunk, csak kérnie kellett volna hogy legyen, s Mrs. Tuftonak Angliában volt egy ócska szerszáma anyjától, jól lehetett volna használni ezüst melegítő edényül, mit Rawdon említett volt. Oh! ha Howell és James urak közzé tennék mindazon ékszerek vásárlóit, miket eladnak, mennyire meglepetnék sok család; s ha mindezen ékességek az uri emberek törvényes nejei s leányai kezébe kerülnének, mily bőségben ragyognának az ékszerek a hiuság vására előkelő házainál!

Mindezen becses dolgok értékét felszámítván, ugy találta Rebeka asszony, és pedig nem kis büszkesége- s meglegedésére, hogy ha a körülmények ugy kívánnák, legalább is hat-hét száz fontra számíthatna, mivel a világban kezdhessen valamihez; s a reggelt kellemesen eltöltötte azzal, hogy rendezte, rakosgatta, nézegette s elzárta becses tulajdonát. Rawdon tárczájában egy utalványt is talált Osborne bankárjára husz fontról szólót. Ennélfogva Mrs. Osbornera gondolt. „Elmegyek s pénzt adatok a váltóért,” mondá magában, „aztán meglátogatom a szegény kis Emmit.” Ha ezen elbeszélésnek nincs hőse, legyen legalább hősnéje. Az egész táborba szállt brit hadseregben nem volt férfi, a nagy herceget sem véve ki, ki a helyzet kétséges nehézségeivel szemben hidegebb vérrel vagy jobban összeszedve lett volna, mint e hadsegédnek rettentetlen kis felesége.

Ismerőseink közül volt még egy, nem harcos, ki visszamaradt, s kinek felindulásait s magatartását méltán kívánhatjuk ismerni. Ez a Boggley-Wollah-i ex-adószedő volt, kinek, mint más embernek is, éji nyugodalmát megzavarák hajnalban a kúrthangok. Minthogy azonban ő igen szerette az alvást s igen jól találta magát az ágyban, meglehet a brit hadsereg minden dobja,

kürtje és sipja daczára tovább horkolt volna szokott délelőtti felkelési órájáig, ha valaki azt félbe nem szakasztja, nem ugyan Osborne kapitány, ki Józsival egy szállást foglalt el, s ki sokkal inkább el volt foglalva saját dolgaival vagy nejétöli elválása miatti bújával, hogysen eszébe jutott volna búcsut venni szendergő sógorától, - tehát mint mondók, nem György zaklatta fel Józsefet álmából, hanem Dobbin kapitány, ki bejött s okvetlenül kezet akart szoritani vele indulása előtt.

„Igen szép öntől,” mondá Józsi ásítva s magában azt gondolva, vinné el az ördög a kapitányt.

„Nem - nem akartam elmenni, mig istenhozzádot nem mondok önnek,” mondá Dobbin rendkívül összefüggetlen módon, „mert lássa, közülünk többen nem fognak visszajöni, és mindnyájok jóllétét igen szivemen hordom - aztán... tudja...”

„Mit ért ön ez alatt?” kérdé Józsi szemeit dörgölve. A kapitány reá sem pillantott a természetes uri emberre háló sapkájában, ki iránt akkora érdeket vallott. A képmutató lelke egész ereje megfeszítésével nézett s hallgatózott György lakása irányában, - fel- s lejárt a szobában, feldőntött székeket, takarodót dobolt, körmeit rágta, s nagy belső felindulásának még más jeleit is adta.

Józsi sohasem tartott volt sokat a kapitányról, most pedig bátorságát kétségesnek képzelte. „Mit tehetek önért, Dobbin?” mondá gúnyéles hangon.

„Mindjárt megmondom, Sedley, mit tehet,” viszonzá a kapitány az ágyhoz járulva; „mi egy negyedóra alatt táborba szállunk, s meglehet egyikünk sem jó vissza, sem én sem György. Ne feledje, hogy addig meg nem szabad mozdulnia e városból, mig a dolog kimenetele felől meg nem bizonyosodik. Itt kell maradnia s örködni huga felett, őt vigasztalnia s gondoskodnia, nehogy valami baj érje. Ha valami érné Györgyöt, gondolja meg, hogy testvérének az egész világon senkije sincs, kire támaszkodhassék. Ha a hadseregnek roszul menne dolga, gondoskodják hogy szerencsésen haza érjen Angliába, s ígérje meg becsületszavára, hogy soha el nem hagyja őt. Tudom, ön nem teendi azt: ön mindig bőkezűleg bánt a pénzzel. Van-e talán szüksége valami pénzre? Azt kérdem ezzel, van-e elég pénze arra, hogy szerencsétlenség esetén Angliába vele együtt visszautazhassék?”

„Sir,” mondá Józsi méltósággal, „ha pénz kell, tudom hol kérjek. Hugomat illetőleg pedig nem kell önnek mondania nekem, miként viseljem magamat iránta.”

„Ön derék emberhez illőleg beszél,” felelé Dobbin jólelküleg, „s örvendek, Józsi, hogy oly kézben hagyhatja nejét György. Így hát megvihetem neki az ön becsületszavát, ugy-e meg, hogy szükség esetén gyámola leend?”

„Természetesen,” mondá Józsi, kinek pénz dolgábani nagylelkűségét Dobbin helyesen itélé meg.

„S ha megvernek minket, gondoskodni fog hogy szerencsésen megmeneküljön Brüsszelből?”

„Ha megverik! A mennyköbe, Sir, az lehetetlen. Engem ne akarjon megfélemlíteni,” kiálta fel ágyáról a hős; Dobbin pedig egészen megkönnyebbülve érezte magát, miután Józsi huga iránti magaviselete felől oly határozottan nyilatkozott.

Hanem ha Dobbin azt várta, hogy az ezred kiindulása előtt még egyszer megpillantsa Amáliát s azzal magának némi személyes vigasztalást és meglegedést szerezzen, utálatos önzése miatt ugyancsak meglakolt. Józsi hálósobájának ajtója a közös családi nappali szobába nyílt, mely a tulsó oldalon Amália hálósobájába vezetett. A kürtök mindenkit felébresztének: a dolog valódi állásának eltitkolásáról szó sem lehetett többé. György legénye a nappali szobában pakolt: Osborne ki-ki jött a szomszéd hálósobából, s olyan holmiket dobott oda neki, mikről

gondolta, hogy a táborban szüksége lesz. S Dobbinnak szive ohajtása szerint alkalma nyílt megpillantani Amália arcát. De ah! minő volt ez arc! Oly fejr, oly dult s kétségbeesett, hogy annak emléke azután is bűn tudata gyanánt üldözte őt, s annak látása kimondhatatlan epedés és szánalom kínjaival töltötte el szívét.

Amália egy fejr reggeli öltönybe volt burkolózva, haja vállára csüngött le, nagy szeme merev nézésű s fénytelen volt. Ő is akart volna segíteni valamit az indulás körül s megmutatni, hogy neki is lehet ezen elválasztó perczen valami hasznát venni, s szegényke Györgynek egy vállszalagát vette elő a ruhatartóból, s mindenütt járt utána vele, némán tekintve a pakolás munkájára. A mint ott állott a falhoz támaszkodva, s a szalagot melléhez szorítva, a nehéz piros szövet úgy nézett ki, mint egy széles vérfolt. Az érzékenyszivü kapitány bünösnek érezte magát, a mint reá tekintett. „Istenem!” mondá magában, „ily fájdalmat akartam én meglesni!” S azon a fájdalomon nem segíthetett, e vigasztalan, kimondhatatlan gyötrelmet semmivel nem lehetett volna enyhíteni. Egy perczig még ott állott s reá tekintett tehetetlen, szivszaggató szánalmában, mint a szülő tekint szenvedő gyermekére.

Végre György megfogta Emmi kezét s visszavitte a hálószobába, honnan aztán egyedül jött ki. A búcsuvétel megtörtént s ő eltávozott.

„Hála Istennek, hogy tul vagyok rajta,” gondolá György a grádicson kardjával kezében lerohanva; s mialatt elsietett a térre, hol az ezred felett szemle tartatott, s hova minden katona s tiszt sietett lakásáról, szive hevesen dobogott, s arcát tüzes pir futotta el: a nagy harczjáték kezdődött s ő a szereplők egyike volt. Mily dicső ennyi kétely, remény s gyönyör izgalma! Mily irtóztatós nyereség vagy vesztesség kockája vettetik el! Mi volt minden játék, mit addig játszó, ehez képest? A fiatal ember gyermekévei óta élénk részt vett minden küzdelemben, mihez erő s ügyesség kellett; iskolája s ezredének lovagja volt s mindenütt társai tapsai kísérték; a labdajátéktól kezdve a helyőrségi lóversenyekig mindenikben száz és száz diadalt aratott, s nők és férfiak bámulták s irigyelték. Mert minő más jelesség van a férfiban, melyért oly hamar nyerne tapsokat, mint a vitézségért, kitünő testi erőért s ügyességért? Ember emlékezete óta mindig megénekelték a vitézséget s daliás erőt a dalnokok; s Trója történetétől kezdve a mai napig a harczfi mindig a költészet hőse maradt! Valljon nem azért bámulják-e annyira az emberek a vitézséget, s valljon nem azért jutalmazták s tisztelik-e a katonai érdemet annyira minden más jelesség felett, mivel belsőleg magokat gyáváknak érzik?

György tehát az izgatós harczias riadó hallására kiragadta magát az édes karok közül, melyeknek ölelésében édelgett, s csaknem szégyenlette, hogy oly sokáig engedte magát visszatartatni (bár elég gyenge volt azon hatalom, melyet neje birt felette). Hasonló buzgóság s izgalom volt észrevehető az ezred többi tisztjein is, kik közül némelyekkel alkalmunk volt megismerkedni, kezdve a vastag őrnagyon, ki az ezredet ütközetbe vezette, a kis Stubbleig, ki e napon mint zászlótartó, a zászlót vitte.

A nap épen feljött, a mint az ezred megindult: elől ment a hangászkar az ezredi indulót fujva; - aztán jött a parancsnok-őrnagy, természet csatalován a Pyramuson ülve, - utána a granátosok, élőkön Dobbinn kapitány; középen volt a zászló, - aztán jött György, százada élén lépve. Feltekintett s mosolygott Amáliának, és elhaladt; s aztán a zene hangja is elhalt a távolban.

Vége a harmadik kötetnek.

NEGYEDIK KÖTET.

HARMINCZEGYEDIK FEJEZET. Sedley Józsi gondoskodik a hugáról.

Minthogy kötelessége minden nagyobb tisztet máshova parancsola el, Sedley Józsi maradt Brüsszelben a kis telep parancsnokául, mely állott a szenvedő Amáliából, Izidorból, Józsi belga legényéből s a dajkából, ki a ház körül minden dolgot elvégzett. Józsi nyugtalan volt ugyan, miután éji álmát megzavará Dobbin berontása s a reggeli különféle esemény, de azért az ágyban maradt még jó ideig, bár nem aludt, hanem csak hánykolódott benne, míg végre eljött felkelésének szokott órája. A nap már fenjárt az égen, s vitéz barátaink a -dik ezreddel már több mérföldnyire haladtak volt, mikor a polgári az ő virágos japonikájában lejött reggelizni.

György távolléte miatt nemigen nyugtalankodott a sógor. Talán belsőleg örvendett Józsi, hogy György eltávozott, mert míg az utóbbi ott volt, ő szörnyü alárendelt szerepet játszott a háznál, s Osborne nagyon is tartzkodás nélkül kimutatta a természetes polgári iránti megvetését. Emmi ellenben mindig jó és figyelmes volt iránta; gondoskodott, hogy semmi szokott kényelmében fogyatkozást ne szenvedjen, s megkapja kedvencz ételeit; ő ment vagy kocsizott ki vele sétára, (erre igen is gyakran volt alkalma, mert hol volt György?), s lépett fel közbenjáróul Józsi haragja s férje gunyos megvetése közt. Egy-egy félénk előterjesztéssel bátorkodott volt néha előállani bátyja mellett, de férje nagyon röviden eligazította ilyen szavakkal: „Én becsületes ember vagyok, s a mit érzek, ki is mondom. Hogy az ördögbe lehetnék tisztelettel olyan bolond iránt, minő a bátyád?” Nem csuda, ha Józsi örvendett György távollétének. „Tedd ki a kapitány kalapját az előszobába,” mondá Izidornak a szolgának (a kapitány polgári kalapja ott feküdt egy asztalon).

„Talán nem is lesz több szüksége reá,” mondá a legény ravaszul pislogva utána. Ő sem állhatta Györgyöt, ki mindig igazi brit göggel bánt vele.

„Kérdezd meg, lejő-e az asszonyság reggelizni?” mondá Sedley ur méltóságosan, mert szégyenlte legényével beszélgetésbe elegyedni ellenszenvének tárgya felett. Valósággal pedig legalább ötvenszer gyalázta volt inasának sógorát.

Ah! az asszonyság nem mehet le reggelire, igen rosszul érzi magát s szörnyü állapotban van férje eltávozása óta: így mondá a dajka. Józsi azzal tüntette ki rokonszenvét, hogy egy nagy findzsa theát töltött számára, azután meg azon törte fejét, miféle nyalánkságot szeretne délre.

Izidor a szolga szörnyü mogorván nézte volt, mialatt Osborne legénye gazdája holmiját indulás előtt elpakolta: mert először is gyűlölte Osbornet, kinek irántai s egyáltalában minden alatta állók iránti bánásmódja egy kissé goromba volt (a szárazföldi cselédség nem szokott olyan goromba bánásmódhoz, mint a mi jobb vérmérsékletü angol cselédeink;) másodsor, mérgelődött, miután annyi becses tárgyat eltettek keze alól, hogy másnak jusson, ha az angolok vesztenek. Már pedig Brüsszel- s Belgiomban kevesen voltak, kik e megveretést bizonyosnak ne tartották volna. Közönségesen azt hitték, hogy a császár az angol s a porosz hadsereg egyesülését meggátolva, egyiket a másik után semmivé fogja tenni s három nap alatt bevonul Brüsszelbe; mikor is mostani, megölt vagy szökevény vagy fogoly gazdáinak minden ingósága igazság szerint Monsieur Izidort illetendé.

A mint a hű szolga Józsinak napi fáradságos és bonyolult öltözködésében segített, számitgatta magában, mit fogna csinálni mindazon különböző czikkekkal, melyek most gazdája személyét ékesítették. Az ezüst látüvegecskéket s egyéb apró öltöző-asztali csecsebecsüket egy fiatal hölgynek adna, kibe szerelmes; az angol késeket s a nagy rubinos melltűt magának tartaná.

Nagyon szépen nézne ki finom fodros ingén az arany-poszományos sapkával s a sujtásos kabáttal, melyet könnyen testéhez igazíthatna, s úgy számított, hogy a kapitány aranygombu nád pálczájával s nagy rubinos gyűrűjével, melyből egy pár szép fülbevalót csináltatna, tökéletes Adonissá állítná ki magát s Mademoiselle Reine-t könnyűszerrel meghódítná. „Mily jól fognak nekem állani ezek az ingombok,” gondolá, a mint egy párt Mr. Sedley kézfodrára felgombolt; „corbleu, milyen jól fognak kinézni a sétányon a kapitány sarkantyui ott a másik szobából!” S mialatt Izidor testi ujjai gazdájának orrát tartották s Józsi arcának alsó részét beretválták: ő maga képzelődésében a zöld sétányon büszkélkedett a sujtásos kabátban, fodros ingével, s karján Mademoiselle Reine-nel, kivel ott a padokon édelgett, a csatornán elvonuló sajkákat szemlélve a fák hús árnyéka alól, vagy a Locken-i utczában egy korsó serrel frisitve fel magát egy padon a serház előtt.

Saját lelki nyugodalmáért szerencséje volt Józsefnek, hogy épen nem tudott semmit a felől, mi legénye fejében forrott, mint a tisztelt olvasó nem tudja vagy én nem tudom, mit gondol felőlünk John vagy Mari, ki kenyerünket eszi! - Jaj! ha tudnók mit gondolnak felőlünk legbizodalmasabb embereink s legközelebbi rokonaink, oly világban élnénk, melyből szeretnénk szabadulni, s kiállhatatlan lenne örökös rettegésünk s kedélyünk izgalma. Józsi legénye épen úgy jegyezte meg kitüzött áldozatát, mint a tekenősbékát szokták, melynek hátán Mr. Paynter boltjában Leadenhall-street-ben olvassuk: „Holnap tekenősbéka leves.”

Amália szolgálója világért sem volt annyira önző. Ritka cseléd járulhatott közelébe a nélkül, hogy ragaszkodás és hűség adójával ne fizetett volna a kedves, és jószívü szelid teremtésnek. Paulina a szakácsné, csakugyan jobban megvigasztalta asszonyát e szerencsétlen reggelen, mint akárki más, kivel találkozott; mert látva hogy órákig némán, mozdulatlanul s képéből kikelve álldogál az ablaknál, honnan az ezred utolsó szuronyait látta a távolban eltűnni, megragadta kezét a becsületes leány s mondá francziául: „Lássá, asszonyom, az én legényem is a seregnél van!” mire el kezdett zokogni, Amália pedig karjai közé dőlt, s így egyik a másikat vigasztalta és sajnálta.

Délelőtt József ur Izidora többször elment hazulról s felkereste a park közelébeni vendégfogadók s bérlakok kapuiban a többi legényeket s bérszolgákat, összegyűjtötte a keringő ujságokat s híreket hozott haza gazdájának. Mindezen uri emberek szivökben a császár párthivei voltak s mind egyenlő véleményben voltak a hadjárat gyors kimenetele iránt. A császár kiáltványa Avesnesből bőven osztogatott mindenfelé Brüsszelben. „Katonák!” mondá abban, „ma van a marengoi s friedlandi ütközet évnapja, melyek által kétszer döntetett el Europa sorsa. Mi hittünk azon fejedelmek esküi- s ígéreteinek, kiket megszenvedtünk trónjaikon. Most újra szembeszállunk velek. Mindkét részről nem ugyanazok vagyunk-e? Katonák, e poroszok, ma oly büszkék, ugyanazok, kik Jenánál hárman voltak egy ellen s Montmirailnál haton egy ellen s azok közületek, kik angol fogságban voltak, elbeszélhetik, mit szenvedtek. Az örülteket! elvakítá a szerencsének egy pillanata, - ha Franciaországba hatolnak, sirokat találандják ott.” De a francziák párthivei ennél még gyorsabb kimenetelt jósoldak, s mindnyájan egy értelemben voltak az iránt, hogy az angolok és poroszok nem fognak visszatérni máskép, mint foglyai a győzedelmes seregnak.

E vélemények felől tudosított a nap folytán Mr. Sedley. Azt beszéltek neki, hogy Wellington herczeg seregét rendbeszedni igyekszik, minthogy előcsapatai a mult éjjel egészen semmivé tétettek.

„Hogy is ne tétettek volna semmivé,” mondá Józsi, kinek szive a reggeli alatt még vitézül dobogott fel. „A herczeg azért szállt táborba, hogy megverje a császárt, valamint azelőtt megverte minden tábornokát.”

„Papirjait elégették, holmijét elcipelték, s lakását a dalmátiai herceg számára készítik,” viszonzá Józsi tudósítója. „Saját maître d’hoteljétől hallottam. Richemont herceg emberei is pakolnak. Ő kegyelmessége már elillant, s a hercegné csak azt várja, míg az ezüstneműt bepakolják, mert azonnal Ostendebe indul a francia királyhoz.”

„Ficzkó, a francia király Gentben van,” viszonzá Józsi hitetlennek tetteve magát.

„A mult éjjel Brüggebe szaladt, s ma Ostendebe hajózott. A Berry herceg fogságba esett. A ki menekedni akar, jól teszi, ha mindjárt indul. Holnap késő lesz, mert a töltéseket elszakasztják, s ki futhat, ha az egész ország víz alatt lesz!”

„Bolondság, Sir, mi hárman vagyunk egy ellen, akárminő sereget állit ki Boney,” veté ellen Józsi, „az osztrákok és oroszok közelednek. Őt semmivé kell tenni, ő semmivé fog tétetni,” mondá Józsi az asztalra csapva.

„A poroszok is hárman voltak egy ellen Jénánál, s ő mégis egy hét alatt szétzúzta seregöket s elfoglalta országukat. Haton voltak egy ellen Montmirailnál, s úgy szétverte őket, mint a juhakat. Az osztrákok jönnek, de ott a római király; az oroszok pedig csak vonuljanak vissza. Hanem angolnak nem fognak adni kegyelmet, mert nem felejtették el kegyetlenségeiket a vitézek ellen naszádaikon. Nézze itt áll mindez nyomtatva. Itt van a császár s király ő felségének kiáltványa,” mondá Napoleonnak álarcz nélkül fellépő párthive, s kivéve az okiratot zsebéből, szigorú képpel tartotta azt gazdája orra alá, s a sujtásos kabátot egyéb értékes holmikkal már biztos zsákmányának nézte.

Józsi ha még nem is ijede meg komolyan, de tetemesen kezdett zavarodni lelkében. „Ide kabátom- és sapkámmal, Sir,” mondá, „s kövessen. Magam megyek s megtudom, mi igaz ezekből.” Izidor dühös volt, hogy Józsi a sujtásos kabátot öltötte fel. „Milor jobban tenné, ha nem viselne katona kabátot,” mondá neki, „a francziák megesküdték, hogy egyetlenegy angol katonának sem adnak kegyelmet.”

„Csitt!” mondá Józsi még mindig eltökélt arcczal, s megrendíthetetlen eltökéltséggel dugta be egyik karját a kabát ujjába, mely hőstette véghezvitelében lepte meg Mrs. Crawley, ki Amália látogatására ment s csengetés nélkül lépe be az előszobába.

Rebeka szokás szerint igen csinosan volt öltözve; Rawdon elindulta utáni nyugodalmas álma egészen megfrisította, s mosolygó pirosuló arcát különösen jól esett látni ily városban s ily napon, midőn minden arczon legmélyebb aggály s szorongás kifejezése ült. Nevetett, milyen állásban találta Józsit, s milyen rendkívüli erőlködéssel s rángatózással birt belebujni a sujtásos kabátba.

„A hadsereghez készül-e csatlakozni, József ur?” mondá Rebeka. „S nem marad senki Brüsszelben a szegény nők védelmére?” Azalatt csakugyan sikerüle Józsinak belebujni a kabátba, s most pirulva s mentségeket dadogva járult szép látogatónéja elébe. „Hogy van kegyed a reggeli események, a mult éji bál fáradalmi után?”

„Mily szép öntől hogy kérdi,” mondá Rebeka mindkét kezébe fogva s megszorítva Józsi egyik kezét. „Mily hidegvérrel s szilárd magatartással van el ön, mikor minden más ember úgy el van rémülve! Hogy van a drága kis Emmi? Szivszaggató lehetett a megválás.”

„Rettenetes!” mondá Józsi.

„A férfiak mindent könnyen vesznek. Nekik megválni vagy veszélybe rohanni semmi. Vallja meg, hogy ön is a hadsereghez akart csatlakozni s minket itt hagyni balsorsunkra. Tudom, azt akarta - valami sugja nekem, hogy azt akarta. Ugy megijedtem, a mint e gondolat felvillant

agyamban, (mert néha csak gondolok önre, József ur, mikor egyedül vagyok) hogy azonnal rohantam kérni önt, ne hagyjon ide minket.”

E szavak körülbelől így értelmezhetők: „Édes ur, ha baj érné a sereget, s vissza kellene vonulni, minthogy önnek jó kocsija van, szándékom elfoglalni egy ülést abban.” Nem tudom, így értette-e e szavakat Józsi. Annyi igaz, hogy szörnyen mérgeződött, mennyire nem vette számba őt e hölgy egész Brüsszelben mulatása alatt. Őt Crawley Rawdon semmi előkelő ismerősének be nem mutatták: alig hitta meg társaságaiba Rebeka; mert Józsi félénkebb volt, hogysen nagyban játszott volna, s jelenléte egyaránt terhére volt Györgynek és Rawdonnak; mert egyikök sem szerette a tanut azon mulatságnál, mellyel idejüket töltötték. „Ah!” gondolá Józsi, „most szüksége van reám s hozzám jó. Ha senki sincs más, akkor az öreg Sedley Józsira gondol!” Egyébiránt mellőzve e kétséget, hizelgőnek érezte a Rebeka által bátorsága iránt kifejezett véleményt. Elpirult jó formán, s fontos képpel mondá: „Szeretném látni a csatát, azt hiszem, minden lelkes férfi szeretné. Láttam valamit Indiában, de ott nem megy ily nagyszerűleg.”

„A férfiak mindent feláldoznának gyönyörüknek,” felelé Rebeka. „Crawley kapitány oly vigan vált meg tőlem ma reggel, mintha vadászati mulatságra ment volna. Gondolt is ő valamivel! Mit gondol egy férfi egy szerencsétlen elhagyott nő kínjai- s gyötrelmeivel? (Szeretném tudni, valljon ez a kövér rest nyalánk ember igazán a csapatokhoz akart-e csatlakozni?) Oh, édes Sedley ur, én vigasztalást jöttem keresni önnél. Egész reggel térdelve imádkoztam. Reszketek, mily rémitő veszélyben forognak férjeink, barátaink, vitéz katonáink s szövetségeseink. Itt akarok oltalmat keresni, s im utolsó barátom is, ki marada, a rettenetes harcra készül rohanni.”

„Édes asszonyom,” mondá Józsi, ki már egészen megengesztelődék. „Ne féljen. Én csak azt mondám, szeretném menni - mert minő brit nem szeretné? De kötelességem itt tart vissza. Nem hagyhatom el e szegény teremtet itt.” S a szomszéd szobára mutatott, hol Amália ült.

„Jó, nemeslelkű testvér!” mondá Rebeka zsebkendőjét szeméhez vevé s a kölni vizet, melytől illatozott, szagolva. „Vétettem ön ellen. Önnek helyén van szive. Én azt hittem volt hogy nincs.”

„Becsületesemre!” mondá Józsi oly mozdulatot csinálva, mintha kezét a kérdéses tárgyhoz akarná emelni, „s nem volt igaza, igazán, édes Mrs. Crawley - nem.”

„Nem, most hogy szive hű hugához. De emlékszem most két éve - mikor irántam álnok volt!” mondá Rebeka egy percig reá szegezve szemét, aztán az ablakhoz fordulva.

Józsi erősen elpirult. Azon műszerve, melynek nem birásával vádolá Rebeka, hevesen kezdett dobogni. Visszaemlékezett azon napokra, midőn megszőkék előle, s e szenvedélyre, mely egykor fellángola keblében - azon napokra, midőn kikocsiztatta, midőn Rebeka a zöld selyem erszényt kötötte számára: midőn elragadtatással szemlélte fejér karjait s ragyogó szemeit.

„Tudom, hálátlannak tart engem,” folytatá Rebeka visszafordulva az ablaktól s ujra reá tekintve és remegő halk hangon szólva. „Hidegsége, tőlem elforduló pillantása, egész módja, mellyel az utóbbi időben, sőt most is a mint beléptem, bánt velem, mind azt bizonyítja. De nem voltak-e okaim kerülni önt? Feleljen e kérdésre az ön saját szive. Azt hiszi, férjem talán nagyon szerette önt nálunk látni? Az egyetlen barátságatlan szavakat - pedig igazán szörnyű kegyetlen szavak voltak - ön miatt hallottam Crawley kapitánytól.”

„Szent Isten! hát mit tettem?” kérdé Józsi öröm- s zavarodástól zaklatva; „mit tettem hogy - hogy -?”

„Hát a féltékenység semmi?” mondá Rebeka. „Szinte szerencsétlenné tesz ön miatt. Pedig akármi volt legyen egykor - szívem egészen az övé. Én ártatlan vagyok most. Nem vagyok-e az, Mr. Sedley?”

Józsinnak egész vére gyönyörtől hullámozott, a mint vonzerejének ezen áldozatára tekintett. Egy pár ügyes szó, egy pár ravasz gyöngéd pillantás: és szíve újra fellángolt, s minden kétségét s gyanuját elfeledte. Salamon királytól kezdve mostanáig nem elég bölcsőbb embert elbódított s elbolondított a nő? „Ha a legrosszabb is történik,” gondolá Becky, „visszavonulásom biztosítva van s a pricskában a legjobb ülés az enyém!”

Nem lehet tudni, minő szerelmes nyilatkozatokra s hevességre ragadta volna Józsit zaklató szenvedélye, ha e perczen be nem lép Izidor a legény, hogy a szobában egy s más dolog után lásson. Józsi, ki éppen szerelmi nyilatkozatot akara tenni, majd megtikkadt, a mint felindulását vissza kelle fojtania. Rebeka is azt gondolta, hogy már ideje bemenni drága Amáliájához s megvigasztalni. „Au revoir,” mondá kezével csókot intve Józsinnak, s aztán szeliden kopogtatott Emmi ajtaján. Miután azon bement s maga után az ajtót betette. Józsi egy székre rogyott, s iszonyun forgott a szeme, és sohajtott, és tikkadozott. „Milornak igen szűk ez a kabát,” mondá Izidor még mindig a sujtásokon legeltetve szemeit; de gazdája nem hallotta; gondolatai másutt kalandoztak: majd a bájoló Rebeka szemléletében hevülve s örvöngve, majd büntudatosan rettenve vissza a féltékeny Crawley Rawdon képe előtt nagy kondor bajuszával s megtöltött s felhúzott sárkányu rettentő bajvivó pisztolyaival.

Rebeka megjelenésére felrettent Amália s visszaborzadt tőle; megemlékezett a mult esti történetekre. Azon félelem s rettegés közben, mely reggel vett erőt rajta, elfelejté Rebekát, féltékenységét, mindent, kivéven hogy férje csatába szállt. Magunk is átallottuk behatolni e gyászos szobába, mig e rettentetlen s világi gondolkodású lény meg nem szegte a varázst jövetelével s meg nem emelte a kilincset. Ki tudja, meddig térdelt a szegény fiatal asszony! hány órát töltött ott szótlan imában és keserves csüggedélyben! A háboruk történetírói, kik fényes harczokat s győzedelmeket rajzolnak, nem írják meg az efféle dolgokat. Ezek igen csekélységek a nagy harczjátékban: az özvegyek kiáltásai s az anyák zokogásai nem hallszanak a győzelmi kar ujongása s örömríadása közepett. Pedig mikor nem jajdultak fel ezen alázatos, zúzott szívü tiltakozók, kikre senki sem hallgat a diadal zajában.

Amália első ijedségi mozzanatát - a mint Rebeka zöld szeme reá lövelte pillantásait és suhogó uj selyem ruhában s csillogó ékszeresen, ölelésére tárt karokkal tipegett hozzája - harag gerjedelme váltotta fel: s ha arcza előbb halásápadt volt, most egyszerre kigyult, s egy perc mulva oly szilárdan nézett szemközt Rebekával, hogy ez kissé meglepetve s zavarodva érezte magát.

„Édes Amália, te nem vagy jól,” mondá a látogató kinyujtva kezét Amália keze után. „Mi baj? Nem nyughattam, mig nem tudom, hogy vagy.”

Amália visszahuzta kezét - a szende lélek teljes életében sohasem vala addig képes nem viszonzni a jóindulat vagy barátság kimutatását. De most visszahuzta kezét s egészen reszketett. „Miért vagy te itt, Rebeka?” mondá neki ünnepélyesen tekintve reá nagy szemeivel, mi látogatóját egy kissé kihozta magatartásából.

„Bizonyosan észrevette a bálban, a mint ő a levelet adta nekem,” gondolá Rebeka. „Ne nyugtalankodjál, édes Amália,” mondá hozzá fordulva. „Csak azért jöttem, hogy én - hogy lássam, jól érzed-e magadat?”

„Jól érzed-e te magadat?” mondá Amália. „Hiszem, hogy igen. Te nem szereted férjedet. Ha szeretnéd, nem volnál itt. Mondd, Rebeka, nem örökké csupa jószággal voltam-e irántad?”

„Valóban úgy van, Amália,” mondá a másik még mind lesütött fővel.

„Mikor szegény voltál, ki volt barátnéd? Nem voltam-e olyan hozzád, mint egy testvér? Te láttál minket boldogabb napjainkban, mielőtt ő engem nőül veve. Akkor mindene voltam neki; avagy lemondott volna-e különben a vagyonról, családjáról, a mint boldogításomért nemesszivüleg tette? Miért tolakodol közém s szerelmem közé? Miért akarod elválasztani azokat, kik az Isten egyesített, miért akarod elrabolni kedvesem, saját férjem szivét? Azt hiszed, tudnád úgy szeretni, mint én? Az ő szerelme mindenem volt. Te tudtad azt, s mégis el akartad orozni tőlem. Szégyenld magadat, Rebeka; semmirekellő rossz asszony, hamis barátné s csalfa nő.”

„Amália, esküszöm Isten előtt, semmit sem vétettem férjem ellen,” mondá Rebeka elfordulva tőle.

„Nem vétettél-e ellenem, Rebeka? Nem sikerült ugyan neked, de megkísértetted. Kérdezd szivedet, nem kísértetted-e meg?”

„Nem tud semmit,” gondoló Rebeka.

„Ő visszajött hozzám. Tudtam, hogy visszajövend. Tudtam, hogy semmi álnokság, hizelgés sokára el nem vonhatná tőlem. Tudtam, hogy vissza fog jőni. Imádkoztam, hogy visszajöjön.”

A szegény asszony folyékonyssággal s tüzzel ejtette ki e szavakat, mit Rebeka addig sohasem tapasztala benne, úgy hogy egészen elnémult előtte. „De hát mit vétettem én ellened, hogy megkísértéd elrabolni őt tőlem?” folytatá fájdalmasabb hangon. „Még csak hat hete birom őt. Legalább az alatt megkimélhettél volna, Rebeka. S látod, nászunk első napjától kezdve közinkbe tolakodtál s megrontottad boldogságunkat. Most pedig hogy ő elment, ide jöttél, hogy lásd, mennyire szerencsétlen vagyok. - Az utolsó két hét alatt elég nyomorulttá tettél, legalább ma megkimélhettél volna.”

„Én - én sohasem jöttem ide,” szóla közbe Rebeka, s szerencsétlenségére igazat szóla.

„Nem. Nem jöttél ide, hanem elvonzottad őt. Azért jöttél ide talán most is, hogy elvidd őt?” folytatá ingerültebb hangon. „Itt volt, de már elment. Itt ült ezen pamlagon. Ne nyulj hozzá. Rajta ültünk s beszélgettünk. Az ölébe ültetted s én megöleltem nyakát, s elmondtuk a „Mi atyánk”-at. Igen, ő itt volt: utána jöttek s elvitték, de ő megígérte nekem, hogy visszajő.”

„Igen, igen, édesem, ő vissza fog jőni,” mondá Rebeka akarata ellen meghatva.

„Nézd, itt van vállszalaga - nem szép színe van-e?” mondá Amália s rojtját ajkaihoz vitte s megcsókolta. Aztán övnek derekára kötötte. Elfelelte haragját, féltékenységét, s úgy látszott, vetélytársnéjának még csak jelenlétét is. Hallgatva s mosolygva járult az ágyhoz s lesimitotta György vánkását.

Rebeka szótlánul távozott el. „Hogy van Amália,” kérdé tőle Józsi, ki még most is székén üle.

„Valakinek mellette kellene lenni,” mondá Rebeka. „Azt hiszem nagyon rosszul van.” Komoly képpel távozott el s nem hallgatott Mr. Sedley unszoló kérelmére, hogy vegyen részt az általa megrendelt korai ebédben.

Rebeka nem volt rossz természetű s szerette más embert elkötelezni: Amáliát is inkább szerette mint nem. S a mint a parkban a fel s alá sétáló O'Dowdnéval találkozott, kit a dékán prédikációi nemigen bírtak megvigasztalni, megszólította az őrnagynét, ennek nem kis meglepetésére, mert nem volt efféle udvarisághoz szokva Mrs. Crawley részéről, ki most elbeszélé neki, hogy a szegény kis Osborné egészen kétségbe van esve s majd megőrül

fájdalmában, s kérte a jólelkű ír hölgyet, menne oda s próbálná meg, ha talán meg tudná vigasztalni fiatal kedvencét.

„Nekem is van ugyan elég gondom,” mondá komolyan Mrs. O’Dowd, „s azt hittem a szegény Amália nem igen ohajtaná most a társaságot, hanem ha olyan roszul van, mint mondja, s ha kegyed, ki őt annyira szereti, nem maradhat nála, lelkemre, csak elmegyek magam s meglátom, tehetek-e valamit. S most jó reggelt, asszonyom;” e szavakkal az ismétlő órás hölgy, fejét büszkén felütve, elbúcsuzott Mrs. Crawleytól, kinek társaságát épen nem kereste.

Becky mosolygva nézett utána a mint eltávozott. Rebekának rendkívül élénk fogékonysága volt a humor iránt, s látva azon párthusi pillantást, melyet a visszavonuló O’Dowdné hátranézvén lövelt reá, alig bírta magát megtartoztatni a kaczagástól. „Szolgálója, édes szép asszonyka, örvendek hogy oly vigkedvűnek találom,” gondolá Peggy. „K e g y e d semmiesetre nem fogja kisírni a szemét.” S ezzel odább ballagott s hamar elért Mrs. Osborne lakához.

Emmi szegényke most is az ágy mellett állt, hol Rebeka hagyta eluzva fájdalmától. Az erősebb lelkű örnagyné mindenképen igyekezett vigasztalni őt. „Édes Amália, vegyen erőt,” mondá neki barátságosan, „nehogy betegen találja ő, mikor a győzelemről hazatér. Nem csak kegyed azon asszony, kinek sorsa ma Isten kezében fekszik.”

„Tudom, s érzem, hogy igen gyenge s hibás vagyok ebben,” mondá Amália. Ő valóban jól ismerte saját gyengeségét. Hanem eltökéltebb barátnéjának jelenléte annak némi gátot vetett, s épen azért szeme előtt s társaságában jobban érezte magát. Így telt el az idő délután két óráig; szívök a hadoszlopot követte, a mint az mind távolabbra haladt. Szörnyű aggály s rettegés, kimondhatatlan gyötrelmek-, félelmek- s szótlan imák követték az ezredet. Ez volt a nők hadi adója. A háboru mind a két nemet megadóztatja: a férfiak vérökkel, a nők könnyekkel adóznak.

Fél háromkor egy mindennapi fontosságú esemény adta elő magát: megjött az ebéd ideje. Harcosok vihhattak s elesettek: de Sedley Józsinak ebédelnie kellett. Belépett Amáliához, megpróbálandó, valljon nem bírhatja-e reá, hogy ebédjében részt vegyen. „Próbáld meg,” mondá neki; „a leves igen jó. Próbáld meg, Emmi!” s megcsókolta kezét. Kivéven a násznapot, évek óta nem vett volt József ur annyi fáradságot, hogy huga iránt valami figyelmet mutasson. „József édes, te igen jó s igen barátságos vagy hozzám,” mondá Amália, „s más is az, de ha megengeded, szivesebben maradok ma szobámban.”

Hanem Mrs. O’Dowd orrát sokkal inkább ingerelte a leves illata, s ő úgy vélekedett, hogy el bír lenni József ur társaságában. Így ketten leültek ebédelni. „Az Isten áldja meg,” mondá az örnagyné ünnepélyesen: az ő Mickjére gondola ekkor, ki ezrede élén lovagolt. „A szegény fiuknak ma ugyan rosz ebédjük lesz,” mondá sohajtva, s aztán igazi bölcsész módjára derekasan hozzá látott a maga ebédjéhez.

Józsinak az ételekkel mind jobban megjött kedve. Az ezred egészségére akart inni, vagy valami ürügyet keresett egy pohár pezsgő számára. „Igyunk O’Dowdért s a vitéz -dik ezredért,” mondá udvariasan meghajtva magát vendégének. „Rajta, Mrs. O’Dowd. Izidor, töltsd meg Mrs. O’Dowd poharát.” Hanem Izidor egyszerre megrettent, s az örnagyné letette kését s villáját. A szoba ablakai nyitva voltak s délre néztek. Távoli tompa moraj hallszott ezen irányban. „Mi az?” kérdé Józsi. „Miért nem töltösz, gazember!”

„C ’ e s t l e f e u ,” kiáltott fel Izidor az erkelyre rohanva.

„Az Isten legyen irgalmas! ágyuznak!” kiálta fel Mrs. O’Dowd felrettenve s hasonlóképen az ablakhoz sietve. Ezer s ezer halvány s aggódó arcot lehetne más ablakokból is kinézni látni. S egyszerre úgy tetszett, mintha a város egész lakossága az utcára rohant volna.

HARMINCZKETTŐDIK FEJEZET. József ur futásnak ered s a háboru véget ér.

Mi a London-City békés lakosai sohasem láttunk - s Isten mentsen hogy valaha tanui legyünk olyan rémülés- és futásnak, milyen Brüsszelben volt. Tömegesen rohantak az emberek a namuri kapunak, melynek irányában hallszott a zaj, s többen előre lovagoltak a chausseen, hogy korábban hallhassanak valami hirt a seregről. Mindenki ujságot kérdezett másoktól, s még a nagy angol lordok és ladyk is méltóztattak oly emberekkel beszélni, kiket különben nem ismertek. A francia pártiak, örömben magokon kívül, előállottak s császárijok diadalát jósolták. A kalmárok bezárták a boltokat s kijöttek a rémültek s zajgók csoportját öregbitendők. A nők templomba rohantak, elborították a kápolnákat, s imádkoztak. Az ágyuk tompa moraja folyvást s mind jobban dörgött. Egyszerre számos kocsi kerekedett fel utazókkal, kik a várost elhagyták a Gent-i korráton vágatva ki. A francia pártiak jóslatait tényeknek kezdték tartani. „Az egyes hadseregeket el vágta egymástól,” mondák, „s egyenesen Brüsszelnek tart. Az angolokat legyőzi s éjjelre itt lesz.” „Az angolokat legyőzi s éjjelre itt lesz,” rikoltá Izidor gazdája fülébe. Ki s be futkosott a szobából az utcára, s a hányszor visszajött, mindig valami új vészirt hozott. Józsi arcza mind jobban halaványult. A természetes polgári ur egész valóján rémülés vett erőt. Akár mennyi pezsgőt ivott, még sem tudott egy csepp bátorsághoz jutni. Alkonyatig izgalma oly fokra ért, hogy annak látása valóságos öröm volt Izidornak, ki most már biztosan számithata a sujtásos kabát tulajdonosának zsákmányára.

A nők az egész idő alatt távol voltak. A természetes őrnagyné egy perczig az ágyuzást hallgatván, barátnéjára gondolt a szomszéd szobában s berohant hogy ügyeljen Amáliára s ha lehet vigasztalja. Annak képze, hogy e magával jötehetetlen kedves teremtest kell oltalmaznia, a becsületes ír hölgy természetes bátorságát még aczélozta. Öt órát töltött Emmi mellett, hol bátoritva őt, hol viditni próbálva, hol hallgatásban s néha ijedt elmebeli könyörgésekben. Paulina a dajka a szomszéd templomban térdelt s imádkozott legényéért.

Mikor az ágyuzás zaja elszűnt Mrs. O'Dowd kijött Amália szobájából a nappaliba, hol József két üres palaczk előtt ült egészen bátorság-vesztetten. Kétszer vagy háromszor bement volt huga hálósobájába ijedt képpel, s mintha mondani akarna valamit. De az őrnagyné előtt szégyenlte mondani, hogy futni akar. Hanem a mint az őrnagyné megjelent a nappali szobában, Józsi, ki ott két üres pezsgős palaczkja örömtelen társaságában ült alkonyatkor, fel kezdte tární keblét.

„Mrs. O'Dowd,” mondá, „nincs-e még jobban Amália?”

„Sétálni akarja kivinni?” mondá az őrnagyné, „igen gyenge arra, hogy mozogjon.”

„Én - én előrendeltem a kocsit, és - és a postalovakat; Izidor elment utánok,” folytatá Józsi.

„Mit akar kocsizni éjszaka?” felelé a lady; „nem jobban van-e Amália az ágyban? Épen az imént fektettem le.”

„Keltse fel,” mondá Józsi, „mondom, hogy fel kell kelnie,” s erélyesen toppintott lábával. „Mondom, hogy a lovak meg vannak rendelve - igen, igen, a lovak meg vannak rendelve. Mindennek vége, és...”

„És mi?” kérdé Mrs. O'Dowd.

„Megyek Gentbe,” felelé Józsi, „minden ember megy; lesz egy hely a kegyed számára is! Egy fél óra alatt indulunk.”

Az őrnagy neje véghetetlen megvetéssel tekintett reá. „Én nem mozdulok, míg O’Dowd nem mondja hova-merre,” viszonzá. „Menjen ha tetszik, de lelkemre, én Amáliával itt maradok.”

„Neki jőnie kell,” mondá Józsi ujjal topintva lábával. Mrs. O’Dowd csipőre tett kezekkel állott a hálószoza ajtója elébe.

„Az anyjához akarja vinni őt,” mondá, „vagy önmaga siet a mamához? Alásszolgája Mr. Sedley, jó utat, Sir, *B o n v o y a g e*, mint mondani szokták, s kövesse tanácsomat, vegye le azt a bajuszát, mert bizony bajba keveri.”

„Menjen a pokolba,” rikoltá Józsi félelmében, dühében s mérgében magán kívül; e perczen lépett be Izidor, káromkodva mondván: „*P a s d e c h e v e a u x , s a c r e b l e u .*” Minden ló el volt foglalva. E nap nemcsak Józsit fogta volt el Brüsszelben véghetetlen ijedség.

Azonban Józsi már is nagy s kegyetlen ijedelme örült fokra hágott, még mielőtt az éj elmulék. Említettük fenebb, hogy Paulina, a dajkának is imádója táborba szállt azon sereg soraiban, melynek Napoleon császárral meg kellett verekednie. A ficzkó brüsszeli születésű s belga huszár volt. A belga csapatok e hadjárat alatt egészen egyébről lettek nevezetesek, mint bátorságról, s a fiatal Van-Cutsum, Paulina bámulója, sokkal jobb katona volt, hogysen ne engedelmeskedett volna ezredese megfutamodási parancsának. A fiatal Regulus (forradalmi időben született volt) míg Brüsszelben feküdt csapata, szerfelett kényelmesen volt, s minden szabad idejét Paulina konyhájában töltötte, s éles kamarájából mindenféle jó dologgal teli tömött zsebekkel s tarisnyákkal vett volt búcsut szive édességétől néhány nap előtt, mikor táborba kellett szállani.

A harcznak, mennyire ezredét illette, csakugyan vége volt. Az ezred az Orániai herczeg parancsnoksága alatti hadosztályhoz tartozott, s a kardok és bajuszok bosszuságát és az egyenruhák és felszerelés gazdagságát illetőleg, Regulus és társai olyan vitéz hadtestnek néztek ki, mint akármelyik trombitaszóra hallgató csapat.

A mint Ney a szövetségesek előcsapataira rontott s egyik állást a másik után megvette, míg a brit hadsereg főtestének megérkezése a Quatre-Bras-i ütközet kinézését megváltoztatta: azon huszár ezred, melyben Regulus lovagolt, legnagyobb tevékenységet fejtett ki a francziák előtti visszavonulásban, s egyik állomásról a másik után oly serénységgel hátráltak, minek csak a brit hadseregnek hátuk megetti előnyomulása vetett gátot. Ily módon megállapodásra kényszerítve, az ellenséges lovasságnak (melynek vérszomjazó konoksága nem gáncsolható eléggé) legalább utoljára módja volt közlről szeme közé nézni a vitéz belga csapatoknak, melyek azonban inkább szállottak szembe az angolokkal, mint a francziákkal, s hirtelen megfordulván keresztül vágtattak a megettek álló angol ezredek s minden irányban elszéledtek. Valóban, az ezred megszünék lenni. Sehol sem létezett. Nem volt főhadiszállása. Regulus a csatamezőről több mérföldnyire ellovagolt egyesegyedül, s hova menekülhetett volna oly természetesen, mint azon konyhába s azon hú karok közé, melyekkel Paulina annyiszor fogadá s ölelé őt?

Tíz óra körül kardcsörgést lehetett hallani azon ház grádicsán, melynek egy emeletét ekkor az Osborne család birta. A konyhaajtón kopogatas volt hallható; s a szegény Paulina majd elájult ijedtében, a mint kinyitván az ajtót, képéből kikelt huszárját látta maga előtt. Oly halványon nézett ki, mint azon éjféli dragonyos, ki Leonora nyugalma zavarta meg a balladában. Paulina szeretett volna felsikoltani, de sikoltása figyelmessé tevéen gazdáit elárulta volna kedves vendégét. Elfojtotta tehát sikoltását, aztán hősét bevezetvén a konyhába, sert adott elébe, s az ebéd azon válogatott falatait, mikhez Józsinak nem volt többé bátorsága nyulni. A huszár megmutatta, hogy nem kisértet, mert iszonyu mennyiségű husnemüt és sert költött el - a falatozás alatt pedig elbeszélte szerencsétlenségei történetét.

Az ő ezrede csudálandó vitéz tetteket vitt véghez, s egy ideig az egész franczia sereg támadásának ellenállott. Hanem utoljára mégis eltiporta őket a nagy erő, mert akkor már az egész brit hadsereg is meg volt verve. Ney minden ezredet semmivé tett, a mint előnyomult. A belgák hiában igyekeztek megakadályozni az angolok lemeszároltatását. A braunschweigiak széllyel verettek, herczegök elesett. Közönséges volt a *débaüle* (minden futott, ki merre tudott). A vitéz huszár ser árjaiba igyekezett fojtani a megveretés miatti buját.

Izidor a mint benn járt a konyhában, meghallotta a párbeszédet s beszaladt gazdáját értesítendő. „Mindennek vége,” rikoltá Józsinak, „milor a herczeg fogságba esett, a braunschweigi herczeg elesett; a brit hadsereg egészen futásnak eredt; csak egy ember menekedett meg, s az most a konyhában van - jöjön s hallja, mit mond.” Józsi tehát betántorgott a konyhába, hol Regulus a konyhaasztalon ült s keményen hozzá látott a seres palaczkhoz. Józsi a hogy tudta, tördelve a franczia nyelvet, felkérte a huszárt, beszélje el a dolgot. A szerencsétlenségek szörnyen növekedtek, a mint Regulus elbeszélte. Ő volt az egyetlen legény ezredéből, ki a csatamezőn nem maradt. Látta a mint elesett a Braunschweigi herczeg, s megszaladtak a fekete huszárok, s a skótokat összezúzta az ágyuzás.

„S a -dik ezred?” kérdé tikkadozva Józsi.

„Izzé-porrá aprított,” mondá a huszár - mire Paulina felkiálta: „Jaj szegény asszonyom, m a b o n n e p e t i t e d a m e ;” görcsökbe esett s az egész házot eltöltötte jajveszéklésével.

Mr. Sedley magán kívül ijedtében nem tudta, hol keressen menedéket. A konyhából beszaladt a nappali szobába s kérdő tekintetet vetett Amália ajtajára, mit Mrs. O’Dowd az ő szeme előtt tevé s zára be; de eszébe jutván, mily megvetéssel fogadá őt az őrnagyné, s egy kis ideig az ajtónál állván s hallgatózván, eltávozott onnan s eltökélte lemenni az utcára, az nap először. Gyertyát vett kezébe s aranyzsínos sapkája után nézett; meg is kapta, ott feküdt szokott helyén a console-asztalon a tükör előtt, melyben József ur szemlélni szokta magát, egyet-egy kanyarintván fürtjein és sapkáját félre csapván, mielőtt a közönség előtt megjelent. A szokás ereje oly nagy, hogy ijedsége daczára gépileg göndöríteni kezdé fürtjeit és sapkája állását igazítá. Csudálkozva szemlélte meg a tükörben a halvány arcot s kivált bajuszát, mely szépen megnőtt volt mintegy hét hét alatt, mióta a világra jött. Még t é v e d é s b ő l katonának találnak nézni, gondolá megemlékezve Izidor figyelmeztetésére, s hogy mily mézárulás fenyegette az egész vert brit sereget. S visszatántorogva hálósobájába hevesen kezdte rángatni a csengetyüt, mely legényének szólott.

Izidor megfelelt a felhívásnak. Józsi egy székre rogyva, leoldotta nyakravalóját, lehajtotta gallérát, s mindkét kezét torkához emelve kiáltá: „C o u p e z - m o i , I z i d o r , v i t e ! C o u p e z - m o i !” Izidor azt gondolta egy perczig, hogy megbolondult s azt akarja, hogy legénye metsze el a torkát. „L e s m o u s t a c h e s ,” mondá tikkadozva Józsi; l e s m o u s t a c h e s c o u p y , r a z y , v i t e !”¹⁶ Ilyen módon hangzott a franczia nyelv a Józsi szájából, elég folyón ugyan, de nem igen nyelvtanilag.

Izidor egy percz alatt leberetválta a bajuszt, s kimondhatatlan örömmel hallotta, a mint gazdája parancsolta, hogy hozzon egy közönséges kabátot s kalapot: „N e p o r t y p l o o - h a b i t m i l i t a i r - b o n n y - d o n n y a v o o , p r e n n y d e h o r s ,”¹⁷ - ezek voltak Józsi szavai - Izidor örvendett, hogy legalább a kabát s a kalap az övé.

¹⁶ Vágja le hamar, beretválja le bajuszomat.

¹⁷ Nem viselek többé katonai öltönyt, jó lesz, vegye magának, vigye ki.

Józsi kiválasztott egy fekete kabátot s mellényt ruhatárából, felkötött egy nagy fejer nyakra-
valót s feltett egy sima selyem kalapot. Ha háromszögü kalapot kap, azt is elviseli vala. Ugy
nézett ki, mint egy jó színben levő testes angol egyházi lelkész.

„Veny maintenong,” folytatá, „sweczy - ally party - dong la roo.”¹⁸ S
ezt mondván hirtelen lerohant a grádicson s kiment az utcára.

Ámbár megesküvék Regulus, hogy az egész ezredből vagy az egész szövetséges hadseregből ő
volt az egyetlen, kit Ney hada nem aprított darabokra, mindamellet kitünt, hogy jelentése nem
volt hibátlan, mert a képzelt áldozatok közül többen túlélték e mézárást. Regulus bajtársai
közül sokan visszataláltak Brüsszelbe, s mindnyájan megvallván, hogy alig menekültek meg,
az egész várost eltöltötték azzal, hogy a szövetségeseket tökéletesen megverték a francziák.
Minden órán várták a francziák érkezését; közönséges volt a rémület s mindenütt készülteket
tettek menekülésre. Nincs ló! gondolá Józsi rémülve. Husz helytt is tudakoltatá, nincs-e
bérbeadó vagy eladó ló, s mindinkább veszett bátorsága, a mint Izidor mindenünnen tagadó
választ hozott. Elinduljon-e gyalog? Sokat nyomó testébe a félelem sem önthetett annyi
tevékenységet.

Az angolok által elfoglalt vendégfogadók majd mind a parkkal szemben feküdtek, s Józsi
határozatlanul bolyongott ott szerte más tömegekkel, melyeket hasonlóképen félelem s
ujságvágy foga el. Némely családok, mint látta, szerencsésebbek voltak, mert fel tudtak
hajhászni egy lófogatot s visszavonuló kocsik keresztül robogtak az utcákon: mások viszont
ugyanazon bajban voltak, mint ő, és semmi kérés vagy ígéret által nem bírták a futásra szük-
séges eszközöket megszerezni. Ezen futni akarók közt pillantotta meg Józsi Lady Bareacrest s
leányát is, kik felpakolt kocsijokban ültek a vendégfogadó porte-cochère-jében,
szaladásukban ugyanazon akadály által gátolva, mint Józsi.

Crawley Rebeka asszony is e vendégfogadóban birt szobákat, s ezen időszak előtt több ellen-
séges találkozása vala Bareacresekkel. Mylady Bareacres nem akarta ismerni Mrs. Crawleyt,
ha történetesen találkozott vele a grádicson, s akár hol említették az utóbbit, mindenütt roszat
beszélt felőle. A grófné megbotránkozott, milyen bensőségben él Tufto tábornok az ő segéde
feleségével. Lady Blanche úgy kerülte, mintha ragályos lett volna. Csupán maga az Earl
tartotta valamennyire az ismeretséget, ha tudniillik a ladyk törvényhatóságán kívül találta
magát.

Rebeka megtorolhatta most gögös ellenségeit. Az egész vendégfogadóban megtudták, hogy
Crawley kapitány otthonn hagyta lovait, s a nagy ijedség beállván, Lady Bareacres annyira
alázta magát, hogy szobaleányát a kapitánynéhoz küldte, tisztelvén őt s kérdeztetvén, mi az
ára Mrs. Crawley lovainak? Mrs. Crawley egy levélkét küldött vissza, melyben tisztelvén
myladyt, tudatta, hogy nem szokása szobaleányokkal alkunni. E rövid válaszra az Earl
személyesen jött Becky szobájába; de neki sem sikerült jobban, mint az első követnek. „A
szobaleányt küldeni h o z z á m !” kiáltá fel haraggal Mrs. Crawley; „miért nem izente mylady
Bareacres, hogy menjek s fogjam be a lovakat! Ő nagysága vagy femme de chambre-je
akar-e elillanni?” Az Earl a grófnőnek nem tudott más feleletet vinni.

Mit nem tesz a szükség? Második követsége is füstbe menván, a grófné maga jött Mrs. Crawleyt
tisztelni, s kérte szabja meg maga az árt; meghívta Beckyt látogassa meg őket Bareacres
Houseben, csak most szolgáltasson módot, hogy ezen uri lakjokba visszatérhessenek. Mrs.
Crawley a szeme közé kaczagott.

¹⁸ Jöjön kövessen, induljon, megyek az utcára.

„Nem akarom hogy a törvényszolgák fogadjanak el,” mondá; „ámbar kegyed valószínűleg nem fog többé haza érni; legalább nem együtt kegyed s gyémántjai; ezekre kezet tesznek a francziák. Két óra alatt itt lesznek, én pedig azalatt messze járok Gent felé. Nem adom el kegyednek lovaimat, nem, ha mindjárt legnagyobb két gyémántját adná nekem, mit a bálban viselt.” Lady Bareacres ijedtében s dühében reszketett. A gyémántok be voltak varva köntösébe s eldugva férje ülővánkosai- s csizmáiba. „Asszony, a gyémántok a bankárnál vannak, s én meg akarom kapni a lovakat,” mondá a lady Rebekának. Rebeka újra szeme közé kaczagott. A dühbe jött grófné lement; beült kocsijába; szobaleányát, futárját s férjét még egyszer kiküldte a városba lovak után nézni. Jaj lesz annak, a ki utoljára jó vissza! Mylady el volt tökéelve azon pillanatban, a mint akár honnan lovak érkeznek, elindulni - férjével vagy nélküle.

Rebekának meg volt azon öröme, hogy a grófnét a lovatlan kocsiban láthatta ülni, s szemét reá szegezvén legharsányabb hangon mondá, mintegy a grófné szorultságán sajnálkozva; „Mégis szörnyűség, nem kapni lovakat, mikor annyi gyémántot belevart a kocsipárnákba! Milyen zsákmány lesz majd a francziáknak! - a kocsit s a gyémántokat értem! nem a ladyt!” Az egész vendégfogadói cselédek s vendégek s az udvaron tátongó csoport hallatára mondta ezeket. Lady Bareacres szerette volna lelőni az ablakból.

Mialatt Rebeka így élvezte ellensége megaláztatását, megpillantotta Józsit, ki mihelyt észrevette őt, azonnal hozzá tartott. Ijedség miatt képéből kikelt ábrázata elárulta titkát. Ő is futni akar s lovak után néz. „Ő vegye meg a lovaimat,” gondolá Rebeka, „tudom hogy fellovagolom.”

Józsi felsétált hozzá, s egy óra óta már százszor ismételt kérdésével állott elő: „Nem tudna valahol lovakat?”

„Mi dolog? ön szalad?” mondá Rebeka kaczagva. „Azt hívém, Mr. Sedley, ön oda át a ladyk lovagja?”

„Én - én nem vagyok katona ember,” mondá tikkadozva.

„Hát Amália? - szegénykét ki fogja oltalmazni?” kérdé Rebeka. „Ön bizonyára el nem hagyja őt?”

„Mit segíthetek én rajta, feltéve - feltéve hogy az ellenség megjő,” felelé Józsi. „A nőket meg fogják kimélni, de a legényem azt mondja, megesküdtek, hogy férfinek nem fognak kegyelmet adni - a gyáva pimaszok.”

„Szörnyűség!” kiálta fel Rebeka, kit nagyon mulattatott Józsi bonyodalmas aggodalma.

„Bizonyára, hogy nem akarom elhagyni őt,” kiálta fel a bátya, „nem akarom. Van egy ülés számára kocsimban, s a kegyed számára is, édes Mrs. Crawley, ha jöni akar; és ha lovakat kaphatok -” sohajta fel.

„Nekem van két eladó lovam,” mondá Rebeka. Józsi majd a nyakába ugrott ezen ujságra. „Készítsd a kocsit, Izidor,” kiálta ki, „kaptunk - kaptunk.”

„Igen de az én lovaim sohasem voltak hámban,” tevé hozzá a lady. „Bulfinch porrá törné a kocsit, ha befogná.”

„De jámbor lovagolni?” kérdé a polgári ur.

„Olyan jámbor, mint a bárány s olyan serény, mint a nyul,” felelé Rebeka.

„Csak megbir engem?” mondá Józsi. Képzeliődésében már a hátán ült, reá sem gondolva szegény Amáliára.

Rebeka behívta a szobába, hova egészen lelkindezve követte Józsi, - annyira sietett az alku megkötésével. Józsi nemigen töltött életében olyan félórát, mely annyi pénzébe került volna, mint ez. Rebeka csuda-árt szabott lovaiért. „Vagy mind a kettőt eladja, vagy egyiket sem,” mondá eltökélten. Rawdon mikor elutazott, meghagyta, nehogy a mondottnál olcsóbb áron merje eladni. Lord Bareacres oda lenn szívesen megad annyit - s bár mennyi szeretet- s tekintettel viseltetik Mr. Sedley családjához, de édes József ur képzelheti, hogy a szegény embernek is élni kell - a világon senki sem lehet több jó indulattal, de egyszersmind ügy dolgában eltökéltebb, mint Rebeka.

Képzeltetjük, hogy Józsi utoljára reá állott. A kívánt s ígért összeg oly nagy volt, hogy Józsi kénytelen volt időhaladékot kérni; oly nagy volt, hogy az Rebekának egész kis vagyont szerzett, ki hirtelen kiszámította, hogy ezen összeggel, Rawdon holmije árával és várható özvegyi nyugdíjával egészen független állása lesz a világban s teljes megnyugvással nézhet szembe gyászával.

Két-három izben az nap magának is eszébe jutott volt a szaladás. De aztán esze jobb tanácsot adott. „Ha jönnek is a francziák!” gondolá Becky, „mit tehetnek egy szegény tiszt özvegyének? Tul vagyunk a felpredálások korán! Szépen haza eresztenek, vagy egy kis megtakarított jövedelemmel kedvemre élhetek külföldön.”

Józsi Izidorral lement az istállóba megnézni a lovakat, s meghagyta legényének, hogy mindjárt nyergelje is fel. Még azon éjjel, még azon órában el akart lovagolni; még pedig titkon. Azért legényét ott hagyva, hogy a lovat nyergelje fel, maga haza ment, s szobájába a hátulsó ajtón akart bemenni. Nem ohajtotta szembe találkozni O'Dowdnéval s Amáliával, s nekik megvallani, hogy meg akar szaladni.

Azalatt míg Józsi Rebekával alkuját megkötötte s lovait meglátogatta s megvizsgálta, szinte reggel lett. De ámbár rég elmúlt volt éjfél, a város még sem nyugodott; az emberek talpon voltak, a gyertyák égtek a házokban, a kapuk körül csoportok voltak gyűlve s az utcák zajlottak. Különbféle hírek keringtek szájról szájra: egyszer, hogy a poroszokat egészen szétverték a francziák, aztán hogy az angolokat támadták s győzték meg; ismét hogy az angolok derekasan helytt álltak. Ezen utóbbi hir fokonyként nőtt. Francziák nem mutatkoztak, utoljárók jöttek vissza a seregtől, kik mind kedvezőbb-kedvezőbb híreket hoztak, végre egy hadsegéd érkezett Brüsszelbe levéllel a térparancsnokhoz, ki tüstént egy falragaszban hivatalosan tudtul adta a városnak, hogy a szövetségesek Quatre-Bras-nál hat órai ütközet alatt a francziákat Ney alatt tökéletesen visszaverték. S mikor Józsi haza ért, a vendégfogadó kapujában a szállóknak nagy részét együtt találta az ujságokról beszélgetve: azoknak igazságához semmi kétség nem férhetett. Felsietett a jó ujságot az asszonyokkal közlendő. Nem tartotta azonban szükségesnek elmondani nekik, miképen szándékozott volt ott hagyni őket, miképen vásárolt lovakat, s minő árt fizetett azokért.

De a győzelem vagy megveretés kisebb gondja volt azoknak, kik csak szeretteikre gondoltak. Amália izgalma a győzelem hírére még növekedett. Abban a perczben a sereghez akart indulni. Könnyek közt könyörgött bátyjának, vinné el őt oda. Aggodalma s rettegése tetőpontját érte el, s a szegény asszony, ki több órán át egészen fásultan vala fájaldmába merülve, most, keserves volt látni, ide s tova rohant s őrzöngött. Józsi ki nem állhatta gyötrelmei látását. Ott hagyta testvérét, hogy gondoskodjék róla keményebb természetű női társa, az őrnagyné, maga pedig újra lement a kapu közé, hol az emberek még mind várakoztak, beszélgettek s újabb híreket vártak.

Már világos reggel volt, mikor még ott álltak, s új hírek kezdtek érkezni a csatából, olyanak által hozva, kik benne szereplők voltak. Szekerek érkeztek sebesültekkkel: melyekből halálos

nyöszörgések hallszottak, s a szalmáról képekből kikelt arcok tekintettek fel szomorúan. Sedley Józsi fájdalmas kíváncsisággal tekintett közelebből egy ilyen szekérre - melyben a sebesültek szörnyű keservesen nyögtek - a kifáradt lovak alig bírták huzni a szekeret. Megállj! megállj! kiálta fel egy gyenge hang a szalmáról, s a szekér Osborne szállásával szemben megállt.

„György, tudom hogy György!” kiálta fel Amália halvány képpel s repülő hajjal rohanva az erkelyre. Nem György volt: hanem csakugyan hirt hoztak felőle.

A szegény Stubble volt, ki oly vitézül lépdelt volt huszonnégy órával azelőtt kifelé Brüsszelből, kezében a zászlóval, melyet a csatamezőn is vitézül védelmezett. Hanem egy francia lándzsás a zászlótartónak keresztül szurta lábát, mire ez leesett. Az összecsapás vége után a szegény fiu számára helyet csináltak egy szekeren, mely visszavitte Brüsszelbe.

„Mr. Sedley! Mr. Sedley!” mondá a fiu gyenge hangon, s Józsi félve lépett oda, mert nem ismerte meg mindjárt, ki szólítja őt.

A kis Stubble kinyújtotta forró és reszkező kezét. „Itt lesz szállásom,” mondá, „Osborne - és - és - Dobbin mondta hogy -; legyen ön oly jó s adjon ezen embernek két napoleonaranyat; anyám vissza fogja szolgáltatni.”

A vendégfogadó tágas s a nép jószívű volt; s a szekérből minden sebesültet bevittek s elhelyeztek. A fiatal zászlótartót felvitték a grádicson Osborne szállására. Amália s az őrnagyné leszaladt hozzá, miután az utóbbi megismerte őt az erkelyről. Képzeltetni e nők érzését, midőn elmondá nekik, hogy e nap harczának vége s férjeik szerencsésen épségben maradtak. Amália örömelragadtatásában barátnéjának nyakába borult, s háladatos indulattal térdelvén le, áldotta az Isteni gondviselést, mely férjét megmenté.

A fiatal asszonynak lázos ingerültsége állapotában semmi orvos nem rendelhetett volna jobb orvosságot, mint melyet a történet nyújtott. Ő O'Dowdnéval együtt folyvást a sebzett ifju körül volt, ki keserves kínokat szenvedett, s Amáliának e reá rovídott uj kötelessége mellett nem maradt ideje szokása szerint aggodalmi- és sejtelmi felett merengeni. A fiatal beteg elbeszélte egyszerű módjával a nap eseményeit s a vitéz -dik ezrednél szolgáló barátaink tetteit. Az ezred szörnyen szenvedett. Sok tisztet s katonát vesztett. Az őrnagy lovát kilőtték alóla, a mint az ezred egy megtámadást tett, s mind azt hitték, Dobbin lesz már őrnagy, mig visszajövet fel nem fedezték az őrnagyot, ki a Pyramus hulláján ülve szalmás üvegéből üdítette magát. A francia dzsidást, ki a zászlótartót leszurta, Osborne kapitány vágta le. Amália ennek hallására úgy elhalványult, hogy Mrs. O'Dowd feltartoztatta a fiatal zászlótartót elbeszélésében. Estve felé csata után Dobbin, ki maga is meg volt sebesülve, vitte a fiut karján a seborvoshoz s onnan a szekérhez, mely Brüsszelbe visszahozta, s ő ígért a szekeresnek is két aranyot, ha a városba Sedley ur szállására viszi; s elbeszélte Mrs. Osbornenak, hogy a harcznak vége lett s férje jól van, nem kapott sebet.

„Igazán, jó szive van ennek a Dobbinnak,” mondá Mrs. O'Dowd, „ámbar örökké nevet rajtam.”

A fiatal Stubble esküdt hogy nincs több olyan tiszt a hadseregben, s meg nem szünt dicsérni az idősebb kapitányt, szerénységét, jóságát s bámulandó hidegvérét a csatamezőn. A beszélgetés e része alatt Amália nagyon szorakozott volt; csak akkor ügyelt, ha Gyögyről volt szó, különben pedig róla gondolkozott. A következő nap is ugy telt el Amáliára nézve: ápolta betegét, s gondolkozott azon egyetlen férfiről, ki reá nézve a seregben létezett: mig ennek jól volt dolga, a sereg mozdulatai, meg kell vallani, nem sokat érdekelték. A hírek, miket Józsi az utcáról szedett fel, elhangzottak füle mellett; pedig az említett félénk uri embert s rajta kívül is sok más embert Brüsszelben eléggé nyugtalaná tettek. Igaz hogy a francziákat visszaverték, de

kemény kétes harcz után, s az a francia seregnek csak egy osztálya volt. A császár a fősereggel még Lignynél volt, hol tökéletesen összetörte a poroszokat, s most egész erejével támadhatá meg a szövetségeseket. Wellington herczeg visszavonult Brüsszelig, s valószínűleg falai alatt fognak egy nagy csatát víni, melynek kimenetele több mint kétes, Wellington herczegnek csak husz ezer brit katonája van, kikre számíthat, mert a német csapatok ujonczok s a belgák nem jó hangulatban vannak; s e maroknyi néppel álljon ellen ő kegyelmessége százötvenezer embernek, kik berontottak Belgiomba Napoleon alatt! Hol volt a hadvezér, ha még oly hires és ügyes, ki vele, ily előnyt adva, tudna harcolni?

Józsi mindezeket elgondolta s reszketett. Hasonlóképen egész Brüsszel - érezvén hogy a mult napi harcz a fenyegető nagyobb ütközetnek csak előjátéka volt. Az egyik szövetséges ellensereg már széllyel volt verve. A maroknyi angol nép utolsó emberig védheti állását, de a hódító holttestökön át vonuland be a városba. Jaj annak, kit itt találnak! Üdvözlő feliratok készültek, tisztviselők gyültek egybe s tanácskoztak titkon, szobákat tartottak készen, háromszinü lobogókat s diadaljelveket készítettek ő felsége a császár és király üdvözlétére.

A kivándorlás folyvást tartott, s a mely család csak módját ejtheté, elutazott. József junius 17-dike délután Rebeka szállására jöven láta, hogy Bareacresék nagy kocsija is végre elroboga a porte-cochère-ből. Az Earl, daczára Mrs. Crawleynak, kerített valahol egy pár lovat, s uton volt Gent felé.

József ur érezte, hogy a tegnapi időhaladék csak egy kis lélekzelés volt, s drágán vásárolt lovait bátorságba kell helyeznie a katonák elöl. Egész nap rettentő aggodalomban volt. Mig Brüsszel s Napoleon közt az angol hadsereg feküdt, nem volt közvetlenül szükség szaladnia; hanem azért lovait áthozta vendégfogadója istállójába, hogy szeme előtt legyenek, védve erőszakos elvezettetés veszélye ellen. Izidor folyvást az istállóajtó előtt örködött s a lovakat nyergelve tartotta, hogy minden pillanatban készen álljanak.

Rebekának multnapi fogadtatása után nem jutott többé eszébe meglátogatni Amáliát. A bokkrétát, mit György adott neki, fris vízbe tette, s átolvasta a levelet, mit hozzá intézett. „Szegény nyomoru teremtés!” mondá ujja körül tekergetve a kis papirdarabot, „hogy semmivé tehetném ezzel! - s egy ilyenért epezti a lelkét - egy ilyen ostoba nyegle ficzkóért, ki őt számba sem veszi. Az én szegény jó Rawdonom tíz ilyent megér.” Elgondolta aztán, mit tenne, ha a szegény jó Rawdont valami baj találná érni, s milyen szerencse volt, hogy lovait otthonn hagyta.

Nap folytán Rebekának eszébe jutott, miféle elővigyázattal élt Bareacres grófné, s maga is egy kis varrómunkához ült; ékszereti, váltói, bankjegyei nagyobb részét bevarrta felöltött ruháiba, s így felszerelve készen állott minden történhetőségre, akár szaladni, akár helytt maradni s üdvözölni a győzőt, legyen az angol vagy francia. S nem vagyok bizonyos benne, valljon nem álmodt-e ezen éjjel arról, hogy Madame la Duchesse, vagy Madame la Maréchale lesz belőle, mialatt Rawdon köpenyegbe burkolva s Mont St. Jean-nál esőben szabad ég alatt tanyázva szive egész erejéből kis feleségéről gondolkozott, kit otthonn hagyott.

Másnap vasárnap volt. O'Dowdnének meg volt azon öröme, hogy mindkét betege testben s lélekben jobban érezte magát egy üdítő álm után. Reggel elhozta szállásáról a dékán hires prédikációs könyvét, s ajánlotta, hogy olvas fel belőle vasárnap fejében, Amália pedig s a zászlótartó hallgassa őt. Az nap huszezer templomban tartatott isteni tisztelet ugyanazon órában, s brit férfiak és nők milliói könyörögtek a mindenek Atyjához oltalmáért!

Ezek ám nem hallották a morajt, mely brüsszeli kis gyülekezetünket felzavarta. Midőn Mrs. O'Dowd legszebben olvasta fel a könyörgéseket, megdördültek a Waterloo-i ágyuk.

Józsi meghallván ezen irtózatot hangokat, érezte, hogy ezen örökös rettegést tovább ki nem állhatja. Beszaladt a beteg fiú szobájába, hol a mi három jó barátunk félbehagyta könyörgéseit, s szenvedélyes felhívással Amáliához mondá: „Ki nem állhatom tovább, Emmi; nem akarom tovább kiállani; neked jőned kell velem. Vettem egy lovat számodra - ne bándd, akármi áron, - öltözzél fel s jér velem, felülhetsz Izidor háta mögé.”

„Isten bocsássa, Mr. Sedley, hisz ön gyáva!” mondá Mrs. O’Dowd letéve könyvét.

„Amália mondom jér,” folytató a polgári ur, „ne bánd, akár mit mond; miért maradnánk itt, hogy felmészároljanak a francziák?”

„Bátya, felejté a -dik ezredet,” mondá ágyáról a kis Stubble, a megsebesült hős - „és - Mrs. O’Dowd, kegyed nem hagy el engem, ugy-e nem?”

„Nem édes fiam,” mondá az őrnagyné oda menve s megcsókolva a fiút. „Addig ne féljen, míg én itt vagyok. Én nem mozzanok innen, míg parancsot nem kapok Micktől. Szépen néznék ki a ficzko megett lóháton!

Józsi rikoltva viszonoztá: „Ne hallgass reá, Amália, én nem, nem ezt az ír hölgyet kérdezem, hanem téged, Amália, egy szó mint száz, akarsz jőni?”

„Férjem nélkül, József?” felelé Amália csudálkozó ábrázattal s kezét az őrnagynénak nyujtá. Józsi türelmét vesztette.

„Isten veled hát!” mondá dühösen rázva öklét s az ajtót a mint kiment, maga után becsapva. Ez uttal valósággal parancsot ada indulásra; s lement az udvarra. O’Dowdné hallotta a kapun kivágató lovak dobogását, s kinézvén, nem egy gunyos megjegyzést mondott a szegény Józsiról, a mint az utcán végig lovagolt, követve Izidortól az aranyos szegélyű sapkában. A lovak, melyek egy pár nap óta henyén ültek, tüzesek voltak s vigan tánczoltak végig az utcán, Józsi pedig, ügyetlen s félénk lovaglóló létére, nemigen tudta magát jól tartani a nyeregben. „Ugyan nézze, édes Amália, szinte bele lovagol ott az ablakokba. Sohasem láttam ehez fogható pimaszt.” Egy percz mulva a két lovas eltűnt egy utca fordulásánál, mely a Gent-i utra vezetett.

Egész nap reggeltől fogva szinte napnyugtáig meg nem szűnt az ágyudörgés. Sötétedett már, mikor az ágyuzás egyszerre elhallgatott.

Mindnyájan olvastuk s tudjuk, mi történt ezalatt. Minden angol el tudja beszélni. Annak emléke örökösen sajog a csatavesztett vitézek millió honfitársai keblében. Alig várhatják az alkalmat, hogy e megaláztatásukért bosszút álljanak; s ha újra háboru kerekednék, mely részökről győzelemmel végződne s viszont őket emelné fel, átkozott düh- s gyűlölségből álló örökségét reánk hagyva, ugy sohasem lenne vége az ugynevezett dicsőség- s gyalázatnak, és a szerencsés és szerencsétlen öldöklés változatainak e két nagylelkű nemzet közt. Még századokig dicsekedhetünk s üthetjük egymást agyon, mi angolok s francziák, - az ördög becsület-codexének vitézül eleget téve!

A mi barátaink mind részt vettek a nagy csatában s férfhoz illőleg harczoltak. A rettenthetetlen angol gyalogság egész nap, mialatt az asszonyok tíz mérföldnyi távolságban imádkoztak, a francia lovasság dühös rohamait állotta ki s verte vissza. Az iszonyu ágyutüzelés, mely Brüsszelbe behallott, barázdákat huzott soraikon át, bajtársak elestek, s a túlélte eltökélt vitézek újra bezárták a sorokat. Estve felé a francziáknak annyiszor oly vitézül ismételt s visszavert rohamai valamit vesztettek dühökből. Más ellenséggel is szembe kelle szállniok az angolon kívül: utolsó támadásra készültek. A császári őrhad oszlopai megindultak Mont-St.-Jean ellen, hogy végre egyszerre elseperjék az angolokat azon dombtetőről, melyen egész nap meg tudták tartani magokat: az angolok sorából halállal pusztító ágyudörgés fel nem bírta

tartani a dombon felnyomuló sötét roham-oszlopokat. Már-már megvevék a domb tetőjét - de ekkor ingadozni kezdtek, megtántorultak. Aztán megállottak, még mindig szemben az ellenség tüzével. Aztán végre az angol hadak, melyeket helyökből semmi ellenség ki nem verhetett, előrohantak, s az őrhad megfordult és megszaladt.

Nem hallott többé a tüzelés Brüsszelben - az üldözés több mérföldnyire elhúzódott. A csatamezőt s a várost az éj sötéte borítá el, s Amália Györgyért imádkozott, ki arcra bukottan feküdt, halva, szívében golyóval.

HARMINCZHARMADIK FEJEZET. **Miss Crawley miatt nagyon aggódnak rokonai.**

A szives olvasó emlékezzék meg, hogy - mialatt a hadsereg Flandriából, itteni hőstettei után, előnyomul a francia határszéli erősségek megvétele, megszállandó azután a nevezett országot - Angliában békességben élnek többen azon személyek közül, kik ezen elbeszélésben feljönnek, s kiknek részök ki kell hogy jusson a kronikában. Az ütközetek s veszélyek napjai alatt a vén Crawley kisasszony Brightonben töltötte életét, igen kis mértékben izgattatva a nagyszerű események mozgalmá által. Az újságok érdekesebbek lettek, az igaz, s Briggs végig olvasta a Gazettét, melyben Crawley Rawdon vitézsége becsülettel említett meg s alezredessé történt előmozdítása tüstént közöltetett.

„Beh kár, hogy ez a fiatal ember oly visszavonhatlan lépést tett a világban!” mondá nagynénje; „ilyen rang- s kitüntetéssel nőül vehetné egy serfőző leányát talán kétszázötven-ezer fontnyi hozománnyal, vagy egybeköthetné magát Anglia legelső családjaival. Előbb-utóbb az én pénzemet is megkapta volna; vagy megkapták volna gyermekei - mert én épen nem sietek az elköltözéssel, Miss Briggs, ámbár mindnyájan alig várjátok, hogy megszabaduljatok tőlem; a helyett ő most egy elkárhozott nyomorult, s felesége egy tánczosnő.”

„S az én drága Miss Crawleym nem könyörülne a hős katonán, kinek neve fel van jegyezve a hona dicsőségéről szóló évkönyvekben?” mondá Miss Briggs, ki a waterlooi események által nagyon fel volt izgatva s szerette regényes hangon beszélni. A kapitány - vagy mint most nevezhetem, az ezredes nem vitt-e véghez oly tetteket, melyek a Crawley nevet dicsőítik?”

„Briggs, maga bolond,” mondá Miss Crawley: „Crawley ezredes a Crawley nevet sárba tiporta. Nőül venni egy festésztanító leányát, igazán, szép dolog! - nőül venni egy d a m e d e c o m p a g n i e - t, - mert ő nem volt egyéb, Briggs; nem, ő is csak az volt, mi maga - csakhogy fiatalabb, ügyesebb s szebb. Utoljára még maga is czinkosa volt ennek az Istenről megfélelkezett semmirekellőnek, ki aljas mesterségei áldozatául ejtette Rawdont? Ugy van, czinkosa volt. De majd meglátja, mit talál végrendeletben: s mindjárt is írjon Mr. Waxynak, írja meg, hogy azonnal jöjjen ide.” Miss Crawleynak szokása volt hetenként legalább egyszer írni Mr. Waxynak, az ügyvédének, mert vagyona iránt végintézkedései mind vissza voltak hiva, s nagy bajban volt, minő végrendeletet csináljon pénzét illetőleg.

A vén szűz azonban meglehetősen megüdüle: mutatta ezt a Briggs elleni gunyos kifakadásainak erélye s gyakorisága; a szegény társalgó e megtámadásokat szeliden, gyáván, félig nagylelkű, félig képmutató önmegadással, szóval azon szolgálai önmegadással türt, mely az ő állásában levő s hozzá hasonló természetű nőknél gyakran tapasztalható. Ki nem tudja, miképen el tudja vesződtetni a nő a nőt? Mik a férfi kínjai a gunyos megvetés és kegyetlenség azon naponta ismételt törsturásaihoz, melyekkel a szegény nőket gyötrik a nemökhöz tartozó

zsarnokok? Szegény áldozatok! De im, eltérünk tárgyunktól, mi az volt, hogy Miss Crawley, mikor betegségből üdült fel, különösen kiállhatatlan s unalmas volt, - valamint a sebek is akkor viszkettek jobban, mikor be akarnak gyógyulni.

Lábbadozásának ezen egész ideje alatt az üdülő beteg szeme elébe bocsátott egyetlen áldozat Miss Briggs volt; rokonai azonban nem felejtkeztek el azért Miss Crawleyról, s különféle küldemények, ajándékok s szeretetteljes izenetek által igyekeztek magokat fris emlékezetében tartani.

Először emlitsük meg e részben unokaöcsét Crawley Rawdont. Egy pár hét múlva a híres Waterloo-i csata után, miután a Gazette is közönségesen tudatta e jeles tisz előléptetését s vitészetét, a Dieppe-i postahajó egy ládát hozott át Miss Crawleynak Brightonbe ajándékokkal s egy kötelességszerűleg irt levéllel Rawdon ezredestől. A ládában volt: egy pár francia vállrojt, egy becsületrendkereszt, egy kardmarkolat - emlékek gyanánt a csatamezőről, s a levélben jókedvűleg volt megírva, miképen volt e kard egy őrhadi parancsnoktiszte, ki megesküdt hogy „az őrhad meghalhat, de meg nem adja magát,” s aztán másik pillanatban fogollyá tette egy közlegény, ki a puska ágyával ketté törte a francia kardját, s Rawdon az eltört fegyver darabjait elfoglalta. A kereszt s a vállrojt egy francia lovassági ezredesé volt, kit a kapitány maga vágott le az ütközetben, s Crawley Rawdon, nem tudta, mi jobbat tehetne e zsákmányokkal, mint hogy legszeretőbb s legjobb régi barátnéjának küldje. Irjon-e ezután is Párisból, hova a hadsereg menendő? Érdekes ujságokat tudna irni a francia fővárosból s Miss Crawley némely régi emigrans ismerőseiről, kik iránt a Miss annyi szivességet tüntetett ki egykor szorultságuk ideje alatt.

A vén szüz azt mondta Briggsnek, válaszoljon egy szives köszönő levélben, s kérje fel levelezésének folytatására. Rawdon első levelét oly mulattatónak találta, hogy előre örvendett a következőknek. „Jól tudom ugyan,” fejté fel Miss Briggsnek, „hogy Rawdon épen úgy nem tudna ily jó levelet irni, mint maga nem, szegény Briggs, s hogy az az ügyes kis ördög Rebeka mond tolla alá minden szót; hanem ez nem ok arra, miért ne mulattasson engem az unokaöcsém. Azért hát csak hadd higye, hogy legjobb kedvben vagyok.

Valljon nem tudta-e meg azt is, hogy nemcsak a leveleket írta Rebeka, hanem ő vette s küldte haza a harci emlékeket is, miket néhány francért vásárolt egy házalótól a számtalan közül, ki a háboru után tüstént annak emlékeivel kezdett kereskedni. A regényíró, ki mindent tud, ezt is tudja.

Elég az hogy Miss Crawley szives válasza egészen új lelket öntött a mi fiatal barátainkba, Rawdonba és nejébe, s a nagynéni világosan kibékült kedélye után legjobbat reméltek; volt gondjok, hogy számos gyönyörködtető levéllel örvendeztessék meg Párisból, hova, mint Rawdon mondá, szerencsésjőkre a győzedelmes hadsereg nyomában mehettek.

A rector nejéhez, ki férje eltörött vállperczének ápolása végett mene vissza a Queen's-Crawley-i paplakba, nem hangzottak oly szivesen a vén szüz közleményei. Mrs. Bute, az élénk, serény, ügyes bánásu, parancsolni szerető asszony, sógornéját illetőleg a legsajnosabb hibát követte el. Nemcsak elnyomta őt s egész háznépét, - de untatta Miss Crawleyt; s ha Miss Briggsnek csak egy kis esze van, hát boldoggá teszi asszonyának azon megbízása, miszerint írja meg levélben Crawley Butenének, hogy Miss Crawley egészsége, mióta Mrs. Bute eltávozott, tetemesen megjavult, és kéri az utóbbit, semmiesetre se vegyen magának fáradságot elhagyni háznépét Miss Crawleyért. Majd minden nő élvezett volna e diadalra oly nő felett, ki iránta bánásmódjában nagyon fennhéjázó s kegyetlen volt; de meg kell vallani az igazat, a Briggsnek épen nem volt esze, s a mint ellensége le volt verve, szánalmot érzett iránta.

„Beh hiba volt tőlem,” gondolá, s helyesen, Mrs. Bute, „levelemben, a mint Miss Crawley számára a guineai madarakat küldtük, figyelmeztetnem hogy megyek. Mennem kellett volna egy szót sem írva a dőre vén teremtsnek, s kiragadnom őt a nyányogó Briggs s a hárpaféle femme de chambre kezéből. Oh! Bute, Bute, miért törted el a vállperczedet?”

Valóban miért? Láttuk hogy mikor a játék Butenének a kezében volt, igen is jól játszott, Miss Crawley háznépén oly tulságosan s tökéletesen uralkodott, hogy épen oly tulságosan és tökéletesen buknia kelle, ha lázadásra kedvező alkalom mutatkozék. Ő maga azonban s háznépe őt borzasztó önzés s árulás áldozatának tekintette, s hogy Miss Crawleyért tett áldozatait legundokabb hálátlansággal fizették meg. E jó keresztény gondolkodású asszonyt Rawdon előléptetése s dicséretes megemlítettése is az ujságban félelemmel tölté el. Nem fog-e engedékenyebb lenni iránta nagynénje most, hogy ezredes és C. B. lett? nem nyeri e vissza kegyét ez az utálatos Rebeka? A rector neje egy prédikációt irt férje számára a katonai dicsőség hiábanvalóságáról s a gonosz előmeneteléről, mit az érdemes lelkész legjobb hangon s egy szót sem értve belőle olvasott fel. A hallgatók közt ott volt Crawley Pitt is, - Pitt, ki két mostoha-leánytestvérével együtt elment volt, mert az öreg baronetet semmiképen reá nem leheté venni többé a templomba menetelre.

A vén gazember Sharp Becky elutazása után egészen átadá magát ocsmány szokásainak, a grófság köz botrányára s fia legnagyobb iszonyodására. Miss Horrocks kalapjában a szalagok mind czifrábbak lettek. A tisztcsaládok undorodva kerülték az udvarházot s tulajdonosát. Sir Pitt eljárt dorbézolni bérlői házához, s Mudburyban s a szomszéd helységekben vasárnapokon a bérlőkkel együtt ivott vizes rumot. A családi négy lovas hintóban Miss Horrocksot kocsiztatta Southamptonbe, s az egész grófság valamint fia is kimondhatatlan aggodalmak közt várta, hogy a megyei hirlap e hölgyeli házasságát jelentendi. Valóban szörnyü terhet kelle hordoznia az ifju Crawley urnak. Egészen meg volt bénitva ékesszólása a szomszéd tájokon tartott missionáriusi meetingekben s egyéb vallási gyülekezetekben, hol elnökölni s órákig szónokolni szokott volt; mert érezte, hogy ha feláll, az egész hallgatóság azt mondja: „Ez annak az istentelen vén Sir Pittnek a fia, ki most bizonyosan valahol a korcsmában iszik.” S a két házi leány is Queen's-Crawleyban egészen elvadul (mert Sir Pitt megesküdt, hogy nevelőné többé be nem teszi a lábát a küszöbén), ha Mr. Crawley az öreg urnál fenyegetések által ki nem viszi vala, hogy iskolába küldje őket.

Mint mondók tehát, Miss Crawley drága unokaöcsei s unokahugai, bár minő egyéni különbségek léteztek közöttök, egy értelemben voltak a részben, hogy szerették őt s jó indulatának mindenik zálogát igyekezett küldeni. Mrs. Bute guineai madarakat s valami igen szép kártifiolrózsákat s egy drága leányai által készített csinos varrópárnát küldött, (a leányok kérték a nagynénit, engedjen emlékezetében egy kis helyecskét számukra); Mr. Pitt őszi baraczkot, szőlőt s vadat küldött az udvarháztól. A southamptoni postakocsi szokta megvinni a szeretet e zálogait Miss Crawleynak Brightonbe, hova maga Mr. Pitt is kirándult néha, mert Sir Pitteli viszályai miatt gyakran időzött távol hazulról, s azonkívül egy különös vonzerő hatott reá Brightonben lady Sheepshanks Johanka személyében, kinek Mr. Crawleyvali viszonya ezen elbeszélésben már megemlítettett. A fiatal lady testvéreivel s mamájával Southdown grófnéval, a komoly világban e kedvező hirben állott kemény jellemü nővel együtt Brightonben élt.

Néhány szót kell szólanunk a ladyról és nemes családról, melyet jelen és jövődöbeli rokonság köt a Crawley házhoz. A családfőről, negyedik Southdown-i Earl-, Kelemen-Vilmosról nem sokat mondhatni, legfelebb, hogy (mint lord Wolsey) Wilberforce befolyása által jutott be a parlamentbe, s egy ideig becsületére vált politikai jótállójának s komoly fiatal ember volt. De szavak le nem írhatják bámulásra érdemes anyja érzését, midőn nemes férje

elhunyta után nemsokára, megtudta, hogy fia különféle világi clubbok tagja s szörnyű sokat vesztett az utolsó lóversenyen; hogy post-obitokra vett fel pénzt s megterhelte a családi jószágot; hogy bakból hajtott négy lovat s pártfogója volt az ökölharczoknak; és hogy az operában páholyt tart, hol a legveszedelmesebb nőtelen embereket fogadja el: az Earl neve az özvegy grófnő körében csak sajnálattal említett.

Lady Emilia fiutestvérénél több évvel idősebb volt, s a komoly világban fontos állást foglalt el, mint különféle fenebb említett gyönyörű értekezések, és hymnusok s könyörgések szerzője. Már érettkorú szűz levén, kinek gyenge képzelete volt a házasságról, érzését főleg a feketék iránti rokonszenve foglalta el. Levelezésben állt a pap urakkal majd minden kelet- s nyugotindiai birtokainkban, s a titkon egybe volt esküve tiszteletes Hornblower Silas urral, kit a déli tengeri szigeteken megtetoviroztak.

Lady Jane Mr. Pitt kedveltje, csinos, viritó s félénk volt. Bátyját, bár mennyire süllyedt ez, siratá, s egészen szégyenlte magában, hogy mégis szereti őt. Egy iszonyu titok terhelte lelkiismeretét. Egyszer az öreg házfelügyelővel meglátogatta volt az Earlt szállásán, s - oh, az Istenről megfélemezett gonosz édes bátyát hogy találta! szivarozott s egy palaczk curaçoa állott előtte. Lady Jane imádta anyját, bámulta nénjét, Mr. Crawleyt a legkedvesebb s legtekélyesebb férfinek tartotta Southdown a bukott angyal után: s anyja s néneje, kik valóban magasabb fajta nők voltak, mindent elvégeztek helyette, s azon barátságos szájalommal tekintettek reá, melynek e valósággal felsőbb rendű nők mindig oly nagy adagában képesek részeltetni másokat. A mama rendelte el öltözetét, könyveit, kalapjait s eszméit; parancsa szerint lovagolt poney-ján, vagy gyakorolta magát zongorán, vagy tett egy kis sétát.

Miután e hölgyek Brightonbe érkeztek, Mr. Crawley elébb csak nálok tett személyes látogatást, nagynénje házánál pedig látogatási jegyét hagyta, és szerényen s tisztelettel tudakolta Mr. Bowlstól a lábbadozó koros hölgy egészségi állapotát. A mint a könyvárustól hónya alatt egy csomó regénnyel haza jövő Miss Briggs-szel találkozott, megállott s kezet szorított vele. Bemutatta Miss Briggset azon ladynek, kinek társaságában épen sétált, tudniillik lady Sheepshank Johankának, mondván: „Lady Jane, engedje bemutatnom nagynéném legjobb barátnéját s legkedveltebb társalgónéját, Miss Briggset, kit kegyed már más czimen ismer, mint a kegyed által annyira kedvelt „Szivdalok” szerzőjét.” Lady Jane igen elpirult, a mint kedves kis kezét oda nyújtotta Miss Briggsnek, s valami udvariasságot, s a mamáról valami összefüggetlen szavakat mondott, ajánlta, szóljanak be Miss Crawleyhoz, örvendett hogy Miss Crawley barátai s rokonaival megismerkedhetik; és mikor elváltak, galamb-szelid szemmel köszönt Miss Briggsnek, mialatt Crawley Pitt oly mély udvarias bókkal tisztelte meg, minőt a Pumpnickeli nagyherczegnő Ő M. előtt szokott volt csinálni, mikor udvaránál attaché volt.

Igazán meglátszott rajta hogy mesterséges diplomata s a Macchiavellival tartott lord Binkie tanítványa volt! Ő adta át lady Janenek a szegény Briggs első költeményei egy példányát, melyről emlékezett hogy látta Queen's-Crawleyban a kultónőnek egy ajánlatával atyja megboldogult nejéhez; áthozta a kötetet Brightonbe, s a southamptoni postakocsibani átutazása alatt el is olvasta, s a helyeket maga megjegyezte benne, mielőtt lady Janenek átadá.

Lady Southdownnak előadta, mily előnyöket reménylhetni a családja s Miss Crawley közt kifejlődendő bensőség után: ezen előnyök, mint mondá, részint világiak, részint szellemiek voltak: mert Miss Crawley most egészen egyedül volt: öcse-, Rawdonnak szörnyű tékozlása s házassága elidegenítette nagynénje szeretetét e rossz magaviseletű fiatal embertől; Crawley Butené kapzsi fukarsága és zsarnoksága miatt a koros hölgy fellázadt a család ezen ága tulságos követelései ellen: és ámbár, meglehet helytelen büszkeségből, teljes életében soha sem járt Miss Crawley barátsága után, mindamellert most minden alkalmas eszközhöz hozzá

kellene nyulni, hogy megmentsek mind lelkét a kárhozattól, mind hogy vagyonát az ő, mint a Crawley-ház feje számára, biztosítsák.

Az erős lelkű delnő tökéletesen elfogadta veje javaslatait s egyszerre hozzá akart látni Miss Crawley megtérítéséhez. Otthonn, mind Southdownban mind Trottermore-Castleben, az igazság e hatalmas és tisztos missionariususa jószágán szerte kocsizott lovas emberekkel, kik a bérlők és zsellérek közé csomókkal hányták az értekezéseket, s Gaffer Jonesnak épen úgy megparancsolta a megtérést, a mint Goody Hicksnek parancsolta, hogy vegyen be egy Jamesport, - kifogás-, felebbvitel-, ellenállásnak nem lehetett helye. Mylord Southdown, megboldogult férje, nyavalyatörős és közönséges eszű ember, mindent helyben szokott volt hagyni, mit Matildje tett, s gondolt. Ugy hogy akárminő változásokon ment keresztül a grófné hite (s e változások valóban csudálatosak voltak, a mint a számtalan dissenter prédikátor közül, hol ennek hol annak a véleményét fogadta el), legkisebb tétovázás nélkül parancsolta bérlőinek s az alatta állóknak, hogy kövessék s azt higyjék, mit ő. Így, ha a tiszteletes Mac-Nitre Sándort, a skót lelkészt, vagy a tiszteletes Waters Lukácsot a szelid wesleyanust, vagy a tiszteletes Jowls Gyulát a felvilágosult cobbler-felekezetit, ki épen úgy nevezte el magát tiszteletesnek, a mint Napoleon koronázta meg magát császárnak, vagy akárki mást követett, - az egész háznépnek, gyermekeknek, bérlőknek együtt kellett letérdelni a Ladyvel s Ament mondani mindenik prédikátor könyörgéseihez. E könyörgések ideje alatt az öreg Southdownnak rokkant egészsége tekintetéből megengedték szobájában ülnie s ott negust innia s ujságokat olvasnia. Lady Jane az öreg Earl kedvenc leánya volt, ki őt szeretettel ápolta, ellenben lady Emiliának, a „Finchley-falvi mosónő” szerzőjének jóslatai a jövő életi büntetések felől oly irtóztatósak voltak (ezen időben, mert később más véleményre tért), hogy mindig egészen elijesztették a félénk öreg urat, s az orvosok kijelentették, hogy nyavalyatörése lady Emilia minden prédikációja után újra előállott.

„Mindenesetre beszólok,” viszonzá tehát Lady Southdown leánya jövendőbelije Crawley Pitt felszólalására, - „ki az orvosa Miss Crawleynak?”

Mr. Crawley Mr. Creamert nevezte meg.

„Oh, édes Pitt, ez iszonyu veszedelmes és tudatlan ember. Több házból szerencsésen elutasíthattam: egy vagy két esetben azonban későn járok. A szegény Glanders tábornokat meg nem menthettem; már szinte halálán volt, mikor Podger labdacsait kezdém adatni neki; de hajh! már késő vala. Creamernek, édes Pitt, mindenesetre pusztulni kell nagynénje mellől.”

Pitt ebben tökéletesen megnyugodott; mert nemes rokona- s jövendőbeli anyósának erélye őt is magával ragadta; ő is reá biratott volt hogy el fogadja Mac-Nitre Saunderst, Luka Waterst, Giles Jowlst, Podger labdacsait, Rodger labdacsait, Pokey életessentiáját, egy szóval a grófné ő méltósága minden lelki s testi gyógyszereit, melyekből a grófné, ha kiment hazulról, mindig egész halmokat czipelt magával.

„Lelki állapotáról is azonnal kell gondoskodni,” folytató a Lady. „Ha Creamer van körülötte, észre sem vesszük s oda lesz egyszer; s az Istenért, édes Pitt, képzelje milyen szörnyű állapotban! Tüstént hozzá küldöm tiszteletes Mr. Ironst. Jane, írjál tiszteletes Irons Bertalannak, a harmadik személyben, s mondd, hogy ma estve fél hétre theára szívesen látom. Ő éberlelkű férfi; még ma benéz Miss Crawleyhoz, mielőtt ez éjjeli nyugalma menne. Te pedig, édes Emiliám, készíts el egy csomó könyvet Miss Crawley számára. Jó lesz a ‘Hang a lángok közül;’ ‘Intő trombitászó Jerikónak;’ ‘Az eltört húsos fazakak, vagy a megtért ember-evő!’”

„S a ‘Finchley-falvi mosóné,’ mondá mamájának Lady Emilia. „Jó lesz eleinte szeliden kezdeni a dolgot.”

„Megálljanak, drága hölgyeim,” mondá Pitt a diplomata. „Bármily hódolattal vagyok a drága szeretve tisztelt Lady Southdown véleménye iránt, mégis megvallom úgy gondolom teljességgel nem lenne eszélyes oly korán komoly tárgyakkal kezdeni a dolgot Miss Crawleynál. Emlékezzenek kényes egészségére, s mily kevéssé, mily igen kevéssé szokott eddig örök élete üdvével egybekötött elmélkedésekhez. Ha hirtelen kezdenek hozzá kegyetek, egészen elijesztik. Nagynéném világi természetét ismerem annyira, hogy bátran elmondhatom, miszerint egy elhirtelenkedett térítési kísérlet a lehető legroszabbul választott eszköz lenne e szerencsétlen hölgy gondolkodásának megjobbítására. Csak elijesztenék s untatnák őt. Eldobná a könyveket s visszautasítna minden ismeretséget adóival.”

„Ön is, Pitt, csak olyan világi, mint Miss Crawley,” mondá Lady Emilia, a könyvekkel kezében bosszusan menve ki a szobából.

„S nem szükség mondanom, drága Lady Southdown,” folytatá Pitt halkabb hangon s nem véve számba a félbeszakasztást, „csinos bánásmód- s elővigyázatnak csak egy kis hiánya, mily káros következményü lehet nagynéném világi birtokai iránt táplált reményeinkre nézve. Emlékezzék meg, hogy hetvenezer fontot bir: emlékezzék meg vén korára és rendkívül ingerlékeny s kényes természetére: tudom hogy megsemmisítette az öcsém- (Rawdon ezredes)-nek kedvezett végrendeletet, e sebzett szívet szelid bánásmód, nem pedig elijesztés által kell a helyes ösvényre vezérlelnünk; s e szerint úgy hiszem, kegyed elismeri - hogy -”

„Természetesen,” jegyzé meg Lady Southdown. „Jane, édesem, nem szükség elküldeni a levélkét Mr. Ironshez. Ha egészsége gyenge s a vitatások fárasztanak, várjuk be, míg jobban lesz. Holnap beszólok Miss Crawleyhoz.”

„S ha szabad javasolnom, édes lady,” mondá Pitt mézes hangon, „jó lenne nem vinni el drága Emiliánkat, ki igen lelkes, hanem jobb lesz, ha kegyedet az édes drága Lady Jane kíséri el.”

„Bizonyára, Emilia mindent elrontana,” mondá Lady Southdown; s ez uttal eltávozott szokott gyakorlatától, mi abból állott, hogy mielőtt személyesen csapott volna azon egyénre, kit meghódítani szándékozott, előbb egy jó csomó értekezéssel tüzelt a fenyegetett fél ellen (valamint a francziák rohamát mindig dühös ágyuzás előzi meg). Lady Southdown tehát a gyengélkedő hölgy egészsége, vagy lelki üdvessége, vagy pénze végett beleegyezett a halasztásba.

Másnap a nagy Southdown-i női családi czimeres kocszi a grófi koronával, egész pompában hajtott Miss Crawley kapuja elébe, s a termetes komoly legény kézhez szolgáltatá Mr. Bowlsnak a grófné ő méltósága jegyét Miss Crawley, s egyet hasonlóképen Miss Briggs számára. Hogy valami elégtétele legyen, estve Lady Emilia is küldött az utóbbi hölgy számára egy csomagot, melyben a „Mosóné” s más szelid és kedvelt értekezések példányai voltak Miss Briggs számára; azonkívül néhány, erősebb fajtájú, mint például: „Morzsák az éléskamrából,” „A serpenyő a tűzön,” „A bűn formaruhája,” a cselédség számára.

HARMINCZNEGYEDIK FEJEZET.

Crawley James urfi pipája kialszik.

Mr. Crawley barátságos magaviselete s Lady Jane szives fogadása nagyban hizelgett Miss Briggsnek, ki az utóbbiról egy pár jó szót szólhata, miután a Southdown család látogató jegyei átadattak Miss Crawleynak. Nem kis öröm volt a szegény, barát nélküli társalgónőnek, hogy egy grófné személyesen küldte meg neki látogató jegyét. „Szeretném tudni, Briggs, mit gondolt Lady Southdown, hogy magának látogató jegyet küldött?” mondá a szabad

gondolkozásu Miss Crawley; mire a társalgónő szeliden viszonzta, hogy „reményli semmi baj nem, ha egy előkelő asszonyság egy szegény jó születésű nőt számba vesz,” s gondosan eltette a látogatási jegyet legdrágább személyes kincsei közé. Azontul előadta Miss Briggs, miképen találkozott Mr. Crawleyval, a mint az előbbi napon rokonával s rég eljegyzett mátkájával sétált, milyen kedves kinézésű jóságos hölgy ez, s mily egyszerű öltözetben volt, mit szokott női pontossággal leirt kezdve a kalapon egész a cipőig.

Miss Crawley a mint jobban lett, majd meghalt a társaságért; Mr. Creamer pedig, az orvosa, semmit sem akart tudni arról, hogy előlkezdje régi londoni ismeretségeit s tékozlásait. A vén szűz tehát igen örvendett annak, hogy Brightonben valami társaságot kaphat, s nemcsak mindjárt másnap megküldte viszont a maga látogatási jegyeit, hanem Crawley Pittet nagy szívésséggel meg is hívta nagynénje meglátogatására. Ő el is ment s magával vitte Lady Southdownt leányával. Az özvegy grófné egy szót sem beszélt Miss Crawley lelki állapotáról, hanem elbeszélte az időről, aztán a háborúról s a szörnyeteg Bonaparte bukásáról; azután általában az orvosokról, különösbbe pedig Dr. Podger érdemeiről.

E látogatás alatt Crawley Pitt egy nagy furfangra vetette fejét, mi bizonyította, hogy ha diplomatai pályája meg nem rontatik korábbi elhanyagolatlansága által, azon sokra ment volna. Midőn tudniillik Southdown özvegy grófné egészen neki esett, a mint akkoriban divat volt, a korz szerencsefinék, s megmutatta, hogy az minden bűnnel bemocskolt szörnyeteg volt, gyáva zsarnok, ki nem érdemelte élni s kinek bukása meg volt jósolva, stb., Pitt hirtelen a sors kedveltje mellett fogott fegyvert. Leirta az első consult, a mint az Amiens-i békekötéskor látta volt; mikor egyszermind neki, Crawley Pittnek, szerencséje volt megismerkedni Fox-xal a nagy államférfivel, kit, bár mennyire különbözék tőle véleményben, lehetlen volt lelkéből nem bámulnia, - ezen államférfi mindig igen sokat tartott Bonapartera. Erős bosszankodás hangján rőtta meg a szövetségeseknek e trónvesztett fejedelem iránti bánásmódját, miszerint nemtelen és kegyetlen számkivetésre ítélték, miután nagylelkűleg megadá magát kegyelmökre.

Fox- és Napoleonnak ezen bámulása után sokkal többet tartott róla Miss Crawley. A vén kis-asszony barátságos indulatát az elhunyt brit államférfi iránt már megemlítettük elbeszélésünkben. Miss Crawley valódi whig létére mindig ellenzette a háborut, s bár, a mint bizton elhihetjük, a császár bukása miatt nem igen búsult a koros hölgy, vagy a miatt nem epesztette életét s nem vesztette el álmát, mégis Pitt igen szívéhez szólott, a midőn e két bálványát dicsérte, s csupán ez által roppantul előment kegyében.

„Hát kegyed mit gondolsz?” mondá Miss Crawley a fiatal hölgyhöz, kit mindjárt első látásra megkedvelt, mint szokása szerint a csinos fiatalokat; meg kell ugyan vallanunk, hogy vonzalma épen oly hamar elhidegült, mint keletkezett.

Lady Jane elpirult s mondá: „hogya nem ért a politikához s azt az okosabbaknak hagyja; hanem azt hiszi, hogy bár a mamának igaza lesz, de Mr. Crawley gyönyörűen beszélt.” Midőn a hölgyek a látogatás végével távozni készültek, Miss Crawley reménylte, „hogya Lady Southdown lesz oly jó s néha elküldi hozzá Lady Janet, ha nélkülözheti, hogy vigasztaljon meg egy szegény beteges, egyedül való vén asszonyt.” Az ígéret kegyesen megadatott, s mindkét részről igen barátságosan váltak meg.

„Pitt, ne hozd ide többé Lady Southdownt,” mondá a koros hölgy, „mert ostoba s teli füsttel, mint az ön anyjának egész rokonsága, melyet sohasem állhattam, hanem a csinos kedves kis lady Janet hozza el a hányszor tetszik.” Pitt megígérte, hogy ugya fog tenni. Nem beszélte el Southdown grófnénak, minő véleményt alkotott magának nagynénje ő méltósága felől, ki azt hitte, hogy nagyszerű s bájoló hatást tett Miss Crawleyra.

És így Lady Jane, - éppen nem kényeskedve hogy egy beteges koros hölgyet kell mulattatnia, s inkább örvendő, hogy egyszer-mászor megmenekedhetik a tiszteletes Irons Bertalan szörnyűséges szónoklataitól s az anyja a feszes grófné zsámolya körül gyülekező komoly tányérnyalóktól - szép szerével állandó látogatójává lőn Miss Crawleynek, kikocsizott vele és sok estve megörvendeztette; természetes jósága és szelidsége oly rendkívüli volt, hogy még a Firkin sem tudott féltékenykedni reá, s a szende Briggs azt képzelte, hogy drága barátnéja nem olyan kegyetlen hozzá, ha Lady Jane ott van. A fiatal lady irányában Miss Crawley legmegnyerőbbben viselte magát. A vén szűz száz meg száz adomát beszélt el neki fiatalságából, s egészen más modorban folytatta vele beszélgetését, nem úgy, miként az istentelen kis Rebekával szokott volt társalogni; mert Lady Jane oly ártatlan volt, hogy előtte könnyelmű beszédeket folytatni szemtelenség lett volna, s Miss Crawley sokkal inkább uri asszony volt, hogysen ily tisztaságot megbotránkoztasson. A fiatal Lady soha senkitől nem tapasztala szives jóságot, mint e vén szűz, aztán bátyja s atyja részéről: azért Miss Crawley e n g o ű e m e n t -j át mesterkéletlen kedvesség- s barátsággal fizette meg.

Az őszi estvéken (mialatt Rebeka Párisban pompázott, s az ottani vig győztesek közt senki vigabb nem volt mint ő, s a mi Amáliánk, ah, hol volt a mi édes sebzett szívü Amáliánk?) Lady Jane Miss Crawley társalgó teremében ült s édesen énekelte neki alkonyatkor egyszerű dalait s himnusait, mialatt a nap lenyugodott s a tenger a partot verdesve morgott. A vén szűz, ha az ének megszűnt, felrettent s kérte hogy tovább énekeljen. A Briggs pedig, a mint ilyenkor ott ült s állítólag kötött, és kinézett az ablakok előtt feketéllő fényes óceánra s az ég felragyogó lámpáira, - oly boldog volt, érzékeny felindulásában oly roppant mennyiségű könnyet hullatott, hogy csak az Isten a megmondhatója.

Pitt azalatt az ebédlőben, valami röpiratot tartva a kezében a gabonatörvényről, az időtöltés azon nemének adta magát, mellyel ebéd után egyiránt foglalkoznak a regényes és nem regényes férfiak: madeirát szörpölt; légvárokat épített; ügyes ficzkónak tartotta magát; sokkal szerelmesebbnek érezte magát Lady Janebe, mint akármikor addig hét esztendő alatt, mióta tudniillik e liaison tartott Pitt részéről legkisebb türelmetlenkedés nélkül, ennél fogva mondhatnók a l u d t. Mikor eljött a kávé ideje, Mr. Bowls zajosan be szokott menni s felzaklatni Pitt urfit, ki a sötétben szorgalmaskodott röpiratával.

„Szeretném, édesem, ha kapnék valakit, ki piquet-t játszék velem,” mondá egy estve Miss Crawley, a mint Mr. Bowls behozta a gyertyákat s kávéját. „A szegény Briggs éppen úgy nem tud játszni, mint egy bagoly, olyan ostoba” (a vén szűz mindig szerette a cselédek előtt csuffá tenni Briggsét) „azt hiszem, jobban alunnám, ha egyet játszhatnám.”

Lady Jane erre fülhegyig s szép ujjai begyéig elpirult; aztán mikor Mr. Bowls kiment a szobából s az ajtó egészen be volt téve, mondá: „Miss Crawley, én tudok játszni egy kevéssé. Szegény édes apámmal szoktam volt néha egy keveset játszni.”

„Jöjön, csókoljon meg. Jöjön tüstént s csókoljon meg, édes angyali kis lelkem!” kiálta fel Miss Crawley elragadtatásában; Mr. Pitt, a mint kezében a röpirattal feljött, e festői s barátságos foglalkozásban találta a koros s a fiatal hölgyet. Hogyan pirult egész estve a szegény Lady Jane!

* * *

Ne képzeljük hogy Crawley Pitt mesterkedése elkerülte kedves rokonai figyelmét a Queen's-Crawley-i paplakban. Hampshire és Sussex közel fekszik egymáshoz, és Mrs. Butenak voltak barátai az utóbbi megyében, kik gondosan tudósították mindenről, s jóval többről, mint mindenről, mi Miss Crawley házánál történt Brightonben. Pitt mind többet többet ült ott. Hónapokig sem ment haza az udvarházba, hol ocsmány vén apja egészen a vizes rumnak s a

Horrocks család utálatos társaságának adta magát. Pitt előmenetele dühbe hozta a rector családját, s Mrs. Bute inkább érezte s bánta (bár kevésbé vallotta meg) mint valaha, milyen szörnyű hibát követett el, hogy olyan csekélybe vette Miss Briggset s oly füstös és fukar volt Bowls és Firkin irányában; mert im, most nem volt egy lelke Miss Crawley egész házában, ki tudósította volna az ottani dolgokról. „Mindennek Bute vállpercze az oka,” mondá állhatatosan, „ha vállpercze el nem törik, soha el nem jövök onnan. Kötelességemnek s a te utálatos s paphoz nem illő vadászkedvednek az áldozatja vagyok, hallod-e Bute?”

„Vadászat, hogy is ne, bolondság! Elijesztetted őt, Borbála,” szóla közbe a lelkész. „Ügyes asszony vagy, Borbála, de átkozott természetű vagy, s a pénzt igen szorítod!”

„Szorultál volna bizony te a tömlöczben, ha én nem leszek, hogy bánjak a pénzeddel.”

„Tudom, édesem, hogy úgy lett volna,” mondá a rector jámboran. „Ügyes asszony vagy, de tudod, igen ügyesen bánsz el a dologgal,” s az istenfélő jámbor ember egy nagy pohár portoi borral vigasztalta meg magát. „Mi az ördögöt találhat azon a pimasz Crawley Pitten,” folytatá aztán. „A ficzkónak úgy nincs lelke, hogy a lúdak is megkergetnék. Emlékszem, hogy Rawdon, ki legalább férfi - akasszák fel - úgy körülhajásztta őt egy korbáccsal az istálló körül, mintha egy körge lett volna; Pitt aztán ordítva ment be a ma-ma-jához, ha, ha, ha! Lelkemre, akármelyik fiam fél kézzel megrakná. Jim azt mondja, most is úgy említik a pimaszt Oxfordban, mint Miss Crawleyt. - Mondom, Borbála,” folytatá újra a tiszteletes egy kis szünet mulva.

„Mi az?” mondá Borbála asszony körmét rágva.

„Azt mondom, miért ne küldhetnők le Jimet Brightonbe, hát ha csinálhatna valamit a vén kisasszonnyal? Ő már nemsokára elnyeri a tudori fokot, - még csak kétszer vetették vissza - mint annak idejében engem is, - de az a haszna van, hogy Oxfordban élt s egyetemi nevelést kapott. Ismeri ott a legderékabb fiakat. Ő maga is csinos fiú. A manóba, hadd ültesse fel a vén asszonyt, he! s mondd meg neki, hogy döngesse meg Pittet, ha valamit szól neki. Ha, ha, ha!”

„Én nem bánom, ha le megy is Jim,” mondá a házi asszony, de sohajtva tevé hozzá. „Bár csak valamelyik leány tehetne lábot házában; de sohasem állhatta őket, mert nem szépek!” E szerencsétlen s jónevelésű kisasszonyokat a szomszéd nappali szobában lehetett hallani, a mint egy mesterséges zongoraművet játsztak le kopogó ujjakkal, mialatt anyjok beszélt; s valósággal, ők egész nap vagy a zongoránál, vagy a festő táblánál, vagy az íróasztalnál ültek. Pedig mindezen tökéletességek mire valók a hiúság vásárában oly leányoknak, kik törpék, szegények, együgyűek s rossz testállásúak. Mrs. Bute legfeljebb a segédlelkészt reménylhetette hogy elviszi valamelyiket.

E pillanatban Jim bejött az istállóból a nappali szoba ablakán, viaszos taffata sapkájába egy kurtaszáru pipa volt dugva, s hogy bejött, apja vele a St. Léger-i futtatás fogadásairól kezdett beszélni, és így a lelkész és neje közötti beszélgetés véget ért.

Mrs. Bute nem sokat reményelt fia James követségétől s indulását inkább kétségbeeséssel nézte; maga a fiatal ficzkó is, mikor megmondták neki, miből áll küldetése, nem sok mulatságot vagy hasznot várt belőle; némileg azonban vigasztalta annak gondolata, hogy meglehet valami szép emlékekkel fogja a vén kisasszony megajándékozni, miből legsürgetőbb oxfordi váltóit kifizetendheti. És így beleült a southamptoni kocsiba s szerencsésen kiszállott Brightonben még az nap estve, párnaszékjével, kedvencz bulldogja-, Towzer-rel, s egy roppant, falusi s majorsági terményekkel teli kosárral, mit a kedves paplakaiak küldtek az édes Miss Crawleynek. James urfi tekintetbe vevén, hogy már igen késő alkalmatlankodni a gyengélkedő hölgynek, megérkezése ezen első éjére egy korcsmába szállott meg, s Miss Crawleynek csak másnap délelőtt meglehetősen késő órában tette tiszteletét.

Crawley James, mikor nagynénje utoljára látta, egy kamasz volt épen azon alkalmatlan életkorban, midőn az ember szava természetfeletti felhangot s természetalatti alhangot váltogat, s a képe kivirágzik (némelyek azt mondják, az ellen használják a Kalydor-essentiát); midőn a fiukat rajta lehet kapni, hogy hugok ollojával beretválnak, s más fiatal nőszemélyek látása kiállhatatlan ijedséget okoz nekik; midőn a nagy kezek s hajlások az igen szűkké vált ruhából kinyulnak; midőn jelenlétük egyiránt kellemetlen a hölgyeknek a társalgó teremben, hol alkonyatban susognak együtt, valamint az uraknak az ebédlő asztal mellett, kik e balga ártatlanság jelenléte által gátolva érzik magokat szabad beszélgetésükben s mulattató élczek kicserélésében; midőn a második pohár bor után az atyus azt mondja: „Jack, menj, nézd, megtart-e az estve is a szép idő,” s a ficzkó, örvendve hogy szabadjára lehet, de bosszankodva, hogy még nem tartják férfinak, ott hagyja a bevégtetlen ebédet. James tehát kamaszból most már fiatal ember lett, ki egyetemi nevelés előnyeiben részesült, s megszerezte azon megbecsülhetlen sima udvariságot, mit az ember a collegiomban élve, adósságokat csinálva, elparasztosodva s a vizsgálatokon visszavetve nyerhet meg.

Mindamellet midőn nagynénje előtt Brightonben megjelent, szép fiu volt s a jó kinézés mindig igen sokat tett a változékonny vén kisasszony kegye megnyerésére. Kinézésének nem ártott pirulása s balgatagsága: sőt inkább a fiatal uri ember romlatlan természetének ezen jelei tetszettek.

Azt mondá, hogy „le jött egy pár napra egy iskolatársa felkeresésére, s egyuttal tiszteletét teendő nagynénjének, kit hazulról atyja s anyja is tisztel, s reményli, hogy jó egészségnek örvend.”

Pitt épen a szobában volt Miss Crawleyval, a mint a fiut bejelentették, s midőn neve megemlítették, egészen megütődött. A vén kisasszonynak szörnyü sok humora volt s nagyon mulattatta hibátlan unokaöcsének zavarodása. Igen nagy részvéttel kérdezősködött mindenkiről a paplakban, s azt mondta, hogy szándéka oda egy látogatást tenni. Szentől szemben megdicsérte a fiut, s azt mondta, hogy jó növésü s igen megügyesedett, és szerfelett sajnós, hogy hugai nem birnak valamit jó kinézéséből; s tudakolására megértvén, hogy vendégfogadóban van szállva, hallani sem akart a felől, hogy ott maradjon, hanem meghagyta Bowlsnak, küldjön tüstént Crawley James urfi holmijeért; „s hallja csak, Bowls,” tevé hozzá szerfelett kegyesen, „legyen oly jó s fizesse ki Mr. James tartozását.” Dévajkodó diadalos pillantást vetett Pittre, mitől e diplomata irigységében szinte megtikkadt. Bár mennyire befúrá magát nagynénje kegyébe, de azért ez sohasem hívá meg őt, hogy fedele alatt szállásoljon; és im ezt a fiatal csikót egyszer látja s mindjárt szívesen befogadja.

„Bocsánat, Sir,” mondá Bowls mélyen meghajtva magát feléje, „melyik vendégfogadóba menjen Tamás a poggyász után, Sir?”

„Enyje, a menykőbe!” mondá a fiatal James mintegy ijedten rettenve fel. „Inkább magam megyek.”

„Mi az?” kérdé Miss Crawley.

„Tom Cribb's Arms,” mondá James kiveresedve. Miss Crawley e czim hallására kaczagva fakadt el; Bowls, mint a családnak egyik meghitt cseléde egyet röhögött, a többit elfojtotta; a diplomata csak mosolygott. „Nem tudtam jobbat,” mondá James lesütve szemét. „Nem jártam itt többé, a kocsis utasított oda.” Szépen elbeszélte! A dolog ez volt: Crawley James urfi a southamptoni kocsin azelőtt való nap találkozott Tutbury Petivel, ki Brightonbe jött, mert fogadott volt itt Rottingdean Fibberrel; s James Peti társasága által elbájolva a nevezett korcsmában tölté az éjt e tudós férfival és pajtásaival. „Inkább magam mennék s

tisztába hoznám a számadást.” folytató James. „Nem is kívánhatnám azt kegyedtől, Ma’am,” tevé hozzá nagylelkűleg.

Nagynénje e gyöngéd kiméltre még jobban elkezdett nevetni. „Menjen csak, Bowls,” mondá kezével intve, „s hozza el aztán nekem.” Szegény asszony! nem tudta mit cselekszik!

„Egy - egy kis ebecske is van ott,” mondá James szörnyü büntudatában. „Inkább magam mennék utána. A cselédek lábszárát megharapja.”

E leírásra minden ember kaczagott, még Briggs s Lady Jane is, ki addig Miss Crawleynak unokaöcséveli egész találkozására alatt némán üle. Bowls, egy szót sem szólva, eltávozott.

Miss Crawley meg akarva büntetni idősb unokaöcsét, folyvást kegyesnek mutatta magát a fiatal oxonianus iránt. Vége-hossza nem volt szivessége- s bókjainak, ha egyszer elkezdte. Pittet ebédre hívta, Jamest pedig okvetlenül kikocsiztatta s ünnepélyesen meghordozta nyitott kocsijában a sziklaparton, s az egész kirándulás alatt folyvást kényesztette: olasz és francia költőkről beszélt a szilaj ficzkónak, s állhatatosan annál maradt, hogy igen tanult fiu s bizonyosan arany érdempénzt kap s Senior Wrangler¹⁹ lesz.”

„Há - há!” kaczaga fel James neki bátorodva a sok bóktól. „Senior Wrangler, igazán, csak-hogy ezek ott tul vannak.”

„Hol tul, édes fiam?” mondá a koros hölgy.

„Senior Wranglerok Cambridgeben vannak, nem Oxfordban,” mondá a diák furfangos képpel; s hihetőleg bővebb beszédbe ereszkedik vala, ha szerencsétlenségére a parton hirtelen fel nem tűnik egy kasos szekeren, mit egy cifra pony huzott, feje flanel ujjasban gyöngyház gombokkal, az ő barátja Tutbury Peti s Rottingdean Fibber, négy vagy öt más ismeretségek-höz tartozó fiatal uri emberrel, kik mindnyájan köszöntek Jamesnek a kocsiban, hol ült. A nyiltszívü fiatal ember kedélyét a közbejött esemény ugy leverte, hogy az egész kocsizás alatt többé sem igent sem nemet ki nem lehetett venni belőle.

Visszaérkezéte készen találta szobáját s holmijét bele rakva: Bowls ur ábrázatát is észre-vehette volna, a mint ez őt rendkívül komoly, csudálkozó s szánakozó képpel szobájába kísérte. Hanem feje sokkal inkább teli volt, mintsem Mr. Bowlsra gondolhatott volna. Búsult, miféle sajtáságos unalmas helyzetbe jutott, vén asszonyokkal teli házba, kik neki francziául, olaszul s költészetről papolnak.

Ebédre egy fejér nyakravalóban tikkadozva jelent meg, s szerencsés volt Lady Janet karon fogva vezetni le a grádicson; Mr. Crawley Miss Briggs-szel követte hátrább, vezetve a vén kisasszonyt egész sálok-, vánkosok- s különbféle holmiból álló készületével. A Briggs ebédnél idejének felét azzal töltötte, hogy felügyelt a beteges koros hölgy kényelmére s kövér ölebének csirkehúst aprított fel. James nem sokat beszélt, hanem szorgalmasan felkért minden hölgyet, hogy bort igyék, poharat kocczintott Mr. Pittel, s elfogyasztotta nagyobb részét azon pezsgónek, mit Mr. Bowls asszonya parancsából az ő tiszteletére nyitott fel. Pitt az exdiplomata szörnyen közlékeny s barátságos lett. Tudakolta James collegiumi életét, jövendőbeli kinézéseit, szivéből ohajtotta hogy sikernek örvendjen; egy szóval, a legbarátságosabb s legmegnyerőbb volt. James nyelvét feloldotta a portoi, s unokabátyjának elbeszélte egész életét, kinézéseit, adósságait, szerencsétlenségeit az elővizsgálaton, bajait a proctorokkal - azalatt folyvást gyorsan töltötte poharát az előtte álló palaczkokból s vidor fürgeséggel látott hozzá hol a portoihoz, hol a madeirához.

¹⁹ Első a jelesek közt.

„Nagynéném,” mondá Mr. Crawley poharat töltve „legjobban szereti, ha minden ember úgy tesz nála, mintha otthon lenne. Ez a szabadság udvarháza, James, s Miss Crawleynak nem tehet kedvesebbet, mintha azt tesz, a mi tetszik, s kér a mit akar. Tudom ott a falun csufolnak engem, hogy Tory vagyok. Miss Crawley bezzeg elég szabadelmű: semmitsem ad rang- s címre: valóságos republicánus elvei vannak.”

„Hát ön miért vesz nőül grófleányt?” mondá James.

„Barátocskám, gondolja meg, nem Lady Jane hibája, hogy jó születésű,” viszonzá Pitt udvariasan. „Nem tehet róla, hogy lady. Aztán, tudja öcsém, én Tory vagyok.”

„Oh mi azt illeti,” mondá James, „a jó véren semmi sem tesz tul; lelkemre mondom, nem. Én nem vagyok radical. Tudom, mit tesz uri embernek lenni, a manóba. Nézze a legényeket csolnakversenynél; nézze a ficzkókat ökölharcznál; többet mondok, nézze a patkányölő kutyákat - ki a nyertes? a kik jó vérből valók. Hozzon még portoít, öreg ur, mialatt én hozzászóllok ehez a palaczkhoz. Mit is mondék?”

„Gondolom, a patkányölő kutyákról szólott,” jegyzé meg Pitt szeliden, odanyujtva unokaöcsének a palaczkot, melyikhez hozzá akart szólani.”

„Palkányölésről beszéltem? No s, Pitt, vadász ember-e ön? Akar látni kutyát, a melyik igazán meg tud ölni egy patkányt? Ha akar, jőjön le velem egy helyre, mutatok egyet olyat, hogy... Ej, bolondság!” folytatá James felkiáltva és saját semmiskedését kikaczagva, - „ön, bátya, nem törődik kutyával vagy patkánnyal. Fogadom, nem tudja mi a különbség egy kutya s egy récze közt.”

„Nem biz’ én,” folytatá Pitt mind barátságosabban. „Igen, hát öcsém, a vérről, s a patriciusi születés előnyeiről beszélt volt. Itt a fris palaczk.”

„Igazán hogy vér,” mondá James leöntve torkán a rubin színű folyadékot. „Semmi fel nem ér, Sir, a vérrel lovak, kutyák s emberek dolgában. Épen a mult félév végén, épen mielőtt rusticalni küldtek²⁰ volt, akarom mondani, mielőtt veres himlős valék, ha, ha - én s Ringwood, - Ringwood Boby, Lord Cingbars fia, együtt sereztünk a Harangnál, a mint a Banbury-i hajóslegény oda jött s ajánlta hogy akármelyikünkkel öklözik egy edény puncsért. Én nem tehettem. A karom fel volt kötve; nem is kocsizhattam magam - egy átkozott kancza bukott volt le alattam épen azelőtt két nappal, a mint Abingdon-nel lovagoltam, s azt gondoltam, eltört a karom. No s hát, Sir, én ki nem mehettem vele, de Bob egyszerre levetette a kabátját - legfelebb három perczig tartott, s úgy megadta neki négy összemenetelben, hogy jobban sem kellett. Isten! ha látta volna, hogy bukott oda. Sir, s mi tette ezt? A vér, Sir, csupán a vér.”

„James öcsém, nem is iszik,” folytatá az ex-attaché. „Az én időmben Oxfordban sokkal sebesebben keringett a palaczk!”

„Ej, ej, vén ficzkó,” mondá James, orrához emelve ujját s boros szemmel hunyoritva unokabátyjának, „nem kell a tréfád; ne próbáld rajtam. Szeretnél kisajtolni, de nem megy. In vino veritas, öreg ficzkó. Mars, Bachus, Apollo virosum, he? Szeretném, ha nagynéném küldene ebből néhányat; felséges ital.”

„Kérjen tőle,” folytatá Macchiavelli, „vagy használja most az alkalmat. Tudja mit mond a költő: ‘Nunc vino pellite Curas, Cras ingens iterabimus aequor,’” s Bacchus papja, ki azt az idézetet egész alsóházi követi képpel mondta elő, szinte egy gyűszünyi bort öntött le torkán poharának roppant lendítése mellett.

²⁰ Kizárásali fenyegetés az egyetemből.

A paplakban, mikor ebéd után a porto-palaczkot felnyitották, a kisasszonyok egy-egy pohár közönséges bort kaptak. Mrs. Bute egy pohár portoit ivott, James közönségesen kettővel kapott, de mivel atyja szörnyű mord pillantásokat vetett reá, ha még bővebben hozzá szólott a palaczkhoz, a jó fiu rendesen abban hagyta, s vagy az asztali bornál maradt, vagy valami extravizes pálinkára ment az istállóba, hol azt a kocsis és pipája társaságában költötte el. Oxfordban bor volt akármennyi: de minősége alábbvaló volt: hanem ha, mint nagynénje házánál, együtt találta James urfi a mennyiséget s minőséget, megmutatta, hogy igen is képes azt méltányolni.

Eljövén a kávé ideje s vissza kellvén térni a nőkhöz, kik iránt igen tartózkodó tiszteletet érzett, a fiatal uri ember egész szeretetreméltó nyíltságát elvesztette, s visszaesett szokott mogorva bátortalanságába: s egész estve legfelebb igent vagy nemet mondott. Lady Janenek savanyu képeket csinált s vagy egy findzsa kávéföldöt feldöntött.

Ha nem beszélt, irtóztató módon ásitott, s jelenléte egész ködöt borított a társaság szerény estvéli foglalkozásaira, mert Miss Crawley s Lady Jane a piquet mellett, s Miss Briggs a kötése mellett érezte, hogy szeme vadul reájok van szegezve, s nem a legjobban érezte magát egyik is e részeg tekintet alatt.

„Ugy látszik hallgatag, bátortalan, szégyenlős fiu,” mondá Miss Crawley Mr. Pittnek.

„Férfi társaságban beszédesebb,” viszonzá szárazan Macchiavelli: meglehet azt várta volt, hogy a portoi fecsegőbbé teendi Jimet.

James urfi a másnapi reggel egy részét azzal töltötte, hogy anyjának Miss Crawley általi fogadtatásáról rendkívül örvendező tudósítást írt. De beh nem tudá, minő veszélyeket vala hozandó reá e nap, s mily rövid leendő pünkösdi kegykirálysága! Azon éjjel mielőtt nagynénje házához jöve, a „Cribbs czimerénél” egy körülmény - egy közönséges de igen balvégzetes körülmény jött volt közbe, miről Jim elfelejtkezék. A dolog ebből állott: - Jim, ki különben is bőkezű szerette lenni, s kivált ha egy kissé neki hevült a bortól, épen nagyon vendégszerető volt, azon éjszaka jól tartotta volt kétszer vagy háromszor a Tutbury Petit, meg a Rottingdean Fibbert s ezeknek barátait vizes pálinkával. úgy hogy nem kevesebb, mint tizenhatalcz pohár volt ezen italból - poharát nyolcz pennyvel számítva - James urfi rovására felírva. Nem a penny sokasága, hanem a pálinka mennyisége tett vádló tanubizonyságot szegény James jelleme ellen, midőn nagynénje kulcsára Mr. Bowls asszonya meghagyásából lement a korcsmába az urfi számadása kifizetése végett. A korcsmáros attól tartva, nehogy az egész számadás megfizetése megtagadtassék, esküdt mennyre-földre, hogy azon italból minden fillér árányit az urfi maga személyesen fogyasztott el, s Bowls utoljára kifizette a számadást, s otthon megmutatta Mrs. Firkinnek, ki megbotránkozott ezen szörnyű pálinka-tékozláson, s átadta a számlát Miss Briggsnek, mint főszámvevőnek a háznál, ki kötelességének ismerte e körülményt asszonyának Miss Crawleynek megemlíteni.

Ha tizenkét palaczk claretet ivott volna meg, nagynénje még megbocsátotta volna. Mr. Fox és Mr. Sheridan is ivott claretet. Uri emberek isszák a claretet. Hanem tizenhatalcz pohár pálinkát fogyasztani el öklözök közt egy közönséges csapszékben: az már igen utálatos dolog volt, azt meg nem lehet bocsátani. Minden összeesküvék a fiu ellen; mikor haza jött, istálló-szagu volt, mert egy látogatást tett volt kedves kutyájánál a Towzernél, s a mint épen kedvenczét egy kissé a szabad levegőn sétáltatá, találkozott Miss Crawleyval s elhizott ölebével, melyet Towzer felfált volna, ha az áldozat nyifogva nem menekül Miss Briggs védelme alá, mert a bulldog utálatos gazdája e szörnyű üldözést csak nézte s kaczagta.

E napon a szerencsétlen fiut szerénysége is elhagyá. Ebéd alatt eleven s tréfás volt. Crawley Pittet evés közben egyszer kétszer jól megvágta élczével; bort szintannyit ivott, mint az-

előttvaló nap: s ebéd után egészen gyanútlanul menvén be a társalgó terembe, a hölgyeket némely válogatott oxfordi történetekkel kezdte mulattatni. Leirta Mulyneux és Dutch Samu különböző öklözői tulajdonságait, dévajul ajánlta Lady Janenek hogy fogad vele s tetszése szerint előre ad Tutbury Petire a Rottingdean-i ellen, vagy megfordítva, a mint a ladynek tetszik: s megkoronázandó tréfáját, ajánlta unokabátyjának, Crawley Pittnek, hogy kiáll vele akár keztyüsen, akár a nélkül. „Bátya, ez tisztességes ajánlat,” mondá neki hahotázva s Pittnek vállát veregetve, „apám azt mondta, hogy merhetem, s ő maga fél összegig bele áll a fogadásba, ha, há!” S az eszemadta ficzkó furfangosan hunyorított Miss Briggsnek, s bohó módra örvendezve mutatott hüvelykével hátra Crawley Pittre.

Pittnek meglehet az egész nemigen volt ínyére, hanem egészben véve nem roszul ütött ki a dolog reá nézve. Szegény Jim addig röhögött, míg nem birt tovább, s mikor a koros hölgy felállott, szobájába visszavonulandó, nagynénje gyertyájával keresztül tántorgott a szobán, s a legnyájasabb ittasan mosolygva kínálta meg egy búcsucsókkal éjszakára: s miután elbúcsuzott s felment hálósobájába, tökéletesen meglegedve érezte magát s gyönyörködve merengett azon remény kinézésében, hogy a nagynéni neki hagyandja pénzét, elsőséget adva neki atyja s az egész többi család fölött.

Ha egyszer hálósobájában volt, gondolhatnók, hogy már nem tehetette a dolgot roszabbá: pedig a szerencsétlen fiu csakugyan azt tette. A hold igen szépen sütött a tengerre, s Jim, kit a hold s óceán regényes kinézése az ablakhoz csalt, úgy gondolta, hogy még jobban s tovább élvezhetendi azt pipázva. Azt gondolta nagy furfangosan, hogy a dohányt senki sem érzendi meg, ha kinyitja az ablakot, s fejét s a pipát kidugja a fris levegőre. Ugy is tett: hanem szegényke nagy izgultsági állapotában elfeledé, hogy az ajtó nyitva maradt, minélfogva a szellő befűt s meglehetősen léghuzam keletkezett, és a dohányfüst-fellegeket lehajtotta a grádicson, melyek így illatukból semmit sem veszelve érkeztek Miss Crawley- s Miss Briggshez.

Ez a pipadohány megtette a dolgot, s Crawley Buteék soha meg nem tudták, hány ezer fontba került az nekik. Mrs. Firkin lerohant a grádicson Bowlshoz, kinek a titkot oly rémült arcczal beszélte el, hogy Mr. Bowls első pillanatban azt hitte, rablók vannak a háznál, kiket az asszony Miss Crawley ágya alatt fedezett fel. Értesülvén azonban a valódi tényállásról, egy perc alatt felszaladt a grádicson - mindig három lépcsőt véve egyszerre, - belépett a semmit nem gyanító James szobájába, s ijedtében félig tikkadozó hanggal szólítá meg: „Mr. James, az Istenért, Sir, tegye le azt a pipát. - Oh Mr. James,” tevé hozzá legmélyebb pathos hangján, a mint a nevezett szerszámot az ablakon kidobta. „Mit mivelte ön, Sir, mit mivelte! a Missis ki nem állhatja a dohány füstöt.”

„A Missis ne dohányozzék,” mondá James örült helytelen nevetéssel, s az egészt igen derék tréfának nézte. De bezzeg mást gondolt reggel, mikor egy következő tartalmu levélkét kapott Miss Briggstől:

„Édes Ur! Miss Crawley rendkívül nyughatatlan éjszakát töltött önnek azon botrányos magaviselete következtében, hogy a házot eltisztátlanitotta dohányossal; Miss Crawley felkért engem, írnam meg önnek, hogy sokkal roszabbul érzi magát, mintsem önt elmenetele előtt láthatná, s igen sajnálja, hogy önt reábirta a serházbólí átköltözésre, hol ön Brightonben mulatása további idejére mindenesetre sokkal inkább kényelme szerint lehetend el.”

Igy végződött a becsületes Jamesnek mint nagynénje kegyéért pályázónak pályafutása. Valóban, a nélkül hogy észrevegye, megtevé azt, mivel fenyegezőött. Pitt megtanitotta őt ke z t y ü b e n dudálni.

* * *

Hát az, kinek egyszer legtöbb kinézése vala e pénzhajhászon, hol volt ez alatt? Becky s Rawdon, mint láttuk, a waterlooi ütközet után újra egybekerülvén, nagy fény- és vigságban töltötték az 1815-diki telet Párisban. Rebeka jó gazdasszony volt, s a szegény Sedley Józsi által két lováért fizetett ár maga elegendő volt kis háztartása számára legalább egy éven át; nem volt szükség „pisztolyaimat, (ugyanazok, melyekkel agyonlőttem Marker kapitányt,)” vagy a menyét-prémes bundát vagy pedig az öltöző szertárt tenni pénzzé. Becky a bundából maga számára egy szalupot csináltatott, melyben sétakocsizásra ment ki a Bois de Boulogneban, hol mindenki bámulta: és édes olvasóm, ha láttad volna a jelenetet közte s elragadtatott férje közt. midőn Cambrayban egybetalálkoztak, s Rebeka felbontotta köntösét s onnan előszedett minden órát, ékszert, bankjegyeket s egyéb értékes tárgyakat, melyeket Brüsszelben, mikor szaladásra gondolt volt, bevart a vattába! Tufto egészen el volt bájolva s Rawdon annyira magán kívül volt örömeiben, hogy bömbölve kaczagott, s esküdt, hogy ez többet ér, mint akármiféle vigjáték, mit valaha látott. S mikor előadta, miképen tréfálta meg Józsit s miképen tette a lovakkal bolonddá, Rawdon öröme eszeveszett lelkesedés tetőpontjára hágott. Ő ugy hitt nevében, mint a francia katonák Napoleonban.

Rebeka nevezetes szerencsét tett Párisban. A francia hölgyek kedvesnek találták. Ő bámulandólag beszélt ezeknek nyelvét; s egyszerre elsajátította ezeknek kellemét, elevenségét, modorát. Férje bizonyára ostoba volt - minden angol ostoba a francziának szerint - aztán Párisban a buta férj inkább kiemeli a nőt. Örökösnoje volt a gazdag s szellemdus Miss Crawleynak, kinek háza a francia emigratióból annyi nemes ur előtt nyitva álla egykor. A francia delnök az ezredesnétfogadták palotáikban. Egy előkelő uri asszony, egy herczegnő, kinek Miss Crawley a csipkéit s gyémántjait azon áron vette volt meg, melyet kért érette, s kit a Miss a forradalom utáni eme szorultsága korában gyakran hívott volt ebédre, egy levelet irt Miss Crawleynak, melyben mondá.- „Drága Miss, miért nem jön ide unokaöcséhez s hugához és szeretetteljesen emlékező párisi barátaihoz? Minden ember bele bolondult a bájoló Misstressbe s beauté espiègle-jébe. Igen is, mi felleljük benne kedves barátnénk Miss Crawley kellemét, báját s elmésségét! Tegnap a tuileriákban a királynak is szemébe tünt, s mindnyájan féltékenyek lettünk azon figyelem miatt, melyet Monsieur tanusita iránta. Ha láthatta volna kegyed valami ostoba Miladi Bareacresnek (kinek sas orra, turbánja s tollai a társaságokban csak úgy pislognak le minden ember fejére), a mint Madame, Angoulème herczegnő, királyok fenséges leánya s társa, különösen be kívánta magát mutatni Mrs. Crawleynak, mint kegyed drága leányának s protégée-jének, s megköszönte neki egész Franciaország nevében a kegyed által szerencsétleneink iránt kitüntetett jóakaratot! Ott van minden társaságban, minden bálban, - igen, minden bálban, de nem tánczol; beh gyönyörűen s érdekesen néz ki e szép kis teremtés a férfiak hódolatai közepett, - ő ki nemsokára anya leend! A legvadabb ember szeméből is könnyeket facsarna, ha hallaná, miként beszél kegyedről, pártfogónéjájá- s anyjáról! Mint szereti ő kegyedet! Mennyire szeretjük mi mindnyájan a bámulást s tiszteletet érdemlő Miss Crawleyt!”

Attól tarthatni, hogy a párisi delnök e levele épen nem használt Rebeka ügyének bámulást s tiszteletet érdemlő rokonánál. Ellenkezőleg a vén szűz dühe határtalan volt, midőn megtudta, minő érdekes állapotban van Rebeka, s mily vakmerőn felhasználta Miss Crawley nevét, hogy entréet kapjon a párisi társaságba. Hanem a Miss test- és lélekben igen törődött levén arra, hogy levelezője nyelvén válaszoljon, a maga anyanyelvén mondott egy dühös választ a Briggsnek tolla alá, melyben egészen megtagadta Crawley Rawdon nejét s a közönséget óvásra intette azon ármányos és veszedelmes személy ellen. De Madame la Duchesse de X - csak husz évig élt volt Angliában s így még csak egyetlenegy szót sem értett angolul; ennélfogva miután a választ kapta, csak annyit mondott közelebbi találkozására alkalmával Mrs. Crawleynak, hogy a chère Mées-től egy kedves levelet kapott, melyben minden szép s jó

van Mrs. Crawleyről, ki maga is komolyan kezdte hinni, hogy a vén szűz utoljára mégis csak megadja magát.

Azon közben minden angol nő közt legvigabban élte életét s legtöbb bámulásban részesült. Társaságai estvéin mindig egy-egy kis európai congressus volt nála - poroszok s kozákok, spanyolok s angolok, minden ember, ki azon télen Párisban volt: az egész Baker-street sárga-ságba esik vala az irigység miatt, ha látja, mennyi csillag s rendszalag mozog Rebeka szerény salonjában. A Bois de Boulogneban híres harczfiak lovagoltak kocsija mellett, s operai kis páholyában körébe tolongtak. Rawdon a világon legjobb kedvű volt. Párisban eddigelő nem sarkalták türelmetlen hitelezők; mindennap társaságban ebédelt Vérynél vagy Beauvilliersnél; játszhatott akármennyit s jó szerencséje volt. Tufto talán mogorva volt. Ugyanis Mrs. Tufto megérkezék Párisba hivatlan vendégül, aztán ezen *contre temps*-jén kívül legalább husz tábornok tolongott Becky széke körül, s ha színházba ment, husz bokréta közt választhatott. Lady Bareacres s az angol társaság legelőkelőbb nőtagjai - szeplőtelen hirű s ostoba hölgyek - majd megpukkantak mérgökben az ugorkafára felkapaszkodott kis Becky szerencséje miatt, kinek mérges gúnyai nyilazták és hasogatták szűz keblöket. De a férfiak mind Rebeka pártját fogták. Rettenthetlen bátorszivűséggel harczolt a nők ellen, kik nem is rághatták őt más mint saját anyai angol nyelvökön. Így tölt el Crawley Rawdonnénak az 1815-16-diki tél mulatság- s virágzó jóllétben, s oly jól tudta magát az előkelő élethez alkalmaztatni, mintha ősei századok óta a *fashion* világában éltek volna, - s igazán, elméssége, tehetsége s erélye által megérdemelte, hogy megkülönböztetett helyet foglaljon el a „Hiuság Vásárában.” 1816-ban tavasz elején Galignani hirlapja egy érdekes szegletben következő hirdetményt hozott: „Martius 26-dikán zöld testőrségi ezredes Crawley Rawdon neje szerencsésen egy fiut s örököszt szült.”

E hirt átvették a londoni ujságok is, honnan Miss Briggs egy reggelizés alatt felolvasta az eseményt Miss Crawleynak. E tudósítás, bár nem volt váratlan, elválásra vitte a dolgot a Crawley családban. A vén szűz dühe tetőpontját érte el, tüstént unokaöcse Pitt s Lady Southdown után küldött, s a két család közt oly sokáig függőben volt házasságnak azonnali megkötését kívánta. Kijelentette szándékát, miszerint életében a fiatal párnak évenként ezer fontot adand, holta után pedig vagyona főtömegét unokaöcsének s drága unokahuga Lady Janenek hagyandja. Waxy lement hogy rendbe hozza az okiratokat - Lord Southdown testvére nászánál az örömapa szerepét vitte - az esketést egy püspök vitte véghez, nem pedig a tiszteletes Irons Bertalan, mi nem kevésbé bosszantotta az irregularis főpap urat. Pitt a házasság után szerette volna, mint rangjához illék, egy kis nászutat tenni, de a koros hölgy ugy hozzá szokott volt Lady Janehez, hogy egyáltalában el nem tudott lenni nélküle. Ennélfogva Pitt nejevel együtt Miss Crawleyhoz költözött s nála lakott, és (a szegény Pitt e miatt szerfelett bosszankodott, mert ki volt téve egy részről nagynénje, más részről pedig anyósa szeszélyeinek), Lady Southdown a szomszédságban fekvő házából uralkodott az egész családon: Pitten, Lady Jane-en, Miss Crawleyn, Briggsen, Bowlson, Firkinen, minden emberen. Irgalmatlanul tömte őket értekezései- s orvosságaival, kiadta az utat Creamernek, beigtatta a házhoz Podgert, és így Miss Crawleyt hatalma- s tekintélyének még csak árnyékából is kivetkettette. Szegényke oly félénk lett utoljára, hogy igazán nem vesződtette többé a Briggset, s napról napra szeretetteljesebben s ijedtebben ragaszkodott unokahugához.

Béke veled, te barátságos de önző, nemeslelkű de hiu vén pogánynő! - Nem fogunk többé veled találkozni. Reményljük hogy Lady Jane barátságosan támogatandja őt s szelid kézzel vezetendi ki a Hiuság Vására ügybajos tolongásából!

HARMINCZÖTÖDIK FEJEZET.

Özvegy és anya.

A Quatres-Bras- és a Waterloo-i csata hire egyszerre ért Angliába. A Gazette a két harcznak előbb eredményét tette közzé: e dicső tudósítványra Anglia diadal s rémület érzetében riadt fel. Aztán következtek a részletek; végre a győzelmek hirdetése után jött a sebesültek s halottak névsora. Ki irhatná le, mily rettegéssel nyitották fel s olvasták e névsort! A három királyság minden falvában s minden házánál a flandriai nagy ütközetek hírére az örömjongás és háladatosság rebegés- és szívfájító keservvel vegyült, midőn az ezredi veszteségek névjegyzékeiből megtudták, valljon a drága barát s szeretett rokon megmenekült-e vagy elesett. E névjegyzékek napról napra folytak: az embernek meg kellett állania olvasásukban, mint egy elbeszélésben, mely másnap folytatandó: közbe esett a várakozás lélekzet nélküli szünete. S ha már hazánkban, honnan csak huszezer ember volt tűzben, ily élénk részvéttel függtek egy csata kimenetelén, képzelhetni, milyen volt Europa helyzete a megelőzőtt húsz év alatt, midőn népeknek harczoltak nem ezerei hanem milliói, kiknek mindenike midőn levágta ellenségét, a távolban egyszersmind egy ártatlan szívet sebzett.

Az ujság, mit a hires Gazette vitt meg Osborneéknek, szörnyü csapás volt a családra s ennek fejére. A leányok tartaléktalanul átengedték magokat bújoknak. A komor öreg atyát még jobban lesujtotta balsorsa s bánata. Igyekezett azt hitetni el magával, hogy Isten ítélete sujtotta fiát engedetlensége miatt. Nem mertte megvallani, hogy maga is elijedt az ítélet szigorúságán, s átkát igen nyomon követte a teljesedés. Néha-néha borzalom remegtette át lelkét, mintha ő lett volna a fia fejére lecsapott végzet szerzője. Addig legalább lehetősége létezik a kiengesztelésnek. A fiu neje meghalhatta, vagy ő visszajöhetne mondván: atyám, hibáztam! De most többé nem vala remény. Ő az átléphetlen örvény tul partján állott, szomoru tekintettel nézve vissza szülejére. Emlékezett az öreg, hogy még egyszer, mikor a fiu lázban feküdt, látta olyanoknak szemeit: minden ember azt gondolta, halálán van a fiu, ki szótlánul feküdt ágyában és irtóztató zord tekintettel meresztette szemeit. Szent Isten! Miként csünge az atya az orvoson, mily keserves szívbéli aggodalommal figyelt minden mozdulatára: mily roppant bú terhétől könnyebbedék meg keble, a mint a fiu a láz elválása után magához jött s ujra megismerte atyját. De most nem vala segítség, gyógyulat vagy engesztelés, főleg pedig nem voltak alázatos szavak a sértett hiúság megengesztelésére vagy a haragos, mérges vér lecsillapítására. S nehéz lenne megmondani, melyik kín szaggatta keservesebben a büszke atya szívé: az-e hogy fia kívül esett megbocsátása körén, vagy hogy az engedelemkéréstől, mit büszkesége várt, megfosztatott.

De bár mit érzett a zord öreg, meghittje nem volt. Soha ki nem mondta leányai előtt fia nevét; hanem az idősbiknek meghagyta, hogy a háznál minden ember gyászt öltson. Ahozképest elmaradtak a társaságok s multságok is. Semmi közleményt nem tett leendő vejének, kinek násznapja már meg vala határozva; hanem Osborne ábrázata eleget fejezett ki arra, hogy Mr. Bullock semmit se akarjon tudakolni vagy hogy a lakodalmat ne sürgesse. Néha a hölgyek susogtak a felől a nappali szobában, hova az atya soha nem ment. Mindig csak írószobájában ült, s a ház egész utca felőli része zárva maradt a mély gyász kiteléseig.

Junius 18-dika után mintegy három héttel Sir William Dobbin, Mr. Osborne ismerőse, igen izgult s halvány képpel szólott be Russel-squarebe, s a házi urat mindenképen látni akarta. A szobába vezetvén, néhány szót dadogott, mit sem ő nem értett, sem az, kihez intézte, aztán egy levelet vett ki, mely egy nagy veres pecséttel volt megpecsételve. „A fiam, Dobbin örnagy,” mondá az Alderman némi akadozással „egy levelet küldött nekem a -dik ezrednek egy tisztje által, ki ma érkezett a városba. Fiam levelében egy az ön számára is van, Mr.

Osborne.” Az Alderman a levelet az asztalra tette, Osborne pedig hallgatva meresztette reá szemét. E tekintettől elijedt a követ, s egy kis ideig büntudatosan pillantván a bútól emésztett öregre, minden további szó nélkül elsietett.

A levél György jól ismert bátor kezeírását tüntette fel. Az volt, melyet június 16-án írt, épen mielőtt elbúcsuzék Amáliától. A nagy veres pecsét a peerek könyvéből átkölcsönzött czimert mutatta e jelszóval: *Pax in bello*: ez volt azon hercegi ház jelszava, mellyel a hiu öreg magát egybe szerette volna kötni. A kéz, mely a levelet aláírta, soha nem fog többé tollat vagy kardot. Még a pecsétnyomót is elrabolták György holttestéről. Az atya ebből mitsem tudott, s a rémület gondolatürességével szemlélte a levelet. Alig érezte a mint felnyitotta.

Volt-e valaha haragod drága jó barátoddal? Mint szaggatják szivedet, minő szemrehányásokat foglalnak magokban a bizalom s szeretet korában írt levelei? Mily keserves gyász a kihalt szeretet e heves ömlengései felett merengeni! Mily hazug sirversek azok a szeretet hullája felett? Mily sötét s kegyetlen magyarázatai az életnek s hiúságnak! Mindenikünk bizonyára írt vagy kapott ilyent eleget, egész fiokkal teli. Azok elzárt csontvázok, melyeket tartunk s kerülünk. Osborne sokáig reszketett halott fiának levele előtt.

A szegény fiu levele nem sokat monda. Sokkal büszkébb vala, hogysen a szivében érzett egész gyöngédséget tanusítsa. Csak annyit írt, hogy egy nagy csata előestvéjén atyjának istenhozzádot kívánt mondani s ünnepélyesen könyörögni jóindulatáért neje - meglehet egyszerűsmind gyermeke számára. Bűnbánólag vallotta meg, hogy rendetlenségei s kicsapongásai által anyai kis vagyonának nagyobb részét elpusztította. Köszönte atyjának korábbi nagylelkű magaviseletét, s fogadta, hogy akár elesik a csatamezőn, akár túléli a harcot, úgy viseli magát, mint Osborne György nevéhez méltó.

Angol büszkesége miatt s meglehet ügyetlenségéből nem mondott többet. Atyja nem láthatta a csókot, mit György e levél felírására nyomott. Mr. Osborne azt a csalódott szeretet s bosszu legkeserűbb, leggyilkosabb kínjával ejtette ki kezéből. Fiát még mindig szerette, de még mindig nem bocsáta meg neki.

Azonban mintegy két hónappal azután, a mint a kisasszonyok atyjokkal templomba mentek, észrevették, hogy más székbe ül, nem abba, melyet addig közönségesen szokott elfoglalni, mikor isteni tiszteletra ment, s hogy ezen átellenben levő ülővánkosról a falra néz fel fejük felett. Ennekokáért a fiatal hölgyek is oda néztek fel, hova atyjok komor szeme volt szegezve: s a falon egy emlékművet szemléltek, mely Britanniát ábrázolta egy hamvveder felett sirva: az eltört kard s a fekvő oroszlán mutatta, hogy az emlékmű egy elesett harczos tiszteletére állítottatott fel. Akkoriban a szobrászok efféle halotti emlékekből egész készletekkel bírtak, mert örökké keltek, valamint most is láthatni Sz.-Pál temploma falain, melyek száz meg száz ilyen kérkedő pogány allegoriákkal vannak elborítva.

Az emlékmű alá Osborne többször említett pompás czimere volt bevésve, s a felírás elmondta, hogy az emlékmű „Ifj. Osborne György, Esq. ő felsége -dik gyalog ezredében volt kapitány emlékének szenteltetett, ki elesett 1815 június 18-dikán 28 éves korában, királya- s hazájáért a dicső waterlooi ütközetben harczolva. Dulce et decorum est pro patria mori.”

E kő látása ugy meghatotta a testvérek idegeit, hogy Miss Mária kénytelen volt kimenni a templomból. A gyülekezet tiszteletteljesen engedett helyet a tiszta feketébe öltözött zokogó leányoknak és szánakozott az elesett harczfi emlékművével átellenben ülő szomorkodó öreg atyán. „Megbocsát-e Györgynének?” mondák egymásnak a leányok, miután bújok gerjedelme egy kissé lecsillapult. Sokat beszéltek a fiatal özvegyeli kiengesztelés valószínűsége felől az Osborne család ismerősei is, kik a fiu s atya között annak házassága miatt közbejött szakadást tudták. A Russel-squarei és citybeli uri emberek erre még fogadtak is.

Ha a leánytestvérek Amáliának mint a családhoz tartozó leánynak lehető elismerése miatt valami aggodalmat tápláltak, úgy ez még öregbült kivált ősz vége felé, mikor atyjok tudtul adá nekik, hogy külföldre szándékszik utazni. Nem mondá hova, de egyszerre tudták hogy Belgiomba, s azt is tudták, hogy György özvegye még mind Brüsszelben van. Lady Dobbin s leányai által mindent pontosan megtudtak a szegény Amáliáról. A mi becsületes kapitányunk az ezred másod őrnagyának a csatamezőni eleste következtében őrnaggyá mozdítottatott elő; O'Dowd pedig, ki mindenütt kitüntette magát, hol alkalma nyílt vitézsége s hidegvérüése kitüntetésére, ezredes és Bath-rendi lovag lett.

A vitéz -dik ezredtől, mely a harc két napja alatt kegyetlenül megszenvedett, többen voltak még ősszel Brüsszelben, sebeikből lábadozva. A város a nagy csaták után még hónapok mulva is egész katonai kórház volt, s mikor a legények s a tisztek fel kezdtek üdülni sebeikből, a nyilvános tereket s kerteket ellepték öreg s ifju béna harczfiak, kik alig menekedve ki a halál torkából, most nagyban játsztak, vigadtak, szerelmeskedtek, mint a 'Hiuság Vásárán' szokott a nép. Mr. Osborne könnyen talált egy legényt a -dik ezredből. Jól ismerte annak egyenruháját, mindig figyelemmel kísérte az ezredben az előléptetéseket s a helycseréket, s szerette beszélni arról és tisztjeiről, mintha ő is közülök való lett volna. Brüsszelbe érkezte után másnap a parkban, a mint szembenlevő szállásáról kiindult, egy katonát talált a jól ismert hajtókával. A katona egy padon pihent a kertben, s Osborne oda ment s reszketve ült le a lábadozó sebesült mellé.

„Osborne kapitány századában volt ön?” mondá, s egy kis szünet után hozzá tevé: „Sir, ő fiam volt.”

A katona nem Osborne századából való volt, hanem mégis felemelte sebzetlen karját s szomoruan tiszteletteljesen megérintette fővegét a képéből kikelt dult keblü ur előtt, ki kérdezte. „Az egész hadseregben nem volt csinosabb vagy derekabb tiszt,” mondá a katona. „Hanem az őrmester a kapitány századából (most Raymond kapitányé) még a városban van, alig hogy felgyógyult a lövésből, mit a vállába kapott. Ha az ur akarja, beszélhet vele, az mindent elmondhat, mit a -dik ezred tetteiről kíván tudni. Hanem urasága már bizonyosan találkozott Dobbin őrnaggyal, a vitéz kapitány hú barátjával, valamint Mrs. Osborne-nal, ki hasonlóképen a városban van, s mint hallotta, nagyon beteg volt. „Azt mondják,” végzé beszédét a katona, „hat hétig vagy még tovább egészen meg volt tébolyodva. Hanem urasága mindezt tudja s bocsánatot kérek...”

Osborne egy guineat nyomott a katona kezébe, s egy másikat ajánlt, ha elhozza az őrmestert a Hôtel du Parcbá: minek következtében a kívánt altiszt gyorsan Mr. Osborne szine elé került, ki a hasonlólag épen lábadozó félben levő őrmester társaságában aztán megjárta Quatre-Brast s Waterloot, a mint hazafi társai közül több ezren tették. Kocsijába ültette az őrmestert s úgy járta be vezetése alatt mind a két csatamezőt. Láta az uton azon pontot, hol az ezred 16-án tűzbe ment, s a lejtőt, melyen a visszavonuló belgákat űző francia lovasságot visszanyomta. Láta azt a helyet, hol a nemes kapitány levágta azon francia tisztet, ki miután a zászlóvivő őrmester le vala löve, a fiatal zászlótartó kezéből ki akarta ragadni a lobogót. Azon az uton vonultak vissza másnap s ott volt a domb, melyen 17-dike éjjelén szabad ég alatt tanyáztak. Egy kissé tovább volt a hely, hol az ezred egész nap tartotta magát, időről időre négyszögöket képezve az ellenséges lovasság rohamai visszaverése végett, vagy földre feküdt, hogy a föld emelkedése védje meg a dühös francia ágyuzás pusztítása elől. S midőn estve az egész angol sor parancsot kapott előnyomulásra s utolsó támadása után az ellenség hátrált, e lejtőn kapott a kapitány lövést s rogyott le halva azon perczen, midőn hurraht kiáltva s kardját forgatva a dombon lerohant. „A kapitány testét Dobbin őrnagy hozta vissza Brüsszelbe,” mondá halkán az őrmester, „ő is temettette el, mint uraságod tudni fogja.” A parasztok s ereklje vadászok

körüldongták kettőjüket, a mint a katona elbeszélte a történeteket, s mindenféle emlékjelekkel, keresztekkel, vállrojtokkal, átljukadt mellvasokkal, sasokkal kínálták hogy vegyék meg.

Osborne gazdagon megjutalmazta az őrmestert, midőn fia végső hőstettei színhelye meglátogatása után tőle elvált. Temető helyét már látta volt. György teste a város melletti szép Laeken-i temetőben feküdt egy helyen, melyet egyszer mulató kirándulás alkalmával látogatott volt meg, s hol könnyedden azon kívánságot fejezte ki, hogy temessék oda, ha megtalál halni. A fiatal tisztet barátja ide temette el, a kertnek egy megszeneteletlen szegletébe, melyet egy kis sövény választott el azon kriptáktól, építményektől, s virág- és berekültetvényektől, melyek alatt a római katolikus halottak nyugosznak.

A mint a Waterlooi kirándulás után Mr. Osborne kocsija a város kapuja felé közelgett, egy más nyílt kocsival találkozott, melyben egy pár hölgy s egy ur ült, s oldala mellett egy tiszt lovagolt. Osborne visszarettent, s az őrmester, a mint sapkáját érinté köszönésül a tisztnek, ki azt gépileg viszonzá, meglepetéssel pillantott szomszédjára. A kocsiban Amália ült, oldala mellett a béna fiatal zászlótartó, s szemben Mrs. O'Dowd, hű barátnéja. Amália volt, de mennyire különböző azon gyönyörű viruló leánytól, kit Osborne ismert. Arcza fejr és sovány volt. Szegénykének szép fekete haját özvegyi főkötő borítá. Szemei meredek voltak s pillantása üres. A mint a kocsik egymás mellett elhaladtak, Osbornera bámult, de nem ismerte meg; ő sem ismerte meg viszont, míg meg nem pillantotta a mellette lovagoló Dobbin: akkor tudta ki az. Gyülölte őt. Nem is tudta, mennyire gyülöli, míg nem látta. A mint a kocsik elhaladt, hátra fordult, utána meresztette szemét káromkodva s kihívó tekintettel társára, ki reá nézett, - mintegy mondva az által: „Hogy m e r s z reám nézni? Vigyen el az ördög: én gy ü l ö l ö m ő t . Ő tette tönkre minden büszkeségemet s minden reménységemet.” – „Mondja annak a gazembernek, hogy hajtson sebesebben,” rikoltá káromkodva a bakon ülő legénynek. Egy percz mulva Osborne kocsija mögött lódobogás hallszott s Dobbin oda lovagolt. A mint a kocsik találkoztak, gondolatai másutt kalandozának, s csak néhány lépés után vette észre hogy Osborne volt, ki mellettök elhalada. Megfordult hogy lássa, tett-e Amáliára valami benyomást apósa látása, de szegényke azt sem tudta, mi történt. Ekkor Vilmos, ki őt naponta el szokta kísérni sétatocsizására, hirtelen kivette óráját, engedelmet kért, hogy valami dolga van, mire csak épen most emlékezék meg, és ellovagolt. Amália ezt sem vette észre, hanem kinézett az egyszerű érdektelen tájba, el a messze erdőkre, melyek mellett György elment.

„Mr. Osborne, Mr. Osborne!” kiálta Dobbin oda lovagolva s kezét kinyujta. Osborne meg nem mozzant annak elfogadására, hanem újra egy újabb káromkodással reá rivallott a kocsisra hogy hajtson. Dobbin a kocsiajóra tette kezét s mondá: „Sir, találkoznom kell önnel: izenetem van önhöz.”

„Attól az asszonytól?” mondá Osborne kevélyen.

„Nem,” viszonzá a másik, „hanem az ön fiától.” Osborne visszahanyatlott kocsija szegletébe, s Dobbin hagyta a kocsit odább hajtani, maga pedig nyomában lovagolt, a várason keresztül, szó nélkül, egészen Osborne lakásáig. Ott Osbornet szobájába követte. György sokszor járt volt ott, mert Crawleyék Brüsszelben mulatásuk alatt ott laktak.

„Mit parancsol velem, Dobbin kapitány, vagy bocsánat, Dobbin ő r n a g y o t kell mondanom, miután önnel derekabb emberek elestek, s ön azoknak nyomába lép,” mondá Osborne guny hangján, mit néha szeretett váltani.

„Derekabb emberek e l e s t e k ,” viszonzá Dobbin, „s közülök akarok egyről szólani önnel.”

„Végezze röviden, Sir,” mondá a másik egyet káromkodva s zord pillantással látogatójára.

„Ugy állok itt, mint az ő lelki barátja,” folytatá az őrnagy, „s végrendeletének végrehajtója. Végrendeletét megírta, mielőtt harczba mentünk. Tudja-e ön, mily csekély az általa hátrahagyott vagyon, s mily szorultságban él özvegye?”

„Sir, én az ő özvegyét nem ismerem,” mondá Osborne. „Menjen vissza apjához.” Hanem azon ur, kihez szóla, el vala tökéelve, nem jöni haragba s annálfogva nem figyelve a félbeszakasztásra folytatá:

„Sir, ismeri-e ön Mrs. Osborne helyzetét? Élete s szinte elméje megrendült azon csapás alatt, mely sujtotta. Még most is kétséges, felüdül-e. Egy reménység áll előtte, s erről akarok önnel szólni. Ő nemsokára anya lesz. A gyermekén is meg akarja-e bosszulni ön az atya vétségét? vagy megbocsát-e ön a gyermeknek szegény György kedvéért?”

Osborne véghetetlen öndicséret s átkozódás szavaiban tört ki. Az első által magaviseletét akarta lelkiismerete előtt igazolni; az utóbbi által György vétségét akarta súlyosbnak tüntetni fel. Nincs atya Angliában, ki nagylelkűebben viselte volna magát fia irányában, ki gonoszul fellázadt ellene. Még halála előtt sem vallotta meg hibáját. Hordozza most engedetlensége s bolondsága következményeit. A mi őt magát - Mr. Osbornet - illeti, ő embere szavának. Megesküdt, hogy ezen asszonnyal soha egy szót nem beszélend, sem fia nejeül el nem ismerendi. „S ezt meg is mondhatja neki,” tevé hozzá egyet káromkodva, „s ennél maradok halálom órájáig.”

E részről tehát semmit sem lehetett remélni. A szegény özvegynek abból kelle élnie, a micskéje volt, vagy mivel Józsi segíti. „De minek is mondanám el ezt neki, ugy sem hallgatna reá;” gondolá Dobbin szomoruan: mert azon gyászseset óta a szegény asszony gondolatai másutt merengtek, s ő búbánatának súlya alatt egészen leroskadva, jó s rossz iránt egyaránt közönyös volt. Még e barátság s szeretet iránt is. Elfogadta mind a kettőt panasz nélkül, de aztán újra visszamerült bújába.

* * *

Egy év telt el szegény Amália életében a fenebb előadott párbeszéd után. Ő ezen idő első részét oly mély s szánakozásra méltó kínszenvedésben töltötte, hogy mi, kik e gyenge s gyöngéd sziv több felindulásait ellestük s leirtuk, kénytelenek vagyunk visszavonulni e kegyetlen fájdalom előtt, melytől vérzik. Hagyjuk oda csendes léptekkel a szegény elzúzott lélek keserves ágát. Tegyük be szépen az ajtóját azon sötét szobának, melyben szenved, amint azon jószívü emberek tettek, kik kínja első havai alatt ápolták és soha el nem hagyták, mig az ég neki vigasztalást nem küld. Eljött egy nap - irtóztató kéj és csudálkozás napja - mikor a szegény özvegységre jutott fiatal asszony gyermekét szoritotta kebléhez, gyermekét, kinek szeme egészen az elesett Györgyé volt, ki szép volt, mint egy angyal. Mily bámulás volt hallani első kiáltását! Miként nevetett és sirt felette az anya - szeretet, remény s ima újra felébredt keblében, midőn a csecsemő oda fészkelte magát! Ő meg volt mentve. Az orvosok, kik gyógyították s életét vagy elméjét féltették, szorongva várták ezen elválasztó pillanatot, mielőtt nyilatkozhatának a felől, meg lesz-e mentve az első, vagy az utóbbi, vagy mind a kettő. Kik körülötte voltak, a kétely és rebegés havaiért bővön megjutalmazva érezték magokat, midőn újra gyöngédség fényében sugárzott reájok Amália szeme.

A mi barátunk Dobbin egyik volt ezek közül. Ő vitte vissza Amáliát Angliába anyja házához, miután O'Dowdné az ezredestől haladéktalan indulási parancsot kapván betegét elhagyni kénytelenített. Ki legkisebb fogékonysággal bír a humor iránt, lehetetlen hogy jó izün ne szemlélte volna, a mint Dobbin a csecsemőt tartotta s Amália diadalosan mosolygott reá. Vilmos a gyermeknek keresztapja volt s egész elmésségét kimerítette abban, hogy minél több pohárkát, kalánkát, klárist s hasonló apró csecsebecsét vásárolt a kis keresztény számára.

Miként ápolta anyja, miként öltöztette; egészen benne élt, nem kellett neki dajka; alig engedte meg valakinek, hogy hozzá nyuljon! Azon nézetben volt, hogy Dobbin őrnagy iránt nem is viseltethetik nagyobb kegyvel, mint ha neki mint keresztapának megengedi néha, hogy hintáztassa az ölében s gyűgyögiön vele. E gyermekből állott egész lénye. Egész léte anyai édelgés volt. Szeretet- s imádással fonta körül a gyenge s öntudatlan kis teremtést. Akkor élt, ha a csecsemő kebléből szopott. Éjjelenként egyedül titkos és képzelhetetlen anyai szerelem önkivületeiben ragadtatott el, a mint az Isten csudálatos jósága azt a női ösztönnek megengedte - ezen örömök felül s alatta állnak az észnek - azok vak s dicső áhitatok, minőket csak a nő szive ismer. Dobbin Vilmos Amáliának gerjedelmei felett mélázott s szive felett örködött; s ha szerelménél fogva majd mind kitalálta s átértette azon érzelmeket, melyek e szívet izgatták, hajh! saját keserves fájdmárára láthatta, hogy abban nincs hely számára. Békességesen tűrte sorsát, ismerte azt, de nem zugolódott miatta.

Amália apja s anyja alkalmasint belátá az őrnagy szándékát s hajlandó volt buzdítására: mert Dobbin naponta meglátogatta házukat, s órákig elült nálak, vagy Amáliával, vagy a becsületes házigazdával Mr. Clapp-el és családjával. Egy s más ürügy alatt mindenkinek s majd minden nap ajándékokat hozott: a házigazda kis leánya, ki Amáliánál nem kis kegyben állt, őt czukros őrnagnak nevezte el. Közönségesen e leányka végezte el azon czerimoniát, hogy bevezesse őt Mrs. Osbornehoz. Egy napon rettentőn nevetett, a mint a czukros őrnagy cabje kihajtott Fulhambe s az őrnagy leszállott belőle, előszedve egy falovat, egy dobot, trombitát s több harcziás gyermekjátékot a kis György számára, ki alig volt hat hónapos, s kire nézve a nevezett czikkek merőben időelőttiek voltak.

A gyermek aludt. „Csitt.” mondá Amália, talán egy kissé bosszankodva a kapitány ropogó csizmáira: s kezet nyujtott neki, mit Vilmos nem fogadhatott el, mig gyermekjátékokból álló terhét le nem rakta. „Menj le, Marika,” mondá azon pillanatban Dobbin a gyermeknek. „Beszélni valóm van Mrs. Osborne-al.” Amália csudálkozva nézett reá s csecsemőjét letette az ágyra.

„Én kegyednek istenhozzádot mondani jöttem,” mondá Dobbin szeliden megfogva az odanyujtott gyönyörű kis kezet.

„Istenhozzádot? S hova megy ön?” mondá Amália mosolygva.

„Küldje leveleit ügynökömhöz,” viszonzá ő „az majd eljuttatja hozzám, mert ugy-e kegyed fog irni nekem? Én sokáig távol leszek.”

„Irok önnek Györgyről,” mondá Amália, „édes Vilmos, mily jó volt ön hozzám s hozzá! Ugyan nézze csak! Nem ugy néz-e ki, mint egy angyal?”

A gyermek rózsaszínü ujjacskái gépileg a becsületes katona ujja körül kulcsolódtak, s Amália tündöklő anyai gyönyörrel nézett szeme közé. A legkegyetlenebb pillantás sem sebezhette volna annyira szívet, mint e reménytelen barátságos jószág pillantása. Lehajlott a gyermek s anya fölé. Egy perczig egy szót sem tudott szólani. Alig tudott a legnagyobb erőlködéssel annyit mondani: hogy „Isten áldja.”

„Isten áldja!” mondá Amália s oda tartá arcát egy csókra: „Csitt! Vigyázzon, fel ne keltse a kis Györgyöt,” tevé hozzá, a mint Dobbin nehéz léptekkel ment az ajtó felé. Nem hallotta a kocsikerekék zörgését, a mint elhajtott: gyermekét szemlélte, mely álmában mosolygott.

HARMINCZHATODIK FEJEZET.

Miként lehet jól élni semmi jövedelemből.

Nem hiszem, hogy a „Hiuság Vásárában” lenne valaki, ki annyira törődne másokkal, hogy néha ismerősei világi ügyeire ne gondolna, vagy ki annyira keresztényileg szerető volna, hogy néha ne csudálná, miként tud ki jöni jövedelmével Smith vagy John szomszéd. Veszem például Jenkinséket. Legnagyobb tekintettel s tisztelettel viseltetem ugyan a család iránt, (minden saisonban kétszer, háromszor náluk ebédek), de mégis meg kell vallanom, hogy teljes életemben örökké bámulok s fogok bámolni Jenkinsék megjelenésén a parkban nagy nyitott kocsiokban s granátos alaku legényeikkel. Tudom ugyan, hogy a kocsi csak ki van bérelve, s minden szolgáló embere Jenkinséknek kosztpénzt kap; de ez a három legény s az a kocsi éven át legalább hatszáz fontot képvisel: - hát aztán a pompás ebédek, két fiu Etonben, jól fizetett nevelőnő, a leányok többi mestereivel, az utazások, a kirándulások ősszel Eastbourneba vagy Worthingba, minden évben egy bál, melyre a vacsorát Gunter adta - (mellékesen mondva, Jenkinsék minden első rendű ebédei Guntertől valók, - egyszer engem is meghívtak volt egy ilyenre egy üres hely kitöltése végett, s akkor láttam, hogy ezen ebédek sokkal jobbak a közönségeseknél J. közönségesebb ismerősei számára) - a legjámorobb is kénytelen csudálkozni, miként tudnak kijöni Jenkinsék? Ki ez a Jenkins? - mindnyájan ismerjük jól - biztos a zsinór és spanyolviasz hivatalban 1200 font st. fizetéssel. Talán neje gazdag? Dehogy! - Miss Flint egy Buckinghamshire-i kis squire tizenegy leánya közül az egyik. Az egész, mit éven át családjától kap, karácsonkor egy pulyka, miért cserében a saison alatt ki kell tartania két vagy három nőtestvérét, s fitestvéreit, ha a városba jönnek, szállásolnia s étkeznie kell. Miként bir Jenkins kijöni jövedelmével? Ezt kérдем, valamint azt kérdi minden ismerőse. Miként van, hogy már rég óta el nem vették mindenét, s hogy a mult évben (mindenkinek bámulására) Boulogneból haza jött?

J. itt a világot általában ábrázolja - nincs olyan magán társas kör, mely egy pár olyan családra ne tudna mutatni, melyről nem tudhatni, miből él. Bizonyára többen koccintattunk poharat a vendégszerető házigazdával s csudálkoztunk, hogy az ördögben tudja fizetni borát!

Midőn Párisban mulatása után három-négy évvel Crawley Rawdon s neje egy kis, de csinos és kényelmes házban volt megtelepedve Mayfair, Curzon-Streetben, alig lehetett valaki ebédre hívott számos barátai közül, ki őt illetőleg a fenebbi kérdést ne tette volna magának. Én mint regényíró, csakugyan elmondom a közönségnek, miként élt meg Crawley s neje jövedelem nélkül. Fiam - mondanám, ha az Isten megáldott volna gyermekkel - mély vizsgálódások s vele való állandó társalgás által megtanulhatod, miként élhetni kényelmesen jövedelem nélkül. Hanem mégis jobb lesz, ha efféle urakkal nem kötsz mélyebb ismeretséget, s a számítást csak második kézből veszed át, mint a logaritmusoknál: mert elhiheted, hogy szépen bele kerül neked, ha te magad akarod azokat kidolgozni.

Crawley tehát évenként semmiből két vagy három éven át - mely időszakról azonban csak igen rövid tudósítást adhatok - igen boldogul és kényelmesen élt Párisban. Ezen időben kilépett a testőrségből s helyét eladta. Midőn viszonttalálkozunk vele, csupán bajuszát s látogató jegyén az ezredesi czimet találjuk egykori katonai állásának egyetlen maradványaiul.

Említettük már, hogy Rebeka Párisba érkezése után nemsokára igen csinos és kitűnő állást foglalt el a főváros társaságában s a helyreállított francia nemesség legelső házaiban szívesen fogadtatott. Párisban az előkelő angol férfiak is udvaroltak neki, nejeik nagy bosszuságára, kik a felkapott Rebekát ki nem állhatták. Néhány hónapig egészen gyönyörködtették s talán elmámorították a St. Germain külvárosi salonok, hol helye biztosítva volt, s az új udvar fénye, hol kitűnőleg fogadtatott, Mrs. Crawleyt, ki felemeltetésének ezen korszaka alatt hajlandó volt

lenézni azon ismerősöket - többnyire becsületes fiatal katona tiszteket, - kik férje társaságát alkották.

Hanem az ezredes szörnyen ásitott a hercegnők s udvari hölgyek társaságában. A vén asszonyok, kik écartét játsztak, egy tallérért oly zajt ütöttek, hogy nem volt érdemes játszó asztalhoz ülnie. Társalgásuk elmésségét nem bírta méltányolni, mert nyelvöket nem értette. S úgy vélekedett, hogy neje se veheti semmi hasznát annak, ha minden estve hercegnők előtt csinál bókokat. Nemsokára tehát Rebekát egyedül hagyta ezen társaságokba eljárni, maga pedig visszatért korábbi szokásai-, foglalkozása- s mulatságaihoz kedve szerinti szeretetre méltó barátai társaságában.

A dolog ez: ha egy uri emberről azt mondjuk, fényesen él semmi jövedelemből, a „semmi”-t nem tulajdonképeni értelemben kell venni, hanem csak úgy, mint valamely ismeretlen mennyiséget; azzal tudniillik egyszerűen csak annyit akarunk mondani, hogy nem tudjuk, miből fedezi a szóban forgó uri ember háztartása költségeit. Már, a mi barátunk az ezredes tagadhatatlan tehetséget birt mindennemű szerencsejáték megtanulására s minthogy folyvást gyakorolta magát a kártyában s a kockával, és a tekerudat is szorgalmasan forgatta, képzelhető, hogy e tárgyak használatában sokkal nagyobb ügyességet szerzett magának, mint azok, kik csak néha forgatják azokat. A tekerúd forgatása olyan dolog, mint a rajzón vagy fuvola vagy kard használata: egyik szerszámot sem bírja senki mindjárt eleinte mesterileg forgatni, s azoknak kezelésében csak vele született tehetséggel párosult folytonos tanulmányozás, hosszú kitartás következtében lehet tündöklő jelesség fokára jutni el. És így Crawley jól játszó kedvellőből tökéletes mesterré vált a tekézésben: még pedig annyira, hogy utoljára azok, kik gyakrabban látták játszani, csak igen félve s óvatosan mertek fogadni ellene, mint oly játékos ellen, ki e játékban oly váratlan segédforrásokat s tündöklő és mindent legyőző ügyességet birt. Nem kevésbé volt ügyes minden kártyajátékban; mert itt is ha eleinte vesztett, gondatlanul játszott, s oly goromba hibákat csinált, hogy az ember, ha nem ismerte, nem sokat adott volna tehetségére: de később, az ismételt kis veszteségek által sarkantyuzva s óvatosabbá téve, észrevehetőleg más játékot váltott, s alkalmasint mielőtt az éjnek vége lett, tökéletesen megverte ellenfelét. Valóban kevesen dicsekedhettek azzal, hogy őt valaha legyőzték.

Győzelmei a játékokban oly gyakoriak voltak, hogy nem csudálkozhatni, ha irigyek s legyőzöttek néha keserűséggel emlékeztek róla. S valamint a francziák Wellington hercegről, kit sohasem vertek meg, azt mondják, hogy csak szerencsés történetek bámulatos folyama tette őt képpé arra, hogy mindig győztes maradjon, de épen ő róla azt állítják, hogy Waterloonál csalt s csak így lett képes az utolsó nagy nyereség behuzására: úgy angol körökben lehetett afféle célzásokat hallani, mintha Crawley ezredes állandó nyerése nemigen lenne kimagyarázható másképen, mint abból, hogy ő is hamisan játszik.

Ámbár pedig ez időben Párisban nyitva állott a Salon s Frascati tereme, mégis úgy el volt terjedve a játékdüh, hogy a nyilvános játékházok az oda rohanók befogadására elégtelenek voltak, s magán házaknál is iszonyu nagyban játsztak. Crawley bájos kis esti társaságainál is átengedték magokat az emberek e szerencsétlen szenvedélynek - a jószívű kis Mrs. Crawley legnagyobb bosszuságára. Legmélyebb fájdalom hangján panaszkolta, mily szenvedéllyel viseltetik férje a koczka iránt: mindenkinek elpanaszolta, ki házához jött. Esdekelve kérte a fiatal embereket, soha ne nyuljanak koczkapohárhoz; s midőn a fiatal Green, a vadászoktól, tetemes összeg pénzt vesztett, Rebeka - mint a legény a szerencsétlen ifjunak elbeszélte - férje előtt térdre esett s úgy könyörgött hozzá, engedné el az adósságot s égetné el az a felől kiadott kötelezvényt. De ő miként tehette volna azt? Ő maga szintannyit vesztett Blackstonenak a huszár kapitánynak, s gróf Peruternek a hannoverai lovasságtól. Greennek ad illendő időt, de fizetnie kell; gyerekség csak gondolni is affélére, hogy kötelezvényt elégessen.

Más tiszték is, kivált fiatalok - kik Mrs. Crawley körül tolongtak, - meglehetősen hosszú képpel mentek haza, mert mindnyájan több vagy kevesebb pénzt hagytak a játszó asztalon. Házuk így kedvetlen hirbe kezdett jöni. A vénebb játékosok figyelmeztették a veszedelemre a kevésbbé tapasztaltakat, s O'Dowd ezredes a -dik ezredtől, mely akkoriban a Párist megszállott hadakhoz tartozott, megintette Spooney hadnagyot, ki az ő ezredénél szolgált. E miatt szörnyű zajos veszekedés kerekedett a gyalog ezredes és neje, valamint Crawley ezredes s Mrs. Crawley közt, kik mindnyájan a Café de Paris-ban ebédeltek. A nők mindkét oldalon részt vettek a csatában. Mrs. O'Dowd fittyet hányt Mrs. Crawley szeme közé s azt mondta: „férje egy hajszálnyira sem különbözik egy hamis játékostól.” Crawley ezredes pedig kihívta O'Dowd ezredest. Hanem a főparancsnok meghallván a vitát, Crawley ezredes után küldött, - ki már igazgató pisztolyait, melyekkel Marker kapitányt agyonlőtte, - s a beszélgetésnek az lett következménye, hogy a párviadal elmaradt. S ha Rebeka Tufto tábornok előtt térdre nem hull, Crawleyt visszaküldik Angliába: s ő csakugyan néhány hétig csak polgáriakkal játszott.

Hanem bár mekkora volt Rawdon ügyessége s szerencsége, mégis világosan belátta Rebeka, hogy állásuk bizonytalan, s hogy az ő kis tőkéje is, bár majd senkinek nem fizettek, egyszer semmire olvadandó le. „A játék, édesem,” mondá gyakran, „jó arra, hogy néha-néha a jövedelmet öregbitse, de maga nem szolgálhat jövedelemül. Megeshetik, hogy az emberek egyszer majd nem akarnak játszani, - mi lesz akkor?” Rawdon elismerte az igazat; maga is vette észre, hogy az emberek, ha már néhányszor meg voltak hiva barátságos kis vacsoráira, nemigen, sőt egyáltalában nem akartak játszani vele, s Rebeka minden bájai daczára épen nem siettek látogatásaik ismétlésével.

Bármily kellemes és kényelmes vala életök Párisban, mégis utoljára az csak hiu nebelgés és kedves semmiskedés volt s Rebeka belátta, hogy Rawdon szerencsését hazájában kell megalapítania. Alkalmazásra kelle elősegítenie otthon vagy valahol a gyarmatokban, minélfogva eltökélte Angliában próbálni szerencsét. Első lépése e célra az volt, hogy Crawleyt reá vette testőrségi tiszt állomása eladására, s hogy magát félzsoldra tétesse. Tufto tábornoknál segédkapitány működése úgy is már azelőtt véget ére. Rebeka a nevezett tiszt, valamint göndör fürtű parókája felett - mihelyt Párisba érkezett, mindjárt szerze egyet magának, - derék-öve, álfogai s kivált nőhódítói igényei felett minden társaságban szörnyen nevetett: a tábornok képtelen hiúsága abból állott, hogy azt hitte, minden nő, kihez járul, halálosan bele szeret. Így történt aztán, hogy a tábornok Mrs. Brentre, Brent hadbiztos nagy szemöldökű neje ruházta át különös figyelmét - a bokkrétákat, az ebédeket, az operai jegyeket, az ékszereket. E szerint a szegény Mrs. Tufto csak nem lett boldogabb, mint azelőtt, s a hosszú estvéken egyedül unatkozott leányaival, tudva hogy felhajfodrozott s kikent férje a színházban Mrs. Brent széke mellett feszeng. Becky helyette ugyan tiz imádót is kapott, s élczei által semmivé tudta tenni vetélytársnőjét. De mint már mondók, reáuna ezen társasági életre: operai páholyok- s vendéglői ebédekre nem sokat adott; a bokkrétákat nem lehetett eltenni készletül jövő esztendőkre; a csecsebecséből, himzett zsebkendőkből s kecskebőr-keztükből meg nem lehetett. Érezte a multságok hiúságát s tartalmasabb hasznokat ohajtott.

Ez időben egy hír érkezett, mely az ezredes párisi hitelezőit igen megörvendeztette. Miss Crawley, a gazdag nagynéne, kitől roppant örökségét várta, halálán volt: az ezredesnek sietni kellett halálos ágyához. Mrs. Crawley a gyermekkel pedig ott maradt, mik utánok visszajövede. Elutazott Calaisba, s azt gondolhatá minden ember, hogy innen át fog hajózni Doverbe; de ő a helyett felült a Dürkircheni gyorskocsira s átrándult Brüsszelbe, mely város iránt különös előszeretettel viseltetett. A dolog tudniillik az volt, hogy Londonban még többel volt adós, mint Párisban s a nyugodalmas kis belga városnak elsőbbséget adott a két zajos főváros felett.

Nagynénje meghalt. Mrs. Crawley fiával együtt tiszta gyászba öltözött. Az ezredes az örökségi ügyek rendezésével foglalkozott. Most már a vendégfogadóban, hol szállva voltak, a kis entresol helyett elfoglalhatták az első emeletet. Mrs. Crawley az új kárpitok végett tanácskozást tartott a házi gazdával s az új szőnyegek miatt egy kis czivodása volt vele; végre minden kiegyenlített, kivéven a számadásokat. Elutazott egyik kocsijában; a francia bonnes a gyermek kísérte; a bámulandó házi gazda s neje istenhozzádot mosolygott neki a kapuból. Tufto tábornok dühbe jött, mikor elutazását meghallotta, Mrs. Brent pedig dühös volt reá azért, miért volt dühös; Spooneynek nagyon fájt a szive utána, s a házigazda legszebb szobáit készen tartotta a bájoló kis menyecske- s férjének visszajövetelére. Legnagyobb gonddal elzárta azon ládákat, melyeket nála hagyta Rebeka - különös gondoskodásába ajánlta volt neki azokat. Hanem midőn később felnyitatta, nemigen talált benne valami nagyon értékes dolgokat.

Mrs. Crawley azonban mielőtt férjéhez csatlakozék a belgiomi fővárosban, egy kis kirándulást tett Angliába, kis fiát a francia dajkára hagyva azalatt a szárazföldön.

A bucsuvétel Rebeka s a kis Rawdon közt egyik félnek sem volt keserves. Meg kell vallani, hogy az anya az urfit születése óta nem sokat látta. A francia anyák szerető szokása szerint kiadta volt egy dajkának Páris szomszédságában egy faluban, hol a kis Rawdon élete első havait töltötte, épen nem boldogtalanul több fapapucsos emtestvér társaságában. Apja gyakran kilovagolt látogatására, s az idősb Rawdon atyai szívének igen jól esett őt pirosnak s piszkosnak látni, vigan rikoltozva s dajkája a kertészné felügyelete alatt sárpástétomokat csinálva.

Rebeka nem sokat gondolt fia- s örökösével, nem sokszor látogatta meg. Egyszer a fiu bepizskolta egy vadgalambszinü új selyem ruháját. A fiu dajkája czirogatásait jobban szerette édes anyjáiánál, s mikor végre a tenyeres-talpas dajkától meg kellett válnia, órákig elordított. Csak anyjának azon ígérete csendesítette el, hogy másnap ismét visszamenend oda: a dajkának is azt mondták, hogy a gyermeket azonnal visszaküldik hozzá, és egy ideig csakugyan legnagyobb aggodalommal várta a dajka.

Az igazság érdekében meg kell vallanunk, hogy a mi barátaink azon vakmerő angol kalandorok fajtájához tartoztak, kik ez idő óta előzőnölték az europai szárazföldet s minden europai fővárosban reászedték az embereket. 1817-1818 boldog napjaiban igen nagy volt az angol gazdagság s becsület iránti tisztelet. Akkor még nem tudtak volt ahoz, hogy oly szíjas átalkodottsággal alkudjanak. Az europai nagy városoknak addigelő nem nyilék alkalmuk gazembereink vállalkozó szelleme bámulására. S midőn mostanság Francia- s Olaszországban alig van város, hol fel nem találánk néhány nemes honfitársaink közül, ellátva azon szerencsés nyegleség- s szemtelen magaviselettel, mit mindenüvé elhordozunk, kik reászedik a vendégfogadósokat, hamis váltókkal állanak elő könnyen hívó pénzváltóknál, megcsalják a kocsigyártót, az ékszerárosokat, kártyán a gondatlan utazókat, - sőt még a nyilvános könyvtárokat is meglopják: - ezelőtt harmincz évvel a maga kocsijában utazó angol mylordnak mindenütt korlátlan hitele volt. Akkor a gentlemaneket csalták meg, nem hogy ők csaltak volna. A vendégfogadás, kinél Párisban mulatásuk alatt Crawleyék szállásoltak, csak elutazásuk után néhány héttel látta át, mennyit vesztett, miután Madame Marabou a divatárusnő többször meglátogatta a Madame Crawleynak szolgáltatott czikkekerüti kis számlájával; s Monsieur Didelot is a Palais Royalból a Boule d'Ortól vagy tizszer beszólott kérdezve, nem jött-e még vissza az a charmante Miladi, ki nála órákat s karpereczeket vásárolt. Az is igaz, hogy a szegény kertészné is fizetetlen maradt az első hat hónap után azon tejért, mit az izmos és egészséges kis Rawdonnak oly szeretetteljesen nyujtott. Még a dajkát sem fizették ki - hiában! Crawleyék sokkal inkább siettek, hogysem e kis adósság kiegyenlítésére gondolhattak volna. A vendégfogadás azontul teljes életében legkeményebb szitkokkal tetézte az angol

nemzetet. Minden utazótól kérdezte, nem ismer-e bizonyos Colonel Lor Crawley avec sa femme - une petite dame très spirituelle. „Ah, Monsieur!” tevé hozzá, „ils m’ont affreusement volé.”²¹ Egészen elbúsulta az ember magát, ha hallotta, mily keserves hangon beszéli el e catastrophát.

Rebeka londoni utjának czélja ez volt: ő férje visszatérhetését biztosítandó, számos hitelezőivel némi egyességre kívánt lépni, osztalékul minden font után egy shillinget ajánlva. Szükségtelen elbeszelnünk, minő lépéseket tett e rendkívül nehéz alkudozás folytatására: elég az hozzá, hogy megmutatván a hitelezőknek, miszerint az általa ajánlt összeg férjének egész s összes tőkéje; meggyőzván őket a felől, hogy Crawley ezredes készebb örökre a szárazföldön vonni meg magát, mintsem Londonba térjen vissza adósságai rendbehozása előtt; megbizonyítván előttök, hogy soha semmi oldalról semmit többé nem várhat, s a hitelezők soha mig a világ nem remélhetnek az általa ajánlnál nagyobb osztalékot, reá birta az ezredes minden hitelezőjét egyhangulag ajánlatai elfogadására, s így tizenöt száz font st. kész pénzzel több mint tíz akkora összegre rugó adósságát letisztázott.

Mrs. Crawley az egyezkedésnél semmi ügyvédet nem használt. A dolog igen egyszerű volt, s mint igen helyesen jegyzé meg, abból állott, akarnak-e valamit vagy semmit, úgy hogy az ügyet a hitelezők saját ügyvédeivel intéztette el. S Mr. Lewis, ki Mr. Davidsnak, s Mr. Moss, ki Mr. Manassehnek (az ezredes két főhitelezőjének) volt képviselője, szerencsétlente a lady ügyességét ügybajos dolgok elintézésében, s kijelentette, hogy akármelyik szak emberével kiállja a versenyt.

Rebeka szerencsekívánásaitak legtükéletesebb szerénységgel fogadta, egy palaczk sherryt s egy kenyértortát hozatott fel, s az ellenfél ügyvédeit megvendégelte a kis sötét szobában, melyben alkudozása alatt lakott; aztán mikor tölök elbucsuzott, a világon legjobbkedvüleg rázott vele kezét, s egyenesen visszafordult a szárazföldre, férje- s fiához csatlakozandó, s az előbbit teljes megszabadítása örvendetes ujságával lependő meg. A fiatal Rawdon ezalatt nagy veszedelemnek volt kitéve. Mert Mlle. Geneviève a francia b o n n e azalatt megismerkedett Calaisban, hol a fiuval hagyta volt, egy katonával, s a kis örökös szinte bele fult a vízbe a tengerparton, hol a más dolgokkal elfoglalt Geneviève egyedül hagyta s elvesztette volt.

És így Crawley ezredes és neje visszautazott Londonba; és itt May Fair-, Curzon-streeti házukban valósággal kifejtették s kimutatták azon ügyességeket, mellyel birniok kell azoknak, kik a fenebb említett kutforrásokból akarnak megélni.

HARMINCZHETEDIK FEJEZET.

Ugyanazon tárgy folytattatik.

Először is mint egyik legfontosabb dolgot elő kell adnunk, miképen kaphatni s vehetni ki egy házat évenként - semmiért. Ilyen házakat kaphatsz butor nélkül, ha elegendő hiteled van Gillews s Bantings uraknál, mert ekkor tetszésed szerint pompásan berendeztetheted s feldíszíttetheted; vagy lehet butorozva kapni, mi sok emberre nézve kevésbé fáradságos és bonyodalmas utánjárás. Crawley és neje is az utóbbi házbérlési módnak adott elsőbbséget.

²¹ Nem ismer-e bizonyos ezredest Lord Crawleyt, nejével - ez egy igen elmés kis asszony. Ah, Uram, ezek szörnyen megloptak engem.

Mielőtt Mr. Bowls lőn Miss Crawley Park-Lane-i háza s pinczéje élére állitva, a nevezett hölgynek egy Raggles nevű házfelügyelője volt, ki a Queen's-Crawley-i családi törzsjóságon született s az ottani kertésznek fia volt. A kulcsár magas és fontos polczára a kocsibakoni legénykedésen át Raggles jó magaviselete, csinos külsője, derék lábikrái s komoly magatartása által emelkedett. Néhány évet Miss Crawley háztartása élén állva, jó bére- és más szép mellékjövödelmeiből módja volt csinos kis összeget takarítani meg, minek következtében kijelentette eltökélt szándékát Miss Crawley volt szakácsnéjával házassági szövetségre lépni: e leányzó tisztességesen fentartotta magát a mangolóból és egy kis zöldségárulásból a szomszédság számára. A dolog az, hogy az esketési szertartás már azelőtt néhány évvel titkon megtörtént volt, bár Miss Crawleyhoz Raggles házasságának híre csak egy kis hét éves fiú s nyolcz éves leányka által jutott el, kiknek ugyanis folytonos jelenléte a konyhában Miss Briggs figyelmét magára voná.

Raggles akkor kilépett a szolgálatból, s maga személyesen vette át a kis zöldségárulás kezelését. Boltjában a készletet csakhamar gyarapította tejjel s tejfellel, tojás- és falun hizlalt sertéshussal. S minthogy a szomszédságban a kulcsárokkal nagy összeköttetésben állott, s őket egy kis hátsó szobában ő és Mrs. Raggles szivesen látta, csakhamar jó keletnek örvendett teje, tejfele, tojásai, s nyeresége évről évre nevedett. Évről évre nyugton s szerényen gyűjtötte a pénzt, s midőn végre a May Fair, Curzon-Street, 201 sz. alatt fekvő kényelmes és tökéletesen berendezett ifju legényi szállás - melyet utoljára külföldre elutazása előtt a tisztas Deuceace ur bira - a legelső mesterek kezéből került gazdag s alkalmas butorzatával együtt nyilvánosan elárvereztetett, a legtöbbet ígérő a ház bérletére s a butorzatra nem más volt, mint Mr. Raggles. Igaz hogy a pénz egy részét kölcsön vette egy kulcsár társától, de legnagyobb részét csakugyan kész pénzzel fizette meg, s Mrs. Raggles nem csekély büszkeségét helyezte abba, hogy selyem kárpitos faragott mahagoni ágyban alhatik szemben egy roppant álló tükörrel s egy rengeteg ruhatartóval, melybe ő Ragglesszel s egész családjával együtt elférhetett volna.

Nem volt ugyan szándékuk hogy állandón magok foglalják el e pompás lakást. Raggles azért vette a házat, hogy újra kiadja; s mihelyt kaphata bérlőt, azonnal visszavonult a zöldség boltba; de azért mindig rendkívül kellemes dolog volt neki, ha onnan Curzon-Streetbe mehetett háza - saját háza megsejmelésére, melynek ablakaiból geraniumok mosolyogtak s utcaajtóját metszett bronzkalapács ékesítette. A legény, ha történetből a ház előtti rácsozatra támaszkodva tátotta a száját, tisztelettel köszönt neki; a szakácsné nála vásárolt zöldséget s őt házi urnak hívta, s lakói semmit se tehetek, s egy tál ételt sem ebédelhetnek meg úgy, hogy Raggles ne tudja, ha akarta.

Ő jó ember volt; jó és boldog. A ház olyan szép jövödelmet hajtott, hogy eltökélte gyermekeit jó iskolákba adni. A Crawley családot szerette s imádtá, mint boldogléte szerzőjét. Boltja hátsó részében volt egykori asszonyának egy árnyképe, s a Queen's-Crawley-i kapusháznak egy rajza maga a vén szüztől. A Curzon-streetbeli ház diszitményeit ő csak egyetlenegy darabbal gyarapítá: ez Queen's-Crawley rézmetszetü képe volt, melyen a baronet egy hat szürkelovas aranyozott hintóban volt látható, mely egy tó mellett haladt el, mely fedve volt hattyukkal s abroncsszoknyás hölgyek-, s zászlós és parokás zenészekkel rakott csolnakokkal. Valóban Raggles azt hitte, hogy a világon nincs több olyan palota, sem oly fényes család!

Történetből Raggles háza épen kiadó volt, midőn Rawdon nejjével visszaérkezett Londonba. Az ezredes megtudta azt, s a ház birtokosát jól ismerte, mert Raggles mindig megmarada a Crawley családdal egybeköttetésében, s Mr. Bowlsnak segítségére volt, mikor sok vendéget kellett fogadni. Így történt, hogy az öreg nemcsak kiadta házát az ezredesnek, hanem egy-szersmind nála kulcsár gyanánt szolgált fel, valahányszor vendégei voltak: Mrs. Raggles a

konyhában működött s oly ebédeket tált fel, melyek Miss Crawley tetszését is kinyerték volna. Ily módon Crawley házat tartott semmiből. Mert bár Ragglesnek kellett fizetni az adókat, a kulcsártársától kölcsönzött pénzért a kamatokat, évi díját az életbiztosító társaságnak, gyermekeiért az iskolai s kosztpénzt, családja ételét s italát, sőt egy ideig Crawley ezredes családja ételét s italát is, s bár ez ügylet a szegény kópét egészen tönkre tette, gyermekeit koldusbotra, magát pedig az adóstömlőczbe fogja juttatni; mindamellett utoljára csak kell, hogy valaki fizessen azon uri emberekért is, kik évenkénti semmi jövedelemből élnek; s így történt, hogy a szerencsétlen Raggles Crawley ezredes hiányzó tőkái képviselőjéül lón választva.

Szeretném tudni, hány család taszittatik gazság és bukás örvényébe Crawley modorában működő furfangos uri emberek által? Hány nemes ur lopja meg a számára dolgozó kis mesterembereket, s alázza meg magát annyira, hogy szegény cselédeit s más szegény embereket, kiknek dolguk van vele, nyomoruságos kis összegekért reászedjen s néhány shillinggel megcsaljon? Ha olvassuk, hogy egy nagy ur a szárazföldre utazott vagy házában végrehajtás foly, s hogy mindenikök hat-hét millióval adós, megbukása is nagyszerűnek tetszik s tiszteljük e roppant bukás áldozatát. De ki szánja a szegény borbélyt, ki nem bírja megkapni pénzét, miután a legények haját porozta, vagy a szegény ácsot, ki tönkre ment az által, hogy a lady déjeûné-jéhez a pavillonokat készítette s azokat feldiszitette; vagy azt a szegény ördögöt, a szabót, kit a házmester pártfogolt s ki egész vagyonát lekötötte, hogy előállithassa azon formaruhákat, melyeknek megrendelésével Mylord őt megtisztelte. Midőn a nagy ház összedől, e szegény ördögök vele együtt észrevétlenül buknak: valamint a régi legendák szerint, mielőtt valakit az ördög elvinne, az elébb ennek egy sereg más lelket kerit hatalmába.

Rawdon s neje nagylelkűleg pártfogolta Miss Crawley régibb mesterembereit s kalmárait, kik, s közülök kiváltképen a szegényebbek készséggel szolgáltak neki. Valóságos csuda volt látni a mosóné átalkodottságát, ki minden szombaton a kapuhoz hajtott taligájával s egy héten mint máson benyújtotta számláját. Mr. Raggles maga adta a zöldséget. A „Hadi szerencséhez” címzett korcsmának juta azon szerencse, hogy a cselédség számára a sert szolgáltassa. Hasonlóképen adósak maradtak minden cseléd bérének legnagyobb részével s így a ház iránti érdekviselésre kényszerítették őket. Valósággal senkit sem fizettek: sem a lakatost, ki egy ajtót nyitott fel; sem az üvegest, ki uj táblát tett; sem a kupeczet, kitől a lovakat s kocsit bérben birták; sem a lovász fiut, ki hajtotta; sem a mézáróst, ki az ürü czombokat adta; sem a szenet, melynél megsütötték, sem a cselédeket, kik megették; s mint tudom, nem egy tündöklő világfi él ily módon jól s csinosan évenként semmi jövedelemből.

Ha az ember Curzon-streetbe a 201-dik sz. alatti házhoz ment, legszivesebb fogadásra, barátságos mosolyra, s a házi gazda és házi asszony részéről vidám kézzorításra talált, mintha ezek három-négy ezer fontnyi évi jövedelem kétségtelen urai lettek volna; valósággal, ha tekintjük, így állott a dolog: ha nem is birták az értéket pénzben, de birták termények- s munkában; ha nem fizették meg az ürüczombokat, azért ették azokat; s ha nem küldtek pénzt a borért, kevésbé jól voltak-e azért ellátva azzal? Senki nem tett az asztalára jobb claretet, mint a becsületes Rawdon; sehol csinosabb s vigabb ebédek nem folytak, mint nála; társalgó szobái a képzelhető legcsinosabb szerény kis salonok voltak; Rebeka azokat igen izletesen feldiszitá ezer szép kis párisi aprósággal; s ha Rebeka zongorához ült s örvendező szívvvel énekelt el dalokat, az idegen magát házi boldogság kis paradicsomában képzelhette, megvallván, hogy habár a férj egy kissé ostoba, de az asszony mindenesetre bájoló, s az ebédek képzelhető legkellemesebbek.

Rebeka Londonban bizonyos uri osztálynál hamar divatba jött élczei, ügyessége s fecsegése által. Kapuja előtt szerény külsejű kocsikat lehetett látni, melyekből a legnagyobb urak

szálltak ki. A parkban kocsiját előkelő divatfiaktól körvezeve láthatta akárki. Második emeleti kis páholya az operaházban örökké új meg új arcokkal volt tömve: azt is meg kell azonban vallanunk, hogy az asszonyságok távol tartották magukat tőle s ajtóik mindig zárva voltak előtte.

Természetes, hogy mi az előkelő női divatvilágot s ennek szokásait illeti, a jelen elbeszélés írója arról csak hallomás után írhat. Az ember ennek mysteriumain épen úgy nem hathat át s nem értheti, a mint nem tudja, mit beszélnek a delnők, ha ebéd után felmennek a salonba. S csak ha az ember sokáig s állhatatosan utána jár, tudhat meg valamit e titkokból; hasonló szorgalmas utánajárás következtében minden, ki a pall-malli kövezetet tapossa, s a fővárosi clubbokat látogatja, a londoni előkelő világról tud meg valamit vagy saját tapasztalásából vagy ismerősei által, kikkel ebédel, tekézik; megtudja, hogy valamint vannak férfiak (Rawdon Crawley is, kinek viszonyait épen fennebb beszéltük meg, ezek közé tartozik), kik a tudatlannak s a Park ujonczainak szeme előtt derék alakban tűnnek fel, mert a legismeretesebb dandykkel látják társalkodni, úgy vannak hölgyek, kik után az urak igen járnak, kikről azonban nejeik semmit sem akarnak tudni, ismerni sem akarják, megvetik. Mrs. Firebrace is ezek közé tartozik; pompás szőke fürtjeivel s Anglia leghiresebb dandyitól körvezeve lehet őt mindennap Hydeparkban látni. Más ilyen asszony Mrs. Rockwood: társaságait a divatlapok legapróbb részletekig megírják, s nagy urak és követek kártyáznak nála; s még több ilyen nőt hozhatnánk fel, ha történetünknek velek valami köze lenne. Míg azonban az emberek, kik nem élnek a nagy világban, vagy a falusiak, kik az előkelő élet iránt némi fogékonysággal bírnak, e hölgyeket közhelyeken látszó dicsőségek fénykörében szemlélik s őket a távolból irigylik, a jobban értesültek megmondhatnák nekik, hogy ezen irigyelt hölgyeknek épen úgy nincs legkisebb kinézésük arra, hogy valami állást nyerjenek a „társaságban,” valamint a sommersetmegyei homályban élő squirenének, ki a *Morning Post*-ban olvassa azoknak nagy dolgait. A Londonban élők előtt nem egészen ismeretlenek e borzasztó igazságok. Kik az embert s különösen a nőt tanulmányozzák, azok bámulják, mily örülten erőlködnek bejutni a magasok körébe némely hölgyek, kik bár külsőleg gazdagok- s előkelőknek néznek ki, mégis irgalmatlanul kizáratnak e társaságból; mily sértések-, megaláztatások- s bántalmaknak teszik ki magukat s mily türelemmel hordozzák el azokat; valóban a divatvilág nyomoruságainak rajzolója méltó tárgy lenne oly íróra nézve, ki az ahoz megkivántató élczességgel, szabad idővel s a divatvilági zagyva nyelv kezelésében elegendő jártassággal bírna.

Igy Mrs. Crawleyt azon kevés női ismerőse, kivel külföldön találkozott, a csatornán innen nemcsak meg nem akarta látogatni, hanem ismerni sem akarta legátalkodottabban. Érdemes volt látni, mennyire megfelejtkeztek róla az előkelő asszonyságok, s ennek tapasztalása Rebekának alkalmasint nem legkellemesebb tanulmányi tárgya volt. Ha lady Bareacres az operaház váró terében találkozott vele, maga körül gyűjtötte leányait, nehogy a Beckyveli érintkezés által beszennyeződjenek, aztán néhány lépésnyire hátrált, leányai elébe állott s kis ellenségére meresztette szemeit: igaz hogy Becky nem jött ki magatartásából, akár milyen szigorú pillantásokat lövelt reá rettentő szemeiből a vén, hideg Bareacres grófné. Ha Lady de la Mole, ki Brüsszelben néha Beckyvel lovagolt volt, Mrs. Crawley leeresztett fedelű kocsi-jával találkozott a Hydeparkban, a lady tökéletesen vak volt, s korábbi barátnéjára nem volt képes reá ismerni. Még Mrs. Blenkinsop a bankárné is ignorálta a templomban. Becky tudni-illik most rendesen járt templomba; s igen épületes látvány volt, midőn Rawdonnal karonfogva s hónya alatt nagy aranyos imádságos könyvvel belépett oda s látszólag legnagyobb komolysággal az egész szertartást végig várta.

Rawdon eleinte nagyon szívére vette, hogy úgy lenézik nejét, s azon jártatta eszét, hogy minden ilyen szemtelen asszonynak, ki az ő neje iránt kellő tisztelettel nem viseltetik, férjét vagy bátyját kihívja: Becky legesdőbb kérései s legkeményebb parancsai által alig bírta reá

venni, hogy csak viselje magát becsületesen, s ne kössen bele senkibe. „Ugy sem lóhatsz bele engem a társaságba,” mondá Becky jókedvűleg. „Ne feledd, édesem, hogy én csak gouvernante voltam, s te magad is szegény, dőre vén ficzkó, rossz hirben állasz, mint adósságcsináló s a koczkajátéknak s egyéb efféle gonoszságoknak igen nagy barátja. Nemsokára annyi barátunk lesz, a mennyi csak kell, addig pedig viseld szépen magadat s fogadj szót mindenben iskola-mesterednek. Emlékszel-e még, milyen dühbe jöttél, mikor meghallottad, hogy nagynénéd majd mindenét Pittnek s nejének hagyta? Egész Párisnak elbeszélted volna, ha vissza nem tartalak, s hol ülnél most, he? - St.-Pélagieban az adósok fogházában, nem pedig Londonban egy szép házban az élet minden kényelmeitől környezve; - olyan dühbe jöttél, te istentelen Kain, hogy megakartad ölni bátyádat; s mit használ, ha még olyan engesztelhetetleneknek mutatjuk is magunkat? A világ minden dühe sem szerezhethné meg nagynénéd pénzét; és sokkal jobb, ha bátyád családjával barátságos lábbon vagy, mint ha ellenségéül vetted fel magadat, mint az ostoba Bute. Ha apád meghal, Queen's-Crawley kellemes téli lakhely lesz számunkra. Ha tönkre megyünk, akkor majd felszelheted a pecsenyét az asztalra, s felügyelője lehetsz az istállóknak, én pedig majd Lady Jane gyermekeinek leszek a gouvernanteja! Ostobaság! Dehogy bukunk meg! Majd szerzek én neked egy jó hivaltalt; vagy meglehet Pitt fiacskájával együtt meghal, s akkor Sir Rawdon és my Lady leszünk. Még az ember él, mindig reményl, édesem. Meglátod, csinállok valamit belőled. Ki adta el a lovaidat? Ki fizette meg adósságaidat?” Rawdon kénytelen volt megvallani, hogy mindezen jótéteményt feleségének köszöni s fogadta, hogy jövőre is vezérletére bízza magát.

Valóban, elhunyván Miss Crawley, s a pénz, melyért a rokonok czivódtak, végre Pittre maradván, oly dühbe jött Crawley Bute, hogy unokaöcsét a legrutabb szidalmakkal tetézte, s a czivodás közöttök mind hevesebbé vált, míg végre a két család közt minden összeköttetés egészen megszűnt; Crawley Rawdon ellenben, ki nem kapta többet száz fontnál, úgy viselte magát, hogy bátyja egészen csudálkozott és sógornéja egészen elragadtatott. Az utóbbi tudni-illik már természeténél fogva férje családjának minden tagja iránt igen barátságos érzéssel viseltetett. Rawdon Párisból igen nyílt, férfias, jó kedvű levelet irt bátyjának. Megvallá abban, hogy házassága által maga eljátszá nagynénje kegyét; s bár nem teheti, hogy ne fájlalja nagynénjének iránta kitüntetett keménységét, mégis örvend rajta, hogy a pénz a család azon ágánál maradt, melyhez mindkettőjük tartozott. Legszivesebb kifejezésekkel emlékezett meg e levélben Rawdon sógornéjáról s azon reményét fejezte ki, hogy Lady Pitt Mrs. Crawleytól nem vonandja meg jóindulatát. A levelet egy utóirat zárta be az utóbb említett asszonyságtól, melyben mondá: hogy kényszerítve érzi magát férje szerencsekivánásait a maga részéről is megújítani; mindig kedvesen fog emlékezni a Crawley ur által korábbi időben iránta kitüntetett jóságra, midőn ő maga barátok nélküli árva s tanítónéja volt Mr. Pitt kis hugainak, kiknek jólléte által jelenleg is legmelegebben érdekeltetik. Szerencsét kíván házasságához, s engedelmet kérvén hogy ajánlhassa magát Lady Jane-nek, (kinek minden ember magasztalja jóságát), kifejezte azon reményét, hogy egykor bemutathatandja fiacskáját nagybátyjának s nagynénjének, kiknek jóindulatát s pártfogását számára kikérni bátorkodik.

Crawley Pitt e levelet igen kegyesen fogadta, - kegyesebben, mint Miss Crawley Rebekának némely korábbi stylistikai kísérleteit, melyekhez Rawdon kezeirását használta fel; Lady Jane pedig úgy el volt ragadtatva e levéltől, hogy azt reménylette, miszerint férje a nagynénjétől nyert örökséget azonnal két részre osztandja s egyik felét öcsének küldendi Párisba. Hanem a lady bámulására Pitt teljességgel nem akart öcsének harmincezer fontról szóló utalványt küldeni át. Azonban - s ez is igen szép volt tőle - kezét ajánlta neki azon esetre, ha Angliába jő s elfogadja; Mrs. Crawleynak pedig a felőle s neje felől táplált jó véleményért köszönetét nyilvánítván, kegyesen kifejezte abbeli készségét, hogy szívesen megragadand minden alkal-

mat, midőn kis fiának valamiben szolgálhatand. Ily módon a két testvér közt csaknem teljes kiengesztelés jött létre.

Midőn Rebeka a városba jött, Pitt és neje nem volt Londonban. Rebeka gyakran oda hajtatott a park-lanei ház régi kapujához, látni akarva, valljon az új tulajdonosok átvették-e birtokukba Miss Crawley házát. Hanem az új család nem mutatta magát; csak Raggles által tudott meg holmit - hogy Miss Crawley cselédeit, illendően megajándékozva, elbocsátották; hogy Sir Pitt csak egyetlenegyszer volt Londonban, néhány napig a házban tartzkodott, s ott ügyvédekkel különböző dolgokat végzett, s a Miss francia regényeit mind eladta egy könyvárusnak Bond Streetben. Beckynek fontos okai voltak, hogy új rokonai megérkezését ohajtsa. „Ha lady Jane megjő,” gondolta magában, „bevezet az úri társaságba, - a nők, ej no! a nők majd elhinnak engem is, ha látják, hogy a férjek ohajtják társaságomat.”

* * *

Ily állású hölgynek a társalgónő épen oly szükséges czikk, mint broughamja vagy bokkrétája. Mindig bámultam, mily szépen megtudják magoknak e gyöngéd teremtések, kik rokonszenv nélkül nem élhetnek, választani rendkívül rút barátnéjokat, kik csaknem elválhatlan társaikká lesznek. Egy ilyen nélkülözhetlen nőszemély látása, ki egy kissé már viseltes ruhájában ül barátnéja megett az operai páholyban vagy a hátulsó ülésen a nyílt kocsiban, reám nézve mindig igen erkölcsi jelentésű s alkalmas intő jelnek tűnik fel, - mint az egyiptomi b o n v i v a n t - ok lakomáin a halálzó, - különös, keserű gunnyal vigyorgó emlékszóbrul a ‘Hiuság vásárán’.

Hogy ne! - még a vásott, szeméremből kivetkezett, szép, lelkiismeretlen, szivtelen Mrs. Firebrace is, kinek atyját a szégyen s gyalázat temette a föld alá; még a szeretetreméltó merész Mrs. Mantrop is, ki, ha valaki minden sövényen átugrat Angliában, s szürkéivel a Parkban kocsikázik, mialatt anyja most is kufárkodik Bathban; még azok is, kik olyan orcátlanok, hogy az ember azt hinné, semmi sincs, mit ne mernének tenni, nem bátorkodnak ilyen barátné nélkül lépni világ elébe. Kell lenni valakinek, kibe ezen érzékenyszívű teremtések kapaszkodhassanak. Nem is igen lehet őket nyilvános helyen látni a nélkül hogy hátuk megett ne örködnék a társalgónő festett, viseltes selyem ruhájában.

„Rawdon,” mondá egyszer Becky késő éjjel, midőn több gentleman a pattogó tűz körül ült társaságában, (a férfiak jártak házához, hogy az időt öljék éjjel, s Rebeka mindig gondoskodott számukra a legjobb kávé- s fagyaltról, mit Londonban lehetett kapni), „nekem szükségem van egy juhászskutyára.”

„Mire van szükséged?” mondá Rawdon az écarté asztalról felpillantva.

„Juhászskutyára,” mondá a fiatal lord Southdown. „Édes Mrs. Crawley, minő ötlet ez! Miért nem kell inkább egy szép dán dogg! Jupiterre mondom, tudok egy akkorát, mint egy zsiráf; szinte el bírná húzni brougham-ját; vagy egy perzsa agár, he? (Proponálok;) vagy egy kis mopszli, mely bebujhatnék lord Steyne burnótszelenczéjébe. Bayswaterben van egy ember, kinek épen egy ilyen mopszlija van (- királyt jegyzek s kijátszom -)...”

„Én ütést jegyzek,” mondá Rawdon komolyan, mert ő rendszerint játékára ügyelt, s nem elegyedett a beszélgetésbe, hacsak lovak- s fogadásokról nem volt szó.

„Mi az ördögöt akar juhászskutyával?” folytatá a tüzes kis lord Southdown.

„Én e r k ö l c s i juhászskutyát értek,” mondá Becky nevetve s lord Steynere pillantva.

„Hát az mi az ördög?” kérdé ő kegyelmessége.

„Arra való kutya, hogy a farkasokat távol tartsa tőlem,” folytatá Rebeka, „s társalgónő helyét pótolja.”

„Édes kis ártatlan báránka, igazán, szüksége van reá,” mondá a marquis, s állkapczája még kiebb düledt s szörnyen kezdett vicsorogni, miközben szemecskéje Rebekára hunyorgott.

A nagy Marquis of Steyne a tűznél állott s kávé szörpölt. A tűz vigan pattogott. A kandalló párkányon csinos aranyozott bronz s porcellán kargyertyatartókban egy pár tuczat gyertya égett s gyönyörűen megvilágította Rebeka alakját, ki egy virágos zöld szövettel behúzott pamlagon ült. Rózsaszínű köntösbe volt öltözve, mely olyan frisnek nézett ki, mint a most szakasztott rózsabimbó; vakító fehér keblét s karját vékony ködfátyol fedé, melyen az átsugárzott; haja fürtökben csüngött le nyakára; egyik picziny lábcskája a selyem egyik fris, fodor széle alól kandikált ki: a leggyönyörűbb picziny láb, leggyönyörűbb kis cipőben s a világon legfinomabb selyemharisnyában.

A gyertyák lord Steyne fényes kopasz homlokára is lesütöttek, melyet veres haj övedzett. Vastag, bozontos szemöldöke s kis villogó szemei voltak, melyeket ezer kis redőcske környezett. Álla kiállott, s ha nevetett, vadul kivigyorgott két fehér agyara. Ő királyi vérböli személyekkel is ebédelt, s térdzalagot, valamint egy más széles rendszalagot viselt. A lord egy alacsony termetű, széles mellű, karikalábu férfi volt, - büszke csinos lábfejére s bokájára; megjegyzendő még, hogy a lordnak mindig valami baja volt térdével, melyen a térdzalagot viselte.

„A juhász tehát egyedül nem bírja megvédeni báránkját?”

„A juhász igen a kártyának adja magát s igen szívesen megy a clubbokba,” felelé nevetve Becky.

„Isten, mily korhely Corydon!” mondá Mylord – „milyen szája van a juhászsiphoz!”

„Én elfogadom az ön hármát kettő ellen,” mondá Rawdon a játszó asztalnál.

„Hallja a Meliböust,” dörmögé a nemes marquis; „most is oly dolog után lát, mely a juhászhoz igen illik; Southdownt nyirja; beh ártatlan berbécs, he? A manóba, mily hófehér gyapja van!”

Rebeka szeméből gunyos vidorság sugárai lövelltek ki. „Mylord,” mondá, „ön is e gyapju lovagja.” A lord nyakán az arany gyapju rendje, mint a jogaiba visszahelyezett spanyol király ajándéka, csüngött. S fiatalságában lord Steyne híres volt a játékbani merészsége- s szerencséjéről. Mr. Foxxal egyszer két nap s két éjjel egymás után ült kártyánál. Az ország legmagasabb személyeitől is nyert el pénzt: azt mondták az emberek, hogy marquisi koronáját is a játszó asztalnál nyerte. Rebeka látta, hogy komor homloka redőkbe huzódik. Felkelt a pamlagról, hozzá ment s lenge meghajtással kivette kezéből a kávéfindzsát. „Ugy van,” mondá, „juhászkutyát kell szereznem. Hanem önre nem fog ugatni.” Ezzel bement a másik szobába, zongorához ült, s oly szívhez szóló bájoló hangon kezdett kis francia dalokat énekelni, hogy az áthangolt főúr utána ment e szobába, s ott fejével biccentve s reá hajolva verte neki az időmértéket.

Rawdon azalatt écartét játszott barátjával s nyert. De ha még oly gyakran és sokat nyert, mégis mindenesetre fárasztóknak kellett éreznie az ilyen éjszakákat, minők a héten át többször fordultak elő, midőn egyedül nejjével beszéltek s ezt bámulták, holott ő némán ült a társalgó körön kívül, s egy betűt sem értett az azon belüli rejtélyes nyelvből, tréfákból, célzásokból. „Hogy van Mrs. Crawley férje?” szokta kérdezni lord Steyne az exdragonyostól, ha találkozott vele. Valóban ebből állott most életének feladata. Ő nem volt többé Crawley ezredes, hanem Mrs. Crawley férje.

* * *

Hogy a kis Rawdonról eddig semmit sem beszéltünk, oka az, mivel vagy a padlásszobában bujkál, vagy a konyhába huzódott s ott keres magának társaságot. Anyja nemigen törődött vele.

Mig a francia dajka a háznál volt, vele töltötte napjait, miután pedig a francia nő elment, megszánta egy házi szolgáló az éjjel egyedül ordító kis ficzkót s magához vette a padlásszobába s ott megvigasztalta.

Rebeka, my Lord Steyne s még egy pár ur egy estve opera után a salonban együtt voltak, theáztak, a mint fejek felett ez az ordítás kezdett hallani.

„Az én kis angyalom kiabál a dajka után,” mondá, de nyugton maradt s meg sem gondolta a gyermek után nézni.

„Fel ne ingerelje kegyed magát, ha utána néz,” mondá lord Steyne gunyosan.

„Hogy is ne!” viszonzá a nő csaknem elpirulva, „addig rí, mig elalszik bele.” S újra az operáról beszélgettek.

Rawdon azonban azalatt ellopózott hogy fia s örököse után nézzen, s látván, hogy a gyermeket Dolly elhallgattatta, visszajött. Az ezredes öltöző szobája a ház eme felső tájékán volt. Ott szokta titkon meglátogatni a fiut. Mindennap látták egymást reggel, mialatt az ezredes beretváltkozott; e műtétel alatt ifj. Rawdon az apja mellé ült egy ládára s véghetetlen gyönyörrel nézte, miként beretváltkozik. Ő s apja igen szerette egymást. Az apa csemegét hozott neki ebéd után s egy régi vállrojt szekrénybe dugta el, hol a fiu megkereste s jó ízün kaczagott neki, ha reá talált: hanem még sem kaczagott igen nagyot, nehogy felébressze anyját, ki igen későn szokott lefekünni s délben kelt fel.

Rawdon a fiunak egész rakás képes könyvet vett, s a gyermekszobát teli tömte játékkal. A szoba fala teli volt képekkel, melyeket az ezredes saját kezével ragasztott fel és készpénzért vásárolt. Mikor id. Rawdon nem volt szolgálaton Mrs. Crawleynál a parkban, felment e szobába, s órákat eltöltött a fiuval, ki ölében ült, s nagy bajuszát tépázta - napokat eltöltött így az atya fiával, reá nem unva ugrálásai- s játékaira.

Egyszer vagy kétszer hetenként az anya is felnézett a ház e felső tájékába, hol gyermeke lakozott. Diszesen kiöltözött divathölgy alakjában jött s pompás uj ruhájában, keztyűjében, s kis czipőjében kegyesen mosolygott le reá. Bámulandó szalagok, csipkék s ékszerek csillogtak rajta. Mindig uj kalap volt fején, s azon mindig virágok nyiltak, vagy pompás fejr, kondor, puha strucztoollakkal volt felékesítve. Ilyenkor kétszer, háromszor, igazi pártfogói képpel intett a fiunak, ki ételétől vagy katona képeitől, melyeket épen kifestett, felpillantott. Mikor a hölgy a szobából eltávozott, abban s egész környékében mindig rózsailat vagy valami más efféle varázsillat maradt vissza.

A gyermek szeme előtt anyja földfeletti lény volt, mely atyja- s az egész világnál felebb állott, mely csak tisztos távolságból tisztelendő s bámulandó. E hölgygel kikocsizni reá nézve magasztos szertartás volt: akkor ott ült a kocsi hátulsó ülésén s egy szót sem mert szólani, hanem csak a vele szemben ülő pompásan öltözött hercegnőt bámulta némán. Pompás, ágaszkodó lovakan ülő urak lovagoltak oda, mosolyogtak neki s beszéltek vele. Mint sugárzott s villogott ilyenkor a szeme mindenikre! S mikor ellovagoltak, remegő keze kellemdus emelésével köszönt nekik. Mikor vele kocsizott ki, uj veres ruháját vette fel: otthonn jó volt a durva vászon zubony is. Néha, mikor anyja nem volt otthonn s Dolly ágyot vetett, lement anyja szobájába. Anyja hálószobája előtte tündér mulató helyéül tünt fel, mely fény s kéj titokteljes helye. Ott a köntöstartóban függtek bámulatos ruhái - a rózsaszínűek, a kékek, a tarkák. Ott állott az ékszerszekrény ezüst czikornyáival: az öltöző asztalon a rejtélyes bronz-

kéz, melynek ujjain száz gyűrű csillogott; a nagy álló tükör, melyben saját bámulást kifejező fejét s az ágyvankosokat lesimitó Dolly képét láthatta. Oh, te szegény magányos, sötétségben barangoló fiu! Az anya a kis gyermek szívében élő Isten neve; s itt ez hideg követ imádott!

Hanem Crawley Rawdon szívéből, bár mily semmi ember volt különben az ezredes, nem hala ki minden szeretet s gyöngédség érzelme. Titkon igen vonzódott ifj. Rawdonhoz, s e gyöngédsége nem kerülte el Rebeka figyelmét, ki azért azonban nem beszélt a felől férjével; nem is haragutt reá a miatt: annál jobb természetű volt, hanem a miatt még jobban megvetette férjét, ki szinte szégyenlte magát atyai lágyszivüségéért s azt neje elől eltitkolta, és csak akkor engedte át magát annak, ha a fiuval egyedül volt.

Reggelenként kiment vele, meglátogatta a parkot s az istállókat. A kis lord Southdown, - ki a legjobb szívé ember volt s az inget a hátáról oda ajándékozta volna, és kinek szokása volt mindenféle játék- s ékszereket vásárolni, hogy másoknak tovább adja-, a kis ficzkónak egy ponyt vett, mely, mint mondá, nem volt nagyobb egy jó nagy patkánynál; a fiatal Rawdonnak nagyszerű apja a fiut nagy örömmel felültette e shetlandi puja ló hátára, s a parkban elsétált vele. Jól esett, ha láthatta Krightsbridgeben régi lakát s régi pajtásait: fájlalva kezdett ifju legényi állapotára visszagondolni. A vén katonák viszont örvendtek, ha régi tisztjüket láthatták s a kis ezredest karjaikon s térdeiken hintáztathatták. Maga Crawley ezredes is szívesen megebédelt a tiszt asztalnál régi pajtásai társaságában. „A manóba, ugy sem vagyok elég okos az ő számára, tudom, nem érzi meg, hogy nem vagyok ott,” mondta ilyenkor, s tökéletes igaza volt: neje nem érezte hiányát.

Rebeka kedvelte férjét; mindig vidám s barátságos volt hozzá; s épen nem mutatta ki, minő megvetéssel viseltetik iránta: talán még annál jobban szerette, hogy együgyü ember volt. Első legényének s m a î t r e d ’ h ô t e l -jének tartotta. Elküldte hogy járjon el dolgokban: ő zugolódás nélkül engedelmeskedett, körülkocsizott vele a rondell-ben, elvezette operai páholyába, az előadás alatt clubban vigasztalta s enyhítette meg magát s a kitűzött órára pontosan megjelent, nejét haza vezetendő. Jól esett volna neki, ha neje egy kissé gyöngédebbnek mutatkozik fia iránt, hanem utoljára azzal is megbarátkozott. S miután társalgónót kapott Becky, Rawdon házi kötelességei igen megkönnyültek. Neje felszólította, hogy ebédeljen a clubban, sőt most már az operaházban sem kellett szolgálatot tennie. „Ne maradj itthonn ma estve unatkozni, édesem,” mondogatta neki. „Néhány látogatóm lesz, ki csak untatna téged. Nem hinnám meg őket, de tudod, hogy javadra van, s mióta juhászkutyám van, nem kell félnem egyedül.”

Egy vasárnap reggel, a mint Crawley Rawdon, kis fiával s a ponyval szokott kerülését tette meg a parkban, az ezredesnek egy régi ismerőse, Clink káplár előtt haladtak el. A káplár egy öreg urral beszélgetett, ki egy kis fiut, körülbelől a kis Rawdonnal egy időst tartott ölében. Ez a másik kis fiu a káplár waterlooi emlékjelét tartotta kezében s nagy örömmel szemlélte.

„Jó napot, nagyságos ur,” mondá Clink viszonzatul az ezredes köszönésére. „Hogy van, Clink?” kérdé ez.

„Ez a kis fiu, Sir, körülbelől egy idős a kis ezredessel,” folytató a káplár. „Az ő atyja is Waterloonál volt,” mondá az öreg ur, ki a fiuval volt. „Ugy-e, Györgyikém?”

„Ugy van,” mondá a kis György; s ő és a kis ficzkó a pony hátán olyan élesen pillantott egymásra s olyan kemény szemlét tartott egyik a másikon, a mint csak kitelik gyermekektől.

„Sorezrednél szolgált,” mondá Clink pártfogói arcczal.

„Kapitány volt a -dik ezrednél,” mondá az öreg ur némi pöffeszkedéssel „Osborne György kapitány, - ismerte talán őt, Sir? Ő a korz zsarnok ellen harczolva hősi halállal mult ki.”

Crawley ezredes egészen kiveresedett. „Igen jól ismertem őt, Sir,” mondá, „s nejét is, kedves kis asszonyka, - hogy van ő valljon, Sir?”

„Ő az én leányom, Sir,” mondá az öreg ur hirtelen letéve a kis fiut, s nagy ünnepélyesen egy névjegyet huzott ki zsebéből, s nyújtott át az ezredesnek. A névjegyen ez állott: Mr. Sedley, a fekete gyémánt és hamutlan kőszén társaság egyedüli ügynöke, Bunker' s Wharf, Thames Street, és Sedleyné szül. Cottages Mária Anna, Fulham Road West.

A kis György a shetlandi ponyhoz járult s szemügyre vette.

„Lenne kedved lovagolni rajta?” kérdé Rawdon minor a nyeregből.

„Lenne,” mondá a kis György.

Az ezredes, ki némi érdeklődéssel nézte őt, felemelte a fiut s Rawdon minor megé ültette a nyeregre. „Öleld át a fiam derekát,” mondá neki, „Rawdonnak hívják.” S a két gyermek nevetni kezdett.

„Azt hiszem, Sir,” mondá a jólelkű káplár „mostanság szebb egy pár ficzkót nem lát.” S az ezredes, a káplár s az öreg Sedley az esernyőjével a gyermekek mellett ballagtak.

HARMINCZNYOLCZADIK FEJEZET.

Egy család, mely szűken van el.

Higyjük el, hogy a kis György Krightsbridgeből Fulhambe lovagolt, s állapodjunk meg itt egy kevésbé, és tudakolozzunk azon barátaink után, kiket itt hagytunk el.

Mint van Amália a waterlooi vihar után? Él e még s hogy van dolga? Mi lett Dobbin őrnagyból, ki oly szorgalmasan felkereste tartozkodása helyén? Tudnak-e ott valamit a Boggley-Wollah-i adószedőről?

A mit az utóbbiról tudunk, következőkben adhatjuk elő röviden: A mi érdemes vastag barátunk, Sedley József Brüsszelből megfutamodása után nemsokára visszament Indiába. Vagy mivel kitelt volt szabadságideje, vagy mert félt, nehogy waterlooi szaladása tanuival találkozzék: elég az hozzá, nemsokára hogy Napoleon St. Helena szigetén ütötte fel tanyáját - Józsi látta is ott az excsászárt - visszatért Bengalba, ottani hivatala után látandó. A ki Józsi a szállító hajón hallotta, beszédeiből azt következtette, hogy a korzzal nem egyszer találkozott, s Mont St. Jeannál a fogát vicsorgatta neki. Ezer adomát tudott beszélni e híres ütközetekről; minden ezred állását, mindeniknek veszteségeit a csatákban jól ismerte. Egy szóval sem tagadta, hogy neki is volt része e győzelmekben, s hogy a hadseregnél volt és Wellington herczeg számára leveleket vitt. Azt is mind el tudta beszélni, a mit a herczeg a waterlooi ütközet napján minden kigondolható pillanatban tett s mondott, s Józsi e részben ő kegyelmessége gondolkodásának s minden tette és cselekedetének oly pontos ismeretét tüntette ki, hogy nyilván egész nap meg nem mozdult volt a nagy győztes oldala mellől, bár neve, mivel nem volt harczos, az ütközetről szóló nyilvános okiratokban meg nem említett. Utoljára talán maga is elhitte, hogy a hadseregben szolgált. Annyi bizonyos, hogy egy ideig szörnyen feltűnt Kalkuttában, s egész további Bengáliában tartozkodása alatt Waterloo-Sedleynek hívták.

A váltókat, miket a szerencsétlen lovak eladónéjának adott, ő s ügynöke pontosan kifizette, s ezen alkura soha sem czélt, azt sem tudja senki bizonyosan, mi lett a lovakból vagy mikép menekedett meg Izidortól, belga legényétől: annyi igaz, hogy az utóbbi 1815-ben ősszel Valenciennesben egy szürkét adott el, igen hasonlót ahoz, melyen Józsi ült volt.

Józsí londoni ügynökének meg volt hagyva, hogy szüleinek Fulhamben évenként százhusz fontot fizessen. Az öreg hitvestársaknak ez volt legfőbb segédforrása; mert az öreg urnak bukása után kezdett nyereszkedései épen nem segítették a bukott s leroskadt öreg urat lábra. Megkísértette a borkereskedést, a kőszénkereskedést, adott el sorsjegyeket, stb. Valahányszor új ügyletbe kezdett, terjedelmes előrajzokat küldött ismerőseinek, új réz czimlapot csináltatott ajtajára, s némi pöffeszkedéssel mondogatta, hogy újra gazdag ember válik belőle. Hanem a szerencse nem mosolygott többé a szegény gyenge öregnek. Barátai egymásután mind oda hagyták s elunták rosz bort s drága szentet vásárolni tőle; s az egész világon csak egyetlenegy ember hitte, hogy a cityben ügyletek után lát, midőn reggelenként oda tántorog, s ezen egy ember neje volt. Estve lassan haza kullogott, aztán egy kis társaságba ment a korcsmában s ott a nemzet pénzügyeiről rendelkezett. Csudálatos volt őt milliókról, agios discontoról, Rotschild és a Baring testvérek vállalatairól hallani beszélni! Az öreg ur mindig oly roppant összegekről beszélt hogy a társaság (a gyógyszerész, a temetésrendező, egy építőmester, a plébániai templomból a sekrestyés, s Mr. Clapp a mi régi ismerősünk) némi tartozkodó tisztelettel kezdett reá tekinteni. „Uram,” mondogatta mindennek a társaságban, „egykor jobb dolgom volt. A fiam, Sir, első hivatalnok Ramgungelban a bengaliai elnökségben, s havonként négy ezer rupiát vesz be. A leányom ezredesné lehetne ha akarna. Ha akarnék, Sir, fiamra az első hivatalnokra holnap bocsáthatnék egy váltót kétezer fontról, s Alexander egyszerre kifizetné az összeget, Sir. Hanem a Sedleyk mindig büszkék voltak, Sir!”

Te is, tisztelt olvasó s én is, jöhetünk egyszer ilyen helyzetbe, mert hiszen hány jó barátunk járt így? A szerencse kereke fordulhat: erőnkben megfogyatkozhatunk; helyünket a világ szinpadán meglehet ifjabb s derekabb szereplők foglalják el; az élet koczája ellenünk fordulhat, s mi elzuzva vagy hajótörést szenvedve ott maradunk világ csúfjainak. Ha az emberek szembetalálnak, az utcza tulsó oldalára mennek át, vagy mi még rosszabb, felénk nyujtják egy pár ujjokat s szánakozó képpel s pártfogói hangon sajnálkoznak, hanem mihelyt hátot fordítasz, elkezd a te barátod: „Szegény ördög, minő ostobaságokat követett el, hogy nem tudta használni szerencsáját!” No, no - kocsi s háromezer fontnyi évi jövedelem még nem a legfőbb jutalom, sem nem végszava az istenitéletnek. S ha annyi kontár előmegy, a hányot elvisz az ördög, - ha a szemfényvesztők szerencsét tesznek és a zsebvágók meggazdagodnak, és viszont nekik is épen úgy kijut a baj és szerencsétlenség, mint a legderekbabb s legbecsületesebb embernek: azt mondom, öcsém, a ‘Hiuság vásáranak’ adományai- s élményeire nem sokat tarthatunk, s valószínű hogy... hanem egészen kijövünk történetünkből.

Ha Mrs. Sedley erélyes asszony, férje bukása után azt megmutatta s nagy házot fogadva ki, abba urakat vett volna fel szállás- és étkezésre. A megbukott Sedley igen jól nézett volna ki, mint a kosztházot tartó gazdasszonynak férje, leendvén ekkor a magán élet Munoza, czimzetes ur és mester, pecsenyeszelő és udvarmester, és e szomorú háztartás kormányzó asszonyának alázatos férje. Hanem Mrs. Sedley egyáltalában nem birt annyi erélyt, hogy „tisztos uri személyek” után lásson, kik, mint a T i m e s -ben naponta olvashatni, „egy vidám s zenekedvelő családnál szállást és étkezést keresnének.” Ő nem birta magát felszedni a partról, hova a sors a hajótöréskor kidobta, - s az ember láthatta, hogy az öreg pár életpályája vége felé jár.

Nem hiszem ugyan, hogy boldogtalanok lettek volna. Bukásukban talán egy kissé büszkébbek voltak, mint egykor szerencséjükben. Mrs. Sedleyre mindig sokat tartott házi asszonya Mrs. Clapp, ha lement s a konyhában vele órákig elbeszélgetett. Az ír szolgáló Flanagan Betty kalapjai s szalagjai, daczossága, restsége, rettentő gyertyapusztítása, tea- s czukorfogyasztása, stb. épen úgy elfoglalta s gyönyörködtette az öreg asszonyt, mint korábbi háztartása, melyről naponta százszor is beszélt a jó asszony, s mely magában foglalta Sambot, a kocsi, egy lovászfut, egy házi szolgát, egy gazdasszonyt s egy egész falka nőcselédet. Aztán Flanagan Bettyt kívül Mrs. Sedley az egész utcza minden cselédjére ügyelt. Tudta, hogy minden lakó az

utcza házacskáiban megfizette-e házbérét vagy adós maradt vele. Elfordította a fejét, ha előment Mrs. Rougemont a színésznő kétes hírű családjával. Felütötte a fejét, ha Mrs. Pestler a gyógyszerárusnő elhajtott előtte egy lovas szekerekben, melyet férje ügybajos dolgai elvégzésére tartott; sokszor beszélt a zöldségárussal a répáról Sedley ur számára, szemmel tartotta a tejes asszonyt s a sütő inast; gyakori látogatásokat tett a mészárszékekben, s a mészáros valószínűleg kevesebb bajjal megalkudt száz ökröt, mint a mennyivel el tudott adni Sedleynének egy ürüczombot: vásárnaponként megszámlálta a burgonyákat a pecsenye alá, s e napokon ünnepi ruhájában kétszer ment templomba, s estve Blair prédikációit olvasta.

E napokon, mert hétköznapokon „ügyei” nem engedték meg e mulatságot, az öreg Sedleynak legnagyobb kedvtelése volt kivinni unokáját a kis Györgyöt a szomszéd Parkba vagy a Kensington-kertbe, hogy lásson katonákat vagy falatokat dobjon a kacsáknak. Gyuri igen szerette a veres kabátosakat, s nagyatyusa elbeszélte neki, hogy atyja híres katona volt, és sok, waterlooi emlékjelt viselő őrmesterrel s más vitéz urakkal megismertette őt: a nagyapa ezeknek a fiut némi pöffeszkedéssel mutatta be, mint -dik ezredi kapitány Osborne fiát, ki a dicső 18-dikán esett el. Néha egy-egy pohár serre is meghitta egyikét, másikat ezen uri embeereknek, sőt eleinte, mikor Gyurit vásárnaponként sétálni vitte, tele tömte egészsége rovására almával s lepénnyel, s gyomrát egy kissé elrontotta, miglen Amália kijelentette, hogy Gyuri nem megy többé sétálni a nagyatyussal, hacsak ez becsületszavára meg nem igéri, hogy a gyereknek nem ad többé se lepényt, se czukorsüteményt, se egyéb efféle bódébeli csemegét.

Mrs. Sedley és leánya közt a kis fiu tekintetében némi hidegség és titkos feszültség uralkodott, - mert egy estve, Gyurinak még csecsemő korában, Amália, ki a szobában varrt, s észre sem vevé az öreg asszony távozását, ösztönszerűleg rohant fel a gyermekszobába, a mint a gyermek sirását hallotta, ki azon perczig nyugton alvék - s rajta kapta Mrs. Sedleyt, a mint a csecsemőnek lopva Daffy életessentiájából adott be. Amália, a mindennapi emberek e legszendébb s legszelidebbje, anyai tekintélyének e csorbitását tapasztalva egész testében reszketett s remegett a harag miatt. Arcza, a különben halovány, kipirult s oly veres lett, minő tizenkét éves gyermek korában szokott volt lenni. Kiragadta a gyermeket anyja karjai közül, elkapta a palaczkot: a dühre lobbant öreg asszony a balvégzetes kávéskalánnal kezében, csak bámult reá. Amália a palaczkot a kandallóba dobta. „Nem akarom, anyám, hogy a gyermeket megétecsék,” kiálta Emmi, gyermekét körülötte kerített két karjával hevesen ringatva s villogó szemekkel fordulva anyja ellen.

„Megétecsék, Amália!” mondá az öreg asszony, „ily szót használsz te ellenem?”

„A gyermeknek nem szabad más orvosságot adni, mint a mit Mr. Pestler küld. Ő azt mondta, hogy Daffy életessentiája valóságos méreg.”

„Derék! te hát azt hiszed, gyilkos vagyok,” viszonzá Mrs. Sedley. „Igy beszélsz te anyádhoz? Sok baj ért, mélyen sülyedtem az életben, kocsit tartottam s most gyalog járok; de azt nem tudtam, hogy gyilkos vagyok, s köszönöm hogy tőled tudom meg.”

„Anyám,” mondá a szegény sirásra hajlandó asszony, „ne támadjon meg a miatt, én nem - nem - nem akartam azzal azt mondani, hogy a gyermeknek ártani kívánna, de...”

„Nem, édesem, - ugy-e, csak azt akartad mondani, hogy gyilkos vagyok, s jobb lenne, ha Old-Baileybe zárnának. Pedig nem mérgeztelek meg téged, mikor gyermek voltál, hanem a legjobban neveltetlek, a legdrágább s legjobb mestereket tartottam. Ugy van: öt gyermeket szoptattam s hármát eltemettem, s azon gyermekem, kit legjobban szerettem, kit minden betegségében ápoltam, mikor a foga jött, mikor számárhurutja, vereshimlője s torokgyíkja volt, kit költségre nem tekintve drága külföldi mesterekkel tanítottam s Minerva-Houseban neveltettem - mikor én leány voltam, bezzeg nem tettem annyit érettem s örültem, ha tisztel-

hettem atyámat s anyámat, hogy hosszú életű legyek a földön, ha hasznukra lehettem valamiben, s nem ültem s nem méláztam egész nap a szobában s nem játsztam grófnét - most azt mondja, gyilkos vagyok. Ah, Mrs. Osborne! adja az Isten, hogy ne táplálj kebledben viperát!”

„Anyám! édes anyám!” kiálta a fiatal nő csaknem magán kívül, s karján a gyermek hevesen rikoltott.

„Igen, gyilkos vagyok! Ess térdre, Amália, s könyörögj az Istenhez, hogy tisztítsa meg istentelen, háládatlan szivedet, s bocsásson meg neked, valamint én megbocsátok.” S ezzel Mrs. Sedley hirtelen kiment a szobából, még egyszer „mérget” sziszegve s ezzel szerető áldását befejezve.

A Mrs. Sedley és leánya közt ez által okozott szakadás, míg az anya élt, soha teljesen be nem gyógyult. E vitának az idősb asszony később számtalan alkalomkor igazi női ész- és állhatatossággal hasznát tudta venni. Hetekig azután alig szólt Amáliához; a cselédeknek intette, nehogy a gyermekhez nyiljanak, mert Mrs. Osborne rossz neven találná venni. Felszólította leányát, néznie után, valljon a Gyuricza számára készített ételekben nincs-e mérge. Ha egy szomszéd a fiúcska egészsége után tudakolt, éles hangon Mrs. Osbornehoz utasította. Ő sohasem kérde, mint van a gyermek. Ő hozzá nem nyúl a gyermekhez, ámbár unokája, s kedvence, kinél semmi sincs kedvesebb előtte, de hiában, nincs gyermekekhez szókvass meg találná ölni. S ha Mr. Pestler jött mindnyájok egészségét tudakolva, oly csipősen és csekélylőleg fogadta, hogy a gyógyász kijelentette, miszerint maga lady Thistlewood, kinek orvosául működhetni szerencséje van, sem fogadja gögösebb képpel, mint az öreg Sedleyné, kitől sohasem vett el tiszteletdíjt. S a maga részéről valószínűleg Emmi is féltékeny volt, mert melyik anya nem volna féltékeny azokra, kik gyermekét ápolni vagy szívében az első helyet akarnák elfoglalni? Annyi igaz, hogy nyugtalan volt, ha valaki a gyermekkel bajlódott, s Mrs. Clappnek vagy az ír szolgálónak épen oly kevésbé engedte meg gyermekét felöltöztetni vagy étetni, a mint meg nem engedte volna az ágyacskája felett függő miniatürképet megmosniok: - az ágyacska ugyanaz volt, melyet egykor az övével cseréle fel; s melyhez most sok hosszú, csendes, könnyes de boldog évre visszavonula.

E szobában volt Amáliának egész szíve s minden kincse. Itt ápolta fiacskáját, itt örködött felette szerelme állhatatos szenvedélyével a gyermekkor különbözőféle betegségei idején. Benne némileg viszont megjöve az idősb György, csakhogy megjobbitva, mintegy az égből szállva vissza. Ezer kis hang-, pillantás- és mozdulatában hasonlita a gyermek atyjához, úgy hogy a szegény özvegy szíve remegett, mikor őt szívéhez szoritotta; s a gyermek gyakran kérdezte könnyei okát. Habozás nélkül megmondta, hogy azért hullat könnyeket, mert oly igen hasonlít atyjához. Örökké megholt atyjáról beszélt neki, s az ártatlan s csudálkozó gyermeknek elmondta György iránti szerelmét; sokkal jobban, mintsem valaha Györgynek vagy fiataltsága valamely meghitt barátnéjának. Szüleivel e tárgyról sohasem beszélt: átallotta feltárni előtök szívé. Valószínűleg a kis György sem értette meg jobban, mint szüléi; hanem az ő fülébe tartozkodás nélkül kiönthette érzelmi titkait. E nőnek öröme is némi fájdalom volt; legalább oly gyöngéd volt az, hogy könnyekben fejeződött ki. Érzelmei oly szende s gyöngéd természetűek voltak, hogy azok talán nem is könyvben elbeszélni valók. Dr. Pestler (most igen híres női orvos, cifra setét zöld kocsit tart, Manchester Square-en lakik s kinézése van lovagrend elnyerésére) beszélte, hogy fájdalma, mikor gyermekét elválasztotta, oly keserves volt, hogy egy Herodes szívé is megindította volna. Az orvos ur régebben igen lágyszivű, s neje még azután sokáig szörnyű féltékeny volt Amáliára; s talán nem ok nélkül, mert az Amália kis ismeretségi köréhez tartozó legtöbb nő osztozott e féltékenységben s komolyan méltatlankodott azon lelkesedés miatt, mellyel a másik nem viseltetett Amália iránt. Mert majd minden

férfi megszerette, ki közelébe jött, bár valószínűleg, ha kérdik, meg nem tudta volna mondani annak okát. Emmi sem tündöklő, sem élczes, sem valami különös okos, sem rendkívül szép nem volt. Mindamellet akárhova jött, minden férfit épen oly csalhatatlanul elbájolt, mily bizonyosan felébresztette a saját neméhez tartozó személyek megvetését s hitetlenségét. Azt hiszem, legfőbb báját gyengesége képezte: egy neme azon édes megadás- és szendeségnek, mely minden férfinak, kivel találkozott, rokonszenvét s védelmét felhívni látszék. Láttuk, hogy az ezrednél, bár kevéssel beszélt György bajtársai közül, a tiszt asztalhoz tartozó minden ficzkó kardja kirepült volna tokjából, hogy, ha szükség, védelmére ércz falat képezzen körülötte: így volt ez a kis házacskában s Fulham kis körében is: - mindenkit érdekelt s mindenkinek megtetszett. Maga Mrs. Mangot - Mangó, Plantain et Comp. nagy háztól, a nagyszerű ananász-házok pompázó tulajdonosnéjának, ki oly nyári déjeûné-*ket* adott, melyre hercegek s grófok megjelentek, s ki pompás sárga formaruháju legényekkel s gyönyörű pej lovakkal kocsizott, milyeneket a kensingtoni királyi istállóknban sem lehetett látni, - mondom ha maga Mrs. Mango jött volna Fulhambe, vagy menyé Lady Mary Mango (Earl of Castlemouldy leánya, ki annyira leereszkedik, hogy e nagy ház fejéhez menjen férjhez), sem fogadhatták volna a környékbeli kereskedők s mesteremberek nagyobb tisztelettel, mint minőt a mindig egyenlőn szende fiatal özvegynek tanusítottak, ha ajtójuk előtt elment vagy boltjaikban szerény vásárlásait végezte.

Igy tehát nemcsak Mr. Pestler, az orvos, hanem fiatal segédje is Mr. Linton, ki a szolgálókat s kisebb mesterembereket gyógyította, nyilvánosan Mrs. Osborne rabjának vallotta magát. Mr. Linton csinos fiatal ember volt s Mrs. Sedley házánál szivesebben látták, mint főnökét, s ha a kis Györgynek valami baja volt, kétszer-háromszor is utána nézett napjában s meg sem gondolta, hogy tiszteletdíjt fogadjon el. A gyógyszerár fiokjaiból titkon különbféle gyógy-csemegéket vett magához s oly bámulandó édes italokat s mixturákat készített a kis György számára, hogy ennek valóságos öröm volt betegnek lenni. Egyszer ő és főnöke Mr. Pestler két egész éjjel virasztott a fiunál; ez azon borzasztó félelmes héten történt, mikor Gyuri veres himlőben volt; anyja ijedségéről ítélve az ember azt hihette volna, hogy a világon addig sohasem is volt veres himlő. Valljon másokért is ugyanazt tették volna? Például fenvirasztottak-e a kis Clapp Mariért, ki a kis Gyögytől ugyanazt a betegséget elkapta? Az igazság kényszerít megvallanunk, hogy nem. Egészen nyugton aludtak, - kijelentették, hogy az egész csekélység, s majd magától meggyógyul, s szinte feleslegesnek tartották azt az egy-két orvosságot is, mit beküldtek.

A szemben lakó kis francia *chevalier*-t is meg kell említnünk, ki a szomszédságban különbféle iskolákban oktatást adott anyanyelvében, s estvenként szobájában egy vén rekedtes hegedűn reszketeg vén *gavotte*-okat s *menuette*-eket játszott. Valahányszor ez a hajporos és szerfelett udvarias vén Chevalier de Talon Rouge Mrs. Osborneról beszélt, előbb egy szippantás burnótot vett, a fenmaradt porocskákat kezének egy kellemes legyintése által elcsattintotta, aztán ujjait újra összefogta, ajkaihoz vitte, s egy csókot fűtt reá e felkiáltással: *Ah, la divine créature!* Ez a vén francia *chevalier* esküdt mennyre földre, hogy ha Amália Brompton Lane hosszában sétál, lépte alatt virágok sarjadnak seregesen. A kis Györgyöt Cupidonak nevezte, s Venus - mamája - mintlétét tudakolta tőle; s az elbámult Flanagan Bettinek azt mondta, hogy ő a három grátiák egyike s a *Reine des Amours* kedvencz szolgáló leánya.

E könnyűszerű s öntudatlan népszerűségnek még több példáit hozhatnók fel. Nem szorgalmatosan beszólott-e az özvegyhez Mr. Binny, azon környéki kápolnának, melybe a család is templomba járt, szelid s jámbor lelkésze? Térdén himbálta a fiucskát s ajánlkozott hogy latinul tanítja őt, házánál gazdasszonykodó nénjének, egy vénülő szűznek nem kis bosszankodására. „Hidd meg, Beilby, nincs rajta semmi,” mondogatta az utóbb említett hölgy. „Ha

hosszán jó theára, egész estve egy szót sem szól. A szegény pára örökké csak sohajt, s azt hiszem, nincs is szive. Az urak csak csinos arczáért bámulják. Miss Grits, kinek ötezer fontja van s kire még több is néz, két annyi jellemmel bír, s az én izlésem szerint százszor kedvesebb; ha szép is volna, fogadom, hogy észrevennéd tökéletességeit.”

Valószínűleg nagy részint igaza volt Miss Binnynek. Istentelen kópék a férfiak, hogy annyira megnyeri szívöket a csinos arcz. Ha Minerva bölcsesége- s tiszta erkölcsével bír is egy nőszemély, még sem igen néznek reá, ha rú. Mennyi bolondságot meg nem bocsátnak egy pár szép szemért; minő együgyűséget nem tesznek tetszövé piros ajkak és édes hangok? Miből a nők, szokott igazságérzetökhöz képest, azt következtetik, hogy a melyik nő szép, az bolond. Oh nők, nők! vannak köztetek olyanok, kik se nem szépek, se nem okosak.

Hősnők életében csak közönséges eseményeket beszélhetünk el. Mint a szives olvasó bizonyára már eddig is észrevette, életében nem fordulnak elő csudák, s ha a fia születése utáni hét évről napló vezetett volt, abban alig fordulna elő valami nevezetesebb esemény, mint a fenemlitett veres himlő története. Egy napon azonban, az özvegynek nagy bámulására, a tiszteletes Mr. Binny felkérte őt, cserélné fel az Osborne nevet az övével, mire mélyen elpirulva s könnytelt szemmel és hanggal megköszönte irántai figyelmét, háláját fejezte ki az iránta és szegény fiacskája iránt tanusított jóságáért, de kijelentette, hogy soha, soha nem fog senkire gondolni másra, mint - mint elvesztett férjére.

April huszonötödikét és junius tizennyolczadikát, mint esketése s özvegysege napjait egészen elhunyt kedvese emlékének szentelte s e napokon ki nem mozdult szobájából (ki tudná ezen kívül, hány éjjeli órát merengett így át, midőn fiacskája ágya mellett aludt bölcsőjében). Egyébként nappal munkásabb volt. Györgyöt írni, olvasni, s egy kissé rajzolni tanította. Könyveket olvasott, hogy neki történeteket beszéljen el. Midőn a gyermek szeme kinyílt s értelme a környező természet behatása alatt fejlődni kezdett, a mindenek Teremtőjének ismeretére tanította, a mint szerény tehetségétől kitelhetett; s minden estve s minden reggel, az anya s kis fia, (azon áhitatos, és megható közösségben, melynek láttára vagy emlékezetére nincs ember, ki érzéketlen maradhatna), M i a t y á n k -hoz a mennyben együtt imádkozott, az anya szive mélyéből, a gyermek utándadogva. S mindennap kérték az Istent, áldja meg az édes atyát, mintha még életben vagy velek a szobában együtt lett volna.

Sok órát eltöltött naponta azzal, hogy megmosdatta s felöltöztette a kis urfit, reggeli előtt, míg a nagyatyus ‘dolgára’ nem ment, egy keveset kísétáltatta, a legcsudálatosabb s legügyesebb ruhákat varrta neki, mi célra a takarékos özvegy a házassági ruhatárában birt legkisebb cifra darabot felszabott - maga Mrs. Osborne (anyjának nagy bosszuságára, mert az utóbbi kivált szerencsétlensége óta különösen szerette a szép ruhákat) mindig egy fekete köntösben s egy fekete szalagu szalma kalapban járt - s mindezen különböző dolgai naponta több órát elfoglaltak. Más órákat anyja s öreg atyja szolgálatában töltött. Nem sajnálta a fáradságot hogy megtanulja a c r i b b a g e -et s estvéként, ha az öreg ur nem ment clubbjába, azt játszott vele. Ha akarta - s ez jó jel volt - énekelt valamit neki, s olyankor a zene alatt mindig szépen elaludt. Sok levelét, előrajzát, izeneteit s terveit letisztázta. Az ő kezeirásával értesített az öreg urnak legtöbb ismerőse arról, hogy ő a fekete gyémánt s hamutlan köszén társaság ügynöke, s barátait és a közönséget képes ellátni a legjobb köszénnel, chaldron-ját - shillingjével számítva. Ő maga a körleveleket csak aláírta s címezte. Egy ilyen levél Dobbin - dik ezredi őrnagy kezébe is került Cox és Greenwood urak címzete alatt: hanem az őrnagy akkor Madrasban volt, s nem volt szüksége köszénre. Hanem ismerte a kezet, mely az előrajzot írta. Jó Isten! Mit nem adott volna, hogy e kezet a magáéban tarthassa! Egy más előrajz is jött ki, mellyel az őrnagy értesített, hogy Sedley és társ. ügynökségeket állítván fel Oportóban, Bordeauxban s St. Maryban, képes barátainak s általában a közönségnek legfino-

mabb s leghiresebb portoi, sherry s claret borait jutányos áron s rendkívüli előnyök mellett ajánlani. Az őrnagy ehez képest eljárt s megrendeléseket eszközölt a főparancsnok, a bírák, az ezredek, szóval minden ember részéről, kit az elnökség területén ismert, s oly nagy számu s mennyiségű megrendelést küldött, hogy Sedley és Clapp - ki az ügyletben a társ volt, egészen elcsudálkozott. Hanem a jó szerencse azon első játéka után további megrendelések nem érkeztek, s így a szegény öreg Sedley nem építhetett házat a Cityben, nem fogadhatott fel egy sereg kereskedő legényt, nem bérelhetett ki külön dock-ot, s nem levelezhetett az egész világgal. Az öreg ur nem bírta többé régi borhoz értői jó ízlését s Dobbin őrnagyot minden tisztai asztalnál átkozták a sok rossz ital miatt, mit ő rendeltetett meg; és a mi barátunknak nem maradt egyéb hátra, mint a Sedley által küldött borok nagy részét visszavásárolni és roppant saját kárával nyilvánosan elárvereztetni. A mi Józsiat illeti, ki ez időben már a calcuttai jövedelmi hivatalhoz vala előmozdítva, magán kívül volt dühében, a mint a posta egy csomó efféle bacchusi prospectust hozott atyjának egy levelével, melyben írta, hogy e vállalatnál számít fiára s már is küld hozzá - mint a mellékelt áruszámlából kitetszik - bizonyos mennyiségű válogatott borokat, melyeknek ára erejéig váltókat bocsátott ki reá. Józsi, ki épen úgy ki nem állhatta, hogy atyja, - Sedley Józsinak, a calcuttai jövedelmi hivataltól, atyja - megrendelésekért könyörgő borkereskedő, mint ha egyenesen Jack Ketch lett volna, megvetőleg visszautasította a váltókat s az öreg urnak egy méltatlankodó levelet irt vissza, melyben kérte, hogy gondoljon saját ügyeivel; az ovatolt váltók visszaérkezvén, Sedley és társa a madrasi küldemény nyereségével s Emmi takarékjainak egy részével volt kénytelen azokat beváltani.

Ötven fontnyi évi kegypénzén kívül, férje végrendeleti végrehajtójának nyilatkozata szerint, Osborne halálakor ügynöke kezében még ötszáz font maradt volt, mely összeget Dobbin, mint a kis György gyámatyja, egy indiai ügynökségi háznak akart kiadni nyolcz száztólira, Mr. Sedley, ki azt vélte, hogy az őrnagy álnokul magának akarja tartani e pénzt, mindenképen ellenezte e tervet, sőt elment magához az ügynökhez a kérdéses pénz kiadása ellen tiltakozni, hol azonban nagy meglepetésére megértette, hogy ennél azon összeg soha nem volt, s az elhunyt kapitány egész hátramaradt vagyona valami száz fontra rugott, és ez az ötszáz font valami különös összeg lesz, miről Dobbin őrnagy adhat felvilágosítást. Az öreg Sedley inkább mint valaha meggyőződve, hogy a dolog nem tiszta, üldözni kezdte az őrnagyot. Mint leányának legközelebbi barátja s rokona, parancsoló hangon kért tőle számot az elhunyt kapitány vagyonáról. Dobbin dadogása, pirulása s zavarodása még inkább megerősítette őt azon hiedelemben, hogy gazemberrel van dolga; s méltóságos hangon mondotta ki abbéli véleményét a tisztnek, mi egyszerűn abból állott, hogy az őrnagy meghalt veje pénzét törvénytelenül tartja vissza.

Dobbin ekkor kifogyott türelméből, s ha vádlója nem oly öreg s törött ember, összeveszett volna vele Slaughter's-kávéházban, melynek egy belső szobáskájában beszélt a két ur e dologról. „Jöjjön fel, Sir,” dadogta az őrnagy. „Akarom hogy jöjjön fel, s megmutatom, ki a károsított fél, a szegény György-e vagy én;” s feczipelvén az öreg urat háló szobájába, elővette író asztalából Osborne számláit s egy csomó váltóját, mit az utóbbi kiadott, mert meg kell vallanunk az igazat, hogy Osborne mindig kész volt váltó kiadására. „Megfizette, mivel Angliában tartozott,” tette hozzá Dobbin, „de mikor elesett, alig maradt száz fontja. Én tettem össze néhány társammal e kis összeget; azon pillanatban nem nélkülözhattünk többet; s ön azt meri mondani, meg akarjuk csinálni az özvegyet s az árvát.” Sedley igen meg volt alázva s hunnyászkodva, bár Dobbin Vilmos nagyot hazudék neki, mert azon pénzt az utolsó shillingig ő adá, ő temetteté el barátját s ő hordozza minden költséget, mi e gyászeset s Amália elutazása következtében merült fel.

Az öreg Osborne sohasem veve magának fáradságot e költségekre gondolni; épen úgy nem Amáliának valamelyik rokona, s valóban épen úgy nem gondolt azokra maga Amália. Ő tökéletesen bizott Dobbin őrnagyban, egy kissé zavaros számadásait elfogadta helyesek gyanánt, és soha sem álmodta, mennyire adósa neki!

Amália évenként kétszer-háromszor, ígéretéhez képest, irt az őrnagynak Madrasba; de leveleiben semmi egyébről nem beszélt, mint a kis Györgyről. Mily gondosan őrizte ő e leveleket! Ha Amália irt, ő is irt vissza, de nem elébb; egyszersmind keresztfiának és neki számtalan emléket küldött. Egyszer egy gyönyörű kínai elefántcsont sakkjátékot küldött neki, melyben a parasztok kis fejr és zöld emberkék voltak igazi kardok- s paizsokkal, a lovagok lóháton ültek s a tornyok elefántok hátán álltak. A kis Györgynek ez a sakkjáték volt legfőbb gyönyörűsége, s ezen ajándék hálás elismeréseül írta keresztapjának az első levelet. Befőtteket és eczetbe becsinált zöldségeket küldött, s az urfi az utóbbiakra egyszer a pohárszékben reá akadván, szinte halálra ette magát belőlök. Ugy égették belső részét, hogy azt hitte, az ég különösen bünteti őt tolvajságáért. Emmi e balesetről egy kis nevetető tudósítást irt az őrnagynak: ki örvendett, hogy valaha mégis kezd felüdülni s egy kissé vig is tud lenni néha. Egy pár sált küldött, az ő számára egy fejéret s anyja számára feketét pálmalevelekkel; aztán egy pár veres téli nyakravalót az öreg Mr. Sedleynek s a kis Györgynek. A sáloknak darabja megért ötven guineát, s Mrs. Sedley büszkélkedve tette fel ünnepi ruhájához; Emminek is jól állott szerény fekete köntöséhez. „Beh kár, hogy nem akar tudni felőle,” jegyzé meg Mrs. Sedley Mrs. Clappnek s minden Brompton-i ismerősének. „Józi sohasem küld nekünk, tudom, ilyen ajándékokat, s mindent kelleetlenül tesz érettünk. Világos, hogy az őrnagy halálosan szerelmes Emmibe; s csak ha legkisebbé czélzok reá, elpirul, zokogni kezd, s felmegy s leül miniatúr-arczképével. Már egészen betege vagyok ennek a miniatúrképnek. Bár sohase ismertük volna ezeket az utálatos pénzök miatt felfuvalkodott Osborneékat.”

Ily mindennapi jelenetek s környezetek közt telt el a kis György első gyermekkora, s egy kényes, érzékeny, akaratos fiu vált belőle, minő a nő által nevelt szokott lenni, uralkodva a szende anyán is, kit pedig szenvedélyesen szeretett. Az egész őt környező kis világnak ő parancsolt. A mint nagyobb lett, az öregek csudálkoztak kevélységén, atyjáhozi tökéletes hasonlatosságán. Mindenről kérdezősködött, mindent tudni akart. Kérdései s megjegyzései mélységén elcsudálkozott nagyapja, ki agyon untatta korezmai clubbját a kis ficzko tanulása s lángesze felőli történetekkel. Nagyanyját némi jókedvű közönyösséggel tekintette. S a körülöttei kis kör azon hitben volt, hogy a világon e fiuhoz fogható nincs. A kis György atyja büszkeségét örökölvén, valószínűleg azt gondolta, hogy a világnak ebben igaza van.

Mikor az urfi hat éves lett, Dobbin igen gyakran kezdett írni neki. Az őrnagy tudni akarta, jár-e iskolába, s reménylte, hogy ott kitüntetendi magát; tudakolta egyszersmind, nem szeretne-e inkább jó házi tanítót? Ideje tanulnia, s a keresztapa s gyám reménylte, megengedendik a fiu nevelési költségeit hordoznia, minthogy azok anyja szük jövedelméből nemigen lennének fedezhetők. Egy szóval, az őrnagy örökké Amáliára s kis fiára gondolt, s az utóbbit ügynöke által ellátta képes könyvekkel, festékskatulyákkal, íróasztallal, s minden képzelhető játék- s oktatási szerekkel.

Néha - minden bizonnal az őrnagy kívánatára - hűgai a Dobbin kisasszonyok is elmentek családi kocsijukban, hogy Amáliát s a kis fiut, ha ezeknek kedvök volt, kikocsiztassák. E hölgyek pártfogoló barátsága igen terhére volt ugyan Amáliának, de azért szeliden türte, mert természete volt engedni; azonkívül György urfinak igen tetszett a fényes kocsi. A hölgyek alkalmasszerűleg el is kérték a fiut egy-egy napra magokhoz, s ő mindig igen szivesen ment a szép kerti lakba Denmark Hillen, hol az üvegházokban oly szép szőlők s a falakon oly gyönyörű őszi baraczkok voltak.

Egy napon a legbarátságosabb képpel jöttek Amáliához egy hírrel, melyről, mint mondák, meg voltak győződve, hogy örömet okozand neki, - s hozzá tették, hogy az valami igen érdekes dolog, mi a drága Vilmost érdekli.

„És mi az; talán haza jó?” kérde Amália örömtől ragyogó arccal.

„Oh, nem - nem az,” felelék - „hanem alapos okuk van azt hinni, hogy az édes Vilmos házasodni szándékszik - és pedig Amália egyik igen jó barátnéjának rokonát veendi nőül, O’Dowd Glorvina kisasszonyt, O’Dowd ezredes sogornójét, ki most Lady O’Dowdnál van Madrasban - mindenfelé azt mondják róla, hogy igen szép s mivelt leány.”

„Oh!” mondá Amália. Valóban, Amália igen örvendett ennek. Hanem úgy vélekedett, hogy Glorvina nemigen hasonlíthat régi ismerősehez Mrs. O’Dowdhoz, ki ugyan derék asszony, de - igazán - igazán nagyon örvend neki. Hirtelen valamely megmagyarázhatlan ösztönzetnél fogva felkarolta a kis Györgyöt s rendkívüli gyöngédséggel kezdte csókolni. Szeme egészen nedves volt, a mint a gyermeket letette öléből, s az egész kocsizás alatt alig szólott egy szót, pedig igazán igen örvendett annak.

HARMINCZKILENCZEDIK FEJEZET.

Egy cynicus fejezet.

A kötelesség rövid időre visszavezet néhány hampshire-i ismerőseinkhez, kik gazdag rokonuktól várt örökösödési reményeikben annyira megcsalatkoztak. Crawley Butera nézve nagy csapás volt, hogy miután legalább harminczezer fontra számított - testvére csupán ötezret hagyott reá, - mely összegből négy rut leánya férjhezadására csak igen csekély rész maradt meg, miután mind saját, mind pedig Jim fiának egyetemi adósságait kifizette.

Mrs. Bute nem tudta, vagy legalább soha sem akarta elismerni, hogy önkényes magaviselete mily nagy mértékben volt férje romlásának eszköze. Ő erősíté hogy mindent megtett, mit csak egy nő képes volt megtenni, s hogy nem tehet róla, ha azon sykophant mesterkedésben, melyet álnok unokaöcse Crawley Pitt használt, járatlan volt. Rosz uton gyűjtött pénzéhez kívánta mindazon szerencsét, mit érdemelt.

„A pénz legalább a családban marad,” szólt a papné igazi keresztényi módon. „Pitt azt sohase fogja elpazarolni, annyi bizonyos, mert egész Angliában nincs nagyobb fősvény, s noha más tekintetben, de azért nem kevésbé gyűlöletes, mint vesztegető s kicsapongó testvére Rawdon.

Mihelyt a düh és ingerültség rohama lecsillapult, azonnal elkezdett Mrs. Bute addig nyujtozni, a meddig a takaró ért, s a lehetőleg takarékos volt. Tanította leányait, mint kell a szegénységet nyugodt szívvvel hordozni, s száz meg száz módját tudta felfedezni, mi módon kell azt elrejtteni, vagy elkerülni. Leányait dicséretes kitartással hordozta el a vidék tánczvigalmaira s nyilvános helyeire; sőt még barátait is megvendégelgette a paplakban, még pedig gyakrabban mint Miss Crawley halála előtt. Külső magatartásából senki sem vehette észre, hogy a család reményeiben csalódott; valamint a tánczvigalmak- s nyilvános helyeken oly gyakori megjelenéséből sem lehetett következtetni, hogy mennyire takarékos otthonn. A leányok gazdagabban voltak felpiperézve mint azelőtt. A southampton- s winchesteri társas multságokban folytonos részt vettek; egész Cowerig hatottak részt venni a lóversenybálok- s regatta-multságokban, a négy ígás ló folyvást a kocsi előtt volt, s mindezek folytán csaknem elhitte mindenki hogy a leányok nagynénjüktől, (kinek nevét az egész család mindenki előtt a legnagyobb hálával s szeretettel emlité) nagy mennyiségben örököltek.

Nem ismerek hazugságot, mely a világpiacznán gyakoribb volna mint ez; s itt megjegyzendő, hogy azon emberek, kik a hazugságnak e nemét gyakorolják, azt hiszik, hogy ez álnokságokban igen erényesek s dicséretreméltók, miután képesek a világot életmódjokra nézve elámitani.

Való, hogy Mrs. Bute magát Anglia legerényesebb hölgyei egyikének tartá, s boldog családjának megtekintése idegenekre nézve nagyon épületes volt. Ott minden oly vidám, oly kedves, oly egyszerű volt; s mily jól voltak a kedves leányok nevelve!

Martha csodaszépen festett virágokat, s a grófság szegényei számára intézendő sorsjátékok nagy részét rendezé, valamint felügyelt részben a boltokra, melyek hasonló czélból nyitattak meg. Emma egy igazi vidéki csalogány volt, s költeményei, melyek a „Hampshirei telegráfban” jelentek meg, azon egész költői zugnak becsületére váltak. Janni és Matild duettekét énekeltek együtt, s ilyenkor anyjuk mindig a zongorán kísérte, s a más két testvér körülölelkezve, gyöngéd szeretettel hallgatta őket. Senki sem látta mint „dorombolták be” otthon a duettekét a szegény leányok. Senki sem látta mint iskolázta őket oráig anyjuk; szóval Mrs. Bute a gonosz játékhoz jó képet csinált, s a külszint a legerényesebb módon fentartotta.

Megtett mindent, mit csak egy jó és tiszteletreméltó anya képes volt megtenni. Meghivta Southamptonból a yachtbirtokosokat, Winchesterből a fiatal lelkészeket, s az ottani laktanyákból a katona tiszteket. Igyekezett a fiatal ügyvédek, mindig, valahányszor eskütszéki ülések tartattak, hálójába keríteni, s felszólította Jimet, hogy barátait, kikkel vadászni jár, hozza a házhoz. Mit nem követ el minden egy anya, hogy szeretett leányait fejkötő alá juttassa! Egy ily nő, s a kastélyban lakó sógora, a gyűlöletes baronet közt, valami élénk közlekedés természetes, hogy nem lehetett. A Bute és Sir Pitt közötti meg hasonlítás tökéletes volt; valóban e meg hasonlítás kiterjedt az egész grófságra, melyben az öreg ur mindenfelé botrány tárgya volt. Mentől jobban vénült, annál inkább növekedett a tisztos társaság iránti ellenszenv, s a park kapuja egyetlenegy, magát gentleman-nek tartó ember előtt sem nyílt meg többé, mióta Pitt és Lady Jane, házasságok után az illedéki látogatást megtették.

Ez egy irtoztató, egy szerencsétlen látogatás volt, melyre a család félelem nélkül nem gondolhatott. Pitt elrémült arccal szólította fel nejét, hogy azt soha egy szóval se említse; s csupán Mrs. Bute, ki még most is mindent szokott tudni, mi a kastélyban történik, híresztelte el e látogatás részleteit.

Midőn ők, csinos, rangjokhoz illő kocsijokban a park sétányán áthajtottak, Pitt, nagy bosszúságára, elrémülve tapasztalá, hogy a fák közül, az ő fái közül az öreg báró, a nélkül hogy szabadalma lett volna reá, igen sokat kivágatott. A park mindenfelé igen szomorú képet mutatott, mindenütt pusztulás és romlás tünt elő. Az utak nagyon rossz karban voltak, s a kocsialásülyedt a mély mocsárookban, és sáros lett. A csarnok, s a fölépcső előtti nagy tér, hol a kocsik szoktak feljárni, egész feketén volt mohhal benöve; az egykor oly szép, s oly gondosan mivel virágágyak gyommal voltak belepve, majd minden ablak táblákkal volt megvakitva; a nagy kaput csak hosszas csengetés után nyitották ki, s egy szalagokkal ékített nőszemélyt láttak a vaslépcsőn fellebgni, midőn Queen's Crawley örökösét fiatal nejével együtt elvégre Horrocks ősei kastélyába bebocsátá. Horrocks Pitt ur „könyvtár-szobájába,” mint mondani szokta, vezette őket, s Pitt és Lady Jane mentől közelebb értek e szobához, annál jobban érezték mindig a dohányszagot.

„Sir Pitt nincs egészen jól,” jegyzé meg Horrocks engedelmet kérve, s értesíté a vendégeket, hogy az öreg urnak a csipője fáj.

A könyvtárszoba a háznak homlokzata előtti utra, s a parknak itteni részére nézett. Sir Pitt kinyitott egy ablakot, s onnét lekiáltott a postakocsisnak, valamint Sir Pitt inasainak is, kik a podgyász leszedésére látszottak készülteket tenni.

„Ne nyuljatok a ládákhoz,” kiáltott, miközben egy pipaszárral, melyet kezében tartott a kocsi felé mutatott. „Hisz ez csak reggeli látogatás, Tucker, te ostoba. Istenem, hogy néz ki annak a lónak a lába. Hát senki sincs az egész Kings Headben, ki azt egy kissé megtakarítsa. Hogy vagyunk Pitt? Hogy vagyunk édesem. Hát meglátogatják az öreg embert, mi? Eh, eh, az arcza nem kellemetlen, nem úgy néz ki mint anyja az az öreg lókomaasszony. Jöjön kegyed, s adjon az öreg Pittnek egy csókot, a mint egy jó asszonyhoz illik.”

Az ölelkezés kissé zavarba hozta a menyemasszonyt, mit borotvátlan, s dohányszagú öreg urak szépelgéseinél nem kell bámulni. Azonban eszébe jutott a nőnek, hogy testvére South-down szinte bajuszt visel, s szivarozik, s így a szertartásnak türehető illedelemmel alá vetette magát.

„Pitt igen meghizott,” mondá a baronet, miután szeretetének látható jeleit adá. „Olvas-e kegyednek is hosszú prédikációkat, édes menyem? A századik zsoltárt, az estéli hymnust, ugy-e Pitt. Hozzon egy pohár malvasiait s egy darab kalácsot Lady Jane számára, Horrocks, s ne bámuljon úgy reánk, mint valami hizott dísznókra. Nem tartoztatom itt édesem, kegyed az itteni mulatást nagyon egyhangunak találná, s én is csak unalmaskodnám Pittel. Én már öreg ember vagyok, örömet járok saját utamon, s szeretek estve egy pipa dohányt kiszivni, s egy kis tricktrackot játszani.”

„Én is tudok tricktrackot játszani,” szólt Lady Jane mosolygva. „Én szoktam néha atyámmal s Miss Crawleyvel játszani, nemde Crawley ur?”

„Lady Jane, Sir, érti azon játékot, melyről ön azt mondja hogy nagyon szereti,” szólt Pitt fenhéjázó hangon.

„De azért csak ne maradjon itt. Nem, nem; menjetek vissza Mudburyba, hogy legyen Mrs. Rincernek egy kis haszna; vagy menjetek a paplakba, s maradjatok ott ebéden. Bute nagyon örülni fog, ha titeket láthat, a mint tudjátok. Ő nagyon le van irántatok kötelezve, hogy az öreg asszony pénzét elkaparítottátok előle. Ha! ha! örökségtők egy része elegendő lesz hogy e kastélyt, majd ha én elpusztultam, kifoltozzák.

„Látom Sir,” mondá Pitt emelt hanggal, „hogy az ön emberei a nagy fákat nem kimélik.”

„Jó idő van, igen jó idő, s mint illik az évszakhoz,” felelt Sir Pitt, ki egyszerre megsiketült. „De én már kezdek vénülni Pitt. S ez nem is lehet másként, édes istenem, miután Pitt, magad sem vagy már messze az ötventől. De ő igen jól conserválta magát, ugy-e Lady Jane? Ez az ő kegyes, józan, s szigorú erkölcsű életmódjából következik. Nézzen csak reám; én nemsokára nyolczvan éves vagyok - ha! ha!” És a baronet nevetett, s szippantott egyet, s satyrpillantást vetve a nőre, kezét megszorítá.

Pitt még egyszer szőnyegre hozta a fák irtását; de a baronet rögtön újra siket lett.

„Én kezdek már nagyon öreg lenni, s ez évben nagyon sokat betegeskedtem. Én már nem sokáig viszem, s épen azért örülök rajta, édes menyemasszony, hogy meglátogatott. Én a kegyed arczában kedvemet találok, Lady Jane; semmi sincs benne azon átkozott Binkieféle gögből; s én önnek kincsem valami szépet adok, mellyel megmutathatja magát az udvarnál.”

E szavakra egy fal szekrény felé ögylgett a báró, s onnan egy kis régi tokot vett ki, melyben meglehetősen értékű ékszerek voltak.

„Vegye ezt kincsem,” mondá, „anyámé volt először, s azután az első Lady Binkie viselte. Szép gyöngyök - soha sem adtam oda a vasáros leányának. Nem soha. Vegye, és viselje gondját kegyed,” mondá, s menyének kezébe nyomta a tokot, s a szekrény ajtaját becsapta, midőn Horrocks frisitőkkel a szobába lépett.

* * *

„Mit adott ön Pitt nejének?” kérdé a szalagos asszony, midőn Pitt és Lady Jane az öreg urtól elbucsztak. Az Miss Horrocks volt, az udvarmester leánya, - kiben az egész grófság megbotránkozott - azon asszonyság, ki jelenleg Queen's Crawleyben csaknem határtalan hatalommal uralkodott.

E szalagos nő felemelkedését, s a mindig növekedő kegyet, melyben részesült, irtózáttal szemlélték mind a grófság lakói, mind pedig az egész család. A szóban levő szalagos nő Mudbury városa fiok-takarékpénztára könyveiben számadást nyitattott magának; a szalagos nő a templomba kocsizott, s maga egyedül használta mindig azon pony-chaise-t, mely az egész cselédség számára volt rendelve. A cselédeket, mihelyt ő akarta, azonnal elbocsátották. A skót kertész, ki még mindig az uradalomban volt, s büszkeségét korlátaiban s növényházaiban találta, s ki a haszonbérbe birt kert termékeiből, melyeket Southamptonben eladott, szép összeg pénzt csinált magának, egy fényes reggel a déli korlátok egyikénél találta a szalagos nőt, ki ott a barackokat szedte le, s midőn jogai sértése ellen panaszkodott, néhány pofot kapott. Ez esemény után a skót kertész, az ő skót felesége, s az ő skót gyermekei, kik csupán magok voltak egész Queen's Crawleyben tiszteletreméltó lakosok, meghatározták, hogy szerzeményeikkel egyetemben eltávoznak, minek következtében a szép kert, mely addig annyit jövedelmezett, romlásnak indult, s a virágágyak elvadultak. A szegény Lady Crawley rózsás kertje a legszomorubb vadonná változott.

Csak két vagy három cseléd maradt még, s azok is félelemmel eltelve, a régi puszta cseléd szobában. Az istálók, gazdasági épületek üresen, bezárva s pusztulófélben állottak.

Sir Pitt egyes egyedül magának élt, s Horrocks udvarmesterével minden estve borozgatott, valamint az elvetemült szalagos személlyel is. A viszonyok nagyon megváltoztak azon idő óta, midőn ez egy rozzant taligán jött Mudburyba, s a mesterembereknek is „Sir” czimet adott. Szégyenből, vagy szomszédai iránti ellenszenvből történt-e, de annyi bizonyos hogy a Queen's Crawley-i vén cynicus parkja kapuján kívül majd soha sem ment. Most csak írásban veszekedett ügynökeivel, s szinte csak írásban nyomorgatta bérlőit is. Napjait levélírással töltötte; az ügyvédek s végrehajtók, kiknek Sir Pitt bérlőit fizetésre kellett szoritani, csupán a szalagos személy által juthattak be hozzá, a mikor is az említett személy a kulcsárnót illető szoba ajtajában fogadta őket - miután ezen ajtó a hátulsó bejárással, a hol most jártak föl, összeköttetésben állott; - s így a baronet ügyeiben a rendetlenség, s ezzel együtt a szükség és zavar napról napra nagyobb lett.

Könnyen lehet képzelni mennyire megrémült Crawley Pitt, midőn ő, ki a szigoru erkölcsü gentleman-ek példánya volt, atyja gyermekes állapotának hírért hallotta. Naponta remegett azon gondolattól, hogy a szalagos személy még egy második törvényes mostohaanya helyét foglalhatja el. Ez első és utolsó látogatás után, Pitt illedelmes és finom házi körében atyja többé egy szóval sem említettett. Mintha a család csontváza lett volna, mely mellett mindenki hallgatva és remegve ment el.

Southdown grófnő kocsijából a legizgatóbb tractatusokat rakta le a park ajtajában - oly irtóztatókat, hogy az embernek a haja szála felállott tőle.

Mrs. Bute a paplaktól minden éjszaka kitekintett az ablakon, látni hogy a fák felett, melyek mögött a kastély állt, nem piroslik-e az ég, s hogy a kastély nem áll-e lángban.

Sir Wapshot G. és Sir Fuddlestone H. a ház régi barátai, az évnegyedes üléseknél nem akartak Sir Pittel egy padon ülni, s egészen mellőzték őt, midőn a vén bűnös ronda kezeit feléjük nyújtotta.

Már semminek sem volt hatása reá nézve; kezeit zsebébe dugta s nevetett, midőn négy lovas kocsijában czammogott; Lady Southdown tractatusait szinte kinevette, hasonlóan fiait, az egész világot, a szalagos nőt, midőn ez haragudott, mi nem ritka eset volt.

Miss Horrocks Queen's-Crawleyba, mint házi gazdasszony volt beiktatva, s az egész cseléd-ség felett nagy tekintéllyel s szigorral uralkodott. Minden cseléd utasítva volt, hogy őt „Madam” czímen szólítsa, s egy kis szolgáló, ki előléptetés reményében szolgált, folytonosan „mylady”-nek szólította, a nélkül hogy a gazdasszony ezt rossz neven vette volna.

„Voltak jobb ladyk, de voltak rosszabbak is,” felelt mindig Miss Horrocks alattvalói tisztelgéseire. Így uralkodott határtalan hatalommal mindenki felett kivéve atyját, kivel azonban igen büszkén bánt, s kinek értésére adta, hogy ne igen mutasson nagy bizalmasságot egy oly személy iránt, kiből még báróné asszonyság lehet.

S valóban e magas rang szerepét igen nagy kedvteléssel szokta játszani, s az öreg Pittnek igen nagy multságára, ki tekintete, mesterkéltsége, tekintélyes magafitogatása, s a magas körök szokásainak általa gyakran megkisértett utánzása felett néha órahosszat torokszakadtáig nevetett. A vén bűnös esküdött mennyre földre, hogy ez épen oly multságos mint egy színi előadás, melyben Miss Horrocks valamely magas rangú nő szerepét játssza, s ilyenkor az első lady Crawley diszöltönei közül mindig fel kellett egyet öltenie, s Sir Pitt erősíté (a miben Miss Horrocks neki mindig igazat adott) hogy az öltöny bámulásig jól áll rajta, s fenyegetőzött hogy még e perczen, egy négy lovas fogaton az udvarhoz fogja őt küldeni.

Miss Horrocks kifosztá a két néhai lady hátrahagyott ruhatárát, s szabadon változtatott a diszruhákon, úgy mint kénye kedve hozta magával, s termete kívánta; sőt szívesen használta volna az ékszereket is, de az öreg baronet titkos szekrényében tartá azokat elzárva, és semmi hizelgés és kedvkeresés által sem lehetett reá venni, hogy a kulcsot kezéből kiadja. S továbbá tény, hogy kevés idővel, miután e hölgy Queen's Crawleyből eltávozott, egy irókönyvét fedezték fel, melyből látni lehetett hogy titkon igen sok gondot fordított az irás mesterségének megtanulására, s különösen arra hogy saját nevét mint Lady Crawley, Lady Horrocks Betsy, Lady Crawley Erzsébeth stb. stb. tudja leírni.

Noha a paplakbani jó emberek soha sem mentek a kastélyba, s utálatos öreg, gyermekké lett birtokosát kerülték, mégis találtak mindig utat, hogy az ott történt dolgokat a legpontosabban megtudják. S naponként várták az eseményt, melyet maga Miss Horrocks is erőnek erejével mozditott elő. De az irigy sors megsemmisíté terveit, s nem engedé azon jutalmat aratnia, mely ily szeplőtlen szeretetet és erényt illetett volna.

Egy nap meglepte a baronet ő ladységét, mint tréfából szokta mondani, a társalgási teremben a régi, s már egészen lehangolt zongora mellett, melyhez, azóta hogy Rebeka quadrille-okat játszott rajta, senki egy ujjal sem ért. Renkivüli komoly magatartással ült a zongora mellett, s egész erejéből kiabált és ordított, hogy a zenét utánozza, mit olykor-olykor hallott. A kis szolgáló, ki előléptetés reményében szolgált, e műtétel alatt urnője mellett állt egészen elragadtatva, fejével bólintott s mondá: „Istenem, Madam, beh gyönyörű!” - egészen egy kis sykophant módja szerint egy igazi salonban.

E jelenetre a baronet, mint rendesen szokott, torokszakadtáig nevetett. Elbeszélte Horrocksnak esténként legalább tizenkétszer egymásután, mit azonban Miss Horrocks sehogy sem vett jó neven. A báró dobolt az asztalon, mintha az valamely hangszer volna, s kiabált, ordított, Miss Horrocks éneklési modorát utánozván. Erősíté, hogy egy ily jeles hangot minden áron ki kell

mivelni, s kijelenté hogy egy derék énekmestert fog számára szerezni, miben Miss Horrocks épen semmi nevetségést sem talált.

Azon estve Sir Pitt igen jó kedvű volt, s az udvarmester barátjával igen nagy adag vizes rumot ivott meg - míg nagyon késő órában hű barátja és szolgálja urát a hálószobába vitte.

* * *

Egy fél órával azután a kastélyban mindenki nyugtalanul szaladgált keresztül kasul. Az elhagyott magányos kastélyban, melynek csak két három szobájában lakott birtokosa, egyik ablaktól a másikig gyertyavilág mozgását lehetett látni.

Egy percz mulva egy fiatal cseléd Mudburybe vágatott az orvos lakása felé.

S egy órával később (ez oly tény, melyből láthatjuk mint volt a jeles Mrs. Crawley mindenről értesítve mi a kastélyban történik) e nevezett asszonyság pongyola czipőkben és köpenyben, Crawley Bute tiszteletes urral, s Crawley Jakab fiával egyetemben a paplaktól a parkba vándorolt, s a nagy nyílt kapun keresztül behatolt a kastélyba.

Az előszobán, s a kis cserfával kipadolt társalgási teremen mentek keresztül, hol még az asztalon állt a három nagy pohár, s az üres rumos üveg, mellyel az öreg baronet mulatott. Innen Sir Pitt dolgozó szobájába mentek, hol megtalálták Miss Horrocksot a bűnös szalagokkal. A Miss igen szilajul nézett ki, s próbált egy csomó kulccsal különbözőféle szekrényeket felnyitogatni.

Félelmes felkiáltással ejté ki kezéből a kulcsokat, midőn a kis Mrs. Bute szemei a nagy fekete köpeny alól reá villogtak.

„Nézzetek ide Jakab, Mr. Crawley,” kiáltott fel Mrs. Bute, a bűnös fekete szemű leány zavart arczára mutatva.

„Ő nekem adta, ő nekem adta!” kiáltott a leány.

„Neked adta? Ugyan ugy-e, te elvetemült teremtés?” rikácsolt Mrs. Bute. „Te bizonyosság vagy Crawley, hogy ez elvetemült személyt a tetten kaptuk, a mint testvéred vagyonát rabolta; s ő az akasztófára jut, a mint én mindig mondtam.

Horrocks Betsy, egészen lesujtva térdeire hullott, s könnyekre fakadt. De azok, kik egy igazi jó asszonyt ismernek, tudni fogják, hogy nem szokott azonnal megbocsátani, s hogy ellenségének megalázása legnagyobb gyönyört szerez lelkének.

„Csengess Jakab,” szólta Mrs. Bute; „csengess mig emberek jönnek.”

A három négy cseléd, ki az elhagyott házban lakék még, a folytonos csengetésre megjelent.

„Vigyétek e nőszemélyt a börtönszobába. Épen a tetten kaptuk, a mint Sir Pitt vagyonát rabolta. Crawley, te az elfogatási parancsot fogod kiadni, sőt Beddoes, még ma reggel, nyílt kocsin a southamptoni börtönbe fogja őt szállítani.”

„Kedvesem,” vágott közbe a pap és békebíró, „hisz ő csak -”

„Nincsenek-e bilincsek itten?” folytatá Mrs. Bute, s lábaival dobbantott a földre. „Máskor bilincsek is voltak itt. Hol van ezen személy gyalázatos atyja?”

„Ő nekem adta azokat,” kiabált még mindig a szegény Betsy, „ugy-e Hester? te is láttad, hogy Sir Pitt - még tudni fogod - már régen - a Mudbury-i vásár után való napon nekem adta; de nekem nincs szükségem semmire. Vegyék el önök mind, ha azt hiszik, hogy engem nem illethetnek.

S erre a szerencsétlen bűnös nő zsebéből egy pár nagy, hamis ékkövekkel felcífrázott cipőcsatot vont elő, melyeket már régóta bámult, s most, alkalma levén, egy a dolgozó szobában levő könyvszekrényből magához vett.

„Ej, ej, Betsy,” mondá Hester, a kis szolgáló, „ugyan hogy tud így hazudni? s még e mellett Madam Crawley-val szemben, ki annyira jó szívű, s a tiszteletes urral szemben” - (itt egy bókot csinált -) „az én ládáimot kikeresheti Madam, itt vannak a kulcsok; én becsületes leány vagyok, ha szintén szegény szülőktől származtam is, s a dolgozó házban nőttem fel; s ha csak egy darab csipkét, vagy egy selyem lábtűt is találnak nálam azon ruhákból, melyekből maga Betsy szabadon rabolhatott, akkor soha többé ne menjek a templomba.”

„Add ki a kulcsokat te megrögzött bűnös,” sziszegett az erényes kis asszonyság, a nagy köpeny alól.

„Itt van egy gyertya Madam, s ha akarja, megmutatom a szobáját, s a szekrényt a kulcsárné szobájában, hol sok mindenféle portéka halommal van,” kiáltott a kis buzgó Hester, folytonosan bókolva.

„Fogd be a szádot kérlek. Ismerem a szobát, melyben e személy lakott. Mr. Brown, legyen ön olyan szives és jöjön velem, s ön Beddoes tartsa szemmel azt a nőszemélyt,” szólta Mrs. Bute, kezébe véve a gyertyát. „Crawley, jó lenne ha azonnal felmennél, s gondoskodnál, hogy azt a szerencsétlen bátyádat meg ne öljék -” S a nagy köpeny, Brown ur kíséretében azon szoba felé lépdelt, melyet, mint helyesen megjegyzé, igen jól ismert.

Bute felment, s ott találta az orvost, s a megrémült Horrocksot, a székében ülő Sir Crawley Pitt mellett. Próbáltak rajta eret vágni.

* * *

Még korán reggel küldött a tiszteletes neje, ki a ház kormányát átvette, s az öreg baronet mellett egész éjszaka virasztott, Crawley Pitt urhoz egy futárt.

A bárót némileg életre hozták; beszélni ugyan nem tudott, de úgy látszott hogy az embereket ismeri. Mrs. Bute nem távozott el ágya mellől. Ugy tetszett hogy a kis asszonyság nélkülözni tudja az álmat, s tüzes fekete szemeit egy perczre sem zárta be, noha az orvos mélyen hortyogott a karszékben.

Horrocks néhány kétségbeesett próbát tett, hogy tekintélyét fentartsa, s urának segítségére lehessen; azonban Mrs. Bute egy vén részeges bünfészeknek nevezte őt, s megparancsolá, hogy többet ne mutassa magát a kastélyban, hacsak fertelmes leányával együtt fenyítő gyarmatba szállíttatni nem akar.

Megrémülve ily erélyes fellépésen, a cserfával padolt társalgási terembe sompolygott, hol Jakab urat találta, ki miután a tudva levő üveg felett szemlét tartott, s azt üresnek lelta, megparancsolá Horrocks urnak, hogy még egy üveg rumot hozzon fel, a mit az meg is tett. Azonkívül tiszta poharakat is hozott, mire a lelkész és fia az asztal mellé ültek, hogy az üveg tartalmát szívökre vegyék. Továbbá megparancsolták Horrocksnak, hogy a kulcsokat e pillanatban letegye, s többé senki szeme előtt soha meg ne jelenjen. E hatalmaskodásnak az lett az eredménye, hogy Horrocks ur, egészen megrémülve, átadta a kulcsokat.

Még azon éjjel elosontott onnan leányával együtt, s Queen's Crawley kastélyát elhagyta.

Vége a negyedik kötetnek.

ÖTÖDIK KÖTET.

NEGYVENEDIK FEJEZET. Melyben a család Beckyt rokonának elismeri.

A Crawley-i örökös a családi catastropha után kellő időben haza érkezett, s azontul mondhatni ő uralkodott Queen's-Crawleyban. Mert bár még néhány hónapig élt az öreg baronet, de eszét s beszédét többé teljesen vissza nem nyerte, s a jószág kormányzása idősb fiára szállott át. Pitt azt különös állapotban találta. Sir Pitt örökön örökké vásárolt s zálogolt; husz ügyviselője is volt, s mindenkivel összeveszett; minden haszonbérlijével veszekedett s perelt; perelt ügyvédekkel; perelt azon bánya- s dock-társaságokkal, melyeknek résztulajdonosa volt; perelt minden emberrel, kivel baja volt. E nehézségek kibonyolítása s a jószág tisztába hozása a Pumpnickel-i rendszerető s állhatatos diplomatához méltó feladat volt s ő bámulatos szorgalommal látott e munkához. Ennélfogva egész családját átköltöztette Queen's-Crawleyba; természetesen Lady Southdown is eljött: s a rector szeme előtt hozzá fogott a plébánia megtérítéséhez s a haragos Mrs. Bute nagy ijedségére lehozta oda irregularis papságát. Sir Pitt életében a Queen's-Crawley-i javadalom eladása iránt semmi alkut nem kötött volt; ennélfogva a Lady feltevé magában megürülése esetén a kegyuraságot kezébe venni s egy fiatal kegyenczét nevezni ki Rectornak: a diplomatikus Pitt az egész dologról egy szót sem szólott.

Mrs. Bute szándéka „Horrocks Betsy kisasszonyt” illetőleg nem nyertek teljesebbet, ki e szerint elkerülte a Southampton-i tömlöczöt; a kastélyt atyjával együtt hagyta el, ki a „Crawley-czímer” nevezetű falusi korcsmába költözött át, melyet neki még Sir Pitt engede át haszonbérbe. Az exkulcsár ott hasonlóképen egy kis szabad tulajdon birtokot is nyert, minél fogva a borough-ban választói szavazatot nyert. A másik szavazatot a rector bírta, s ezek ketten s még négy választó képezték azon képviseleti testületet, mely Queen's-Crawley részéről két tagot küldött az alsó házba.

A paplaki s kastélyhölgyek közötti közlekedés látszólag barátságos volt - legalább mi a fiatalokat illeti, mert Mrs. Bute s Lady Southdown sohasem találkozhatott perpatvar nélkül, s rendre mindketten felhagytak egymás látogatásával. A lady visszavonult szobájába, ha a paplaki hölgyek a kastélybeli rokonaik látogatására jöttek. Mr. Pitt alkalmasint nemigen bánta anyósa ezen távolléteit. A Binkie családot ugyan a világon legnagyobb-, legbölcsebb- s legérdekesebbnek tartotta, s a Lady és nagynénje sokáig megtartotta hatalmát felette, hanem néha érezte, hogy mégis csak igen sokat parancsolnak neki. Bizonyára hizelgő volt, ha oly fiatalnak tartatott; hanem mégis bosszantotta, hogy negyvenhat éves korában úgy bántak vele, mint egy iskolás fiúval. Lady Jane mindamelllett mindenben engedett anyjának. Csak titkon szerette gyermekeit, s szerencséje hogy Lady Southdown sokféle ügyei-bajai, papi személyekkel értekezletei s Ásia, Africa, Australia stb. minden missionariusaivali levelezése úgy elfoglalták a tisztelt grófnét, hogy csak kevés idejét szentelhetette unokájának, a kis Matildának s Crawley Pitt urfinak. Az utóbbi gyenge gyermek volt, s Lady Southdown csak roppant mennyiségű calomel által volt képes azt életben tartani.

A mi Sir Pittet illeti, ő ugyanazon szobákba vonult, hol azelőtt Lady Crawley adta ki lelkét, s itt ápolta őt Miss Hester állandó gond- és utánajárással, jutalmát várva. Minő szeretet, minő hűség, minő állhatatosság ér fel a jól fizetett béres betegápolónővel? Ez lesimitja a vánkost, italt készit, éjjel felkel, eltűr minden panaszt s rossz kedvet; látja, mily szépen süt künn a nap s nem kívánczik ki; hosszú, hosszú estvéket eltölt azzal, hogy a tüzet s a theás csupor forrását nézi; egész héten át a hetilapot olvassa, s egész éven át megelégszik olvasmányul egy-két prédikációs könyvvel: - s mi mégis zsimbelünk reá, ha egyszer egy héten látogatására jönnek rokonai, vagy a fejérműs kosárban egy kis pálinkát csempésznek be számára. Hölgyeim!

minő férfi szerelme volna képes imádása tárgyát egy éven át ápolni kórágóban! Egy beteg ápolónő azt negyedévenként tiz fontért megteszi, s mi azt hisszük, igen drágán fizetjük. Legalább Mr. Crawley eleget zsimbelt, hogy fél annyit fizetett Miss Hesternek, ki atyját az öreg baronetet folytonosan szolgálta s ápolta.

Szép időben az öreg urat kivitték egy karosszékből a terrasse-ra. Lady Jane sokat volt az öreg körül, kinek nyilván kedvence volt; gyakran bólintott s mosolygott neki, ha bement, s ha távozott, érthetetlen kéréssel kísért. Ha az ajtó utána betevődött, az öreg sirni s zokogni kezdett, mire Hester arcza s egész lénye - mely asszonya jelenlétében mindig barátságos volt, hirtelen más alakot váltott; arczát fintoritotta neki, öklével fenyegette s mondta: „Fogja be a száját, ostoba vén bolond!” és elfordította székét a tüztől, melyet szerette nézni, mire az öreg még jobban sirt. Mert mindössze is ez vala a vége a hetven évi furfangosságának és izzadásnak, és ivásnak, és tervkovácsolásnak, és bűnnek, és önzésnek: egy pityergő vén bárgyu, kit ágyba emeltek, s öltöztettek, s tisztogattak s étettek, mint egy szopós gyermeket!

Végre elérkezett azon nap, mely az ápolónő foglalkozásának véget vetett. Egy reggel, midőn Crawley Pitt dolgozó szobájában tisztí szamadásait vizsgálta, kopogtattak ajtaján s Hester beállott, és egy bókot csinálván mondá: „Engedelmevel, Sir Pitt, Sir Pitt ma reggel megholt, Sir Pitt. Épen kenyeret piritottam számára, Sir Pittnek, árpakása leveséhez, Sir Pittnek, ki azt rendszeren minden reggel hat órakor szokta megenni, Sir Pitt, s úgy tetszett, mintha egy nyöszörgést hallanék, Sir Pitt, és - és - és -” És ismét egy bókot csinált.

Mi lángoltatá ki egyszerre Pittnek halvány arczát? Azért-e, mivel valahára Sir Pitt volt ő, üléssel a parlamentben s kinézéssel magasabb méltóságokra. „Most már a jószágot a kész pénzzel kitisztázom az adósságokból,” gondolá, s hirtelen felszámította elméjében a rajta nyugvó adósságokat s a szándékolt javítások költségeit. Addig nem nyula nagynénje pénzéhez, mert félt, hogy Sir Pitt feltalál üdülni s füstbe mennek kiadásai.

* * *

A kastélyban s a paplakban minden redőnyt leeresztettek: a templom harangja megkondult s Crawley Bute nem ment el hajtóvadászatra, hanem elment s csendesen ebédelt Fuddlestone-nál, hol a portoi mellett elhunyt bátyjáról s az ifju Sir Pittől beszélt. Miss Betsy, ki ez időben már férjhez ment volt egy nyergeshez Mudburyben, sokat sirt. A családi orvos átlovagolt s tiszteletteljesen ajánlván magát, tudakolta az asszonyságok egészségét. A baronet haláláról beszéltek Mudburyben s a ‘Crawley-czímer’-nél, melynek gazdája Mr. Horrocks ki volt engesztelődve a rectorral, kiről tudva volt, hogy be szokott szólani, Horrocks jó izü serét megkisértendő.

„Írjak-e öcsének - vagy ön ír?” kérdé Lady Jane férjétől, Sir Pittől.

„Természetesen, irok,” mondá Sir Pitt, „s meghivom a temetésre; úgy illik.”

„Hát - hát - Mrs. Rawdonnak?” mondá Lady Jane félénken.

„Jane!” mondá Lady Southdown, „miként gondolhatsz meg ilyesmit?”

„Természetesen Mrs. Rawdont is meg kell hívni,” mondá Sir Pitt eltökélten.

„De nem, mig én a háznál vagyok!” mondá Lady Southdown.

„Gondolja meg méltóságod, hogy én vagyok a család feje,” viszonzá Sir Pitt. „Ha tetszik, Lady Jane, írjon egy levelet Crawley Rawdonné asszonyságnak, s kérje, sziveskedjék e gyászos alkalommal itt megjelenni.”

„Jane, én megtiltom neked csak egy sort is írni!” kiálta fel a grófné.

„Azt hiszem, én vagyok e család feje,” ismétlé Sir Pitt, „s bár mennyire sajnálnám, ha valamely körülmény méltóságodat e ház elhagyására bírná, mégis, engedelmével, továbbra is úgy kell kormányoznom e házat, a mint helyesnek látom.”

Lady Southdown oly nagyszerű méltóságosan állott fel, mint Mrs. Siddons Lady Macbeth szerepében, s parancsolta, hogy fogják be a lovakat kocsijába. Ha fia s leánya ajtót mutat neki házából, elmegy s valahol magányban temeti el bánatát, s imádkozik az Istenhez, hogy térítse őket jobb gondolatra.

„Mama, hisz’ mi nem üzzük ki házunkból,” mondá esdőleg a félénk Lady Jane.

„De oly embereket hívtok meg, kivel egy keresztény hölgy nem találkozhatik, s holnap reggel álljanak készen lovaim.”

„Legyen oly jó, Jane, s írjon, én tolla alá mondom,” szóla Pitt felegyenesedve s oly parancsoló állásba téve magát, minőt gyakran láthatni képkiallitásokban uri emberek arczképén. „Kezdje: Queen’s-Crawley, september 14-én 1822. Édes öcsém -”

Lady Macbeth e rettentő s döntő szavakat hallva, mert addig veje részéről valamely gyengeség vagy habozás jelét várta, felegyenesedett s mintegy elijesztve távozott. Lady Jane férjére tekintett fel, mintegy anyját követni s megengesztelni vágyván: de Pitt megtiltotta nejének egyet is mozzanni.

„Nem utazik el,” mondá, „kiadta Brighton-i házát s elköltötte az utolsó félevi jövedelmét. Grófné létére nem mehet vendégfogadóba lakni. Régóta vártam az alkalmat - e döntő lépés megtételére; mert édesem, láthatta, hogy lehetetlen két főnek lenni egy családban; s most ha tetszik, folytassuk a levelet.” ‘Édes öcsém! azon gyászos hír, melynek családom tagjaivali közlése kötelességemben fekszik, bizonyára előbb, stb.’

Egy szóval, Pitt, országához jutván, s szerencséje, vagy mint hivé, inkább érdeme által elnyervén mindazon vagyont, mit más rokonai vártak, eltökélé családjával jól s illendően bánni, s Queens-Crawleyban újra nagy házat tartani. Tetszett neki annak gondolata, hogy ő lesz e ház feje. Feltette magában, hogy kitűnő tehetsége s állása által gyorsan nyerendő nagy befolyását felhasználandja öcse hivatalba helyezésére s többi rokonai ellátására, és meglehet, valamennyire megbánás fulánkját is érezte elgondolván, hogy ő a birtokosa mindannak, mit ezek reméltek. Országglása harmad vagy negyed napján már egész magaviselete meg volt változva s tervei megvoltak állapotva: eltökélte igazságosan s becsületesen uralkodni, Lady Southdown kezéből kivenni a kormánypálczát s minden vérrokonával lehető legbarátságosabb lábon élni.

E szerint egy levelet iratott Rawdon öcséhez - egy igen ünnepélyes kidolgozott levelet, tele a legmélyebb észrevételekkel, a leghosszabb szavakba öltöztetve, bámulással töltvén el az egyszerű kis titkárt, ki azt férje parancsára írta. „Milyen szónok lesz belőle,” gondolá, „ha az alsó házban ülést nyer” (e pont, valamint Lady Southdown zsarnoksága iránt Pitt már azelőtt néhányszor mondogata holmit nejének az ágyban); „mily bölcs és jó s mily lángeszű az én férjem! egy kissé hidegnek tartottam, de mily jó ő s mily lángeszű!”

A dolog így áll: Crawley Pitt a levélnek minden szavát könyv nélkül tudta, s diplomatai titoktartással tökéletesen ki- s betanulta volt sokkal azelőtt, hogy bámuló nejével közlé.

* * *

A roppant fekete karimájú s pecsétű levelet Sir Crawley Pitt ahoz képest elküldte öcsének az ezredesnek Londonba. Crawley Rawdon azonban nemigen örvendett annak. „Mi haszna lemennem arra az ostoba helyre?” gondolá magában. „Ki nem állhatom ebéd után egyedül lenni Pittel, aztán a lovak oda s vissza legalább husz fontba belekerülnek.

A levelet, mint minden előforduló nehézségeiben tenni szokott, felvitte Beckyhez hálószobájába a csokoládéval, mit minden reggel megkészített s felvitt neki.

A tálczát a reggelivel s a levéllel az öltöző asztalra tette, mely előtt Becky sárgás haját fésülve ült. Kezébe vette a fekete szélű levelet, s azt elolvastván, felugrott székéről, hurráht kiáltva s a levelet diadalosan feltartva.

„Hurrah?” mondá Rawdon a repülő fakó fürtökkel s uszó flánel öltöző lepelben szerte ugrándozó kis alakon csudálkozva. „Semmit sem hagyott nekünk, Becky. Kikaptam a részemet, mikor nagykorú lettem.”

„Te soha sem léssz nagykorú, te együgyű vén ember,” viszonzá Becky. „Szaladj Madam Brunoyhoz, mert valami gyászba kell öltöznöm, s tégy egy fátyolt a kalapodra, - végy fekete mellényt - nem is hiszem hogy lenne; rendelj egyet holnapra, hogy csütörtökön el is indulhassunk.”

„Csak nem szándékozol menni?” szóla közbe Rawdon.

„Természetesen, hogy szándékozom. Mert szándékom az, hogy Lady Jane mutasson be engem a jövő évben az udvarnál. Szándékom, hogy bátyád ülést adjon neked a parlamentben, ostoba vén teremtés! Szándékom, hogy Lord Steyne-é legyen a szavazatotok, s belőled irlandi titkár vagy nyugotindiai kormányzó legyen, vagy kincstárnok, vagy consul, vagy valami efféle, édes vén szamaram!”

„A postakocsi rettentő pénzbe fog kerülni,” dörmögé Rawdon.

„Mehetnénk Southdown kocsjában, kinek minthogy rokon, úgy is jelen kell lenni a temetésen; de nem - inkább menjünk a postakocsival. Azt jobban fogják szeretni. Alázatosabbat mutat -”

„Rawdy is jó hát?” kérdé az ezredes.

„Hogy jőne; miért fizetnék érette külön helyet? Arra pedig igen nagy, hogy ölben vigyük. Maradjon itthonn. Briggs majd varr neki egy kék frakkot. Menj, tedd, mire kérlek. Te pedig jól teszed, ha Sparksnak a legényednek elbeszéd, hogy az öreg Sir Pitt meghalt, s neked is szép rész jutand, ha a dolog rendbe lesz hozva. Ő azt majd elbeszéli Ragglesnek, ki igen sürgette pénzét, ez majd megvigasztalja egy kissé szegény Ragglest.” S ezzel csokoládéját kezdte Becky szörpölni.

Midőn estve a hű Lord Steyne megérkezett, Beckyt s társát, ki nem más volt, mint a mi régi barátunk Briggs, mindenféle fekete, e gyász alkalomnak megfelelő holmik szorgos keresgélése-, szabása-, metszése-, szaggatásával foglalkozva találta.

„Miss Briggs s én bú- s csüggedélynek adtuk magunkat atyusunk halála miatt,” mondá Rebeka. „Sir Crawley Pitt, my Lord, meghalt. Egész reggel hajunkat téptük, s most ócska köntöseinket tépjük fel.”

„Oh Rebeka, miként tud -” mondá Briggs égre meresztett szemmel.

„Oh Rebeka, miként tud -” viszhangoztatá my Lord. „E szerint a vén gazember meghalt, meg ugy-e? Peer lehetett volna, ha ügyesebben viseli magát. Micsoda vén Silenus volt?”

„Most e Silenus özvegye lehetnék,” mondá Rebeka. „Emlékszik, Miss Briggs, miként kändikált be a kulcslyukon, s az öreg Sir Pittet előttem térdelve pillantá meg?” Miss Briggs, a mi régi barátánk igen elpirult ezen emlékeztetésre, s örvendett, hogy Lord Steyne leküldte egy findzsa thea készítése végett.

* * *

Briggs volt azon házi kutya, kivel Rebeka magát ártatlansága s jó hire örje gyanánt ellátta. Miss Crawley egy kis évpénzt hagyta neki. Szerette volna a Crawley családnál maradni Lady Jane-nel, ki hozzá, mint minden emberhez jó volt; de Lady Southdown oly hamar kiadá az utat Briggsnek, a mint csak az illem engedte. Bowls s Firkin hasonlóképen kikapta a hagyományt s elbocsátását. Bowls nőül vette Firkint s koszházot nyitott.

Briggs megkísérettette falusi rokonaival élni, de e kísérletet hiábanvalónak találta, miután egyszer jobb társasághoz szokott. Ezen emberek, kiknek egy kis mezővárosban egy-egy kis ügyletök volt, épen oly hevesen czivódtak s veszekedtek Miss Briggs évi negyven fontjáért, mint előbb Miss Crawley rokonai ezen utóbbi hölgy örökségeért. Briggs bátyja, egy radical kalapos és fűszerárus, hugát pénzére büszke aristokrata nőnek nevezte, hogy nem akarta fele tőkét neki előlegezni boltja teljesebb felszerelésére; ki azt valószínűleg utoljára mégis megteszi vala, ha nőtestvére, egy dissenter csizmadiáné, ki a kalapos- és fűszerárussal meg volt hasonlva azért, hogy ez más templomba járt, ki nem tünteti nénje előtt, miszerint bátyja bukás szélén áll, s ha egy időre el nem foglalja a Briggset. A dissenter csizmadia azt akarta, hogy fiát Briggs taníttassa s urat csináljon belőle. Így történt, hogy a két család takarékanak egy részét kicsikarta kezéből; míg végre Londonba szaladt, mindkettő átkaitól kísérvé, s eltökélte újra szolgálatot keresni, azaz, viszont oly állapotba lépni, mely reá nézve sokkal kevésbé terhes volt a szabadságnál. Hirdetvényt igttatott a hirlapokba, hogy „egy legjobb társasághoz szokott úri hölgy helyet kívánna nyerni stb.” Bowlsnál ideiglenesen egy szobát fogadott ki s ott várta be a hirdetés sikerét.

Ily módon találkozott Rebekával. Egy napon épen akkor hajtott végig az utcán Rebeka csinos kis kocsija, mikor Miss Briggs épen Mr. Bowls ajtajához érkezett vissza a Citybeni fáradságos hosszú sétája után, - a Times hivatalát látogatván meg hirdetménye hatodszori beigtatása végett. Rebeka maga hajtotta a lovakat, s mindjárt reá ismert a kellemes modoru úri hölgyre, s minthogy maga Rebeka igen vidor hölgy volt s Briggset meglehetősen állhatta, épen az ajtó lépcsője előtt állott meg a ponykkal, a lovászfiu kezébe adta a gyeplőt, s kiugorván a kocsiból, megragadta Briggsnek mindkét kezét, mielőtt e kellemes modoru hölgy magához jöhetne azon megrendülésből, hogy egy régi barátját viszontlátja.

Briggs zokogott s Becky kaczagott, s mindjárt megcsókolta ezen úri hölgyet, mihelyt beértek Mr. Bowls pitvarába s onnan az utcára nyiló nappali szobájába. A Briggs egész történetét azon merőben szükségtelen zokogások s bámuló felkiáltások kíséretében beszélt el, melyek soha el nem maradnak, ha hozzá hasonló érzékenyszivű nők találkoznak valami régi ismerősökkel. Becky viszont szokott nyíltságával s mesterkéletlen modorával adta elő addigi életének rövid történeti vázlatát.

Mrs. Bowls, előbb Mrs. Firkin, a folyosóról kihallgatta ezen egész hysterikai vinnyogást s vihogást, mit a nappali szobában vittek véghez. Beckyt sohasem igen kedvelte. S mióta a házaspár Londonban telepedett meg, gyakran találkoztak a Raggles-háztóli korábbi barátakkal, s Ragglesnek nyíltan kimondták, hogy az ezredes gazdálkodása nekik egyáltalában nem tetszik. „Ragg fiam, én nem hiteleznék nekik,” jegyzé meg Bowls, s neje Mrs. Rawdont, mikor a nappali szobából kijött, igen savanyu kinézésü bókkal köszöntötte, s a mint Mrs. Rawdon okvetlenül kezét akart rázni a visszavonult szobaleánnyal, ujjai ennek mint kolbászok

hidegek s élettelenek voltak. Végre elhajtott Becky Piccadilly felé, legédesebb mosolyával intvén Miss Briggsnek, ki az ablakból intett vissza fejével; s a következő perczben már egy fél tuczat dandy ugratott kocsija körül a parkban.

Becky látván barátnéja helyzetét, s hogy a Miss Crawley végrendelete által illendő ellátásban részesített társalgónőnek nem annyira kell néznie fizetésre, azonnal némi kis házi terveket alkotott ennek irányában. Ez épen olyan társnő volt, milyen háztartásához kellett, s még azon estvére ebédre hívta Briggset, megmutatandó neki drága kis kedves Rawdyját.

Mrs. Bowls megintette vendégét s figyelmeztette, mily veszélyes az oroszlán barlangjába menni. „Miss Briggs, megbánja, tartsa eszébe, mit mondok, a mily igazán Mrs. Bowlsnak hívnak,” mondá a volt szobaleány. Briggs megígérte, hogy a legovatosabb lesz. Ovatosságának az lett vége, hogy a más héten Mrs. Rawdonhoz költözött, s egy fél év eltelte előtt hatszáz fontot kölcsönzött Crawley Rawdonnak életjáradékra.

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET. Becky meglátogatja ősei kastélyát.

Elkészülvén a gyász s Sir Crawley Pitt érkezésökről előre tudósittatván, Crawley ezredes s neje egy pár helyet vett ugyanazon régi highflyeri kocsin, melyben Becky kilencz év előtt, a világbai első kilépése alkalmával utazott a vén baronet társaságában. Rawdon kívül ült s szívesen kocsizott volna maga, de a gyász nem engedte. A kocsis mellett ült s egész uton lovakról s az országutról beszélt, ki tartja a fogadókat, ki adja a lovakat a kocsihoz, melyen annyszor utazott, mikor még Pittel együtt gyermek volt s Etonben tanult. Mudburyben egy kocsi s egy pár ló várt reájok feketébe öltözött kocsissal. „Még most is a vén bárka,” mondá Rebeka, a mint bele ültek. „Jó részt megették a posztót a férgek. Istenem, hogy eltelik az idő! Csak nem Talboys Polly, az a vaskos leány ott, ki a házacska ajtójában anyja mellett áll. Emlékszem, mikor kis taknyos gyermek korában a kertben a veteményes ágyokat gyomlálta.”

„Derék leány,” mondá Rawdon a házacskából jövő köszönést fátyolos kalapja érintésével viszonzva. Becky is hajtogatta magát s köszönt, itt is ott is kegyesen megismerte az embereket. E köszönések kimondhatlan kellemesen estek neki. Ugy tetszett, mintha már nem lenne csaló, hanem ősei szülő lakát látogatná meg. Rawdon ellenben meglehetősen zavarodott s levert volt. Ártatlan gyermekkorának minő emlékei villantak fel agyában? Minő sötét lelki furdalat, kétely s szégyen kínjai marczongolták lelkét?

„Hugaid már szépen felnőttek lesz,” mondá Rebeka, a leánykákra, mióta tőlök távoztak, most gondolva először.

„Valóban magam sem tudom,” viszonzá az ezredes. „Ho, ho! a vén Lock anyó. Hogy van, Lock anyó. Emlékszik-e még reám? A Rawdon urfira, he? A mennyköbe, meddig élének a vén asszonyok; mikor gyerek voltam, már száz esztendő volt.”

Behajtottak a park kapuján, melynél a vén Lock anyó állott őrt. „Az öreg szépen gazdálkodott a fákkal,” mondá Rawdon körültekintve, s aztán hallgatott. Becky is hallgatott. Mindkettőjük meglehetősen fel volt ingerülve, visszagondolván a régi idökre. Rawdon Etonre s anyjára, kire mint egy komoly hideg nőre emlékezett, s egy hugára, ki meghalt s kit szenvedélyesen szeretett volt; miként szokta eldöngetni Pittet; s a kis Rawdonra otthonn. Rebeka is visszagondolt a maga ifjuságára s e kora, szennyfoltos évei sötét titkaira; aztán mikor azon kapukon át belépett az életbe; aztán Miss Pinkertonra; Józsira; Amáliára.

A kiporondozott ut a terással együtt szépen ki volt tisztítva. A fő bejárás felett egy nagy festett gyász címér diszelgett, s két szörnyű nagy és rettentő ünnepélyes kinézésű egyén feltárta az ajtó két szárnyát, midőn a kocsis a jól ismert lépcsőzet előtt megállott. Rawdon elpirult s Becky elhaloványult egy kissé, midőn ketten karonfogva a régi teremén átlépdeltek. Megcsipte férje karját, a mint a tölgyfaizatos nappali szobába léptek, hol Sir Pitt nejével várta őket. Sir Pitt fekete öltözetben, hasonlóképen Lady Jane, my Lady Southdown pedig egy nagy fekete fejdisszel, rajta nagy fekete tollakkal, melyek úgy lógtak rajta ide s tova, mint egy halotti kocsi fogott lovon. Sir Pittnek igaza vala, hogy a grófné nem hagyja oda a kastélyt. Megelégedett azzal, hogy Sir Pitt s lázzadó neje előtt márvány némaságba burkolózott s a gyermekeknek a dajkaszobában kísértetes magaviselete által ijedséget szerzett. S a fejdissz és tollak igen gyenge lendítése üdvözlötte Rawdont s nejét, midőn e pár - az elveszett fiu gyanánt - újra honlakába érkezett.

Az igazat megvallva e hideg bánásmódból nem is sokat csináltak. A grófné ő méltósága szemeik előtt akkor különösen csekélyebb fontosságú személynek tetszett: mert az uralkodó bátya s neje részéről fogadtatásuk tartá feszülve egész figyelmöket.

Pitt kissé kigyult arccal járult öcséhez s megrázta kezét, Rebekának is kézszorítással és igen mély meghajtással köszönt. Lady Jane pedig megragadta sógornójának mindkét kezét s őt szeretetteljesen megcsókolta. Az ölelés és csók könnyeket csalt a kis kalandornő szemébe - mi nála nem mindennapi dolog volt. A jóság s bizalom e mesterkéletlen kimutatása tetszett neki s meghatotta lelkét; és Rawdon, sógornója magaviselete által felbuzdítva, egyet pödört bajuszán s egy csókkal bátorkodott üdvözölni Lady Janet, mire a lady mélyen elpirult.

„Ördögös csinos kis menyecske a Lady Jane,” így hangzott ítélete, midőn nejével újra együtt volt. „Pitt is meghizott s becsületesen tudja viselni magát.” „Ugy van biz’ az,” mondá Rebeka s férje azon további véleményével is egyetértett, hogy az anyós egy szörnyű vén boszorkány s a leánytestvérek meglehetősen csinos kisasszonyok.

Tudniillik az iskolából ezeket is haza rendelé bátyjok, hogy a temetési szertartáson jelen legyenek. Ugy látszott, Sir Pitt, a ház és család méltóságát fentartandó, annyi feketébe öltözött személyt igyekezett maga körül gyűjteni, mennyi csak kitelhetett. Az egész férfi s nőcseléd-ség, a vén asszonyok a szegények házából, kiket az öreg Sir Pitt illetvényök jó részéig megcsalt, a sekrestyés családja, a kastélyhoz és paplakhoz tartozó minden tisztis s alárendelt személyek feketébe voltak öltözve; ezekhez járultak még a temetés rendező emberei, legalább két tuczat, gyászfátyollal kalapjukon - ezen utóbbiak különösen mind olyan emberek voltak, kik a nagy temetési színjátékban igen jól vették ki magokat. Hanem miután drámánkban ezek csak néma személyek, elég volt egyszer itt megemlíteni őket.

Rebeka teljességgel nem igyekezett sógornőivel szemben korábbi nevelőnői állását elfelejteni: ellenkezőleg maga a legnagyobb nyíltsággal s barátságosan beszélt arról: nagy komolysággal tudakolta tanulmányaikat, s hozzá tette, hogy sokszor gondolt rájuk, s szerette volna tudni, valljon jól vannak-e mindenképen. Valóban az ember azt gondolta, hogy mióta megvált tőlök, meg nem szűnt mindenekfelett rájuk gondolni s jóllétök iránt a leggyöngédebb érdekel viseltetni. Így gondolkozott maga Lady Crawley s vele együtt sógornői.

„Nyolcz év óta majd legkisebbet sem változott,” mondá Miss Rosalinda Miss Violához, a mint ebédhez öltöztek.

„Ezek a vereshaju nők bámulandó jól néznek ki,” viszonzá a másik.

„De most sokkal setétebb haja, mint eddig, bizonyosan festi,” tevé hozá Miss Rosalinda. „Aztán testesebb is és általában jobban néz ki,” folytatá Rosalinda, ki hízásra volt hajlandó.

„Legalább nem teszi magát, s megemlékszik, hogy egykor nevelőnőnk volt,” mondá Viola kisasszony, ezzel egyszermind kijelentve, hogy minden nevelőnőnek figyelembe kell vennie illető állását; feledte azonban, hogy ő nemcsak Sir Crawley Walpole, hanem egyszermind a mudburyi Mr. Dawsonnak is unokája, s e szerint nemesi czimerében egy szenes kosár is van.

„Az csak még sem lehet igaz, mit a paplaki leányok mondanak, hogy anyja tánczosnő volt -”

„Senki sem tehet születéséről,” felelé Rosalinda nagy szabadelműséggel. „Magam is azt tartom, mint bátyám, hogy miután a családhoz tartozik, számba kell vennünk. Csak Bute nagynéni ne beszéljen: hát ő nem akarja-e Katit a fiatal Hooperhez, a borkereskedőhöz adni férjhez, kit már fel is hívott a paplakbani látogatásra.”

„Szeretném tudni, nem megy-e el Lady Southdown; rettentő pillantásokat vetett Rawdonnéra,” mondá a másik.

„Bár menne, ugy sem akarom olvasni „A Finchleyfalvi mosónét” ohajtá Miss Violet. A két leány így beszélgetve s szorgosan kerülgetve egy bizonyos folyosót, melynek végén bizonyos koporsó állott egy feketével behúzott szobában, mellette két ör s folyvást égő gyertyák, - lement a családi ebédre, melyre szokás szerint csengetés adott jelt.

Hanem azelőtt még Lady Jane elvezette Rebekát a számára készen tartott szobákba, melyek, valamint az egész házban minden, sokkal jobban néztek ki kényelem s rend dolgában Pitt kormányzása óta; s látván hogy Mrs. Rawdon szerény kis böröndjei megérkeztek s a hálószobában, valamint egy abba nyiló szomszéd szobában elhelyeztettek, segített sógornéjának csinos fekete kalapja levételében, s kérdezte, miben lehet még szolgálatára.

„Leginkább szeretném egy látogatást tenni a gyermekszobában,” mondá Rebeka. „Szeretném látni kedves kis gyermekeit.” E szavakra a két hölgy legbarátságosabban tekintett egymásra, s mindketten karöltve sétáltak át e szobába.

Becky megbámulta a kis Matildot, egy alig négy éves leánykát, mint a világon legbájosabb kis angyalt; s a fiut, egy bágyadt szemű, nagy fejű két éves kis ficzkót, növés, ész s szépség tekintetében valóságos csudának nyilvánította.

„Szeretném, ha a mama nem adna neki annyi orvosságot,” mondá Lady Jane sohajtva. „Azt hiszem mindnyájan jobban ellennénk a nélkül.” S ezzel Lady Jane új barátnéjával egy afféle meghitt orvosi beszélgetésbe elegyedett a gyermekek felett, minőben anyáknak s mint mondják, a nőknek általában különösen kedvök telik. Így egy fél óra lefolyása alatt Becky Lady Janének valóságos lelki barátnéja lett, s estve a lady úgy nyilatkozott Sir Pitt előtt, hogy új sógornéja barátságos, nyiltszívű, tettetés nélküli s jó indulatu fiatal asszony.

Miután pedig a fáradhatatlan kis menyecske a leány rokonszenvét oly könnyűszerrel megnyerte, hozzá fogott, hogy a méltóságos Southdown grófné jó indulatát is megnyerje. Egyszerre megtámadta a gyermekápolás kérdésével, s azt mondta, hogy fiacskája megmentését egyedül, igazán egyes egyedül a calomelnek köszöni, melyet bő mértékben használt, mikor Párisban minden orvos lemondta a drága gyermekről. Aztán megemlítette, miképen beszélt ő méltósága felől a tiszteletes Grills Lőrincz ur, a May Fair-i kápolna lelkésze, hova ő is templomba jár; mennyire megváltoztak nézetei a körülmények s szenvedett szerencsétlensége következtében, s reménylette, hogy világi dolgokban s tévelyben töltött multja talán nem tette még őt egészen képtelenné komolyabb gondolatokra jövőben. Elbeszélte, hogy korábbi időben miként nyert vallási oktatást Mr. Crawleytól, egy két szót ejtett a „Finchleyfalvi mosónéről,” melyet nagy haszonnal olvasott, tudakolózott Lady Emilia, annak szellemdus szerzőnéje felől, ki most Lady Hornblower volt Cap Townban, hol kinézése volt férjének a kafferföldi püspökségre. De művét főleg azzal tetézte s azzal nyert szilárd állást Lady Southdown kegyében, hogy a temetés után rettentőn izgultnak s szerfelett betegnek érezte magát s a lady orvosi

tanácsát kérte ki. Az özvegy grófné nemcsak orvosi tanácsát nem tagadta meg, hanem azonfelül éjjeli pongyolában, s inkább mint valaha, Lady Macbethnek nézve ki, titkon éjjel Becky szobájába ment egy csomóval kedvencz értekezéseiből s egy általa készített orvossággal, melyet Mrs. Rawdonnak okvetlenül be kellett vennie.

Becky előbb átvette az értekezéseket s azokban nagy érdeklődéssel kezdett lapozni, miközben az özvegy grófnéval beszélgetésbe elegyedett azok, valamint jövőbeli lelki üdvössége felett, remélve hogy testét ez által megmenti az orvosság alkalmazásától. Hanem miután a vallási kérdésekből kimerültek, Lady Macbeth teljességgel nem akart addig távozni a szobából, míg a pohár az éjjeli itallal ki nem ürítették; e szerint a szegény Mrs. Rawdon kénytelen volt neki fanyalodni s a hajthatatlan vén özvegy asszony orra előtt lenyelni az orvosságot, ki végre áldozatát áldva hagyta oda.

Az ital nemigen esett jól Mrs. Rawdonnak, s arcza nagyon furcsa képű volt, mikor Rawdon bejött s megtudta, mi történt; szokott dörgő kacajára fakadt, midőn Becky vissza nem fojtható bohó kedvvel - bár a maga rovására kaczagott, az egész történetet elbeszélte, miképen gyötörte meg őt Lady Southdown. Lord Steyne s a kis Rawdon nem egyszer kaczagott a történeten, miután Rawdon s neje Londonba May Fair-i lakába visszatért. Becky az egész jelenetet eljátszta. Feltett egy háló főkötőt s felvett egy háló köntöst. Hosszu prédikációt tartott igazi pietista szellemben, s hosszasan fejtegette a beadandó orvosság gyógyerejét, és oly mesterileg utánozta a nehézkes méltóságú grófnét, hogy az ember azt hihette, a grófné igazi saját római orrán át szuszog. Ily módon az özvegy Southdown grófné életében először mulattató személlyé vált.

Sir Pitt megemlékezett a Rebeka részéről iránta korábbi időben kitüntetett becsülésre, és meglehetősen jó hajlammal viseltetett iránta. A házasság, bár mily helytelen volt, sokat tevé Rawdon megjobbulására, - ez világosan meglátszott az ezredesnek egész megváltozott magaviseletén s szokásain - s mi Pittet illeti, nem volt-e az szerencsés szövetség? A ravasz diplomata nevetett magában, elgondolván, hogy annak köszönheti vagyonát, s legalább neki nem illik a miatt méltatlankodnia. És ebbeli saját meglegedését legkisebbé sem csökkentette Rebeka egész valója, magaviselete s társalgása, ki azontul még kettőzött tiszteletet tanúsított iránta, s annyira rést tudott nyitni társalgási tehetségének, hogy meg volt lepve maga Pitt, ki mindig hajlandó volt tisztelni saját tehetségeit s most hogy Rebeka is kiemelte, még inkább bámulta azokat. Sógornéjával ügyesen el tudta hitetni, hogy Mrs. Bute hozta tulajdonképen létre azon házasságot, melyet utóbb annyira rágalmozott; hogy a fősvény Mrs. Bute - ki Miss Crawley egész vagyonát elnyelni s Rawdon nagynénje kegyétől megfosztani reménylő - gondolta ki s terjesztette azon istentelen híreket Rebeka ellen. „Sikerült neki szegényekké tenni bennünket,” mondá Rebeka angyali önmegadás képével, „de miként haragudhatnám azon nőre, ki nekem a világon a legjobb férjet adta? S fősvénysége nem eléggé bünhődött-e reményei tönkre jutása s a mohón kívánt vagyon elvesztése által? Szegénység!” kiálta fel. „Édes Lady Jane, mit bánom a szegénységet? Hozzá szoktam gyermekségem óta, s gyakran hálát adok az Istennek, hogy Miss Crawley pénze azon férfinak jutott, ki visszaállítandja e nemes régi család fényét, melynek büszkén vallom magamat tagjául. Bizonyos vagyok benne, hogy Sir Pitt azt sokkal jobbra fordítandja, mintsem Rawdon tette volna.”

Mind e beszédek a hűségese nő által eljutottak Sir Pitt fülébe s a Rebeka által tett kedvező benyomást még öregbítették; annyira hogy a temetés után harmadnap a család ebédnél ülven, Sir Crawley Pitt, ki az asztalfőn fogolyadarakat szelt fel, valósággal e szavakat intézé Mrs. Rawdonhoz: „Hm! R e b e k a , szolgálhatok-e egy kis mellyel?” - mely szavakra a kis menyecske szeme örömtől villogott.

* * *

Mialatt Rebeka e reményeit s terveit főzte, s Crawley Pitt a temetési szertartást s jövődöbeli előmenetele- s méltóságával egybeköttetésben álló más dolgokat rendezett, és Lady Jane, mennyire anyjától lehetett, a gyermekekkel foglalkozott, és a nap kelt és lenyugodott, és a kastély óratorony harangja szokás szerint csengetett imádságra s ebédre: Queen's-Crawley elhunyt tulajdonosának teste azon szobában feküdt, melyet utoljára foglalt el, hol az ezen szertartásra megfogadott gyászörök szakadatlanul örködtek felette. Egy pár nő, s a temetés-rendezőnek három vagy négy embere - a legderekabbak, kiket Southamptonben pénzért lehetett kapni, feketébe öltözve, s az alkalomhoz illő termetüek s tragikai magaviseletüek - felváltva örködtek a holttest mellett, s ha idejök kitelt, a gazdasszony szobájában gyültek egybe, hol titkon kártyáztak és serezték.

A család tagjai s a házi cselédek kerülték azon komor helyet, hol a lovagok s gentlemanek hosszú sorától származott baronet hült tetemei nyugodtak, eltakarittatásukat várva a családi sirboltba. Senkisem sajnálta az elhunytat, mint azon szegény asszony, ki Sir Pitt neje- s özvegyévé reménylé lehetni, s ki oly gyalázatosan kényszerüle megszökni azon kastélyból, melynek majdnem uralkodónéja lön. Rajta s egy vén vizslán kívül, melyet kivált bárgyusága óta igen megkedvelt, az öreg embernek nem volt a föld kerekéségén senkie, ki siratta volna: nem is csuda, mert teljes életében legkisebb fáradságot sem vett hogy egy barátot szerezzen magának. Ha azok, kik legjobbak- s legszeretetteljesebbeknek tarthatók, e világbóli kimulásuk után azt még egyszer meglátogathatnák, azt hiszem szomorú ézés fogná el őket, látván, mily szerfelett hamar megvigasztalódtak tulélő kedveseik. Így felejtették el Sir Pittet is, valamint a legjobbakat s legszeretetteljesebbeket, csakhogy néhány héttel hamarább.

Kiknek kedvök van, kisérjék el testét a sirhoz, hova a meghatározott napon legillendöbben eltakarittatott: a család fekete kocsikban jelent meg, minden tag kezében arcza előtt zsebkendő a könnyek leszáritására, melyek kimaradtak; a temetés-rendező s emberei legmélyebb keserveben: válogatott bérlök gyászban, az új földes ur kedvét keresendők; a vidékbeli uraságok kocsii gyászban üresen s lassu léptekben követték a menetet: a lelkész elpapolta mondókáját, „elhunyt drága kedves testvérünkről.” Mig egy embernek teste felett rendelkezhetünk, addig játékát úzi vele hiúságunk: körül vesszük mindenféle bolond czifrasággal s szertartással, bepokoljuk aranyos szegekkel s bársonyba; s köteleességünk teljesítését azzal fejezzük be, hogy egy követ tétetünk felébe, teli hazudságokkal. Bute káplánja, egy ügyes fiatal oxfordi pap s Sir Crawley Pitt alkalmas latin sirverset készített a boldogult és keservesen megsiratott baronetre, s a káplán egy classicus prédikációt tartott, melyben a tulélőket intette, ne engedjék át magokat igen erősen fájdalomnak s a legtiszteletteljesebb módon értésökre adta, miszerint egyszer nekik is át kellend lépniek azon sötét és titokteljes kapu küszöbén, melynek szárnyai keservesen megsiratott testvérük s barátjok mögött épen most zárultak be. Aztán a bérlök haza lovagoltak vagy Queen's-Crawleyban maradtak s ott felüditették magokat. Aztán a cselédség által a Queen's-Crawleyi cselédszobában tartott tor után az uraságok kocsii eltávoztak különböző irányban. Aztán eljöttek a temetés rendező emberei, kik összepokolván a köteleket, koporsó takarókat, bársonylepleket, strucztollakat, s a többi temetési szereket, a halottas kocsira másztak fel s visszahajtottak Southamptonbe. Mihelyt a park kapuján kívül voltak a lovak, s gyorsabb üetésben kezdettek haladni, a keserves emberek arcza azonnal visszaesett természetes kifejezésébe, s még azon délután lehetett látni a temetés-rendező embereit, kik a csapszékek bejársát elsötétítették fekete alakjokkal s a napfényben ragyogó fényes czin kancsókat tartottak kezökben. Sir Pitt betegsékét pedig elhengergették a kertben a szerszám kamarába. Eleinte a vén vizsla nyifogott néha: ezek voltak az egyetlen fájdalmas hangok azon kastélyban, melynek a baronet, Sir Crawley Pitt, több mint hatvan évig vala ura s gazdája.

* * *

Minthogy madarak bővében voltak s a fogoly-madár-vadászat a csak valamennyire státusférfit hajlamu angol uri embernek ugy szólván kötelessége: azért Sir Crawley Pitt enyhülvén első bánata, kiment egy kissé s e szorakozás után látott fekete fátyolos feje kalapban. Ezen ugar- s répaföldek látása, melyek most övéi voltak, nem egy titkos örömet okozott neki. Néha különös keresett alázatossággal nem vitt magával puskát, hanem csak egy békességes nádpálczát, hanem természetesebb öcse Rawdon, s a csószek annál derekabban lődöztek. Pitt pénz- s föld-birtoka nagy hatást gyakorolt öcsére. Az egyetlen fillérrel sem biró ezredes egészen meghuntyázkodott a ház feje előtt, legnagyobb tisztelettel volt el iránta s nem vetette meg többé az asszonyias Pittet. Rokonszenvvel hallgatta bátyja ültetvényi s vizcsapolási terveit; jó tanáccsal szolgált az istállókat s marhát illetőleg; átlovagolt Mudburybe, hogy megnézzen egy kanczát, melyet Lady Jane számára alkalmasnak vélt, s ajánlkozott hogy számára jól kitanítja, stb. stb., az izgága dragonyos egészen csendes és alázatos volt s igen illedelmes ifjabb testvér vált belőle. Miss Briggstől mindig tudósításokat kapott Londonból ottan hagyott kis Rawdonjáról, ki időről időre maga is irt. „Igen jól vagyok,” irta a fiu. „Reménylem atyus jól van, s a mama is jól van. A pony igen jól van. Grey a parkban lovagoltat engem. Most már vágtatni is tudok. A kis fiuval, ki egyszer lovagolt, újra találkoztam. Rikoltott, mikor vágattam. Én nem rikoltok.” Rawdon e leveleket felolvasta bátyjának s Lady Janenek, kinek azokban igen nagy kedve telt. A baronet megígérte, hogy a fiunak jó nevelést adat s a költségeket átvállalja; jószívü neje pedig egy bankjegyet adott Rebekának, kérvén, hogy vásároljon valami ajándékot vele kis unokaöcsének.

Egyik nap a másikat követte, s a házi nők életüket azon csendes dolgok- s multságokban töltötték, melyek a falusi nőket kielégitik. A harang ebédek- s imádságokra csengetett. A kisasszonyok minden reggel a reggeli után zongorán gyakorolták magokat, Rebeka őket oktatásával örvendeztetvén meg. Aztán vastag papucsokat húztak fel s kísértak a parkba s a kertbe, vagy a gyepü megett a faluba Lady Southdown orvosságai- és tractatusaival a betegek számára. Lady Southdown egy ponys kocsikában hajtatott ki, mikor Rebeka többnyire a grófné oldala mellett foglalt helyet s legnagyobb érdekléssel ünnepélyes beszédeire. Estvénként a családnak Händel- s Haydn-tól énekelt s egy nagyszerü himzéshez fogott, mintha ezen munkára született s ezen életmódot akarta volna folytatni, mig késő vén korában a sirba szálland, bánatokat s nagy mennyiségü c o n s o l s - t hagyva hátra, - mintha nem szegénység, gond, sürgető hitelezők, tervek, bajok vártak volna reá a park kapuján kívül, reá rontandók, mihelyt újra kilép a világba.

„Nem olyan nehéz dolog falusi nemes ember nejeének lenni,” gondolá Rebeka. „Azt hiszem, jó asszony lennék, ha évente ötezer font jövedelemmel bírnék. Elgyügyögnék a gyermekekkel s megszámlálnám a kajszinbaraczkokat a fákon. Tudakolnám a vén asszonyoktól, hogy vannak el csúzókkal s a szegényeknek egy fél tallér áru levest adatnék. Évi öt ezer font jövedelem mellett e kiadás nem lenne igen nyomasztó reám nézve. Ha kellene, köröskörül tíz mérföldnyire a szomszédoknál tudnék ebédelni s ezelőtt két évi divat szerint öltözni. Eljárnék a templomba s a nagy családi székben ébren maradnék: vagy a függöny mellett fátolyomat leeresztve egyet szunyadhatnék. Minden embernek megfizetnék, ha pénzem lenne. Erre olyan büszkék a jó urak, kik szánakozva tekintenek le reánk szegény bünösökre, kiknek nincs pénzünk. Nagylelkűeknek hiszik magokat, hogy gyermekeinknek egy öt fontos bankjegyet ajándékoznak, s megvetésre érdemeseknek tartanak, ha mi annak birtokában nem vagyunk.” Ki tudja, nem helyesen elméledett-e Rebeka? Valljon nem csupán pénz s vagyon kérdése képezte az egész különbséget közte s egy becsületes asszony közt? Ki mondhatja, ha számba veszi a kísértetet, hogy jobb, mint felebarátja? Ámbár szerencse s birtok az embert még becsületesé nem teszi, de a becsületeség utján megtarthatja. Az aldermannek, ki tekenősbéka leveses lakomáról jó, bizonyára eszébe nem jut leszállani kocsijából s egy ürüczombat lopni:

de ha éheznek? - És így Becky azzal vigasztalta magát, hogy mérlegelte s kiegyenlítette gondolatában a jó s rossz kockáit s felosztását e világban.

Szorgalmasan meglátogatta a régi helyeket, a régi sétákat, mezőket, ligeteket, erdőket, tavakat, kerteket, a régi ház szobáit, hol hét év előtt egy pár évet töltött. Ott vala fiatal, legalább aránylag fiatal, mert nem emlékezett azon időre, midőn igazán fiatal volt: visszagondolt azon érzésekre, felidézte lelke előtt azon gondolatokat, melyek akkor foglalták el s szembe állította azokat a mostaniakkal - midőn már világot látott s előkelő emberekkel élt s eredeti alacsony állásán messze felül emelkedett.

„Alacsony állásomon felül emelkedtem, mert eszem van,” gondolta Becky, „s mert az egész világ többnyire bolondokból áll. Most már nem tudnék visszamenni s azon emberekkel élni, kiket atyám műhelyében találtam. Most csillagos s térdszalagos lordok járnak házomat, nem pedig szegény művészek, kiknek legfőleg egy kis dohány van zsebökben. Férjem gentleman, sógornóm grófleány, és pedig ugyanazon házban, hol hét év előtt alig valék több egy cselédnél. De valljon jobban állok-e a világban most, mint akkor, midőn a szegény képiró leánya valék s a fűszerárustól a szegleten hizelgés által kellett egy kis cukrot s theát kicsalnom? Ha Francishoz, ki annyira szeretett engem, mentem volna nőül, lehetnék-e szegényebb, mint így? Hajh! szeretném egész társasági állásomat s minden előkelő rokonomat becserélni egy szép összeg három száztólis papírral,” mert ily módon érezte Becky az emberi dolgok ‘Hiuságát,’ s azon biztos alapra szeretett volna horgonyt vetni.

Talán azon gondolat is felvillant agyában, hogy becsületes szerény magaviselet, kötelességének hű teljesítése s az egyenes ut követése által a boldogsághoz épen oly közel jutott volna, mint ezen az uton, melyen most akarta elérni. Hanem valamint a gyermekek Queen’s-Crawleyban csak kerülgették azon szobát, melyben az öreg baronet teste feküdt, úgy Becky is csak kerülgette ezen gondolatokat, ha azok egyáltalában felvillantak agyában, s nem nézte szemközt. Kikerülte, vagy megvetette - vagy legalább a másik pályát már nem hagyhatta el, mert igen messze haladt elő rajta. Én részemről azt hiszem, hogy a megbánás az ember minden erkölcsi érzéke közül legkisebb tevékenységgel bír, s legkönnyebben elaltatható, ha fel talál ébredni: némely embereknél pedig épen soha fel nem ébred. Rosszul esik, ha rajta kapnak, s a gyalázat vagy büntetés eszméje rettegten: de csupán az igazságtalanság öntudata igen kevés embert tesz boldogtalanná a „Hiuság Vásárában.”

Midőn Rebeka Queen’s Crawleyból eltávozott, Lady Jane s férje legforróbb barátság kifejezéssel vett búcsút tőle. Előre örültek azon időnek, midőn a családi ház Gaunt Streetben ki lesz javítva s Londonban újra együtt leendnek. Lady Southdown egy csomó orvosságot csinált össze számára az utra s egy levelet küldött általa a tiszteletes Grills Lőrincz urhoz. Pitt négy lovas kocsin vitte őket Mudburybe, hová poggyászukat egész szállítmány vadakkal együtt szekeren előre elküldte volt.

„Mily boldog lesz kegyed, hogy kedves kis kincsét viszontláthatja,” mondá Lady Crawley, sógornéjától elbúcsúzva.

„Oh igen boldog!” mondá Rebeka égre emelve zöld szeméit. Rettentő boldog volt, hogy kiszabadulhata azon helyből, s mégis fájt elutazása. Queen’s Crawley szörnyű ostoba hely volt: mindamellett a levegő ott tisztább volt annál, melyet színi szokott. Minden ember ügyetlen volt ott, de a maga módja szerint barátságos. „Mindez a három száztolias papírok hosszas birtokából származik,” mondá magában Becky s valószínűleg igaza volt.

A londoni lámpák vidáman sugároztak, midőn a gyorskocsi Piccadillybe hajtott be, Briggs pompás tüzet raka Curzon Streetben, s a kis Rawdon még fenn volt, atyusát s mamáját üdvözlendő.

NEGYVENKETTŐDIK FEJEZET. Mely az Osborne családról szól.

Már rég óta nem találkoztunk a mi régi barátunkkal, a Russel Square-i Osborne-nal. Utolsó találkozásunk óta ő épen nem volt a legboldogabb halandó. Olyan dolgok történtek, melyek lelkületét nem javították meg, s nem egyszer nem úgy történt, mint akarta. Mindig ártott az öreg urnak, ha ebbeli méltányos kivánsága nem teljesült; s minden ellenállás kétszeresen bosszantotta, mióta a köszvény, a vénség s nem egy csalódott remény sulya kezdte nyomni. Serteszerű fekete haja fia halála után egészen megfejtődött, arcza pirosabb lett, s keze mindinkább reszketett, midőn pohár portói borát töltötte. Segédei a Cityben gyakran sokat állottak ki tőle s otthon a családja épen nem volt boldogabb. Kétlem, valljon Rebeka, ki oly hön imádkozott consolsért, felcserélte volna-e szegénységét, folytonos eszeveszett izgalmát s élete bizonytalanságát Osborne pénzével s zord unalmával, mely folyvást üldözte. Megkérte volt Miss Swartzot, de a nevezett fiatal hölgy rokonai, kik a kisasszonyt egy skót nemes család sarjadékára tukmálták, az öreg urat megvetéssel utasították el. Első neje alacsony származású volt s ezen rettentőn zsarnokoskodott, míg élt; most már neje helyett, ki nem volt többé, otthon levő hajadon leányán zsarnokoskodott. Leányának szép kocsija, szép lovai voltak, s gazdag ezüstneművel megrakott asztal fején ült. Pénz bőségben állott rendelkezése alatt; ha sétálni ment, mindig egy ölös legény kísérte; minden kereskedőnél s iparosnál korlátlan hitele volt s számtalan bókolásban részesült ezek részéről: egy szóval kívülről valódi gazdag örökösnek nézett ki; élete mindamellert szánakozásra méltó volt. Az árva leányka a lelelcz-házban, az utcaseprőnő a kereszt uton, a legszegényebb, legalacsonyabb szolgáló boldogabbnak volt mondható Osborne közép életkorában álló szerencsétlen leányánál.

Bullock Frigyes, Esq. a Bullock, Hulker s Bullock háztól nőül vette utoljára Osborne Máriát, bár nem csekély nehézségek s Mr. Bullock részéről nem kevés dörmögés után. Miután György meghalt s atyja által kitagadtatott, azt kívánta Frigyes ur, hogy az öreg ur vagyonának fele az ő Máriájára irassék át, s valóban sokáig vonakodott e feltétel nélkül a házhoz járni. Osborne azt mondta, hogy Frigyes egyszer már megegyezett leányát husz ezer fonttal venni nőül s ő többre nem kötelezi magát. „Vegye Frigyes, ha tetszik, s akkor Isten hozta, vagy hagyja ott s menjen a pokolba.” Frigyes, kinek György kitagadása által reményei igen magasra emelkedtek, gyalázatosan megcsaltnak tartotta magát a vén kalmár által, s egy ideig igazán úgy tett, mintha az egész házassággal fel akarna hagyni. Osborne nem hitelezett többé Hulker és Bullocknak, s lovagló ostorkával ment a börtözüre, esküvén, hogy a hátára szabja egy gazembernek, kit most nem akar megnevezni, s egyáltalában szokott heveségével viselte magát mindenben. Jane e családi perpatvar alatt szánakozását fejezte ki Máriának. „Mindig mondtam, Mari, hogy a pénzedet szereti, s nem téged,” mondá vigasztalólag.

„De engem választott s az én pénzemet, nem pedig téged s a te pénzedet,” viszonzá Mária felütve fejét.

A szakadás azonban csak ideiglenes volt. Frigyesnek atyja s idősebb társai azt tanácsolták, hogy vegye el Máriát husz ezer fonttal is, felét kész pénzben, felét írásban, fenmaradván Osborne halála utánra a kilátás vagyona további felosztására. Így csak „reá vetette a fejét,” s az öreg Hulkert békességes ajánlatokkal küldte Osbornehoz. Azt mondta hogy atyja nem akart semmit tudni a házasságról, ő ellenben leglelkiismeretesebben megkivánja tartani fogadását. A mentséget Osborne meglehetősen mogorván fogadta. Hanem Hulker s Bullock nagy család volt a citybeli aristokrátiában, a West-End-i aristokratákkal is rokon. Az öreg urnak tetszett hogy mondhatta: „Sir, a vejem, Hulker és Bullock háztól; leányom unokatestvére. Lady Mango Mari, Castlemouldy gróf ő mlgának leánya.” Képzeldésében házát a ‘nemesek’-től

népesítve szemlélte. Így tehát megbocsátott a fiatal Bullocknak s megegyezett a házasság létrejövetelében.

Ez valami nagyszerű dolog volt: a reggelit a vőlegény rokonai adták, mert a Hannover-Square-i Sz. György temploma közelében laktak, hol a szertartás véghez ment. West-End-i nemes urak is voltak hivatalosok, s közülök többen aláírták nevüket a könyvben. Ott volt Mr. Mango s Lady Mango Mari, a kedves fiatal Mango Gwendoline-nel s Ginevrával, mint nyoszolyaleányokkal; továbbá a vőlegénynek egy más unokabátyja testőrségi ezredes Bludyer (Bludyer ház idősbje) s a tisztas Mrs. Bludyer; a tisztas Boulter György, Lord Levant fia, s annak neje szül. Miss Mango; Lord Viscount Casteltoddy; a tisztas Mc Mull Jakab s Mrs. Mc Mull (előbb Miss Swartz), s egy csomó más divatos egyéniség, kik mind Lombard Streetből vettek nőket és igen sokat tettek Cornhill megnevesítésére.

A fiatal párnak Berkeley Square-en volt háza s egy kis villája Roehamptonban az ottani bankár telep közt. A családjabeli hölgyek úgy tartották, hogy Frigyes mésalliance-ot kötött; ámbár e hölgyek nagyapja a szegények házában nevedett volt, de férje által mindenik összeköttetésben állott Anglia legnemesebb véreivel. S Mária kénytelen volt születési hiányát nagyobb gög s látogatási névkönyvének gondosabb egybealkotása által hozni helyre; minélfogva kötelességének tartotta atyját s testvérét lehető legritkábban látni. Nem jutott ugyan eszébe egészen szakasztani az öreggel, kinek még annyi sok ezer fontja volt elajándékozni való; Bullock Frigyes ur azt soha nem is engedte volna. Hanem az asszonyka még fiatal volt, képtelen érzései eltitkolására: s azzal, hogy atyját s testvérét csak harmadrendű társaságaira hívta, s ha eljöttek, hidegen bánt velek, és kerülte Russel Squarét és gondatlanul felkérte atyját e közönséges utálatos hely elhagyására: többet rontott, mint mennyit Frigyes egész diplomatiájával helyre tudott ütni, s oktalan, gondatlan teremtés módjára kockáztatta örökségi kinézéseit.

„Ugy hát Russel-Square nem elég jó már Mrs. Máriának, he?” mondá az öreg ur felrántván a kocsis ablakait, a mint leányával együtt ebéd után haza hajtatott Mrs. Bullocktól. „Ugy-e, atyját s testvérét a tegnapi ebéd maradékaira hívja meg, (vigyen el az ördög, ha az ontryk már tegnap fel nem voltak tálalva), s Citybeli emberekkel s irkászokkal hoz össze, s maga számára tartja fenn a grófokat, s Ladyket s a tisztességeket. Vigye az ördög a tisztességeit!”²² Én egyszerű brit kereskedő vagyok, de egy egész efféle koldus sereget meg tudnék vásárolni. Ugyan lordok! Egyik s w a r r e y -jokon egyet közülök egy afféle szerencsétlen flótással láttam beszélni, kit megvetek. Ők hát nem akarnak Russel Square-re jöni, nem, ugy-e? Pedig életembe fogadok, jobb pohár borom van s több pénzt fizetek érte, s szebb ezüstneműt s jobb ebédet teszek az asztalomra, mint milyet valaha látnak a szemökkel a magokén, csúzó, mászó, kötni való bolondok. Hajts, James, alig várom, hogy Russel Square-re érjek - ha, ha!” s dühös kacajjal rogyott hátra a kocsis szegletébe. Az öreg ur nem ritkán vigasztalta magát efféle elmélkedésekkel saját érdemei felett.

Miss Jane kénytelen volt osztozni atyjának ezen nézetében testvére magaviselete iránt; s midőn Mrs. Bullock első szülöttje Bullock Frigyes Ágoston Howard Stanley Devereux, a világra jött, a keresztapául hívott Osborne meglegedett azzal, hogy a gyermeknek egy arany poharat küldött husz guinea-vel a dajka számára. „Fogadom, egyik lordotok sem ad ennyit,” mondá s nem ment el a keresztelőre.

²² H o n o u r a b l e az illető czime Angliában a grófok s bárók fiai- s leányainak.

A fényes adomány azonban nagy meglepedést okozott a Bullock háznak. Mária azt képzelte, hogy tökéletesen bírja atyja kedvét, s Frigyes ur a legjobbat reménylte kis fia s örököse jövődjét illetőleg.

Képzeltetni mily kinos érzéssel olvasta Miss Osborne Russel Square-i magányában, a „Morning Post”-ot, melyben testvérének neve nem ritkán fordult elő a „Divatvilági társaságok” czime alatti cikkekben, s hol alkalma volt megolvasni Mrs. Bullock öltözetét, midőn az udvarnál Lady Bullock Friderika bemutatta. Jane életében, mint már mondók, efféle nagyszerű dolog nem fordult elő. Irtóztató volt az ő élete. Télen sötét reggel fel kellett kelnie a reggeli elkészítése végett zsimbes öreg atyja számára, ki az egész házat kiverte volna az ajtón, ha theája fél kilenczre kész nincs. Hallgatva ült vele szemben, fülelve az edény forrására, s remegéstől elfogódva, mialatt apja az ujságot olvasta s szokott adag theáját s piritott vajas szeleteit elköltötte. Félkilencz után felállott s a Citybe ment, leánya pedig szabad volt ebéd idejéig, s tehetett látogatásokat a konyhában, kiszidhatta a cselédeket; kikocsizhatott s kiszállhatott a kereskedőknél, kik bámulatos tisztelettel voltak el iránta: a maga s atyja látogató jegyét beadhatta citybeli ismerőseik tisztos, savanyu képű, nagy házaiban, vagy ülhetett egyedül nappali szobájában látogatókat várva s egy roppant darab himző munkán dolgozva a tűz mellett a pamlagon az iphigeniás óra közelében, mely szomoruan tikegett a puszta szobában. A kandalló feletti nagy tükör, szemben a szoba át elleni falán függő consol-tükörrel, nagyobb-nak mutatta és sokszorosította a kettő közt fekvő barnavászson tokot, melybe a csilár volt burkolva: e barna vászon tokok végetlen messzeségben enyésztek el lassanként, úgy hogy Miss Osborne szobája egy társalgó termék rendszerének középpontjául tűnt fel. Ha a kordován bőrtakarót a zongoráról hátrahajtva, valamit játszott, az keserves szomoruan hangzott s felébresztette a ház kellemetlen viszhangjait. György képe el volt tűnve a falról s a padláson nyugodott az ocskaságok tárában, de bár mind az atya, mind leánya gondolt reá s mindkettőjük sokszor ösztönszerűleg tudta, hogy a másik is róla gondolkozik, mindamelletts soha nem említettett a derék s egykor annyira kedvelt fiu.

Öt órakor Mr. Osborne haza jött ebédre, melyet ő s leánya hallgatva költött el (e hallgatás ritkán szakasztatott félbe, kivéven ha szitkozódott s dühöngött, hogy az étel nem volt ínnyére). Havonként kétszer egy-egy unalmas társaság volt, Osborne kora- s rangjabeli ismerősökből álló: ott volt az öreg Dr. Gulp s neje; az öreg Mr. Frowser, az ügyvéd - igen fontos egyéniség, ki ügylete természeténél fogva a West-End-i magas aristokrátiával igen meghitt lábon állt; az öreg Livermore ezredes a bombayi seregtől s neje Mrs. Livermore; az öreg ügyész Mr. Toffy s Mrs. Toffy; néha még az öreg Sir Coffin Tamás s neje Lady Coffin. Sir Coffin híres volt arról, hogy mint birónak igen nagy kedve volt az akasztatáshoz; s ha ő Osborne-éknál ebédelt, akkor a különös fakó színű portoi bort tették az asztalra.

Ezen s ezekhez hasonló ismerősök a Russel-square-i pompázó kalmárnak hasonló pompás ebédeket adtak vissza. Ünnepeles whistezések folytak az ital után, s a kocsik fél tizenegyre voltak rendelve. Sok gazdag ember, kit mi szegény ördögök irigyelni szoktunk, meglege-déssel folytat a fennebb leirthez hasonló életet. Miss Jane ritkán találkozott hatvan évesnél fiatalabb férfival, s a társaságukban megjelenő egyetlen nőtelen legény utoljára csak Mr. Smirk volt, a híres nőorvos.

Nem mondhatom ugyan, hogy semmi sem fordult elő e borzasztó létel egyhanguságának félbeszakasztására: mert az igazot megvallva, a szegény Jane életének egy oly titka volt, mely atyját még vadabb- s zordabbá tette, mint különben is természete, büszkesége s mértékletlen étele s itala. E titok Miss Wirttel függött egybe, kinek egy Mr. Smee nevű művész unokaöcse volt; azóta híres arczképfestő s a művészetek királyi akademiájának tagja vált belőle, akkor azonban igen örvendett, ha előkelő hölgyeknek adhatott rajzitanitási órákat. Mr. Smee azóta

elfelejtette, hol fekszik Russel Square, de 1818-ban igen örvendett, hogy meglátogathatta Miss Osbornet, ki tőle órákat vett.

Smee Sharp tanítványa, (ez a Sharp szörnyű rendetlen korhely ember volt, ki nem tudott szerencsét tenni, de művészetében nagy jelességet tüntetett ki) s Miss Wirt unokaöcse volt tehát, s az utóbbi bevezette őt Miss Osbornénál, kinek keze s szive több rendbeli bevégzetlen szerelmi történetek után még szabad volt. Smee nagy hajlandóságot érzett Miss Osborne iránt, s hihetőleg ő is felébreszté a kisasszony hajlandóságát. Miss Wirt be volt avatva a szerelmi titokba. Nem tudom, ki szokott volt-e menni a szobából, ha a tanító s tanítványa együtt festett, hogy alkalmat adjon nekik érzelmeik s fogadalmaik kicserélésére; azt sem tudom, nem reménylte-e hogy unokatestvére, ha majd a gazdag kalmár leányt nőül veendi, neki adja egy részét azon gazdagságnak, melyhez ő segítette: annyi igaz, hogy Mr. Osborne megtudott valamit a dologból, s egy napon hirtelen haza jött a Cityből s nádpálczájával kezében lépett a szobába. Ott találta a festőt, tanítványát s a társalkodónőt, kik mindnyájan igen halványul néztek ki. A festőnek azon fenyegetéssel mutatott ajtót, hogy minden csontját összetöri, s egy fél óra múlva Miss Wirtnek is kiadta az utat, mikor is az öreg ur ennek bőröndjeit lábával rugdosta le a grádicon s még a bérkocsit is öklével fenyegette, melyben a társalgónő eltávozott a háztól.

Miss Jane több napig ki nem tette a lábát hálósobájából. Attól kezdve nem volt szabad társalgónőt tartania. Atyja erős szitkozódások közt figyelmeztette őt, hogy egy batkát sem kap, ha megegyezése nélkül megy férjhez, s minthogy az öregnek szüksége volt női lényre, ki háztartását vezesse, nem engedte meg férjhez mennie, úgy hogy a szegény leány kénytelen volt felhagyni minden tervvel, mely csak féligmeddig érdekelte Cupidot. Így tehát atyja életében meg kellett nyugodnia sorsában, s a fenebb leirt egyhangu unalmas életet folytatta, s kénytelen volt vén leánynak maradni. Testvéreinek azalatt minden évben egy-egy előkelő nevű gyermeke lett, s a két család között mind gyérebbekké váltak a látogatások. „Én s Jane az életnek nem ugyanazon körében forgunk,” mondá Mrs. Bullock. „Azért ugyan testvéremnek nézem,” - mit is jelent, mikor egy nő azt mondja, hogy Janet azért ugyan testvéreinek nézi?

Említők fenebb, hogy a Dobbin kisasszonyok atyjokkal egy szép villában laktak Denmark Hillen, hol szép szőlőfűrtök s barackfák találtak, melyekben igen nagy kedve telt a kis Osborne Györgynek. A Dobbin kisasszonyok, kik gyakran meglátogatták a mi kedves Amáliánkat, néha Russel Square-en is mutatták magokat, hol régi ismerősöket Miss Osbornet látogatták meg. Bizonyosan az Indiában tanyázó őrnagy bátyjok parancsa következtében történt, hogy annyi figyelmet tanusítottak Mrs. George iránt (az öreg Sir Dobbin igen nagy tisztelettel volt az őrnagy, fia iránt); mert az őrnagy, mint Amáliánk fiacskájának keresztapja s gyámnoka még mindig reménylte, hogy a gyermek nagyapja meg fog szelidülni s fiának ismerendi el. A Dobbin kisasszonyok folyvást értesítették az Osborne kisasszonyt Amália ügyei állásáról; elbeszéltek, mint él szüléivel, mily szegényül vannak el, mint csudálkoznak, ők, t. i. a Dobbin kisasszonyok, hogy mit tudott találni vagy mit talál ezen a kis hitvány teremtesen bátyjok az őrnagy, vagy a megboldogult György kapitány, - ellenben mily gyönyörű kedves fiucska a kis György: mert a nő szive mindig felbuzog a kis gyermekekért s a legsavanyubb képű vén szűz is barátságos ezekhez.

Egy napon Amália a Dobbin kisasszonyok nagy kérése után megengedte a kis Györgynek egy napot Denmark Hillen tölteni, - ő maga arra fordítá e napot, hogy levelet írjon az őrnagyhoz Indiába. Szerencsét kívánt neki azon boldog eseményhez, melyről tesvérei értesíték. Leghőbb ohajtását fejezte ki az ő s választottjának boldogsága iránt. Megköszönte szeretetének s barátságának számtalan jeleit, melyekkel keserve idején elhalmozta. A kis Györgyről is tudósította, mondván, hogy épen elment hugaival, a napot falun velek töltendő. Sokat aláhuzott levelében,

melyet így irt alá: „Szerető barátnéja, Osborne Amália.” Ez uttal feledé a szokott barátságos üdvözlést Lady O’Dowdhoz, s Glorvinát nem említette nevén, hanem csak az őrnagy mátkájának nevezte, - e szó alá volt huzva - s Isten áldását kérte számára. Hanem e házasság híre elenyészett azon tartozkodást, melybe irányában burkolózék. Örvendett, hogy megvallhatja s érezheti, mily forró s hálás érzettel viseltetik iránta, - azon gondolatot pedig, hogy Glorvinára féltékeny legyen (valóban, Glorvinára!), ha az ég angyala sugja is, mint sületlent, kaczagta volna.

A mint azon estve a kis Györgyöt a ponyv kocsikán, melynek annyira örült, Sir Dobbin Vilmos vén kocsisa haza vitte, a fiu nyakában egy szép arany láncz s óra volt. Azt mondta, egy koros hölgy, ki nemigen szép, adta neki, és sokat sirt és csókolt. De ő nem szereti. Hanem a szőlőt igen szereti. Aztán csak a mamáját szereti. Amália megrettent s átremegett: a félénk lelket ijedség előérzete fogta el annak hallására, hogy fiát atyja rokonai látták.

Miss Osborne haza ment, atyjának ebédet adandó. Az öreg ur, ki a Cityben egy jó nyeresz-kedést csinála, jó kedvben volt s észrevette leánya izgultságát. „Mi dolog, Miss Osborne?” méltóztaték mondani.

A leány könnyekre fakadt. „Oh Sir,” mondá. „Láttam a kis Györgyöt. Oly szép mint egy angyal - s úgy hasonlít hozzá.” Az öreg ur szemben vele egy szót sem szólt, hanem ajca kigyult s minden tagjában reszketni kezdett.

NEGYVENHARMADIK FEJEZET. **Melyben az olvasó megkerüli a jó reménység fokát.**

A bámuló olvasót felkérjük egy kis tizezer mérföldnyi utazásra Bundlegunge katonai állomás-helyre az indiai birodalmunkhoz tartozó madrasi elnökségben, hol a -dik ezredbeli vitéz régi barátaink szállásolnak derék ezredesök Sir O’Dowd Mihály parancsnoksága alatt. Az idő az említett tiszt urral igen kegyesen bánt, mint szokása olyan emberekkel, kiknek jó gyomrok s jó véralkatok van, s agyokat soha meg nem erőltetik. Az ezredes a tiffin-nél ügyesen tudja kezelni a kést és villát, s ebédnél nem kisebb sikerrel fogja kezébe ugyanazon fegyvereket. Reggelije s ebédje után hookah-jából füstöl, és pedig daczára annak, hogy neje a miatt kiszídja, épen oly nyugodtan, mint egykor a francziák tüzelése alatt Waterlooánál. Sem a kor, sem a forró éghajlat nem csökkenté meg a Malonyk s Molloyk ivadékának tevékenységét vagy ékesszólását. Ő nagysága pedig, a lady, Madrasban épen oly jól találja magát, mint Brüsszelben, a házi szálláson épen oly jól, mint a tábori sátorban. Lady O’Dowd a madrasi elnökségben egyik legnagyobb asszonyosság: - maig sem feledték el egészen perpatvarát Mrs. Smith-tel, Sir Smith Minos, az alkirálybíró nejevel. - Az ezredesné fittyet hányt a király-birónénak, s azt mondta, teljes életében egy talpatnyit sem fog hátrálni egy ribancz civilista előtt. Még most is vannak emberek, kik emlékeznek, mikép tánczolt egyszer Lady O’Dowd jiget a kormányzó palotájában, mikor is két segédet, egy madrasi lovassági őrnagyot s két polgári tisztviselőt tánczolt le lábáról, s végül Dobbin őrnagynak, az -dik ezred másod parancsnokának figyelmeztetésére visszavonult a vacsoráló terembe, - lassata sed nondum satiata recessit.

Valóban O’Dowd Peggy most is a régi: jóságos és barátságos tettei- s gondolataiban, heves véralkatu, uralkodni vágyó; szegény Mick-jének zsarnoka: valóságos sárkány az ezred asszonyai közt; minden fiatal tisztnek anyja, ki őket betegségeikben ápolja, bajaikban védi, segíti, kik előtt ennél fogva igen népszerű. Hanem az alsóbb tisztek s kapitányok nejei (az

őrnagy nem házas) mindig ármánykodnak ellene. Azt mondják, Glorvina igen nagyra tartja magát, s Peggy igen akar mindenben uralkodni. Nem hagyhatott békét egy kis gyülekezetnek, melyet Mrs. Kirk gyűjtött maga körül, s kaczagásaival elűzte a fiatalokat prédikációiról, mondván, hogy a katona neje ne ártsa magát a pap dolgába s Mrs. Kirk jobban tenné, ha férje nadrágait foltozná ki; s ha az ezrednek prédikáció kell, ott vannak a világon a legszebbek, tudniillik nagybátyja az esperes prédikációi. Egy szerelmi viszonyban Stubble hadnagy s az ezredi sebész neje közt azzal vetett hirtelen véget, hogy a hadnagyot kölcsönzött pénze (mert a hadnagy most is tékozolt egy kissé) visszakívánásával fenyegette, ha betegnek nem jelenti magát s szabadságot nem kér a jó reménység fokára. Másfelől éjjel befogadta egyszer Mrs. Poskyt, kit dühös férje üldözött, kezében a második palack pálinkával; nemcsak, hanem a szegény Poskyt aztán egész delirium tremense alatt ápolta s elszoktatta az italtól, melynek már egészen neki adta volt magát. Egy szóval O'Dowd Peggy szükségben a legjobb vigasztaló, jó időben a legalkalmatlanabb barátné volt; azonfelül a legjobb véleménnyel volt magáról, s mindenben minden áron annak kellett történni, mit akart.

A többi közt fejébe vevé, hogy Glorvina menjen férjhez Dobbin barátunkhoz. Mrs. O'Dowd tudta, hogy az őrnagyra szép vagyon néz, s igen méltányolta jó tulajdonságait s kitűnő katonai hírét s becsületét. Glorvinát, a csinos, piros arcú, fekete hajú, kék szemű fiatal hölgyet, ki úgy megülte a lovat s úgy lejátszott egy sonatát, mint akármelyik leány Cork grófságból, tartotta azon nőszemélynek, kinek rendeltetése Dobbint boldogítani - sokkal inkább, mint annak a jó, kis gyarló Amáliának, kivel annyit bajlódik. „Nézzon Glorvinára, mikor belép egy szobába,” mondogatta Mrs. O'Dowd, „s hasonlitsa egybe a szegény Mrs. Osborne-nal, ki egy ludat meg nem tudna ijeszteni. S bár nem származik oly jó vérből, mint a Malonyak vagy Molloyk, mégis mondhatom oly régi család ivadéka, melybe akár minő nemes ember büszke lehet, ha bele házasodik.”

Igazat szólva meg kell vallanunk, hogy mielőtt rátökélte magát Glorvina s elhatározá Dobbin őrnagyot kecséi által meghódítani, e kecséket már azelőtt más helyeken nagy mértékben használta. Egy saiont Dublinban töltött, s ki tudja hányat Corkban, Killarneyban, Mallowban? Hazája minden házasságképes tisztjeivel, s minden elfogadható kinézésű ifjulegény squire-rel kaczerkodott. Irlandban talán tizenkétszer is el volt jegyezve. S az egész út alatt Angliából Madrasba a hajós kapitánnyal s az első tengeri hadnaggal kaczerkodott, s a kormány székhelyén egy saiont töltött ott mulató sógorával s Mrs. O'Dowddal, mialatt az állomáshelyen az őrnagy vitte a parancsnokságot. Ott minden ember bámulta; minden ember tánczolt vele; hanem házasságra senki sem jelentkezett, ki elfogadható lett volna, Egy pár igen fiatal zászlótartó sohajtozott ugyan érette s egy pár finak a polgáriak közül: de ezeket visszautasította, mint igényeinek meg nem felelőket, s más és fiatalabb szüzek férjhez mentek Glorvina előtt. Vannak hölgyek, és pedig épen szép leányok, kiket a sors így üldöz. Egy pillanat alatt beleszeretnek valakibe; a fél hadsereg katonatisztjeivel elsétálnak s lovagolnak, s mégis, mint az O'Grady kisasszonyok, még negyven éves korukban is csak kisasszonyok. Glorvina ugyan azt állította, hogy ha közbe nem jő azon szerencsétlen perpatvar Mrs. O'Dowd s a bíró neje közt, Madrasban jól férjhez mehetett volna a vén Mr. Chutneyhoz, ki a polgári igazgatás főnöke volt, s épen kezét készült neki ajánlani, de később aztán nőül vette Miss Dolbyt egy tizenhárom éves leánykát, ki épen akkor érkezett Európából a nevelőből.

Ámbár pedig Lady O'Dowd Glorvinával mindennap tizszer is minden kigondolható dolog miatt veszekedett - valóban ha Micknek oly angyali türelme nincs, két olyan nő, ki szünetlen a fülében zugott, megtébolytotta volna - de azon pont körül tökéletesen egyetértettek, hogy Glorvinát vegye nőül Dobbin őrnagy, s eltökélték addig nem hagyni nyugtot az őrnagynak, mig a dolog tisztába nem lesz hozva. Glorvina, negyven-ötven korábbi vesztesége miatt vissza nem rettenve, forma szerint ostromolni kezdte őt. Szünet nélkül ír dalokat énekelt neki. Oly

gyakran s oly érzéssel kérdezte tőle: „Nem jő-e a lugosba?” hogy igazán csuda, miképen tudott ellenállani egy érzékeny szívű férfi. Soha ki nem fáradt a kérdésből, mi bú emésztí, s kész volt mint Desdemona fülelni veszélyei s hadjáratai elbeszélésére s könnyeket hullatni azoknak hallatára, Említők valahol, hogy a mi kedves régi jó barátunk otthon néha fuvolázni szokott. Glorvina okvetlenül duettekét akart játszani vele, s Mrs. O’Dowd ilyenkor felállott s egészen ártatlanul kiment a szobából, magára hagyván az ily módon foglalatoskodó fiatal párt. Glorvina reá kényszerítette az őrnagyot, hogy reggelenként vele kilovagoljon. Az egész ezred látta őket együtt lovagolni ki s együtt tért vissza. Szünet nélkül irt hozzá levélkéket, s könyveket kért olvasni, melyekben erősen aláhuzta az olyan humoros vagy érzelő helyeket, melyek rokonszenvét felgerjesztették. Kölcsön kérte lovait, legényeit, kalánjait, palankinját: nem csuda tehát, hogy a köz hír Glorvinát mátkájának híresztelte, s hugai Angliában azt képzeltek, hogy nemsokára lesz sógornéjok.

Dobbin, kit ily vitézül ostromoltak, azalatt a legutálatosabb nyugalomban pangott. Nevette, ha a fiatal tiszték Glorvina világos utánajárásáról tréfálózta. „Hogy is ne!” mondogatta, „csak azért teszi, hogy ne jőjön ki a gyakorlatból. Rajtam gyakorolja magát, mint kezeit Mrs. Tozer zongoráján, mert az a kéznél való hangszere az állomáshelyen. Én már igen törődött s vén vagyok olyan szép kisasszony számára, mint Glorvina.” És így tovább is lovagolt vele, verseket irt albumába. zeneműveket másolt számára s engedelmesen sakkot játszott vele, mert Indiában sok tiszt tölti szabad idejét ilyen egyszerű mulatságokkal, holott a kevésbé házias jelleműek vaddisznókat vadásznak, vagy szalonkákat lönek, vagy kártyáznak, szivaroznak s pálinkának adják magokat. A mi Sir O’Dowdot illeti, neje és sógornéja ugyan naponta unszolta, menne az őrnaghoz s szólítná fel nyilatkozásra, hogy ne gyötörjen szünet nélkül ily gyalázatosan egy szegény ártatlan leányt: de a vén katona sehogy sem akarta magát az összeküvésbe ártani. „Lelkemre, az őrnagy elég vén arra, hogy választani tudjon a maga számára; majd megkéri, ha kell neki,” mondá Sir O’Dowd; vagy tréfára vette a dolgot mondván: „Dobbin még igen ifju arra, hogy házot tartson, s engedelemért irt mamájához.” Sőt négy szem közt még figyelmeztette az őrnagyot, tréfásan mondván: „Dob fiam, vigyázzon, az asszonyok nem jóban járnak, a nőm épen most kapott egy láda köntöst Európából, s különösen egy rózsaszín atlászt Glorvina számára; ez meg fogja tenni önt, Dob, ha egyáltalában nő vagy atlász hatni bir önre.”

Pedig igazán, sem szépség, sem divatos öltözet meg nem birta hódítani őt. A mi becsületes jó barátunk feje egy nő eszményi képével volt eltelve, s e kép legkevésbé sem hasonlított Miss Glorvinához rózsaszín atlászban. Egy csinos kis gyászba öltözött nő, kinek méla nagy szeme s barna haja van, ki ritkán szól, ha csak meg nem szólítják, s akkor is oly hangon, mely legtávolabbról sem hasonlít Miss Glorvináéhoz, - egy szende fiatal anya, ki gyermekét nyujtja s mosolygva int az őrnagynak, hogy tekintszen reá, - egy rózsá arczu fiatal leány, ki dalolva lép a szobába Russel Square-en vagy boldog szerelmesen csüng Osborne karján: - ez volt azon kép, mely éjjel nappal eltöltötte a becsületes őrnagy fejét s örökké uralkodott lelkén. Igen valószínű, hogy Amália nem hasonlított azon képhez, melyet az őrnagy alkotta magának felőle: egy divatlapban, mit hugai Angliában tartottak, volt egy kép, melyet ő titkon elorozott, s író szekrénye fedelébe ragasztott, mert abban hasonlatosságot vélt látni Amáliához, pedig én láttam a képet, s mondhatom hogy az nem egyéb egy hosszú dereku köntösnél, ostobán vigyorgó lehetetlen arcczal, - s meglehet Dobbin érzelő Amáliája épen oly kevésbé hasonlított a valódihoz, mint ezen ostoba kis kép, melyet kedvelt. De minő férfi lát tisztábban, ha szerelmes? vagy boldogabb-e az ember, ha belátván a dolgot, kénytelen megvallani maga előtt, hogy csalódott. Dobbin barátunk e varázs bűvölete alatt állott. Barátait s a közönséget nem gyötörte érzelmével, s természetes jó étvágyát sem vesztette el a miatt. Mióta nem láttuk,

feje egy kissé megöszült, puha barna hajában itt-ott ezüst szálak láthatók. De érzelme legkisebbé sem változott s nem vénült: szerelme oly fris, mint a férfi gyermekkori emlékei.

Láttuk, hogy a két Dobbin kisasszony és Amália, az őrnagy egyedüli európai levelezői, Angliából leveleket irtak hozzá. Mrs. Osborne a levelében nagy nyíltsággal s szíveséggel kívánt szerencsét Miss O'Dowddal közeli házasságához.

„Önök testvére oly jó volt s épen meglátogatott,” írta levelében Amália, „s egy igen érdekes eseményről tudósított, melyhez tiszta szíveimből szerencsét kívánok. Reményem, hogy azon fiatal hölgy, kivel ön szövetségre lépendő, minden tekintetben méltó ahoz, ki maga a jóság s barátság. A szegény özvegy csak imáját s szíves ohajtásait ajánlhatja fel boldogságukért! A kis György köszönti édes keresztapját, s reményli hogy nem felejt el őt. Mondám neki, hogy ön más kötelekeket készül fűzni egy oly személlyel, ki, bizonyos vagyok benne, önnek egész jó indulatát kiérdemli, de ámbár e kötelekeknek természetesen legerősebbek- s legszentebbeknek kell lenni, s minden másoknak helyét pótolják, mégis bizonyos vagyok benne, hogy az özvegy s a gyermek számára, kinek ön örökké oltalmazója volt s kit szeretett, marad egy kis szeglet az ön szívében.” Így folyt ez tovább is azon levélben, melyet fenébb említék, melyből e szerint az írónőnek teljes meglelégedése volt látható.

A levél épen azon hajóval érkezett, mellyel Lady O'Dowd cziczomái Londonból, s olvasóját oly kedély állapotba hozta, hogy Glorvina, s rózsaszínű köntöse, s minden, mi reá vonatkozott, gyűlöletessé vált előtte. Az őrnagy átkozta a nők fecsegését s általában az egész nőnemet. Minden bosszantotta e napon: a diszelgés kiállhatatlan forró s fárasztó. Szent Isten! gondolá, miként is lehet, hogy egy eszes ember napról napra azzal fecsérelje életét, hogy a bőrműveket vizsgálja s bolondokat gyakoroltasson? A fiatal ficzkók ész nélküli fecsegése a tisztai asztalnál kiállhatatlanabb volt mint valaha. Mi köze neki, ki már közel a negyvenhez, ahoz, hogy Smith hadnagy sok szalonkát lött-e vagy keveset, vagy pedig Brown zászlótartó kanczája jól vagy rosszul tartja magát. A pajkos tréfák az asztalnál szégyennel töltötték el. Már igen vén volt, hogy az alorvos tréfái- s a legfiatalabb tisztok csácsogására hallgasson, pedig az öreg O'Dowd kopasz fejével s veres arczával legjobb izűn nevetett azokon. Az öreg már harmincz év óta, s maga Dobbin tizenöt óta hallgatta e tréfákat. S még a tisztai asztal zajos unalma után az ezredi nők czivodásai s pletykálásai! Az kiállhatatlan, az gyalázatos dolog volt! „Oh Amália, Amália,” gondolá az őrnagy, „te, ki iránt oly hű voltam, te téssz nekem szemrehányásokat. Hiszen csak azért oly hideg s terhes az életem, mert téged hagylak oly hidegen. És sok évi önfelszánásomat azzal jutalmazod meg, hogy áldást kívánsz házasságomra e cziczoma kedvellő ír leánnyal.” A szegény Vilmos boldogtalanabb- s magányosabbnak érezte magát, mint valaha életében: úgy szorult szíve! Szerette volna hogy mentve legyen az élettől s hiúságaitól! oly czéltalan s ki nem elégitőnek tetszett előtte a küzdelem, oly sivár- és szomorúnak a jövő. Azon egész éjjel szemét sem tudta behunyni s kimondhatlanul vágyott haza. Amália levele úgy tetszett előtte, mint egy üres jegy, mit az élet sorsjátékában huzott ki. Sem hűsége, sem igaz, állhatatos hű szerelme meg nem indíthatá e nőt. Nem akar semmit tudni irántai szerelméről. S Dobbin ágyában fetrengve, így szólott gondolatában hozzá: „Szent Isten, Amália nem tudod-e hogy e világon csak téged szeretlek, - téged, ki hideg vagy irántam, mint egy kő, kit hónapokon át ápoltam bújában s betegségében, s ki mosolygva mondtál nekem istenhozzádat, s elfelejtettél, mielőtt az ajtót betettem magam után!”

A benszülött szolgák, kik a verandán kívül feküdtek, bámulva szemlélték a különben hideg s nyugodt őrnagy szenvedélyes izgalmát s levertségét. Valljon ha Amália látja, megszánta volna-e? Ismét átolvasott minden levelet, mit tőle kapott - az ügyleti leveleket, melyek a Dobbin állítása szerint férje által hátrahagyott kis vagyonára vonatkoztak, kis meghívó levél-

kéket, szóval minden darabka papírt, mit valaha Amália küldte neki - mily hidegek, mily barátságosak, mily reménytelenek, mily önzők voltak mindazok!

Ha egy szerető szende lélek van közelében, mely néma, nemes szívében olvasni tud s azt méltányolni képes - ki tudja, nem lett volna-e vége akkor Amália országának. De nem volt más, mint Glorvina agátfekete fűrtelével, kivel meghittebb ismeretségben lett volna; e tündöklő fiatal hölgy pedig nem annyira azután járt, hogy az őrnagy őt szeresse, hanem hogy bámulja s nőül vegye - mi bizonyára a leghiűbb s legreménytelenebb vállalat volt azon eszközök mellett, melyeket a szegény leány annak kivitelére birt. Haját fűrtökbe göndörítette, vállát láttatta, mintegy mondván: „Látott-e valaha ily hollófekete fűrtöket, s ily szép fehér bőrt?” Reá mosolygott, hogy lássa, mily szép ép fogai vannak - és ő sohasem vette számba e kecsket. Nemsokára a cziczomás láda érkezte után s talán annak tiszteletére Lady O’Dowd s a királyi ezred asszonyságai a ‘Társaság’ ezredeinek s a civilistáknak egy bált adtak. Glorvina az ellenállhatlan báju rózsaszínű köntösben jelent meg, s az őrnagy, ki a bálban ott volt s a termekben szánandólag koválygott fel s le, még csak észre sem vette a rózsaszínű köntöst. Glorvina minden fiatal tiszttel mint furia tánczolt el előtte, s az őrnagy legkevésbé sem volt féltékeny a tánczosokra s egy cseppet sem haragudt meg, hogy Bangles lovas kapitány vezette vacsorához. Sem féltékenység, sem köntösök, sem vállak nem tettek reá benyomást; többel pedig nem birt Glorvina.

Igy mindkettőjük példája volt az élet hiúságának: mindkettőjük azután vágyott, mit el nem érhetett. Glorvina dühös könnyeket sirt tervei meghiusulása miatt. Zokogva vallá meg, hogy „az őrnagyra sokkal inkább számíta, minden másra.” „Ő lesz az oka,” vinnyogá néjének, mikor nem veszekedett vele, „ha szívem megszakad; igen Peggy; tudom, már is minden ruhámból be kell venni - egészen csontvázvá száradok.” Már akár kövér volt, akár sovány, akár nevetett, akár szomorun mélázott, akár lovon, akár zongora mellett ült, - az őrnagynak tökéletesen mindegy volt. Az ezredes, ki e sirámokat pipázva hallgatta, ugy vélekedett, hogy Glory majd a közelebbi hajóval gyász ruhákat hozasson Londonból, s egy rejtélyes történetet beszélgetett el egy irlandi hölgyről, kit a férje elvesztése miatti bánat sirba vitt, mielőtt még férjhez mehetett volna hozzá.

Mialatt az őrnagy e tantalusi kinokat szerzé, és se nem akart házasodni, sem egyáltalában bele szeretni Glorvinába: Európából egy más hajó érkezett levelekkel, s a többi közt épen Dobbin számára. A levelek Angliából voltak s régibb postajegyvet tüntettek fel, mint az utolsó hajóval érkezettek; midőn az őrnagy a levelei közt ráismert húga kezeirására - ki mindig minden lehető rossz hirt egybegyűjtött, korholta őt s testvéri nyíltsággal prédikált neki, hogy mikor a „drága Vilmos” a levél olvasásával kész volt, legalább egy napra szerencsétlennek érezte magát - meg kell vallanunk az igazot, hogy épen nem sietett a pecsét feltörésével, hanem egy különös jó napot várt, mikor különösen jó kedve lesz, melyet Miss Dobbin levele olvasásával elrontson. Aztán alig két hete irt volt neki, hogy megpirongassa, miért beszélt afféle sületlen történeteket Mrs. Osbornenak, s az utóbbi hölgynek is egy válaszlevelet küldött, melyben a róla keringő híreket tisztelettel meghazudtolta s kijelentette hogy „jelenleg legalább semmi legkisebb szándéka nincs állapotának megváltoztatására.”

A második csomó levél érkezése után egy pár nap mulva az őrnagy az estvét meglehetősen vigan tölté O’Dowd házában, s Glorvina már ugy vélekedék, hogy figyelmesebben fülel, mint azelőtt, ha a ‘Meeting of the Waters’ ‘the Minstrel’s Boy’ s más hasonló dalok éneklésével örvendezteti meg őt (meg kell azonban vallanunk, hogy épen ugy nem hallgatott Glorvinára, mint a sakál ugatására a holdvilágon, s hogy újra szörnyen csalódott a kisasszony). Miután Dobbin őrnagy Glorvinával sakkjátékát bevégezte (Lady O’Dowd kedvencz estveli időtöltése

a cribbage volt, mit az ezredi sebésszel játszott), a szokott órában elbúcsuzott az ezredes családjától s haza ballagott.

Szemrehányólag feküdt az asztalalon húga levele. Egykissé elpirult hanyagsága miatt, s felvette a levelet, egy kellemetlen órára készülve távollevő rokona társaságában... Talán egy óra telhetett el az őrnagy eltávozása után az ezredes házából - Sir Michael az igazok álmát aludta, Glorvina fekete fürteit rendezte azon számtalan papir darabkába, melyekre estvéneként fel szokta tekergetni; Lady O'Dowd is lefeküdt volt már a hitvesi hálósobában földszint, s szép testét körülkerítette a musquitó-hálóval: a mint az őr a parancsnok lakása előtt Dobbin őrnagyot pillantá meg, ki gyors léptekkel s szörnyü izgalomban közeledett a ház felé; az őrnagy elhaladt az őr mellett s az ezredes hálósobájának egyik ablakához ment s azt verni kezdte.

„O'Dowd - ezredes,” kiáltá a hogy torkán kifért.

„Szent Isten, az őrnagy!” mondá Glorvina, a mint papirtekercses fejét az ablakon kidugta.

„Mi baj, Dob fiam?” kérdé az ezredes, ki azt gondolta, tűz ütött ki az állomáshelyen, vagy a főhadiszállásról indulási parancs érkezett.

„Nekem - nekem távozási szabadság kell. Angliába kell utaznom - legsürgetőbb magán ügyekben,” mondá Dobbin.

„Szent Isten, mi történt,” gondolá Glorvina minden papirtekercseivel reszketve.

„Még ez éjjel, - e pillanatban el kell indulnom,” folytatá Dobbin; az ezredes felkelt ágyából s kijött hogy beszéljen vele.

Miss Dobbin levelének utóiratában egy szakaszra bukkant volt az őrnagy, mely következőleg hangzott: - „Tegnap kikocsiztam régi i s m e r ő s ő d Mrs. Osborne látogatására. Ismered azon nyomoru helyet, hol bukásuk óta élnek - Mr. S. mennyire kunyhójának (mert a ház nem igen több egy kunyhónál) ajtaja felett egy r é z l a p b ó l megitélhettem, most köszénkereskedő.

Kis keresztfiad minden bizonnal igen szép gyerek, csakhogy egy kissé daczos és akaratos, s igen vakmerő. Hanem azért kívánságod szerint számba vettük s bemutattuk nagynénjének, Miss O.'-nak, kinek ugy látszik igen megtetszett. Talán nagyatyja, nem a bukott, ki már egészen elgyermekeskedett, hanem a másik, a Russel Square-i, megengesztelődik s felfogadja barátodnak, az ő t é v e d t s e n g e d e t l e n fiának gyermekét. Amália maga nem lesz idegen a gyermeket nagyatyjának átengedni. Az özvegy megvígasztalódott, s nőül készül menni a tiszteletes Mr. Binneyhez, a bromptoni lelkészhez. Nyomoru férjhezmenetel. Hanem Mrs. Osborne is már vénül, fején sok őszhaját láttam - egyébiránt igen jó kedvü volt; kis keresztfiad nálunk agyon ette magát. Ezer üdvözletet küld a mama s szerető testvéred, Dobbin Anna.”

NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET.

Egy hosszadalmas fejezet London és Hampshire közt.

A mi régi barátaink, a Crawley-ak családi háza Great Gaunt Streetben még mindig homlokán viselé a Sir Crawley Pitt elhunytát jelentő nagy gyászczimert; maga azonban, ezen heraldicai jelkép már egy pompás, czifra butor darab volt, s az udvarháznak minden többi része csakhamar sokkal tündöklőbbé vált, mintsem a megboldogult uralkodása alatt volt. A falak fekete burka eltávolított, s a téglák újra vidor, fejjel csikozott piros arcukkal mosolyogtak; a

kopogatónak régi bronz oroszlánait szépen megaranyozták, a karfákat és rácsozatokat újra festették, s így a Great Gaunt Street-i legzordonabb kinézésű házból az egész város részben a legcsinosabb vált, még mielőtt Hampshireben az új zöld levelek kihajtottak azon félig sárgult levelek helyén, melyek a Queen's Crawley-i sétányok élőfáin voltak, mikor Sir Pitt utoljára ment el alattok.

Egy kis menyecske mutatkozott mindig az udvarház körül, megfelelő kocsival; hasonlóképen naponta lehetett látni egy vén szüzet, ki oda ment egy kis fiú kíséretében. Ez Miss Briggs volt a kis Rawdyval: dolga abból állott, hogy Sir Crawley Pitt házának kiujításánál felvigyázott, a függönyöket s kárpitokat varró nőkre felügyelt; kutatott s fítatott a szekrényekben s almáriumokban, melyek tömve voltak két Lady Crawley s gyermekeik szennyes, piszkos maradványaival; s lehetőleg pontos leltárt készített porcellán, üveg neműek s más egyéb felől, melyek a pohárszékekben s kamarákban találtak.

Rawdonné volt ezen intézkedéseknek fővezetője; Sir Pitt ellátta őt a szükséges meghatalmazással mindennemű házi butor s holmi eladására, becserélésére, elkobzására vagy vásárlására: s nem kevésbé örvendett e foglalkozásnak, mely oly széles tért nyitott izlése- s elmésségének. A ház kiujítása elhatározott volt akkor, mikor Pitt még novemberben a városban járt, ügyvédekkel végzendő, mely alkalommal egy egész hetet töltött szeretetteljes öcse és sógornéja hajlékában Curzon Streetben.

Előbb vendégfogadóban szálla meg; de mihelyt meghallotta Becky a baronet megérkezését, felkereste egyedül, őt üdvözlendő, s egy óra múlva kocsiban Sir Pitttel érkezett haza Curzon Streetbe. Sokszor lehetetlen volt e mesterkéletlen kis teremtes vendégszeretetének ellenállani: olyan barátságosan tudta az embert unszolni, oly nyíltan és oly szivességgel tudta vendégszeretetével megkinálni. Becky hálás elragadtatásában megfogta Pitt kezét, miután megigérése nála szállásolni. „Köszönöm,” mondá megszorítva a baronet kezét s mélyen szeme közé tekintve, mialatt a baronet elpirult, „mint boldogítandja ez Rawdont.” Felsürgölődött Pitt szobájába vezetve a cselédeket, kik Pitt böröndjeit vitték fel. Nevetve vitt bele egy köszönlapátkát saját maga szobájából.

Csakhamar tűz lobogott Pitt szobájában (mely különben Briggs szobája volt, kinek most fenn kellett alunni a szolgálóval. „Tudtam, hogy elhozom önt,” mondá örömtől villogó szemekkel. Valóban, igazán s őszintén örvendett, hogy vendége lehetett Pitt.

Becky egy párszor idegen helytt ebédeltette Rawdont ügyletek miatt, holott Pitt vele maradt, s a baronet a boldog estvét egyedül töltötte vele s a Briggszel. Lement a konyhába és saját kezével készített számára valami finom étkeket. „Jó-e a salmi?” mondá. „Épen az ön számára készítettem. Még jobb ételleket is tudok készíteni, s készítek is, ha szives lesz meglátogatni.”

„Minden jó, mit kegyed csinál,” mondá udvariasan a baronet. „A salmi valóban jeles.”

„Lássá ön, a szegény ember neje kénytelen egyhez is, máshoz fogni,” viszonzá vidoran Rebeka; mire sógora megjegyezte, miszerint „megérdemelné hogy királyné legyen, és hogy a házi kötelességekbeni jártasság bizonyára a nőnek egyik legbájosabb tulajdonsága.” S Sir Pitt némi bosszankodással határos érzéssel gondolt Lady Janere otlhonn, valamint bizonyos pástétomra is, melyet okvetlenül az ő számára készített s egy ebédnél feltálalt - a pástétom rémitő roszt volt.

A salmin kívül, melyhez a fácánok Lord Steyne stillbrookki majorjából kerülének, Becky még egy palack fejr bort is tett sógora elébe, mely több más palackokkal Rawdonnal vándorolt át Franciaországból, ki azt ott ingyen kapta, mint a kis hazug nő állította; valósággal az ital fejr Hermitage volt a marquis híres pinczejéből; e bor a baronet arcába életet öntött s ereiben mint folyó tűz keringett. Mikor aztán Pitt a palackot a petit vin blanc-

kal kiürítette, kezét nyujtá neki Becky, s felvezette a salonba, kérte üljön le a kényelmes pamlagra a tűz mellett, s engedte hogy beszéljen, mialatt maga egy kis gyermek-inget kezdett szegni, s a leggyöngédebb barátságos érdeklődéssel figyelt szavaira. Valahányszor Rawdonné különösen alázatos- és erényesnek akart tetszeni, az ingecskét elővette dolgozó szekrényéből. Az ingből, mielőtt készen leve, rég kinőtt volt a kis Rawdon.

Rebeka tehát hallgatott szavaira, beszélt vele, énekelt neki, hizelkedett, s czirogatta, úgy hogy Sir Pitt mindennap jobban örvendett, ha ügyvédétől a Curzon Street-i vigan lobogó tűzhöz mehetett vissza - az ügyvéd annak nem kevésbé örvendett, mert Pitt szörnyű bőbeszédű volt, - s mikor haza kellett indulnia, a megválás valóságos fájdalmat szerzett neki. Milyen kedvesen nézett ki Rebeka, a mint a kocsiból kézcsókot intett hozzá és zsebkendőjét lobogtatta, miután Sir Pitt elfoglalta helyét a postakocsiban, melyben miután megindult, uti sapkáját szemére huzva, egy szegletbe hanyatlott s elgondolta, mint tiszteli őt Rebeka, s mennyire érdemes is arra, mily ostoba, unalmas ficzkó az a Rawdon, ki nejét távolról sem képes érteni és becsét méltányolni; s mily néma s unalmas saját neje otthon, ha a tündöklő kis Beckyvel hasonlítja egybe. Meglehet, maga Becky is czélza ezen dolgokra egyszer másszor, de oly csinosan s kényesen, hogy az ember alig tudhatta hol s mikor. S mielőtt megválnak egymástól, el lön tökéltre a londoni ház újbóli kidiszítése, s a testvér családok újbóli egybejövetele karácsonkor falun.

„Bár egy kis pénzt tudtál volna kapni tőle,” mondá Rawdon a baronet elutazása után meglehetősen zsémbesen nejének. „Szeretnék adni valamit az öreg Ragglesnek: akasszanak fel, ha nem igazán mondom. Tudod, nem helyes, hogy semmit sem adunk az öregnek. Kellemetlen következesei lehetnek; aztán tudod, ki találja adni másnak a házat.”

„Mondd meg neki,” viszonzá Becky, „hogy mihelyt Sir Pitt ügyei rendbe lesznek hozva, minden ember az utolsó fillérig megkapja pénzét, addig pedig fizess valamit lerovásul. Itt van egy bankjegy, mit Sir Pitt a fiu számára adott, s elővett s átnyujtott férjének egy papirt, mit sógora a Crawley ház ifjabb ágának fia s örököse számára adott volt át neki.

A dolog ez: maga Becky kémlgeté azon tért, melyre férje kívánsága szerint merészkednie kellett volna: de azt csak a legovatosabban kémlgeté s biztalannak találá. Mihelyt csak egy szóval czéltott saját pénzbeli szorultságaira, azonnal nyugtalan lett Sir Pitt s elfordította a beszédet. Sőt egyszer egy hosszú beszédben kijelentette, hogy maga is meg van szorulva pénz dolgában; hogy a bérlők nem fizetnek; s atyja ügyeinek állása valamint az öreg urnak temetése rendkívül nagy kiadásokat tett szükségessé; hogy adósságokat kell lefizetnie s már több pénzt vett fel bankárjától, mint mennyi követelése volt ottan. Sir Pitt a beszéd végén, hogy valamit mégis tegyen, egy igen kis összeget adott át sógornéjának fiacskája számára.

Pitt jól tudta, mily szegény öcse s ennek családja. E hideg s tapasztalt diplomata előtt nem maradhatott titokban, hogy Rawdon családjának nincs jövedelme, s az ember nem tarthat semmiből házat s kocsit. Jól tudta, hogy ő kapta meg azon pénzt, melyet a dolgok rendes folyásán Rawdonnak kellett volna kapnia, s bizonyosak lehetünk benne, hogy titkon lelki furdalatok gyötörték, melyek azt sugták fülébe, hogy csalódott testvére irányában igazság, vagy, mondjuk, visszapótlás cselekedetével tartozik. Igazságos, becsületes ember létére, ki nem esett a feje lágyára, ki imádságait híven elmondta s a katekizmust könyv nélkül tudta, s külsőleg kötelességeit semmiben el nem hanyagolta, kénytelen volt magában megvallani, hogy öcséért valamit tenni kötelessége, s erkölcsileg tekintve a dolgot, ő Rawdonnak adósa.

Valamint azonban a *Times* hasábjain nem ritkán olvashatni különöz jelentéseket a kincstár kancellárjától, melyekben ezen ur elismeri 50 font st. vételét A. B.-tól, vagy 10 font st. vételét T. W.-tól, kik ugyan is azon összegecskéket mint lelkiismereti pénzeket küldték be

részökről fizetetlen maradt adók letisztázására, mely fizetéseket az említett ur aztán a megbánó bünösök kivánsága szerint megtörténtekül jelent ki a hírlapokban: - ugy bizonyára mind a kancellár, mind az olvasó jól tudja, hogy a nevezett A. B. s T. W. urak csak igen csekélységet fizettek le adósságuk rovására, s hogy az ki egy husz fontos bankjegyet küldött be, valószínűleg még százokkal s ezekkel tartozik. Elöttem legalább mindig úgy tetszett, ha A. B. vagy T. W. elégtelen bánat-okleveleit olvastam. Azonképen nem kétlem, hogy Pitt megbánása, vagy mondjuk öcse iránti jósága, ki által annyit nyert, csak igen kis osztalékát képezte azon tőkének, mellyel tartozott. Azonban még ennyit sem fizet minden ember szivesen. Megválni pénztől oly áldozat, mire a legkevésbé rendszerető ember nem könnyen tőkéli el magát. Nincs ember a világon, ki ne hinné, hogy valami nagyon érdemest cselekszik, ha felebarátjának öt fontot ad. Thriftlesz (a tékozló) ad, nem mintha jóindulatu örömét találná a jótétben, hanem mivel a pénz kiadásában némi renyhe gyönyört talál. Ő semmi élvezet meg nem akar vonni magától, sem az operai páholyt, sem a nagy ebédet, sem azon örömet, hogy Lázárnak öt fontot adjon. Thrifty (jó gazda), ki jó, okos, derék, igazságos, és senkinek sem tartozik egy fillérrel is, elfordul a koldustól, alkuszik a bérkocsissal, s nem akar semmit tudni szegény rokonáról. Ki az önzőbb a kettő közül. Igazán nem tudom. Annyi bizonyos, hogy a pénznek kettőjük előtt különböző becse van.

Egy szóval, Crawley Pitt úgy gondolta, hogy valamit tennie kell öcséért, aztán meg azt gondolta, hogy majd máskor fog a dologról gondolkodni.

Mi Beckyt illeti, ő nem az a nő volt, ki felebaráta nagylelkűségétől sokat várjon, ennél fogva mindennel, mit Crawley Pitt tett érte, teljesen meg volt elégedve. A család feje elismeré őt. Ha Pitt nem is adott most semmit, de előbb utóbb szerezhette valamit számukra. Ha sógorától nem is kapott pénzt, kapott egyebet, mi pénzt ért, - tudniillik hitelt. Raggles a két testvér közötti jó egyességet látva mindjárt nyugodtabb lett, s miután egy kis készpénzt is kapott azon ígérettel, hogy minél előbb sokkal nagyobb összeget kapand, egészen lecsendesült. Miss Briggsnek pedig Rebeka, a mint a tőle kölcsön vett kis tőkéért a karácsoni kamatrészletet megfizette, azt oly őszinte öröm kifejezésével tette, mintha kincstára aranytól duzzadt volna, s a legszigorubb titoktartás pecsétje alatt elmondta, hogy Sir Pittel, ki igen ügyes *f i n a n c i e r*, beszélt a felől, miként lehetne Miss Briggsnek még fenn levő tőkéjét legtöbb haszonnal kiadni, s hogy Sir Pitt a dolog érett megfontolása után egy tökéletesen biztos és igen nyereséges befektetési alkalmat talált; s hogy iránta, mint a megboldogult Miss Crawley- s az egész családnak oly hű barátnéja iránt különös érdeklődéssel viseltetvén, még mielőtt elutazék a városból, meghagyta, hogy a pénzt készen tartsa, miszerint minden órán szabad rendelkezésre állván, a célba vett részvényeknek legkedvezőbb időpontbani megvásárlására lehessen fordítani. A szegény Miss Briggs a Sir Pitt részéről iránta tanusított eme figyelmet különösen hálásan érezte - mint mondá, az oly váratlanul jött neki, mert különben soha eszébe sem jutott volna pénzét az állampapirokból kivenni, - s a baráti szolgálat becsét még emeli annak gyöngédsége; és megígérte, hogy azonnal felkeresi ügynökét hogy kellő időben készen álljon pénzcsekjével. Az érdemes hölgy oly hálásan elismerte a Rebeka s nagylelkű jóltevője az ezredes által ez ügyben iránta tanusított jóságot, hogy tüstént kiment, s félévi kamatjának nagy részével a kis Rawdon számára egy szép fekete bársony kabátot vásárolt.

A kis Rawdon szép, nyílt arcú, kék szemű s kender hajú fiú volt, izmos testalkattal, de nemes lélekkel, szelid szívvvel: mindent szeretett, ki iránta jó volt - a ponyt - Lord Southdownt, ki a lovat adta (mindig elpirult s kigyult, ha a barátságos fiatal nemes urat látta) - a lovászfíut, ki a ponyra gondot viselt - Mollyt a szakácsnét, ki éjenként kisértetes történetekkel tömte fejét, s gyomrát az ebédéről maradt nyalánkságokkal - a Briggst, kit sokszor bosszantott s kinevetett - különösen pedig atyját, ki nevezetes ragaszkodással viseltetett a fiúhoz. Nyolcz éves korában, mondhatni itt végződött összes gyermeki szeretete s vonzalma. Az egykori fényes anyai álom

elenyészék. Az anya két éven át majd sohasem beszélt a fiuval. Ki nem állhatta. Vereshimlőt s számárhurutot kapott. Terhére volt. Egyszer a mint a salonajtó felnyilt, ott állt a küszöbön a fiu (kit a konyhából anyja hangja csala oda, ki Lord Steyne-nek énekelt valamit), elragadtatva a zene s dal hallásától. Anyja kijött s egy pár kemény pofot adott neki. Hallotta, a mint jót kaczagott rajta a marquis, ki a szobában volt s Beckyne ezen mesterkéletlen érzélem nyilvánításán igen örvendett; a fiu leszaladt a konyhába s ott öntötte ki dühös mérgét. „Nem mintha igen fájna,” liheg é a kis Rawdon, „nem - hanem - hanem,” s zokogásba é könnyekbe fultak többi szavai. A kis fiunak szive vérzett. „Miért ne hallhassam, mikor énekel? Miért nem énekel nekem soha, mint annak a kopasz, nagy fogu embernek?” liheg é különböző dühös é bánatos felkiáltások közt. A szakácsné a szolgálóra nézett, a szolgáló az inasra ravasz pillantásokat vetett - e pillanatban törvényt ült Rebeka felett a borzasztó konyhai inquisitio, mely minden háznál biráskodik s mindent tud.

Ezen esemény után az anya idegensége gyűlölséggé magasult: már csak annak tudata, hogy a gyermek a háznál van, szemrehányás é kín volt reá nézve. Látni sem akarta. S a gyermek keblében is félelem, kétely s dacz sarjadzott fel. A pofok napjától kezdve az anya s fiu meg volt válva egymástól.

Lord Steyne sem állhatta ki a fiut. Ha történetesen szerencsétlenségre találkoztak, a lord gunyos meghajlással vagy vagdalózásokkal fogadta a fiut, vagy vadul reá meresztette szemét. Rawdon viszont daczosan szeme közé nézett s ökölbe szoritotta kezét. Ismerte ellenségét, s minden uri ember közül, ki a házhoz járt, egyedül őt nem állhatta. Egyszer a legény rajta kapta, a mint a marquis kalapját öklével beütötte. A legény elbeszélte a dolgot, mint jó izü tréfát Lord Steyne kocsisának; az utóbbi közölte a komornyikkal, valamint az egész cselédséggel. S midőn nemsokára aztán Crawley Rawdonné Gant Houseban megjelent, a kapus, a pitvarban ácsorgó legények, a fejr mellényes tiszték, kik Crawley ezredes é nejének nevét lépcsőzetről lépcsőzetre jelentették, mindent tudtak, vagy legalább azt hitték, mindent tudnak róla. A neki frisitökkel felszolgáló legény, ki széke mögött állt, aprójára megbeszélte jellemét a tarka ruhájú uri emberrel mellette. Bon Dieu! beh borzasztó a cselédek inquisitioja! Nézd meg, egy nagy társaságban, pompás társasági teremben ott van egy bámulóktól környezett nő, villogó pillantásokat osztogat, tökéletesen van öltözve, fésülve, kifestve, mosolyog s boldog: - é imé, egyszerre hozzájárul a ‘Felfedezés’ egy nagy hajporos legény alakjában, kezében a fagyaltos tálczával; utána jó a ‘Rágalom’ (mely épen oly veszélyes, mint az igazság) egy vastag ficzkó alakjában, ki francia kétszersülttel kínál. Madam, a kegyed titkát ma estve ezek az emberek megbeszélük a korcsmában. James el fogja mondani Chawlsnak egy korsó ser mellett, mit tart s mit tud kegyedről. A ‘Hiuság vásárában’ jó lenne bizonyos embereknek némákat tartani cselédekül, kik irni se tudjanak. Jaj neked, ha vétkes vagy; az a ficzkó a széked megett meglehet janicsár, kinek bársony nadrága zsebében fojtó selyemzsinór van. S ha nem vagy vétkes, őrizkedjél a külszintől, mely gyakran ép úgy tönkre tesz, mint a való bűnsúly.

„Vétkes volt-e Rebeka, vagy nem?” A cselédszobai Vehmgericht ellene nyilatkozott.

S szégyennel vallom meg, hogy nem lett volna többé sehol hitele, ha vétkesnek nem tartják. Raggles maga megvallotta később, hogy inkább tartották benne a lelket Steyne marquis kocsilámpái Rebeka utcaajtója előtt, mintsem maga Rebekának mesterkedései s hizelgése! Ugy van, e kocsilámpák, melyek késő éjfélkor az éj sötélyében világos fényt terjesztettek utcaajtója előtt, tartották fenn a szegény Raggles bizalmát.

És így - valószínűleg nem vétkesen - tekerözött s tolongott előre ugynevezett „társasági állás” elnyerésére, é a cselédek ujjal mutattak reá, mint elveszett, bukott nőre.

* * *

Karácson előtt egy pár nappal Becky, férje s fia felkészült az utra, az ünnepeket őseik kastélyában Queen's Crawleyban töltendő. Becky a kis kölyköt szívesen otthon hagyta volna, de Lady Jane okvetlenül akarta látni a fiut, sőt az idősb Rawdonnál is mutatkoztak elégedetlenség s lázadás jelei fia elhanyagolása miatt. „Ő a legszebb fiu egész Angliában,” mondá az atya szemrehányás hangján, „s mégis Becky, te úgy nem gondolsz vele, mint a kutyáddal. Ne félj, nem lesz terhedre: otthon a gyermekszobában fog mulatni, hol nem lesz szemed előtt, az uton pedig velem fog ülni a külső ülésen.

„Hol te magad is igen szereted, mert utálatos szivaraidat akarod szívni,” viszonzá Rawdonné.

„Emlékszem, hogy egykor meglehetősen állhattad a szivarokat,” felelé férje.

Becky kaczagott; mindjárt jó kedvü tudott lenni. „Az akkor volt, mikor előléptetésemet vártam,” mondá, „vedd magad mellé kívül Rawdyt, s adj neki is egy szivart, ha kedve tartja.”

Rawdon azonban nem ily eszköz által akarta melegen tartani fiát e hideg téli utra, hanem ő és Briggs bepakolta a fiut meleg sálókba és nagy gyapju nyakkendőkbe, s egy sötét reggel nagy gonddal elhelyezték a kocsi fedélzetén. A fiu nem kis örömmel szemlélte, miként nappalodott, s miként hajt a kocsi azon hely felé, melyet atyja most is honlakának hívott. Végtelen gyönyörűség volt az ut a fiúnak, kit minden, mi az uton előfordult, legélénkebben érdekelt; atyja minden kérdésére szívesen felelt, elbeszélte, ki lakik abban a fejr házban jobbra, s kié az a park. Anyja benn a kocsiban szobaleányával, bundájával, sáljával s jó szagu üvegecskéivel olyan dolgot vitt véghez, hogy az ember azt gondolta volna, életében most utazik először gyorskocsiban, - s annál kevésbé képzelte volna, hogy alig tiz év előtt ugyanazon kocsiból kellett kiülnie, hogy helyet adjon egy fizető utasnak.

Ujra sötét volt, mikor a kis Rawdon Mudburyben felébresztették, hogy költözzék át nagybátyja kocsijába. Nagy szemeket meresztett bámulásában, midőn a park nagy vas kapuja felnyílt, s a hársfák fejr törzsökei elvonultak szeme előtt, mig a kocsi megállott a kastélynak világló ablakai előtt, melyek a sötétben fénylettek s víg karácson hirdettek. A terem ajtója feltárult - a téres ódon kandallóban nagy tűz lobogott - a tarkázott fekete padló-kövekre egy nagy szőnyeg volt terítve. - „Ez a nagy török szőnyeg a nők csarnokából,” gondolá Rebeka, s a következő pillanatban megölelte s csókolta Lady Janet, ki férjével együtt ugyanazon üdvözlöt nagy tiszteességgel hajtotta végre; Rawdon ellenben, ki dohányozott volt, egy kissé félrevonult sógornéjától, kinek gyermeke oda szalada az unokaöcséhez, s mig Matilda kezét nyujtotta neki s megcsókolta, Pitt Binkie Southdown, a fiu és örökös, egy kissé távol tartotta magát és mustrálta őt, mint a kis kutya a nagyot.

Annakutána a barátságos házi asszony a számukra készen tartott szobákba vezette vendégeit: vigan lobogott ezekben a tűz. Aztán előjöttek a kisasszonyok s bekopogattak Rawdonné ajtaján azon ürügy alatt, hogy valamiben szolgáljanak, valósággal pedig azért, hogy kalapkatulyáit felfitassák s megszemléljék uj ruháit, melyek feketék ugyan, de a legujabb londoni divat szerint voltak készítve. Elbeszéltek továbbá, hogy a kastélyban most minden jobban megy, a vén Southdown grófné elment, s Pitt a grófságban a Crawleyakhoz illő állást foglal el. Aztán megkondult a nagy csengetyü, mely ebédre hívta a családot, mely egybegyült az ebédlőben, hol ifj. Rawdon nagynénje a jószívü házi asszony mellett ült az asztalnál; Sir Pitt jobbán ült sógornéja, ki iránt ő igen nagy figyelemmel volt el.

A kis Rawdon igen jeles étvágyot fejtett ki s tiszteességesen viselte magát. „Itt szeretem enni,” mondá ifjabb Rawdon nagynénje barátságos arczára pillantva.

„Miért?” kérdé a jó Lady Jane.

„Mivel otthon örökké a konyhában vagy Briggsszel kellennem,” viszonzá ifj. Rawdon. Hanem Becky úgy el volt a házi urral foglalva, annyi szépet kellett mondania, annyira kellett bámulnia a kis Pitt Binkiet, - kit a legszebb, legeszesebb, arczában egészen nemes atyjához hasonló teremtésnek nyilvánított - hogy nem hallhatta saját vérenek megjegyzéseit a fényes nagy asztal másik végén. Második Rawdon vendég létere ezen estve addig fenmaradhatott, míg a theázásnak vége lett, s egy nagy aranyos könyvet tettek az asztalra Sir Pitt elébe, melyből ő, miután az összes házi cselédség betolongott, felolvasta az esti imádságot. Életében először volt a szegény fiú ily szertartásnak szemtanúja, sőt annak hírére is most hallá először.

A ház a baronet rövid uralkodása óta igen megszépüle, s midőn azt társaságában Becky meg szemlélte, hibátlan-, bájos- s elragadó szépnek nyilvánította. A kis Rawdon előtt pedig, kit a gyermekek vezettek el benne, éppen tündérpalotának tetszett. Ott voltak a hosszú csarnokok, régi pompás hálószobák, szép képek, régi chinai porcellán, fegyverzetek. Ott voltak azon szobák, melyekben a nagyatyus elhunyt, s melyek előtt a gyermekek félve haladtak el.

„Ki volt a nagyatyus?” kérde a kis Rawdon. A gyermekek elbeszítették, hogy a nagyatyus igen vén volt s egy nagy kerti székben hordozták szerte. Egy napon magát a kerti széket is megmutatták neki a mellék épületben, hova betevék azon napon, midőn az öreg urat átszállították azon templomba, melynek tornya az egerfák felett csillámlik.

A két testvér több délelőtt el volt foglalva mindazon javítások meg szemlélésével, melyek Sir Pitt lángeszének vagy takarékoságának köszönék létrejövételüket. S mivel örökké jöttek, mentek, lovagoltak, nézegettek, elég volt mit beszéljenek, a nélkül hogy egymásnak igen nagyon unalmára váltak volna. Pitt azt sem mulasztotta el Rawdonnak megmondani, mennyibe kerültek neki minde javítások, s hogy néha olyan ember is, ki földes ur s töképenzes, nem tudja honnan vegyen husz fontot. „Látod az új parkkaput,” mondá Pitt szerényen arra mutatva nádpálcájával; „míg a januári illetvényeket be nem kapom, éppen úgy nem tudom kifizetni árát, mint nem vagyok képes repülni.”

„Addig kölcsönözhetek neked,” mondá Rawdon meglehetősen siralmas hangon; s azzal bementek a kapun s megtekintették a kijavított kapusházot, melyen éppen ujonnan kőből faragva díszlett a családi címér, s hol az öreg Mrs. Locknak sok sok év óta most voltak először jól záruló ajtói, be nem csepegő fedele s egész ablaküvegei.

NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET. **Hampshire és London közt.**

Igen, de Sir Crawley Pitt nem elégedett meg sövények s kapusházak kijavításával a Queen's Crawley családi jószágban, hanem bölcsen feltette magában helyreállítani házában több év óta csökkent népszerűségét s a jó hírnevén rossz hírből álló s tékozló elődje által ejtett csorbákat meg orvosolni. Sir Pittet nemsokára atyja halála után a helység megválasztotta parlamenti tagnak; tisztviselő, parlamenti tag, megyei mágnás s egy régi család képviselője létere kötelességének tartotta minél gyakrabban megmutatni magát a hampshirei közönségnek, szép összegeket irt alá a megyei jótékony intézetek részére, szorgalmasan eljárta a megyei uraságokhoz, - egy szóval, igyekezett Hampshireben s később az országban azon állást foglalni el, melyre bámulandó észtehetségei által magát feljogosítottának tartá. Lady Janenek meghagyta, hogy barátságos legyen a szomszédok, Fuddlestone-ek, Wapshoték s a többi tekintélyes baronetek iránt. Ezeknek kocsiját azontul gyakran lehetett megpillantani a Queen's Crawley-i kastély bejáratánál, gyakran ebédeltek a kastélyban (hol a főzés oly jeles volt, hogy világosan

nem volt semmi része benne Lady Janenek); viszont Pitt s neje erélyesen ebédelt az ismerősöknél akármily időben s akármily távolságra. Mert ámbár Pitt legkevesbbé sem volt vig czimbora, gyenge egészségü s étvágyu hideg ember levén: mégis a vendégszeretetet s előzenységet állásában okvetlenül szükségesnek találta, s valahányszor az igen hosszas ebéd utáni borozástól fejfájást kapott, mindig kötelessége martyrjának tartotta magát. A grófság előkelőbb uraival beszélt az aratásról, gabonatörvényről, politikáról. Buzgón szólalt fel a vadlopók ellen s a vadak fentartása mellett (bár e részben azelőtt sajnos szabadelműségre volt hajlandó). Nem vadászott; nem volt vadászember, hanem békességes könyvbuvár: mégis úgy vélekedett, hogy a lótenyésztést elő kell mozdítani az országban, ennél fogva a rókatenyésztést is, s azt mondta, ha barátja Sir Huddleston, mint régente, jószágán vadászni kívánna, ő a maga részéről mindig örvendeni fog, ha Queen's Crawleyban Sir F. kutyáival s vadász embereivel találkozhatik. Vallási nézeteiben is napról napra orthodoxusabbá vált Lady Southdown nagy iszonyodására; felhagyott a nyilvános prédikálással s nem látogatta meg a dissenter gyülekezeteket; szorgalmasan templomba járt; meglátogatta a püspököt s az egész winchesteri papságot; és semmi ellenvetést sem tett, midőn a tiszteletes főesperest egy whistjátékra kérte fel. S egyszer midőn egy winchesteri oratoriumról haza jött, a baronet tudtul adta a fiatal hölgyeknek, hogy a közelebbi télen elviendi őket a grófsági bállokba; mely jóságáért ezek csaknem bálványozták. Maga Lady Jane igen is engedelmes volt s örvendett hogy mehet. Az özvegy grófné a legirtózatossabb színben írta le leánya világi magaviseletét a „Finchleyfalvi mosóné” szerzőnéje előtt, s megürülvén brightoni laka, visszatért e fürdőhelyre, gyermekei épen nem sajnálván távollétét. Hihető, hogy második Queen's Crawley-i látogatása alkalmával Rebeka sem bánta a házi gyógyszeráros grófné távollétét; mindamellert karácsoni üdvözlő levelet irt ő méltóságához, melyben tiszteletteljesen ajánlta magát Lady Southdown emlékébe, hálásan beszélt azon gyönyöréről, mit neki első látogatása alkalmával a grófné társasága szerzett, s áradozó szavakban emlékezett azon jóságáról, melyet ő méltósága iránta beteg napjaiban tanusított, s kijelentette, hogy Queen's Crawleyban minden távollevő barátnéjára emlékezteti.

Sir Crawley Pitt megváltozott magaviselete s népszerűsége nagy részt a Curzon Street-i ravasz kis menyecske tanácsainak volt tulajdonítható. „Őn csak egy baronet akarna maradni - ön csak egy falusi nemes ember maradna,” mondá neki, mikor Londonban vendége volt. „Nem Sir Pitt, én jobban ismerem önt. Én ismerem önnek tehetségeit s dicsvágyát. Ön azt hiszi el tudja titkolni: de előlem nem. Megmutattam Lord Steynenek az ön röpiratát a gabona kérdésről. Ő már ismeré: s azt mondta, az egész cabinet azon véleményben volt, hogy az volt a legjelesebb, mit e tárgyról irtak. A miniszterium szemmel tartja önt, s én tudom, mi kell önnek. Ön ki akarja magát tüntetni a parlamentben; minden ember azt mondja, hogy ön legszebben szónokol egész Angliában (még emlékeznek önnek oxfordi beszédeire). Ön grófsági követ akarna lenni, mikor aztán saját szavazatával s a helységi követével sokat kivihetne. Ön Queen's Crawley-i báró Crawley akarna lenni, s azt ön meg is éri. Én mindezt jól látom. Én önnek szívében tudok olvasni, Sir Pitt. Ha olyan férjem lenne, ki önnek tehetségeit birná, valamint nevét birja, gondolom néha, hogy nem lennék méltatlan hozzá - így - így azonban sógornéja vagyok,” tevé hozzá kaczagva. „Bár egy fillérrel sem bírok, mégis van egy kis befolyásom, s meglehet az egér tud valamiben segíteni az oroszlánnak.”

Sir Pitt bámult s elragadtatott e beszéd által. „Mint átért engem e nő!” mondá magában. „Lady Janet sohase vehettem rá hogy elolvassa röpiratomat. Ő bezzeg nem is álmodja, hogy kitünő tehetségem vagy titkos dicsvágyom van. Ah! emlékeznek most oxfordi beszédeimre? A semmirekellők. Kezdenek reám emlékezni most hogy a helység képviselője vagyok s kinézésem van grófsági követté lennem! Ej, alig egy éve az udvarnál meg sem akart ismerni Lord Steyne; végre most át kezdik látni, hogy Crawley Pitt is valami. Pedig e férfi, kit ezen

emberek elhanyagoltak, mindig ugyanaz volt: csak alkalom hiányzott, s most meg fogom mutatni nekik, hogy épen oly jól tudok beszélni s cselekedni, mint irni. Achilles is csak akkor mutatta ki magát, mikor a kardot kezébe adták. Most nekem is a kezemben van, s a világ még fog hallani Crawley Pittről.”

Azért leve a ravasz diplomata oly vendégszerető; azért volt oly bőkezű jótékony czélokra; azért volt oly barátságos az esperestek és káptalanok iránt; azért adott oly nagy ebédeket, s ment el oly szorgalmasan ebédre, ha meghívták; azért mutatta magát oly kegyesnek vásárnapokon a bérlők iránt; azért vett annyi részt a grófság ügyeiben, s azért folyt a kastélyban oly vigan az ünnep, mint sok sok év óta nem.

Karácson napján nagy családi gyülekezet volt. Minden Crawley átjött ebédre a paplaktól. Rebeka oly nyílt s barátságos volt Mrs. Bute iránt, mintha ez soha sem lett volna ellensége, rendkívül nagy érdeket tanusított a kedves leányok iránt, s egészen meg volt lepve ezeknek előmenetele által a zenében, s ismételtette velek a kettős dalokat a nagy zenekönyvekből, melyeket Jimnek, bár mennyit morgott, át kelle hoznia a paplaktól. Ily módon Mrs. Bute is kénytelen volt illedelmesen bánni Mrs. Rawdonnal, természetesen fenmaradván, hogy azután leányaival beszéljen arról, mily ostoba képtelen tisztelettel fogadja Pitt a sógornóját. Hanem Jim, ki az asztalnál mellette ült, kijelentette, hogy derék asszony s a kis Rawdon szép ficzkó. A fiucskában a lehető baronetet tisztelték, ugyanis közte s e cím közt csak a kis beteges Pitt Binkie állt.

A gyermekek meglehetősen jó barátok voltak együtt. Pitt Binkie még sokkal kisebb kölyök volt, hogysen oly nagy kölyökkel játszassék, mint Rawdon; Matild pedig leány létére nem volt alkalmas játszótárs egy nyolcz éves urfinak. A kis társaságban csakhamar ifj. Rawdon vette át a vezényletet, s a leányka s a fiucska mindenüvé engedelmesen követte, ha annyira leereszkedett, hogy velek játszodjék. Ő végtelen boldognak érezte magát falun. A veteményes kert rettentően tetszett neki, a virágos kert közepesen, hanem a galambok és baromfiak, meg az istállók, ha szabad volt meglátogatnia, különösen gyönyörűségesek voltak előtte. Rebeka is látván hogy a gyöngédség napi renden van, egy estve magához hívta Rawdont, hozzá hajolt s megcsókolta minden hölgy szeme láttára. A fiu ellenben ezen műtétel után merőn szeme közé nézett, egészen kiveresedett, s mondá: „Mama, hát otthon miért nem csókol meg soha,” mire általános hallgatás és megdöbbenés következett, s Becky szemeiben épen nem kellemes pillantás villant fel. Teljességgel nem akarta megengedni, hogy a Crawley kisasszonyok megcsókolják, azt csak néha engedte meg Lady Janenek, s ha jel adatott visszavonulásra s a nők a férfiakat a claret mellett hagyván a társalgási terembe mentek át, legszivesebben mellette ült, szivesebben mint anyja mellett.

Rawdon szerette sógornóját fia iránti hajlandóságáért. Lady Jane s Becky ezuttal nem volt egymással oly jól, mint az első látogatáskor, midőn az ezredesné mindenképen tetszeni kívánt. A gyermek által az idézett két izben mondott szavak a házi asszony szeretetét kissé lehangolák. Talán Sir Pitt is egy kissé igen járt sógornéja után. Hanem Rawdon, mint kora- s természetéhez illet, inkább kedvelte a férfiak társaságát, mint a nőket, és soha nem unta bátyjával az istállókba menni, hova az ezredes szivarozni is visszavonult, gyakran Jim unokaöcse, a lelkes fia társaságában, ki az ezredesnek más időtöltéseiben is részt vett. Jim jó lábbon állt a baronet vadászával, mert mindkettőjük nagyon kedvelte a vadászkutyákat. Hol fácán vadászatra ment az ezredes, Mr. James s a vadász, s magokkal vitték a kis Rawdont is. Hol egy különös élvezetes reggel patkányvadászatot tartott a négy úri ember a csűrben, melynél nemesebb vadász mulatságot a kis Rawdon eddig nem látta, s melynél különösen kitüntette magát James urfi hires kutyája „Forceps.” Hanem mégis a legünnepiesb nap az volt, midőn Sir Huddleston Fuddleston kutyái a Queen’s Crawley-i nagy szabad gyepen egybegyülekeztek.

Az dicső látvány volt a kis Rawdonnak. Fél tizenegykor ügetett elő a fason a kastély felé Tom Moody, Sir Huddleston Fuddleston vadásza, utána sűrű tömegben a kutyák nemes csoportja, hátul két veres ujjasos kutyapeczér által kísérvé; ezek a kutyapeczérek durva arcú ficzkók, kik jó fajú sovány lovakon ülnek, s csudálatos ügyességgel bírnak abban, hogy hosszú nehéz ostoraik végét a kutya bőre legérzékenyebb részével hozzák érintkezésbe, ha valamelyik a csoporttól távozni vagy a szegényeknek orruk előtt felszökkelő nyulak után kapkodni vagy azokra csak kancsalítani merészelve.

Aztán jó Jack a lovászfíu, Tom Moody fia, ki nem nyom többet 40 fontnál s 48 hüvelyknyi magas, s annál soha magasabbra nem nővend. Egy nagy szikár vadászlovon ül, melyet félig elborít egy roppant nyereg. Ezen állat Sir Huddleston Fuddleston lova - a N o b . Időről időre jönnek más lovak más kis ficzkóktól megülve, s nemsokára elővágatandó gazdáikra várnak.

Tom Moody a kastély nagy kapujához lovagol, hol a kulcsár üdvözli s ital borral kínálja meg, mit azonban ő el nem fogad. Azonnal visszavonul az egész kutyacsoporttal a nagy gyepτέρ egyik szél ellen védett szegletébe, hol a kutyák a füven lehevernek, vagy játsznak, vagy egymásra haragosan morognak, hörögnek, ugatnak, s időről időre dühösen egymásnak esnek, mely harcot azonban egy pillanat alatt lecsillapít Tom páratlan szidó hangja vagy az ostorok kigyózó szíja.

Sok urfi vágat elő telivér lovakon; mindnyája bemegy a kastélyba a nők tiszteletére s egy pohárka cseresnyevizre; aztán a telivér lovakat vadászlovakkal cserélvén fel a kutyacsoport körül gyűlnek, s Tom Moodyval beszélnek korábbi vadászatokról, „Snivellers” s „Diamond” jelességeiről s a mostani nyomoru rókafejről.

Nemsokára feltűnik maga Sir Huddleston egy szép ménlovon s a kastélyba lovagol: leszáll, bemegy, s a nőknek udvarol; mivel azonban ő nem szokott sok szót szaporítani, csak hamar dologhoz lát. A kutyákat a kastély nagy kapujához hajtják, s a kis Rawdon közikbe megy, öröm-izgultan de mégis egy kissé nyugtalankodva hizelkedéseik, folyvást ide s tova csóvált farkaik ütései s czivódásaik miatt, melyeket Tom hangja s az ostorok alig bírnak csitítani.

Azalatt Sir Huddleston nagy nehezen felült a Nobra. „Próbáljuk meg, Tom, Sowter's Spinney-t,” mondá a baronet; „Mangle bérlő azt mondja, két róka van benne.” Tom megfűja a kürtöt s elvágat, utána a kutyák, a kutyapeczérek, a winchesteri urfiak, a környékbeli haszonbérlők, a plébániabeli napszámosok, kiknek egy ilyen nap nagy ünnepnap, gyalog; Sir Huddleston képezi az ezredessel az utócsapatot s az egész csoport eltűnik a faszor mentében.

A tiszteletes Crawley Bute - kiről Tom Moody emlékszik, hogy negyven év előtt milyen karcsu fiatal pap volt, ki a legvadabb lovakat megülte, a legszélesebb patakokon s a grófságban legujabb kerítéseken átugratott - történetből épen azon perczben indult ki a paplaktól derék pejlován, mikor Sir Huddleston ott lovagolt elő, s csakhamar utolérte az érdemes baronetet. A kutyák és lovasok eltűnnek, s a kis Rawdon bámulva s boldogan marad a szabad grádicson tátogva.

Ezen emlékezetes ünnepnap alatt a kis Rawdon, bár nem érzett magában különös hajlamot ünnepélyes és hideg, írószobájában a grófság ügyeivel buzgón foglalkozó, s törvényszolgák- és haszonbérlőktől körülvelt nagybátyja iránt, megnyerte férjnél levő s hajadon nagynénjei, a kastélybeli két emberke és a paplaki Jim szeretetét; ezen utóbbit különösen arra buzdítja Pitt, hogy tegye a szépet egyik unokahugának, s alkalmasint értésére adta neki, hogy a javadalmat megkapja, mihelyt az róka vadászat kedvelő öreg apja elhunytá által megürülend. Maga Jim már felhagyá a hajtó vadászattal s megelégszik az ártatlan szalonka- s vadécze vadászattal, vagy karácsoni ünnep idején a patkányok rovására csinál egy tréfát, melynek eltelte után szándéka visszatérni az egyetembe s még egyszer megkísérteni, ha talán nem buknék meg a

vizsgálaton. Már is búcsut vett a zöld kábátoktól, veres nyakravalóktól s más egyéb efféle világi cziczomától: új életre készül. Ily olcsó s gazdaságos módon ügyekszik Sir Pitt lefizetni családi adósságait.

* * *

Még e vidám karácsoni napok eltelte előtt annyi bátorságot vett a baronet, hogy öcsének egy második utalványt adjon bankárára, és pedig ezuttal nem kevesebb mint száz fontról szólót - mely cselekedet eleinte Pittnek rettentő kínokat okozott, de később legbensőbb lelki örömmel töltötte el, mert most már legnagyobb embernek tarthatta magát. Rawdon és fia nehéz kebellet tért vissza a városba. Beckynek ellenben s a hölgyeknek nem esett oly nehezen az elválás: s a mi kis barátnénk visszatérván Londonba, azon dolog után látott, mellyel foglalkozva találók e fejezet elején. Az ő főfelügyelete alatt a Crawley ház Great Gaunt Streetben tökéletesen felifjittatott; s kész volt Sir Pitt és családja befogadására, midőn a baronet Londonba jött, parlamenti kötelességeinek eleget teendő, s azon állást foglalandó el az országban, melyre őt roppant lángesze képesíté.

A képmutató az első ülés alatt nem mutatta ki terveit, s csak egyetlen egyszer nyitotta fel száját egy mudburyi kérvény benyújtása végett. Hanem szorgalmasan eljár az ülésekbe s tökéletesen kitanulta a ház szokásait s ügyeit. Otthonn szorgalmasan olvasta a kék könyveket Lady Janenek nagy ijedsége- s bámulására, ki azt hitte, éjszakázása s roppant szorgalma által még tönkre teszi életét. Megismerkedett a ministerekkel s pártja fejeivel, szilárdul eltökélvén oda emelkedni, hol azok állanak.

Lady Jane szendesége s jósága oly megvetéssel töltötte el Rebekát a lady iránt, hogy a kis menyecske alig bírta azt eltitkolni; s csakugyan időről időre nem volt képes hogy ki ne mutassa vagy legalább ne gyaníttassa e megvetését. De Lady Jane sem volt nyugodt, míg Becky ott volt. Férje örökösen az utóbbival beszélt. Egyetértés jeleit látsztak egymással váltani, s Pitt oly tárgyakról beszélt vele, miket meg sem említett Lady Jane előtt, ki ugyan bizonyára semmit sem értett azokhoz, de mégis fájt neki úgy ülnie hiában, s még inkább fájt éreznie, hogy nem tud hozzá szólani azokhoz, s látni, mily sebesen át tud a kis vakmerő Rawdonné ugrani egyik tárgyról a másikra, mint tud egy-egy szót odavetni minden embernek s mindenre egy-egy alkalmas tréfát mondani; fájt neki otthonn, saját házában egyedül ülni a kandalló mellett s elnézni, miként gyülekeznek a férfiak mind vetélytársnéja körébe.

Mikor falun Lady Jane a körébe tolongott gyermekeknek (a kis Rawdon is köztök volt s igen kedvelte nagynénjét) történeteket beszélt el, egyszerre elnémult, a mint Becky gúnyosan mosolygva s megvetést kifejező zöld szemével a szobába lépett. E vészjós tekintet előtt egyszerre szétfoszlottak egyszerű kis ábrándjai, mint a tündérek a regés könyvekben egy nagy gonosz szellem előtt. Lehetetlen volt folytatnia, bár Becky hangjában alig érezhető gunnyal kérte, folytatná gyönyörű történetét. Viszont Becky sem állhatta a szelid gondolatokat s egyszerű örömeiket; ellenkeztek természetével; gyűlölte azon embereket, kik azokat szerették; utálta a gyermekeket s a gyermekkedvelőket. „Nincs inyemre a vajás kenyér,” mondá, midőn Lady Janet s modorát torzolta Lord Steyne előtt.

„Valamint bizonyos személynek nincs inyére a szentelt víz,” viszonzá ő méltósága vicsoritva, s reá nagy rikácsoló kaczagással.

E szerint a két asszony nem sokszor látta egymást, kivevén ha a fiatalabb testvér felesége, valamit a másiktól nyerni akarván, ezt meglátogatta. Ugyan most is kedvesezték s édesezték egymást, de általában mégis távol maradtak egymástól; holott Sir Pitt számos ügybajai közepett is mindennap talált időt sógornéja meglátogatására.

Midőn Sir Pitt először ebédelt a *Speaker*-nél, használta az alkalmat hogy sógornéja előtt egyenruhában jelenjen meg - tudniillik régi diplomatai öltönyében, melyet Pumpnickel-i követségi attaché minőségében visele.

Becky csaknem annyira dicsérte s bámulta őt egyenruhájában, mint saját neje s gyermekei, kiknek megmutatá magát diszöltönyében, mielőtt hazulról elmene. Azt mondta Becky, hogy csak a valódi gentlemannek való az udvari öltöny, csak a régi nemesség ivadékának áll jól a *culotte courte*. Pitt önelégülten tekintett lábikráira, melyek ugyan, az igazat megvallva, nem tüntettek fel több egyenmértéket s dagadó idomot, mint az oldalán csüngő vékony egyenes kard: - Pitt tehát letekintett lábikráira s úgy vélekedett magában, hogy nincs nő, ki neki ellenállhatna.

Miután eltávozott, Becky levette őt torzalakban s a rajzot megmutatta Lord Steynenek. A Lord, a vázlat találó hasonlatosságától meglepve, elvitte magával. Ő olyan kegyes vala, hogy Sir Pitttel méltóztaték Becky házában egybejöni, s az új baronet s új parlamenti tag iránt igen leereszkedő volt. Pittet meglepte azon tisztelet s becsület, mellyel a nagy pair kitüntette sógornéját, valamint meglepte ennek társalgásában azon ritka könnyűség s elmésség, minélfogva a férfiak a társaságban különös örömmel hallgattak beszélgetésére. Lord Steyne legkevésbé sem kételkedett, hogy a baronet politikai pályájának még csak kezdetén van, s azt mondta, hogy igen ohajtja az új tagnak szónoki fellépését látni, s miután szomszédok (mert Great Gaunt Street Gaunt Square-re nyílik, melynek, mint tudjuk, Gaunt House egyik oldalát képezi) azon reményét fejezte ki my Lord, hogy mihelyt Londonba érkezik Lady Steyne, szerencséje lesz Lady Crawleyhoz. Egy pár nap múlva látogató jegyet hagyott - szomszédjánál, kit addig teljességgel nem veve számba, s kire épen úgy nem néze addig, mint elődei, bár több mint egy századon át laktak egymás szomszédságában.

Rawdon e cselszövények s *partie fine*-ek, e bölcs és tündöklő személyek közepett napról napra elszigeteltebben érezte magát. Most többet mehete clubjába, ifjulegény barátaival ebédelhetett ott, hol akart; jöhetett s mehetett, mikor tetszett, a nélkül hogy valami kérdéssel alkalmatlankodtak volna. És csakugyan ő az ifj. Rawdonnal együtt igen gyakran elment Gaunt Streetbe, leült a ladyhez s a gyermekekhez, mialatt Sir Pitt, midőn az alsó házba ment vagy onnan haza jött, Rebekával értekezleteket tartott. A volt ezredes órákig elült bátyja házában a nélkül hogy egy szót szólott vagy általában sokat gondolkodott s tett volna; örvendett, ha valami megbizással el küldték valahova, ha tudakoloznia kellett egy legény- vagy egy ló felől, vagy ha a gyermekeknek felszelhette az ürüczombot. Lassanként egészen tunya s szófogadó emberré vala puhitva. Delila fogva tartotta, s mi több, haját is elnyirá. A tiz év előtti pezsgő vérű, gondatlan ifju le volt igazva, s egy renyhe, szófogadó, hizott, közép idejű uri ember vált belőle.

A szegény Lady Jane pedig látta, hogy Rebeka egészen elfoglalta férjét, ámbár ő s Rawdonné most is egyre édesezte s kedvesezte egymást.

NEGYVENHATODIK FEJEZET.

Küzdelmek s próbáltatások.

Azalatt bromptoni barátaink is megünnepelték karácsont a magok módja szerint, de épen nem vigan. Az özvegy Osbornené az évi jövedelmét képző száz fontnak mintegy három negyed-részt szüleinek adta az érette s gyermekéért szükséges költségek megtérítése végett. Mivel pedig Józsi is adott hozzá még száz husz fontot, meglehetősen kijöhetett volna szerény jöve-

delmével e négy személyből álló család, egyetlenegy ír leány szolgálójával, ki egyszersmind Clapp-éknél felszolgált, és a társaságban illendő helyzetben tartván fen magát, korábbi élete viharai s csalódásai után, megkinálhatta volna jó barátját otthon egy findzsa theával. Sedleyről még mindig sokat tartta Mr. Clapp, egykori segédje s ennek családja. Emlékezett meg azon időre, midőn a kalmár gazdag asztalánál a szék szélén ülve poharat köszöntött „Mrs. Sedley, Miss Emmy s az indiai József urfi egészségére.” Az idő még nevelé a becsületes segéd szívében ezen emlékek fényét. Mikor Sedleyvel egy findzsa theát vagy egy pohár grog-ot ivott, mondogatta: „Hajh, Sir, egykor jobban mentek a dolgok,” s utána épen oly komolyan s tiszteletteljesen ivott a hölgyek egészségére, mint egykor boldogabb napokban. Ő azt tartotta, hogy Miss Mélia zongorajátéka a legégibb zene, mit valaha ember hallott, s a nevezett a leggyönyörűbb hölgy. Még a clubban sem engedte, hogy valaki Sedley ellen szóljon, vagy a társaság valamely tagja az öreg ur jellemét kisebbitse. Mert látta, miként szoritották egykor Mr. Sedley kezét London legelső urai, s mondogatta hogy volt idő, mikor az öreg ur mindennap Rotschilddal sétált a börzén, s ő maga (tudniillik Mr. Clapp) mindent neki köszön.

Clapp, kinek legjobb bizonyítványai s igen jó írása volt, kevéssel főnöke szerencsétlensége után új alkalmazást talált. „Az ily kis hal, mint én, minden vederben könnyen uszik,” mondogatta; csakugyan egy társa azon háznak, melynek egykor Sedley tagja volt, szívesen elfogadta Mr. Clapp szolgálatát s tisztességes fizetéssel jutalmazta. Egy szóval, rendre minden gazdag barátja végkép elhagyá Sedleyt, csak szegény egykori segédje marada hű hozzá.

Amália kis jövedelmének maradékával kénytelen volt legjobban gazdálkodni, hogy úgy öltöztethesse kedves gyermekét mint Osborne György fiához illett, s azon kis iskolába jártathassa, melybe sok aggodalom, vonakodás, titkos félelmek s gyötrelmek után, minden hozzátartozói nagy unszolására végre fiát beadta. Sokszor fennvirasztott éjjel s leczkéket tanult át, grammatikákat betüzött s földleírásokba mélyedt el, csakhogy fiacskáját oktathassa. A szegény gyarló, aggódó s rendkívül érzékeny anyára nézve szíve kedvenczétől egész napra megválni, őt az iskolamester pálcájának s tanuló társai durva bánásmódjának tenni ki szinte oly keserves volt, mintha még egyszer el kellett volna választania. A fiu ellenben rendkívül örvendett, hogy iskolába járhat. Rég ohajtá a változást. Gyermekies öröme fájt anyjának, ki oly nehezen birt tőle megválni. Ugy vélte, jobb lenne, ha egy kissé inkább búsulna: aztán viszont mélyen megbánta, hogy olyan önző tud lenni, és tulajdon fiát szerencsétlenné kívánná tenni.

György nagy előmenetelt tett az iskolában, melyet anyja állhatatos imádójának a tiszteletes Mr. Binneynek egy barátja tartott. Számtalan jutalmat s szorgalmi bizonyítványt hordott haza. Minden estve számtalan történetet beszélt tanuló társairól; mily derék ficzkó Lyons, milyen álnok a Sniffnis, s hogy Steel apja látja el hussal az intézetet, hova minden szombaton kocsi-val jó Golding anyja, hogy haza vigye; hogy Neat talpallót visel a nadrágán (- hát Neatnek szabad-e már talpallót viselnie?); úgy hogy rendre Amália úgy ismert minden fiut az iskolából, mint magát Györgyöt: estvéként gyakorlatainál segített, s úgy törte fejcskáját, mintha neki magának kellett volna másnap reggel a tanító előtt megjelennie. Egyszer György bizonyos Smith urfivali ütközet után kékre dagadt szemmel jött haza s szertelenül kérkedett anyja s elragadtatott nagyapja előtt kitüntetett vitézségével, holott az igazot megvallva nemigen hőiesen viselé magát s tagadhatlanul ő huzá a rövidebbet. Amália mai napig sem bocsátott meg a miatt Mr. Smithnek, ámbár jelenleg igen békességes gyógyszeráros Leicester Square-en.

Ily csendes munkásságban s ártatlan gondok közt folyt a szép özvegy élete, kinek fején egy pár ezüst szál s szép homlokán egy pár bár mily vékony redő azt mutatta, hogy neki is telik az ideje. Ő mosolyogni szokott az időnek ezen nyomain: „Mit tesz az ilyen vén asszonynak, mint én?” kérdé. Minden reménye az életben az volt, hogy nagynak, híresnek, dicsőnek lássa

egykor fiát, ki azt megérdemli. Megtartotta író könyvecskéit, rajzolatait, s megmutatta kis körének, mintha azok valamely lángész csudaszüleményei volnának. A Dobbin kisasszonyoknak is adott át azokból, hogy mutassák meg az Osborne kisasszonynak, György nagynénjének, sőt magának Mr. Osbornenak - hogy a vén ember bánja meg elhunyt fiához mutatott kegyetlen keményszívűségét. Férjének minden hibája s gyengéje sirba vala temetve: ő csak kedvesére emlékezett, ki nőül vevé mindent áldozva; csak a nemes, derék, szép férjre, kinek karjai közt nyugvék azon reggel, midőn harcra indula, dicső halálára királyáért. Az égből mosolyg bizonyára alá e csuda fiura, kit egyetlen vigaszul hagyta neki e földön.

Láttuk miként György egyik nagyapja (Mr. Osborne) kényelmes karszékében Russel Square-en napról napra indulatosabb s szeszélyesebb lett, s hogy leánya, szép kocsija, szép lovai, és a közjótékonyági jegyzékeken díszlő neve daczára szegény, elhagyatott, elgyötört vén leány volt. Mindig, mindig csak a gyönyörű kis fiura, bátyja fiára gondolt, kit egyszer látott. Majd megszakadt szive, úgy kívánt volna azon házhoz hajtatni, hol a fiu lakik; s ha a parkban kocsizott, mindig a kocsi ablakán kandikált ki azon reményben, hogy valahol talán megpillantja. Testvére a bankárné időről időre megalázta magát annyira, hogy meglátogatta Russel Square-i régi honlakát s ottani nénjét. Egy pár nyavalygó gyermeket hozott oda egy negélyző dajka kíséretében, s halk, előkelő, vihogó hangon nyifogott testvérenek előkelő ismeretéseiről, s hogy az ő kis Frigyes egészen mintha mása volna Lord Lollypop Claudnak, s kedves Marikáját a báróné kegyesen észrevette, a mint Roehamptonben szamaras kocsikájokban szekereztek. Unszolta, vegye rá az öreget, hogy tegyen valamit a kedvesekért. Frigyesnek a testőrségbe kell lépnie, s ha belőle idősb fiut csinálnak (igazán, Mr. Bullock egészen tönkre teszi magát s alig eszik eleget, csak hogy földbirtokot vásárolhasson), hát akkor a szegény leányról miként gondoskodjanak? „Azt tőled várom, édesem,” tevé hozzá Mrs. Bullock, „mert tudod, az én atyai részem természetesen a ház fejére fog átruháztatni. A kedves Macmull Rhoda az egész Casteltoddyféle jószágokat kiváltja, mihelyt a drága szegény Casteltoddy meghalálozik; már is egészen nyavalyatörős, s akkor a kis Macmull Macduffból Casteltoddy Viscount lesz. A két Mr. Bludyer minden vagyonát Bludyer Fanni kis fiának hagyta. Az én kedves Frigyesemnek is minden áron idősb fiuvá kell lennie, azért - azért hát kérlek, bird rá atyust, hogy hozza a pénzét újra hozzánk Lombard Streetbe; igazán, nem is illik, hogy Stumpy és Rowdyékhoz megy.” Ily beszédek után, melyekben az előkelő hang s az anyagibb érdek szerencsésen egybe volt vegyítve, s egy csók után, mely olyan volt, mint egy csiga érintése, maga körül gyűjtötte feszes gyermekeit Mrs. Bullock s vigyorgva visszatipegett kocsijához.

Hanem az előkelő bankárnének minden újabb látogatása családjánál mindig szerencsétlenebbül ütött ki. Atyja mindig több pénzt tett be Stumpy s Rowdyéknál; pártfogolása mind kiállhatatlanabbá vált. A szegény özvegy, ki bromptoni kis házacskájában lakott s ott őrizte drága kincsét, nem is képzelte, mennyire sovárognak arra bizonyos emberek.

Azon estve, midőn Miss Osborne megmondá atyjának, hogy látta az ő unokáját, az öreg ur egy szót sem válaszola neki, de viszont haragot sem mutata, s mikor alunni ment, meglehetősen barátságos hangon kívánt jó éjszakát. Az öreg ur bizonyosan gondolkozott a dolog felől s tudakolózott Dobbinéknál; mert mintegy két hét múlva azt kérdezte leányától, hol van kis francia órája s aranyláncza, melyet viselni szokott.

„Sir,” felelé ijedten a leány; „saját pénzemen vettem volt.”

„Menj hát s vegy egy mást, olyant, vagy még szebbet,” mondá az öreg ur, s azzal visszaesett hallgatásába.

Egy idő óta többször ismétlék a Dobbin kisasszonyok Amáliánál azon kérelmüket, engedné meg, hogy látogassa meg őket György. Mondák, hogy nagynénje igen szeretetteljesnek mutatkozott iránta, s talán nagyatyja is barátságosabb indulatot váltand. Bizonyára lehetetlen Amáliának a fiu előtt ily gyönyörűn kinálkozó kinézéseket eltaszítania. Valóban, ő azt nem teheté; azonban mégis gyanakodó s elfogult kebellet fogadá ajánlatjokat; nyugtalanodott, ha a gyermek nálok volt, s mikor haza jött, oly szívömlengéssel ölelte, mintha valami veszélyből menekedett volna ki. Ha György pénzt és játékokat hozott, nyugtalanul s féltékeny szemmel nézte az özvegy; mindig kérdezte, nem látott-e ott valami urat - „Csak az öreg Sir Williamot, ki a négykereű kocsiiban szekerezett ki velem, s Mr. Dobbint, ki délután egy pompás pejen lovagolt oda - zöld kabátban volt, rózsaszín nyakravalóval s kezében aranygombos lovaglókorbáccsal; megígérte, hogy megmutatja neki a towert s vadászatra viszi Surrey-kutyákkal.” Végre egyszer azt mondá a fiu: „Ott volt egy öreg ur vastag nagy szemöldökkel s széles karimájú kalappal, nagy óraláncza s nagy pecsétnyomója volt. Akkor jött oda, mikor a kocsi a szürke ponyn lovagoltatott engem a gyepen. Erősen nézett engem. Erősen reszketett. Ebéd után elmondtam: ‘My name is Norval’-t. Nagynéném elkezdett sirni. Mindig sir.” Ez volt György jelentése ezen estvéről.

Most megtudá Amália hogy a fiu látta nagyapját, s lázas nyugtalansággal várta azon ajánlatot, melynek megtörténeéséről meg vala győződve, s mely csakugyan néhány nap mulva meg is tétetett. Mr. Osborne forma szerint ajánlta, hogy a fiut magához veszi s az atyjára jutandott vagyont neki hagyja. Mrs. Osbornenak illendő évpénzt ajánlt, melyet azon esetre is meghagyandónak ígére, ha az özvegy újra férjhez menne, mint csakugyan hallá, hogy szándéka van. Hanem önként értetődik, hogy a fiu egészen nagyapjánál marad Russel Square-en, vagy egy Mr. Osborne által választandó más helyen, s időről időre meg fog engedtetni neki anyját lakásában meglátogatnia. Az izenet egy délelőtt vitetett Mrs. Osbornéhez, mikor anyja el ment volt hazulról s atyja szokás szerint a Cityben volt.

Amália életében mindössze kétszer vagy háromszor volt haragos, s Osborne ügynökének azon szerencse juta, hogy őt ily hangulatba hozza. Mihelyt elolvastá Mr. Poe a levelet, remegve kelt fel székéről Amália, arcza kigyult, s az átnyujtott papirt darabokra szaggatta s lábaival taposta. „Én újra férjhez menjek! - Gyermekemet eladom pénzért! Ki mer engem ily ajánlattal gyalázni meg? Mondja meg Mr. Osbornenak, hogy ez ocsmány levél - melyre nem is akarok válaszolni. Jó napot kívánok önnek, Sir” - s mint az ügyvéd elbeszélé, - „tragoediai királyné módjára csupa bókkal üzött ki a szobából.”

Szüléi nem vevék észre az nap izgultságát, ő maga pedig nem beszélte el nekik találkozását; az öregeket különben is eléggé elfoglalták saját bajaik, melyek az ártatlan és semmit nem gyanító özvegy asszonyt is közlelről érdeklék. Az öreg ur csak nem hagyhatta a nyereszkeést. Láttuk, miként ütött ki bor- s köszéntársasága. De azért mindig a Cityben koválygott, mig végre egy új tervet főzött ki, mely ugy feltüzelte, hogy Clappnek minden előterjesztése daczára, kinek ugy sem vallá meg, mennyire bele ártá már magát, - eltökélé annak kivitelét. Mivel pedig Mr. Sedleynek mindig az volt elve, hogy nőekkel nem kell beszélni pénzdolgokról, ezek meg sem álmodhatták a reájok váró balsorsot, mig az öreg ur nem tilkolhatá tovább s kénytelen volt vallomásokkal állani elő.

Először is a kis háztartás heti számadásai kezdtek fizetetlenül maradni. A keletindiai pénzek kimaradtak, mint Mr. Sedley dult arcczal mondá nejének. Mivel pedig tartozásaikat addig pontosan fizetéék, igen méltatlankodott egy pár iparos, kiket Mrs. Sedley várákozásra kére, ámbár rendtelenebb vevőknél ahoz szokva voltak. Azonban Emminek örömmel s készséggel fizetett járuléka a családöt legalább fél adagon tarthatta egy ideig. Így meglehetősen könnyen

eltelt az első hat hónap, mi alatt az öreg Sedleyt azon remény tartá fen, hogy részvényei árkelete okvetlenül emelkedni fog s még végre minden jóra fordul.

Hanem a félév végével nem jött a hatvan font a háztartás gyámolítására, mely e szerint mind mélyebb zavar- és szükségbe sülyedt. Mrs. Sedley, ki már gyarló öreg asszony vala, a száját sem tátotta fel, hanem csak sirt a konyhában Mrs. Clappnél. A mészáros különösen morgott, a fűszeráros gorombáskodni kezdett; a kis György egy párszor az ebédre zsémbelt; s Amália, ki egy szelet kenyérral megelégedett volna ebédre, ki nem állhatta gyermeke elhanyagoltását s hogy fiát jó egészségben tartsa, magán erszénykéjéből nyalánkságokat vásárolt számára.

A dolog azzal nyert fejlődést végre, hogy egy napon, midőn Amália bekapta pénzét, kamatajainak egy részét vissza akarta tartani, mivel a kis Györgynek új ruhákat csináltatott. Ekkor az öregek előállottak, hogy a Józsi pénze kimaradt, s a ház szorultságban van, mit, mint anyja megjegyze, már előbb észrevehetett volna, ha a kis Györgyön kívül egyébbel is gondolna a világon. Ezt hallván, minden pénzét az asztalon szó nélkül áttaszította anyjához s szobájába vonult vissza, hogy ott kisirja szemét. Keservesen esett neki, hogy vissza kelle mondania a ruhákat, a kedves kis ruhákat, melyeknek szabását s állását egy ismerős divatárusnöveli hosszás értekezés után határozta volt meg. De legkeservesebb volt, hogy a dolgot Györggyel tudatnia kelle, ki annak hallására hangos sirásra fakadt; azt mondta, karácsonkor minden ember új ruhát kap; a többi fiú majd kikaczagja őt; neki új ruha kell; hisz' anyja megígérte. A szegény özvegy pedig csak csókokat tudott adni neki. Könnyezve igazította ki régi ruháját. Átfitatta csekély ékszereit, hogy lássa, nem adhatna-e belőlök el valamit, hogy fiának a kívánt új öltözetet megszerezhesse. Szeme az indiai sálra esett, melyet Dobbin küldött volt egykor neki. Emlékezett hogy anyjával többször járt egy szép, keletindiai árukkal tömött boltban Ludgate-Hill-en, hol a hölgyek efféle cikkeket vásároltak, eladtak, cseréltek. Arcza kigyult, szeme örömtől villogott, a mint e segédforrásra gondolt, s azon reggel különösen sok csókkal halmozta el az iskolába menő Györgyöt s vidáman mosolygott utána. A fiú érezte, hogy e pillantás neki jó hír mondója.

Aztán a sált egy zsebkendőbe göngyölte, (mely hasonlóképen a jó őrnagy ajándéka volt), köpenye alá vette s lángoló arccal és sietve gyalogolt Ludgate Hill-ig, a park fala hosszában, mi alatt nem egy ember, ki előtte elhaladt, fordult hátra, csinos pirosuló arczában gyönyörködve. Felszámította magában, mennyit kaphat a sálért, s mire fordítandja a pénzt: az ígért ruhákon kívül még némely György által rég ohajtott könyveket akart megvenni, a félévi tandíjt érette az iskolában lefizetni, s atyja számára kopott régi felső kabátja helyett egy jó meleg téli köpenyt venni. Csakugyan, az őrnagy által küldött ajándék értéke iránt nem csalódék. Az igen gyönyörű finom szövet volt, s a kalmár igen jó alkut csinált midőn a sálért neki husz guineát adott. Egészen bámulva gazdagságán sietett Amália a könyves boltba a György által kívánt könyvek megvásárlása végett, s aztán nyalábjával egy bérkocsiba ült s örvendező szívvvel érkezett haza. Rendkívül örvendett a mint kis kezével lehetőleg csinosan felírta a könyv táblájának belső lapjára: „Osborne Györgynek karácsoni ajándék szerető anyjától.” A könyvek a szép gyöngéd felirattal maig is láthatók.

Épen György asztalára akará letenni a könyveket, hogy midőn fia az iskolából haza jő, mindjárt kapja meg az ajándékot: a mint a folyóson anyjával találkozott. Amália a könyveket kezében tartotta, s a csinos kötetkék aranyos kötése az öreg asszonynak szemébe tünt. „Mik azok?” kérdé.

„Néhány könyv György számára,” viszonzá Amália pirulva, „én - én ígértem volt neki karácsonra.”

„Könyvek!” kiálta fel az öreg asszony méltatlankodva. „Mikor az egész háznál nincs egy falat kenyér! Könyvek, mikor én, hogy téged s fiadat nyalánkságokkal tartsalak s öreg jó atyádat a börtöntől megmentsem, minden ékszeremet, még az indiai sált is hátomról, sőt még az ezüst kalánokat is eladtam, hogy ne gyalázzanak minket azok, kiknek valamivel tartozunk s megkaphassa házbérét a szegény Clapp, ki bizonyára jó lelkű s nem kemény házi gazda, de maga is családanya. Oh Amália! még megölsz a könyveiddel s a fiaddal, kit szerencsétlenné fogsz tenni, bár meg nem bírsz tőle válni. O Amália, adjon az Isten neked engedelmesebb gyermeket, mint minők tik voltatok nekem. Józsi elhagyja atyját öregségében; György jó helyen lehetne gazdagon ellátva, mint egy lord fia, aranyórával s lánczczal nyakában megy iskolába, holott az én édes édes öreg férjemnek egy batkája sincs.” Görcsös zokogások s könnyek kísérték Mrs. Sedley beszédét, melyet a kis ház minden szobájában meghallottak, s melyből egyetlen szó sem került el egyik női lakó fülét sem.

„Oh anyám, anyám!” kiálta fel a szegény Amália; „hiszen semmit sem mondott nekem, - én - én megigértem volt neki a könyveket, s ma délelőtt a sálomat adtam el. Itt a pénz - vegye el mind!” Reszkető kézzel szedte elő ezüstpénzét s sovereignjeit, drága sovereignjeit, melyeket sietve nyomott anyja kezébe; aztán felment szobájába, s szerencsétlenségétől lesujtva egy székre rogyott. Most már mindent tudott. Saját önzésének áldozta fel fiát. Csak maga volt az oka, hogy fia nem jutott gazdagsághoz, nem kapott jó nevelést, s nem tarthatott igényt azon álláshoz, melyről atyja érette monda le. Csak egy szót kellett ejtenie - s atyjának újra volt, miből becsületesen élnie, s fia gazdagsághoz jutandott. Ah! mily keserves meggyőződés volt ez szegény Amália elgyötört gyöngéd szívének.

NEGYVENHETEDIK FEJEZET.

Gaunt House.

Minden ember tudja, hogy lord Steyne városi palotája Gaunt Square-en fekszik s egyik oldala Gaunt Street-be rug, hova az öreg Sir Pitt életében egyszer Rebekát elkisértük volt. A vasráczozat s a sötétlő fák közt a tér kertjébe nézve a gyepp közepén megpillantjuk Lord Gaunt emlékszobrát, ki Mindennél harczolt, s kívülről három czopfos paróka különbözteti meg, mert egyébként egészen úgy néz ki, mint egy római császár. Gaunt House a térnek csaknem egész egyik oldalát elfoglalja. A más három oldalt oly udvarházak képezik, melyek özvegységre jutottak: magas, komor kinézésű épületek ezek kőablakkeresztekkel, melyeknek ablakaiból mostanság nem igen süt gyertyafény, s ajtóitól eltávozottnak látszik a vendégszeretet, valamint eltűntek a poszományos legények és fáklyahordók, kik fáklyáikat a grádicsok felett a lámpák mellett most is látható bádog koppantókban szokták kioltani. Gaunt-térre különféle czimlapok hatoltak be - orvosok, Diddlessex-bank Western-fiókja, az angol s europai reunio, stb. szomorú kinézésű az egész piac, valamint nem kevésbé szomorú kinézésű maga Lord Steyne palotája. Mi ugyan sohasem láttunk belőle egyebet a nagy homlokzati falnál oszlopos főkapujával, melyben néha egy duzzadt s mogorva veres arcú kapus mutatkozik, s a kéményeknél, melyekből mostanság ritkán száll fel füst. Mert a mostani Lord Steyne Nápolyban él, s az ottani kinézést a tengeröblre, Capri szigetére s a Vezuvra többre becsüli a Gaunt-Square-i komor falaknál.

Mintegy száz lépésnyire New Gaunt Streetben egy szerény kis hátulsó ajtó észrevehető, mely a Gaunt-palotai istállókhöz vezet s kívülről a többi istálló ajtóktól meg nem különböztethető. Pedig nem egy zárt kocsi állott meg e kis ajtó előtt, mint nekem elbeszélte Tom Eaves, ki mindent tud s a helyet is megmutatta. Gyakran mondta nekem: „A herczeg s Perdita ezen az

ajtón ment be s ki. Clarke Mariánna is - herczeggel itt ment be. Az ajtó Lord Steyne hires petits appartement-jeihez vezet, melyeknek egyike elefántcsont- és fejér atlással, másika ébenfával s fekete bársonnyal van kibutorozva. Ott van egy kis ebédlő is, melyet Cosway festett ki s melyhez mintául Sallustnak Pompeii-i házát vették - egy kis uri konyha, melyben minden serpenyő ezüsből s minden nyárs aranyból van. Itt süttött fogolyadarakat Orléans Égalité azon éjjel, midőn ő s Steyne marquis egy magas születésű személytől száz ezer fontot nyert el l'hombre-án. A pénz fele része a franczia forradalom elősegítésére fordított; másik fele árán vásárolta Lord Gaunt marquisságát - a többi -" nem tartozik történetünkhöz annak elbeszélése, mire fordított a többi, hanem a kis Tom Eaves, ki minden ember dolgai állását ismeri, számot tudna adni minden shilling hova fordításáról s még sok egyébről.

A marquisnak városi palotáján kívül a három királyság különböző vidékein voltak kastélyai s palotái, melyeknek leírása minden utazási vezérkönyvben fellelhető: - Castle Strongbow a Shannon partján; Gaunt Castle Carmarthenshireben, hol egykor II-dik Rikárd ült fogva, Gauntly Hall Yorkshireben, hol mint mondják, a vendégek számára kétszáz ezüst thea kannából álló reggeli készület volt s minden egyéb megfelelt annak fény tekintetében; aztán még Stillbrook Hampshireben, egy szerény kis mezei lak, melynek bámulandó butorzata my Lord halála után egy néhai, még mindnyájunk élénk emlékezetében élő hires árverező által kótávyéltetett el.

Steyne marquisné a Caerlyonsok, Camelot marquisek hires régi családjának volt ivadéka; e család a tisztos druida, első ősök megtérése óta férfiasan ragaszkodott ősi hitéhez, s nemzetiségfája sokkal régebbre ment fel azon időn tul, midőn Brutus király először látogatta meg e szigeteket. A ház idősb fiait mindig Pendragonnak hívták. A fiakat ember emlékezete óta mindig Arthur, Uther s Caradocnak hívták. Nem egynek feje hullott közülök el loyalis összeesküvésekben. Erzsébet lenyakasztatta az ő idejében élt Arthurt, ki Fülöp- s Máriánál kamarás volt, s a skót királyné s ennek nagybátyjai a Guise herczegek közt a levelezést közvetítette. A háznak egy ifjabb fia tiszt volt a nagy herczeg alatt s kitüntette magát azon hires összeesküvésben, melynek következménye a Sz. Bertalan éje lett. Azon egész idő alatt, mig Mária tömlöczben ült, mindig összeesküvéseket forralt érette a Camelot ház, melyet nem kevésbé terheltek az Armada korában a spanyolok ellen felszerelt hajóhadacska költségei, mint az Erzsébet korában papok felvétele s az uralkodó vallástóli konok eltérés s egyéb pápista gonoszságok miatt szenvedett pénzbírságok s jószágelkobzások. Jakab idejében egy hitehagyó az ezen nagy theologus által felhozott indokok által rá engedte magát vétetni egy időre ősi hite elhagyására, s a család ezen korszerű gyarlóság következtében újra szépen elővette magát. Hanem a Károly uralkodása alatt élt Camelot gróf ismét családja ősi hitére tért vissza, s a Camelotok meg nem szüntek azért küzdeni s magokat tönkretenni addig, mig egy Stuart élt, ki lázzadást szitson vagy annak élére álljon.

Caerlyon Mari grófnő Parisban nevedett kolostorban s keresztanyja a dauphine volt. Szépsege s fiatalsága fénykorában adták férjhez, vagy inkább, mint mondják adták el Lord Gauntnak, ki akkoriban Parisban élt s Orléans Fülöp lakomáin a lady bátyjától nagy összegeket nyert el. Earl of Gaunt hires párbaját de la Marche gróffal, ki tiszt volt a szürke karabélyosoknál, a közhir annak tulajdonította, hogy a nevezett tiszt is (ki a királynénál apród s kegyencze volt) a gyönyörű Caerlyon Mari grófnő kezére vágyott. Férjhezmenetele Lord Gaunthoz az alatt történt, mialatt a gróf sebjében feküdt; a nász után Gaunt-Houseba jött lakni s rövid ideig a Walesi herczeg fényes udvaránál tündöklött. Fox poharakat köszöntött rá. Morris és Sheridan megénekelte. Malmsbury legszebb bókját csinálta előtte; Walpole bájolónak nyilvánította; Devonshire szinte féltékeny volt a szép grófné miatt, kit azonban csakhamar elijesztének azon társaságnak, melybe sodortaték, vad multságai s gyönyörei, s két fiat szülvén egészen

visszavonult a világtól ájtatos elzárkozottságba. Nem csuda tehát, ha a gyönyör- s vigalomkedvelő Lord Steynet házassága után nem sokszor lehetett látni e reszkető, hallgatag, babonás, boldogtalan asszony oldala mellett.

A fenemlitett Tom Eaves (kinek a jelen történettel csak annyiban van köze, mennyiben Londonnak minden előkelőit, s minden család történetét s titkait tudja) többet is beszélt my Lady Steyne-ről, mi meglehet igaz, meglehet nem. „E nő szörnyü megaláztatásokat szenvedett saját házában,” mondta Tom; „Lord Steyne kényszerítette őt oly nőkkel ülni asztalhoz, kikkel meg nem engedném társalkodni Mrs. Eavesnak - Lady Crackenburyvel, Mrs. Chippenhammel, Madame de la Cruchecassée-vel a francia követségi titkár nejevel, egy szóval az uralkodó kegyencznővel - (Tom Eaves azt mondta ugyan, agyon ütötte volna nejét, ha ezek közül társalkodott volna valamelyikkel, de maga azért igen örvendett, ha oda ebédre hívták vagy tiszteletét bemutathatta). S hiszi-e ön, hogy e nő, ki oly családból származott, mely oly büszke, mint a Bourbonok, s kik mellett a Steyne-ek csak inasok, tegnapról felkapaszkodott szerencsefiak (mert hisz' ők nem a régi Gaunt-októl származnak, hanem a háznak egy ifjabb s kétséges ágától); hiszi-e ön, mondom (az olvasó ne feledje, hogy még mindig Tom Eaves beszél), hogy Steyne marquisnő, Anglia legkevélyebb hölgye, olly alázatos és engedelmes lett volna férje iránt, ha valami titkos ok nem kényszeríti? Én csak annyit mondok önnek, hogy az emigratio idejében Abbé de la Marche, ki itt volt, s Puisayc s Tinteniakal Quiberonnál harczolt, ugyanazon szürke karabélyos testőrségi ezredes volt, kivel Steyne 1786-ban párbajt vívott, - hogy a marquisnő itt viszont találkozott vele, s csak miután az ezredes-abbé-t Bretagne-ban agyon lötték, adta magát Lady Steyne annyira az ájtatoskodásnak, mit azóta üz; mert mindennap gyontatójával értekezik s minden reggel misére megy - higgye meg, titok fekszik ez alatt. Az emberek sohasem boldogtalanok annyira, ha nincs valami megbánni valójok,” tevé hozzá Tom Eaves ravasz bólintással, „s higgye el, ezen asszony nem lenne oly engedelmes, ha a marquis kezében nem lenne kard, mit feje felett függesztve tart örökön örökké.”

Ha tehát Tom Eaves jól volt értesülve, ugy e hölgy, magas állásában és saját házában valószínűleg sok gyalázatot kényszerült tűrni és nem egy titkos bút rejteni nyugodt arcz alá. Mi pedig atyámfiái, kiknek nevünk nincs a 'Veres Könyvbe' írva, vigasztaljuk magunkat azon kellemes gondolattal, hogy a születés és gazdagság tekintetében minket messze felülhaladó emberek is rettentő szerencsétleneknek érezhetik magokat, s az atlász vánkösokon nyugvó Damoklesnek, kinek asztali készüllete tiszta vert aranyból van, feje felett vagy egy törvényszolga, vagy egy öröklő nyavalya, vagy egy családi titok alakjában borzasztó vész kard függ, mely időről időre kisértetesen kikandikál a himzett szőnyegből s bizonyosan előbb utóbb lecsap oda, hova kell. S ha a gazdag és szegény állapotát egybehasonlítom (még mindig Tom Eaves nézeteit közlöm) még egy más nagy vigasztalást is találok az utóbbiakra nézve. Te, kinek kevés vagy semmi vagyonod sincs, mit hátrahagyj, atyáddal vagy fiaddal békességben élhetsz, holott egy oly nagy herczeg örököse, minő Lord Steyne, természetesen mérgeződik, hogy még nem juthat országához s ennek birtoklóját természetesen nem igen barátságos szemmel nézi. „Higgye meg,” mondogatta a metszőn gunyolódó vén Eaves, „hogy általában minden nagy családban az atya s az idősb fiu gyűlöli egymást. A koronaörökös mindig ellenkezésben áll a koronával vagy rá vágyik. Shakspeare ismerte a világot, jó uram, s midőn leírja Hinz herczeget (kitől a Gauntsok is származni szeretnének, bár ugy nincs köze velek Gaunt János herczegnek, mint önnel), a mint atyja koronáját felpróbálja, akkor természetesen rajzolja a trónörököst általában. Vagy talán bizony azt akarná ön velem elhitetni, hogy ha herczegsége s naponkénti ezer fontnyi jövedelemre volna kinézése, nem vágnék rá? Hogy is ne! S igen természetes, hogy minden nagy ur ismervén, minő érzéseket táplált atyja iránt, fia

gondolkodása iránt sincs egy perczig is kétségben; s e szerint örökösen gyanakodnak s ellenséges érzellemmel viseltetnek egymás ellen.”

„Tekintsünk az idősb fiaknak az ifjabbak iránti érzésére. Édes ur, tudja meg hogy minden idősb fiu a ház ifjabb fiait ellenségeinek nézi, kik őt ennyi meg ennyi készpénztől fosztják meg, melyhez jogszerű igényök van. Mr. Turk György, Lord Bajazeth legidősb fia nem egyszer mondta fülem hallatára, hogy ha korlátlanul parancsolhatna, uralkodása kezdetekor úgy tenne, mint a zultánok, s a családi jószágot minden kötelezettségeitől az által mentesítné, hogy minden öcsét egyszerre lenyagakztatná; s a többi is alkalmasint, inkább vagy kevésbé csak így gondolkozik. Mondom, uram, szívökben mind törökök. Biz’ úgy, uram, ön ismeri a világot.” S történetesen épen e perczben egy nagy ur menvén el előttünk, hirtelen lerepült Tom Eaves kalapja a fejről, s az én hirmondóm oly bókkal s oly vigyorgással rohant feléje, hogy abból világosan kitünt, mennyire ismeri ő is a világot, tudniillik Tom Eaves-i modorban. S mivel Tom vagyonának utolsó batkáját életjáradékká alakítá át, könnyü volt szeretnie öcseit s hugait, s könnyü volt neki a felette álló emberek irányában azon állandó s nemeslelkü érzést táplálnia, miszerint minél gyakrabban ebédelhessen nálok.

A marquisnő s természetes anyai szeretete közt kegyetlen választó falként emelkedett a valláskülönbőség. A bártortalan s ájtatos hölgyet fiai iránti szeretete csak még félénkebbé s szerencsétlenebbé tette. Balvégzetes és átugorhatlan mélység választotta el gyermekeitől. Gyenge létére nem birta karjait átnyujtani a tulpartra s gyermekeit átvonzani azon oldalra, melyen hite szerint egyedül van üdv. Lord Steyne-nek, ki igen szép ismeretekkel birt, s jeles casuista volt, fiai fiatal kora alatt, ha a család falun mulatott, estvéneként nem volt nagyobb mulatsága, mint ebéd után a borozás alatt a fiu nevelőjét tiszteletes Trail urat (most Ealing-i püspököt) a lady gyóntatója ellen uszítani s Oxford-ot St. Acheul ellen csatáztatni. Váltva kiálta: „Jelesen, Latimer!” és „Jól mondja, Lojola;” s Mólénak püspöki süveget ígért, ha áttér, s Trailt hasonló kinézéssel kecsegtette, ha egyházát elhagyja, de egyik pap sem akarta megadni magát. S ámbár az anya azon édes reményt táplálta, hogy gyöngédségének sikerülend kedvencz gyermekét, ifjabbik fiát anyaszentegyháza keblébe téríteni: borzasztó, gyászos tapasztalás várt az ájtatos hölgyre - mely Isten ítéletéül tűnik fel nászának bűne miatt.

My Lord Gaunt, Steyne marquis első szülöttje nőül vette Lady Thistlewood Blanchet, a nemes Bareacres ház leányát, melyről ezen igaz történetben már volt egyszer szó. Az új házaspárnak lakásul Gaunt House egyik szárnya jeletetett ki; mert a család feje rajtok is akart uralkodni s ki nem állhatta annak gondolatát, hogy hatalmát valakivel megossza - a ház fia és örököse ellenben nem szerette a házi életet, örökké veszekedett nejével, s annyi pénzt vett kölcsön postobitokra, mennyire az atyja által számára kitűzött mérsékelt összegben tul szüksége volt. A marquis utolsó fillérig tudta fia adósságait. Közönségesen fájlalt elhunytakor kitünt, hogy fia legtöbb adóslevele az ő birtokában volt, mert felvásárolá azokat s ifjabb fia gyermekeinek örökségül hagyá.

Mivel pedig, my Lord Gaunt nagy bosszuságára s természetes ellensége s atyja nagy belső gyönyörüségére Lady Gauntnak nem lett gyermeke, Lord Gaunt György, a másodszülött hazatérésre szólított fel Bécsből, hol keringővel s diplomatiával foglalkozott, hogy lépjen házasságra a tisztas Joan-nal, Johnes, első Helvellyn báró, s a Jones, Brown s Robinson bankárház fejének egyetlen leányával; e házasságból több fiu s leány született, kikkel azonban történetünknek semmi köze.

Eleinte ez boldog házasság vala. Gaunt György lord nem csak olvasni, hanem elég hibátlanul tudott írni is. Elég folyólag beszélt francziául s Európában egyik legelső keringő-tánczos volt. Ily észtehetségei s családjának nagy befolyása mellett idővel csalhatatlanul szakában a legmagasabb méltóságokat elnyerendé. Neje a lady érezte, hogy az udvarok képezik valódi

körét; gazdagsága képessé tette a szárazföld azon városaiban, hova férjét diplomatai kötelességei vitték, legfényesebb házat tartani. Már beszéltek, hogy ügyviselő lesz, s a Travellers' Clubban már fogadtak, hogy nemsokára követté fog előlépni, a mint egyszerre különös hírek kezdtek Angliába elhatni a követségi titkár magaviseletéről. Követjének egy nagy diplomatai ebédjén hirtelen felugrott az asztaltól felkiáltván, hogy a libamáj-pástétom meg van mérgezve. Egy követi bálban beretvált koponyával s barát-kámzsában jelent meg; pedig nem volt álarczos bál, mint némelyek szerették volna elhithetni. Az emberek susogtak, hogy a dolog különös, s nagyatyja is olyan különcz volt; az már megvan a családban.

Neje s családja visszatért Angliába s Gaunt Houseban telepedett meg. György lord lelépett európai állomásáról s a hirlap hirdette áttételét Braziliába. Hanem az emberek tudták a dolgot: ő braziliai kirándulásából soha sem jött meg - nem is halt meg Braziliában - nem is mulatott ott - el sem ment oda soha. Ő sehol sem volt; eltűnt. „Brazilia,” mondá egyik pletykáló a másiknak „St. John's Woodban van. Rio Janeiro egy négy faltól környezett falusi lak, Gaunt György hitelesítő levele egy felügyelőhez szól, ki az örülte gondot visel.”

Szegény anyja hetenkint kétszer háromszor hajnali órákban, bűneiért lakolandó, meglátogatta a szegény beteget. Néha kinevette anyját (kaczagása keserveesebb volt sirásánál); néha az egykori fényes dandy diplomatát anyja gyermekjátékkal bibelődve, vagy felügyelője leánykájának babáját dajkálva s czirogatva találta. Néha ráismert anyjára s ennek gyontatójára, ki oda elkísérte; de többször elfeledte őt, nejét, gyermekeit, szerelmét, dicsvágyát, hiuságait. De megemlékezett az ebéd idejére, és sirt, ha vizes bora nem volt elég erős.

A vérnek rejtélyes nyavalyája volt az: szegény anyja ülteté át saját régi fajából. A vész egypárszor mutatkozott atyja családjában sok idővel Lady Steyne bűnei előtt, sokkal azelőtt, hogy a szegény asszony azokért bőjtölés-, könnyek s penitencziatartások által kivánt lakolni. A faj büszkesége le volt sujtva, mint Pharao első szülöttje. A végzet gyászbélyege vala a magas, régi, grófi koronák- s czimerfaragványokkal diszitett kapu homlokára sűtve.

A távollevő lord gyermekei azalatt csevegtek s felnőttek, nem gyanitva, hogy nekik is fejek felett lebeg a vész. Eleinte beszéltek atyjokról s terveket gondoltak ki visszajövele ellen. Aztán az élő halott neve ritkábban kezdett előfordulni ajkaikon - aztán többé sohasem említett. De a lelkében megtörött nagyanya reszketett annak gondolatára, hogy ezek is örökölték atyjok gyalázatát, valamint tisztességeit: s szorongva várta a napot, midőn a borzasztó ősi átok ezekre is lesujtand.

E sötét sejtelem Lord Steyne-nek sem engedett nyugtot. Az éjjeleit meglátogató borzasztó kisértetet bor s vigalmak veres tengerébe igyekezett eltemetni s néha csakugyan gyönyörei tömege s zaja közt elvesztette szeme elől. De ha egyedül volt, mindig újra felkereste, s évről évre borzasztóbb alakot látszott öltetni. „Elragadtam fiadat,” mondá a kisértet; „miért ne téged is? Téged is börtönbe vethetlek még, hogy zár alatt örizzenek, mint György fiadat. Talán holnap fejedre sujtok, s oda minden gyönyör, tisztesség, ünnepek, szépségek, barátok, hizelgők, francia szakácsok, szép lovak, paloták - s kapsz cserében egy fogházot, egy felügyelőt s szalmazsákot, mint Gaunt György.” Ilyenkor aztán daczosan kihivta a lord a kisértetet, mely fenyegette őt; mert tudott egy szert, mely által rászedje ellenségét.

E szerint nagy gazdagság s pompafény, de nem sok boldogság lakozott a Gaunt House-i füstös koronák- s faragványokkal ékített nagy metszett főkapun belől. Legnagyobb szerű ünnepélyek adattak ott egész Londonban, de azokban aligha volt meglegedett valaki a my Lord asztalánál ülő vendégeken kívül. Ha nem oly nagy herczeg ő, valószínűleg igen kevés ember látogatta volna meg: hanem a 'Hiuság Vásárában' a nagyok bűnei iránt engedékenyek az emberek. „Nous regardons à deux fois” (mint egy francia nő mondta), mielőtt oly nagy

nemes urat kárhoztatnánk, minő my Lord Steyne. Némely ismeretes akadémikusok, némely kényeskedő erkölcsösök rossz szemmel nézték ugyan Lord Steynet, hanem azért igen örvendettek, ha meghívást kaptak tőle.

„Lord Steyne csakugyan igen gonoszul úzi,” mondá Lady Slingstone, „de minden ember oda megy, ennél fogva nekem is nézmem kell arra, nehogy leányaim rövidséget szenvedjenek.” „Ő méltósága azon ember, kinek sokat, - mindent köszönök az életben,” mondá a főtiszteletes Dr. Trail s arra gondolt, hogy a vén érsek nagyon kezd gyengülni, s Mrs. Trail és a fiatal kisasszonyok talán inkább elmaradtak volna a templomból, mintsem a lordnak valamely társaságából. „Erkölcse nem a legjobb ugyan,” mondá a kis Lord Southdown szelid szemrehányásokat tevő hugának, ki anyjától borzasztókat hallott arról, miként folynak a dolgok Gaunt Houseban; „de a manóba, neki van a legjobb Silleryje egész Európában!” Sir Crawley Pitt Bart. pedig, - Sir Pitt, az illemnek e példányképe, Sir Pitt, ki missionáriusi gyűlések főszószólója volt egykor - egy perczig sem gondolta meg, hogy el ne menne. „Oda, hol az Ealing-i püspököt, s Slingtone grófnét találjuk, bizonyára mi is elmehetünk, Jane,” mondta a baronet. „Lord Steyne-nek magas rangja s állása lehetővé teszi hogy parancsoljon velünk. Édesem, egy grofság Lord-helytartója tisztességes ember. Aztán ifju koromban jól voltam Gaunt Györggyel: utánom következett, mikor Pumpnickelben együtt voltunk attachék.” Egy szóval, minden ember udvarolt a nagyurnak, kit meghívott: valamint te, szives olvasó, (ne mondd hogy nem) vagy én, e sorok írója, elmennénk, ha meghívást kapnánk.

NEGYVENNYOLCZADIK FEJEZET.

Az olvasót bevezetjük a legjobb társaságba.

Végre méltó gazdag s rendkívüli jutalmát nyerte Becky azon szives figyelmeinek, mellyekkel férje családjának feje iránt viseltetett: e jutalom ugyan nagyon is szellemi természetű volt, de a kis menyecske azt sovárobban ohajtá, mint egyéb valóbb hasznokat. Bár nem akart erényes életet folytatni, de erényes hirben kívánt állani, s tudjuk hogy az előkelő világban egy hölgy sem részesülhet ebben addig, míg uszályt s tollakat nem visel s fejedelmének az udvarnál be nincs mutatva. E fenséges látogatásról becsületes asszonnyá bélyegezve jó vissza. A lord kamarás erényi oklevelet ad ki neki. S valamint vesztegházaknál gyanus javak s levelek, fűszerillatos eczettel meghintve kemenczében fűttetnek s aztán tisztáknak nyilváníttatnak, azonképen sok hölgy, kinek hirneve kétséges lenne s ragályt terjeszthetne, az udvarnáli bemutatás üdvös ordaliáján megy keresztül s egészen szeplőtlenül áll elő belőle.

Hiában méltatlankodott my Lady Bareacres, my Lady Tufto, a falusi Mrs. Bute, s több más hölgy, ki Crawley Rawdonnéval érintkezésbe jöve, hogy ez az utálatos kis kalandornő udvarolhatott a fejedelemnek, s hiában jelentették ki, hogy ha a kedves jó Charlotte királyné életben volna, bezzeg soha szeplőtlen tisztaságu társasági teremébe egy ily rossz magaviseletű személyt nem bocsátott volna. Mert ha tekintjük, hogy Europa első nemes embere előtt esett keresztül Becky a vizsgálaton s ott mintegy hirnévben graduáltatott, bizonyára rút illoyalítás lenne tovább is kételkedni erényében.

El jöve tehát Rawdonné életében azon boldog nap, midőn ezen angyal az udvarnak hön sovárgott paradicsomába bebocsáttatott: keresztanyjául sógornéja lépett fel. A meghatározott napon Sir Pitt s neje s az ujdun új nagy családi kocsit (melyben Pitt a grófságabani fősheriffi hivatal átvételekor megjelenni kívánt) a Curzon Street-i kis ház elébe hajtott, a veteményes

boltjában őrt álló Raggles barátunk nagy épülésére, midőn a kocsiban szép tollakat s a felbokrétázott legények új formaruháját pillantá meg.

Sir Pitt az ő csillogó egyenruhájában kiszállott a ház előtt, mikor is a kard lába közé bonyolódott. A kis Rawdon a földszinti ház ablakából egyre bólintott nagynénjének, ki künn marada a kocsiban. Nemsokára ismét megjelent Sir Pitt, egy nőt vezetve, ki fehér sált s nagy tollakat viselt és pompás brokát uszályát karjára emelve czipelte, és oly magatartással hágott a kocsiba, mintha hercegnő lenne s teljes életében az udvart járta volna, és a kocsiajtónál álló legényekre, valamint Sir Pittre kegyesen lemosolygott.

Aztán jött Rawdon régi testőri egyenruhájában, melyet az idő foga egy kissé megrágott s mely neki egy kissé szűk lett volt. Az eredeti terv szerint neki a menetet bérkocsiban kell vala kísérnie, de jólelkű sógornéja mindenképen azon volt, hogy ő is a kocsiba hágjon; azt mondá, a kocsi elég tágos, s a nők, ha uszályokat karjokra veszik, nem foglalnak el igen sok helyet, - és így mindnégyen testvéri egyetértésben kocsiztak el együtt. Kocsijok nemsokára azon loyális hintók sorához csatlakozott, mely Piccadilly és St. James Street hosszában a vén téglapalotához tartott, hol a braunschweigi csillag elfogadásra várta országa nemességét és úri embereit.

A mi barátnénk Becky a kocsiban kedvet érzett a népre áldását adni: annyira emelkedettnak érezte magát, oly erős tudatával birt azon tisztességes állásnak, melyre végre az életben felvergődék. Még a mi Beckynknek is megvoltak gyengéi; s valamint gyakran látjuk, hogy bizonyos emberek legtöbbet tartanak olyan jelességeikre, miket mások nem bírnak észrevenni (például, Comus szentül hiszi, hogy ő Anglia első tragoediai színésze, s Brown nem mint első regényíró, hanem mint divatfi kíván bámultatni, holott Robinson a nagy jogász semmit sem ad Westminster Hall-i hírnevére, hanem oly lovagnak tartja, kit bátorságban senki felül nem mul s ki előtt nincs akadály) - úgy Beckynek egyetlen törekvése az volt, hogy tisztességes nő legyen s annak tartsák. Csakugyan rendkívüli buzgalma s ügyessége mellett csakhamar sikerüle neki az előkelő világ külsejét elsajátítani.

Említők már egy helytt, hogy volt idő, midőn előkelő asszonyságnak tartá magát s feledé, hogy otthonn egy fillére sincs, és zugolódo hitelezők várnak rá, kiket mindenféle fogások s hizelgések által kellett lecsititnia, s nincs egy talpalatnyi földje, melyre biztosan léphessen. Midőn a kocsiban, - a családi kocsiban - az udvarhoz hajtatott, oly büszke, elégült, eltökélt s tiszteletet parancsoló kinézést öltött fel, hogy még Lady Jane is nevette. Büszkén lépdelt a királyi termekben s úgy felvetette fejét, hogy egy királynétól is elég lett volna. Nem is kétlem, hogy ha az lesz vala, e szerepbe egészen bele tudta volna találni magát.

Fel vagyunk hatalmazva annak kijelentésére, hogy Crawley Rawdonné Costume de Cour-ja azon napon, midőn uralkodójának bemutatott, kitünőleg diszes volt. Mi, kik csillagokat s rendszalagokat viselünk s a St. James palotai társaságokba eljárunk, vagy Pal Mall hosszában sáros csizmában tenfergünk s a hintókba kandikálunk, a mint feltollazott úri személyeikkel elhajtanak ottan, mi, mondom, alkalmasint a Levee- napokon délután két órakor láttunk úri asszonyságokat, kik a napnak ily kora óráiban épen nem képeznek kellemes látványt. Például, ott jő egy testes hatvan éves grófnő, egészen de c o l l e t e e, kifestve, redős arcczal, fonnyadt szembőréig festékkal boritva, parókájából kicsillogó gyémántokkal: ez lehet ugyan üdvös és épületes látvány, de semmi esetre nem kellemes; olyan fonnyadt kinézésü, mint egy St. James Street-i világítás reggel, midőn a lámpák egyik fele már kialudt, másik fele pedig oly bágyadt fényt terjeszt, mintha kísértetek gyanánt akarna a hajnal előtt elenyészni. Az ilyen kecsket, minöket, midőn ő méltóságának kocsija elhajt előttünk, bár csak tökéletlenül pillantunk meg, csupán éjjel kellene mutogatni. Ha maga Cynthia néha délután, mint például a télen többször lehetett látni, képéből kikeltnek néz ki, a mint Phöbus az égbolt ellenkező pontjáról mereszti rá szemét, hát még a vén Lady Castlemouldy miként mutathatja magát

ilyenkor, midőn a nap a kocsiablakon át rá süt egész arczára s tisztán kitünteti mindazon repedéseket s redőket, melyekkel az idő elborította? Nem, a Drawing-room-okat mindig novemberben kellene tartani vagy az első ködös napra kellene tenni; vagy 'Hiuság Vásárunk' koros zultánnőinek elfüggönyözött gyalog hintókban kellene érkezniük, zárt helytt kiszállniok s lámpafény oltalma alatt bókolniok királyuk előtt.

A mi szeretett Rebekánknak, szépsége kiemelésére, nem volt ugyan szüksége ily barátságos fályolozó fényre. Arcszíne még minden napfényt kiállhatott, s öltözete - bár a Hiuság Vásárában azt most minden hölgy a legneveltebbnek s legizetlenebbnek nyilvánítaná, mit valaha viseltek - ezelőtt huszonöt évvel az ő, valamint a közönség szeme előtt oly szépnek tetszett, mint a mostani saison legünnepeltebb szépségének legfényesebb öltözéke. Huszharmincz év alatt a mostani divatos csudaművek is mint minden korábbi hiuságok a képtelenség országába fognak tartozni. Hanem igen is eltérünk történetünktől. Rawdonné öltözete tehát bemutatásának eseménydus napján gyönyörűnek nyilvánított. Kénytelen volt azt megvallani maga Lady Jane is, a mint rokonára pillantott; csakugyan bosszúsággal volt kénytelen magában elismerni, hogy izlés dolgában sokkal hátrább áll Mrs. Beckynél.

De nem tudta, mennyi gond, gondolkodás és elmésségébe került Rawdonnének ezen öltözet. Rebekának oly jó izlése volt, mint a legelső divatárusnőnek Európában, és mindenhez sokkal ügyesebben tudott fogni, mint Lady Jane. Az utóbbi csakhamar észrevette a pompás brocatot, melyből Becky uszálya készült, s köntösén a drága csipkéket.

Becky azt mondta, a brocat régi maradék, a csipkéhez pedig rendkívül olcsón jutott, s már ki tudja, mióta birja azt.

„Édes Crawleyné, az a csipke, tudom, egész kis vagyont ér,” mondá Lady Jane saját csipkéjére pillantva le, mely távolról sem volt oly jeles; aztán megvizsgálta a régi brocat minőségét, melyből Rawdonné udvari öltönye készült, s hajlandó volt megvallani, hogy ő nem szerezhethet magának oly drága köntöst; hanem megeröltette magát s elhallgatta e gondolatát, mint sógornéja iránt szeretetlenségre mutatót.

Pedig még a jólelkű jámbor Lady Jane türelme is kifogyott volna, ha mindent tud. A dolog tudniillik az, hogy a mint Rawdonné Sir Pitt házát rendbe szedte, a csipkét s a brocatot mint a korábbi házi asszonyok tulajdonát régi ruhatartókban találta, s egész nyugodtan haza vitte, hol saját kis személyéhez igazította.

Hát a gyémántok! - „Hol az ördögben kaptad a gyémántokat, Becky?” mondá férje némely ékszereket bámulva, miket az előtt nem látta s most nagy számmal ragyogtak fülében s nyakán.

Becky elpirult egy kissé s egy pillanatra Pittnek merőn szeme közé nézett. Pitt is elpirult egy kissé s a kocsi ablakán nézett ki. A dolog az, hogy a gyémántoknak egy igen kis részét adá ő - egy kis gyémánt csatot, mely egy jóféle gyöngy nyakbavalót foglalt egybe; a baronet elmulasztá neje előtt e körülményt megemlíteni.

Becky daczos diadal kifejezésével tekintett férjére, aztán Sir Pittre, mintegy kérdezőn, „eláruljam-e önt?”

„Találd” mondá férjének. „Ej, te balga,” folytatá, „honnan képzeled hogy kaptam volna mindezt, kivéven a kis csatot, mellyel egy drága barátom már rég ideje tisztelt meg. Kibéreltem, valóban. Mr. Poloniustól béreltem ki. Csak nem képzeled, hogy minden gyémánt, mit az udvarnál ragyogtatnak, tulajdona azoknak, kik viselik, mint e pompás kövek, melyek Lady Janének vannak s melyek bizonyára sokkal szebbek az enyémeknél.”

„Ezek családi ékszerek,” mondá Sir Pitt, ki újra zavarodottnak nézett ki. A kocsis e családi beszélgetés mellett haladt elő az utcán, míg végre terhét lerakta azon palota kapujában, melyben a fejedelem elfogadásra készen tartotta magát.

A gyémántok, melyeket Rawdon bámult, sohasem kerültek vissza Mr. Poloniushoz, s ezen uri ember soha nem is követelte azoknak visszaszolgáltatását; hanem egy kis titkos fiokjába vonultak vissza azon régi iróasztalnak, mit egykor több év előtt Amália ajándékozott, s melyben Becky sok oly hasznos és talán értékes tárgyat tartogatott, melyekről férje semmit sem tudott.

Semmit vagy keveset tudni, némely férjnek természetében fekszik. De valamit eltitkolni, hány nő természetében fekszik? Oh hölgyek, hánynak nincs köztetek titkos számlájok a divatárusnőtől? Hánynak nincsenek köntösei s karperecei, melyeket nem mernek mutatni vagy remegve viselnek? - remegve s hizelkedve a férjnek, ki nem ismeri meg az új bársony köntöst a tavalyitól vagy az új karpereczet a régitől, vagy ki nem gyanítja, hogy az a rongyos kinézésű sárgás csipke vállszalag negyven guinea volt, s hogy Madame Bobinot minden héten zsémbes leveleket ír a pénzért!

E szerint Rawdon semmit sem tudott a ragyogó gyémánt fülbevalók vagy a nejének szép keblén diszló ékszer felől; hanem Lord Steyne - ki ott volt helyén az udvarnál, mint a hajporos kamara Lordja s Anglia trónjának egyik dicső védoszlopa s nagy méltóságú urja, s előjött minden csillagaival, térdszalagával, rendkeresztjeivel s rendszalagaival, és kitűnő figyelmet tanusított az asszonyka iránt - bezzeg tudta, honnan valók az ékszerek s ki fizette azokat.

Mosolygva hajlott meg előtte s a 'Fürtrablás'-ból idézte azon ismeretes és gyönyörű verseket Belinda gyémántjairól, „melyeket a zsidók megcsókolnának s a hitetlenek imádnának.”

„Reményem, méltóságod nem hitetlen,” mondá a kis hölgy felütve fejét. S körül-be a hölgyek susogtak s fecsegték, s az urak bölintottak és suttogtak, látva, mily kitűnő figyelmet tanusít e nagy nemes ur a kis kalandornő iránt.

Gyenge s tapasztalatlan tollam nem kísérheti meg a Crawleyné szül. Sharp Rebeka s királyi ura közötti találkozás részleteinek leírását. A káprázó szem e nagyszerű eszme előtt behunyódik. A hűséges tisztelet s illem a képzelődésnek is kötelességévé teszi nem hatolni be igen merészen s bátran a szentséges audientiai terembe, hanem sebesen, hallgatva s tiszteletteljesen hajlongva hátrálni a magasztos személy közeléből.

Hanem annyit mondhatunk, hogy a bemutatás után egész Londonban nem volt található hűségesebb szív a Rebekáénál. A király neve mindig ajkain lengett, s úgy nyilatkozott, hogy sohasem látott kedvesebb férfit. Elment Colnaghihoz s megrendelte legszebb arczképét, mit a művészet előállíthatott s hitelre kaphatott. Azon híres képet választotta, melyen a legjobb uralkodó prémes kabátban, rövid nadrágban és selyem harisnyában volt lefestve, a mint pamlagon ülve fekete fürtös parokája alól mosolyog. Egy mellesatra is levétette, melyet mindennap viselt - s valóban ismerőseit nem kevésbé mulattatta s gyötörte az emberségessége és szépsége felőli örökös beszédével. Ki tudja? Meglehet azt gondolta a kis menyecske hogy Maintenon vagy Pompadour szerepe játszására lesz hivatva.

Hanem legszebb volt, miként beszélt e bemutatás után erény-, erkölcs-, illemről. Voltak némely női ismerősei, kik, az igazot megvallva, a 'Hiuság Vásárában' nem a legjobb hirben álltak. Miután azonban Becky, úgy szólván, becsületes asszonnyá vált, nem akart többé a kétséges hirű hölgyekkel közlekedni; ignorálta Lady Crackenburyt, ha operai páholyából intve köszönt át neki, s Mrs. Whiterát, ha a Rondellben mellette elkocsizott, rá nem ismert. - „Az ember mutassa meg, hogy valami,” mondogatta férjének. „Az ember nem mutathatja magát a világnak kétséges hirben álló nők társaságában. Szívemből sajnálom Lady Crackenburyt, s

Mrs. White is igen jó asszony lehet különben. Te elmehetsz hozzájuk s náluk is ebédelhetsz; tudom, hogy szivesen játszol egy-egy rubbert. De én nem tehetem; s légy oly jó, mondd meg Smithnek, hogy nem vagyok itthon, ha közülök talál keresni valamelyik.”

Az ujságok aprójára megírták Becky öltözetét - tollait, csipkéit, pompás gyémántjait, mindenét. Mrs. Crackenbury meglehetősen keserűséggel olvasta az illető cikket, s mondogatta ismerőseinek, mily nagyra tartja magát ez az asszony. Crawley Butené s fiatal kisasszonyai is megkapták falun a ‘Morning Post’ illető számát, s ki is beszéltek becsületes méltatlankodásukat: „Ha vereshaju, zöldszemű s francia kötélánczosné leánya lennél,” mondá Mrs. Bute legidősb leányának, ki valósággal igen barna, kurta s pisze orru kisasszony volt, „bizonyosan kaptál volna pompás gyémántokat, és unokanénéd, Lady Jane bemutatott volna az udvarnál. Hanem hiában, szegény drága gyermekem, te csupán úri születés vagy. Csupán hogy Anglia legjobb vére foly ereidben s jó elvekben s Isten félelmében nevededtél. Én magam, bár én is baronet öcsének vagyok neje, soha meg sem gondoltam, hogy az udvarnál bemutatassam magamat - tudom, más valakinek sem jutna eszébe efféle, ha a jó Charlotte királyné élne.” Így vigasztalta magát az érdemes plébanusné, s leányai sohajtoztak s egész éjjel a ‘Peerek könyvét’ forgatták.

* * *

Néhány nappal e hires bemutatás után egy más nagy, rendkívüli tisztességben részesült az erényes Becky. Lord Steyne kocsija Crawley Rawdon ajtója elébe hajtott, s a legény a helyett hogy beverje a ház falát, a mint rettentő kopogtatása után képzelni lehet, csupán egy pár jegyet adott be, melyre Steyne marquisné s Gaunt grófné neve volt metszve. Ha e kártyapapirdarabkák drága képek lesznek vala, vagy ha száz rőf mechelni csipke, két annyi guinea értékű, van rájuk tekerve, még sem szerezhettek volna Beckynek nagyobb örömet. Bezzeg, a legszembetűnőbb helyet foglalták a porcellán kosárban az asztalon e társalgási teremben, hol Becky látogatói jegyeit tartotta. Istenem! Istenem! A szegény Mrs. White s a szegény Lady Crackenbury jegye, melyet a mi kis menyecskénk csak néhány hóval azelőtt örömmel fogadott s melyre a kis bohó akkor sokat tartott - Istenem! Istenem! miután e nagy udvari jegyek érkeztek, hogy eltűntek azok a szegény kis elhanyagolt ördögfiókák a kosár fenekén! Steyne! Bareacres! Johnes Helvellyn! Caerlyon of Camelot! Bizton elhihetjük, hogy Becky s Briggs a Peerek könyvében mind kikereste e magasztos neveket s e nemes családok nemzetségfája minden ágazatainak utána járt.

A mint my Lord Steyne néhány óra mulva beszólott s szokása szerint körül nézett s mindenre figyelt, megpillantotta hölgyei jegyét, elrendezve, mint tromfokat Becky kezében, s vigyorgott, mint mindig szokása volt e vén cynikusnak, valahányszor az emberi gyarlóságnak valamely leplezetlen nyilvánulására bukkant. Nemsokára lejött hozzá Becky: valahányszor ő méltóságát várta a menyecske, mindig kész volt öltözetével, haja tökéletes rendben volt, zsebkendője, köténye, szalagai, kendői, szaffián bőr papucsai, s minden egyéb női cziczomája rendén volt, s mesterkéletlen és szeretetreméltó helyzetben ült, elfogadására készen; - vagy ha meglepte, felrepült szobájába, hirtelen bepillantott a tükörbe s aztán ismét letípegett, hogy tiszteletét tegye a nagy peernek.

Beléptekor látta, hogy a lord a porcellán kosár fölébe hajolva vigyorog. Rajta volt érve a menyecske s elpirult egy kissé. „Köszönöm, Monseigneur,” mondá. „Lássá, a ladyk itt jártak. Mily jóság öntől! Nem jöheték előbb - a konyhában voltam, épen puddingot csináltam.”

„Tudom hogy ott volt; láttam az udvar rácsozatán át, a mint jöttem a kocsiban,” viszonzá az öreg ur.

„Ön mindent lát,” viszonzá Becky.

„Egyet s mást; de azt nem, édes szép hölgyem!” mondá jámborul. „Bohó kis hazugja! Hallottam itt a felső szobában, hol bizonyára egy kis pirostit rakott arczára; adjon kegyed a magáéból Lady Gaunt számára, mert borzadás az arczára nézni, oly színe van; aztán hallottam, mikor a hálószoba ajtója megnyílt s kegyed a grádicson lejtött.”

„Vétek-e, ha mindent elkövetek, hogy ön előtt lehetőleg jobban nézzek ki?” felelé Rawdonné panaszos hangon, és zsebkendőjével dörgölé arczát, megmutatandó, hogy nincs kifestve s pirulása oly igazi, mint szemérme. Hát erre mit mondjunk? Én ismerek egy pirostit, melyet nem lehet zsebkendővel ledörgölni; sőt van oly jeles is, melyet könnyek sem képesek elmosni.

„Jól van, jól,” mondá az öreg lord neje látogatási jegyét tekergetve; „kegyed hát okvetlenül előkelő úri asszony akar lenni. Halálra gyötör engem szegény öreg létemre, hogy bevezessem a nagyvilágba. Kis bohó, pedig ott meg nem bír állani. Nincs pénze.”

„Fog ön nekünk egy hivatalt szerezni,” szóla közbe hirtelen Becky.

„Nincs pénze s mégis azokkal akar versenyezni, kiknek bővében van. Szegény kis cserép csupor létre nagy rézüstök társaságában akar a folyamon leúszni. A nők mind egyformák. Mindenik valami olyanra törekszik, mit nem érdemes birni! Istenem! tegnap a királlyal ebédeltem s volt répánk és berbécshát. Kegyed okvetlenül Gaunt Houseba akar jöni. Nem hagy békét nekem, míg be nem teszi a lábát oda. Pedig ott fél olyan csinos sem, mint itt. Unni fogja magát ott. Én is unom magamat. Nóm oly vidám, mint Lady Macbeth, és menyeim oly kedvesek, mint Goneril s Regan. Én sohasem merek ugynevezett hálószobámban alunni. Az ágy olyan mint egy baldachinum, s a képektől megijedek. Öltözőszobámban van egy kis réz ágyom s lószórmátrázom, mint egy anachoretának. Én anachoreta vagyok. Ha! ha! hát a jövő héten meghívást fog kapni ebédre. De „Gare aux femmes,” vigyázzon magára s jól tartsa magát! Mint meggyötörik a nők!” Ez szörnyű hosszú beszéd volt oly embertől, ki oly kevés szót szokott szaporítani, mint Lord Steyne, s nem is volt az első, melyet az nap Beckyért mondott.

Briggs, a nagy marquist a nőnemről oly csekélylőleg hallván beszélni, feltekintett dolgozó asztala mellől s egy mély, hosszú sohajtást bocsátott kebléből.

„Ha el nem teszi láb alól ezt az utálatos juhász kutyát,” mondá Lord Steyne vadul pillantva rá oldalvást, „még megmérgezem.”

„Mindig a magam tálából ebédeltetem kutyámat,” mondá Rebeka gonoszul nevetve; s csak miután egy ideig élvezett a lord bosszuságán, ki a szegény Briggetet ki nem állhatta, mivel a szép ezredesnével tette-à-tette-jeit zavarta, - könyörült bámulóján Rawdonné s elküldte Miss Briggetet, hogy vigye ki a fiut sétálni, figyelmeztetvén őt a szép időre.

„Nem küldhetem el,” mondá Becky bús hangon egy kis szünet mulva. Szeme, a mint beszélt, könnyel telt meg s elfordította fejét.

„Bizonyosan bérével tartozik neki?” mondá a peer.

„Roszabb annál,” mondá Becky szemlesütve; „tönkre tettük őt.”

„Tönkre tették? - Hát miért nem kergetik pokolba?” kérdé a nagy ur.

„Férfiak megtennék azt,” felelé Becky keserűn. „A nők nem oly roszak, mint ti. Tavaly, mikor utolsó guineankre szorulánk, mindenét nekünk adta. Addig el nem hagy minket, míg magunk is végkép tönkre nem leszünk menve - mi úgy látszik, nincs igen messze - vagy míg utolsó fillérig meg nem fizetek neki.”

„Az ördögbe, hát mennyi az?” kérdé a peer káromkodva. Becky, ennek roppant vagyonára gondolván, nemcsak azon összeget mondta, mellyel Briggsnek tartozott, hanem két akkorát. A lord erre egy másik rövid és erélyes szitokban tört ki, s Becky még jobban leeresztette fejét s keservesen sirt. „Nem segíthetem másképp. Az volt utolsó menekvésem. Férjemnek meg sem merem mondani. Megölne, ha tudná, mit tettem. Minden ember elől eltitkoltam önön kívül - s ön kicsikarta titkomat. Ah jaj! mi tevő legyek, Lord Steyne? ugy-e, eléggé boldogtalan vagyok?”

Lord Steyne erre nem tudott egyebet felelni, mint hogy az ördög takarodóját verte s körmét rágta. Aztán hirtelen felcsapta fejére kalapját s elrohant a szobából. Rebeka fel nem mozdult siralmas állásából, míg az ajtó be nem tevődött utána s kocsija el nem robogott. Hanem akkor felállott s zöld szemeiben győzedelmes gonoszság legkülönösebb kifejezése csillogott. Egy párszor felkaczagott magában, míg dolgozó asztalánál ült; aztán zongorához ült át, s egy oly diadali ábrándot játszott fejéből, hogy az emberek megállottak az ablak alatt, felséges zenéjét hallgatni.

Azon estve két levélke érkezett a kis menyecskéhez Gaunt Houseból: az egyik meghívás volt Lord s Lady Steynetől ebédre Gaunt Houseban a közelebbi péntekre; a másikban egy darabka szürke papír volt Lord Steyne aláírásával Jones, Brown s Robinson bankárházhoz utalva.

Rawdon azon éjjel egy párszor hallotta Beckyt felkaczagni. Azt mondta, az esik oly jó neki, hogy végre megjelenhetik Gaunt Houseban s az ottani nők színe elébe léphet. Pedig az igazat megvallva sok más gondolat forrott agyában. Megfizessen-e Briggsnek s elbocsássa? Elbámítsa-e Ragglest tartozásának letisztázásával? E gondolatoktól zaklatva forgatta fejét a vánkosokon, s másnap, miután Rawdon kiment clubbjában látogatást teendő, neje (szerény öltözetben s fátyolosan) bérkocsiba ült s a citybe hajtatott, a hogy csak a lovak szaladni birtak. Jones és Robinson urak háza előtt kiszállván, az íróasztalnál ülő tekintélynek egy utalványt, mutatott be, ki erre azt kérdezte tőle: „miként kívánja a pénzt?”

Szendén felelé: „száz ötven fontot kis jegyekben, a többit e gy bankjegyen.” Aztán Sz. Pál templom terére hajtatott, hol kiszállván, megvette a legszebb fekete selyem köntöst, mit pénzért kaphatott, melyet aztán egy csók s legbarátságos szavak mellett adott át az egyszerű vén szüznek. Aztán elment Mr. Raggleshez, jóindulatulag tudakolta gyermekei egészségét s lerovásul ötven fontot fizetett. Aztán elment azon lókupeczhez, kitől addig lovait s kocsiját bérlé ki s ezt is hasonló összeggel örvendeztette meg. „Reményilem, Spavin,” mondá neki, „ez jó leczke volt önnek, - s a jövő audientia alkalmával nem leszünk kénytelenek sógorom Sir Pittnek alkalmatlanságot szerezni, hogy mindnégyünket kocsijába vegyen s az udvarhoz vigyen, mert az én kocsim nem állott elő.” Látszik, hogy az utolsó audientia alkalmával a miatt egy kis egyenetlenség támadt volt s az ezredesnek majdnem azon megaláztatást kelle szenvednie, hogy bérkocsiban járuljon fejedelme színe elébe.

Ezeket rendbe hozván, Becky aztán egy látogatást tett a fenebb említett íróasztalnál, melyet több év előtt ajándékoza neki Amália, s mely sok hasznos és értékes apróságot foglalt magában: e magán kis tárházába tette el azon e gy bankjegyet, melyet Jones és Robinson urak pénztárnoka ada át neki.

NEGYVENKILENCZEDIK FEJEZET.

Az olvasót megvendégljük három fogással s egy csemegével.

Midőn a Gaunt House-i hölgyek azon reggel reggelinél ültek, Lord Steyne (ki külön itta meg csokoládéját s ritkán alkalmatlankodott a nőknek házánál s általában ritkán látta őket, kivéven ha társaság volt, vagy az előcsarnokban találkozott velek, vagy az operában földszinti páholyából szemlélte őket első emeleti páholyukban) mondom, ő méltósága megjelent a thea s piritott vajas kenyéroknél ülő hölgyek- s gyermekeknél, s nagy csata volt Rebeka miatt.

„My Lady Steyne,” mondá, „szeretném látni a pénteki ebédre hivatalosok névjegyzékét; s felszólítom kegyedet, irjon, ha úgy tetszik, egy meghívó jegyet Crawley ezredes és neje számára.”

„Blanche írja a jegyeket,” mondá Lady Steyne megzavarodva.

„Én e személynek nem irok,” mondá Lady Gaunt, egy magas termetű hölgy, ki egy percze felpillantott, s miután szóla, ismét lenézett. Nem volt tanácsos Steyne tekintetével találkozni azoknak, kik megbántották.

„Takarodjatok ki gyermekek!” mondá a csengetyüzsínórt meghuzva. A kölykök, kik úgy is mindig féltek tőle, visszavonultak: anyjok is követni akarta. „Kegyed ne menjen,” mondá. „Maradjon. - My Lady Steyne,” folytatá, „még egyszer kérem, legyen szives, menjen s írja meg e meghívó jegyet a pénteki ebédre.”

„My Lord, én nem leszek jelen azon,” mondá Lady Gaunt; „én haza megyek.”

„Bár menne s maradna ott. Kedves társasága lesz Bareacresben, a törvényszolgák; s legalább nem leszek kénytelen több pénzt kölcsönözni rokonainak s megszabadulok átkozott színészi fogásaitól. Mi jogon parancsolna itt. Pénze nincs; esze nincs. Azért hozták ide, hogy gyermekeket szüljön, s nem lettek gyermekei. - Gaunt ráunt kegyedre, s György neje az egyetlen személy a családban, ki nem kívánja kegyedet halva látni. Gaunt újra megházasodnék, ha kegyed meghalna.”

„Bár meghaltam volna,” felelé a lady düh facsarta könnyekkel szemében.

„Ugyan illik oly erényesnek tennie magát; lássa nőmnek, ki szeplőtelen szent életü, mint minden ember jól tudja és soha életében rosztat nem tett, nincs semmi kifogása az ellen, hogy fiatal barátnémat Mrs. Crawleyt elfogadja. My Lady Steyne tudja, hogy a külszin néha a legjobb asszonyok irányában is csal; gyakran a legártatlanabbat is rágalmazták. Akarja talán, asszonyom, hogy némely kis adomákat beszéljek mamája, my Lady Bareacresről?”

„Verhet engem, ha akar, Sir, vagy akármi más kegyetlen csapást intézhet ellenem,” mondá Lady Gaunt. Ő méltóságának mindig jó kedve kerekedett, ha nejét s menyeit szenvedni látta.

„Édes Blanche,” mondá, „én nemes ur vagyok, s kezemet nem teszem nőre, hacsak nem barátilag. Én csupán a kegyed jellemének némely apró hibáit kívánom megjobbitni. Ti, nők, igen büszkék vagytok, s fájdalom, hiányzik bennetek alázatosság, mint Molé atya is mondaná my Lady Steyennek, ha itt volna: édeseim, ne tartsátok oly nagyra magatokat, legyetek szelidek s alázatosak. Akármit mondtak róla Lady Steyennek, az a rágalmazott, egyszerű, jó kedvű Mrs. Crawley merőben ártatlan, talán ártatlanabb, mint ő maga. Férje ugyan nem a legjobb hirben áll, de nem rosszabban, mint Bareacres, ki játszott egy keveset és sokat nem fizetett meg, ki kegyedet kiforgatta az egyetlen hagyományból, mi kegyednek valaha jutott, s koldusnak itt hagyta a nyakamon. Mrs. Crawley nem igen jó születésü, de nem rosszabb, mint Fanny hires öse, az első de la Jones.”

„De mennyi pénzt hoztam én a házhoz, Sir,” kiálta fel Györgyné.

„Azzal valósulható várandóságot vásárolt,” mondá a marquis sötét arccal. „Ha Gaunt meghal, a kegyed férje részesülend tisztességeiben, kis fiai örökölhetendik azokat s ki tudja, még mit nem? Egyébiránt, asszonyaim, legyenek másutt oly büszkék s erényesek, mint tetszik, csak előttem ne hordják oly fenn az orrukat. Mrs. Crawley jellemét illetőleg pedig, sem magam ellen, sem e szeplőtlen s gáncsolhatatlan asszonyság ellen nem akarok vétetni azzal, hogy védelemnek bár szükségét engedjem meg. Kegyetek őt a legszivesebben fogadandják, valamint minden embert, kit e háznál bevezetek. E háznál!” mondá felkaczagva. „Ki az ur itt? s mi ez? ezen erény temploma az enyém. S ha az egész Newgatet vagy Bedlamet vendégül hívom, lelkeimre - szivesen lesznek látva.”

Ezen erélyes felszólalás után, milyent mindig szokott tartani Lord Steyne, ha „háremében” engedetlenség jelei mutatkoztak, a levert nők nem tehettek egyebet, mint engedelmeskedni. Lady Gaunt megírta az ő méltósága által kívánt meghívást s anyósával együtt személyesen s elkeseredve kocsizott Curzon Streetbe, Mrs. Rawdon házánál beadandó azon jegyeket, melyeknek vétele akkora örömet szerze a nevezett ártatlan asszonykának.

Voltak Londonban családok, melyek egy évi jövedelmökkel szivesen megfizették volna azon tiszteletet, hogy ily előkelő uri hölgyek által elfogadtassanak. Bullock Frigyesné asszonyság térden csúszott volna May Fairtól Lombard Streetig, ha ott Lady Steyne s Lady Gaunt vár reá, őt felemelendő, mondván neki: „Jöjön hozzánk a jövő pénteken,” - nem afféle nagy bábra, melyre minden ember hivatalos, hanem azon szentséges, hozzájárulhatlan, rejtélyes, élvezetes zárt társaságba, hol megjelenhetni valóban kiváltság, tisztesség s boldogság volt.

Lady Gaunt, a szigorú erkölcsű, szeplőtelen, szép hölgy, a hiuság piacznán az első sorban foglalt helyet. Mindenkit elbájolt, ki tanuja volt, azon kitűnő udvariság, mellyel Lord Steyne bánt vele, s a legszigorubb ítész elismerte, hogy a marquis igazi derék uri ember.

* * *

A Gaunt-House-i hölgyek Lady Bareacrest hívták segítségül a közös ellenség visszaverésére. Lady Gaunt egyik kocsija az anya öméltósága után ment, miután ennek minden hintója törvényszolgák kezében volt, sőt mint beszéltek, ruhái s ékszerei is mind le voltak az irgalmatlan izraeliták által foglalva. Bareacres-kastély is a zsidók kezén volt minden drága butoraival s képeivel - a híres Van Dyckekkel, Reynold szép festvényeivel, Lawrence szép csillogó arc-képeivel, melyek harmincz év előtt oly drágán keltek, mint az igazi lángész művei; Canova páratlan szépségű tánczó nymphájával, melyhez mintául Lady Bareacres ült volt fiatal korában - Lady Bareacres, ki akkor szépség, rang s gazdagság által tündökle, s most fogatlan kopasz fejű vénasszony volt - korábbi diszöltönyének csupán rongya. Férje, a lord, kit ugyanazon korban vett le Lawrence, s ki ezen arczképen Bareacres-kastély előtt Thistlewood-Yeomanry féle ezredesi egyenruhájában kardját forgatja, most egy elélt, vén, száraz ember volt, Brutus parókával s egy nagy felső kabátban reggelenként főleg Gray's Inn környékében sompolygott s a clubokban egyedül ebédelt; Steynenél nem szivesen ebédelt. Fiatal korukban együtt versenyeztek volt a világi örömök hajhászatában s e versenyeken Bareacres vala a győztes. De Steyne erősebb s izmosabb volt s tovább kitartotta. A marquis most tiszter nagyobb ember volt, mint az 1785-beli fiatal Lord Gaunt; Bareacres ellenben a versenypályán nem vala többé látható - vén, vert, bukott s legörnyedt ember volt. Sokkal több pénzt kölcsönze Steynetől, hogysem a régi pajtásávi gyakoribb találkozás kellemes lehetett neki. Ha az utóbbi tréfát akart csinálni, gúnyos hangon kérdé Lady Gaunttól, miért nem látogatja meg apja? „Négy hónapja nem láttam. Bankár-könyvemben mindig meglátszik, ha Lord Bareacres

meglátogat; milyen jó mégis, hogy az egyik fiam ipja az én bankárom, a másikénak én vagyok a bankára.”

A többi előkelő személyekről, kikkel Beckynek a nagy világban első felléptekor szerencséje volt találkozni, a jelen történet írója nem mondhat sokat. Ott volt ő nagy méltósága a Péterváradai herceg a hercegnével: szoroson befűzött nemes ur, nagy katonás mellel, melyen rendkeresztje pompásan csillogott, s számtalan juhnyájak tulajdonosa volt.

Ott volt még Jefferson Jones, az amerikai követség címzetes attachéja s a ‘New Yorki Demagog’ levelezője. Ez az ur, hogy a társaság előtt kellemessé tegye magát, Lady Steynetől, a mint egy kis szünet állta be az ebéd feletti beszélgetésben, kérdezte, miként mulatja magát Braziliában drága barátja Gaunt György? (Nápolyban lelki barátja volt Györgynek, együtt mászták meg a Vesuvot). Jones ur körülményes tudósítást irt az ebédéről, mely csakugyan megjelent a ‘Demagogban’. Minden vendég nevét s czimeit megemlítette, s a legjelentékenyebbekről biographiai vázlatokat adott. Nagy ékesszólással írta le a hölgyeket, az asztali készületet, a cselédek termetét s öltözetét; előszámlálta az ételeket s borokat, a b u f f e t ékiteményeit s a teríték valószínű értékét. Ugy számította, hogy ilyen ebédet nem lehet kevesebb előállítani, mint egy terítékre tizenöt-tizennyolcz dollart számítva. E diplomata szörnyen méltatlankodott, hogy az ebédelőbe menetkor egy fiatal jelentéktelen aristokrata Lord Southdown elébe vágott. „Épen a mint előlépek,” írta levelében, „hogy karomat egy igen kellemes és elmés divathölgynek, a tündöklő s e x c l u s i v Crawley Rawdonnénak nyujtsam, előmbe áll a fiatal patricius s Helenámat egy pillanat alatt elrabolta, egyetlenegy szó engedelemkérés nélkül. Nem volt mit tennem, hátul kellett ballagnom a férjjel, egy veres képű természetes harczfival, ki Waterloonál kitüntette magát, hol jobban volt dolga neki, mint némely veres kabátos társainak New Orleansnél.”

* * *

Mikor Crawley ezredes ezen előkelő társaságba belépett, úgy pirult, mint egy tizenhat éves fiu, kit huga iskolatársnéinak mutatnak be. Említettük már, hogy Rawdon soha életében nem forga sokat nők társaságában. A clubban vagy a tisztai asztalnál eléggé helyén volt: akárkivel versenyt lovagolt, játszott, fogadott vagy tekézett. Volt idő, mikor nőekkel is barátkozott: de annak már húsz éve volt, s e hölgyek mind olyan rangúak voltak, minőket a vigjátékban látogat a fiatal Marlow, míg a miatt meg nem szégyenli magát Miss Hardcastle előtt. Az idők olyanok, hogy az ember alig mer czélozni a társaság azon fajára, melyet ezer s ezer fiatal világfi látogat, mely éjjel megtölti a casinokat s a táncsteremeket, melynek az ember épen oly jól tudja létezését, mint hogy létezik a körsétány Hyde Parkban, melyet azonban a legkényeskedőbb bár nem legerkölcösebb társaság el van tőkélve ignorálni. Egy szóval ámbár Crawley ezredes már negyvenöt éves volt, még sem volt oly szerencsés, hogy életében öt-hat tisztességes nőszemélyt ismerjen, oda nem érve példás nejét. Minden nő, kivéven feleségét és barátságos sógornéját Lady Janet, kinek szende természete őt megszelidíté s megnyeré, visszaretentette az érdemes ezredest: s Gaunt Housebani első fellépése alkalmával nem lehetett szájából egyéb megjegyzést hallani, mint hogy az idő igen meleg. S csakugyan otthonn hagyta volna őt Becky, de az ‘Erény’ felszólalt s azt parancsolta, oldala mellett legyen férje, oltalmazandó a félénk, gyenge teremtetést a nagy világban első fellépése alkalmával.

Rebeka megjelenésekor Lord Steyne előlépett, kezén fogta, udvariasan köszöntötte s bemutatatta Lady Steyennek s menyeeinek. A ladyk három uri bókot csináltak neki, s a legidősb valóssággal kezét nyujtott az ujonnan érkezettnek, de e kéz oly hideg volt, mint a márvány.

Becky hálás alázattal fogadta, s egy bókot csinálván, mely a legelső táncmesternek becsületére vált, Lady Steyennek úgy szólván lábaihoz borult, felemlítvén, miszerint ő méltósága a

marquis, atyjának egyik legelső barátja s pártfogója volt, s hogy ő, Becky, gyermekkorától kezdve tisztelni s becsülni tanulta a Steyne családot. A dolog az, hogy Lord Steyne egyszer egy pár képet vásárolt volt Sharptól, s az érzékenyszivü árva soha nem hálálhatá meg eléggé e kegyet.

Aztán Lady Bareacres szeme elébe került Rebeka: neki is egy igen tiszteletteljes bókot csinált az ezredesné, melyet a nagy grófné szigorú méltósággal viszonzott.

„Ezelőtt tíz évvel oly szerencsés valék Brüsszelben, hogy méltóságodat megismerjem,” mondá Becky a legmegnyerőbbben, „szerencsés voltam Lady Bareacres-szel Richmond hercegné báljában találkozni éppen a waterlooi csata előestvén. Emlékszem mint ült méltóságod s leánya my Lady Blanche a vendégfogadó kapu közében kocsiójában, lovakat várva. Reményilem, hogy méltóságod gyémántjai épségben megvannak?”

Minden ember szomszédja szemébe nézett. Ugy látszik, a híres gyémántok híres lefoglaláson menének át, miből Becky természetesen semmit sem tudott. Crawley Rawdon s Lord Southdown egy ablakközbe vonult, hol az utóbbi rettentő kacajra fakadt, midőn Rawdon elbeszélte, miként várta a lovakat Lady Bareacres, s mint „lefőzte Becky, Zeusra!” „Azt hiszem ettől az asszonytól nincs mit tartanom,” gondoló Becky. Csakugyan Lady Bareacres ijedt s haragos pillantásokat váltott leányával s egy asztalhoz vonult, hol rettentő figyelmesen kezdett valami képeket nézni.

Miután a dunai nagy herceg megjelent, a beszélgetés francia nyelven folyt, s Lady Bareacres és a fiatalabb hölgyek nagy bosszúságukra úgy találták, hogy Mrs. Crawley e nyelvet sokkal jobban érti és sokkal tisztább hangejtéssel beszél, mint ők. Becky 1816 s 1817-ben a hadseregben Franciaországban más magyar főurakat is ismert volt, s most nagy érdeklődéssel tudakolta barátait. A magas külföldi személyek őt valamely megkülönböztetett állású úri asszonynak tartották, s a herceg és a hercegné, mindenik külön, tudakolta Lord Steynetől, ki ez a *petite dame*, ki oly jól beszél.

Végre a menet az amerikai diplomata által leírt rendben megalakítván, mindnyájan átmentek az ebédlőbe. S mivel megígértem az olvasónak annak élvezését, reá bízom, rendezze úgy az ebédet képzelődésében, mint legjobban szereti.

Becky tudta, hogy az igazi háború akkor lesz, mikor a nők ebéd után magokra maradnak. S valóban, oly helyzetben találta magát ekkor a kis menyecske, hogy el kellett ismernie Lord Steyne intésének helyességét, miszerint ovakodják a körén felül álló nők társaságától. Valamint azt mondják, hogy az íreknek legnagyobb ellenségei magok az írek, úgy bizonyára a nőknek legnagyobb zsarnokai magok a nők. Mikor a szegény kis Becky, a ladykkal egyedül lévén, a kandallóhoz ment, melynek körében a nagy grófnék letelepedtek, a nagy grófnék mind felkeltek s egy asztal körébe gyültek, melyen albumok feküdtek. Mikor Becky utánok ment az asztalhoz, egyenként mind visszaballagtak a kandallóhoz. Megpróbálta beszédbe ereszkedni valamelyik gyermekkel, (kiket rendesen nyilvános helyen igen kedvelt), de György urfit elhívta mamája; s az idegennővel általában oly kegyetlenül bántak, hogy maga Lady Steyne megszánta s a barát nélkül egyedül ott álló asszonyhoz járult, vele szóló.

„Lord Steyne azt mondta,” kezdé ő méltósága, sápadt arcát pir futván el, „hogy kegyed, Mrs. Crawley, gyönyörűn játszik s énekel - lesz oly szives, hogy énekeljen nekem valamit?”

„Mindent megteszek, mi my Lord Steynenek vagy kegyednek örömet szerezhet,” mondá Rebeka őszinte hála érzetével, s zongorához ülven énekelni kezdett.

Mozarttól énekelt vallásos dalokat, melyeket Lady Steyne egykor rendkívül kedvele; és pedig oly szende gyöngédséggel énekelte, hogy a Lady, ki a zongora mellett állott, Rebeka mellé ült

le s elragadtatva hallgatta, míg könnyek fakadtak szeméből. Igaz, hogy az oppositoban levő hölgyek a szoba másik végén szünet nélkül s hangosan csevegtek s beszéltek: de Lady Steyne nem hallotta a zajt. Ő ismét gyermeknek érezte magát - negyvenévi pusztai vándorlás után kolostora kertjében. A kápolna orgonája egykor ugyanazon hangokat zengé; az orgonáló apáca, kit mindenek felett szerete, tanítá egykor neki azokat e boldog ifju napjaiban. Ismét leánynak érezte magát, s boldogságának rövid korszaka még egyszer felvirágzott egy órára - összerezsent, midőn az ajtó nyikorgó szárnyai feltárultak, s a vig kedvü férfiak Lord Steyne hangos kaczagása mellett bejöttek.

A lord egy szempillantással átlátta, mi történt távolléte alatt: s ez egyszer igazán hálásan érezte neje jószágát. Hozzá járult, beszélt vele s keresztnevén szólította, úgy hogy halvány arcját ujjalag pir fogta el. „Nőm azt mondja, úgy énekelt kegyed, mint egy angyal,” mondá Beckynek; „hanem kétféle angyalok vannak, s azt mondják, a maga nemében mindenik bájoló.”

Akár milyen volt az estvének korábbi része, mindenesetre nagy diadalt aratott Becky annak egész további folyama alatt. Oly szépen énekelt, a mint csak tőle kitelt, és oly jól, hogy minden férfi a zongora körül gyülekezett. A nők, az ő ellenségei, egészen egyedül maradtak. És Mr. Jefferson Jones azt képzelte, meghódította Lady Gauntot azzal, hogy ő méltóságához járult, s gyönyörű kis barátnéjának bájoló énekét dicsérte.

Vége az ötödik kötetnek.